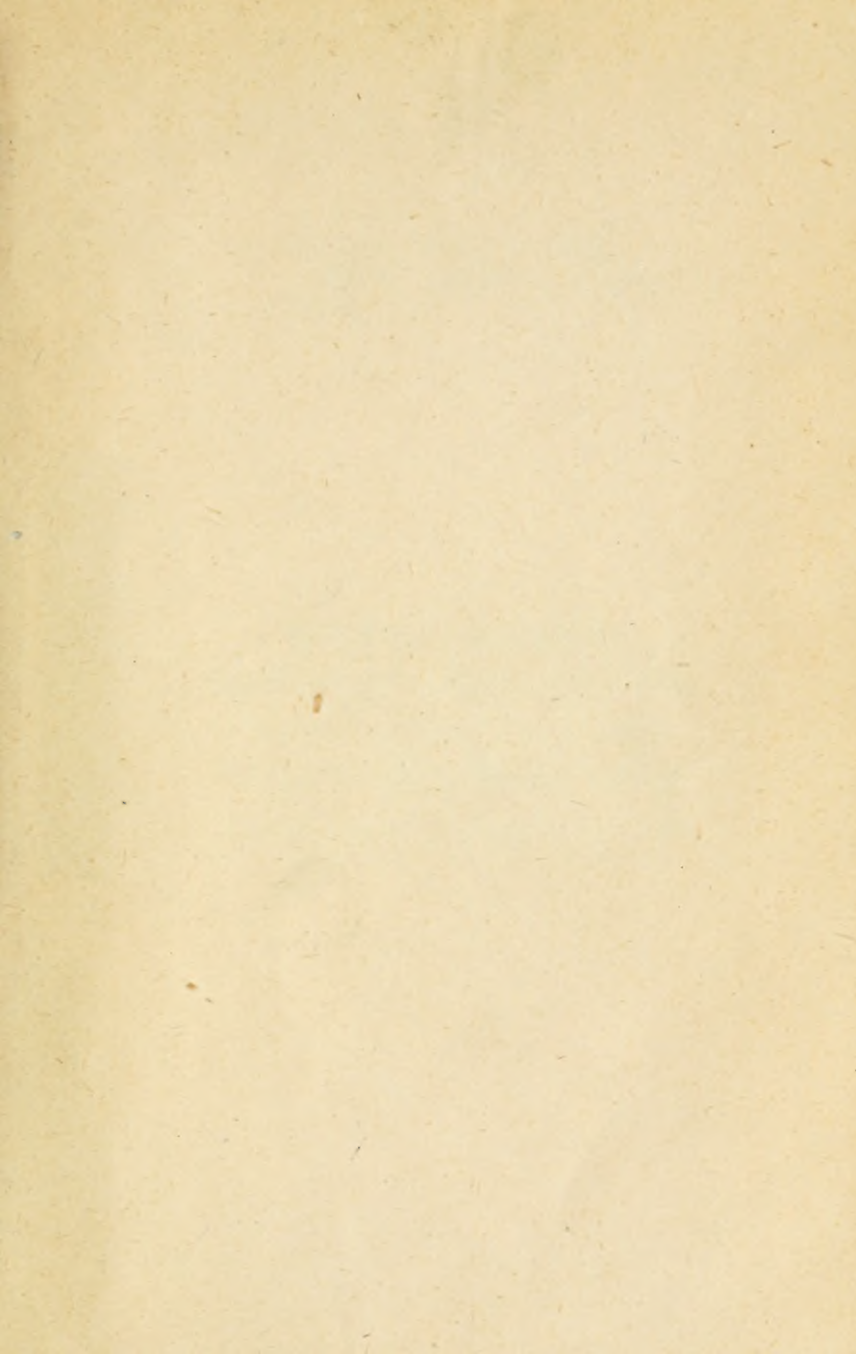

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 06 05 13 003 8

شرح جدید قانون اراضی

طبع جدید

اثر

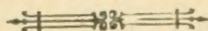
خواجه امین افندی زاده

علی حیدر

محکمهٔ تمیز اعضاسندن و مکتب حقوق و ملکیهٔ شاهانه معلملرندن

اشبو شرح شورای دولت تنظیمات دائره‌سنده ویریلان قرار و فتواخانهٔ عالیده متعدد علماء کرام و فقهای فضائل اتسام جانبلرندن تدقیق و تصدیق بیورلمسی اوزرینه معارف نظارت جلیله‌سنك فی ۱۷ جماذی الآخر سنه ۱۳۲۱ و فی ۱۷ آغستوس سنه ۳۱۹ تاریخلو و ۶۴/۱۲۲ نمرولی رخصتنامه‌سنه مبنی طبع ایدلمشدر .

و ۳۲۱ سنه‌سنه قدر اولان تعدیلاتی و اوامر رسمیه‌یی جامع و اراضی حقنده محکمهٔ تمیزك مهم بعض مقرراتی محتوی اولدیغی کبی اراضی قانونی ایچون الك صوك باصلمش براثر اولمغله اولجه طبع اولنان سائر شرحلرده‌کی مسائل و ایضاحات بو شرحده دخی موجود بولنمشدر .

استانبول

(آ. آصادوریان) شرکت مرتبیه مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سی نومرو ۵۲

۱۳۲۱

فیاتی ۱۰ غروش

افادهٔ مخصوصه

ازمانك تبدليله ناسك احتياجاتى ، عرف وعاداتى تبدل ايده‌جكى جهتله احكام قانونيه دخى تبديل اولنه‌رق مقدما مرعى الحكم اولان قانونلر مؤخرا بعضاً كليا فسخ اولنه‌رق يرلرينه ديكر قوانين اقامه اولنه كلديكى كبى بعضا دخى بعض موادى فسخ وتعديل ايديله كلديكى معلومدر .

ايشته بوكا مبنى اراضى قانوننامهٔ همايوننك دخى بعض موادى اخيراً ضم اولنان علاوه وذيللر ايله تعديل قلنديغى كبى ديكر بعض موادى دخى ديكر قانون ونظام وارادهٔ سنيه‌لرايله تعديل وحكمى تغيير ايدلمشدر. حتى اويله مادهٔ قانونيه موجود قالمشدر كه حكمى كليا فسخ والغا اولنديغى حالده‌متن قانونده عينا موجود اولوب حكمى الغا ايدلديكنه دائر براشارت بيله موجود دكلدر. اراضى قانوننامه‌سنك ۳۸ ماده‌سنك فقرهٔ اخيره‌سى كبى.

بناء عليه بونلر هركسجه معلوم اولمق لابد اولديغى كبى مادهٔ قانونيه‌نك بعد التعديل نه حال وصورتده قالديغى بيلمك دخى اهم وبلكه الزمدر .

فقط بر قانونك قانونيتى هم لفظنه همده معناسنه ارادهٔ سنيهٔ جناب ملوكانك شرفتعلقيله حاصل اولور . يعنى بر قانونك قانون

اولمق ایچون هم لفظی همده معناسی ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی ایله مصدق بولنمق لازمدر.

بوجهتله بر مادهٔ قانونیه‌نك بعض احکامی دیکر نظام ایله تعدیل اولندیغی صورتده اول مادهٔ قانونیه نظامنامهٔ مذکوره توفیقاً تصحیح ضمننده بعض کلمات وحروف تبدیل اولنه‌رق شکل آخره افراغ اولندقده بو اشکال مغیره وحروفات مبدله حقنده مجدداً ارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه استحصال اولنمدقچه شکل مرقومه مادهٔ قانونیه اطلاق اولنه‌ماز.

مطالعات مذکوره‌یه مبنی تعدیلی اجرا قلنان مادهٔ قانونیه اولا عیناً درج ومشروحات رسمیه دخی علاوه اولندقدن صکره بعد التعدیل افراغی لازم کلان شکل وصورت تکرار درج قلنمش وآندنصکره تشریحاته ابتدار اولنمشدر.

فقط بعض موادك یالکز بعض فقراتی تعدیل اولنمش اولمغله بو کبی موادك یالکز تعدیلی اجرا قلنان فقرات شکل معدله افراغ وتکرار درج ایله فقرات سائره‌سنك تکرار یازلمسندن صرفنظر قلنمشدر.

ایشته اشبو شرحك بعض مواضعنده بر ماده‌نك یاخود بعض فقراتنك ایکی دفعه یازلمش اولمسی اسباب مشروحه‌یه مبنی بولنمشدر.

اراضی قانونی کبی احکامی مسائل شرعیه‌دن مستنبط قانونه شرح یازمق ایچون علم جلیل فقهه وقوف کامل الزم واراضیٔ امیریه

حقنده دولت علیه‌ده کلان مشایخ اسلامیه طرفندن افتا اولنان فتاوای شریفه‌یی بیلمك اهم واقدمدر.

الفاظ قصیره ایله معانیٔ وفیره‌یی افاده طریق مستحسنی بالاختیار کافهٔ مسائل اراضی‌یی جامع مفید ومختصر بر اثر جید وجوده کلمشدر.

فهرس

صحيفه

صحیفه

صحیفه

صحيفه

صحیفه

اعلا و اوسط و ادنی تعبیرلرینك و قرعۂ شرعیه‌نك وعادله تعبیرینك وقسمتده غبن فاحشك واراضیده مهایئه‌نك عدم جریاننك و اراضی قابل تقسیم اولماسی ایکی صورتله اولدیغنك بیانی .

٩٧ بعد التقسیم قسمت سابقه‌نك الغاسی جائز اولمدیغی وتقسیم اقاله اولنه بیله‌جکی .

٩٨ بلا اذن صاحب الارض تقسیمك عدم جوازی واذن صریح ایله اذن ضمنینك بیانی .

١٠١ اراضی ملك اولنجه درت شرطله حصه‌داراندن بعضیلرینك حضوریله تقسیم جائز اولدیغی .

١٠٣ متصرفلر قاصرین اولنجه صورت تقسیم ایله متصرف صغیر ممیز مأذون اولنجه تقسیم ایده بیله‌جکی .

١٠٤ اراضی تقسیمی مبادله اولدیغنه و اللنجی ماده حکمنجه ولی ووصی صغیرك اراضیسنی فراغ ایده میه‌جکنه کوره تقسیم ایده‌مامك لازم کلور دیو سؤال وجواب .

١٠٦ برنااللق آچیلمق ایچون اذن لازم اولمدیغی وبرنااللق مشترك اولنجه بلا اذن المشارك ویا بالاذن آچمغك حکمی .

١٠٩ مرور زمانلرك انواعی حقنده تفصیلات مکمله ومرور زمانی ادعا ایده‌نك اثباته مجبوریتی و اون سنه صکره وفا ادعاسی مسموع اولمیه‌جغی .

صحيفه

صحیفه

صحیفه

صحیفه

٢٢٣ فراغده طابو سندی آلنمق شرط دکلدر املاك ایله اوقافده دخی حکم بویله‌در.

٢٢٤ اراضیٔ امیریه ایله مستغلات وقفیه‌ده مجاناً فراغدنصکره بدل طلب وفراغدن رجوع اولنه‌میه‌جغی ومجاناً فراغه مقابل املاکده هبه اولدیغی.

٢٢٦ فارغ بدل فراغی آلدم دیدکدنصکره آلمدم دیو کذب ادعاسی.

٢٢٨ بدل دعواسنده حضور صاحب ارض شرط اولمدیغی وبدل فراغ اموال سائره کبی موروث اولدیغی.

٢٣٠ حق تصرفك فراغنده عوض اخذینك جوازنده اختلاف فقها.

٢٣٤ مفروغ ضبط اولنسه مفروغ لهك حق رجوعی اولدیغی.

٢٣٤ مجاناً یابدل بدل معلوم مقابلنده فراغدن رجوع اولنه‌میه‌جغی واسبابی وبدل مجهول اولنجه حکمی.

٢٣٦ وفاء فراغ.

٢٣٦ زیده فراغ ایتدکدنصکره بلا اذن عمره فراغك معتبر اولمدیغی وقابل اجازت ایدوکی واملاك ایله مسقفات وقفیه‌ده دخی حکم بویله اولدیغی.

٢٣٩ مشترك اراضینك احد شرکا یا اجرا طرفندن آخره فراغی.

٢٤٢ حق طابو ایله بالشفعه اخذ بیننده‌کی فرقلر.

صحيفه

صحيفه

صحيفه

صحیفه

صحيفه

صحيفه

٤١٢ طاپوی مثلده خارجدن ضم معتبر دکلدر .

٤١٤ محلول اراضی تفویض اولنوب فقط سند ویرلمدین زیاده بها ویرن ظهور ایتسه وتفویض نقصان ایله اولسه واون سنه کچمش ایسه .

٤٢٠ محلول اراضینك تفوضندن کیملر ممنوعدر رضاعا ومصاهرة اولادك حکمی نه در .

٤٢٤ ارض میری یا وقف بناسی یاخود اشجار وکرومی دیکر جهته وقف اولان ابنیه وسائره خراب اولسه حکمی نه‌در .

٤٢٧ بر قریه بالطه‌لغنه دیکر قریه اهالیسی تجاوز ایدرسه .

٤٣٠ اهالیٔ قرایه مخصوص قوری واورمانلر بریسنه تفویض اولنه‌بیلورمی .

٤٣١ طریق عامده تصرف جائزمی .

٤٣٣ بازار وپنایر محللرنده تصرف جائز اولور . ورسم آلنور .

٤٣٤ قریه‌یه عائد خرمن یرنده تصرف اولنماز .

٤٣٦ بر قریه‌یه مخصوص ویا ایکی قریه بیننده مشترك مرعادن نصورتله انتفاع وتصرف اولنور .

٤٤٠ قدیم مرعا توسیع ویا تضییق اولنورمی .

٤٤١ بر قریه‌ده واقع چفتلك صاحبنك چفتلکنده مرعا وار ایکن اوقریه‌نك مرعاسنده حق رعيی وارمیدر .

صحیفه

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان يامن بسط الارض ورفع السماء. وانزل منه مايحيي به البلاد من الماء . والصلاة والسلام على افضل العباد . صاحب الشريعة الباقية الى يوم التناد . وعلى اله واصحابه الجاهدين لرب العباد. الباذلين انفسهم واموالهم لتشييد الدين على وجه السداد. وبعد فيقول العبد الاحقر على حيدر . غفرله و لوالديه الرب الغفور . لما رأيت قانون الاراضى السلطانية من قبل اسست . وبعض المواد منها بعد ذلك عدلت. ووفيرا من الفروع و المسائل الجزئية على وراء الستارة ابقيت . اردت ان اكشف استارها. وابين معضلاتها . ضاماً اليها الفوائد الجمة. والمسائل المهمة . من القوانين الشرعية . والاحكام المؤبدة . و ذلك فى يمن دولت السلطان الاعظم . والخاقان الافخم . سيد السلاطين . سلطان المسلمين . نور السلام. سيد الانام. ملاذ الضعفاء معاذ الفقراء. عمد الانعام الى المشرقين. باذل النعم الى المغربين . كثير الافضال. حميد الخصال. مظهر التوفيقات الربانية. ملك الدولة العثمانية حافظ الثغور. مدبر الامور. صائب الافكار. سديد الاطوار. كريم مدحه الورى. اميراحبه من فى الثرى. سلطان العالمين . محبوب الثقلين . السلطان. ابن السلطان. السلطان المعظم الغازى عبد الحميد خان. ابن

السلطان الغازی عبدالمجید خان. لازالت ظلال رافته علی مفارق الانام. وایام عمره ودولته ملتفة الی یوم القیام. بامر الله القدیر. الیه المرجع والمصیر. ها انا اشرع فی المقصود. متوکلاً علی الرب المعبود.

صورت خط همایون

موجبنجه عمل اولنه

بر قانونك قانونیتی اولبابده متخذ اولان اصولك تمامی اجراسیله یعنی اولا شورای دولتده وبعده مجلس وکلای فخامده مطالعه‌سیله قرارلشدیریلوب اجراسنه امر و فرمان حضرت پادشاهی متعلق بیورلمغله حاصل اولور. فقط بو قانونك تاریخ تنظیمنده شورای دولت هنوز تشکل ایتمامش اولمغله اشبو قانون اولا قومسیون مخصوصنده ترتیب و تدوین و بعده مجلس مخصوصده تدقیق اولندقدن صکره لدی العرض بالاسی موجبنجه عمل اولنه خط همایونی ایله توشیح بیورلمشدر . اولاری اراضی حقنده‌کی مسائل مقام مشیخت علیانك عرضی اوزرینه ارادهٔ سنیه شرفصادر اولدقدنصکره قانون اتخاذ اولنور ایدی .

قانوننامهٔ اراضی

قانون. کلمهٔ سریانیه ومسطره معناسنده اولوب صکره شول قضیهٔ کلیه معناسنه استعمال ایدلمشدرکه جزئیاتنك احکامی کندو-سیله استخراج اولنور .

قضيهٔ كليهٔ مذكوره‌يه اصل وقاعـده دينلديكي كبي احكام مذكوره‌يه دخي فروع دنيلور . واحـكام مذكوره‌نك اول قضيه‌دن استخراج اولنمسنه تفريع اطلاق اولنور .

مثلا بو قانونك ٣٨ ماده‌سي بر قاعـده اولوب آندن شـو فرع استخراج اولنـه‌بيلور . «زيد اراضئ ميريه‌دن طاپو ايله تصرفندن اولان تارلايي اذن صاحب ارضله مجانا عمروه فراغ ايتدكدنصكره نادم اولوب بدل فراغ نامنه عمرودن نسنه آله‌ماز.»

ارض همزه‌نك فتحي ورانك سكوني ايله اوله‌رق اسم جنس اولوب مفردي ارضـه اولمق لازم كلور ايسـه‌ده ارضه لفظي مسموع ومستعمل دكلدر .

ارضك. جمعي همزه‌نك فتحي ورانك سـكوني ايله ارضات كلوب صـكره تا حذف ايديله‌رك آكا عوض اولمق اوزره واو ونون كتوريلوب فتحتين ايله ارضون دينلدي .

اراضي. دخي ارضك جمعي اولوب فقط جمع مذكور غيرقياسي ايسه‌ده لسان تركيده بر وجه مذكور مأنوس ومستعمل اولديغندن بو قانونده دخي منوال محرر اوزره استعمال قلنمشدر .

شرعشريف . احكامنجه اراضئ ميريه‌نك رقبه‌سي بيت الماله عائد اولديغندن آنك كيفيت تصرف و انتقـالي كبي احكام متفرعه‌سي حقنـده مصلحت عامه‌يه مبني ارادهٔ سـنيهٔ حضرت پادشـاهي نه مركزده شرفتعلق ايدر ايسـه آنكله عمل اولنمق لازم كلور .

بو جهتله بو قانوندن اول دخی اراضی حقنده لزوم کورینان احکام مشایخ اسلامیه طرفلرندن عرض عتبهٔ علیا قلنه‌رق ارادهٔ سنیه شرفصادر اولدقدنصکره عمل اولنور ایدی.

ینه بو جهتله دولت علیهٔ عثمانیه‌ده اراضی امیریه حقنده بو قانوندن مقدم بشقه درلو احکام جریان ایدرکن بو قانون ایله آکا مغایر بر طاقم احکام وضع ایدلمشدر .

ینه بو جهتله مواد قانونیه‌نك شرحی صره‌سنده ایضاح اولنه‌جغی اوزره بو قانونك دخی بعض احکامی اخیرا تبدیل وتغییر اولنمشدر . بو تغییراتك اسبابی ازمانك تبدلیدر.

چونکه مجله‌نك ۳۹ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره ازمان تبدل ایتدکجه ناسك احتیاجاتی وعرف وعاداتی تبدل ایده‌جکی جهتله احکام دخی تبدل ایدر . قوانینك آره صره تبدیلی و بعض موادینك تعدیلی بو حکمته مبنیدر . بونی بر مثال ایله ایضاح ایده‌لم : اوللری اراضی متصرفنك وفاتی حالنده عهده‌لرنده‌کی اراضیلری اولاد دینه انتقال ایلمیوب محلول اولوردی . ثروت مملکتك بر قسم اهمنی زراعت تشکیل ایتمکده اولدیغی و بلکه زراعت کسبك افضللرندن بری بولندیغی حالده قانونك بو حکمی ترقیٔ زراعت ایچون مانع قوی ایدی . زیرا زراعت اعمار اراضی ایله اوله‌بیلوب بو ایسه مصارفه متوقف ایکن کندوسنك فوتندنصکره ورثه‌سی اول اراضیدن محروم اوله‌جغنی بیلان کیمسه اعمار اراضی امرنده اختیار مصرف وکلفت وسعی وغیرت ایتمیه‌جکی درکار ایدی .

نته‌كیم بر آدمك مستأجرا اقامت ایتمكده اولدیغی خانه‌نك تعمیراتی یوانده مصارف عظیمه‌یی اختیار ایلمیه‌جكی كبی . ایمدی تزاید یسار وثروت وتعالیٔ عمران مملكت مصلحت عامه‌سنه‌مبنی ٩٧٥ سنه‌سنده اراضیٔ امیریه متصرفلك وفاتنده اولاد ذكورینه مجاناً واولاد اناثنه طاپوی مثل ایله انتقال ایلمسی اصول اتخاذ اولنمشدی . اراضینك اعماری عمل و مصارف ایله اوله‌جغی وصرفیات واقعه‌دن حصرا اوغلی مستفید اولوب قزینك محروم براغلمسی مناسب اولمامغله برابر بونكده اعمار اراضی خصوصنده عدم كفایتی آكلاشلمغله ١٠١٠ سنه‌سنده امر انتقال براز دها توسیع ایدلدیكی كبی ١٠١٨ و١٢٦٤ تاریخلرنده برخیلی درجه‌ده توسیع قلنمش و ١٢٧٤ تاریخنده بوقانون تدوین ونشر اولنه‌رق اصحاب انتقال اوچ و اصحاب حق طاپو طقوز درجه اعتبار اولنمش ایدی . مرور زمانله بونك دخی كفایتسزلكی آكلاشلمغله فی ١٧ محرم سنه ٨٤ تاریخنده توسیع انتقال قانونی نشر اولنمش ایدیكه بو قانون حكمنجه اصحاب انتقال سكز درجه‌یه بالابلاغ حق طاپو اصحابی اوچ درجه‌یه تنزیل قلنمشدر .

اراضیٔ امیریه حقنده ارادهٔ سنیه نه مركزده تعلق ایدرسه آنكله عمل اولنه‌جغی بالاده اشعار اولنمشیدی . بوكا دلیل اولمق اوزره تنقیح الحامدی نام فتواده لان التصرف فی الاراضی السلطانیة لحضرة السلطان عز نصره فله ان یأذن بتوجیها علی طریق خاص الخ دیومذكور اولان مسئله‌نك نقلیله اكتفا ایدرز .

ایشته بوقانونك محاکم ومحافل شرعیه‌ده دخی معمول به اوله‌رق موجبنجه افتا اولنمسی مسئلهٔ شرعیهٔ مذکوره اوزرینه مبنی بولنمشدر .

فقط احکام شرعیه‌دن اعدل قانون اوله‌ماز ومسائل فقهیه‌دن اکمل احکام بولنه‌ماز . بوجهتله بوقانونك اکثر احکامی کتب فقهیه‌دن اخذ ایدلمش اولمغله برابر دیکر بعض احکامی مصلحت عامه‌یه مبنی اختیار ایدلمشدر .

قانونده صراحت اولمیان مسائل حادثه ایچون مجدداً ارادهٔ سنیه شرفصادر اولنجه‌یه قدر قانون لایتغیرمز اولان احکام شرعیه ایله عمل اولنمق لازم کلور . ایشته بوقانونده مصرح اولمیان برچوق مسائلك اثنای شرحده احکام شرعیه‌یه توفیق ایدلمسی بوکا مبنیدر .

اشبو قانون برمقدمه ایله اوچ باب وبرخاتمه اوزرینه ترتیب اولنمشدر .

هان علی‌العموم مؤلفات کبی قانونلر دخی ابواب وفصول ومواد مثللو برطاقم عنوانلره تقسیم ایدلمسی ضبطی تسهیل وقلوبی تنشیط فائدهٔ مهمه‌سی اوزرینه مبنی بولنمشدر . کورلمزمیکه بو قانون ابواب وفصول ومواد عنوانلرندن بالتجرید کافهٔ احکامی بلاعنوان یازلسه حفظ ومراجعت خصوصنده باعث صعوبت اولوردی .

مقدمه

مقدمه . لفظی فی الاصل یا متعدی اولان تقدیم مصدرندن مأخوذ وتقدیم ایدیجی معناسنه‌درکه بوراده شومعنای اصلی دخی ملاحظه اولنه‌بیلور . شویله‌که شو مقدمه‌ده‌کی مواد ، آنك احکامنی آکلایان کیمسه‌یی آکلامیان کمسنه اوزرینه تقدیم ایلر . چونکه بیلان ایله بیلمیان مساوی دکلدر . یا لازم اولان تقدیم مصدرندن مأخوذ و متقدمه معناسنه اولوب مؤخراً مقدمة الجیشه اسم قلندقدن صکره اول کل شی معناسنه نقل اولنوب بعده الفاظ مخصوصه‌یه اسم قلنمشدر . بوراده شو معنای اصلی دخی محافظه اولنه بیلور . شویله‌که شو مواد مواد سائره‌نك اوکنه کچشمدر .

اصلاحجه . مقدمه‌نك ایکی معنایه شمولی اولوب بری مقدمة العلم ودیکری مقدمة الکتاب اوله‌رق برنجیسی علمك تعریفی وفائده‌سی وموضوعی کبی اوعلمك مسائلنی فرق وتمیزه واسطهٔ مستقله اولان شیلره اطلاق اولنوب ایکنجیسی دخی مقصوده شروع اولنمزدن اول کتابه مناسبت ومربوطیتی یاخود مطالعه ایدنلرك فائده ومنفعتی ایچون اوکه سوریلان سوزلردن عبارت اوله‌رق اصل مقصدك بوکا موقوفیتی شرط دکلدر . بنابرین مدون بر علمه نسبتله مقدمة العلم ایله مقدمة الکتاب

بيننده عموم وخصوص مطلق اولەرق مقدمة العلم اخص مطلقدر.

بوراده مقدمه ایکنجی معناده مستعملدر. چونکه بومقدمه‌ده اراضینك تقسیمات وتعریفاتی ایله برابر طابو معناسی کبی شیلر ذکر اولنه‌جقدرکه بونلرك بیلنمسی اهم وکتابه منـاسبت ومربوطیتی درکاردر .

(برنجی ماده . ممـالك دولت علیه‌ده اولان اراضی بش قسمدر .)

اقسـام مذکوره بروجه آتی بیـان اولندیغی کبی اقسـام مذکوره‌دن هربرینك تعریفی دخی مواد آتیه‌ده ذکر اولنمشدر.

تقسیم ، لغة برشیئی بولمك یعنی جزء جزء قلمق معناسـنه اولوب اصطلاح اهل فنونده قیود متباینه یا متخالفه‌یی مقسـمه ضم ایتمکدرکه هر برقیدك ضمیله برقسم حاصـل اولور . نته‌کیم مقسم اولان اراضی‌یه مملوکه قیـدی ضم اولندقده برقسم حاصل اولدیغی کبی امیریه قیـدی علاوه اولندقده دیکر برقسم حاصل اولورده اراضیٔ مملوکه واراضیٔ امیریه دنیلور. وهکذا .

ایمدی ضم اولنـان قیود ، متباینـه اولور ایسـه تقسیم حقیقی ومتخالفه اولور ایسه تقسیم اعتباری اولوب بوتقسیم ایسه اعتباری‌در .

تقسیم بروجه بالا برملاحظه ایله حقیقی واعتباری قسملرینه منقسم اولدیغی کبی دیکر براعتبار ایله دخی عقلی واستقرائی قسملرینه تقسیم اولنور . شویله که اکر مقسمك اقسامنده انحصاری دلیل

عقلی ایله ثابت اولورسه تقسیم عقلی اوله‌جغی کبی اکر دلیل عقلی ایله ثابت اولماز ایسه تقسیم استقرائی اولورکه بونلرك تفصیلاتی علم آدابده مذکوردر .

اشبو تقسیم عقلی دکلدر . چونکه عقل انسانی اراضینك بشقه اقسامی اولمسنی تجویز ایده بیلوب بوندن عقلی منع ایده‌جك دلیل یوقدر بناءً علیه تقسیم مذکور استقرائیدر . یعنی تتبعات عمیقه اجرا قلنمش واقسام خمسهٔ مذکوره‌دن بشقه اوله‌رق قسم آخر بولنه‌مامشدر .

بردولتك . وضع ایتدیکی قوانین یالکز کندی حدودی داخلنده جاری اولوب دیکر دولتلر ممالکنده قانون مذکورك حکمی اولمدیغی امر بدیهی بولندیغنه نظراً بوفقره‌ده ممالك دولت علیه تعبیری ممالك اجنبیه‌دن احتراز ایچون مسوق اولمیوب بلکه تعمیم ایچون ایراد ایدلمشدرکه تعمیمك معناسی دخی ممالك دولت علیه‌نك عموم قطعات وولایتنده‌کی اراضی اقسام خمسهٔ مذکوره‌دن خالی وخارج دکلدر دیمکدر .

﴿ قسم اول . اراضیٔ مملوکه‌در . ﴾

مملوکه . تصرف ایتمك معناسنده اولان ملك مصدرندن مأخوذ اسم مفعول اولوب بنابرین بروجه آتی تفسیر اولنمشدر .

﴿ یعنی بروجه ملکیت تصرف اولنان یرلردر . ﴾ که بو یرلر دخی مادهٔ آتیه‌ده درت نوعه تنویع وهرنوعی تعریف قلنمشدر .

وجه ملکیت اوزره تصرف . کمسنه‌نك انضمام اذن ورضاسنه

حاجت اولمقسزین آخره بیع ، هبه ، امور خیریه‌یه وقف ، وصیت ، اوزرینه ابنیه انشا ، باغ و باغچه وقوریلق احداثی وطوپراغنی طوغله یاپمق کبی دیلدیکی وجهله استعمال مثللو تصرفاتدر .

آتی‌الذکر ابوابدن اکلاشیله‌جغی اوزره اراضیٔ میریه‌ده متصرفی اولان کیمسه تصرفات مذکوره‌نك بعض اقسامه ذاتاً مقتدر اوله‌ماز . شویله‌که مثلا اراضیٔ امیریه متصرفی آنده خانه وخان بنا ووقف صحیح ایله وقف ایده‌مز ودیکر بعض اقسامنه دخی صاحب ارضك اذن و رضاسی منضم اولمقسزین مقتدر اوله‌ماز . مثلا اراضیٔ امیریه متصرفی بلااذن صاحب الارض اوزرینه آغیل بنا ایده‌مز . واذن سلطانی اولمقسزین اوقاف غیر صحیحه‌دن اولمق اوزره دخی وقف ایلیه‌مز وبلا اذن صاحب الارض آخره فراغ وبلاضرورة تعطیل ایده‌مز . شو وجهله اراضیٔ میریه‌ده بروجه ملکیت تصرف اولنور تعبیری استعمال اولنه‌ماز .

﴿ قسم ثانی اراضیٔ امیریه‌در . ﴾ که اراضیٔ امیریه‌نك تعریف وانواعی اوچنجی ماده‌ده مذکوردر .

﴿ قسم ثالث . اراضیٔ موقوفه‌در . ﴾

موقوفه . شرعا منفعتی عباده راجع اولور وجهله برعینی مالك حقیقی اولان جناب حقك ملکی حکمنده اولمق اوزره تملیك وتملکدن محبوس وممنوع قلمق معناسنده بولنان وقف مصدرندن

مأخوذدر. آنجق اراضیٔ میریهٔ موقوفه‌نك وقفیتی بو معناده دكلدر.
زیرا اراضیٔ امیریه بو وجهله وقف ایده‌نك ملكی اولمدیغی جهتله
واقف آنی جناب حقك ملكی حكمنده حبس ایده‌مز. اراضیٔ
موقوفه‌نك تعریفات و تقسیماتی دخی دردنجی ماده‌ده مذكوردر.

﴿ قسم رابع . اراضیٔ متروكه‌در . ﴾

متروكه . فراغت ایلمك ، واز كچمك و براقمق معناسنده
بولنان تركدن آلنمش اسم مفعول اولوب اراضیٔ متروكه‌نك
تعریفات و تقسیماتی دخی بشنجی ماده‌ده بیان اولنیور .

﴿ قسم خامس . اراضیٔ مواتدر . ﴾

موات . میمك فتحیله اولوب مالاروح فیه یعنی جانسز
حیوان معناسنه‌در. بو اراضی‌یه موات اطلاقنده استعاره واردر.
شویله‌كه حیوان میت مستعار وارض مذكوره مستعار لها اولوب
وجه شبه دخی بطلان انتفاعدر. یعنی حیوان تلف اولدقده آندن
انتفاع فوت اولدیغی كبی بو اراضیدن دخی زراعت واوزرینه غرس
اشجار وانشای ابنیه كبی وجوه انتفاع كندوسندن فوت اولمشدر.
اراضیٔ موات . التنجی ماده‌ده تعریف و باب ثانیك فصل
ثانیسنده احكام مخصوصه‌سی بیان اولنمشدر .

﴿ ایكنجی ماده . اراضیٔ مملوكه درت نوعدر. ﴾ كه بو تقسیم
دخی استقرائیدر .

انواع اربعه‌سی بر وجه آتی تعداد و تعریف اولنیور . اشبو
ماده‌نك اوچنجی فقره‌سنده اشارت اولندیغی اوزره انواع اربعهٔ

مذ کوره احکام عمومیه‌جه متحد ایسه‌ده بعض احکام خصوصیه‌لری اعتباریله یکدیکره مغایر اولمغله بوراده آیری آیری نوع عد ایدلمشدر .

﴿ نوع اول . قرا و قصبات درونلرندن بولنان ﴾ یاریم دونم یادها آز یاخود دها زیاده ﴿ عرصه‌لرو ﴾ قرا وقصبات ﴿ کنارلرنده بولنوبده تتمهٔ سکنی اعتبار اولنان نهایت نصف دونم مقداری یرلردر ﴾ یعنی قرا وقصبات درونلرنده بولنان عرصه‌لر مالکدر . مذکور عرصه‌لر کرك یارم دونم مقداری اولسون کرك بر یا ایکی دونم اولمق کبی زیاده اولسون کرك زراعت ایدلسون کرك ایدلمسون . بناء علیه مثلا برکیمسه حصار ایچنده واقع ملك منزلی خراب اولمغله یرینی زراعت ایلسه اول یر ملك اولمقدن چیقمیوب کما کان یعنی قبل الزراعه اولدیغی کبی ملك اوله‌رق قالور .

بوراده قرا و قصبات درونلرنده دنیلدی . زیرا شهر اطرافنده اولوب زراعت اولنان یرلر اکر اراضیٔ عشریه یا خراجیه‌دن دکل ایسه اراضیٔ میریه‌دندر .

قرا. یاخود لفظ عربی اوزره قری قاف ویانك فتحه‌لریله اولان وکوی معناسنده بولنان قریه‌نك جمعی اولوب چوق دفعه بلده اوزرینه دخی اطلاق اولنور. نته‌کیم مکهٔ مکرمه ایله طائفه قرتین اطلاق بیورلدیغی کبی.

خلاصهٔ کلام . قریه وبلده یعنی ایکیسیده سور و بارونك

داخلی اولان مواضعه اطلاق اولنوب فقط بوراده مقابله قرینه‌سیله کوی معناسنده مستعملدر.

قصبات . قصبه‌نك جمعی اولوب شهرلر و بیوك شهرلر معنالرنده اولوب بوراده علی‌الاطلاق شهرلر معناسنده‌در. کرك بیوك اولسون وکرك کوچك اولسون.

تمةٔ سکنی. برخانه ومنزلك بیع وشراسنده آندن یعنی اول خانه ومنزلدن آیرلیه‌رق آنلر ایله معا تصرف اولنه‌کلوب ملك ایله انتفاع کندوسنه موقوف و توابعدن بولنان ارضدرکه بونك مقداری اك چوق اولمق اوزره قانون یارم دونم یعنی سکز یوز ذراع مقداری تعیین ایلمشدر. «۱۳۱» ماده‌یه باق.

بناءً علیه برکیمسه‌نك منزلنه متصل ترلاسنك تمةٔسکنی اعتبار اولنان یارم دونمدن فضله‌سی ارض میری تارلا اولوب طاپو ایله تصرف اولنوب اما یارم دونم مقداری ملك اولیله تصرف واستعمال وتمةٔسکنی اعتبار اولنه‌رق او، ملك اولدیغی کبی بویارم دونم مقداری یر دخی ملك اولور. حتی بو یارم دونم اوزرینه صاحبی ابنیه انشا ایده‌جك اولدقده اراضی مأموری ۳۲ ماده‌یه تمسکله مانع اوله‌ماز. و بو نوع اراضی عشر و خراجدن معاف بولنمشدر .

و مذکور یارم دونم اوزرینه صاحبی بر وجه محرر مثلا خانه انشا ایتدکده جدید خانه‌دن اعتباراً تکرار دیکر یارم دونم مقداری ارض میری ترلادن آلنوب تمةٔسکنی اولمق اوزره

مذكور خانه‌يه الحاق اولنه‌ماز. نته‌كيم تفصيلات آتيه‌دن مستبان اولور .

معلوم اولمليدركه عرصه‌لرك قرا وقصبات درونلرنده بولنمسی ويا تتمهٔ سكنى اولمسى و بلكه اوزرينــه بنا بولنمسى ملك اولمق ايچون سبب كافى دكلدر. بلكه عرصه‌لر ملك اولمق ايچون اراضئ عشريه يا خراجيه‌دن و ياخود بر وجه ملكيت احيــا ايدلمش مواتدن وياخود اراضئ اميريه‌دن ايكن قرا وقصبات اهاليســنه تمليك صحيح شرعى ايله تمليك اولنمش والحاصل اراضئ مملوكه‌دن مفرز بولنمش اولمق لازمدر. شوحالده اراضى قانوننامهٔ همايوننك ٣٢ ماده‌سى وجهله ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى موجب عاليسنجه اراضئ اميريه اوزرينــه مجدداً قريه تشــكيل اولنسه بو قريه درونند‌ه‌كى خالى يرلر وعرصه‌لر وابنيه يرلرى وتتمهٔ سكنالر ملك اوله‌ماز. نته‌كيم شيخ الاسلام ابن كمال «زيد اون ايكى پاره اولرينى وطوار طاملرينى و حوليلر ايله متصــل اولان تورنج باغچه‌لرينى حرملريله وقف ابنــا ايليوب وقفيتى مسجل دخى اولسه و هم عشرى دخى ما تقدمدن ويريلور اولســه شرعا وجه مشروح اوزره اولان مذكور اتك وقفى صحيح اولورمى» ديو واقع اولان سوآله ويرديكى جوابده اراضئ سلطانيــه ، خراجيه وعشريه و اميريه اولمق اوزره اوچ قسمه تقسيم ايتدكدنصكره ديمشدركه «صورت فتواده اولان اولر وطاملر وباغچه‌لرك يرلرى اكر ارض عشرى يا خراجى ايسه وقفيتى صحيح اولور واكر حوز ومملكت

اولور ایسه وقفیق صحیح اولماز. فی الحقیقه. رقبه‌سی بیت الماله عائد اولان اراضیٔ امیریه‌نك ملك حالنه كیرمسی متن قانونده كوسترلدیكی اوزره تملیك صحیحه متوقف اولدیغنه بناءً ذاتاً اراضیٔ امیریه‌دن ایكن تملیك صحیح اولمقسزین قریه تشكیل قلنمسیله مملوكه اوله‌میه‌جغی بی اشتباهدر. یعنی قریه تشكیل و عرصه حالنه افراغ اسباب تملكدن معدود دكلدركه اوتوزایكنجی ماده شرحنده درج اولنان شورای دولت قراری دخی بونی مؤید بولنمشدر. نته‌كیم زمانمزده مهاجرینه ترك وتفویض اولنان اراضیٔ امیریه كما كان اراضیٔ امیریه اولوب تارلا ایسه طابو ایله تصرف اولندیغی كبی ابنیه یاپمغه رخصت ویرلمش ایسه كذلك ینه اراضیٔ امیریه‌دن اوله‌رق قاله‌جغی جهتله اجارهٔ زمین تقدیر اولنیور. بو مسئله‌یه زمانمزده جداً احتیاج بولنمغله وبعضیلر بشقه‌درلو یازمش اولمغله بومسئله‌نك بووجهله خطادن سالم اوله‌رق حفظی توصیه اولنور.

اما مثلا ارض موات ایكن اذن سلطانی ایله احیا ایدنلرك ملكی اوزره بالاحیا قریه یا قصبه تشكیل قلنسه بونلر ملك اولور. وقتیله بصره بوقبیلدن ایدیكه ارض موات ایكن حضرت عمر ابن الخطاب رضی الله تعالی عنه زماننده احیا ایدلمش وبناء علیه اجماع صحابه ایله اراضیٔ عشریه‌دن اولمشدر.

(نوع ثانی . اراضیٔ امیریه‌دن بالافراز مساغ شرعیه) ومصالح عامه‌نك وجودینه (بناء انواع وجوه ملكیت ایله تصرف اولنمق اوزره) طرف ذیشرف سلطنت سنیه‌دن بركیمسه‌یه

﴿تمليك صحيح ايله تمليك اولنمش اولان اراضيدر . ﴾

متن قانونده مصرح اولديغى اوزره تمليكك صحتنده مساغ شرعى بولنمسى يعنى متملكك شراء صحيح ايله اشترا ايلمش اولمسى شرطدر. شويله كه اراضئ اميريه دن برقطعه طرف سلطنت سنيه دن طالبنه تمليك اولندقده اكر وقت تمليكده بيت المالده مضايقه وار ايسه تمليكك صحتى متملكك اول قطعه يى جانب بيت المالدن ثمن مثليله اشترا وثمننى بيت الماله ادا ايتمسنه متوقفدر. بو صورتده ثمن مثلندن نقصان فاحش ايله اشترا اولنسه تمليك صحيح حاصل اولماز. واكر وقت تمليكده بيت المالده مضايقه يوق ايسه بو حالده تملكك صحتى متملكك اول قطعه يى ضعف يعنى ايكى قات قيمت ايله جانب بيت المالدن اشتراسنه متوقفدركه بعض فقها بو وجهله ضعف قيمت ايله طالب بولنسه مسئله سنى «بيعنده مصلحت بولنور ايسه» تعبيرى ايله افاده ايلمشلردر رد محتار . بو تقديرده ايكى قات قيمتندن نقصان فاحش ايله اشترا اولنسه تمليك صحيح حاصل اولماز. لكن صاحب البحر بو تقديرده دخى ضعف قيمت شرط اولميوب قيمت حقيقيه سيله دخى بيع اولنه بيله جكنى بيان وزيلعنك آتى الذكر عباره سنى دليل اولمق اوزره اتيان ايلمشدر « للامام ولاية عامة وله ان يتصرف فى مصالح المسلمين والاعتياض عن المشترك العام جائز من الامام ولهذا لوباع شيئا من بيت المال صح بيعه » ايدى زيلعينك شو عباره سندهكى شى لفظى عام اوله رق عقار ومنقوله شامل اولديغى كبى احتياج ايله وبلا احتياج بيعه دخى متناول

اولور رد محتار. حتى بركيمسه بيت الماله عائد اولان بر عقارى ثمن مثلندن نقصان فاحش ايله امين بيت المالدن اشترا ايدوب بعده برجهته وقف ايلسه وقف مذكور باطل اولور. بناء عليه بيت المالك اول اراضى‌يى واضع اليد اولاندن استرداده حقى واردر. شوقدركه اصلى اراضئ اميريه‌دن اولديغى حالده قديما وقف ايدلمش اولان بر مزرعه‌يى واقفك قبل الوقف جانب بيت المالدن اشترا ايتديكى معلوم اولسه اول اراضى اوقاف صحيحه‌دن اولديغنه حكم اولنمق لازم كلور. حملا الحال المسلم على الكمال. كرك اول شرائط آنف البيان صورت مشروعه‌يه موافق اولديغى معلوم اولسون وكرك اولمسون. اما واقفك اول مزرعه‌يى جانب بيت المالدن اشترا ايتديكى اصلا معلوم اوله‌ماز ايسه اول مزرعه‌نك اوقاف صحيحه‌دن اولديغنه حكم اولنه‌ماز. زيرا واقف آنى وقف ايتمسندن آنك ملكى اولمسى لازم كلمز رد محتار فى الاستئمان. هبه واحسانه يعنى مجانا تمليكه كلنجه رقبه‌سى بيت الماله عائد اولان اراضى‌يى سلطان حضرتلرى بيت المالدن حقى بولنان كيمسه‌يه احسان بيوره‌بيله‌جكنى امام ابى يوسف اجتهاد ايلمشدركه تفصيلى رد محتارك باب العشر والخراج آخرنده مذكور وبيت المالدن حقى بولنان كسان قراء وامام ومؤذن كبيلر اولديغى مصرحدر.

تملكك عدم صحتنى ايجاب ايدن نقصان وغبن فاحش اولوب بونده تقرير بولنمسى شرط دكلدر.

يعنى مجله‌نك ٣٥٦ ماده‌سنده بيان اولنديغى اوزره بيعده

بلا تغریر غبن فاحش بولنسه مغبون اولان کسنه بیعی فسخ ایده‌مز ایسه‌ده بیت الماله عائد اولان مالده بلاتغریر اولسه دخی غبن فاحش ایله بیع صحیح اولماز. و بو وجهله وقوعبولان بیع، باطل‌اولوب مجله‌نك ٣٧٠ ماده‌سی حکمنجه مشتری ایچون اصلا ملك افاده ایلمیه‌جکی جهتله مبیع ید مشتریدن استرداد اولنور.

تفصیلات آنفه رعیه یعنی تبعه اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر عباره‌سنی ناطق اولان مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنه متفرعدر.

غبن فاحش. مجله‌نك ١٦٥ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره خمس مقداری یا دها زیاده آلداتق ایله اولان غبندر. بناءعلیه یوز آلتونلك بر عقار طقسان بش آلتونه صاتلدقده غبن فاحش ایله صاتلمش اولماز.

ایضاحات مبسوطه‌دن آکلاشیلورکه اراضیٔ امیریه مجرد باتملیکنامه تملیك ایدلمسیله تملیك صحیح حاصل اولماز. شویله‌که مثلا برکیمسه اراضیٔ میریه‌دن برقطعه‌یی آنفا بیان اولنان وجه اوزره شراء صحیح ایله جانب بیت المالدن اشترا ایتمکسزین اول قطعه کندویه مجانا تملیك و یدینه تملیکنامه اعطا اولنسه تملیك صحیح حاصل اولماز . فقط آنفا بیان اولندیغی اوزره اما ابی یوسف رحمه‌الله تعالی‌یه کوره اراضیٔ امیریه بیت‌المالدن حقلری اولان کسانه مجانا تملیك و احسان بیورلمق صحیح اولور.

فقها ، اموال بیت المالی اموال ایتامه قیاس ایده کلدکلرندن ومار الذکر ایکی سببدن بشقه عقار یتیمك بیعنی تجویز ایدن

اسبابدن بعضیلرنده غلهسنك مؤنتندن زائد اولماسی یاخود خوف خرابی بولندیغندن بو ایکی سببه نظرًا اولانی دخی اراضیٔ بیت المالك بیعی جائز اولمق لازم کلورکه شو حالده اسباب مجوزه درت اولور.

برده اراضیٔ میریهنك تملیکی مصلحت عامهیی اخلال ایتدیکی تقدیرجه اصلا یعنی بالاده‌کی مسوغات بولنسهبیله جائز ومشروع دکلدر .

انواع وجوه ملکیت . برنجی ماده شرحنده ذکر اولندیغی وجهله بیع ، رهن ، وصیت ، میراث ، وقف ، اوزرنده ابنیه احداث ، و آغاجلر غرسیله قوری اتخاذکبی تصرفاتدرکه تصرفات مذکوره املاکه مخصوص اولوب اراضیٔ امیریهده جاری دکلدر . شویله‌که مثلا اراضیٔ امیریهنك بیع وهبهسی صحیح اولمیوب بلکه اذن صاحب ارضله بیعه بدل ثمن معلوم مقابلنده فراغ اولنهجنی کبی هبه‌یه بدل دخی مجانًا فراغ اولنور .

ایشته مسوغات شرعیه‌دن بری متحقق و مصلحت عامه دخی موجود بولنمسی اوزرینه اراضیٔ امیریه برینه تملیك اولندقده مذکور اراضی صرف ملك اولوب آنده املاکه مخصوص اولان تصرفات و احکام شرعیهنك جملهسی جریان ایدر . و بونوع اراضیٔ مملوکهنك حاصلاتندن دخی عشر شرعی اخذ واستیفا اولنور .

﴿ نوع ثالث . اراضیٔ عشریه ﴾ بوکا ارض صدقه دخی

دینلور ﴿ ونوع رابع اراضیٔ خراجیه‌درکه مثلا حین فتحده ﴾ یعنی عنوة وقهرا وغلبة بر مملکت فتح وتسخیر اولندیغی زمانده ﴿ غانمینه ﴾ یعنی حرب وجهاد ایدن مسلمینه ﴿ توزیع و تقسیم اولنان یرلره اراضی عشریه و غیر مسلم اصل یرلولر یدلرنده تقریر و﴾ حیوانات ومساکنلری کبی کندولرینه تملیك واللرنده ﴿ ابقا قلنان یرلره اراضیٔ خراجیه دینلور. ﴾

خلفا و تابعین زمانلرنده بش حصه‌دن بر حصه آلنوب ماباقیسنی صاحب ارضه قودقلری وارض عشری دیمکله معروف اولمش یرلر دخی بو قبیلدندر. یعنی ملکدر.

متن قانونده اراضیٔ عشریه وخراجیه برر مثال ایله ایضاح و«مثلا» تعبیری ایله اراضیٔ عشریه وخراجیه‌نك قانونده مذکور اولاندن بشقه انواعی بولندیغی اشعار اولنیور. چونکه مثال بر مسئلهٔ کلیه‌نك ایضاحی ایچون اومسئله‌نك جزئیاتندن اوله‌رق ایراد اولنان شیدن عبارتدر.

فی‌الحقیقة. اراضیٔ عشریه اوچ نوعدر.

نوع اول. حین فتحده یعنی قهر وغلبه ایله بر مملکت فتح اولندیغی زمانده بالاده ذکر اولندیغی اوزره خمسی بعدالاخراج باقیسی غانمینه تقسیم اولنان اراضیدر.

نوع ثانی. بروجه مذکور فتح ایدیلان اراضی غانمیندن بشقه مسلمینه توزیع قلنان اراضیدر.

نوع ثالث. قبل‌الفتح اهالیسی عموما اسلام اولوب بعدالفتح

اللرنده ابقا وحاصلاتندن بعضیلری کندولرینه تخصیص و بعضیلری مصارف بیت المال ایچون اخذ قلنان اراضیدر.

اراضیء خراجیه دخی اوچ نوعدر.

نوع اول. بر مملکت عنوة فتح اولندیغی زمانده غیر مسلم اصل یرلولری یدلرنده تقریر وابقا قلنان اراضیدر.

نوع ثانی. بر مملکت عنوة فتح اولندیغی صره‌ده یرلو اهالیء غیر مسلمه‌سی آندن کیدرك یرلرینه دیکر محلدن غیر مسلم اهالی کتوریلوب آنلره تملیك اولنان اراضیدر.

نوع ثالث. عنوة فتح اولنمیوب بلکه صلحاً فتح اولنان مملکتلر اراضیسیدر. بووجهله صلحا فتح اولندقده بواراضینك عشریه یا خراجیه اولمسنده نظر واعتبار اول اراضی کندوسیله اسقا اولنان صویه دکلدر. واقعا اکر ماء خراج ایله اسقا اولنیورسه «کالانهار التی شقتها الاعاجم» اول اراضی اوزرینه خراج وضع اولنوب اما یغمور و عیون واودیه و آبار صولری کبی ماء عشر ایله اسقا اولنیورسه اوزرینه عشر وضع اولنور ایسه‌ده اراضی هرحالده خراجیه اولور. وانما الفرق بین مایسقی بماء الخراج اوبماء العشرفی الارض المحیاة لمسلم رد محتار غانمین. جمع عربی اولوب اولوب مفردی غانمدر.

غانم. اسم فاعل اولوب مصدری غنم وغنم وغنیمه وغنمان درکه غنیمت آلان کیمسه دیمکدر.

غنیمت. دوشمندن حربا آلنان مالدر.

اراضیٔ عشریه و خراجیه و میریه یعنی بو اوچنه تعبیر عمومی ایله اراضیٔ سلطانیه دخی دینلور.

کتب فقهیه‌ده اراضیٔ عشریه و خراجیه و میریه تعریف قلندقدن صکره تعداد یعنی قنغی بلاد اراضیٔ عشریه و قنغی ممالك اراضیٔ خراجیه ومیریه ایدوکی دخی ذکر اولنمشدرکه اراضیٔ حجاز و بصره تعبیر دیکرله ارض العرب اراضیٔ عشریه و ارض سواد عراق العرب یعنی بصره و بغداد وکوفه قرالری اراضیٔ خراجیه ایدوکی کوسترلدیکی کبی ابوالسعود مرحوم دخی روم‌ایلی و آناطولی اراضیلری عشریه و خراجیه اولیوب اراضیٔ امیریه و اما شام و حلب اراضیلری خراجیه ایدوکنی بیان ایلمشدر. لکن صکره‌لری اراضیٔ عشریه و خراجیه‌نك مالکلری بلا وارث ولا وصیة وفات ایله مالك اولدقلری اراضی بیت الماله قالدیغی جهتله اراضیٔ امیریه حکمنی اکتساب ایلمشدر. فقط مجرد احتمال ایله یعنی اراضیٔ مملوکه‌دن ایدیسه‌ده احتمالکه اصحابی بلا وارث وفات ایدرك بیت الماله قالوب اراضیٔ امیریه حکمنی اکتساب ایلمشدر دیو حکم اولنه‌ماز. فانه مجرد احتمال لم یثبت عن دلیل و مثله لایعارض الثابت فان الاصل بقاء الملکیة والید اقوی دلیل علیها فلاتزول الابحجة ثابتة و الواقع فی هذه الدیار الشامیة والمصریة انها فی ایدی المسلمین فلاشك انهالهم اما وقفا وهو الاظهر من جهة عمر رضی الله تعالی عنه و اما ملکا و ان لم یعرف من انتقل

منه الى بيت المال فان من بيده شئ لم يعرف من انتقل اليه منه يبقى فى يده ولا يكلف بنية ومن جد نافى يده او ملكه مكا نامنها فيحتمل انه احيى اووصل اليها وصولا صحيحا ردمحتار .

اراضئ مملوكه‌نك قانونده ذکر اولنان درنوعندن بشـقه برنوع خامسی دها وار ایسـه‌ده قانون آندن سکوت ایدیور . شویله که مجله‌نك ١٢٧٢ ماده‌سـنده بیان اولنـدیغی اوزره اذن سلطانی ایله اراضئ مواتدن احیا اولنان اراضیدرکه احیا ایدن بواراضی‌یه مالك اولور. نته‌کیم آنفا ذکراولندیغی وجهله بصره دخی بووجهله وقوعبولان احیا اوزرینه اراضیسی مملوکه اولمشدر .

بو وجهله یعنی اذن سلطانی ایله بروجه ملکیت احیا اولنان اراضی احیا ایدن غیر مسلم ایسـه خراجیه اوله‌جغی کبی مسلم اولور ایسـه نظر اولنور . اکر اراضئ خراجیه‌یه اقرب ایسه خراجیه و عشریه‌یه اقرب ایسـه عشریه اوله‌جغی مثلاو تام اورته‌سنده بولنور ایسه کذلك عشریه اولور.

قانونده بو نوع خامس اراضئ مملوکه ذکر اولنمامسنك سببی لعل شودرکه اشبوقانونك ١٠٣ ماده‌سنده مصرح اولدیغی‌اوزره اراضئ مواتك احیاسی آنجق رقبه‌سی بیت المـاله عائد اولمق اوزره اوله‌بیلوب یوقسه ملك اولمق اوزره احیا ایدیله‌مز.

خلاصهٔ کلام . اراضئ موات ایکی درلو احیـا ایدیلور که برنجیسی احیـا ایده‌نك ملکی اولمق ایکنجیسی رقبـه‌سی بیت

امّاله عائد بولنمق يعنى اراضىٔ اميريه اولمق اوزره اولوب ايكى درلو احياسى نفس الامرده صحيح ايسه‌ده بوقانون آنجق ايكنجى درلو احياسنه مساعده ايتمشدر.

﴿خراج اراضى ايكى قسمدر.﴾كه اقسام مذكوره بروجه آتى تفصيل وتعريف اولنور.

خراج. جانب بيت مالدن اخذ ايديلان خصوصى ويركويه دينوركه ايكى درلودر. برنجيسى. خراج رؤسدركه اكا جزيه دينلور. ايكنجيسى خراج اراضيدر.

بوراده خراج اراضى دينلمكله خراج رؤسدن احتراز اولنيور. چونكه خراج رؤسك صدده تعلق ايدر جهتى يوقدر.

﴿برقسمى. خراج مقاسمه‌دركه اراضينك حاصلاتندن برك تحمانه كوره عشردن نصفه قدر آلنمق اوزره تعيين اولنمش اولان شيدر.﴾ يعنى خراج مقاسمه اراضيدن حاصل اولان غله‌نك عشرى اوله‌رق تعيين اولنه‌بيله‌جكى كبى اراضى غايت ايو اولديغى تقديرده غله‌نك نهايت نصفنه قدر دخى تعيين اولنه‌بيلوب فقط ارضك قوتى اولسه‌بيله نصفندن فضله تعيين اولنه‌ماز. زيرا تنصيف عين انصافدر.

خلاصه. خراج مقاسمه خارجه يعنى حاصلاته تعلق ايدوب بناءعليه سنهٔ واحده‌ده حاصلات تكرر ايتديكى حالده خراج مقاسمه دخى تكرر ايدر.

﴿ديكرى. خراج موظفدركه اراضى اوزرينه مقطوعيت

وجهله توظیف و تعیین اولنمش اولان مقدار اقچه‌در.)

خراج موظف . جریب و فدان کبی اراضینك مقادیری اوزرینه حاصلاتندن یاخود دراهمدن تخصیص ایدیله‌بیلور.

فقط بو دخی خراج مقاسمه کبی ارضك تحملنه کوره تعیین اولنوب خارجك یعنی حاصلاتك سنه‌ده تکرریله خراج مذکور تکرر ایلمز .

جریب . آلتمش ذراع مربع یعنی طولا و عرضا آلتمش ذراع اولوب هر ذراع دخی یدی قبضـه و هر قبضـه درت پرمقدر. فدان ایسه اهل مصره کوره درت یوز قبضه مقداری اراضیدر.

خراج موظف ذمته تعلق ایتدیکی جهتله ارض زراعت اولنـدقده خراج مذکورك اعطاسی لازم کلدیکی کبی زراعته اقتدار و امکان وار ایکن زراعت ایدلمیوب تعطیل اولنـدیغی صورتده دخی اعطـاسی لازم کلور. اما زراعته تمکن و اقتدار اولمدیغندن طولایی زراعت ایدیله‌مدیکی حالده خراج مذکورك اعطاسی دخی لازم کلز.

خراج موظف. خراج مقاسمه‌یه تبدیل اولنمق جائز اولمدیغی کبی عکسی دخی یعنی خراج مقاسـمه‌نك خراج موظفه تبدیل قلنمسی دخی جائز دکلـدر . زیرا حرام وممنوع اولان نقض عهدی مستلزم اولور.

(کافهٔ اراضیٔ مملوکه‌نك) یعنی بو ماده‌ده متناول شرحا انواع

خمسه‌سی ذکر اولنان اراضیٔ مملوکه‌نك هر نوعنك ﴿رقبه‌سی یعنی ذاتی و ملکیتی صاحب و مالکی اولان کیمسه‌یه عائد اوله‌رق﴾ صاحبنك و فاتنده علم فرائض موجبنجه بو اراضیدن ایفای دیون و باقینك ثلثندن تنفیذ وصایا اولنه‌جغی کبی فضله‌سی دخی ﴿اموال واشیاء سائره کبی توارث ایدر.﴾ وبیع ﴿ووقف ورهن وهبه﴾ ووصیت ﴿وشفعه مثللو احکام﴾ شرعیه ﴿جاری اولور.﴾

رقبه. بیوك و کوچك ارکك و دیشی ذات مرقوقه یعنی کوله و جاریه‌یه اطلاق اولندیغی و بوراده ایسه بو معنی مقصود اولمدیغی جهتله یعنی الخ ایله تفسیر ومعنای مقصود ایضاح اولنیور.

اموال. مالك جمعی اولوب مال ایسه مجله‌نك ١٢٦ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره طبع انسانی مائل اولوبده وقت حاجت ایچون ادخار اولنه‌بیلان شیدرکه منقوله وغیر منقوله شامل اولور. شو حالده متن قانونده و اشیا تعبیرینك فضله بر فائده‌سی اولمدیغی وبناءعلیه زائد ایدوکی مستبان اولدی.

توارث. میراث اوله‌رق سلفدن خلفه انتقال اتمکدر.

وقف. برنجی ماده شرحنده تعریف قلندیغی کبی رهن مجله‌نك ٧٠١ ماده‌سنده و هبه ٧٣٣ ماده‌سنده و شفعه ٩٥٠ ماده‌سنده تعریف اولنمش اولدیغی و درر الحکام شرح مجلة الاحکام نام اثرمزده تفصیلات لازمه اعطا قلندیغی جهتله تطویلدن احترازا بوراده بونلری ذکر و اتیاندن صرفنظر اولندی.

ایشته احکام مذکوره اراضیٔ مملوکه‌ده وکذا سائر ملك عقارات واموالده جاری ایکن اراضیٔ امیریه وموقوفه‌ده جاری اولمدیغندن بینلرنده من حیث الاحکام فرق حاصل اولدی.

مثلا برکیمسه وفات ایله زوجه‌سنی و بر اوغلنی و بر قزینی ترك ایتدکده سائر اموال وعقاراتی کبی اراضیٔ مملوکه‌سی یکرمی درت حصه‌ده اوچ زوجه‌نك و اون درت ابنك و یدی بنتك اولمق اوزره موروث اولوب اما اراضیٔ امیریه موروث اولمیوب عادیا انتقال ایدر ایسه‌ده مسئلهٔ مذکوره‌ده زوجه اراضیٔ امیریه‌دن حصه آله‌مدیغی کبی ابن ایله بنته املاك کبی برلی وایکی‌لی اولمق اوزره انتقال ایتمیوب مناصفة انتقال ایدر.

اراضیٔ امیریه‌ده . وقف و رهن و شفعه جریان ایتمدیکی اشبو قانونك ۱۲۱ و ۱۱٦ و ٤٦ ماده‌لرنده مصرح اولوب آنجق اراضیٔ امیریه وموقوفه‌ده بیع کبی بدل معلومه مقابل فراغ جریان ایده‌جکی مثللو هبه حکمنده اوله‌رق مجانا فراغ دخی جاری اولور. نته‌کیم اراضیٔ امیریه‌ده رهن کبی فراغ بالوفا وارث کبی عادیا انتقال وشفعه کبی خلیط و شریکك حق طلبی ووقف کبی اذن سلطانی ایله بر جهته تخصیص مثللو احکام قانونیه جریان ایلرکه تفاصیل احکامی آتیده ذکر وایضاح اولنور.

(کرك اراضیٔ عشریه و کرك اراضیٔ خراجیه) و کرك اراضیٔ امیریه‌دن بالافراز مساغ شرعی‌یه بناء انواع وجوه ملکیت ایله تصرف اولنمق اوزره تملیك صحیح ایله تملیك اولنان

وكرك اذن سلطانى ايله ملك اولمق اوزره احيا قلنان اراضى (صاحبنك بلا وارث) يعنى وارث شرعيسى وكذا موصى له اولمقسزين (وفاتيله جانب بيت المـاله عائد اولدقلرنده اراضىٔ اميريه حكمنى اكتساب ايدرلر.) كه بروجه مذكور اراضىٔ اميريه حكمنى اكتسـاب ايدن اراضىٔ عشريه و خراجيه‌نك عشر وخراجلرى ساقط اوله‌رق سائر اراضىٔ اميريه كبى طرف ميريدن اداره يا بالمزايده باطاپو احاله اولنور . طرف ميريدن اداره دخى مجله واحكام شرعيه‌يه توفيقا مدت معلومه‌ايله آخره ايجار يا مزارعه صورتيله اعطا ياخود اوزرينه ابنيهٔ اميريه انشا كبى صورتلرله اولور.

بو وجهله. ذاتاً اراضىٔ مملوكه‌دن ايكن اصحابنك بلا وارث ولا وصيت وفاتيله جانب بيت الماله عائد اوله‌رق اراضىٔ اميريه حكمنى اكتساب ايتدكلرى اراضى بغداد جهـتلرنده چوقدر. چونكه اوراده وفيات كثيره‌يه باعث اولان طاعون و وبا كبى امراض مستوليه وقتيله چوق اولور ايدى. اصحابى يدلرنده آز مقدارده اراضى قالمش ايسـه‌ده بو اراضى دخى طرف ميريدن ضبط اولنه‌رق خراجنى ميرى‌يه و محصولندن يكرميده يا يكرمى بشده بركبى حصهٔ معينه‌يى اراضى اصحابنه ويرمك اوزره زراعه ويريله‌رك اصحاب اراضى‌يه ويريلان حصه‌يه عقر و بو اراضى‌يه اراضىٔ عقريه نامى ويرلمشدر . مجله‌نك ١٠٨٥ ماده‌سنك فقرهٔ اخيره‌سندن مستفاد اولديغى اوزره اراضىٔ خراجيه‌نك مالكى

فوت اوله‌رق ورثهٔ صغاری زراعته قدرتیاب اوله‌مامق کبی بر وجهله اراضی تعطیل اولنسه طرف میریدن مزارعه‌یه ویریلوب یا ایجار اولنوب مالکه اصابت ایدن حصه‌دن حق بیت المال اولان خراج استیفا اولنورکه بالاده مذکور اولان عقر بوکا قریب بر معامله اولیور.

ایشته بوحکم شرعی‌یه بناء قری وقصبات درونلرنده بولنان عرصه‌لر وکنارلرنده بولنوب تمه‌سکنی اعتبار اولنان نهایت نصف دونم مقداری یرلر دخی اصحابنك بلا وارث ولاوصیت وفاتیله بیت الماله عائد اولور. آنجق بونلر اراضیٔ امیریه وتارلا حکمنی اکتساب ایتمیوب محاکم شرعیه ومأمورین حکومت معرفتیله صاتیلوب اثمانی بیت الماله اعطا اولنور. نته‌کیم املاك صرفه ایچون دفتر خاقانیدن اعطا اولنه‌جق سنداته دائر نظامنامه‌نك اون بشنجی ماده‌سنده بوکا دائر تفصیلات واردر.

وبونلری صاتون آلان مشتری آنلره مالك اولوب املاك صرفه احکامی جاری اولور. و یاخود کالاول میرینك تملکنده ابقا اولنوب عسکری وملکیه امورنده استعمال اولنور. ایشته بوکا بناء برنجی نوع اراضیٔ مملوکه‌نك صاحبنك بلا وارث وفاتی حالنده اراضیٔ امیریه حکمنی اکتساب ایده‌جکی بو ماده‌ده یا دیکر موادده ذکر اولنمامشدر.

معلوم اولملیدرکه برمتوفانك وارثی اولمدیغی صورتده اموالی اولا موصی له بما زاد علی الثلثه یعنی ثلث مالندن زیاده اوله‌رق

کندوسنه وصیت ایدیلان شخصه ویریلوب بوده اولمدیغی حالده میراث طریقیله اولمیوب فیء یعنی غنیمت جهتیله بیت الماله ویریلور. بناء علیه برکیمسه‌نك اراضیء مملوکه‌سنك بیت الماله عائد اولمسی ایچون اول کیمسه‌نك بلاوارث وفاتی کافی اولمیوب وصیتی دخی اولمامسی لازمدر.

مثلا برکیمسه بلاوارث اولمغله عهدهٔ تملکنده بولنان اراضیء مملوکه‌سنی دیکر کمسنه‌یه وصیت ایدوبده مصراً علی ایصائه فوت اولسه اراضیء مذکوره بیت الماله عائد اوله‌میوب کاملا موصی‌له اولان کمسنه‌یه ویریله‌جکی کبی اراضیء مملوکه صاحبی زوجه‌سندن بشقه وارثی وکذا وصیتی اولمدیغی حالده وفات ایتدکده اراضیء مذکوره‌نك ربعی زوجهٔ مزبوره‌یه موروث اولوب اما ثلاثهٔ ارباعی بیت الماله عائد اوله‌رق اراضیء امیریه حکمنی اکتساب ایدرلر.

وکذلك اراضیء مملوکه‌یه متصرفه اولان بر قادین زوجندن بشقه وارثی وکذلك وصیتی بولنمدیغی حالده فوت اولسه اراضیء مذکوره‌نك نصفی زوج مرقومه موروث اولوب نصف آخری بیت الماله عائد اوله‌رق اراضیء امیریه حکمنی اکتساب ایدر.

تفصیلات سالفه‌دن مستفاد اولورکه اراضیء مملوکه صاحبی بعضا بلاوارث وفات ایتدیکی حالده اراضیء مذکوره بیت الماله عائد اولماز. و بعضا وارثی اولدیغی حالده وفات ایتمشیکن بیت الماله راجع اولور.

(اراضیٔ مملوکه‌نك) بالاده مذکور اولان (انواع اربعه‌سنده جریان ایده‌جك احکام) شرعیه (ومعاملات) فرعیه تمامیله (کتب فقهیه‌ده) و بر نبذه‌سی مجلهٔ احکام عدلیه‌ده وتفصیلات لازمه‌سی درر الحکام شرح مجلة الاحکام نام اثرمزده (بیان اولندیغی جهتله) احکام و معاملات مذکوره ایچون بوراده بحثه احتیاج اولمیوب (اشبو قانوننامهٔ اراضیده) اراضیٔ امیریهٔ صرفه ایله تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه و اراضیٔ متروکه و اراضیٔ مواتدن بحث اولنوب اما (اراضیٔ مملوکه احکامندن بحث اولنمیه‌جقدر.) فقط بر شی ضدیله منکشف اولور قولنجه اراضیٔ امیریه احکامی زیاده متضح اولسون ایچون یالکز بومقدمه‌ده اراضیٔ مملوکه‌نك اقسام وتعریفاتی بیان ایدلمشدر.

مثلا اراضیٔ مملوکه‌نك کیفیت بیعی مجله‌نك کتاب بیوعنده وایجاری کتاب اجاره‌سنده ورهنی کتاب رهننده و غصبی کتاب غصبنده و تقسیمی کتاب شرکتده ذکر اولندیغی کبی بونلره متدائر دها زیاده تفصیلات کتب فقهیه‌ده موجود ومسطوردر.

مجله‌ده مثلا کتاب بیوعده اراضیٔ مملوکه‌نك بیعی شویله اولور دیو مذکور دکل ایسه‌ده اموال و عقاراتك بیعندن بحث اولنمش واراضیٔ مملوکه دخی اموال وعقاراتدن بولنمش اولدیغندن احکام مذکوره اراضیٔ مملوکه‌ده جاری اولور.

اراضیٔ امیریه‌نك احكامندن اشبو قانونده بحث اولنـدیغی صرده اكا مقابل اراضیٔ مملوكه‌نك بعض احكامی بیان اولنه‌جق و الاشـیاء تنكشف باضدادها قوانجه اراضیٔ امیریه احكامنك دها زیاده ذهنلرده تقرر ایتمسنه و اكمل صورتله متضح اولمسنه مدار اتخاذ ایدیله‌جكدر.

(اوچنجی ماده. اراضیٔ میریه رقبه‌سی) یعنی ذاتی (جانب بیت الماله عائد اوله‌رق احاله و تفویضی طرف دولت علـیه‌دن اجرا اولنه‌گلان تارلا وچایرو) و اشخاصه مخصوص (یایلاق و قشلاق و قوریلر و امثالی یرلردركه مقـدما فراغ و محلولات وقوعنده صاحب ارض اعتبـار اولنان تیمار و زعامت اصحابنك و بر آره‌لق ملتزم ومحصللرك اذن وتفویضیله تصرف) و آنلرك امضـا و مهرلریله ممضی و ممهور تمسك اعطـا (اولنور ایكن مؤخراً) عساكر منتظمه تشكیل وتوظیف اولنه‌رق (بونلرك الغاسی حسـبیله الحالة هذه طرف دولت علیه‌دن بو خصوصه مأمور اولان ذاتك اذن وتفویضیله تصرف اولنوب متصرفلری یدلرینه بالاسی طوغرالی طاپو سـندلری ویریلور.) ملتزم و محصـللر طرفندن وقتیله ویریلان تمسكلر آرتق میـدانده قالمامشدر بونلردن تصحیح اولنلر تبدیل اولندیغی كبی غیر صحیح ومصنع اولنلر دخی ابطال ایدلمشدر.

تیمار. اقتضاسنه كوره سفره یعنی حربه كتمك كبی خدمات عسـكریه‌ده بولنمق اوزره جانب سلطنت سـنیه‌دن بر كیمسه‌یه

احسان بیوریلان اراضیدرکه بوکیمسه‌یه صاحب تیمار دینور.

زعامت . خدمت عسکریه‌یه مقابل اولمق اوزره اعشار شرعیه‌سی بر کیمسه‌یه احسان بیوریلان اراضیدرکه بوکا صاحب زعامت وزعیم وسپاهی دینلور.

ملتزم. برقصبه وقریه‌نك اعشار ورسوماتی‌درعهده ایدوب بوکا مقابل خزینه‌یه مقطوعا پاره ویرن کیمسه‌در.

محصل. برقضا یا سنجاق یا ولایتك اموال میریه‌سنی تحصیل و ضبط و ربط مملکته مأمور اولان کیمسه‌درکه الیوم قائمقام ومتصرف کبی اداره مأمورلری بونلرك مقامنه قائمدر.

بو خصوصه مأمور اولان ذات. طاپو نظامنامه‌سنك برنجی ماده‌سی حکمنجه طشره‌لرده مال مأمورلری یعنی دفتردارلر ومال مدیرلری و قضا مدیرلری ایسه‌ده اخیرا ولایات والویه‌ده دفتر خاقانی مأمورلری و قضالرده طاپو کاتبی نامیله مأمورلر تعیین ایدلمش و بو وظیفه آنلره احاله قلنمش اولوب فقط دفتر خاقانی مأمورلری وطاپو کاتبلری هنوز تعیین‌اولنمیان یرلرده ینه مال مأمورلری صاحب ارض حکمنده بولندیغی فی ۲٦ ذی‌الحجه سنه ۹۲ تاریخلو تذکرهٔ سامیه اوزرینه تعمیم ایدلمشدر.

اراضیٔ میریه‌نك رقبه‌سی بیت المـاله عائد یعنی بیت المالك املاکی ایدوکنه و ولایت عامهٔ شرعیه‌لری حسبیله بونلرده تصرف ذات ستوده صفات خلافتپناهی‌یه راجع بولندیغنه بنـاء

طرف پادشاهیدن تعیین اولنان مأمورك اذنیله تفرغ وتصرف اولنور .

اراضیٔ میریه‌نك آخره فراغی کبی اموردە مأمورینك اذنی لازم ایدوکی بو ماده دلالت ایتمکده‌درکه اوتوز آلتنجی ماده‌ده دخی صراحة ذکر اولنمشدر .

باغ و باغچه کبی اشجار محلی و دکرمن و آغیل و چفتلك وماندره زمینلری دخی اراضیٔ میریه‌دندر .

اراضیٔ میریه . ارض مملکت وارض حوز دخی دینلورکه بونك بش نوعی واردر .

نوع اول : برمملکتك حین فتحنده اراضیسی غیرمسلم اهالیسی یرلرینه ابقا وتملیك یاخود غانمینه وبونلرك غیری مسلمینه توزیع اولنمیوب امام المسلمین حضرتلری آنی بیت المال ایچون حفظ ایتمش اولدیغی اراضیدر . چونکه فتح اولنان اراضیده وجوه آتیه ایله معامله مشروعدر .

وجه اول ، بعد اخراج الخمس غانمینه توزیع ایتمکدر . نته‌کیم رسول اکرم ونبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم خیبری فتح بیوردقلرنده اراضیسنی فتح ایدن غانمینه توزیع بیورمشدر .

وجه ثانی ، اهالیٔ قدیمهٔ غیرمسلمه یدلرنده ابقا وآنلره تملیك ایله خراج وضع ایتمکدر . نته‌کیم عمر رضی الله تعالی عنه زمان خلافتلرنده فتح بیوردقلری اراضی یی غانمینه توزیع بیورمدیغی کبی بیت المال ایچون دخی آلیقو یمیوب وحق خسبی

بیله چیقارمیوب کلیسنی یرلی اهالیٔ قدیمه‌سنه بالترک خراج وضع
ایتمشدرکه عراق وشام ومصر اراضیلری مشارالیه زماننده فتح
اولنوب اراضیٔ خراجیه اولمشیدی ردمحتار.

وجه ثالث ، اهالیٔ قدیمهٔ غیرمسلمه بشقه یره نقل ایله
اورایه دیکر اهالیٔ غیرمسلمه کتوریلوب آنلره تملیك وخراج
وضع اولنمقدر .

وجه رابع، اهالیٔ قدیمهٔ غیرمسلمه آندن قالدیریله‌رق اهالیٔ
مسلمه کتوریلوب آنلره تملیك وعشر وضع اولنمقدر .

وجه خامس، اراضیٔ مفتوحه هیچ برکمسنه‌یه تملیك اولنمیوب
بیت المال ایچون آلیقونمقدر . بونك مشروعیتی شوندندرکه فتح
اولنان ممالك اراضیسی یرلی اهالیسنه تملیك وآکا مقابل خراج
وضع اولندیغی تقدیرده صاحبلری بعد الوفات ورثهٔ کثیره‌یه
موروث اولوب لدی التقسیم هر برینه جزء قلیل اصابت ایتمکله
حصه‌لرینه کوره خراج تعیین وتخصیص اولنمقده کمال صعوبت
وبلکه بوکیفیت امرمحال اولدیغی جهتله بیت المال ایچون آلیقونلمق
مناسب کورلمشدر .

نوع ثانی : حین فتحده نه وجهله آلندیغی ونه وجهله
ویرلدیکی معلوم اولمیان اراضی دخی اراضیٔ میریه‌دندر .

نوع ثالث : ذاتاً اراضیٔ مملوکه‌دن ایکن مادهٔ آنفه شرحنده
ایضاح اولندیغی اوزره مالکلری بلا وارث ولا وصیت ولا دین
وفات ایتمکله بیت المال عائد اولان اراضیدر .

نوع رابع : ذاتاً اراضیٔ مملوکه دن ایکن مرور زمان ایله مالکلری کیم ایدوکی مجهول وکیمه عائد بولندیغی غیرمعلوم بولنان اراضیدرکه بو اراضی دخی بیت المال ایچون ضبط اولنور .

نوع خامس: رقبه‌سی بیت الماله عائد اولمق اوزره اذن سلطانی ایله احیا اولنان اراضیٔ مواتدرکه ١٠٣ ماده‌ده تفصیل اولنور .

﴿ طاپو حق تصرف مقابلنده ویریلان ﴾ اجرت ﴿ معجله‌درکه جانب میری ایچون مأموری طرفندن اخذ واستیفا قلنور . ﴾

طاپو . لفظی تنقیح حامدیه ده ذکر اولندیغی اوزره یاکلمهٔ ترکیه یاخود فارسیه اولوب اراضیٔ میریه‌نك تصرفنی مشعر یازیلان سند معناسنده‌در . وکویا اخذ اولنان اجرت سند مذکورك کتابتی مقابلنده‌در . قسمی باسمه . یاخود ارضك اجرت معجله‌سی معناسنده‌درکه متن قانونده بوایکنجی معناسی ذکر ایدلمشدر .

اجرت . بدل منفعتدن عبارت اولوب بناءً علیه طاپونك شو تعریفیله اشارت اولنیورکه اراضیٔ میریه‌نك تفویض وفراغی ایجاردر . یوقسه حق عادیٔ مجرددن نزول دکلدر . نته‌کیم فصل ثانی عنوانی شرحنده تفصیل اولنه‌جقدر .

حق تصرف مقابلنده جانب میری یه ایکی نوع اجرت ویریلوب برنجیسی اجرت معجله یعنی پشیناً ویریلان نقوددرکه بوکا طاپو اطلاق اولنور . ایکنجیسی اجرت مؤجله‌درکه وقتیله خراج موظفه مشابه اوله‌رق « چفت اقچه‌سی » نامیله وخراج مقاسمه‌یه مماثل اوله‌رق « عشر » نامیله آلنور ایدیکه الحالة هذه

عشر نامیله مزروع تارلانك حاصلاتندن وغیر مزروع اولوب
اوزرینه ابنیه انشا ویا آغاج غرس اولنان محللردن بدل عشر ویا
اجارهٔ زمین ویاخود مقاطعه نامیله آلنهجق اولان اجرتدر .

اشبو تفویض واحاله اجارهٔ فاسده اولوب متصرف اولانلر
مستأجردرلر . شویله که زمان تصرف ومدت اجارهنك تعیین
اولنامسی اجارهنك فسادینی موجب اولمقدهدر . چونکه
مجلهنك ٤٥١ و ٤٥٤ مادهلری احکامنجه اجارهده منفعت
معلوم اولمق شرط اولوب بوکبی عقارلرده منفعتك معلومیتی مدت
اجارهنك بیانیله اولور .

اجارهٔ فاسده . مجله احکامنجه قابل فسخ یعنی عاقدیندن
هر برینك اجارهٔ مذکورهیی فسخ ایتمکه حقی اولوب بوکا کوره
برکیمسه محلول اولان ارض میرییی میریدن بدل معجل مقابلنده
تفوض ایتدکدن صکره بوتفوضی فسخ ایدهرك ویردیکی بدلی
استرداد ایده بیلمك ومیری دخی فسخ اجاره ایله ارضی استردادە
مقتدر اولمق ایجاب ایدرایسهده انجق بونده فسخ قانوناً ممنوعدر .
یعنی اوچ سنه تعطیل اولنمدین ید متصرفدن آلنوب آخره ویرلمك
جائز دکلدر . بووجهله موجر اولان فارغك حق فسخی اولمدیغی
کبی مستأجر بولنان مفروغ لهك دخی حق فسخی یوقدر .

اراضیٔ امیریه متصرفی ارضك رقبهسنه مالك اولمیوب مستأجر
اولدیغنه ومستأجر ایسه عین مأجوری بیع ایدهمیهجکنه بناءً
اراضیٔ امیریهنك بیعی مسقفات ومستغلات موقوفهیی متصرفلرینك

بیعلری کیدر . یعنی حق تصرفی آخره ترکدن ومأجوری آخره ایجار ایتمسندن عبارتدر .

﴿دردنجی ماده . اراضی موقوفه﴾ وقف اولنان اراضی قبل الوقف ملك یاخود اراضیٔ میریه اولمسی اعتباریله ﴿ایکی قسمدر .﴾

﴿ قسم اول . صحیحاً اراضیٔ مملوکه‌دن ایکن ﴾ اراضیٔ مملوکه‌نك دردنجی ماده‌ده سبق ایدن انواع اربعه‌سندن قنغیسی اولورایسه اولسون ﴿شرعشریفه توفیقاً وقف اولنمش ارضدر .﴾ مثلا اراضیٔ عشریه یا خراجیه مالکی طرفندن اصول مشروعه‌سنه توفیقاً وقف اولنسه اوقاف صحیحه‌دن اولور . نته‌کیم اراضیٔ مواتی احیا ایده‌نك ملکی اولمق اوزره احیایه اذن ویریلوبده بعد الاحیا وقف اولنسه اوقاف صحیحه‌دن اولور . کذا اراضیٔ امیریه‌یی برکمسه ، تملك صحیح ایله تملك ایتدکدن صکره اصولنه توفیقاً وقف ایتسه اوقاف صحیحه‌دن اولور .

متن قانونده صحیحاً اراضیٔ مملوکه‌دن ایکن دینلمسیله اشارت اولنیورکه فی الاصل اراضیٔ عشریه یاخراجیه‌دن اولان برمملکتده وقف ایدلمش اولان بر مزرعه حقنده احتمالکه اول مزرعه‌نك مالکی بلاوارث وفات ایدوبده مزرعهٔ مذکوره جانب بیت الماله عائد اوله‌رق اراضیٔ امیریه حکمنی اکتساب ایتدکدن صکره بدون التملك واقفی طرفندن وقف ایدلمش اولسون دیو سنده مستند اولمیان براحتمال مجرد ایله اول مزرعه‌نك اوقاف غیر صحیحه‌دن ایدوکنه حکم اولنه‌ماز .

شرع شریفه توفیقاً وقف اولنمش دینلیورکه وقفك شرع شریفه توافق ایتمسی ایچون رکنی بولنمق یعنی واقف بومالی وقف ایتدم کبی برسوز سویلمك وواقف تبرعاته اهل اولمق یعنی صبی ومجنون ومعتوه اولمامق وواقف دین یاسفه سببیله محجور واکراه معتبر ایله مکره بولنمامق ومال موقوف معلوم ومعین وحین وقفده واقفك مالی اولمق مثلاو برطاقم قیود وشروط لازم اولدیغی کبی وقفك بعد الانعقاد لزومی ایچون دخی تسجیل ایدلمك یاخود وصیت صورتیله وقف اولنمق مقتضی بولنمشدر . ایمدی قیود وشروط وقفه دائر مسائل احکام شرعیه‌دن اوله‌رق کتب فقهیه‌دن کتاب الوقف عنوانی تحتنده بیان قلنمش ودها زیاده اعطای تفصیلات مقامه غیرمناسب کورلمشدر.

اراضیٔ عشریه یا خراجیه‌دن اولان بر یر، مالکی طرفندن وقف ایدلمکله اول یرك عشر وخراجی ساقط اولمیوب کالاول بیت الماله اداسی لازم کلور . نته‌کیم اراضیٔ امیریه‌دن اولان بر مزرعه طرف سلطنت سنیه‌دن تملیك صحیح ایله برکیمسه‌یه تملیك اولنوبده اول کیمسه دخی اول مزرعه‌یی مسجلا وقف ایتسه بیله آنك اعشار شرعیه‌سی کالاول بیت الماله ادا اولنمق لازم کلور درمختار ورد محتار .

بوجهتله برمحلده وقف صحیح ایله تخصیصات قبیلندن اولان وقف غیرصحیح اجتماع ایده بیلور. شویله که بالاده ذکر اولنان اراضیٔ مملوکه‌دن بری مالکی طرفندن وقف صحیح ایله وقف

اولندقدن صكره آنك بيت الماله عائد حاصلاتى دخى طرف سلطانيدن برجهته وقف وتخصيص بيورلسه بومحلده وقف صحيح ايله تخصيصات قبيلندن اولان وقف غير صحيح اجتماع ايتمش اولور.

«شرط واقف هرنه ايسه» دينليوركه واقفك شرطى شارعك نصى كبى اولديغى جهتله موافق شرعشريف اولان شرط واقفه مخالفت جائز دكل ايسه‌ده وقف حقنده انفعيت ياخود ضرورت تحقق ايدن بعض خصوصاتده متولى، رأى حاكمله شرط واقفه مخالفت ايده بيلور.

مثلا برسنه‌دن زياده مدتله ايجار اولنمامسى واقف طرفندن شرط اولنان براراضى موقوفه‌نك برسنه مدت ايله استيجارينه طالب بولنميوب ايكى يااوچ سنه مدت ايله استيجارينه طالب بولندقده متولى راى حاكم ايله ايكى يا اوچ سنه مدتله ايجار ايدرك شرط واقفه مخالفت ايده بيلور.

ايشته اراضى مملوكهٔ موقوفه‌ده شرط واقفه اتباع لازم اولديغى حالده تخصيصات قبيلندن اولان اوقاف غير صحيحه‌ده شرط واقفه اتباع واجب اولمديغندن بوجهتله دخى بينلرنده فرق حاصل اولدى نته‌كيم آتيده ايضاح اولنور.

(قسم ثانى. اراضىء ميريه‌دن بالافراز سلاطين عظام حضراتنك وياخود بالذات اذن سلطانى ايله آخرلرينك وقف ايلمش اولديغى اراضيدركه بومثللو اراضينك وقفيتى يالكز اراضىء ميريه‌دن برقطعهٔ مفرزه‌نك اعشار) واشخاص عهده‌لرنده

بولنان ابنیه وخرمن یرلرندن وقشلاق ویایلاق ، قوری واورمانلردن آلنان رسم ومقاطعه وبدل عشر ومحلول ومستحق طابو اولان اراضینك بدل احاله‌سی یعنی اجرت معجله‌سی وخرج فراغ وانتقال کبی (رسومانی مثللو منافع میریه‌سی طرف سلطنت سنیه‌دن) مصارف بیت المالدن اولان جهات خیریه‌دن (بر جهته تخصیص دیمك اولدیغندن بو مقوله اراضیء موقوفه اوقاف صحیحه‌دن دکلدر.) بو ماده وجهله اراضیء میریه‌نك وقفنه شرعا ارصاد دینلورکه بو وقفه تخصیصات قبیلندن اولان وقف ووقف ارصادی تسمیه‌اولنور. ارصاد دخی ارضك رقبه‌سی کما کان بیت المالك اولمق اوزره منافعنی مستحقینه تعیین دیمکدر.

بو ماده‌دن مستفاد اولدیغی اوزره اراضیء میریهٔ موقوفه واقف اعتباریله ایکی نوع اولوب نوع اول واقفلرك بالذات سلاطین عظام حضراتی اولملریدر. ایشته سلاطین عظام حضراتنك اراضیء میریه‌دن بدون التملك مصارف بیت المالدن اولان جهات خیریه‌دن برینه تعیین بیوردقلری اوقاف، اوقاف صحیحه‌دن اولمیوب تخصیصات قبیلندن اولان اوقافدن اولورکه بونك معناسی اراضیء میریه‌دن بر قطعه‌سنك وارداتی طرف سلطانیدن بیت المالدن بالاخراج مستحقلری اولان یعنی طلبه وعلما کبی بیت المالدن حقلری بولنان کسانه تخصیصدن عبارتدر. مثلا پادشاه اسلام خلد الله تعالی ملکه الی یوم القیام حضرتلری اراضیء امیریه‌دن برمقدار اراضیء امیریه‌یی برمدرسه‌نك مصالحنه وقف

ایلسه جائز اولور فتاوای علی افندی. المراد من هذا الوقف تأبید مصرفه علی هذه الجهة المعینة التی عینها السلطان مما هو مصلحة عامة وهو معنی الارصاد رد محتار.

نوع ثانی. بر کیمسه‌نك اراضیء میریه‌دن بر قطعه‌یی تملك صحیح ایله تملك ایتمکسزین اذن سلطانی ایله مصارف بیت المالدن اولان بعض جهات خیریه‌یه وقف ایلدیکی اراضیدرکه بوده تخصیصات قبیلندن اوله‌رق وقف اولمش اولور.

بو وجهله احاددن بر کیمسه‌نك اراضیء میریه‌دن برقطعه‌یی وقف ایده‌بیلمسی اراضیء میریه‌ده تصرف ولایت عامه‌لری جهتیله حصرا ذات حضرت پادشاهی‌یه عائد بولنمسنه منافی دکلدر. زیرا اول کیمسه‌نك وقف ایده‌بیلمسنك صحتی مساعدهٔ سنیه‌نك شرفتعلقنه وابسته بولندیغی جهتله وقف مذکور نفس الامرده ینه طرف ذیشرف پادشاهیدن اولمش اولور.

اما بر کیمسه اراضیء میریه‌دن باطابو متصرف اولدیغی بر تارلاسنی تملك صحیح ایله تملك ایتمدیکی کبی اذن سلطانی‌یی دخی استحصال ایتمکسزین بر جهت خیریه‌یه وقف ایلسه بو وقف، اوقاف صحیحه‌دن اولمدیغی مثللو تخصیصات قبیلندن اولان اوقافدن دخی اولماز. چونکه باطابو متصرف اولان کیمسه مستأجر ومأجورك یالکز منفعتنه مالك اولوب یوخسه رقبه‌سنه مالك دکلدر. حالبوکه مال موقوفك حین وقفده واقفك مالی اولمسی شرطدر. بناءً علیه کالاول اراضیء میریه‌ٔ صرفه‌دن اوله‌رق

اول کیمسه آکا متصرف اولوب عشرینی بیت الماله اداو اذن صاحب ارضله آخره فراغ واول کیمسه وفات ایتدکده اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنه انتقال ایلر. واصحاب انتقالدن ورثه سی اولمینجه محلولا بیت الماله عائد اوله رق بالمزایده آخره تفویض اولنور. و وقف مذکورك اصلا حکمی یوقدر. تملیکك صحتی نه وجهله اوله جغی ایکنجی ماده شرحنده بیان ایدلدکله اورایه مراجعت اولنه.

تخصیص ایکی نوعدر. نوع اول تخصیص صحیحدرکه بیت الماله عائد اولان برقسم وارداتی مصارف بیت المالدن اولان برجهته تخصیصدن عبارتدر. نوع ثانی، تخصیص غیر صحیحدرکه بیت الماله عائد اولان بر قسم وارداتی مصارف بیت المالدن اولمیان بر جهته تخصیصدن عبارتدر.

نوع اولده واردات، مخصص لها اولان جهته صرف اولنوب آنك نقض وابطالی جائز دکلدر. شویله که مثلا تخصیصات قبیلندن اولان بر وقفك مشروط لهی بر مدرسه ده ساکن اولوب اوقاتی علوم نافعه نك اکتساب و تحصیلنه حصر ایدن فقراء طلبهٔ علوم اولسه طلبهٔ موصی الیهم مصارف بیت المالدن اولدقلری جهتله اول وقفك نقض وابطالی جائز اوله ماز. زیرا بونلرك بیت الماله عائد اولان غنائمك خمسنده حقلری واردر.

اما نوع ثانی اذن ولی الامر ایله نقض وابطال اولنور. مثلا اوقاف مذکوره نك مشروط لهلری مصارف بیت المالدن اولمیان بر جهت اولدیغی صورتده امر ولی الامر ایله نقض و ابطال

اولنور. شویله‌که بونك موقوف علیهی عتقادن عائشه و فاطمه و خدیجه اولور ایسه امر سلطانی ایله شرطلری تبدیل ومقدار غله تنقیص و حتی بالکلیه نقض اولنور. ردمحتار صاحبی دیورکه طرف سلطانیدن یدیوز سکسان تاریخده بر مجلس علمی عقد اولنه‌رق بر چوق علما حاضر اولدقلری کبی شارح الهدایه شیخ اکمل دخی مجلس علمیٔ مذکورده حاضر بولنه‌رق بو وجهله قرار ویرمشلردر.

ایشته اوقاف صحیحه‌ده شروط واقفه رعایت واجب و آنك نقض و ابطالی غیر جائز ایکن اوقاف غیر صحیحه‌ده شروط واقفه رعایت واجب اولمیوب بعضا ابطالی دخی جائز اولمغله حکما ایکی وقف افتراق ایدر.

﴿ ممالك محروسه‌ده کائن اراضیٔ موقوفه‌نك اکثریسی بوقبیلدندر﴾ یعنی اوقاف غیر صحیحه‌دن وتعبیر دیکرله تخصیصات قبیلندن اولان اوقاف جمله‌سندندر.

﴿ و بویله تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه‌نك اراضیٔ امیریهٔ صرفه کبی رقبه‌سی بیت الماله عائد اولمسیله بونلر حقنده بوندنصکره ذکر و تفصیل اولنه‌جق معاملات قانونیه تماميله جاری اولور.﴾

مثلا طرف بیت المالدن باطاپو زراعه تفویض واحاله اولنور. ومتصرفی وفات ایتدکده ٥٥ ماده‌ده درجانی تعیین اولنان ارباب انتقالدن اولان ورثه‌سنه انتقال ایدر. و متصرفی اذن صاحب

ارضله بدل معلوم مقابلنده یا مجانا آخره فراغ ایده‌بیلور.

(فقط) مستثنا اوله‌رق آتی الذکر بعض احکامده اراضیٔ امیریهٔ صرفه ایله اراضیٔ امیریهٔ موقوفه آره‌سنده فرق واردر شویله‌که (رسم فراغ و انتقال و بدل محلولات اراضیٔ امیریهٔ صرفه‌ده) یعنی تخصیصات قبیلندن اوله‌رق وقف اولنمیان اراضیده (جانب میری‌یه عائد اولدیغی کبی بو مقوله اراضیٔ موقوفه‌ده دخی وقفی طرفنه عائد اولور.) چونکه آنفا بیان اولندیغی اوزره بو نوع وقفك معناسی اعشار و رسوماتنك بر جهته تخصیصدن عبارتدر. رسم فراغ. تعبیردیکرله خرج فراغ. طاپو نظامنامه‌سنك آلتنجی ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره اراضی هر قاچ غروشه فراغ اولنور ایسه بدل فراغدن و مجانا فراغ اولنور ایسه بیغرض اهل وقوفك تقدیر ایتدکاری قیمتدن اولمق اوزره مفروغ لهدن فراغ قطعیده یوزده بش و فراغ بالوفاده یوزده ایکی بچق غروش اوله‌رق آلنان خرجدر. لکن خرجنی نقصان ویرمك اوزره اراضینك بدلنی ناقص سویلیان اولور ایسه قیمت مخمنه‌سندن خرج مذکور آلنور. شو قدرکه بو رسم فراغ با ارادهٔ سنیه ۱۳۱۲ سنهٔ مالیه‌سنده یوزده ایکی‌یه تنزیل اولندیغی کبی دها صکره یعنی ۳۱۶ سنهٔ مالیه‌سنده بوده تعدیل اولنه‌رق یوزده اوچه ابلاغ اولنمشدر.

رسم انتقال. نظامنامهٔ مذکورك سکزنجی ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره بر اراضینك متصرفی وفات ایدوبده اصحاب

انتقالدن اولان ورثه‌سنه انتقالی اجرا قلندقده اول اراضینك قیمت محمنه‌سندن معتبر اولمق اوزره اراضی انتقال ایده‌جکی کیمسه‌دن یوزده بش غروش اوله‌رق آلنان خرجدر. لکن رسم انتقال دخی رسم فراغ کبی ۱۳۱۲ سنهٔ مالیه‌سنده با ارادهٔ سنیه یوزده بر غروشه تنزیل اولنمش و دها صکره یعنی ۱۳۱٦ سنهٔ مالیه‌سنده یوزده بر بچغه یعنی بیکده اون بشه چقارلمشدر.

بدل محلولات. متصرف اراضینك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی اولمیه‌رق وفاتی حالنده آخره ویرلدکده اخذ اولنان بدل مثلدرکه قانونك ٥۹و٦۰ ماده‌لرندن مستفاد اولدیغی اوزره بدل محلولات ایکی نوعدر. نوع اول. حق طاپو اصحابنه ویریلوبده مقابلنده آلنان طاپوی مثلدر. نوع ثانی. حق طاپو اصحابی اولمدیغی یاخود اولوبده آلمقدن استنکاف ایلدیکی حالده بالمزایده آخره تفویض اولنه‌رق اخذ اولنان بدلدر.

﴿زیرده﴾ یعنی مواد آتیه‌ده ﴿بسط وبیان اولنه‌جق اراضیٔ میریه احکامی بو مقوله﴾ تخصیصات قبیلندن بولنان ﴿اراضیٔ موقوفه‌ده دخی جاری اوله‌جغندن اشبو قانونامه‌ده هرنه زمان﴾ یعنی هرقنغی ماده‌ده ﴿اراضیٔ موقوفه تعبیری ایراد اولنور ایسه ایشته بویله تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه مراد اولنور.﴾ نته‌کیم ٥۳ و ٥٤ و ٥٥ ماده‌لرده‌کی اراضیٔ موقوفه تعبیرندن مقصود بو نوع اراضیٔ موقوفه اولدیغی کبی.

اشبو ماده‌نك بورایه قدرندن اراضیٔ موقوفه‌نك بر نوعی حاصل اولدی.

(فقط بو مقوله) تخصیصات قبیلندن (اولان اراضیٔ موقوفه‌نك برنوعی دخی واردرکه رقبه‌سی بیت‌الماله عائد اولدیغی کبی اعشار ورسوماتی) دخی (جانب میری‌یه عائد اولدیغی حالده یالکز حقوق تصرفیه‌سی ویاخود رقبه‌سی بیت الماله عائد اوله‌رق اعشار ورسوماتیله برابر حقوق تصرفیه‌سی بر جهته تخصیص قلنمشدر.)

بو «فقط بومقوله الخ» فقره‌سنك «یالکزحقوق تصرفیه‌سی» عباره‌سنه قدر اراضیٔ موقوفه‌نك نوع ثانیسی حاصل اولدیغی کبی «و یاخود رقبه‌سی الخ» فقره‌سندن دخی اراضیٔ موقوفه‌نك نوع ثالثی میدانه چقمغله اقسام ثلاثهٔ مذکوره‌نك هربری بروجه آتی توضیح اولنور. اوچه انحصارینك سببی شودرکه اراضیٔ امیریه وقف ایدلمکله رقبه‌سی بیت المالك ملکی اولمقدن چقمیوب بناءعلیه مثلا جهات خیریه‌یه تخصیص اولنه‌بیله‌جك ایکی شی قالورکه بری منافع امیریه و دیکریده حقوق تصرفیه‌در. ایمدی بوایکی شیئك یالکز بریسنك منفردا تخصیصی جائز اولدیغی کبی مجتمعا دخی تخصیصی جائز اولور. منفردا تخصیصدن ایکی قسم ومجتمعا تخصیصدن دخی بر قسم حاصل‌اولور. شویله‌که :

قسم اول . رقبه‌سی بیت المـاله عائد اولدیغی کبی حقوق تصرفیه‌سی دخی بیت الماله راجع اولدیغی حالده یالکز اعشار

و رسوماتی بالذات طرف سلطنت سنیه‌دن یاخود اذن سلطانی ایله افراددن بری جانبندن بر جهته وقف و تخصیص قلنمش اولان اراضیدر. بوقسم اراضینك اعشاری وخرج فراغ وانتقالی وبدل محلولاتی کبی رسوماتی طرف وقفه عائد اولور. اما حقوق تصرفیه‌سی میری‌یه عائد اوله‌رق طرف بیت المالدن زراعه باطاپو احاله اولنور . اشبو قانونك احکامی انجق بو قسم اراضیٔ میریهٔ موقوفه‌ده جاری اولوب قسم ثانی وثالث اراضیٔ موقوفه‌ده جاری دکلدر . چونکه قسم ثانی وثالث اراضیء میریهٔ موقوفه‌نك فراغ وانتقالی ومحلولاتی اوله‌ماز . نته‌کیم اتی الذکر تعریفاتندن دخی مستفاد اولور .

قسم ثانی . اعشار ورسوماتی کالاول بیت الماله عائد اولوب یالکز حقوق تصرفیه‌سی طرف سلطنت سنیه‌دن برزاویه‌نك زاویه‌داری یاخود بر مدرسه‌نك مدرسی ویا غازیلردن بری کبی بر جهته وقف وتخصیص بیورلمش اولان اراضیدرکه مشروط لهلری طرفندن تصرف وزراعت اولنور .

ایشته بو قسم ثانی اوفاقده اعشار طرف وقفه ادا اولنمیوب بیت الماله ایفا اولنور . ووقفك بوندن انتفاعی شخص عهده‌سنده بولنان اراضیدن متصرفك انتفاعی کبی زراعت وحراثت ایله اولور .

قسم ثالث . هم حقوق تصرفیه‌سی وهم اعشار ورسوماتی طرف سلطنت سنیه‌دن جامع ومدرسه کبی بر جهته وقف وتخصیص بیورلمش اولان اراضیدر . ایشته بوقسم ثالثده اعشاری

بیت الماله ادا اولنیوب طرف وقفه ایفا اولنور .

(بو نوع) یعنی نوع ثانی و نوع ثالث (اراضی موقوفه‌ده فراغ و انتقال مثللو احکام قانونیـه جاری اولمیوب انجق طرف وقفدن کرك بالذات و کرك علی طریق الایجار زراعت و تصرف ایدیریله‌رك منافع حاصله‌سی وقفك مشروط لهنه صرف اولنور .) که بو نوع وقفده فراغ و انتقال جاری اولمدیغی کبی تعطیل ایله مستحق طاپو اولمق و حق طاپو مثللو احکام دخی جاری اولماز. زیرا بو نوع اراضی ، موقوفه شخص عهده‌سـنده بولنیوب مثلا بر مدرسه مدرسنه ویا بر جامعه مشروط اولدیغندن مثلا مدرسك وفاتی وقوعبولدیغی تقدیرده یرینه مدرس اولان کیمسه تصرف ایدریوقسـه متوفی مدرسك اولادینه انتقال ایتمز ومدرس مومی الیه بو اراضی‌یی کمسنه‌یه فراغ ایده‌مز . بلکه بو نوع اراضی ، موقوفه‌یه طرف وقفدن زراعت و حراثت اولنور یاخود اخره ایجار ویا عقد مزارعه صورتیـله تصرف و انتفاع اولنور. و بو کبی اراضی، موقوفه طاپو ایله تصریف اولنماز . بنابرین اراضیٔ موقوفه‌نك انواع ثلاثه‌سی بیننده ایکی وجهله فرق واردر .

وجه اول ، حقوق تصرفیه‌سی نوع اولده جانب بیت الماله عائد و نوع ثانی و ثالثده طرف وقفه راجعدر .

وجه ثانی ، اعشار و رسوماتی نوع اولده و ثالثده وقفه و نوع ثانیده بیت الماله عائد اولور .

اشبو ماده شرحی اثناسنده دخی ذکر اولندیغی اوزره تخصیصات قبیلندن اولان وقفك دیگر بر قسمی دها واردر . شویله که اشخاصك تحت تملکلرنده اولان اراضیٔ عشریه و خراجیه‌نك بیت المالہ عائد اولان عشر و خراجلری طرف سلطانیه‌دن مصارف بیت‌المالدن اولان برجهته وقف بیوریله‌بیلور.

(بشنجی ماده ، اراضیٔ متروکه ایکی قسمدر.)

(بری عموم ناس ایچون ترك اولنمش اولان یرلوردرکه طریق عام) و نمازگاه و عربه چکمك و حیوانات بریکمك کبی اهالینك انتفاعی ایچون اولان میدانلر و بازار و پنایر یرلری (بو قبیلدندر .)

طریق عام، قوم غیر محصوره عائد طریقدرکه مقابلی طریق خاصدر. وطریق‌خاص، دخی‌قوم محصوره راجع اولان‌طریقدر. بو یرلره بر شهر یا قریه درونده یا اتصالتده بولنسه‌بیله بونلرله انتفاع یالکز او شهر و قریه اهالیسنه خاص اولمایوب اکا قریب وبعید بالجمله شهرلر و قرا اهالیسنك حق انتفاعی واردر .

بونلره دائر اولان احکام ۹۳ و۹٤ ماده‌لرده بیان اولنیور.

(دیگری بر قریه وقصبه ویا قرا وقصبات متعدده‌نك عموم اهالیسنه ترك و تخصیص قلنمش اولان مرعالر) و قشلاق ویا یلاقلر و بالطه‌لقلر (بو قبیلدندر) بو قسم اراضیٔ متروکه‌دن

آنجق کندولرینه تخصیص اولنان اهالی انتفاع ایده‌بیلوب سائرلری بونلردن انتفاعدن ممنوعدرلر.

بونلره دائر احکام قانونیه ۹۱ ماده‌سیله مواد تالیه‌سنده بیان اولنیور.

(آلتنجی ماده . اراضیٔ موات .) اسلامده یعنی الکاید اسلامه جکدکدنصکره (بر کیمسه‌نك تصرفنده اولمدیغی) یعنی بر کیمسه‌نك ملکی اولمدیغی کبی اراضیٔ میریه‌دن اوله‌رق بر کیمسه اکا متصرف دخی بولنمدیغی (واهالی‌یه) مرعی یا محتطب یعنی بالطه‌لق یاخود مزارلق کبی خصوصات ایچون استعمال قلنمق اوزره (ترك وتخصیص قلنمدیغی حالده جهیر الصوت) یعنی صداسی عالی (اولان کیمسه‌نك اقصای عمراندن) یعنی قصبه یا قریه‌نك الك کنارنده‌کی خانه‌لردن تعبیر دیکرله ابنیه‌نك ختام بولدیغی یردن (صیحه‌سی) یعنی صداسی (استماع اولنمیه‌جق درجه‌لرده قرا وقصباتدن بعید بولنان یعنی اقصای عمراندن تخمیناً بر بچق یعنی یارم ساعت مقداری مسافه بعدیتی اولان خالی محللردر .)

موات . سحاب یاخود غراب وزننده اوله‌رق روحسز جسد یاخود صاحبسز ارض معناسنه‌درکه بوراده ایکنجی معناده مستعملدر .

یعنی جهیرالصوت اولان کیمسه عامرنك الك کنارنده بر محلده طوروبده یوکسك و عالی سس ایله باغردیغی حالده بو صداسی استماع اولنمیه .

اقصای عمران . اراضیٔ موات قصبه‌ده ایسه قصبه‌نك و قریه‌ده ایسه قریه‌نك الك كنارنده‌كی خانه‌لر اولوب یوقسه اراضیٔ عامره‌نك كنارلری دیمك دكلدر . نته‌كیم قانونك « قرا وقصباتدن بعید بولنه » عباره‌سی دخی بوكا دلالت ایدر .

جهیرالصوت. اولان كیمسه‌نك عامرك كنارنده واقع الك یوكسك یرده صحیحه ایتمسی شرط اولمیوب یوكسك اولمیان محل دخی محل صحیحه اولمغله كفایت ایدر.

صحیحه. صدا دیمك اولوب صدانك مقداری كتب فقهیه‌ده بر معتاد ناسك اذانی مقدارنجه وباغران كیمسه‌نك نفسنه مشقت ویرمیه‌جك درجه‌سنده تقدیر اولنمشدر.

اما الكا ید اسلامه كچدكدن صكره اول اراضی كیمسه‌نك ملكی اولمش ایسه آنك ملكیتی باقی اولوب موات عد اولنه‌ماز . بناءً علیه مالكی معلوم ایسه آنك اولوب دكل ایسه لقطه قبیلندن اوله‌رق امام المسلمین حضرتلری ولایت عامه‌لری حسبیله جمیع لقطاتده تصرف بیوردیغی كبی بونده دخی تصرف بیوررر. شو حالده موات ظنیله احیا اولنان اراضینك مالكی ظهور ایدر ایسه آكا رد اولنه‌رق زراعتیله نقصان ترتب ایتمش ایسه احیا ایدن نقصان ارضی دخی ضامن اولوب اما نقصان ترتب ایتمامش ایسه برشی لازم كلمز . واكین زارعك اولور. مجله‌نك ١٢٤٦ ماده‌سنه باق .

نته‌كیم اول اراضی كمسنه‌نك مالكی دكل ایسه‌ده برینك تحت تصرفنده بولنان اراضی میریه ایسه احیا اولنه‌ماز . وشوحالده

اوچ سنه بلاعذر تعطیل اولنمسیله مستحق طاپو اولمق کبی احکام قانونیـه جریان ایدوب یوقسـه موات عد اولنه‌میـه‌جکی کبی اول اراضی اهـالی یه ترك و تخصیص قلنمش اولدیغی تقدیرده اصحابنك حق بولندیغی جهتله موات عـد اولنه‌میوب بناءً علیه احیاسی جائز دکلدر .

وکذلك برکیمسه‌نك اراضیسی دکزه باتوب دکز اولدقدن صکره تکرار میدانه چیقوبده دیکر کمسنه آنی احیا ایتسـه اول اراضی مالك اولك یعنی اول کیمسـه‌نك اولوب یوقسـه احیا ایده‌نك دکلدر .

فقط ذاتاً صو آلتی‌ایکن بردخی‌عودت‌ایتمیه‌جك‌صورتده صو چکلمسیله میدانه چیقان بردخی شرعا موات عد اولنور . اکر برمعمورك حریمی دکل ایسه . لکن اشبوقانونك ۱۲۳ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره بونك احیاسنه قانون مساعده ایتمیور .

بوماده‌ده « بعیده » لفظی‌قید احترازیدر . زیرا عمراندن‌خارج اولوب فقط اکا قریب اولان وکمسنه‌نك تحت تملك وتصرفنده بولنمیان یرلر اهالی‌یه مرعی وخرمن یری ومحتطب اولمق اوزره ترك اولنوب یوقسه موات عد اولنماز .

خلاصهٔ کلام عمرانك کنارنده جهیرالصوت بولنان برکیمسه باغیردقده صوتنك واصل اولدیغی یرلر عمرانه قریب وعمرانك فناسی عد اولنوب وصوتنك واصل اولدیغی یرك ماوراسی مادهٔ آنفه‌ده‌کی قیودك تحققنده موات اولور .

نتسه‌كيم عمران داخلنده يعنی بلده ويا قريه‌نك درونسنده بولنان يرلر دخی موات عد اولنميوب بواراضی‌يه اراضیٔ متروكه دينلور . وبونلرك احياسی و برينسه تمليكی جائز دكلدر . زيرا ناسـك تحقيقاً ياخود تقديراً آكا احتياجی بولنمغله بونلر طريق ايله نهر كبيدرلر .

مثلا بر ولايت واليسی شهرك ايچنده واقـع اولوب اهالينك عربه‌لرينی چكه‌كلدكلری بر يری بر يسـنه تمليك ايتسه‌ده اوده اوزرينه بنا احداث ايلسـه بناسی قلع وعرصـه‌سی كالاول ابقا اولنور. چونكه مجله‌نك اللی‌سكزنجی ماده‌سی حكمنجه رعيه يعنی تبعه اوزرينه تصرف مصلحته منوطدر .

مواتك سالف الذكر تعريفيله مجـله‌نك ١٢٧٠ ماده‌سنده مذكور تعريفنه نظرا بوز وقيراج وصو ايله اسقا وارواسی غير ممكن و ياخود صويه قوم باصوبده زراعتی غير قابل اولان يرلر موات اوله‌بيله‌جكی كبی صبانكير تارلا اوله‌رق بلا صاحب قالمش اولان يرلر دخی موات اوله‌بيلور. آنجق طاپوسنداتی حقنده‌كی تعليماتك بشنجی بندنده موات اوله‌رق مجانا احاله صورتی يالكز بوز و قيراج محـلرده جاری اولوب اما صبانكير يرلرده جاری اولمديغی كوسترلمشدر . لكن تعليمات مذكوره ايله مواد قانونيه يعنی بوماده و كذا مجله‌نك ١٢٧٠ ماده‌سنك بيننده تخالف يوقدر. زيرا مواد قانونيه اقصـای عمراندن بعيد اولوبده بلا صاحب اولان صبانكير يرلر دخی موات اوله‌رق اذن صاحب ارضـله

احیاسنه مساغ کوسترمکده و تعلیمات مذکوره ایسه مذکور صبانکیر تارلانك احیاسنه اذن ویرلیه‌جکنی افاده ایلمکده‌در ایمدی موات اولمق ایله احیاسنه اذن ویرلمامك بیننده‌کی فرق ظاهردر .

معلوم اولملیدرکه امام ابی یوسفه کوره موانده مدار حکم بعددر . یعنی اقصای عمراندن بعید اولمقدر. اقصای عمرانه قریب اولان محللر بلاصاحب اولسه دخی احیا اولنه‌ماز. امام محمده کوره مدار حکم انقطاع ارتفاقدر . یعنی اهالینك آندن انتفاع ایتمامکده اولملریدر. کرك عمرانه قریب اولسون کرك بعید اولسون. بوکا کوره اقصای عمرانه قریب‌اولان محللر بلاصاحب‌اولوبده اهالینك آندن انتفاعی بولنمسه احیا اولنه‌بیلور. امام ابی یوسف بو محللره ناسك تحقیقا احتیاجی بولنمسه بیله تقدیرا احتیاجی بولندیغی جهتله احیا اولنه‌ماز بیورمشدر. ایمدی زیلعی وشمس الائمه امام ابی یوسفك قولنی ترجیح ایتدکلری جهتله کرك اراضی قانونی و کرك مجله‌نك ۱۲۷۰ ماده‌سی امام مشارالیهك قولنی اختیار وقبول ایلمشدر.

(بدنجی ماده. اشبو قانوننامهٔ اراضی)نك بوندن آشاغیسی (اوچ‌بابه تقسیم اولنمشدر.) اما بوندن مقدم‌کچن مواد مقدمه‌دن عبارت اولوب شو حالده بتون قانون بر مقدمه ایله اوچ بابه منقسم بولنمشدر.

(باب اول. اراضیٔ امیریه بیانندهدر.) که بو بابده اراضیٔ

امیریه‌نك صورت تصرف و صورت فراغ و صورت انتقال ایله محلولاتندن بحث اولنیور.

﴿ باب ثانی . اراضیٔ متروکه ایله اراضیٔ موات بیاننده اولوب بو بابده جبال مباحه‌دن دخی بحث اولنه‌جقدر. ﴾

﴿ باب ثالث . متفرقات بیاننده‌در . ﴾ که کچن ابواب و فصولده ذکر ایدلمیان و یکدیکرینه مناسبت تامه‌سی اولمیوب اولجه مذکور ابوابه عائد بولنان بعض احکامك بیانی ایچون باب یا کتاب آخرلرنده متفرقات یا مسائل شتی عنوانلریله بعض مسائل بیان اولنمق معتاد اولمغله اشبو قانونده دخی بو اعتیاده رعایت اولنمشدر.

﴿ باب اول. اراضیٔ امیریه بیاننده اولوب درت فصلی مشتملدر. ﴾

﴿ فصل اول. تصرف ﴾ اراضی ﴿ فصل ثانی فراغ ﴾ اراضی ﴿ فصل ثالث انتقال ﴾ اراضی ﴿ فصل رابع محلولات ﴾ اراضی ﴿ بیانندهدر. ﴾

فصل اول

﴿ اراضیٔ امیریه‌نك صورت تصرفی بیاننده ﴾ اولوب یکرمی سکز ماده‌یی حاوی ﴿ در. ﴾

تصرف. قوللانمق واستعمال ایتمك دیمکدر. اراضیٔ امیریه‌ده

اسباب تصرف بش شیدر. برنجیسی انتقالدرکه بونك املاکده نظیری ارثدر. ایکنجیسی، متصرفدن تفرغدرکه بونك املاکده نظیری مال صاحبندن اشترادر . اوچنجیسی، جانب میریدن تفوضدرکه بونکده املاکده نظیری اشترادر. دردنجیسی ، موات اولان یری اذن صاحب ارضله احیا ایتمکدرکه بونك املاکده نظیری مال مباحی استیلادر. بشنجیسی، یریره اون سنه بلانزاع تصرفه حق قرار لشبوتیدرکه بونك نظیری املاکده یوقدر. وبونلره دائر تفصیلات مواد آتیه‌ده کلور.

(سکزنجی ماده. برقریه و) یا بر (قصبه‌نك) قابل زراعت یعنی زراعت ایچون اعداد وتهیئه اولنمش اولان (بتون اراضیسی طوبدن اوله‌رق اهالیسنك هیئت مجموعه‌سنه ویاخود) اهالی (ایچلرندن بالانتخاب بر ویا ایکی اوچ شخصه احاله و تفویض اولنه‌میوب اهالیدن هرشخصه بشقه بشقه اراضی احاله اولنه‌رق کیفیت تصرفلرینی مبین یدلرینه طاپو سندلری اعطا اولنور.)که بو سندده جهت تصرف و اراضینك حدودی و مقداری ومثلا تارلا وچایر کبی نوعی کوستریلور. وبو بابده طاپو نظامنامه‌سیله طاپو سندانی حقنده‌کی تعلیماتده تفصیلات لازمه موجوددر .

بر قریه یاخود ایکی یا دها زیاده قریه‌لرك یاخود بر قصبه یاخود ایکی دها زیاده قصبه‌لرك بتون اراضیسی اهالینك هیئت مجموعه‌سنه احاله اولنه‌ماز. چونکه اهالیدن بعضلری اراضینك چوغنی یاخود الك شرفلی وممتاز مواقعی ضبط ایدر ودیکر اهالی

ایسه بوکا مخالفت ایلر و بناءعلیه بینلرنده مجادله و منازعه ظهور ایده‌بیلور . یاخود ایلرو کلانلری تغلب طریقیله الک محصولدار یرلری ضبط ایدوب فقرای اهالی‌یه ادنی یرلری براغورلر .

بر قریه یا قصبه‌نك بتون اراضیسی اهالیدن بالانتخاب ایکی یا اوچ شخصـه احاله اولنه‌ماز . چونکه دیکر اهالی اراضیسز قالوب بو ایکی یا اوچ شخصدن استیجار ایله زراعت ایدرك دفع احتیاجه مجبور اولوب عقد اجاره ایسه تراضئ طرفینه متوقف اولدیغندن سائقهٔ غرض و عداوت ایله یا هیچ اجاره موافقت ایتمامك یاخود غالی اجرت تکلیف اولنمق کبی دیکر اهالی یه ظلمه باعث اولور احوال ظهور ایده‌بیلور .

لکن یوز اوتوزنجی ماده‌ده بو ماده‌نك بر استثناسی بیـان اولنمغله اورایه مراجعت اولنه .

قانونده . بتون اراضیسی دینامسندن مستفاد اوله‌جغی اوزره بر قریه یا قصبه‌ده واقع برقطعه اراضی‌یی ایکی یا زیاده اشخاصك بالاشتراك تفرغ ایلاملری ممنون دکلدر . بناءعلیه برکیمسه عهدهٔ تصرفنده بولنان برقطعـه اراضیسنی ایکی یا زیاده اشخاصه فراغ ایده‌بیلور . وایکی یا زیاده اشخاص محلول اولان اراضئ میریه‌یی تفرغ ایده‌بیلورلر .

کذلك بتون اراضیسی تعبیرندن دخی مستفاد اولورکه بعض اراضینك قریه یا قصـبه یاخود قراء متعدده اهالیسـنك هیئت مجموعه‌سنه ویرلمسی جائز اولور . شویله که بر مرعی بر قریه یا بر

قصبه‌یه یعنی قریه یا قصبه اهالیسنك هیئت مجموعه‌سنه تخصیص اولنه‌بیله‌جکی کبی قرا وقصبات متعدده‌یه دخی تخصیص اولنه‌بیلور. ١٠٠٥ ماده‌یه باق. مثلا برقریه یا قصبه اهالیسی محتاج اولملریله کندولرینه یایلاق وقشلاق ومرعی وقوریلق کبی برمحلك تخصیصی لازم کلدکده کمسنه‌نك تصرفنده بولنمیان واوکجه بر قریه یا قصبه اهالیسنه تخصیص قلنمیان محلدن معرفت شرع شریف ایله تفریق وتحدید اولنه‌رق لدی العرض اراده سنیه شرف‌سنوح ایتدکده محل مذکور اول قریه یا قصبه اهالیسنه ترك وتخصیص اولنه‌رق اول محل فی الاصل دفترخانه‌ده مقید ایسه با خط توقیعی تصحیح دکل ایسه ینه خط توقیعی ایله مجدداً قید واهالی یدینه فرمان عالی یاخود صورت قید دفتر خاقانی اعطا اولنور.

بالطه‌لق یعنی قوری و اورمانلر وقرا وقصبات داخلنده بولنسان عربه چکیله‌جك وحیوانلر بریکه‌جك یرلر ونمازکاهلر وپازار وپنایر یرلری دخی بو قبیلدندر. یعنی عموم اهالی‌یه ترك وتخصیص اولنمش اولان اراضی جمله‌سندندر. ٩١ ماده‌سیله مواد تالیه‌سنه باق.

قانونده کیفیت تصرفلرینی مبین طاپو سندلرینی اعطا اولنور دینلیور که‌بو طاپو سندلری یاخود بونلرك مستند اولدقلری مطلقا دفترخانه‌ده موجود دفترلرك قیودی بلابینه‌ولاتدقیق مضمونلریله حکم اولنمق جائز دکلدر.

واقعا مجله‌نك ١٧٣٧ ماده‌سنده قیود دفتر خاقانی تزویردن

امین اولمغله معمول به ایدوکی کوسترلمش ایسه‌ده قیود مذکوره‌دن مقصود بوکبی قیود دکلدر .

مجله‌نك سالف الذکر ۱۷۳۷ ماده‌سـنه استناداً علی العموم قیود خاقانی ایله بعض حکام طرفنـدن بلا بینـه عمل ایدلمکده اولدیغی کورلمش و بوحال برچوق حقوقك ضیاعنه بادی اولمشدر .

عبد عاجزی طشره نیابتلرنده بولندیغم صرده‌ده رأی العین کوردیکم اوزره طاپو کاتبلری قضا وقراده کشـت وکذار ایله بوقلمه‌نامیله اراضیلری تحریر وزیدك اراضیسی عمروه وعمروك اراضیسنی بکره قید ایدرك خلاصـه‌سنی مجلس اداره‌یه اعطا و اورادن دخی بلا تدقیق تصـدیق اونه‌رق قیود خاقانی‌یه اساس اتخاذ اولنور . ایشته اساسی بوندن عبارت بولنان برقیده اعتبار ومدارحکم اتخاذاولنمامق طبیعیدر بناءعلیه محکمهٔ تمیز دخی بو قیدلره بناء واقع اولان حکملری دائما نقض ایتمکده در .

مجله‌نك سالف الذکر ۱۷۳۷ ماده‌سنده‌کی قیود خاقانیدن مقصود بو قبیلدن اولان قیود خاقانی اولمیوب بلکه سـلاطین ماضیهٔ عثمانیـه و بالخاصه سلطان سلیمان و سلطان مراد خان ثالث حضراتی زمانلرنده اصحاب کمال و ارباب استقامتندن انتخاب اولنان محررلر معرفتیله ممالك محروسهٔ شـاهانه‌ده بولنان قرا و مزارع و مرعی و اورمان و یایلاق و قشـلاق و اراضیٔ سـائره و جهات مربوطیتلری کمال اعتنا ایله تحقیق و شبهه‌دن سالم اوله‌بیله‌جك منتظم صورتده قید و تحریر اولنان دفاتر درکه

امین الفتوی اسبق عمر حلمی افندی مرحومك احکام الاراضی نام اثرنده بو مسئله حقنده ویردیکی ایضاحات بروجه آتی عیناً نقل اولنور . «مجله احکام عدلیه‌نك ۱۷۳۷ ماده‌سنده تزویردن امین اولمغله معمول به ایدوکی بیان اولنان قید دفتر خاقانی بروجه آتی ایضاح و تفصیل اولنور . شویله که الیوم دفترخانهٔ عامره‌ده موجود و محفوظ اولوب دفاتر جدید تعبیر اولنان دفاتر خاقانیه‌نك عددی طقوز یوز تمشه بالغ اولمشدر . اشبو دفاتیر سلاطین ماضیهٔ آل عثمان و باخصوص سلطان سلیمان خان وسلطان مراد خان ثالث حضراتی زمان سلطنتلرنده اصحاب فضل وکمالدن و ارباب اهلیت و استقامتدن انتخاب وتعیین اولنان مؤتمن و موثوق محررلر معرفتلریله ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده بولنان قری و مزارع و مرعی و اورمان ویا یلاق و قشلاق واراضیٔ سائره وجهت مربوطیتلری کمال اعتنا ایله تحقیق وشك و شبهه‌دن سالم اوله‌بیله‌جك منتظم بر صورتده دفاتر مذکوره‌یه ثبت وتحریر ودفاتر مذکوره‌دن هربرینك بالاسی اولوقتلر خط همایون شهنشاهی و طغرای غرای جهانبانی ایله تزیین و توشیح بیورلمشدر .

دفاتر مذکوره دفتر امینی «دفتر خاقانی ناظری» بولنان ذوات کرامك نظارت علیه‌لری تحتنده امنادن بولنان مأمور مخصوصلری معرفتیله بربری ایچنده درت تیمور قپویی حاوی غایت متین ومأمن برعدد

ممهور مخزن دروننده كمال دقت ومزيد اعتنا ايله محافظه اولنمش و آلان اولنمقده بولنمشدر .

دفاتر مذكورەده مقيد بولنان اراضيدن بر قطعەنك مساغ شرعى وقانونىيه بناء مربوطيت قديمەسى لمصلحة دولتجه تبديل اولنەرق اولوجهله قطعهٔ مذكورەنك قيدى محلنك تصحيحى لازم كلدكده اولبابده شرفصدور ايدن ارادهٔ سنيەيى مبين ديوان همايون قلمندن بالاسى طغراى غراى شهنشاهى ايله موشح اصدار اولنان فرمان عاليشان موجبنجه تصحيح اولنوب مجالس مضبطەلرى ومحاكم اعلاملرى ودوائر علم وخبرلرى مثللو اوراق ايله بلا فرمان عالى قيد تصحيحى جائز اولەمدينى كبى قيد تصحيحى آنجق توقيعى افندينك خطنه مخصوص اولوب آندن غيريسنك خطيله تصحيح جائز اولەماز . شويلەكه بر قيدك تصحيحى حقنده فرمان عاليشان صدور ايتدكده قيد خاقانى قلمى خلفاسى طرفندن فرمان عالئ مذكور بعبارته بر ورقەيه تحرير اولنەرق ورقهٔ مذكوره تصحيح اولنەجق دفتر ايله معا قلم مذكور مميزى افندىيه تسليم اولنوب افندئ موميالیه دخى دفتر امينى «دفتر خاقانى ناظرى» بولنان ذاتك حضورنده ذكر اولنان ورقه ودفترى توقيعى افندىيه اعطا ايدوب موميالیه دخى حكم فرمان عالينك خلاصه و نتيجەسنى دفترده موجود اولان قيدك بالاسنه كندى خطيله تحرير ودفتر و ورقهٔ مذكورەلردن هر برينه امضاسنى وضع ايدوب ورقهٔ مذكوره دفترك قيدى محلنه ربط وهمان دفتر

مذكور دخی مخزن مخصوصنه اعاده و فرمان عالی دخی مأمور مخصوصی معرفتیله حفظ اولنور.

دفاتر مذكوره‌نك حفظی حقنده قديما دولتجه وضع و تأسيس بيورلمش اولان اصول توثيقيه مأمورلری طرفندن قطعا اخلال ايدلميه‌رك عفيفانه و مستقيمانه علی الدوام محافظه و حسن استعمال اولنمش اولديغی جهتله دفاتر مذكوره قيوداتنه هيچ بر صورتله خلل و فساد طاری اولميوب شبهۀ تزويردن و تصنيعدن امين و سالم قالديغنه مبنی متأخرين فقهانك مظهر قبول و تصديقلری اوله‌رق آنلرله بلابينه مضمونيله عمل جائز ايدوكی متداول اولان بعض كتب فقهيه‌ده درج بيورلمش اولديغندن اولوجهله مجله جمعيت علميه‌سی طرفندن مادۀ مذكوره ترتيب اولنمشدر « بعض كتب فقهيه ديديكی ردالمحتار وتنقيح حامديدر و تنقيحده شويله مذكوردر و مثل البرآة السلطانية الدفتر الخاقانی المعنون بالطرة السلطانية فانه يعمل به لعدم امن التزوير فی هذه الدفاتر كما يعرفه من شاهد احوال اهلها حين نقلهـا اذلا تحرر اولا الاباذن السلطان ثم بعد اتفاق الجم الغفير علی نقل مافيها من غير تساهل بزياده او نقصـان تعرض علی المعين لذلك فيضع خطه عليها ثم تعرض علی المتولی لحفظهـا المسمی بدفتر امينی فيكتب عليهـا ثم تعـاد اصولها الی امكنتها المحفوظة بالختم فالامن من التزوير مقطوع به و بذلك كله يعـلم جميع اهل الدولة والكتبة فلو وجد فی الدفاتر ان المكان الفلانی

وقف على المدرسة الفلانية مثلا يعمل به من غير بنية وبذلك يفتى مشايخ الاسلام كما هو مصرح فى بهجة عبدالله افندى وغير ها فليحفظ اه عن التنقيح فى الدعوى ه

اشبو تفصيلاتدن مستبان اولديغى اوزره مادۀ مذكورەده محرر قيد دفتر خاقانيدن مقصود بالاده تعريف و حقيقتى بيان اولنان دفاتر مخصوصۀ معتنا بها قيودى اولديغى حالده مجلەنك مأخذى اولان كتب فقهيەنك مطالعەسيله متوغل اولميوب دفتر خانۀ عامرەيه دخى نسبتى بولنميان اكثر ذواتك تفصيلات مذكورەيه وقوف واطلاعلرى اولەمامسى حسبيله بعض محاكمده مادۀ مذكورەده تحرير اولنان قيد دفترخاقانى‌يه خلاف مقصود اولەرق مطلقا دفترخانەده موجود دفترلرك قيودى معناسى ويريلەرك مجلەنك مادۀ مذكورەسنه استنادا دائرۀ مذكوره اقلامنده موجود اولان دفترلرك قيوديله ينه دائرۀ مذكورەدن تنظيم ايدلمش بالجمله سنداتك همان بلا بينة وبلاتدقيق مضمونلريله حكم ايدلمكده اولوب بو ايسه فقها طرفندن بيان بيوريلان جواز شرعى دائرەسندن خارج اولەرق بر چوق حقوق عبادك ضياعنه بادى اولەجغندن مادۀ مذكورەنك بروجه بالا ايضاح وتفصيلنه ابتدار اولندى انتهى.

تصرف وفراغك صور اثباتيەسى

ادعى بر كيمسه ديكر بركمسنەنك يدنده بولنان ارض ميرى

تارلا ایچون بو تارلاسن صاحب ارضك اذنیله بكا فارغ اولمشدر دیو صاحب ارضك حضوریله دعوی ایتدكده دفتر خاقانیدن معطا اولوب صورت افاده‌سنی مؤید اولان مجرد سندله عمل وحكم اولنه‌ماز. زیرا مجله‌نك ۱۸۳۶ ماده‌سی حكمنجه یالكز خطایله عمل اولنه‌ماز. وبوقید وسند تزویر وتصنعدن سالم دكلدر. چونكه متصرف یرینه دیكر بر شخص كتوریله‌رك فراغ ایتمك احتمالی واردر. وچونكه مجرد بوسند وقیدایله عمل اولنور دیان فقهادن كیمسه یوقدر و بوتقدیرده مجله‌نك ۱۷۳۷ ماده‌سنده محرر قیود خاقانی تعبیری بوكا شامل دكلدر.

وبو حالده كیفیت فراغ صور سائره ایله اثبات اولنمق لازم كلور. شویله‌كه اوراق فراغیه میاننده مدعا بها تارلاینی مدعی‌یه فارغ اولدیغنه دائر فارغك خط دستیله محرر امضا وختمی بولنوبده مذكور خط وختمی فارغ مقر اولدیغی صورتده مجله‌نك ۱۶۰۶ و ۱۶۰۹ و ۱۶۱۰ ماده‌لری احكامنجه كیفیت فراغ ثابت اوله‌جغی كبی شهود معتبره‌نك شهادتیله دخی ثابت اولوب ه آتیده ذكر اولنه‌جغی اوزره اراضی مأمورینك شهادتی قبول ایدلمزه والا بالطلب خصمه یمین ویریلور كه مجله‌نك ۱۷۳۷ ماده‌سی شرحنده بو بابده تفصیلات اولمغله اورایه مراجعت اولنه.

(طقوزنجی ماده . زراعت و حراسته قابلیتی اولان اراضیٔ میریه‌ده) نظامات مخصوصه ایله زرعی منع اولنمیان (هر درلو شی یعنی بغدای و آرپه و پرنج وبویاو) مصر

بغدای و داری و پاموق و باقله و فصولیه کبی (حبوبات سائره اکیلور .) الحاصل اراضینك طبیعت و قابلیتنه کوره یتشدیرلمسی ممکن اولان بو کبی وسائر شیلر زراعت اولنور . لکن اسرارك زرعی کلیا ممنوعدر . زیرا استعمالی ناسه مضردر . کذلك دخانك زرعی دخی سربست اولمیوب نظامنامهٔ مخصوص ایله تحدید اولندیغی کبی پرنج اکمك اوزره چلتیك اتخاذ اولنان محللر قرا وقصبانه قریب اولوبده هوانك اخلالنه وستمه کبی امراضك حدوثنه باعث اولورسه ضررعامك دفعی ایچون ضرر خاص اختیار اولنور قاعدهسنه مبنی پرنج زرعندن دخی منع اولنه‌بیلور .

اوچنجی ماده شرحنده اشارت اولندیغی و فصل ثانی عنوانی شرحنده تفصیل اولنه‌جغی اوزره اراضیٔ میریه ، متصرفلری یدلرنده مأجور وفراغ ایجار معناسنه اولوب مأجور اراضی اولدیغی تقدیرده صحت اجاره‌ده نه ایش ایچون اولدیغی بیان اولنمق و زراعت ایچون ایسه نه اکیله‌جکی تعیین و یا مستأجر هر نه دیلرسه اکمك اوزره دیو تعمیم قلنمق مجله‌نك ٤٥٤ ماده‌سی احکامنجه لازم اولمغله اشبو ماده ایله تعمیم و مستأجرلره اذن عام اعطا اولنیور . واقعا فراغ ذاتا اجارهٔ فاسده ایسه‌ده بو وجهله تعمیم اولنمغله بو نقطه‌دن طولایی فساد اجاره مرتفع اولمش و سبب فساد تقلیل ایدلمش اولور .

یعنی متصرفلری حبوبات مذکوره‌دن دیلدکارینی زراعت

اتمكه مختار اولوب كمسنه طرفندن شو نوع حبوبات اكلسون
و بو نوع اكلسون دينيله‌مز . و اراضى ميريه‌ده صيفيه وشتائيه
اوله‌رق برسنه ايچنده مكرر زراعت اولنه‌بيلور. چونكه مجله‌نك
٥٢٥ ماده‌سنده مذكور اولديغى اوزره بر كيمسه ديلديكنى
اكمك اوزره استيجار ايلديكى ارضده صيفيه و شتائيه اوله‌رق
برسنه ايچنده مكرراً زراعت ايده‌بيلور. فقط بو فقرهٔ قانونيه‌دن
قابل زراعت اولان اراضئ ميريه‌ده بهمه‌حال زراعت ايدلمسى
لازم اولوب صور سائره ايله انتفاعك عدم جوازى آكلاشلماز.
بناءعليه زراعت ايدلمكه قابل اولان اراضيده باغ و باغچه ياپمق
واشجار غرسيله قورى اتخاذ ايتمك دخى جائزدر. نته‌كيم ٢٥
و٢٩ ماده‌لرده مذكوردر.

﴿ و ايجار ﴾ يعنى متصرفى ويا وكيلى يا وليسى ويا وصيسى
طرفندن ايجار ياخود مزارعه ﴿ و ياخود اعاره ايله ﴾ حبوبات
مذكوره ﴿ اكديريلور. ﴾ يعنى اراضئ ميريه‌نك متصرفى آنى
زراعت ايتمك اوزره بدل معلوم مقابلنده آخره ايجارايده‌بيلوب
بووجهله ايجار ايتدكده مستأجردن بدل‌ايجارى اخذ ايده‌بيلوب
بوقسه مستأجر ٢١ ماده‌يه تمسكله اعطاى‌اجرتدن امتناع ايده‌مز.
مجله‌نك ٤٤٦ ماده‌سندن دخى مستفاد اولديغى اوزره
ايجارده موجرك رقبهٔ مأجوره مالك اولمسى شرط اولميوب
متصرف بولنمسى يعنى ولوكه مأجورك منفعتنه مالك اولمسى
اجاره‌نك نفاذنده كفايت ايدر . بنابرين بالاجارتين تصرف

اولنان عقـارات موقوفه‌نك منفعتنه متصرفی مالك اولمغله آنی ایجـاره مقتدر اولدیغی کبی اراضیٔ امیریه متصرفی دخی آنك منفعتنه مالك اولدیغندن ایجاره مقتدردر .

متن قانونده وایجار ویاخود اعاره ایله اکدیریلور دینلیور . یعنی اراضی متصرفی اشبو قانون احکامنجه متصرف اولدیغی اراضیسندن بالذات استیفایه مقتدر اولدیغی منفعتی استیفا ایچون آخره اعاره یا ایجار ایده‌بیلوب یوقسـه متصرف اراضی مثلا اول اراضیدن طوغله اعمال ایده‌میه‌جکی و اوزرینه ابنیه انشـا وباغ و باغچه اتخاذ ایلیه‌میه‌جکی کبی بومنافعی استیفا ایچون آخره ایجـار یا اعاره دخی ایده‌مز . ایمدی بو دقیقه‌یه اشارت ایچون قانونده اکدیریلور دنیلمشدر.

شرحا اشارت اولنـدیغی وجهله ایجار متصرفی یا وکیلی یا ولیسی یا وصیسی طرفندن اولمسی لازم اولوب یوقسـه فضولی اوله‌رق بر کیمسه دیکر کمسنه‌نك اراضیسنی ایجار ایده‌مز. یعنی ایجار مذکور نافذ اولمیوب متصرفنك اجازتنه و متصرفی صغیر یا مجنون ایسـه اجرمثلیله ایجار اولندیغی صورتده ولیسنك ویا وصیسنك اجازتنه موقوفا منعقد اولور. و بناءعلیه بونلر اجارهٔ فضولی‌یی دیلرسه فسخ ایلر و دیلر ایسـه مجیز اولورلر. فقط اجازتك صحتنده مجله‌نك ٤٤٧ ماده‌سنده مذکور اولدیغی اوزره درت شی شرطدر .

اراضیٔ امیریه‌نك اعاره‌سنه متصرفی مقتدر اولدیغی قانونده

مصرحدر . واقعا مجله‌ده صراحة مذكور دكل ايسه‌ده كتب فقهيه‌ده مصرح ومجله‌نك ٨٢٢ ماده‌سندن دخی مستفاد اولديغی اوزره اعاره‌ده معيرك مستعاره مالك اولمسی شرط ايسه‌ده فقط رقبه‌سنه مالك اولمسی شرط اولميوب اراضیٔ ميريه كبی منفعتنه مالك اولان كيمسه دخی اعاره ايده‌بيلور . كورلمزميكه بر كيمسه نه ايچون اولديغنی بيان ايتميه‌رك استيجار ايلديكی خانه‌ده اعاره طريقيله بشقه‌سنی اسكان ايده‌بيلور .

خلاصه، اعاره تمليك منافعدن عبارت اولمغله اراضی متصرفنك آنی اعاره‌سی جائزدر . چونكه مالكك مالك اولديغی شيئی آخره تمليكه اقتداری واردر . مستأجر، مأجوری آخره ايجاره مالك اولديغی كبی . ومجله‌نك ٨٣٢ ماده‌سنده ذكر اولنديغی وجهله كرك موقت وكرك غيرموقت اوله‌رق زرع ايچون اعاره اولنان اراضی‌يی معير وقت حصاددن مقدم اعاره‌دن رجوع ايدوبده مستعيردن استرداد ايده‌مز . زيرا زرعك بر نهايتی بولنوب بناءً عليه ارض مستعار اجر مثل ايله وقت حصاده قدر اراضی مستعير يدنده ابقا اولنور . چونكه زرعك قلعی مستعيره مضر اولديغی كبی بلا بدل ابقاسی دخی معيره مضر اولديغندن ايكی طرفك ضرری بو وجهله بقدر الامكان دفع اولنور . مجله‌نك ٣١ ماده‌سنه باق .

واجرك لزومنده عقد اجاره لازمدر . يعنی معير بعد الرجوع ارضی مستعيره ايجار ايتمليدر . وطرفين عقد ايجارده اتفاق

ایده‌مزلر ایسه حاکم ایجار واجرتی تقدیر ایدر . اما بو وجهله معیرك یا حاکمك ایجاری اولمقسزین معیر اجرت آله‌مز . « ٢١٥ » ماده‌یه باق .

(و) اراضئ میریه (محلولات فصلنده) یعنی اللی‌طقوزنجی ماده‌سیله مواد تالیه‌سنده (بیان اولنه‌جق اعذار صحیحه‌دن بری تحقق ایتمدکجه تعطیل اولنه‌ماز.) چونکه تعطیل اجرت مؤجله حکمنده‌اولان عشرك بیت‌الماله ویرلمامسنی مستلزم‌اولوب بناءً علیه علی التوالی اوچ سنه تعطیل اولنور ایسه مستحق طاپو اولور. «٦٨» ماده‌یه باق .

(اونجی ماده. قدیمی‌اوتی بیچیلوب) اوتندن (عشر محصول آلنه کلان چایرلر اراضئ مزروعه کبی اولوب طاپو ایله تصرف اولنور.) چونکه اوچنجی ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره چایرلر دخی اراضئ میریه‌دن معدوددر . بو حالده بونلرده دخی فراغ وانتقال ومحلولیت ومستحق طاپو اولمق وعشر آلنمق کبی احکام جاری اولور . ایشته اوت ایله اراضینك استغلالی قصد اولندقده بیت‌المال ایچون اوتك عشری آلنور واراضینك حاصلات متنوعه‌سندن عشرك صورت اخذ واستیفاسی حقنده اعشار نظامنامه‌سی نامیله بر نظام موجود اولمغله آکا توفیق معامله اولنور . اما بر اوتکه آنك ایله اراضینك استغلالی قصد اولنمیه کلنمیه اوتلری کبی بونلردن عشر آلنماز .

(و) بو مثللو قدیمی چایردن (حاصل اولان اوتندن یالکز

متصرفی انتفاع ایدوب آخرینی انتفاعدن منعه مقتدر اولور .)

بو فقرهٔ قانونیه ایضاحه محتاج اولمغله بروجه آتی تفصیلاتنه ابتدار اولنور . شویله‌که مجله‌نك ۱۲۳٤ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره اوت مباح اولوب ناس آنده شرکا اولدیغی کبی کذلك مجله‌نك ۱۲٤۱ ماده‌سنده مصرح اولدیغی وجهله بر کیمسه‌نك ملکنده سببیتی اولمقسزین خدایی نابت دخی اولان اوتلر مباحدر . اما اول کیمسه‌نك تسببی اولسه شویله‌که اراضیسنی سقی ایتسه یاخود اطرافنه خندق چویرمك کبی بر وجهله انبات ایچون اعداد وتهیه ایلسه اول اراضیده حاصل اولان نباتات کندوسنك مالی اولورده آخر کمسنه آنلردن برشی آله‌ماز . آلوبده استهلاك ایدرسه ضامن اولور .

کذلك . مجله‌نك ۱۲۵۷ ماده‌سنده بیان اولدیغی وجهله بر کیمسه‌نك ملکنده کندوسنك تسببی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلر مباح ایسه‌ده صاحبی ملکنه آخرینی دخولدن منع ایده‌بیلور .

ایمدی بو فقره‌ده‌کی چایرلر اوتلرنده ایکی حال بولنوب حال اول . مذکور اوتلر صاحبنك تسببی ایله نابت اولمش اولمقدرکه مجله‌نك ۱۲٤۱ ماده‌سی وجهله متصرفنك تسببی ایله نابت اولمش ایسه آنك مالی اولوب بشقه‌سی بلا اذن اخذ واستهلاك ایده‌مز . آلوبده استهلاك ایدر ایسه ضامن اوله‌جغی کبی عینا موجود ایسه استرداد اولنور .

حال ثانی . مذکور اوتر صاحبنك تسببی اولقسزین نابت اولسیدرکه مجله‌نك ینه سالف الذکر ۱۲٤۱ ماده‌سی حکمنجه مذکور چایرلرك اوتلری متصرفنك بر کونه تسببی اولقسزین نابت اولمش ایسه مباح اولوب هر کس آنی اخذ واستهلاك ایده‌بیلور . چونکه مجله‌نك ۱۲٥٤ ماده‌سی حکمنجه مباح ایله هرکس انتفاع وهرکس آنی اخذ واستهلاك ایده‌بیلور .

بو تقدیرده متن قانونده « منعه مقتدر اولور » تعبیرندن مقصد متصرفی کندی چایرینه آخرینی دخولدن منع ایده‌بیلور دیمکدر . زیرا بر کیمسه‌نك متصرف اولدیغی اراضیسنه کیرمك آنك ملکنده بلا اذن تصرف دیمك اولوب حالبوکه مجله‌نك ۹٦ ماده‌سنده ذکر اولندیغی وجهله بر کیمسه‌نك ملکنده آنك اذنی اولقسزین آخر بر کمسنه‌نك تصرف ایتمسی جائز دکلدر . لکن بر تقریب ایله کیروبده مذکور اوتلری یعنی متصرفنك تسببی اولقسزین خدائی نابت اوتلری اخذ واستهلاك ایتسه ضمان لازم کلمز . ایعدی کرك بو مادده آخری انتفاعدن منع ایده‌بیلور دنیلمسی وکرك ۹۹ مادده آخری رعیدن منع ایدر دیو یازلمسی وبعدالاستهلاك اوتنك ضمانی لازم کله‌جکی کوسترلمامسی ایضاحات سالفه‌یه مبنیدر . شو ایضاحاتدن آکلاشلدیکه اراضی قانوننه شرح یازانلردن بعضیلرینك شو نزم شرحی مادهٔ قانونیه‌یی حکم شرعی‌یه مستند تفسیردر دیه‌رك وبکنمیه‌رك آتی البیان افاداتده بولنمسی هم شرعه وبجله‌یه وهمده اشبو قانونه مخالف

اولمغله شایان اعتماد دکلدر . دنیلیورکه شخصه مخصوص یایلاق وقشلاقده خدایی نابت اوتلرك استهلاکی موجب ضمان اولوب اما برکمسه مثلا بر یایلاغی غصب ایدوبده ید غصبده ایکن حاصل اولان اوتلری غاصب استهلاك ایتسه مستلزم ضمان دکلدر . انتهی مآلا . بونك ظن وزعمی کبی خدایی نابت اوتلر مضمون اولنجه غاصب یدنده حاصل اولمسیله مغصوب منه یدنده موجود اولمسی بیننده فرق یوقدر . کورلزمیکه برکیمسه مال صاحبی یدنده ایکن باغده حاصل اولان اوزومی غصب واستهلاك ایتسه ضامن اوله جغی کبی باغی غصب ایدوبده یدنده ایکن حاصل اولان اوزومی استهلاك ایتسه ینه ضامن اوله جغی مجله نك ۹۰۳ ماده سنده مذکوردر . ودردنجی جلد دستورك ٣٤٤ صحیفه سنده مندرج ارادهٔ سنیه لو امرنامه ده « مجلهٔ احکام عدلیه ایله اراضی قانوننامهٔ همایونی مسائل شرعیه دن مرکب ومرتب اولوب محاکم شرعیه ونظامیه ده دستور العمل طوتلمقده اولدیغنه الخ » دیو محرر اولوب بناءً علیه قانون لایحه سنی تنظیم وترتیب وتدقیقه مأمور شورای دولت ایله مجلس مخصوص وکلا قانون مذکور احکام شرعیه دن مرتب اولدیغنی تصریح ایدرکن بوقانون مسئلهٔ شرعیه یه مخالف حکم وضع ایتدی دیو ادعاسی شایان التفات اولمدیغی درکاردر .

(وبو مقوله چایرلر مأموری اذنیله سوکیلوب زراعت اولنه بیلور .) یعنی چایرلر مأمورك اذنیله سوکیلوب ترلا حالنه افراغ

اولنمق جائز اولوب بونك ایچون کندوسنه مراجعت وقوع بولان مأمور دخی چایرلرك چایر حالنده ایکن استحصال اولنان رسم میری ایله ترلا حالنه افراغ اولندیغی تقدیرده استحصال اولنه‌بیله‌جك عشری موازنه ایدرك ترلا حالنه ارجاعی منافع خزینه‌نك تنزیلی مستلزم اولماز ایسه ترلا حالنه افراغه اذن ویرر. مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنه باق.

اما بو فقرهٔ قانونیه‌نك عکسنه یعنی ترلانك چایر حالنه افراغنه مساغ قانونی یوقدر. چونکه ٦٨ ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره بر ترلا اعذار صحیحه‌دن بری موجود اولمدقجه زراعتدن تعطیل ایدیله‌میوب اوچ سنه علی التوالی تعطیل ایدیلورسه مستحق طاپو اوله‌جغندن بو اوچ سنه ظرفنده ترلا متصرفی آنی چایر اتخاذ ایتمش اولسه بیله ینه مستحق طاپو اولمق لازم کلور.

(اون برنجی ماده. باطاپو تصرف اولنان تارلالردن ارضك درجهٔ قابلیتنه کوره دکلندرمك ایچون آلیقونیلان ترلالرده کلمه تعبیر اولنور حاصل اولان اوتدن یالکز ترلا صاحبی انتفاع ایدوب اول تارلایه آخرینی دخولدن وحیواناتی ادخال ورعیدن منع ایده بیلور.) لکن ١٢٥ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سنده بونك بر مستثناسی مذکور اولمغله اورایه مراجعت اولنه.

بعض تارلالر واردرکه قوهٔ انباتیه‌سی ضعیف ایدوکندن طول مدت زراعت اولنورسه صاچیلان تخمك مقداری بیله محصول آلمق ممکن اولمیه‌جغندن برمدت زراعت اولندقدن صکره

بر مدت دخی بوش براغیلەرق دکلندرمك و آنده نابت اولان اوتلرك چوریمەسیله قوتلشمسنه انتظار ایتمك مجبوری اولورکه قانونك ٦٨ مادەسنده ذکر اولندیغی اوزره بوترك جائز اولوب تعطیل عد اولنماز . ایشته بو دکلندرمه زماننده تارلاده خدایی نابت اولان اوت مادهٔ آنفه شرحنده ایضاح اولندیغی وجهله مباح اولوب هر کسك اخذ واستملاکه حقی درکاردر . چونکه مجلەنك ١٢٥٤ مادەسنده مصرح اولدیغی اوزره مباح ایله هرکس انتفاع ایده بیلور .

بومادهٔ قانونیەده اوتك عینیله انتفاعندن منع اولنمیوب اول تارلایه آخرك دخول یاخود حیواناتی ادخال ایتمسندن منع اولنمسنك سبب وحکمتی ایشته بودر .

مجلهٔ احکام عدلیەنك بروجه زیر نقل اولنان ١٢٥٧ مادەسی ایضاحات آنفەیه شاهددر . « برکیمسەنك ملکنده کندوسنك تسببی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلر مباح ایسەده صاحبی کندی ملکنه آخرینی دخولدن منع ایده بیلور . »

فی‌الحقیقه ، صاحبنك اذنی اولمقسزین تارلایه کیرمك یاخود حیواناتی ادخال ایلمك غیرك ملکنی صاحبنك اذنی اولمقسزین استعمال وغیرك ملکنده تصرف اولمغله عدم جوازی مجلهٔ احکام عدلیەنك ٩٦ مادەسی اقتضاسندندر .

خلاصهٔ کلام . بومادەده ایکی حکم واردر .

حکم اول . کلبه تعبیر اولنان خدایی نابت اولان اوتلری

اخذ واستهلاك ایدر . بوكا هركس مقتدر اولوب اخـذ واستهلاك ایدنه یاخود برتقریب ایله حیواناتی بالادخال یدیران كیمسـه لره ضمان لازم كلمز . صاحبی اول اوته كرك محتاج اولسون وكرك اولمسون وكذا صاحبی بواوتلر كندوسـنه خاص و آخرك آندن انتفاعندن ممنوع اولدیغنی مبین اولمق اوزره تارلاسـنده علامت كرك وضع ایتمش اولسون كرك اولمسـون . یعنی احتیاج یاخود وضع علامت حكم اصلی بولنان اباحه‌یی تغییر واخلال ایده‌مز . زیرا مباح اولان بر شیئه ملكیتك ثبوتی احراز ایله اوله بیلوب یوقسه مباحه احتیاج یاخود مباح كندوسـنه مخصوص ایدوكنه دائر وضع علامت اسباب تملكدن دكلدر . كورلمزمیكه بركیمسه جبال مباحه‌ده بولنان بر آغاجی كندوسیچون بی‌لسه وكندوسنه خاص اولدیغنه دائر وضع علامت ایتسه بیله آكا مالك اوله‌میوب مالك اولمق ایچون آنی احتطاب ایتمك لازمدر .

لكن بواوتلرك انباتنده صاحبنك تسببی اولور ایسـه مادهٔ آنفه شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره صاحبنك ملكی ومزروع اكینی حكمنده اوله‌رق استهلاك ایدنه ضمان لازم كلور .

حكم ثانی . اول تارلایه ادخالدر . ایشـته قانونك منع ایتدیكی جهت بودر .

﴿ اون ایكنجی ماده . بركیمسه متصرف اولدیغی اراضینك طوپراغنی مأمورندن اذن آلمدقجـه استعمال ایدوب كیره‌مید وطوغله كبی شیلر یاپه‌مز . ﴾ چونكه اوچنجی ماده شرحنده

بيان اولندیغی وجهله اراضیٔ امیریه یت المالك ملکی اولوب متصرفی مستأجری اولەرق کیفیت انتفاعی طقوزنجی ماده ایله مواد سائرەده تعیین اولنمشدر .

مستأجرك حقی مأجورك عینی باقی اولەرق منفعتنه مالك اولمق یعنی مأجورك عیننـدن انتفاع ایتمك اولوب یوقسه عین مأجوری استهلاك ایله انتفاعه حقی اولەمز . واجاره بیع منفعتدن عبارت اولوب یوخسه بیع عین دکلدرکه حقی مستأجر رقبهٔ مأجورك بعضیسنه یا کلیسنه مالك اولسون .

مثلا برکیمسه بردوەیی استیجار ایتدکده آنکله یوك طاشیمق کبی بروجهله انتفاع ایدەبیلوب یوقسه مذکور عقد اجاره ایله دوەنك اتندن یا دریسندن یا سوتندن انتفاعه حقی اولەمز . نته‌کیم مستأجر برخانەیی استیجار ایتدکده اول خانەده ساکن اولمقله انتفاع ایدەبیلوب یوخسه طاوان ودوشمه کبی کراستەسنی سوکەرك یاقمغه یادیکر محله نقل ایتمکه صلاحیتی یوقدر .

وبرده مجلەنك ٤٢٦ مادەسنده ذکر اولندیغی اوزره عقد اجاره ایله منفعت معینەیه مستحق اولان کیمسه عیناً اول منفعتی یا مثلنی یاخود مادوننی استیفا ایدەبیلور ایسەده مافوقنه تجاوز ایدەمیەجکندن تجاوز ایدر ایسه غاصب اولوب ترتب ایدن ضرری ضامن اولور . طوپراغی بووجهله استعمال واستهلاك مستحق اولدیغی منفعتك مافوقنه تجاوز اولدیغی شبهه یوقدر .

قانونده اذن اولمدقجه دینلمکده اولوب مأمورینندن متصرفی

اذن ایستسه ویره بیلورمی؟ بیت الماله عائد اولان طوپراغی آخره مجاناً تملیکه مأمورینك صلاحیتی اولمیوب بناءً علیه طوپراغك بدل حقیقیسی آلنەرق اویله اذن ویرمسی ایجاب ایدر .

﴿ یاپدیغی صورتده اول طپراغك محلندەکی قیمتی کرك اراضیٔ میریەدن اولسون وکرك ﴾ تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ ﴿ موقوفەدن بولنسون اول کیمسەدن جانب میری ایچون آلنور . ﴾ بوقسه اول کیمسه استهلاك واستعمال ایتدیکی طپراغك مثلنی اول محله قویارم وبووجهله ضمان قیمتدن خلاص اولورم دیەمز . چونکه مجلەنك ٨٩١ مادەسنده ذکر اولندیغی اوزره مال مغصوبی غاصب استهلاك ایدرسه قیمیاتدن اولدیغی صورتده زمان ومکان غصبدەکی قیمتی ویرمسی لازم کلورکه فی الحقیقه طپراق مثلیاتدن اولمیوب کتب فقهیەده بیان اولندیغی اوزره قیمیاتدندر .

قیمت . نەجنس ثمن ایله تقدیر اولنەجغی بیان اولنمیور ایسەده کومش یاخود آلتون پارەدن قنغیسی جانب میری ایچون انفع ایسه آندن تقدیر وتقویم اولنور .

بومادەده مصرح اولدیغی اوزره طوپراغك قیمتی لازمکلوب بوقسه اعمال اولنان کرەمید وطوغلەیه مداخله اولنەماز . زیرا مجلەنك ٨٩٩ مادەسنده ذکر اولندیغی اوزره غاصب اکر مغصوبی اسمی دکیشەجك صورتده تغییر ایدرسه ضامن اولور . چونکه بوتقدیرده مالکك حقی منقطع یعنی ملکی آندن زائل وغاصب آکا مالك اولور . حتی اول کیمسه یاپدیغی کرەمید

و طوغله‌يی صاحب ارضه ويره‌جك اولدقده صاحب ارضك آلامغه حقی واردر .

اراضیٔ موقوفه اولديغی صورتده دخی طپراغك قيمتی ميری ايچون آلنوبده وقف ايچون آلنماسی سببنه كلنجه اراضیٔ موقوفه‌ده طرف وقفه عائد اولان منافع اولوب يوقسه ذاتی دكلدر. و بالعكس ذاتی ورقبه‌سی بيت الماله راجعدر. و ضرر مذكور ايسه رقبه‌يه تعلق ايديور.

قانونده «قيمتی» دنيليور. بو تعبير دلالت ايدركه اول طپراغك قيمتی واردر ايمدی مذكور طپراغك قيمتی اولنجه اول طپراغك اخذ ايدلمسی سببيله نفس ارضه نقصان كرك ترتب ايتمش اولسون كرك اولمسون اولوجهله ضمان قيمت لازم كلور. لان الارض مملوك له فيكون التراب ايضا مملوكة . ايشته بو ماده‌ده بيان اولنان بودر. اما اول طپراغك قيمتی اولمينجه باقيلور . اكر طپراغك اورادن آلنمسی سببيله ارضه نقصان ترتب ايتمش ايسه آنك ضمانی لازم كلوركه نقصان ارض مجله‌نك ٨٨٦ ماده‌سی وجهله تعيين اولنور. والا برشی لازم كلمز. زيرا بو حالده تضمين ايده‌جك برشی يوقدر ولوالجيه فی ادب القاضی.

معلوم اولمليدركه بو ماده‌ده بيان اولنان متصرف اراضينك اراضیٔ ميريه‌دن كره‌ميدكبی برشی اعمال ايله انتفاع ايتمسی اولوب فقط بر كيمسه‌نك متصرف اولديغی اراضیٔ ميريه‌نك

طپراغنی بلا اذن دیکر کمسنه استعمال ایدوب کره‌مید یاپه‌میه‌جغی وارستهٔ اشتباهدر .

بناءعلیه بلا اذن استعمال ایدوب کره‌مید یاپدیغی صورتده آنك محلنده‌کی قیمتنك ضمانی لازم کلور ایسه‌ده بو قیمت کیمه اعطا اولنور . یعنی متصرفنه‌می یوقسه جانب میری‌یه‌می عائد اولور. واقعا قانونك ۲۸نجی ماده‌سنده اراضیٔ میریه‌ده خدایی نابت اشجاری اجانبدن بریسی قلع ایلسه قائمة قیمتی متصرفنه ویریله‌جکی محرر اولمسندن استدلالا بو طپراغك قیمتی متصرفه ویرلمك واردخاطر اولور ایسه‌ده بو ماده‌نك حکمنه نظراً مذکور طپراغك قیمتی جانب میری‌یه ویرلمك لازم کلوب سالف الذکر ۲۸ ماده ایله قیاس قبول ایتمز. نته‌کیم ید مستأجرده بولنان بر اتی برکیمسه جرح ایدوب قیمته نقصان کلسه جارح نقصان قیمتی ضامن اولوب فقط بدل ضمان مستأجره عائد اولمیوب آنك مالکنه عائد اولور.

﴿ اون اوچنجی ماده . برکیمسه با طاپو متصرف اولدیغی اراضیسندن آخری بغیر حق مروردن منع ایده‌بیلور . ﴾

یعنی آخر کمسنه‌نك اول اراضیده حق مروری اولمدیغی حالده مرور ایده‌جك اولسه منع ایده‌بیلور. چونکه مرور مذکور غیرك مالکنده « بوراده‌کی ملك ملك رقبه ایله ملك منفعتدن اعمدر » آنك اذنی اولمقسزین تصرف دیمك اولوب بو ایسه مجله‌نك ۹۶ ماده‌سنه بناء جائزدکلدر. وبوکبی برکیمسه‌نك

متصرف اولدیغی ارضده صاحب ارض دیکر کسنه‌دن پاره آله‌رق اول کیمسه‌نك اذنی اولقسزین طریق ویرمکه صلاحیتی یوقدر و متصرف اراضینك غیبتنده صاحب ارض بو وجهله طریق ویرسه متصرفی کلدیکنده رفع ایتدیره‌بیلور تنقیح.

نته‌کیم اساساً آخرك اول اراضیده حق مروری اولمدیغی حالده مجرد متصرفنك اذن و رضاسیله بر مدت مرور ایتدکدن صکره متصرفی دیلرسه آنی منع ایده‌بیله‌جکی کبی متصرفی فوت اولوبده حق انتقاله نائل ورثه‌سی بولنور ایسه ورثهٔ مرقومه دخی استرلر ایسه آنی مرور وعبوردن منع ایده‌بیلورلر. وبالکه حق انتقاله نائل ورثه‌سی اولمامغله بالمزایده بر شخصه تفویض اولنسه شخص مرقومك دخی حق منعی درکاردر. واول آخر مجرد « اذنکله برمدت مرور ایتمله بنم ایچون آنده حق‌مرور ثابت اولمش اولور» دیو بعدالمنع اورادن مروره قادر اوله‌ماز.

بو مادده مرور تعبیری احترازی اولیوب مثال اولدیغندن بر کیمسه دیکرك متصرفلری اولدیغی اراضیسندن حق اجراسی اولمدیغی حالده کاریزنی یاخود مجاغی صوینی اجرا ایده‌مز. ومتصرفنك اذنیله بر مدت اجرا ایتدکده متصرفی دیلرسه بعد الیوم اجرادن منع ایده‌بیلور . زیرا مجله‌نك ١٢٢٦ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره مبیحك اباحه‌سندن رجوعه صلاحیتی واردر . و بر ضرر اذن ورضا ایله لازم اولماز .

(فقط) اول آخر کسه‌نك (قدیمی اول اراضیده حق

مروری وار ایسه» آنی مروردن «منع ایده‌مز.» بو فقره
ایله فقرهٔ آنفه‌ده‌کی بغیر حق قیدینك فائده‌سی بیان اولنیور.
یعنی بر کیمسه‌نك تارلاسندن دیگر کمسه‌نك منزل یابستاننك
حق مروری اولدیغی حالده تالا صاحبی آنی بعدالیوم مرور
وعبوردن منع ایده‌میه‌جکی کبی او کمسنه مذکور منزل یابستانی
آخر بر شخصه یاخود متعدد اشخاصه صاتمغله مشتریسنی دخی
مرور وعبوردن منع ایده‌مز. چونکه مجله‌نك ۱۲۲٤ ماده‌سنده
بیان اولندیغی وجهله حق مرورده وحق مجراده وحق مسیلده
قدمه اعتبار یعنی بونلر قدیمدن اوله کلدیکی وجه اوزره ترك
وابقا اولنور. زیرا مجله‌نك آلتنجی ماده‌سی حکمنجه قدیم اولان
شی حالی اوزره ترك و ابقا اولنوب خلافنه دلیل اولمدقچه تغییر
اولنماز.

حتی بر کیمسه‌نك تارلاسندن دیگر کمسه‌نك باغنك حق
مروری اولوبده اول کمسنه مذکور باغی حقوقیله اون کشی‌یه
صاتسه بواون کشی بایعلری کبی اول کمسنه‌نك تارلاسندن مرور
ایده‌بیلورلر. واول کیمسه تارلامدن یالکز بر شخصدن عبارت
بولنان بایعکزك حق مروری وار ایدی بناء علیه شمدی اون
کشی‌یی کچورمم دیه‌مز. زیرا ممر ابدا حق مروره مستحقدر.

بوفقرده حق مروردن مقصود رقبهٔ طریقسز حق مروردر.
یعنی رقبهٔ طریق اراضی متصرفنك اولوب آخرك یالکز حق
مروری اولمقدر. چونکه حق مرور تعبیری ذاتاً بو معناده‌در.

یوقسه آخر کمسنه رقبهٔ طریقه دخی متصرف اولسه یعنی مثلا بر کیمسه‌نك تارلاسنده دیگر کمسه‌نك طریقی یعنی طریقك رقبه‌سی بولنسه اول کیمسه آنی مرور وعبوردن ینه منع ایده‌مز. ملکده دخی حکم بویله ایدوکی مجله‌نك ۱۲۲۵ ماده‌سنده مصرح اولدیغی کبی وقفده دخی حکم بویله اولمغله بوماده هم ملك وهم وقف وهمده اراضیٔ میریه‌ده مرعی بولنان احکامدندر .

بو فقرهٔ قانونیه وجهله بر ارضده حق مروری بولنان کمسه‌یی مروردن منع اولنه‌ماسی «هیچ کیمسه ملکنده تصرفدن منع اولنه‌ماز» عباره‌سنی حاوی بولنان مجله‌نك ۱۱۹۷ ماده‌سنه مبنیدر . واقعا بو ماده‌ده ملك تعبیری بولندیغی جهتله اراضیٔ میریه‌یه جهت تعلق اولمیه‌جغی وارد خاطر اولور ایسه‌ده اوراده‌کی ملکدن مقصود ملك رقبه‌ایله ملك منفعتدن اعم اولمغله سکنایه یاخود استغلاله موقوف اولان عقار دخی داخل ایدلمش اولدیغی جهتله حکم مذکور اراضیٔ امیریه‌ده دخی جریان ایده‌جکی درکاردر. چونکه اراضیٔ امیریه متصرفی آنك رقبه‌سنه مالك دکل ایسه‌ده مسقفات موقوفه کبی منفعتنه مالك بولنمشدر .

بو فقرهٔ قانونیه‌ده عدم منع مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن مستبان اولورکه مرور وعبورك تارلا صاحبنه مضرت قویه‌سی اولدیغی تقدیرده بیله منع ایده‌ماز. چونکه صاحبنك حق مروری استعمالی تارلاسنه مضر اولدیغی فرض اولنسه بیله حق مرور صاحبنی مشروع حقندن منع ایتمك آنی اضرار اولوب مجله‌نك ۱۹ ماده‌سی

ناطق اولدیغی اوزره ضرر ممنوع اولدیغی کبی ۲۵ مادهسنده ذکر اولندیغی وجهله بر ضرر کندو مثلیله ازاله اولنهماز. واقعه مجلهنك یدنجی مادهسنده ضرر قدیم اولمیهجغی محرر ایسهده ضرردن مقصود نا مشروع اولهرق یاپیلمش برشی اولوب حق مرور صاحبنك حق مروری قدیم اولدیغنه وقدیمك اساس وضعی وجه شرعی اوزره ایدوکی ظن غالب ایله مظنون بولندیغنه بناء قدیم اولان حق مرور نامشروع وضرر عد اولنهماز. حتی دینلهبیلورکه بوکبی شیلر ضرر عد اولنسه کمسنه ملکنده تصرف ایدهمامك یعنی مالکك کندی ملکیله انتفاع ایدهبیلمسی امر مشروعنك قپوسی مسدود اولمق لازم کلور. چونکه بر کیمسه عرصهسنده بنا یاپهجق اولدقده قومشوسنك هواسنه، نظارتنه، کونشنه مانع اولمقدن خالی اولهماز. اراضی قانوننه شرح یازانلردن بریسی «مرورده تارلا صاحبنه مضرت قویهسی یعنی ضرر فاحشی بولنور ایسه منع ایدهجکنی» یازارق مادهٔ قانونیهیی اخلال ایلدیکی کبی مجلهنك ۱۲۲٤ مادهسنك فقرهٔ اخیرهسیله مدعاسنه استدلال ایدرك مذکور فقرهیه فقهانك قبول ایتمدیکی معنایی ویرمشدر. بو بابده اوزون ملاحظات سردایدلمکه حاجت اولمیوب فتواخانهٔ عالیجه تصدیق بیوریلان مجله شرحمزك یدنجی مادهسی شرحنی بروجه آتی نقل ایله بالادهکی سوزك بطلاننی میدانه قورز «تفصیلات آتیهدن اکلاشیلورکه قدیم اولان شیئك باعث اولدیغی ضرر عامهیه عائد اولور ایسه اوقدیمك رفعی لازم کلور. وبونده

شو ماده‌نك «يدنجی ماده‌نك» حكمی اجرا اولنور . اما قديم اولان شيئك مستلزم اولديغی ضرر عامه‌يه عائد اولميوب شخصه مخصوص اولور ايسه قديمك قدمی اوزره ابقاسی ايجاب ايدر وبونده آلتنجی ماده‌نك حكمی اجرا اولنور»

حق مرور ادعا ايدن كيمسه مجرد فلان اراضيده مرور ايتمكده اولديغنی اثبات ايتمسيله حق مروری ثابت اولميه‌جغی كبی رقبهٔ طريقی ادعا ايدن كيمسه دخی بر وجه مذكور ارض مدعاده كچمكده بولنديغنی اثبات ايتمسيله رقبهٔ طريق ثابت اولمش اولماز . چونكه كچمك بغير حق دخی اوله‌بيلور . بلكه بر وجه آتی ايكی امرك برينی اثبات ايلمسی لازمدر «١» حق مروری ادعا ايدن آنك حدوث وقدمنی اثباتدن قطع نظر آنده حق مروری اولديغنی اثبات ايدرسه حق مروری بولنديغنه حكم اولنور . بو وجهله حق مروری اثبات ايده‌مديكی تقديرده «٢» آنك قدمنی اثبات ايدرسه ينه حق مروری ايله حكم اولنور . زيرا مجله‌نك يدنجی ماده‌سی حكمنجه قديم قدمی اوزره ابقا اولنور . اما صاحب حق مرور قدمنی وديكريده حدوثنی اثبات ايتدكده مجله‌نك ١٧٦٨ ماده‌سی حكمنجه حدوثيله حكم اولنه‌رق مروردن منع اولنور .

«اون دردنجی ماده . بر كيمسه متصرف اولديغی اراضيسی اوزرنده كندوسنك اذن ومعرفتی منضم اولمقسزين آخری فضولی خرق احداث ايده‌ماز وخرمن ياپه‌ماز وسائر صورتله

دخی فضولی تصرف ایده‌ماز.) سائر صورتله تصرف، زراعت واوزرینه انشـای ابنیه وغرس اشجار و وضع امتعه واموال واقامهٔ دواب کبی شیلردر.

فضولی تصرف ایدرسه منع اولنور. چونکه مجله‌نك ٩٦ ماده‌سنده دخی ذکراولندیغی وجهله برکیمسه‌نك ملکنده آنك اذنی اولمقسزین یاخود ولایت ووصایت کبی اذن شرعی بولنمقسزین آخر کمسنه‌نك تصرف ایتمسی جائز دکلدر.

بناءعلیه برکیمســه‌نك طاپو ایله تصرفنده اولان تارلاسنده دیکر کمسنه ملك کرومنی تغلبا غرس ایلسه اول کیمسه مباشرت صاحب ارض ایله کرومنی قلع ایده‌بیلور. نتـه‌کیم برکمسنه‌نك متصرف اولدیغی تارلاسنده تغلباً تخمنی زراعت ایدوبده مذکور تخم نابت اولسه اوکمسنه مأموری معرفتیله قلع ایتدیره‌بیلور.

کذلك ابنیه احداث ایلسه حکم بویله‌در.

اما آنك اذن ومعرفتیله خرق احداث ایده‌بیلور وخرمن یاپه‌بیلور وسائرصورتله تصرف ایده‌بیلور. مثلا زراعت ایلیه‌بیلور. وبو اذن دخی یا اجاره یا اعاره اولور. واعاره اولورسه صکره اذنندن رجوع ایله استرداد ایده‌بیلور.

فضولی، مجله‌نك ١١٢ ماده‌سنده تعریف اولندیغی وجهله بغیر اذن شرعی دیکر کمسنه‌نك حقنده تصرف ایدن کیمسه‌در.

خلاصهٔ کلام. اراضی متصرفی بالذات نه وجهـله تصرفه مقتدر اولور ایســه اولوجهله تصرفه آخره اذن ورخصت

ویره‌بیلوب بونده اراضی مأمورینك اذن ورخصت ویرمسنه حاجت یوقدر. واراضی مأموری بوكا مانع اوله‌ماز. اما اراضی متصرفنك بالذات تصرفه مقتدر اولمدیغی برصورتله یعنی مثلا اوزرینه ابنیه احداث ایتمكله انتفاع ایتمك اوزره آخره انتفاعه اذن ورخصت ویره‌مز. زیرا بركیمسه‌نك مالك اولمدیغی شیٔ آخره تملیك ایتمسی محالدر.

ومتصرف اراضی. مذكور اذن ورخصتی مجانا ویره‌بیلوركه بو حالده اعاره اوله‌جغی كبی بدل معلوم مقابلنده دخی اعطا ایده‌بیلوركه بو حالده دخی اجاره اولور.

مجانا تصرفه اذن ورخصت ویردیكی تقدیرده مجله‌نك ٨٣١ ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهله دیلدیكی وقت آندن رجوع ایله تصرفدن منع ایده‌بیلور. لكن مجله‌نك ٨٣٢ ماده‌سی وجهله كرك موقت وكرك غیر موقت اوله‌رق زرع ایچون اعاره اولنان اراضی‌یی معیر وقت حصاددن مقدم اعاره‌دن رجوع ایدوبده استرداد ایده‌مزكه ظنوزنجی ماده شرحنده تفصیل اولنمشیدی. جامع الاجارتین صاحبی احداث خرق اذن صاحب ارض ورضای متصرف ایله اولنجه متصرف ارض آرتق بو اذندن رجوع ایده‌میه‌جكنی عبدالرحیم فتواسندن نقلا بیان ایدیور.

قانونده فضولی دینلدی. زیرا آخر كیمسه‌نك مثلا بحق خرقی بولنور ایسه متصرفی خرق مذكور مجرد بنم تحت تصرفمده بولنان اراضیده واقع اولمغله رفع ایت دیه‌مز.

﴿اون بشنجی ماده . بالاشتراك تصرف اولنان اراضی قابل تقسیم یعنی﴾ تفریق وتبعیضی ﴿مشترکلردن﴾ هیچ برینه مضر اولمیوب بلکه ﴿هر برینك حصهٔ مفرزه‌سیله﴾ قبل القسمه اولان منفعت جنسیله ﴿انتفاع ممکن اولوبده﴾ جمله ﴿مشترکلر ویاخود ایچلرندن بعضیسی تقسیمه طالب اولورسه﴾ قسام اولان کیمسه ابتدا آنی کاغد اوزرینه تصویر وذرع ومساحه ﴿وحسب الموقع اعلا واوسط وادنی اعتبار﴾ وهر برینك حصه‌سی تعدیل وتسویه وممکن ایسه هرحصه‌یی یکدیکره تعلق قالمامق اوزره حق طریق ومسیل وشرب ایله افراز وایکنجی واوچنجی دیو سهام تلقیب ﴿اولنه‌رق قرعهٔ شرعیه وصور سائرهٔ عادله ایله کندولری ویا وکیل شرعیلری مواجهه‌لرنده مأموری معرفتیله هرکسك حصه‌سی افراز وتعیین اولنور .﴾ وبرنجی ابتدا اسمی چقانك وایکنجی ثانیا اسمی چقانك واوچنجی ثالثا اسمی چقانك اولور . وزیاده حصه وار ایسه‌ینه بو ترتیب اوزره یورر .

حصصك اقلی چقنجه اکثری چقمش اوله‌بیلوب اما اکثرك چقمسیله اقلك چقمسی لازم کلیه‌جکی جهتله حصصك اقلی اوزرینه اجرای قسمت اولنور . شویله که مثلا اوچ کشی بیننده مشترك بر اراضی اولوبده بونك اون سهمی برینك وبش سهمی دیکرینك وبر سهمیده او برینك اولوبده اون سهم صاحبی جمله حصه‌لرینده متصل اولمسنی ایستدیکی حالده برسهم صاحبی راضی اولماز ایسه اراضی اون آلتی سهم اوزرینه

تقسیم و هر سهم تعدیل و تسویه اولنوب بعده قرعه کشیده اولنوب اولا اسمی چقان اون سهم صاحبی ایسه برنجی سهم آکا اعطا قلنه‌جغی کبی طقوز سهم دخی آکا متصل اوله‌رق ویریلور. صکره آلتی سهم بیننده قرعه کشیده اولنوب اکر بو دفعه چقان بش سهم صاحبنك اسمی ایسه اون برنجی سهم ایله آکا متصل اوله‌رق درت سهم ویریلور. و آرتق متباقی بر سهم دیکر حصه‌دارك اولور.

معلوم اولملیدرکه تقسیمك شرطی. سببی، رکنی، حکمی بولنوب قانونك بو ماده‌سنده بونلره اشارت اولنمش اولمغله تفصیلنه ابتدار اولنور. شویله‌که تقسیمك شرطی مقسومك قابل تقسیم اولمسیدرکه بو ده قسمت ایله منفعتك عدم فوتندن عبارتدر. ایشته قانونده «قابل تقسیم الخ» عباره‌سیله تقسیمك شرطنه اشارت اولنیور.

تقسیمك سببی دخی مشترکلرك بعضیسنك تقسیمی طلب ایتملریدر. حتی بونلردن طلب وقوعبولمدقجه تقسیم صحیح اولماز. قانونده «تقسیمه طلب الخ» فقره‌سیله تقسیمك سببنه اشارت اولنیور. تقسیمك رکنی ذرع و مساحه و کیل کبی برفعلدرکه فعل مذکور ایله بین الانصباء والحصص تمیز حاصل اولور. قانونده «حسب الموقع اعلا و اوسط و ادنی الخ» عباره‌سیله تقسیمك رکننه اشارت اولنیور.

بو ماده‌ده «مشترکلر یاخود بعضیسی قسمته طالب» دینلیور. چونکه قسمت ایکی نوع اولوب نوع اول قسمت رضادرکه اراضی

صاحبلرینك رضالریله اجرا اولنان قسمت اولوب بالتراضی اراضی مأموری معرفتیله حاکم تقسیم ایلر . قسمت رضاده متقاسمیندن هر برینك رضاسی شرط اولوب بوجهتله بریسی غائب اولدقده قسمت رضا صحیح اولماز. قانونده « مشترکار طالب اولورسه » عبارهسیله قسمت رضایه اشارت اولنیور .

نوع ثانی. قسمت قضادرکه مقسوم له اولنلردن یعنی اراضیٔ مشترکه متصرفلرندن بعضیسنك طلبی اوزرینه حاکمك حکماً وجبراً تقسیم ایتمسیدر. وقسمت قضاده طلب شرطدر. حصه - دارلردن ولو بریسی طرفندن طلب واقع اولدقجه حاکم جانبندن جبراً قسمت صحیح اولماز. بناءعلیه حاکم اراضی مأموری معرفتیله مشارکلردن هیچ برینك طلبی اولمقسزین بر اراضیٔ مشترکه‌یی تقسیم وهر بر حصه‌داره آیرو آیرو حصه افراز وتعیین ایتسه صحیح اولماز. قانونده یاخود ایچلرندن بعضیسی فقرهسیله قسمت قضایه اشارت اولنیور .

تفصیلات آنفه‌دن آشکار اولدیکه قسمت املاکده اولدیغی کبی قسمت اراضیده دخی قسمت رضا وقسمت قضا جاری اولور .

قانونده « اعلا واوسط وادنی الخ » دینیلیور . یعنی اوسط وادنی اولان قسملره قیمتجه اعلایه معادل اولمق ایچون ممکن ایسه اراضیدن زیاده حصه ویریلور . یعنی مثلا اراضیٔ مشترکه اون بش دونمدن عبارت اولوب بونك بشی اعلا وبشی اوسط

وبشی ادنی اولسه بینلرنده معادلت حاصل اولمق ایچون اعلادن
اوچ دونم برقسم واوسطدن درت دونم قسم ثانی وادنادن سکز
دونم قسم ثالث اعتبار اولنمق کبی بر وجهله قیمتجه معادلت
تحصیل اولنوب بر وجه مذکور اوچ حصه دار بینلرنده تقسیم
اولنور. بووجهله اراضیدن زیاده حصه ویرلمك ممکن دکل ایسه
نقود علاوه اولنوب بروجه مشروح حصه‌لر بینلرنده قیمتجه
عدالته مراعات اولنمق لازم کلوب یوقسه مثلا اوچ کشی بینلرنده
سویا مشترك اولان اراضینك بش دونمی اعلا اولمغله بر قسم
ودیکر بش دونم ادنی اولمغله قسم ثانی ودیکر بش دونم اوسط
اولمغله قسم ثالث اعتبار وبینلرنده قرعه کشیده ایدیله‌رك ابتدا
اسمی چقانه اعلا بش دونم وثانیا اسمی چقانه اوسط بش دونم
و ثالثا اسمی چقانه ادنی بش دونم اعطا اولنور دیمك دکلدر.
چونکه قریبا ایضاح اولنه‌جغی اوزره قسمتده عدالت شرط
اولوب بو وجهله اولان قسمتده عدالت بولنماز.

قانونده « قرعهٔ شرعیه » دینلیور. قرعه کشیده‌سی تطییب
قلوب و بر طرفه میل ومحابات تهمتنی ازاله ایچون اولوب یوقسه
قسمت، قضا وحکم معناسنده اوله‌رق حاکم متشارکلرك هر برینه
بلاقرعه تعیین حصه ایله بوراسی فلانك و شوراسی فلانکدر
دیسه جائز اولور. ایشته متن قانونده صور سائره دینلمسیله بوکا
اشارت اولنیور.

«عادله» دینلیور. چونکه قسمت، عادلانه اولمسی یعنی حصه‌لر

استحقاقلرينه كوره تعديل اولنه‌رق بريسنده نقصان فاحش اولماسى لازمدر. بو جهتله قسمتده غبن فاحش دعواسى استماع اولنوب لدى التحقيق غبن فاحش اولديغى تبين ايدرسه فسخ اولنه‌رق تكرار قسمت عادله ايله تقسيم اولنور.

قسمت قضاده غبن فاحش دعواسى استماع اولنه‌جغى كبى قسمت رضاده دخى غبن‌فاحش دعواسى استماع اولنور. بونده‌كى غبن فاحش دخى مجله‌نك ١٦٥ ماده‌سنده محرر اولديغى اوزره خمس مقدارى يا دها زياده آلدانمقله اولان غبندر.

لكن مجله‌نك ١١٢٨ ماده‌سنده ذكراولنديغى‌اوزره مقسوم‌له اولنلر استيفاى حقوق ايلدكلرينى اقرار ايتدكدنصكره غبن فاحش دعواسنى ايدرلر ايسه استماع اولنماز. مثلا ايكى كيمسه بيننده مشترك اولان تارلالرى بينلرنده اذن صاحب ارض ايله تقسيم ايدرك هر برى تماما حصه‌مى آلدم ديو اقرار ايلدكلرندن صكره بريسى حصه‌مده غبن فاحش واقع اولمشيدى ديو دعوى ايلسه مسموع اولماز.

«كندولرى يا وكيل شرعيلرى» دينليور. يعنى حين‌قسمتده يا بالذات حاضر اولمليدرلر ياخود طرفلرندن نصب ايتدكلرى وكيل حاضر بولنمليدر. بناءعليه متصرفنك بالذات حضوريله اجراى قسمت اولنه‌بيله‌جكى كبى مجله‌نك ١٤٥٨ ماده‌سنده ذكر اولنديغى وجهله بر كيمسه‌نك بالذات يابه‌بيله‌جكى خصوصلرده بشقه‌سنى توكيل ايده‌بيله‌جكى جهتله طرفندن تعيين ايده‌جكى

وكيل مواجهه‌سنده دخی اجرای قسمت اولنه‌بیلور.

مجله‌نك ١١١٥ ماده‌سنده بیان اولندیغی ومجله‌شرحمزده تفصیل ایدلدیکی اوزره قسمت ایکی قسم اولوب بری قسمت جمع ودیکری قسمت تفریقدر. ومجله‌نك ١١٣٨ ماده‌سنده بیان اولندیغی وجهله متعدد عقارات مشترکه‌ده قضاء وجبرا قسمت جمع جائز اولمدیغی کبی متعدد اراضئ امیریه‌ده دخی قضاء وجبرا قسمت جمع جائز اولمیوب هربری قضاء قسمت تفریق ایله تقسیم اولنور. مثلا ایکی قطعه تارلا ایکی کشی بیننده مشترك اولنجه هربر قطعه‌سی ایکی قسمه تقسیم جائز ایسه‌ده بر قطعه‌سی برینه ودیکر قطعه‌سی دیکرینه ویرلمك اوزره جبرا تقسیم جائز اولمیوب اما رضاء جائزدر.

(و) بالاشتراك تصرف اولنان اراضی (اکر قابل تقسیم دکل ایسه کماکان بروجه اشتراك تصرف اولنور.) یوقسه املاك واوقافده جاری اولان (مهایات یعنی بالمناوبه تصرف اصولی) اراضئ میریه‌ده (جاری اولماز.)

قابل قسمت. فقرهٔ آنفه‌ده مشترکلردن هر برینك حصهٔ مفرزه‌سیله انتفاع ممکن اولمق ایله تفسیر اولندیغی جهتله قابل قسمت اولمامقده ایکی احتمال قالمش اولور.

احتمال اول. اراضی تقسیم اولندقده مشترکلردن هیچ برینه نافع اولمامق یعنی مشترکلردن هربرینه مضر اولمقدر. فی الحقیقه مجله‌نك ١١٤١ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره تفریق وتبعیض

صاحبلرندن هر برینه مضر اولان بر عین مشترکده قسمت قضا
جاری اولمز . بناءً علیه بو حالده بولنان اراضیٔ مشترکه‌یی حاکم
جبراً تقسیم ایده‌من . زیرا تقسیمدن غرض ومقصود منفعتك
توفیریدر . یعنی مشارکلردن هر بری علی وجه الکمال استیفای
منفعته مقتدر اولمسیدر . تقسیم بو غرضك فوتنه مؤدی اولور
ایسه آنده جبر جائز اولمز . بر وجه مشروح تفریق وتبعیضی
صاحبلرندن هر برینه مضر اولان اراضیٔ میریه‌ده قسمت رضا
دخی جاری اولماز . واقعا بر ملك مشترکك تبعیضی صاحبلرندن
هر برینه مضر اولسه بیله مجله‌نك سالف الذکر ١١٤١ ماده‌سنده
ذکر اولندیغی اوزره بالتراضی تقسیم اولنه‌بیلور ایسه‌ده قابل
قسمتك آنف الذکر تعریف قانونیسنه نظراً بو حالده بولنان
اراضیٔ میریه تقسیم اولنه‌مامق لازم کلور . چونکه بو صورتده
تقسیم اولنمق اراضیدن مقصود اولان زراعت منفعتنك فوتی
مستلزم اوله‌رق متصرفلرینه موجب اوله‌جق ضرردن بشقه
اجارهٔ مؤجله حکمنده اولان عشر شرعینك دخی فوتی وبناءً
علیه ضرر خزینه‌یی مستلزم اولور . بو جهتله اراضیٔ امیریه
ایله اراضیٔ مملوکه بیننده فرق واردر . کورلمزمیکه مجله‌نك ١١٩٢
و١١٩٧ ماده‌لرنده مصرح اولدیغی اوزره هرکس کندی ملکنده
کیف مایشا تصرفه مقتدر اولوب هیچ برکیمسه کندی ملکنده
تصرفدن منع اولنه‌مازایکن اراضیٔ میریه متصرفی بویله تصرفجه
صلاحیت مطلقه‌یی حائز دکلدر .

احتمال ثانی . اراضی تقسیم اولندقده صاحبلرندن بعضیسنه نافع ایسه‌ده بعضلرینه قلت نصیبلرندن طولایی مضر اولمقدر .

خلاصهٔ کلام . مشترك اراضی حصه‌دارلرندن هر بری ایچون قبل التقسیم اولان نفع جنسیله بعد التقسیم دخی انتفاع اولنه‌بیلمك ممکن اوله‌بیلورسه قضاء ورضاء تقسیم اولنه‌بیلوب والاقضاء ویا رضاء تقسیم اولنه‌ماز .

قبل التقسیم اولان نفع جنسیله دینلدی . زیرا بر اراضیٔ امیریه‌که زراعت وحراست ایله انتفاع اولنه‌یور بعدالتقسیم زراعت وحراست ایله انتفاع ممکن اولمیوب بلکه انشای ابنیه کبی دیکر جنسدن اولان منفعت ایله انتفاع ممکن اولمسیله قابل قسمت اولمش اولماز .

« مهایات جاری اولماز » دینلیور . املاکده قسمت عیان کبی برده مهایئه اصولی واردرکه مهایئه قسمت منافعدن عبارت اوله‌رق یا زمانا یاخود مکانا اولورکه زمانا مهایئه . مشترك اولان مثلا ملك اراضی‌یی بر سنه بری ودیکر سنه دیکری زراعت ایتمکدن عبارت اولدیغی کبی مکانا مهایئه دخی مثلا ملك اولان براراضینك نصفنی برونصف دیکرینی اوبر حصه‌دارك زراعت ایتمسندن عبارتدر .

مهایئه‌نك تفصیلاتی مجله‌نك ١١٧٤ ماده‌سیله مواد تالیه‌سنده مصرح اولمغله بوراده تفصیل احکامندن صرفنظر اولنور .

انجق اراضیٔ میریه‌ده مهایئه‌نك عدم جریانه سبب اولمق اوزره مهایئه مبادله معناسنی متضمن اوله‌رق مبادله ایدیله‌جك

اموال مشارکلرك مالکی اولمق شرط اولوب اراضیٔ میریه ایسه ملك دکلدر دینیله‌مز . چونکه اراضیٔ امیریه‌نك مبادله‌سی جائز ایدوکی بو قانونك ٣٦ ماده‌سیله طابو نظامنامه‌سنك یدنجی ماده‌سنده مصرح بولندیغی کبی قابل قسمت اولمیان مشترك مستغلات موقوفه‌ده شرکادن بعضیسی مهایئه طلب ایتدکلری حالده بعضیسی امتناع ایتسه‌لر بارأی متولی مهایئه اولنمسی حقنده بیك ایکیوز طقسان التی سنه‌سی شعبانك غره‌سی تاریخنده ارادهٔ سنیه شرفصادر اولمشدر . و چونکه مهایئه املاك مشترکه‌ده مالکلر طرفندن اجرا اولنمق جائز اولدیغی کبی مأجورده دخی مستأجرلرك مهایئه‌لری جائزدر . شویله‌که مثلا ایکی کیمسه بر خانه‌یی برلکده استیجار ایدوبده بالاشتراك سکنالرینه مساعد اولمامغله بالتراضی مهایئه ایتسه‌لر جائزاولوب فقط مهایئهٔ مذکوره لازم اولمدیغندن هر بری ولو بلا عذر فسخ ایده‌بیلور . نته‌کیم ایکی کیمسه بر دکانی بالاشتراك استیجار ایدوبده اول دکانك بر طرفنده بری و اوبر جهتنده او بری اوطورمق اوزره مقاوله ایتسه‌لر شو مقاوله‌نك حکمی یوقدر .

اراضیٔ میریه متصرفلرینك یدلرنده مأجور حکمنده اولمغله آنفا ایضاح اولندیغی اوزره بالاشتراك استیجار اولنان عقارده قضاء مهایئه جائز اوله‌میاجنی کبی اراضیٔ میریه‌ده دخی قضاء مهایئه جائز اوله‌ماز . چونکه ابو السعود کنز حاشیه‌سنده هبه مباحثنده بیان ایلدیکی وجهله مهایات اعاره‌دن عبارت اولوب

يعنى مشاركلردن هر بريسى حصه‌سنى مشاركنه اعاره ايتمش اولوب اعاره اوزرينه جبر ايسه مشروع دكلدر .

ايشته اشبو قانونده مهايئه جارى اولماز ديمكك معناسى حكم حاكم ايله جبرا مهايئه ايتديرلمز ديمك اولوب اما تراضئ طرفين ايله زمانا ياخود مكانا مهايئه اجراسنده بر كونه محذور يوقدر. لكن بالرضى عقد ايتدكلرى مهايئه‌يه صاحب ارض اذن ويرمز چونكه قانون مهايئه‌يه مساعد ايتميور. وفى الحقيقه ايكى كيمسه‌نك بالاشتراك متصرف اولدقلرى برقطعه تارلايى بر سنه برى وديكر سنه ديكرى زراعت ايتمك اوزره زمانا مهايئه ايتدكلرنده ميرى‌يه برضرر اولميه‌جغى جهتله منع اولنه‌ميه‌جغى كبى بالاشتراك متصرف اولدقلرى ايكى تارلادن بريسى برى وديكرينى ديكرى زراعت ايتمك اوزره مكانا مهاده دخى حكم منوال مشروح اوزره‌در . اوت بو مهايئه لازم اولميه‌جغى جهتله طرفين ولو بلا عذر بونى فسخ ايده‌بيلورلر .

﴿ اون التنجى ماده . مادۀ سابقه‌ده بيان اولنان وجهله اراضى بالتقسيم مشتركلردن هر بريسى تعيين حدود ايدرك حصه‌سنى بشقه بشقه ضبط وتصرف ايتدكدن ﴾ وياخود قرعه‌لر كاملا چقدقدن والحاصل بر وجهله قسمت تمام اولدقدن ﴿ صكره ايچلرندن بعضيسى ﴾ ديكرلرينك اذنى اولمقسزين ﴿ قسمت سابقه‌يى الغا ايله تكرار تقسيم ايتديرمكه ﴾ ياخود مقسومى كما كان مشترك

حالنه افراغه (مقتدر اوله‌ماز.) مكركه قسمتك عادلانه اولمديغنى ادعا واثبات ايده. مادهٔ آنفه شرحنه باق.

معلوم اولمليدركه قرعه‌لر كاملا چقدقدنصكره قسمت تمام ولازم اولوب بعده رجوع اولنه‌میه‌جغى كبى قرعه‌لرك بعضيسى چيقوبده يالكز بعضيسى قالديغى صورتده چيقميان قرعه يالكز بر دانه ايسه قسمت ينه تمام اولمش اولور. زيرا چقميان قرعه كيمه عائد اولديغى معلوم اولمشدر.

انجق قالان قرعه ايكى يا زياده اولديغى حالده قسمت هنوز تمام اولماز ايسه‌ده قسمت قضا اولنجه ينه رجوع اولنه‌مز. چونكه قسمت قضا حاكمك اجبارى اوزرينه وقوعبولان قسمت اولوب رجوع ايدنى حاكم تكرار اجبار ايده‌جكى جهتله رجوعده فائده يوقدر. اما قسمت رضا ايسه رجوع اولنه‌بيلير.

شرحا ديكرلرينك اذنى المقسمزين دنيلدى. زيرا بعدالقسمه جمله حصه‌دارلر كندى رضالريله ومأمورى معرفتيله قسمتى فسخ واقاله ايدرك مقسوم اراضى‌يى كما فى‌السابق مشترك ايده‌بيلورلر. چونكه بو معامله ميرى‌يه بركونه ضررى مستلزم اولمديغى كبى مجله‌نك ١٩٠ ماده‌سنده محرر اولديغى وجهله املاكده دخى حكم بويله اولديغى كبى فراغ اجاره اولوب عقد اجاره‌نك ايسه اقاله طريقيله فسخى صحيح اولمغله اراضئ اميريه‌ده بونك عدم جواز ينه حكم ايتمك حكمتدن عارى وبرى اولور.

(اون‌يدنجى ماده. مأمورينك اذن ومعرفتى منضم ومتصرفلرى

یاخود وکیل شرعیلری حاضر اولمدقجه اراضی تقسیم اولنهماز .)
مأمورینك اذن ومعرفتی منضم ومتصرفلری یا وکیل شرعیلری
حاضر اولمدین اراضیٔ امیریه تقسیم (اولندیغی تقدیرجه اول
تقسیمه اعتبار اولنماز .)

اون بشنجی ماده‌ده «کندولری یاوکیل شرعیلری مواجهه-
لرنده مأموری معرفتیله هرکسك حصه‌سی افراز وتعیین اولنوره
دنیلمش وکندولری ویاوکیل شرعیلرینك حضوری ومأمورینك
اذن ومعرفتی تقسیمده شرطمیدر یوقسه بونلر نسز تقسیم دخی
جائزمیدر یعنی قیود مذکوره وقوعیمیدر یوقسه احترازیمیدر
بوکا دائر مذکور اون بشنجی ماده‌ده صراحت اولمامغله بوراده
بو خصوص تصریح قلنمش و بناء علیه بو ماده اون بشنجی
ماده‌یه نظراً تفصیل بعدالاجمال منزلده بولنمشدر .

مجله‌نك ۱۱۱۸ ماده‌سنده ذکر اولندیغی وجهله قیمیاتك
تقسیمنده مبادله جهتی راجح و اراضی مبادله‌سی بدل مقابلنده
فراغ دیمك اولوب فراغده مأمورینك اذنی لازم اولدیغی کبی
بونده دخی لازمدر . ۳٦۵ ماده‌یه باق .

بناء علیه مأمورینك اذنی منضم اولمدین وقوعبولان فراغ
معتبر اولمدیغی کبی تقسیم دخی معتبر اوله‌ماز . سالف الذکر
۳٦ ماده شرحنده ایضاح اولنه‌جغی اوزره مأمورینك اذنندن
مقصود اذن صریح اولوب بناء علیه اذن ضمنی ایله فراغ
بعض اقواله کوره معتبر اولمیه‌جغی مثلاو مبادله و تقسیم دخی

معتبر اولماز. كذلك مجله‌نك سالف الذكر ١١١٨ ماده‌سنده محرر اولديغى وجهله بو نوع تقسيمده مبادله جهتى راجح اولوب مبادله ايسه تراضئ طرفين يا حكم قاضى ايله اوله‌بيله‌جكى جهتله متصرفلرندن برينك غيابنده اراضئ ميريه تقسيم اولنه‌ماز.

مبادله‌نك تراضى ايله اوله‌بيلمسى ظاهر اولوب اجبار يعنى حكم حاكم ايله دخى اوله‌بيلور. چونكه اجباردن بشقه درلو استحصال اولنمسى قابل اولميان غيرك حقندن طولايى مبادله اوزرينه اجبار جائزدر. نته‌كيم مشترى دار مشفوعى شفيعه تسليم اوزرينه اجبار اولنوب تسليم مذكور ايسه معاوضه‌در. كذلك عديم يعنى دينه كافى نقودى بولنميان كيمسه دينى ايفا ايتمك اوزره بيع مالنه اجبار اولنور.

بناءعليه مثلا بش كشى بيننده مشترك اولان بر قطعه اراضى‌يى حصه‌دارانندن بريسى غائب اولوب طرفندن وكيل شرعيسى دخى حاضر دكل ايكن حاضر بولنان درت كشى اراضى مأمورى معرفتيله اقتسام و غائبك حصه‌سنى دخى افراز ايتسه‌لر صحيح اولماز. اراضى مذكوره كرك انتقالا مشترك اولسون و كرك تفرغا مشترك اولسون. و كذا اراضئ مذكوره كرك كاملا حاضر بولنان درت كشى يدلرنده بولنسون و كرك غائب يدنده بولنسون و كرك بعضيسى غائب و بعضيسى حاضر يدنده بولنسون. يعنى تقسيم مذكور نافذ اولميوب غائب مرقومك اجازتنه موقوف قالور. يعنى بش حصه‌دار بولنان اراضيده درت

حصه دار اراضی مأمورینک اذنیله تقسیم وغائبک حصه سنی دخی
افراز ایتدکلرنده غائب مرقوم تقسیمه اجازت ویرسه جائز اولور.
چونکه مجله نک ۱٤٥۳ ماده سی وجهله اجازت لاحقه وکالت سابقه
حکمنده در. نته کیم مجله نک ۱۲۲٦ ماده سنده قسمت فضولی قولاً
یاخود فعلاً اجازته موقوف اولوب صاحبلری اجازت ویررلر ایسه
قسمت صحیح ونافذ اوله جغی ذکر اولنمشدر. اما اجازت ویرمزلر
ایسه تقسیمک حکمی اولماز. متشارکلردن بریسی غائب اولدقده
اراضیٔ میریه تقسیم اولنمیه جغی بو ماده نک احکامی اقتضاسندن
اولمغله ملک عقار واراضی ایله اراضیٔ میریه بیننده فرق واردر.
شویله که «۱» عقارک اشتراکی ارث سببیله اولمق و«۲» مشارکلردن
لااقل ایکیسی حاضر بولنمق «ولوکه حاضر اولان ایکی حصه داردن
بریسی صغیر بولنه» و«۳» عقار مذکور کاملاً بالغ اولان حاضرلر
یدلرنده اولمق و « ٤ » مورثلرینک وفاتی و عقار مذکور
مورثلرینک حیاتنده ملکی اوله رق کندولرینه مورث اولدیغی
وعدد ورثه وجهت وراثت یعنی مثلا متوفانک اوغلی یا قزی
اولمق خصوصلری شهود ایله اثبات اولنمق شرائطیله عقار
مذکور تقسیم اولنه رق حاکم غائب یا صغیرک حصه لرینی قبض
ایچون وکیل یا وصی نصب ایدر. زیرا بر وجه مذکور وکیل
یا وصی نصبنده غائب وصغیر ایچون فائده واردر.

اما شروط مذکوره بولنمینجه تقسیم اولنه ماز. شویله که عقارک
اشتراکی ارث سببیله اولمیوب ده مثلا شرا جهتیله اولدقده

مشارکاردن ولو بریسی غائب اولنجه تقسیم اولنه‌ماز . چونکه ارث ایله شرا بیننده فرق واردر . زیرا ملك وارث ملك خلافه‌در . بو جهتله مورثنك بایعنه خیار عیبله مبیعی رد ایده‌بیلور. بناءعلیه حاضرلردن بری میتدن ودیکری نفسندن خصم اولور. وقسمت، متقاسمین حضورنده قضا وحکم اولور. اما شرا سببیله ثابت اولان ملك ، ملك جدیدر . بو جهتله حاضر غائبدن خصم اوله‌ماز . کذا مشارکاردن یالکز بریسی حاضر اولنجه ینه تقسیم اولنه‌مز. زیرا واحد حاضر نفسندن خصم اعتبار اولندقده میت و غائب طرفندن خصم بولنمامش اولور. بناءعلیه واحد حاضر بینه اقامه ایده‌مز. ووارث مرقوم میت ایله غائبدن خصم اعتبار اولندقده آنکله مخاصمه وعلیهنه بینه اقامه ایده‌جك خصم بولنماز و کذا عقار کلا یا بعضا وارث صغیر یا غائب یدلرنده بولنورسه ینه تقسیم اولنه‌ماز. زیرا تقسیم مذکور صغیر یا غائب علیهنه بلاخصم قضا وحکمی وصغیر یا غائب یدنده بولنان عقارك نزعنی تضمن ایدر.

کذلك . مورثلرینك وفاتی اثبات اولنمدین عقار تقسیم اولنه‌ماز. بو ، امام اعظم حضرتلرینك مذهبی اولوب اما امامین بدون الاثبات اقرارلریله تقسیم اولنه‌بیله‌جکنی اجتهاد ایلمشلردر. امام اعظمك دلیلی شودرکه ترکه قبل القسمه ملك میت اولمق اوزره باقی اولوب حتی بعد الوفات قبل التقسیم ترکه‌ده حاصل اولان زیاده ایله میتك وصایاسی تنفیذ اولنور . بو جهتله قسمت

میت اوزرینه حکم اولوب ورثه‌نك مورثلرینك وفاتنی اقرار ایتملری، متوفی علیهنه حجت اوله‌ماز. بناءً علیه بینه‌یه حاجت واردر. ورثه‌نك بعضیسی کندو نفسلرندن خصم اعتبار اولنه‌رق بینه استماع اولنور. ورثه‌نك کلیسنك مورثلرینك وفاتنی اقرار ایتملری اقامهٔ بینه‌یه مانع اولماز.

(اون سکزنجی ماده، مشترکا) (اراضی متصرفلری و یاخود انجلرندن بعضیلری صغیر و صغیره اولدیغی صورتده اون بشنجی ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله قابل قسمت اولان اراضیلر) ولیلری یا (وصیلری معرفتیله تقسیم اولنور. مجنون و مجنونه ومعتوه و معتوهه‌نك اراضیلری دخی کذلك) ولیلری یا (وصیلری معرفتیله تقسیم اولنور.) مادهٔ انفه‌ده صغیر ایله معتوهك حکمی بیان اولنمامغله بوراده بونلرك حکملری ایروجه ذکر اولنیور.

مجله‌نك ٩٥٧ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره صغیر ومجنون و معتوه ذاتا محجورلر اولوب مجله‌نك ٩٦٦ و ٩٧٩ ماده‌لری احکامنجه صغیر غیر ممیز ومجنونك ولیلری اذن ویرسه‌لر بیله تصرفات قولیه‌لری اصلا صحیح اولمدیغی جهتله وصیلری معرفتیله تقسیم اولنمق لازم کلور.

قانونده کرچه ولی ذکر اولنمامش ایسه‌ده مجله‌نك ١١٢٨ ماده‌سنده مذکور اولدیغی وجهله ولیلری معرفتیله دخی تقسیم

اولنه‌بیلور. مثلا بر اراضی بر قادین ایله دیکر ایکی کیمسه بیننده مشترك اولوبده قادین فوت اولمغله حصه‌سی صغیر اوغلنه انتقال ایتسه وصغیرك پدری یاخود پدری فوت اولمش و وصیسی دخی بولنمامش ایسه پدرینك پدری برحیات اولدیغی صورتده مذکور اراضی‌یی حسب الولایه بالتقسیم صغیرك حصه‌سنی اخذ ایده‌بیلور.

فقط صغیر ممیز مأذون اولدیغی تقـدیرده مجله‌نك ٩٦٧ ماده‌سـنده مذکور اولدیغی وجهله نفع ایله ضرر بیننده دائر اولان عقودی یاپه‌بیله‌جکی و تقسیم اراضی ایسه بونوع عقوددن بولندیغی جهتـله صبی ممیز مأذونك دخی تقسـیم ایده‌بیله‌جکی درکار در .

اراضیٔ میریه‌نك تقسیمی مبادله و بر حصه‌نك دیکر حصه مقابله‌سنده فراغ دیمك اولوب ٥٢ ماده‌سی حکمنجه علی الاطلاق صغیر عهده‌سنده‌کی اراضی میریه‌یی وصی فراغ ایده‌مدیکی کبی مادهٔ مذکوره‌یه بناء تقسیم دخی ایده‌مامك لازم کلور و بناءً علیه بو ماده ایله اللی ایکنجی ماده ارەسنده منافات وار دینیله‌مز . زیرا تقسیم من کل وجه مبادله اولمیوب بلکه من وجه مبادله ایسه‌ده من وجه اخر افراز اولدیغی وجهتله مار الذکر اللی ایکنجی ماده‌یه قیاس ایدیله‌مز .

(اون طقوزنجی ماده، اورمان و برناللق کبی محلاره مستقلا باطابو متصرف اولان کیمسه اول محلی اچیوب زراعت ایتمك اوزره تارلا اتخاذ

ایده‌بیلور .) چونکه اورمان و بالتالق کبی یرلر تارلا حالنه افراغ ایله زراعت و حراسندن حاصل اولان منافع میریه بونلرك مقاطعاتندن دها زیاده اوله‌جغنه مبنی مأمورینك اذنی کبی تکلفاته حاجت قالمقسزین متصرفی آچوب تارلا حالنه افراغه اشبو مادهٔ قانونیه اذن ویرمشدر . و بو وجهله تارلا قالندقدن صکره قدیم قیدلری تصحیح اولنه‌رق تارلا سندی اعطا اولنور .

(فقط او مقوله محلاره مشترکا متصرف اولنلردن بری دیکر شریکینك اذنی اولمدقجه اول محلارك مجموعنی ویاخود بر مقدارینی آچوب تارلا یاپه‌مز .) چونکه مجله‌نك ١٠٧٥ ماده‌سندن مستفاد اوله‌جغی اوزره بر اراضی تصرفنده متشارك اولنلردن بری دیکرك وکیلی دکلدر . بناءعلیه متشارکلردن بری دیکرك اذنی اولمدقجه آنك حصه‌سنده تصرف ایده‌مز . نته‌کیم مجله‌نك ٩٦ ماده‌سنده برکیمسه‌نك ملکنده آنك اذنی اولمقسزین آخر برکیمسه‌نك تصرف ایتمسی جائز اولمدیغی مسطور بولنمشدر .

بلا اذن آچوب تارلا (یاپدیغی صورتده شریکی اول آچیلان یره دخی مشترك اوله‌بیلور .) شویله‌که مثلا بر بالالغك هم یری و همده اوزرنده‌کی اشجار صغیره مشترك اولمغله متشارکلردن بریسی آنك مجموعنی یاخود برمقدارینی اچمغله دیکر شریکنك یرده‌کی حصه‌سنه خلل کلمسی امر بدیهیدر . فقط مثلا بر بالالغك آچلمسیله تارلا حالنه افراغ ایدلمسی امرنده آچان شریك ایتدیکی صرفیاتنده متبرع اوله‌رق بو حصه‌ایله مشارکنه مراجعت

ایدەمز. چونکە بر کیمسەیە عائد اولان بر مصرفی دیکر کسنە بلا امر کوریویرسە اول کیمسە او کسنەیە رجوع ایلیەمز.

قانوندە شریکنك اذنی اولمدقچە دینلیور. چونکە شریکنك اذنی اولور ایسە نظر اولنور. بو اذن یا آچیلەجق اراضی آچان کیمسەنك مستقلا متصرف اولمسنە دائر اولورکە صاحب ارضك انضمام اذنی بولنمدین اراضیٔ مشترکەدن بر حصەنك شریکە فراغی دیمك اولەرق حکمی اولمیوب آچیلان یر کالاول مشترك اولور. یا آچیلان یر مشترك اولەرق اذن مذکور آچیق بولندە ایدیلەجك مصرفە دائر اولورکە بو اذنك فائدەسی واردر. شویلەکە مصرف ایدن شریك مصرفدن مشارکنە اصابت ایدن قـدر معروف مقدارینی آلدن آلور. چونکە مجلەنك ١٥٠٨ مادەسندە بیـان اولندیغی وجهلە بر کیمسە دیکر کسنەیە خانەمی یاپدر دیو امر ایدوبدە مأمور دخی یاپدردیغی صورتدە رجوعی شرط ایتمامش اولسەبیلە صرف ایتدیکی قدر معروف مبلغی آمردن آلور.

(یکرمنجی مادە صغر ایلە جنون) ومجلەنك ١٦٦٣ مادەسی موجبنجە عتە (و تغلب ومدت سفر بعید اولان) آخر (دیاردە بولنمق کبی اعذار شرعیۀ معتبرەدن بری شرعا تحقق ایتمدکجە) سنۀ قمریە اعتباریلە تام (اون سـنە بلا نزاع تصرف اولنان طاپولی اراضیە متعلق دعوالر استماع اولنماز.) صغر و جنون وعتە حصرا مدعی یە عائد ومدعینك مرور زمانی قطع ایدن عذردر اما مدعی علیهك صغیر یا مجنون یا معتوە اولمسی مدعینك استفادەسنی

موجب عذر دکلدر. زیرا مدعی بونلرك ولیلری ووصیلری کبی خصم شرعی مواجهه‌سنده ادعا واثبات مدعا ایده‌بیلور. وولی یا وصیسی یوق ایسه بالمراجعه حاکمه بر وصی تعیین ایتدیروب دعواسنی کورر. وتغلبدن مقصود مدعی علیهك تغلبی یعنی تغلب حصرا مدعی علیه عائد عذر اولوب مدعی خصمی بولنان مدعی علیهك تعلبی ملابسه‌سیله بر مدت دعوی ایده‌میوب مرور زمان بولنسه بو مرور زمانه اعتبار اولنماز.

مدت سفر بعید محلده بولنمق عذردر. مدت سفر بعید محلده کرك مدعی بولنسون کرك مدعی علیه بولنسون مرور زمانی دفع ایدر.

بناء علیه بر کیمسه دیکر کیمسه‌دن، یدکده‌کی فلان اراضیٔ میریه بنم عهدهٔ تصرفمده ایکن سن فضولا ضبط ایدرسین بکا تسلیم ایت دیو دعوی ایتدیکنده اول کیمسنه اون سنه‌دنبرو بلانزاع اول اراضی‌یه متصرف اولدیغنی ادعا ومدت مذکوره‌ده بلا نزاع تصرفنی اثبات ایتسه مدعینك دعواسی مسموع اولماز. وبونده سبب تصرفك بیانی یعنی اول کیمسنه بو اراضی فلان شخصدن با اذن صاحب ارض تفرغ ایتمش اولدیغمدن یاخود پدرمدن انتقال ایلمش اولدیغندن اون سنه‌دنبرو متصرفم دیو ادعا ایلمسی شرط دکلدر. بو جهتله اون سنه‌دنبرو نزاعسز بلا سبب تصرفنی اثبات ایدرسه مدعینك دعواسی استماع اولنماز. چونکه اون سنه بلا نزاع تصرف حق قراری اثبات ایتمکده

بولوب حق قرار ایسه ۷۸ مادده مصرح اولدیغی اوزره اراضیء میریه‌ده اسباب تصرفدن بریدر.

فقط املاك ایله اوقافده سبب تصرفك بیانی شرطدر. شویله که برکیمسه دیگر کیمسنه یدنده‌کی عقار ایچون مالکمدر بغیر حق ضبط ایدیورسین دیو دعوی ایتدکده او کیمسنه یعنی ذی الید یکرمی سنه‌دنبرو مواجهه‌کده بلا نزاع ضبط ایدیورم دیسه مدعینك دعواسنی دفع ایتمش اولماز. چونکه برکیمسه طول مدت دیگر کیمسنه‌نك مالنه وضع ید ایتمسیله آکا مالك اوله‌ماز. و بو وجهله طول مدت وضع ید اسباب تملکدن بری دکلدر. زیرا اسباب تملك مجله‌نك ۱۲٤۸ مادهسنده بیان اولندیغی اوزره اوچ اولوب برنجیسی بیع و هبه کبی ملکی بر مالکدن دیگر مالکه ناقلدر. ایکنجیسی ارث کبی بر کیمسنه‌نك دیگره خلف اولمسیدر. اوچنجیسی مالکی اولمیان برشیء اله کچورمکدر. طول مدت وضع ید ایسه بو امور ثلاثه‌دن بری دکلدر.

لکن ذوالید اول عقار ملکی اولوب یکرمی سنه‌دنبرو مدعینك مواجهه‌سنده بلا نزاع تصرف ایلدیکنی یعنی بروجه محرر سبب تصرفنی بیان و مدت مذکوره‌ده بلا نزاع تصرفنی اثبات ایدرسه مرور زمان ملابسه‌سیله دعواسی مسموع اولماز. و ذوالید اول عقار ملکمدر دیو ادعاسی کافی اولوب سبب ملکیت بیان اولنمق لازم دکلدر. چونکه مجله‌نك ۱٦۲۷ مادهسنده بیان اولندیغی اوزره مدعابه عین اولدیغی تقدیرده سبب ملکیت

بیان اولنمق لازم کلیوب بلکه بومال بنمدر دیو ملك مطلق دعواسی صحیح اولور .

کذلك برکیمسه آخر کیمسنه یدنده اولان عقار ایچون فلان وقتدن اولهرق آخردن باذن متولی تفرغاً یاخود انتقالاً بالاجارتین عهدهٔ تصرفمده ایکن سن فضولی ضبط ایدیورسین دیه دعوی ایتدکده ذی الید وقف مذکوردن اولهرق مواجهه کده بن تصرف ایتمکده یم دیسه اذن متولی یه مقارن بولنان سبب تصرفی بیان ایتمدکجه مدعینك دعواسنی دفع ایتمش اولماز . فقط ذوالید اول عقار فلان وقتدن اولهرق فلان شخصدن باذن متولی تفرغاً یاخود انتقالاً بالاجارتین عهده سنده اولوب یکرمی سنه دنبرو بلانزاع تصرف ایلدیکی یعنی بروجه محرر سبب تصرفنی بیان ایله برابر مدت مذکوره ده بلانزاع تصرفنی اثبات ایدرسه مرور زمان ملابسه سیله مدعینك دعواسی مسموع اولماز .

مرور زمانی ادعا ایدن کیمسه ، دیکر طرف منکر اولدیغی حالده مرور زمانی اثبات ایتمکه مجبور اولوب دعوای مجرده ایله مرور زمان وقوعی ایله حکم اولنه میه جغی کبی تصرفی اثبات ضمننده ارائه ایلدیکی سند خاقانی تاریخی اون سنه مقدم اولمسیله دخی مرور زمان ثابت اولمیه جغی محکمهٔ تمیزده فی مایس سنه ٣١٧ تاریخنده قرارکیر اولمشدر .

اون سنه صکره اراضئ امیریه یه دائر تصرف دعواسی مسموع اولمدیغی کبی وفاء فراغ دعواسی دخی مسموع اولماز . شویله که مثلا

بر کیمسه‌نك اون سنه‌دنبرو بلا نزاع متصرف اولدیغی اراضیٔ امیریه ایچون دیگر کمسنه کندوسنك اولوب اول کمسنه اون سنه اول وفاء فراغ ایتدیکنی ادعا و اول کیمسه انکار ایتسه مسموع اولماز جامع الاجارتین .

« طاپولی اراضی‌یه الخ » دینیلیور . یعنی طاپو ایله تصرف ایدلمك احکام قانونیه اقتضاسندن بولنان اراضیٔ میریه دیمك اولوب بوقسه مرور زمان ادعاسنده بولنانك مرور زماندن استفاده ایده‌بیلمسی ایچون هرحالده طاپو سندی بولنمسی وطاپو سندی بولنمینجه اون سنه تصرف اولنسه بیله ینه دیگرینك دعواسی استماع اولنه‌جغی معناسی استخراج اولنمامالیدر . یتمش سکزنجی ماده‌یه باق . شو حالده طاپولی دیمك ایله قانونك ۹۲ ماده‌سیله مواد سائره‌سنده وبالخاصه ۱۰۲ ماده‌سنده وکذلك مجله‌نك ۱۶۷۵ ماده‌سنده مصرح اولدیغی اوزره طریق عام ومرعی کبی عمومه عائد وباطاپو تصرف ایدلمیان یرلرك دعواسنده مرور زمانه اعتبار اولنمیه‌جغنه بوماده‌ده دخی اشارت اولنیور .

بر کیمسه بویله اراضیٔ میریه‌یه متعلق بر دعوایی بلا عذر اون سنه ترك ایدرك مرور زمان بولنسه اول دعوی حیاتنده کندوسندن استماع اولنمیه‌جغی کبی وفاتندن صکره اصحاب انتقالدن بولنان ورثه‌سندن دخی استماع اولنماز .

کذا اراضیٔ میریه‌ده‌کی طریق خاص ومسیل وحق شرب دعوالری دخی بلا عذر اون سنه ترك اولندقدن صکره استماع

اولنماز . زيرا بونلرك دعوالرنده مرور زمان مدتى بونلرك واقع اولديغى محلده‌كى مدته تابعدر . نته‌كم مجله‌نك ١٦٦٢ ماده‌سنده بيان اولنمشدر .

بونده‌كى اراضى ، اراضىٔ ميريهٔ صرفه‌ايله تخصيصات قبيلندن اولان اراضىٔ موقوفه‌دن اعمدر . يعنى تخصيصات قبيلندن اولان اراضىٔ ميريهٔ موقوفه‌نك تصرفنه متعلق دعوالرده مرور زمان مدتى دخى اون سنه‌در .

تقادم زمان ايله حق ساقط اولميه‌جغى قاعده‌سنه نظراً مثلا بر كيمسه اون بش يا اللى بش سنه بر تارلايه متصرف اولمسيله صاحب حقيقيسنك حقى ساقط اولماق لازم كلوركن مرور زمان بولنان دعوالك عدم استماعنك سببنى بر وجه آتى ايضاح ايدهلم . شويله‌كه معلوم اولمليدركه مرور زمن ايكى نوع اولوب نوع اول فقهاطرفندن تعيين ايديلان يعنى حكم اجتهادى بولنان مرور زمان اوله‌رق بونك ايچون اوتوز آلتى سنه تقدير اولنمشدر . يعنى بر دعوى‌كه اوتوز آلتى سنه بلا عذر ترك ايديله اول دعوى آرتق استماع اولنماز . زيرا دعوايه اقتدار وار ايكن بو مدت ترك دعوى اولنمسى عدم حقه دلالت ايدر . مرور زمان مدتنك نهايت درجه‌سى اوتوز آلتى سنه اعتبار اولنمسى ده رقبهٔ ارضه ورقبهٔ وقفه متعلق دعوالرده اولديغى كبى ده ايشته بوكا مبنيدر .

نوع ثانى . طرف سلطانيدن تعيين بيوريلان مرور زماندر . بو نوع مرور زمان وقوعيله دعوانك استماع اولنمامسى

خصوصی مجله‌نك ۱۸۰۱ ماده‌سنك فرعیدر . یعنی قضا زمان ومكان وبعض خصوصاتك استثناسیله شرعا تقیید وتخصص ایده‌جكنه ودعاویده وقوعبولان تزویرات واطماع فاسده‌نك قطعی ملاحظهٔ عادله‌سنه بناء اون سنه مرور ایدن اراضیٔ میریه دعواسنك استماعندن حكام، طرف ذی شرف پادشاهیدن منع بیورلمشدر .

ایضاحات سالفه‌دن اكلاشیلور كه مرور زمان ایله دعوانك استماع اولنامسی بطلان حقه مبنی اولمیوب بلكه مرورزمانك نوع اولنده حكامك تزویر ووقوعنده خوفاً سماع دعوادن امتناعلرینه ونوع ثانیده طرف جلیل سلطانیدن منع بیورلدیغنه مبنیدر .

خلاصهٔ كلام . بركیمسه نفس الامرده دیكر كمسنه‌نك تحت تصرفنده بولنان اراضی‌یه اون سنه وضع ید وبلانزاع فضولا تصرف ایتمكله حقیقت حالی كتم ایدرك مرور زماندن بالاستفاده اول كیمسه مذكور اراضی‌یی ضبط ایتسه‌بیله حقیقتده حقسزلق ایتمش اولور .

مرور زمان واقع اولان دعوانك عدم استماعی مطلقدر . یعنی مدعی كرك مدعی علیهك تصرفنه مطلع اوله‌رق سكوت ایتمش اولسون وكرك مطلع اولمیه‌رق سكوت ایتمش اولسون .

وبرده مدعابه اولجه تحت حكمه آلنه‌رق اعلامه ربط ایدلمش اولمسی مرور زمان وقوعنه مانع اولماز . شویله‌كه مثلا بر كیمسه اراضیٔ امیریه‌سنی دیكر كمسنه‌دن دعوی واعلام استحصال

ایتدکدن صکره مذکور اعلامی موقع اجرایه قویمیه‌رق تاریخ حکمدنصکره او کمسنه مذکور اراضیٔ میریه‌یی اون سنه بلانزاع تصرف ایتسه آرتق مذکور اعلامی موقع اجرایه قویه‌میه‌جغی کبی تکرار ادعا ایتسه استماع اولنماز .

تفصیلات سالفه‌دن آکلاشیلورکه اون سنه بلا نزاع تصرفی یعنی مرور زمان وقوعنی ادعا ایدن کیمسه اثبات ایتمسی لازم کلور. یوقسه مجرد ادعا ایله مرور زمان ثابت اولماز .

ومرورزمان بینه‌سی خلافی بینه‌سی اوزرینه ترجیح اولنور. شویله‌که ذوالید اون سنه‌دنبرو بلا نزاع متصرف اوله‌رق مرور زمان واقع اولدیغنه اقامهٔ بینه ایتدیکی حالده خارج مرور ایدن زمان، مرور زمان مدتندن اقل یعنی مثلا سکز سنه ایدوکنه اقامهٔ بینه ایتسه ذی‌الیدك بینه‌سی ترجیح اولنور.

متن قانونده تصرف اولنان دینلیورکه کرك ذی‌الید تصرف ایتمش اولسون وکرك ذی الیدك مورثی یا فارغی تصرف ایتمش اولسون مساویدر.

ذی‌الیدك تصرفنه دائر اولان دعوی مثالی ذکر اولنمغله شمدی مورثنك تصرفیله فارغنك تصرفنی ایکی مثال ایله ایضاح ایده‌لم :

۱ برکیمسه دیکر کمسنه‌دن یدکده‌کی اراضی بنم تحت تصرفمده‌در دیو دعوی ایتدکده مدعی علیه اول اراضی اون سنه‌دنبرو وبلانزاع متصرف اولان مورثم وپدرم فلانك ایدی وفاتیله بکا

انتقال ایتدی دیوب پدرینك اولوجهله اون سنه بلانزاع تصرفنی اثبات ایدرسه مدعینك دعواسی استماع اولنماز.

٢ بر کیمسه دیکر کمسنه یدنده‌کی اراضی ایچون بو اراضی بنمدر دیو دعوی ایتمسی اوزرینه مدعی علیه اول اراضی فارغم فلانك ایدی اون سنه تصرف ایتدکدنصکره بکا فراغ ایتدی دیو دعوی وفارغك اون سنه تصرفنی اثبات ایتسه مدعینك دعواسی رد اولنور.

فقط مدعی،ذی‌الیدك اون سنه تصرفی طرفندن بالوکاله ایدی دیو دعوی واثبات ایدرسه مرورزمانه اعتبار ایدلمز. شویله‌که مدعی سنك یدکده اولان شو اراضی بنمدر دیو دعوی ومدعی‌علیه اون سنه‌دنبرو بلانزاع تصرفنی ادعا ومدعی اوت اون سنه‌دنبرو سن تصرف ایدیورسین فقط تصرف مذکوره بن سنی توکیل ایتمشیدم دیو مدافعة درمیان ایدوب اولوجهله ذی‌الیدك تصرفی طرفندن بالوکاله ایدوکنی اثبات ایدرسه مرور زمان مندفع اولور.

﴿واول اعذار معتبره‌نك زوال واندفاعی تاریخندن اعتباراً اون سنه‌یه قدر اراضی﴾ء میریه وموقوفه ﴿یه متعلق دعوی استماع اولنوب مدت مذکوره مروروندن صکره استماع قلنماز.﴾

یعنی مدعینك وصیسی بولنسون بولنمسون صغیر یا مجنون یا معتوه اولمسی یاخود مدت سفر اولان آخر دیارده بولنمسی یاخود خصمنك متغلبه‌دن اولمسی کبی اعذار شرعیه‌دن بریله مرور ایدن زمانه اعتبار اولنمیوب مرور زمانك مبدأی عذرك

زوال واندفاعی تاریخنـدن اعتبار اولنور . فقط اعذار معتبرهٔ مذکوره‌دن برینك وجودی خصمك اقراری یاخود شهادت یاییمیندن نکول کبی حجج شرعیه‌دن واسباب ثبوتیـه‌دن بریله ثابت اولمق لازم اولوب مدعینك سوزیله عذر ثابت اولماز .

مثلا برکیمسه‌نك حال صغرنده کچن زمانه اعتبار اولنمیوب مرور زمان آنجق حدبلوغه واصل اولدیغی تاریخندن معتبردر . شویله که برکیمسه برصغیرك اراضیسنی آلتی سنه فضولی تصرف ایتدیکی کبی صبی بالغ اولدیغی تاریخدن اعتباراً طقوز سنه دها تصرف ایتدکدن یعنی مجموع مدت تصرفی اون بش سنه‌یه بالغ اولدقدنصکره اقامهٔ دعوی ایتسه استماع اولنور . چونکه صغر عذرینك زوالندن اعتباراً هنوز طقوز سنه مرور ایتمشدر .

کذلك برکیمسه‌نك متغلبه‌دن بریله دعواسی اولوبده خصمنك تغلبی ممتد اوله‌رق دعوی ایده‌مدیکندن مرور زمان بولنسـه اول دعوانك استماعنه مانع اولمـاز . ومرور زمان انجق تغلبك زوالی تاریخندن معتبردر .

مجله‌نك ١٦٦٤ ماده‌سنده ذکر اولندیغی‌وجهله مدت سفر ، سیر معتدل ایله اوچکونلك یعنی اون سکز ساعتلك مسافه‌در . سـیر معتدل ، دیمك دوه ایله یاخود یایا اوله‌رق اورته یوریش ومعتاد اولان استراحتلر ایله اك قیصـه کونلرده اوچکونلك مسافه‌در دیمکدر . بوجهتله سیرمعتاد ایله اوچکونلك‌مسافه اولان بربلده‌یه سیر مسرع ایله ایکی کونده واریله بیلسه او بلده ینه

مسافهٔ سفردر. شویله‌که مثلا سیر معتدل ایله اوچکونلك مسافه اولان بر بلده‌یه شمندوفر ایله برکون یا دها آز مدتده واریله‌بیلسه بلدهٔ مذکوره ینه مسافهٔ سفر عد اولنور.

بناءعلیه بر کیمسه‌نك خصمی مدت سفر بعید مسافه‌ده بولنمغله دعوی ایده‌مدیکندن مرور زمان بولنسه اول دعوانك استماعنه مانع اولماز. مثلا مدت سفر بعیدبر محلده بولنان بر کیمسه‌نك اراضیسی دیکر کمسنه طقوز سنه تغلبا ضبط ایدوب بعده اول کیمسه طقوز سنه مرورنده عودت ایتدکده بش سنه کچدکدن صکره اول تارلایی دعوی ایده‌بیلور.

لکن بینلرنده مدت سفر اولان ایکی بلده ساکنلرندن بریسی برقاچ سنه‌ده برکره بر بلده‌ده برلشوب یکدیکریله محاکمه‌لری قابل ایکن بربرندن اراضی دعوی ایتمیه‌رك بو وجهله مرور زمان بولندقدنصکره مدت مروردن مقدم تاریخ ایله برینك دیکرندن دعواسی مسموع اولماز. مثلا بینلرنده مدت سفراولان ایکی بلده ساکنلرندن بریسی دیکرندن اون سنه‌دنبرو یدکده بولنان شواراضیٔ میریه بنم تحت تصرفمده‌در مدت سفر بعید محلده بولندیغمدن دعوی ایده‌مدم دیو دعوی ایتدیکی حالده مدعی علیه مدعابها اراضی کندوسنك تحت تصرفنده ایدوکنی بالبیان مدعینك دعواسنی انکار ایله برابر بو اون سنه ظرفنده بر دفعه مدعی ایله بو بلده‌ده برلشدکلرینی واولوقت محاکمه‌لری قابل ایدوکنی درمیان وبونی مدعی تصدیق ایتسه دعواسی استماع اولنماز.

برلشمه‌نك بر قاچ دفعه اولمسی شرط دكلدر . مجله‌نك ١٦٦٥ ماده‌سنه باق .

﴿فقط﴾ فقرهٔ آنفه شرحنده دخی بیان اولندیغی اوزره قدم تصرف اسباب ملكدن اولمدیغنه یعنی بر كیمسه بر ملكه طول مدت بر ارض میری‌یه متصرف اولمسیله متصرف حقیقیسنك حقی ساقط اولمیه‌جغنه ومتصرفه ملك رقبه یا ملك منفعت افاده ایتمیه‌جكنه ومرور زمان وقوعنده منع استماع دعوی تزویر احتمالنی قطعه مبنی اولوب اقرار حالنده تزویر احتمالی غیر موجود اولدیغنه بناء ﴿مدعی علیه یدنده بولنان اراضی‌یی فضولا ضبط وزراعت ایتمش اولدیغنی اقرار واعتراف ایدر ایسه بو صورتده مرور زمانه و﴾ بلا نزاع اون سنه یا دها زیاده مدت ﴿تصرفه اعتبار اولنمیوب اول اراضی صاحبنه آلیویریلور.﴾ چونكه مجله‌نك ١٦٧٤ ماده‌سنده ذكر اولندیغی اوزره تقادم زمان ایله حق ساقط اولمیوب اما بر وجه بالا اراضیٔ میریه دعواسنك اون سنه مروروندن صكره استماع اولنمامسی مجله‌نك ١٨٠١ ماده‌سنه مبنی ایدوكی آنفا بیان اولنمشیدی. بو جهتله مرور زمان بولنان بر اراضی دعواسنده مدعی علیه حضور حاكمده مدعینك دعواسی وجهله مذكور اراضی آنك حقی اولدیغنی صراحة اقرار واعتراف ایدیویرسه مرور زمانه اعتبار اولنمیوب مدعی علیهك اقراری موجبنجه حكم اولنور . مدعی علیه بو اراضی مدعینك تحت تصرفنده ایسه‌ده مرور زمان واقع اولمغله بنم اولدی دیه‌مز كه فضولا تصرفی اقرار، غصبا تصرف

ایدیورم یاخود بلا اذن صاحب الارض فراغ ایتدیکك یاخود بکا اون سنه اول ایجار یا اعاره ایتدیکك جهتله تصرف ایدیورم کبی سوزلریله اولور.

« اراضیٔ امیریه ده مدعیدن تفرغی دعوی مرور »
« زمانی مانع میدر »

آنجق مدعی علیهك مدعیدن تلقیٔ تصرفی ادعا ایلمسی اراضیٔ میریه وموقوفه‌ده مرور زمانی دافع عد اولنورمی. یعنی مدعینك تغلبا وفضولا تصرف ادعاسنه مقابل مدعی علیه اراضیٔ مدعا بها مدعینك تحت تصرفنده ایکن اون سنه مقدم اذن صاحب ارضله آندن تفرغ ایدوب اولوقتدنبرو متصرفم دیدکده بوسوز مجله‌نك ۱۵۸۳ ماده‌سنه تمسکله اقرار عد اولنه‌رق تفرغنی اثباته مجبور طوتلمقمی لازم کلور. یوخسه مرورزمان وقوعی ملابسه‌سیله مدعینك دعواسی استماع اولنه‌ماز واراضی مدعی علیه یدنده ابقا اولنورمی یعنی مجله‌نك ۱۵۸۳ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره برکیمسه‌نك یدنده‌کی مالی دیکر کمسنه‌نك شرایه یا استیجاره طالب اولمسی او مال کندوسنك یعنی اوکمسنه‌نك ملکی اولمدیغنی اقرار اولدیغنده اتفاق الروایات بولندیغی کبی فتاوای خیریه‌نك کتاب الدعواسنده بیان اولندیغی وجهله طلب مذکور اول کیمسه‌نك ملکی اولدیغنی اقراردر . بناءً علیه بو مسئلهٔ شرعیه‌یه

تمسكاه مدعی علیهك مدعیدن باذن صاحب الارض تفرغ ایتدم
دیمسی مدعینك تحت تصرفنده اولدیغنی اعتراف معناسنه بالتلقی
مرور زمانی دافع عد ایدیله‌رك مجله‌نك ۱۶۳۲ ماده‌سی حكمنجه
تفرغنی اثباته مجبور عد ایله اثبات ایده‌مدیكی حالده مدعی علیهدن
نزع ایدیلوب مدعی‌یه تسلیم ایله حكم اولنه‌بیلورمی؟ امین النبوی
اسبق عمر افندی مرحوم احكام الاراضی نام اثرنده بوصورتده
تفرغنی اثباته مجبور اولمیوب بلااثبات اراضی مدعی علیهك عهده‌-
سنده ابقا اولنه‌رق مرور زمان ملابسه‌سیله مدعینك دعواسی
مسموع اولمیه‌جغنی بیان ایدیور . مرحومك بو بیانی صرف
مسئلهٔ شرعیه‌یه مبنی اولمدیغی املا كده‌كی مرور زمان حقنده
اعطا اولنه‌جق آتی البیان تفصیلاتدن آكلاشیلور . شو حالده
مرحومك شو بیانی بوماده‌ده‌كی « فضولا ضبط وزراعت ایتمش
اولدیغنی اقرار الخ» عباره‌سنه مبنیدر. چونكه اذن صاحب ارضله
تفرغا اون سنه‌دنبرو تصرفنی ادعا ایتدكده فضولا تصرفنی اقرار
ایتمش اولماز. نته‌كیم مجله‌نك ۱۱۲ ماده‌سنده‌كی فضولینك تعریفندن
دخی مستفاد اولور .

خلاصه ، عمر افندی دیمك استیورکه بو ماده‌ده « فضولا
تصرفنی الخ» فقره‌سیله قضا مسئلهٔ تقیید اولنیوركه مجله‌نك ۱۸۰۱
ماده‌سندن دخی آكلاشیله‌جغی اوزره مسئلهٔ دخی قضانك تقییدی
جائزدر . نته‌كیم زمانمزده مستغلات وقفیه‌ده مواضعه دعواسنك
استماعی خصمك اقراری یا مدعینك ابراز سند ایتمسیله مشروط

اولوب والا دعوانك استماع اولنمامسی امر عالیسیله قضا مسئلهٔ تقیید اولنمش اولدیغی کبی. لکن فتواخانهٔ عالی‌یه بالمراجعه عمر افندی مرحومك بیانات سالفه‌سی وجهله برفتوی طلب اولندیغنده قانون اراضی تدقیق اولندقدنصکره بیانات مذکوره قانون اراضی‌یه موافق اولمدیغندن بحثله اولوجهله فتوی ویرلمامشدر. بو حالده مدعی علیه تفرغی اثباته مجبور اولوب اثبات ایده‌مدیکی ودیکر طرف دخی یمین ایتدیکی حالده اراضی مدعی علیه یدندن نزع اولنور.

استثنا

عمر افندینك بوبیانی مرور زمانك تحقق تقدیرنده اولوب یوخسه مدعی، مدعی علیهدن بو اراضی بنمدر بغیرحق وضع ید ایدیورسین دیو دعواسنه مقابل مدعی علیه سنك ایدی لکن آلتی سنه مقدم اذن صاحب ارضله بکا فراغ ایتدك دیسه فراغی اثباته مجبور اولوب اثبات ایده‌مدیکی ومدعی دخی یمین ایتدیکی حالده مدعی‌یه اعاده‌سیله مدعی علیه محکوم اولور.

املاك ایله مستغلات وقفیه‌ده سندن اشترا یا تفرغ ایتدم دیمك مرور زمانی دافع اقرار اولور. یعنی برکیمسه دیکر کمسنه یدنده‌کی ملك خانه ایچون بوخانه ملکم ایکن اون التی سنه‌دنبرو فضولا ضبط و تصرف ایدیورسین دیو ادعا و مدعی علیه‌سنك ایدیسه‌ده اون التی سنه اول سندن صاتون آلدیغمدن متصرفم دیو دفع ایتدکده بو وجهله صاتون آلدیغنی اثبات ایتمسی لازم کلوب اثبات ایده‌مدیکی و تکلیف اولنان یمینی دخی مدعی علیه اجرا ایلدیکی حالده اقرار مذکوره بناء مذکور خانه اوکمسنه‌دن

آلنوب اول کیمسه‌یه رد ایله حکم اولنور. یوقسه بو حالده اول
کیمسه اون الی سنه بلا نزاع تصرفنی اثبات ایتمسیله مرور زمان
وار دیه‌رك یدنده ابقـا اولنه‌ماز. اهمیتنه بناء مسئلهٔ مذکوره‌یه
شاهد اولمق اوزره فتاوای خیریه‌نك کتاب الدعواسنده‌کی برمسئله
بروجه زیر نقـل اولنور. « سئل فیما اذا ادعی زید علی عمرو
محدوداً انه ملکه ورثه عن والده فاجابه المدعی علیه انی اشتریته
من والدك وعمك المورثین لك بکذا و انی ذو ید علـیه من مدة
تزید علی اربعین سـنة وانت مقیم معی فی بلدة ساکت من غیر
عذر یمنعك عن الدعوی هل یکون ذلك من باب الاقرار بالتلقی
من مورثیه فیحتاج الی بینة تشهدله بالشراء ولاینفعه کونه واضعا
یده علیه المدة المذکورة و لاتکون الحادثة من باب الدعاوی التی
مرعلیها خمس عشرة سـنة مع صریح اقراره بانه تلقـاها عن
المورثین المذکورین املا اجاب نعم ذلك التلقی عن ابی المدعی
ودعوی تلقی الملك من المورث اقرار بالملك له ودعوی الانتقال
منه الیه فیحتاج المدعی علـیه الی بینة وصار المدعی علیه مدعیا
وکل مدع یحتاج الی بینة ینور بها دعواه ولاینفعه وضع الید المدة
المذکورة مع الاقرار المذکور ولیس من باب ترك الدعوی بل
من باب المواخذة بالاقرار و من اقربشیٔ لغـیره اخذ باقراره
ولوکان فی یده احقابا کثیرة لاتعد وهذا مما لا یتوقف فیه »

مجله‌نك ١٦٧٤ ماده‌سنده «حضورحاکمده مدعینك دعواسی
وجهله حالا کندوسنده حق اولدیغنی صراحة اقرار و اعتراف

ایدیوریسه» عبارەسندن «بومال سنکدر آنجق مرور زمان حسبیله دعواك مسموع دکالدر کبی» اقرارك لزومی آکلاشلامایدر. زیرا مدعی علیهك، مدعابه مدعینك مالیدر دیو اقرار ایتدکده اقرار مذکور صراحة اقراراولدیغی کبی مدعینك یاخود مدعینك مورثنك ایدی آندن صاتون آلدم دیمسیله دخی اقرار صریح حاصل اولور. یعنی مدعینك ایدی سوزی اقرار صریح اولوب آندن صاتون آلدم سوزی ادعا اولنور. نتهکیم مدعی علیهدن سکا اون التی سنه اول اقراض ایتدیکم اون آلتونی استرم دیو دعوی و مدعی علیه آنی بالتمام سکا ادا ایتدم دیو دفع ایتدکده دفعنی اثباته مجبور اولوب یوخسه مدعی علیه مدعینك کندوسنده حالا حقی اولدیغنی اقرار ایتمیور دیو مرور زماندن طولایی دعواسی اولماز دنیلمز. الیوم فتوخانهٔ عالیده و محاکم شرعیهده بو وجهله عمل اولنیور. واقعا سندن صاتون آلدم دیمجه حالا حقی اعتراف ایلمش اولیهجغی کبی اون آلتونی سکا ادا ایتدم دیدکده حالا کندوسنده حقی اولدیغنی اقرار ایتمیور و بو صورتده مجلهنك صراحة عبارەسی ایله مسئلهٔ تقیید قضا اولنیور دیو خاطره کلور ومسئلهٔ دخی تقیید قضا دخی جائز اولور مستغلات موقوفهده بلا اقرار ولا سند مواضعه دعواسی استماع اولنمامسی کبی لکن مجلهنك مذکور مادەسیله اولوجهله تقیید قضا اولنمدیغی فکری عامدر و فتواخانهٔ عالی بووجهله الیوم افتا ایدیور.

مسقفات موقوفهدهکی حکم دخی بو بابده املاکده اولان

حکم کیدر . یعنی بر کیمسه آخر کیمسه‌نك بلا نزاع اون بش سنه‌دنبرو تصرفنده بولنان وقف عقار ایچون فلان وقفدن اولمق اوزره بنم تصرفمده‌در دیو دعوی ایتدکده او کیمسه فی‌الحقیقه اولوجهله تحت تصرفکده ایدی لکن اون بش سنه مقدم اذن متولی ایله بکا فراغ ایتمش‌یدك اولوقتدنبرو متصرفم دیدکده او کیمسه اولوجهله فراغنی ثبات ایدر ویاخود اول کیمسه‌یه تکلیف ایلدیکی یمیندن نکول ایلر ایسه اول کیمسه‌نك دعواسی مندفع اولور اما مدعینك فراغنی اثبات ایده‌مدیکی کبی تکلیف ایلدیکی یمینی دخی اول کیمسه اجرا ایدرسه او عقار اولجه مدعینك تحت تصرفنده ایدوکی مقر اولدیغی حالده کندوسنه بروجه محرر تصرفك نقلی ثابت اوله‌مدیغنه ومجرد اون بش سنه مدت تصرفی، اثبات تصرف ایتمیه‌جکنه بناء عقار مذکور مدعی‌یه تسلیم ایله حکم اولنور. ایشته مسئلهٔ شرعیه بروجه مشروح اولدیغی کبی الیوم محاکم شرعیه‌ده دخی بو وجهله عمل وحکم اولنمقده وفتواخانهٔ عالیده دخی بو صورتله افتا ایدلمکده اولمغله عمر حلمی افندی مرحومك احکام اوقافنك ٤٤١ مسئله‌سی خطا اولدیغی درکاردر .

ه بو ماده‌نك شرحی صره‌سنده اشارت اولندیغی اوزره مرور زمانده معتبر اولان سنهٔ قمریه اولوب بوقسه سنهٔ شمسیه اولدیغی جهتله مرور زمان مدتی سنهٔ قمریه‌دن حساب ایدلمك لازم

کلورکه مجله جمعیتی طرفندن بو بابده ویریلان قرار بروجه زیر درج اولنور . «مرور زمان حقنده مجلهٔ احکام عدلیه‌ده تعیین اولنان اون بش سنه مدتك سنهٔ قمریه وشمسیه‌دن قنغیسنه شمولی اوله‌بیله‌جکی بعض طرفندن استفسار اولنمقدن ناشی کیفیت مجلهٔ احکام عدلیه جمعیتنجه لدی‌المطالعه کرك شهر وکرك سنه‌نك قمریه ویاروميه کبی برقیدایله مقید اولمیه‌رق علی‌الاطلاق ذکر اولندیغی حالده عرف شرع‌اوزره قمریه‌یه صرفی اقتضا ایده‌جکنه ومجله‌نك مرور زمان حقنـده تعیین ایلدیکی اون بش سـنه مدت کتب شرعیه وفقهیه‌دن مأخوذ وذکر اولنان مدت کتب مزبوره‌ده علی‌الاطلاق مذکور بولندیغنه بناء عرف شرع‌اوزره بونك دخی قمریه‌یه حصر وتخصیص اولنمسی وفقط تأجیل دین واجاره کبی مرور زمان ایله محـدود ومقید اولان معـاملاتده متعاقدین بونلردن قنغیسنی تصریح ایدرك عقد مقاوله ایدرلر ایسه مقاوله‌لری وجهله معتبر طوتلمسی لازم کله‌جکی بیان واهمیت مسئله‌یه مبنی کیفیتك تعمیا اشعاری لزومی دخی افاده واتیـان قلنمش اولمغله الخ فی ١٥ ذی‌الحجه سنه ٩٧ وتشرین اول سنه ٩٦»

خلاصهٔ قرار شودرکه مرور زمان هر حالده سـنهٔ قمریه اعتباریله حساب اولنمق لازم کلوب اما برکیمسه مثلا خانه‌سنی مارت ابتداسندن اعتباراً هررومی آیلغی یوزر غروشه ایجـار ایتسـه بو تقدیرده مادامکه عقد اجاره شهور رومیه اعتبـاریله ایدلمشدر آیلغك دخی شهر رومی اعتباریله اعطاسی لازم کلور .

سنهٔ قمریه اوچیوز اللی درت کون ایله بر کونک ثلثی ایدوکی وسنهٔ شمسیه ایسه اوچیوز آلتمش بش کون اولدیغی تعریفات السیدده بیان اولنمشدرکه شو حالده سنهٔ شمسیه قمریه‌دن اون وثلثان کون زیاده اولور .

بردعوایی برمدت منتقل منه وبرمدت دخی منتقل الیه ترك ایدوبده ایکی مدتك مجموعی مرورزمان حدینه بالغ اولسه آرتق استماع اولنماز .

مثلا اراضیٔ امیریه‌یه متعلق بر دعوایی آلتی سنه بر کیمسه ترك ایتدیکی کبی وفاتنده بش سنه دها اوغلی ترك ایتسه آرتق استماع اولنه‌ماز .

حتی متوفادن منتقل اراضی دعواسنده اصحاب انتقالدن بعضیلری حقنده صغر یا سفر کبی بر عذر ایله مرور زمان بولنمدیغنه مبنی اول اراضی‌یی دعوی و اثبات ایتدکده مدعابهده اولان حصه‌سی کندوسنه حکم اولنور. و حکم مذکوردن سائر اصحاب انتقال مستفید اولماز . نته‌کیم مجله‌نك ١٦٢٧ ماده‌سنده مصرحدر .

جهل. دخی مرور زمانده اعذار معتبره‌دن دکلدر.

مثلا بر کیمسه دیکر کمسنه مواجهه‌سنده بر اراضی‌یه اون متصرف اولوب او کمسنه مدت مذکوره‌ده بلا عذر سکوت ایتدکدن صکره حالا سنین مذکوره‌دن مقدم اول اراضی بنم

پدرمك تحت تصرفنده ایكن اون سنه اول پدرم وفات ایتمكله حصراً بكا انتقال ایتمش ایسه‌ده پدرمك تحت تصرفنده اولدیغی اولجه مجهولم ایدی شمدی واقف اولدم دیه دعوی ایتسه استماع اولنماز جامع الاجارتین.

حقوق و قرابته وكذا رتبه و مأموریته حرمت و رعایتدن طولایی ترك دعوی اعذار شرعیه‌دن دكلدر.

مثلا بر كیمسه‌نك دیكر كسنه ایله اراضئ امیریه‌یه متعلق بر دعواسی وار ایكن اوكسنه احباسندن ویا آقرباسندنویاخود شایان احترام بر مأمور اولدیغندن طولایی اون سنه دعوی ایتمیوبده صكره بوكبی اعذارك سردیله ادعا ایده‌جك اولسه آرتق دعواسی استماع اولنماز.

آنجق بركیمسه بر اراضیی حضور حاكمده دیكر كمسنه‌دن برقاچ سنه‌ده بركره دعوی ایدوب فقط فصل دعوی ایدلمیه‌رك بو وجهله اون سنه مرور ایتسه دعوانك استماعنه مانع اولماز. اما حضور حاكمك غیریده اولان ادعا و مطالبه مرور زمانی دفع ایده‌من.

بناءعلیه بر كیمسه اراضی دعواسنی مجلس حاكمك غیری یرلرده ادعا و مطالبه ایدرك بو وجهله مرور زمان بولنسه مدعینك دعواسی استماع اولنماز. نته‌كیم مجله‌نك ١٦٦٦ ماده‌سنده مذكوردر.

تشكیل طرفین ایله محاكمه اجرا ایدلمكسزین مجرد استدعا

مرور زمانی قطع ایتمز . یعنی بر کیمسه دیکر کسنه‌دن اراضی امیریه‌یی ادعا ایتدیکنی متضمن محکمه‌یه استدعا ویروب فقط بو استدعا اوزرینه محکمه طرفینك محاکه‌سنه کیریشمکسزین بر مدت مذکور استدعا حالی اوزره قالدقدنصکره محاکه‌یه کیریشلدکده لدی‌الحساب استدعانك محکمه‌یه تاریخ قیدنده مرور زمان هنوز واقع اولمدیغی و فقط محاکه‌یه طورشدقلرنده مرور زمان واقع اولدیغی آکلاشلسه مرور زمانك وقوعیله حکم اولنور . یوقسه استدعانك تاریخ قیدی نظر اعتباره آنه‌رق مرور زمان واقع اولمامشدر دینیله‌مز . زیرا مجله‌نك ١٦٦٦ ماده‌سنده مذکور اولدیغی اوزره مرور زمانی قطع ایدن دعوی اولوب دعوی ایسه مجله‌نك ١٦١٣ ماده‌سنده مسطور اولدیغی وجهله بر کیمسه دیکر کسنه‌دن حضور حاکمده حقنی طلب ایتمکدن عبارت اولمغله برابر مجله‌نك ١٦١٨ ماده‌سنده بیان قلندیغی کبی حین دعواده خصمك حضوری شرطدر . دیمك اولورکه حضور حاکمده وخصم ویاخود وکیل مسخر مواجهه‌سنده اولمیان طلب ، دعوادن معدود دکلدر . و برده مجله‌نك ١٨٠٢ ماده‌سنده مصرح اولدیغی وجهله معا استماع دعوایه مأمور اولان متعدد حاکملر جملة حاضر اولمدیغی حالده بعضیسی اول دعوایی رؤیت ایده‌مز ایکن علی‌العموم محاکم نظامیه‌یه اعطا قلنان عرضحالاری محکمه‌نك هیئت مجموعه‌سی کوره‌یوب یالکز رئیس یاخود هیئتدن بولنان بر ذات اجرای معامله ایدرك دیکر

اعضالر يالكز طرفين تشكيل اولنديغنده محاكمه‌يه اشتراك ايدرلر. شو حالده يالكز رئيس محكمه‌نك ياخود هيئتدن برينك خبردار اولديغى بر طلب دعوادن معدود اوله‌مازكه مرور زمانى قطع ايده. بو مسئله‌ده مجرد استدعا مرور زمانى قطع ايدر فكر وذهابنده هيچ بر صاحب عقل وعرفان بوانه‌ميه‌جگى دركاردر.

ذيل

« اراضىٔ خاليه و محلوله‌دن دولتجه مهاجرينه تفويض اولنوب آنلر طرفندن زراعت و ابنيه انشا اولنان اراضى حقنده بلاعذر ايكى سنه مروروندن صكره آخرى طرفندن اقامه اولنه‌جق تصرف دعواسى استماع اولنماز فى ١١ جماذى الاول سنه ٣٠٥ وفى ١٢ كانون ثانى سنه ٣٠٢ »

اما اراضىٔ خاليه و محلوله‌دن دولتجه تفويض اولنميوب كندولرى طرفندن متصرفلرندن با اذن صاحب ارض تفرغ اولنسه بونده‌كى مرور زمانى بر قاعده اون سنه اولديغى كبى اراضى قانوننك ١٠٣ ماده‌سى حكمنجه مهاجرين اذن آله‌رق مواتى احيا ايدرلر ايسه بونده‌كى مرور زمان دخى ايكى سنه اولميوب برقاعده اون سنه‌در.

ذيلده « آخرى طرفندن اقامه اولنه‌جق » عباره‌سى دلالت ايده‌جكى اوزره مهاجرينه تفويض اولنان بوكبى اراضى‌يى آخر

تمسـنه غصب ایدوبده مهاجرك غاصب علیهنه اقامه ایدەجکی دعوی حقنه مرور زمان اون سنەدر.

متن ذیلده « آنلر طرفندن زراعت وابنیه انشا اولنان » قیدی احترازیدر. یعنی مرور زمانك مبدائی تفویض تاریخی اولمیوب زراعت وابنیه انشا وکروم وآغاج غرس کبی تصرفات تاریخیدر. چونکه تفویض تاریخنه اطلاع متعسر اولدیغی جهتله مرور زمانك مبدائی تاریخ تفویض اعتبار ایدلمسی ضیاع حقوقه بادی اولور. ومرور زمان دخی بلانزاع تصرفله حاصل اولوب تفرغ یا تفوض تصرفاتدن بری اولمامغله مرور زمانك تاریخ مذکوردن اعتباری صحیح اولماز.

بلاعذر قیدندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره صغر وجنون وعته ومدت سفر غیبت وتغلب کبی اعذار ایله ایکی سنه یا دها زیاده مرور ایتسه مرور زمان واقع اولمیوب اما اعذار مذکورەنك زوالندن صکره ایکی سنه کچسه مرور زمان واقع اولور.

کذلك متن ذیلده‌کی « آخری طرفندن اقامه اولنەجق تصرف دعواسی » تعبیرندن دخی استدلال اولنەجنی وجهله تصرف دعواسی اقامه ایدلمیوب مرعی وخرمن یری وبازار یری وعمومه عائد محتطب اولمق کبی عمومه راجع اولەجق بر حق دعوی ایدلسه مرور زمانه اعتبـار ایدلمز. یعنی بوکبی دعوالرده مدعی علیهم مهاجرین اولدریله مرور زمان مدتی ایکی سـنه اولمسنی ایجـاب ایتمیوب یوز ایکنجی ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهـله

بومثللو دعوالرده مرور زمانه اعتبار اولنماز.

معلوم اولملیدرکه مجله‌نك ١٦٦٧ ماده‌سنده بیان قلندیغی وجهله مرور زمان مدعابهی ادعایه صلاحیت کلدیکی تاریخدن اعتبار اولنور.

بناءعلیه بر کیمسه آخر کمسنه یدنده بولنوب اون سنه‌دنبرو متصرف اولدیغی اراضی ایچون بنم متصرف اولدیغم اراضیدر دیو دعوی ایلدیکی حالده اوکمسنه اون‌سنه مقدم بکا اذن صاحب ارضله فراغ ایتمشیدك دیو ادعا و اولوجهله فراغی اثبات ایلسه اول کیمسه معارضه‌دن منع اولنوب بوقسه او کمسنه‌نك اذن صاحب ارضله فراغی اون سنه‌دنبرو اثبات ایتمدیکی جهتله بونك اثباتی ایچون مرور زمان واقع اولدی دینیله‌مز. چونکه اوکمسنه بلانزاع تصرفی اثناسنده معارض ومدعی اولمدیغی جهتله اثبات حق ایله مطالب اولمدیغندن ترك دعوی ایتمش اولماز.

فارغ ایله مفروغ‌لهك مدت تصرفلری بربرینه ضم وعلاوه اولنور. مجله‌نك ١٦٧١ماده‌سنه دخی‌باق. شویله اراضیٔ میریه‌دن برتارلایی برمدت فارغ وبرمدت مفروغ‌له تصرف‌ایدوب بوایکی مدتك مجموعی مرور زمان حدینه بالغ اولسه اومدتلرده بلاعذر ترك دعوی ایتمش اولان مدعینك دعواسی استماع اولنماز.

مثلا بر کیمسه اراضیٔ میریه‌دن بر تارلایی دیکر کمسنه مواجهه‌سنده التی سنه ضبط وتصرف وبعده آخره فراغ ایدوب مفروغ له دخی اول تارلایی تام درت سنه مدت او کمسنه

مواجهه‌سنده تصرف ایدوب بو ایکی مدتده او کمسنه بلاعذر سکوت ایتمشیکن حالا مذکور تارلاسنین مذکوره‌دن مقدم تاریخیله بنم تصرفمده‌در دیو دعوی ایلسه مرور زمان بولندیغندن استماع قلنماز.

مرور زمان ایچون تعیین قلنان اشبو اون سنه اراضیٔ میریه و موقوفه‌نك تصرفنه متعلق اولان دعوالرده اولوب اما اراضیٔ مذکوره‌نك رقبه‌سنه یعنی ملکیتنه متعلق اوله‌رق اراضی مأمورلری جانبندن اقامه اولنه‌جق دعوالرده مرور زمان اوتوز التی سنه‌در. مجله جمعیتندن تنظیم اولنوب اجرای ایجابنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفصدور بیوریلان مضبطه‌نك بو مسئله‌یه دائر اولان فقره‌سی بروجه زیر درج اولنور. «ارض میری حقنده مرور زمان اون سنه اولمق اوزره اراضیٔ قانوننامهٔ همایوننده مصرح اولوب مجله‌ده دخی اجمالا ذکر اولنمش ایسه‌ده بونلر اراضیٔ میریه‌نك تصرفنه دائر اولوب اراضی مأمورلرینك اراضیٔ میریه‌نك رقبه‌سی حقنده اولان دعوالرینك مدتی مسکوت عنه قالمش اولدیغندن بیت المال ایله وقف بیننده رقبهٔ ارضه دائر بر دعوی وقوعنده متولی وقفك دعواسی اوتوز التی سنه‌یه قدر استماع اولندیغی کبی رقبهٔ ارضه متعلق اراضی مأمورلرینك دعوالرینك دخی اوتوز التی سنه‌یه قدر استماع اولنمسی تذکر اولنمغله اولبابده ارادهٔ سنیه تاریخی فی ٢٢ محرم سنه ١٣٠٠ وفی ٢٢ تشرین ثانی سنه ١٢٩٨» بناءعلیه صاحب ارض برارضك

اراضیٔ میریه‌دن ایدوکنی وذوالید متولی اولوبده وقفیق دعوی ایتدکده ۳۶ سنه کچمامش ایسه صاحب ارضك دعواسی استماع اولنه‌جغی کبی صاحب ارض ارضـك اراضیٔ میریه‌دن ایدوکنی و ذوالید ملکی بولندیغنی دعوی ایتدکده کذلك اوتوز التی سنه کچمامش ایسه صاحب ارضك دعواسی استماع اولنور. اما اوتوز التی سـنه کچمش ایسه آرتق استماع اولنماز. لکن صاحب ارض بر کیمسه‌نك تصرفنده بولنان اراضی ایچون فلانك عهده‌سندن محلول و یاخود اراضیٔ میریهٔ خالیه‌دن بولندیغنی بیان ایله میری ایچون ضبطنی و اول کیمسه‌نك تصرفی فضولی ایدوکنی دعوی ایتـدیکی حالده اول کیمسه فضولا تصرفنی انکار ایله اراضیٔ میریه‌دن اولمق‌اوزره اون سنه‌دنبرو بلانزاع تصرفنی ادعا واثبات ایتدیکی حالده صاحب ارضك دعواسی مسموع اولماز . ایشـته بروجه بالا صاحب ارضك رقبهٔ ارضـه متعلق دعواسیله تصرفه دائر ادعاسی بیننده فرق بولندیغنه دقت اولنملیدر.

﴿ یکرمی برنجی ماده . فضولی یاخود تغلبا ﴾ یعنی اعاره واجاره کبی برسبب شرعی بولنمقسزین ﴿ضبط وزراعت اولنوب سال بسال ﴾ عشر کبی ﴿ حقوق اراضی آلنمش اولان اراضی بعدالمحاکمه مأموری معرفتیله استرداد وضبط اولندقدن﴾ ویاخود فضولا یا تغلبا تصرف ایدن خود بخود متصرفنه اعاده ایتدکدن ﴿ صکره کرك مأمورینك ﴾ میری ایچون ﴿ و کرك اراضیسنی استرداد ایدن کیمسـه‌نك ﴾ نفسیچون ﴿ اول اراضی‌یی فضولا

یاخود تغلبا ضبط و زراعت ایلیان شخصدن نقصان ارض یاخود اجر مثل) و یاخود حاصلات واقعه‌سندن عرف بلده اوزره یوزده شو قدر حصه‌سه (آلمغه صلاحیتی یوقدر .) شخص مرقوم فضولا یاخود تغلبا ضبط و زراعتی کرك مقر اولسون کرك منکر اولسون . کذلك شخص مرقوم اول اراضی‌یی کرك کندوسنك تحت تصرفنده اولدیغنی زعم وظنیله زراعت ایتمش اولسون کرك اجنبینك اولدیغنی بیله‌رك زراعت ایتمش اولسون « ٩٧٥ » ماده‌یه دخی باق .

نته‌کیم بر کیمسه دیکر کمسه‌نك اراضیسنی غصب ایدوب کندوسی زراعت ایتمدیکی کبی متصرفه یا بشقه‌سنه دخی زراعت ایتدیرمیوب بر یا ایکی سنه تعطیل ایتدکده متصرفی یا صاحب ارض اجر مثل ادعاسنده بولنه‌ماز. لکن بر کیمسه دیکر کمسه‌نك ارض میری تارلاسنی غصبا وفضولا آخره ایجار ایدرك اجرتی آلسه او کمسنه مذکور اجرتی اول کیمسه‌دن آله‌بیلورمی بونك جوابی ایچون درر الحکام شرح مجلة الاحکام نام اثرمزك ٤٤٧ ماده‌سی شرحنه مراجعت ایدلمك لازم اولور.

(صغیر و صغیره و مجنون و مجنونه و معتوه و معتوهه‌نك اراضیسنده دخی حکم بو وجهله‌در) که بونلرك تحت وصایتده بولندقلری زمان ولی یا وصیلری و بالغ اولدقلرندن ویا کسب افاقت ایلدکلرندن صکره کندولری اراضیلرینی استرداد ایتدکلری حالده اجر مثل یا نقصان ارض طلب ایتملرینه حقلری یوقدر.

بونلرك اراضيلرينى كرك بلااحتياج ولاضرورة وليلرى و ياخود وصيلرى زراعت ايتسون و كرك اجنبى زراعت ايتسون حكم بردر .

مثلا بر صغيرك پدرى صغيرك مالنه محتاج دكل ايكن صغيرك اراضيسنى كندى نفسيچون زراعت ايتدكده صغير بالغ اولديغنده وليسندن اجر مثل يا نقصان ارض طلب ايده‌من.

نته‌كيم بركيمسه اراضىٔ محلوله‌يى برمدت زراعت ايلر ايسه صاحب ارض اجر مثل يا نقصان ارضى طلب ايده‌من . فضولى «١٤٥» ماده شرحنده تعريف اولنمشدر.

مثلا بركيمسه برطرفه كتديكنده ديكركمسنه آنك اراضيسنى زراعتله محصولى اخذ ايتسه فضولا زراعت اوله‌جغى كبى بركيمسه‌نك تحت تصرفنده اولان اراضىٔ ميريه‌يه ديكر كمسنه قهراً مستولى اوله‌رق آنى زراعت ايتمسى تغلب طريقيله زراعت اولور.

فضولا تعبيرى اجاره‌دن احترازيدر. چونكه متصرف اراضى زراعت ايتمك اوزره اجرت معلومه مقابلنده بركمسنه‌يه ايجار ايتسه‌ده اوده زراعت ايلسه ياخود زراعت ممكن ايكن زراعت ايلمسه اجر مسمى ويرمسى لازم كلوب يوقسه بو ماده احكامنه تمسكله اجرتى لازم كلمز ديه‌نيله‌من. بوصورتده بعدتمام المدة آجر ايله مستأجر مقدار اجرتده اختلاف ايتسه‌لر سوز مع اليمين زياده‌يى منكر اولان مستأجركدر جامع الاجارتين. نته‌كيم متصرفى ايجار

ایدوب فقط عقد ایجار بعض اسبابدن طولانی فاسد اولسه اجر مثل لازم کلور . مجله‌نك ٤٦١ ماده‌سنه باق . لکن اجارهٔ باطله ایله ایجـار ایتدکده مستأجر انتفاع ایتسه بیله نسنه لازم کلمز . یعنی اجر مسمی لازم کلـدیکی کبی اجر مثل دخی لازم کلمز . زیرا اجارهٔ باطله‌نك حکمی اولمیوب وجودیله عدمی مساویدر . مجله‌نك ٤٥٩ ماده‌سنه باق . اما فضولا تعبیری اعاره‌دن احتراز ایچون دکلدر . شویله‌که بر کیمســه متصرف اولدیغی اراضیسنی برای زراعت زیده اعاره ایدرك اوده زراعت ایله محصولاتنی آلسه ول کیمسه بو محصولاتدن حصه آله‌میه‌جغی کبی اجرت دخی طلب ایده‌مز. مجله‌نك ٨١٢ ماده‌ســنه باق . لکن مستعیر زراعت ایتـدکدن صکره معیر اعاره‌دن بالرجوع مستعار اولان اراضی‌یی استرداد ایده‌مز ایسه‌ده بعدالرجوع اولان مدت‌ایچون رضای‌طرفین یا حکم قاضی‌ایله اجرت تعیین اولنور ایسه اجرتی الور. وتعیین اولنماز ایسه نسنه آله‌ماز. مجله‌نك ٨٣٢ ماده‌سیله شرحنه باق .

اجر مثل. مجله‌نك ٤١٤ ماده‌ســنده محرر اولدیغی اوزره بیغرض ارباب وقوفك تقدیر ایتـدکلری اجرت اولدیغی کبی نقصان ارض دخی مجله‌نك ٨٨٦ ماده‌سی‌وجهله بریرك قبل‌الزارعه اولان اجرت ایله بعــدالزراعه اولان اجرتك بینــده‌کی فرق وتفاوتدن عبارتدر .

متن‌قانونده سال‌بسال حقوق اراضی آلنمش تعبیری‌احترازی

اولمیوب هنوز آلنمامش اولسه بیله ینه نقصان ارض یا اجر مثل لازم کلیوب یالکز حقوق ارض خزینه‌سی نامنه زراعت ایدن کیمسه‌دن استیفا اولنور .

مجله‌نك ٩٠٨ ماده‌سنده برکیمسه آخرك عرصه‌سنی غصب وزراعت ایتسه صاحبی عرصه‌سنی استرداد ایتدکده اول کیمسه‌نك زراعتیله ترتب ایدن نقصان ارضی دخی تضمین ایتدیرر دیو محرر ایسه‌ده بو ماده‌نك حکمی ملك اولان عرصه واراضیٔ مملوکه حقنده جاریدر . یوقسه اراضیٔ میریه ایله تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه‌ده جاری دکل . حتی مجله‌نك سالف الذکر ٩٠٨ ماده‌سیله قانوننامهٔ اراضینك اشبو یکرمی برنجی ماده‌سی بیننده مخالفت بولنمغله مجله ایسه مؤخراً نشر اولنمق ملابسه‌سیله مجله ایله بو ماده فسخ والغا اولندیغی فکر وذهابه مبنی وقوعبولان سؤال اوزرینه مجله جمعیتی طرفندن بروجه مذکور جواب ویرلمشدر .

نته‌کیم مشترك اراضیٔ امیریه صاحبلرندن بری مذکور اراضییی کاملا زراعت ایتمکله دیکرینك عادت بلده اوزره حاصلاتدن ثلث یاربع کبی برحصه آلمغه حقی اولمدیغی کبی زراعت ایله ارضه نقصان کلمش ایسه نقصان بدلدن حصه‌سنی زراعت ایدن مشارکنه تضمین دخی ایتدیره‌مز . واقعا مجله‌نك ١٠٧٦ ماده‌سنده « مشترك اراضی صاحبلرندن بری زراعت ایتمکله دیکرینك عادت بلده اوزره حاصلاتندن ثلث یا ربع

کی بر حصه آلمغه صلاحیتی یوقدر فقط زراعتیله ارضه نقصان کلمش ایسه نقصان قیمتندن حصه سنی زراعت ایدن مشارکنه تضمین ایتدیره بیلوره دیو محرر ایسه ده مادۀ مذکوره نک احکامی اراضیٔ مملوکه حقنده در .

مجله نک ٥٩٦ ماده سی وجهله مال صغیری استعمال ایله انتفاع ایدن کیمسه اوزرینه ضمان منفعت یعنی اجر مثل لازم کلور ایسه ده بو ماده نک حکمی املاک حقنده اولوب یوقسه اراضیٔ امیریه حقنده دکلدر .

بو جهتله بر کیمسه مثلا بر صغیرك طاپولی اراضیسنی تغلبا زراعت ایتسه نه نقصان ارض نه ده اجر مثل لازم کلور .

وینه بو جهتله اراضیٔ امیریه ده معدللاستغلال اولمق جهتی دخی ضمان منفعت ایچون نظر اعتباره آلنماز . یعنی فضولا یا تغلبا زراعت اولنان اراضیٔ امیریه معدللاستغلال فرض اولنسه بیله اجر مثل لازم کلمز .

بر مال ، مال صغیر یا معدللاستغلال بولندیغی حالده ضمان منفعت لازم کلورکن اراضیٔ امیریه ده ضمان منفعت لازم کلمامسی سببی شودرکه اراضیٔ امیریه ده منافع امیریه هر شیدن اقدم اولدیغی جهتله بر کیمسه دیکر کیمسنه نك اراضیسنی زراعت ایلدیکی حالده قانونا نسنه لازم کلمامسی اراضینك معطل قالمسنی منع وصاحبلری غائب اولوب بر ایکی سنه زراعت ایده مدکلری اراضینك دخی اجانبدن زراعت اولنمسنه مدار وبو وجهله اجرت ونسنه لازم

اولماسی تعمیم زراعته و توفیر حقوق خزینه‌یه سبب اولور.

رقبه‌سی بیت‌الماله عائد اراضیٔ امیریه‌شویله طورسون مجله‌نك ١٠٨٥ ماده‌سنده بیان اولندیغی وجهله مشترکا تصرف اولنان اراضیٔ مملوکه حصه‌دارلرندن بری غائب اولدیغی صورتده حاضر اولان حاکمه مراجعت ایتدکده هرحالده یعنی زراعتی ارضه کرك نافع اولسون کرك اولمسون عشر وخراج اراضی ضایع اولمامق ایچون اول اراضینك تمامنی زراعت ایتمك اوزره حاکم آکا اذن ویررکه بوتقدیرده غائب کلدکده نقصان ارض دعواسنی ایده‌من.

بعدالمحاکمه دنیلیور. متن قانونده‌کی مأموری معرفتیله تعبیرندن دخی مستفاد اوله‌جغی اوزره اشبو محاکمه‌ده وبالعموم ارض امیریه‌یه متعلق محاکاتده اراضی مأمورینك حضوری لازمدر. حتی بر کیمسه دیکر کمسنه‌نك تصرفنده اولان تارلا ایچون او کمسنه‌دن بنمدر دیو دعوی واراضی مأموری حاضر اولمقسزین بر مقدار اقچه اوزرینه صلح اولسه صلح مذکور صحیح اولماز. بوکبی محاکاتده صاحب ارضك حضورینك لزومی مجله‌نك ١٦٣٧ ماده‌سنه مبنیدر.

﴿یکرمی ایکنجی ماده. فضولا یاخود تغلبا ضبط وزراعت اولنان اراضی استرداد اولندقده اول اراضیده بروجه مشروح﴾ یعنی فضولا یاخود تغلبا ﴿ضبط ایتمش اولان کیمسه طرفندن اکیلمش وبتمش اولان اکین وخضروات سائره‌یی اراضی استرداد

ایدن کیمسه اول کیمسه‌یه ماموری معرفتیله قلع ایتدیره‌بیلوب اول اکین وخضرواتی) مجانا (ضبطه صلاحیتی یوقدر.)

ذیل

(اکر تخم هنوز) اکیلوب دها (نابت اولمامش ایسه اراضی‌یی استرداد ایدن کیمسه اکلش اولان تخمك مثلی اول کیمسه‌یه اعطا ایله اول تخم مزروعی تملك ایدر فی جماذی الاول ۳۰۲ وفی ۷ نیسان سنه ۳۰۰)

بوماده وذیلده اوچ صورت واردر.

صورت اولی. مزروعات یتشمش اولمقدر. ایمدی بوحالده مزروعات مذکوره صاحبنك اولوب اراضی صاحبی یالکز اراضیسنی استرداد ایدر. واجر مثل ونقصان ارض نامنه نسنه آله‌میه‌جنی کبی حاصلات واقعه‌دن دخی ثلث یا ربع کبی بر شی طلب ایده‌مز. مادهٔ آنفه‌یه متنا وشرحا باق.

صورت ثانیه. مزروعات ظاهر اولمش یعنی هنوز نابت بولنمش اولمقدر. بو صورتده اراضی مأموری معرفتیله صاحبی آنی قلع ورفع ایتدیره‌بیلوب بوندنصکره نقصان ارضی ویا اجر مثلی طلب ایده‌مز. بوقسه اول اکینی ضبط ایلیه‌مز. چونکه مجله‌نك ۱۲٤٦ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره بر کیمسه‌نك نفسیچون اکدیکی تخمك هر درلو حاصلاتی کندینك اولور. کمسنه طرفندن تعرض اولنه‌ماز. ایشته بوماده‌ده بیان اولنان

بو صورت ثانیه‌در. فقط قلع ایتدیرمیوب مجاناً ترك ایده‌بیله‌جکی کبی اکین صاحبی راضی اولدیغی صورتده اجرت معلومه ایله وقت حصاد وادراکه قدر ابقا دخی ایده‌بیلور.

صورت ثالثه. مزروعات تخم حالنده اولوب هنوز نابت اولمامش ایسه ارض صاحبی یعنی متصرفی دیلرسه فضولی زراعت ایدن کیمسه‌یه صاچمش اولدیغی تخمك مثلی اعطا ایدرده تخم کندوسنه قالور. وبناءعلیه آنك حاصلاتی دخی کندوسنك اولور. چونکه کندی ملکنك نماسیدر. ایشته بو ماده ذیلنده بیان اولنان بو صورت ثالثه‌در. بو صورتده فضولاً وتغلباً زراعت ایدن کیمسه نطاس کبی قبل الزراعه اولان اعمالنك اجرتی یاخود اعمال مذکوره‌نك قیمتنی طلب ایلیه‌مز. یعنی بر کیمسه دیکرك تارلاسنی کندوسیچون زراعت ایتمك اوزره غصباً نطس ایتدکدن صکره صاحبی تارلایی الدقده اول کیمسه نطس عملی مقابلنده اجرت مطالبه ایده‌مز. چونکه بونده مسئلهٔ عمومیه شودرکه غاصب کندولکندن ارض مغصوبده بر زیاده‌لك کتوردکده اول زیاده متقوم اولمدیغی تقدیرده ارض صاحبی ارضی بلاشیء استرداد ایدر. نطاس وحفرالنهر وکوبره‌لمك کبی.

مثلا غاصب ارض مغصوبی کوبره‌لیوبده مذکور کوبره طوپراقله بالاختلاط مستهلك حکمنده اولسه ارض صاحبی آنی بلاشیء استرداد ایدرده غاصب کوبره‌لمسی مقابلنده اجرت آله‌ماز.

علم جلیل فقهه آشنا اولنلرك معلومیدرکه بو ماده‌نك سالف الذکر

ذیلی امام ابی یوسف حضرتلرینك مذهبی اوزرینه مبنیدر .
بهجة الفتاوی نام فتوای ترکیه‌ده بومسئله حقنده «زید عمرونك
عرصه‌سنه مالك تخمنی تغلبا زرع ایتدکدن صکره قبل النبات
عمرو زید ایله مخاصمه ایله عمرو زیده بذرینك ارض غیرده
مبذور اولدیغی حالده قیمتنی ویروب بعده اکین ادراك ایتدکده
کندی قبضه قادر اولورمی الجواب اولور» دیو ویریلان وجامع
الاجارتینك ۱۲۲ صحیفه‌سنده محرر بولنان فتوی امام مشارالیهك
مذهبی اوزرینه مبنی دکل ایسه‌ده بوکره مشارالیهك قولی اوزرینه
ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفصادر اولمش اولمغله
واجب العمل اولمشدر. چونکه مجله‌نك ۱۸۰۱ ماده‌سنده محرر
اولدیغی اوزره برمجتهدك برخصوصده رأیی ناسه ارفق ومصلحت
عصره اوفق اولدیغنه بناء آنك رأییله عمل اولنمق اوزره امر
سلطانی صادراولسه اول خصوصده حاکم، اول مجتهدك رأینه منافی
دیکر بر مجتهدك رأییله عمل ایده‌مز . ایدر ایسه حکمی نافذ
اولماز .

آنفا اشارت اولندیغی اوزره اراضی متصرفی دیلرسه تخمك
مثلنی اعطا ایدر . اما بونی ایستمز ایسه اکین نابت اولنجه‌یه
قدر بکلرده آندنصکره اصل ماده وجهله اراضی مأموری
معرفتیله قلع ایتدیرر .

اکین وخضروات سائره‌نك قلعی ارضه مضر ایسه مستحق
القلع اوله‌رق بدلنی اعطا ایله ارضك متصرفی آنی تملك ایدر

دینله‌مز . زیرا مجله‌نك ٩٠٦ ماده‌سنده ذکر اولندیغی وجهله حکم مذکور ارض اوزرینه ابنیه انشا یاخود آغاج غرس اولندیغی تقدیرده اولوب اکین ایسه ابنیه و آغاج قبیلندن دکلدر . تسلیم وفرض ایدلسه‌که اکین دخی آغاج وبنا حکمنده‌در مادهٔ آنفه‌ده صراحة مرور ایلدیکی اوزره اراضیٔ امیریه‌ده زراعتدن طولایی نقصان ارض واجر مثل طلب ایدیله‌مز .

(یکرمی اوچنجی ماده . بر کیمسه متصرف اولدیغی اراضیسنی آخره ایجار و یاخود اعاره) ویاخود مزارعة اعطا (ایلدیکی حالده مستأجر وکرك مستعیر) وکرك مزارع (بولنان کمسنه مدت مدیده اول اراضی‌یی زراعت وتصرف ایتمسیله اول کیمسه مستأجر ویا مستعیر) ویا مزارع (اولدیغنی معترف ایکن اوزرنده حق قراری ثابت) ودعواده مرور زمان واقع (اولماز.) چونکه مجله‌نك ١٥٨٣ ماده‌سی حکمنجه برکیمسه‌نك یدنده‌کی مالی دیکر کیمسنه‌نك استیجاره یااستعاره‌یه طالب اولمسی او مال کندوسنك اولمدیغنی اقرار اولدیغی جهتله مستأجر یامستعیر استیجار یا استعاره‌سی سببیله مأجور یامستعار ارض کندوسنك اولمدیغنی اقرار ایتمش اولور . « هر نقدر مجله‌ده مذکور ١٥٨٣ ماده‌سی شرحنده ایضاح ایتدیکمز وجهله اومال ذی الیدك اولدیغی اقرار اولوب اولمدیغی حقنده اختلاف فقها وار ایسه‌ده » شو حالده مجله‌نك ١٦٤٨ ماده‌سی وجهله بر

کیمسه بر مالی دیکر کمسه‌نك اولدیغنی اقرار ایتدکدنصکره بنمدر دیو دعوی ایتسه صحیح اولماز .

﴿بو صورتده مرور زمانه اعتبار اولنمیوب اوراضی متصرفی اولان کیمسه‌نك جمیع زمانده اراضیسنی ید مستعیر ومستأجر ومزارع ﴾ دن اخذ وضبطه صلاحیتی واردر . ﴾

جمیع زمانده دیمك مرور زمان مدتی حاصل اولمدین ضبط ایده‌بیله‌جکی کبی مرور زمان مدتی حاصل اولدقدن صکره دخی ضبط ایده‌بیلور دیمکدر .

مثلا بر کیمسه متصرف اولدیغی اراضیٔ میریه‌سنی دیکر کمسنه‌یه ایجار ایتدیکی تاریخدن اعتباراً بش سنه مرورنده ومدت اجاره انقضاسنده استرداد ایتمکه حقی اولدیغی کبی مستأجر اولدیغنی مقر اولدقچه اون بش سنه مرورندن صکره دخی استرداده حقی واردر. لکن مستأجر و مستعیر اولدیغنی انکار ایدوب متصرف دخی اول اراضی بنم تحت تصرفمده‌در شوقدر سنه‌مقدم سکا اعاره یا ایجار ایلمش ایدم دائما اجرتنی قبض ایدرم دیو دعوی ایتدکده نظر اولنور. اکر اعاره‌سی یاایجاری بین‌الناس معروف ایسه دعواسی استماع اولنور . دکل ایسه استماع اولنماز .

مجله‌نك ١٦٧٣ ماده‌سنده بیان اولندیغی وجهله املاکده دخی حکم بویله اولدیغی کبی اوقافده دخی حکم بر وجه مذکوردر . شویله‌که بر کیمسه بر عقاری اوتوز التی سنه‌دن زیاده بر مدت تصرف ایتدکدن صکره بر وقفك متولیسی اول عقار متولیسی

اولدیغی وقفك مستغلاتندندر مدت مذكورهده سكا ایجار ایتمشیدم دیو دعوی ایتدكده او كیمسه دخی اول عقار بنم مالكمدر دیو متولینك دعواسنی انكار ایلسه نظر اولنور . اكر مدت مذكوره ده طرف وقفدن او كیمسه‌یه ایجار اولندیغی بین الناس معروف ومشهور ایسه متولینك دعواسی استماع اولنوب اما معروف ومشهور دكل ایسه استماع اولنماز .

﴿ یكرمی دردنجی ماده . بر قریه یاخود اوچ بش قریه اهالیسنه مخصوص اولان قشلاق ویا یایلاقلردن بشقه من القدیم مستقلا یایلاق وقشلاق اتخاذ قلنمش وباطاپو مستقلا ویا مشتركا تصرف اولنه كلمش اولان محللرك اراضیٔ مزروعه‌دن فرقی اولمیوب حقنده ذكر اولنان وبوندنصكره بیان اولنه‌جق معاملهٔ قانونیه تمامها اجرا قلنور وشو ایكی نوع یایلاق و قشلاغك صاحبلرندن دخی تحمللرینه كوره عشره بدل اولمق اوزره رسومات قشلاغیه ویایلاقیه اخذ اولنور ﴾

قانونك ١٠١ ماده‌سندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره یایلاق وقشلاقلر ایكی نوع اولوب نوع اول بر یا زیاده كیمسه‌نك باطاپو تصرفنده بولنان یایلاق وقشلاقلردر . بونلر تارلالر یعنی اراضیٔ مزروعه حكمنده اولوب بناء علیه بو قانونك احكامی بو نوع یایلاق وقشلاقلرده دخی جاری اولور . شویله‌كه اون ایكنجی ماده وجهله متصرفلری مأمورندن اذن آلمدقچه طوپراغنی استعمال ایدوب طوغله وكرمید كبی شی یاپه‌مز . و كذلك ١٣

و ١٤ و ١٥ و ١٦ و ١٧ و ١٨ و ١٩ و ٢٠ و ٢١ و ٢٢ ٢٣ ماده‌لر احكامى جارى اولور. نته كيم بو نوع يايلاق وقشلاق صاحبلرى مأمورينك اذنى اولمدقچه بونلر اوزرينه كروم وانواع اشجار مثمره غرس ايدرك باغ وباغچه اتخاذ ايده‌مز.

اوتنجى ماده شرحنده ذكر اولنديغى وجهله ذاتاً اراضينك آنكله استغلال وانتفاعى قصد اولنميان اوتدن گيبه اوتلرى كبى عشر آلنماز ايسه‌ده اراضينك كندوسيله استغلالى مقصود اولان چايرلر واوتلردن عشر ورسوم آلنه‌بيلور .

نوع ثانى. بر يا زياده قريه‌لره مخصوص اولان يايلاق وقشلاقلر در بو نوع ثانينك احكامى ١٠١ و ١٠٢ ماده‌لرده‌ده مذكور ومبيندر .

«يكرمى بشنجى ماده. بركيمسه متصرف اولديغى اراضيسنه مأمورينك اذنى اولمدقچه كروم وانواع اشجار مثمره غرس ايدرك باغ وباغچه اتخاذ ايده‌ميوب حتى بلا اذن ايتمش بولنور ايسه اوچ سنه‌يه قدر اول اشجارى قلع ايتديرمكه جانب ميرينك صلاحيتى واردر» طقوزنجى ماده‌ده مرور ايتديكى وجهله اراضىٔ ميريه وموقوفه متصرفى آنده هر درلو شى اكه‌بيلور . وديكرينه اكديره‌بيلور . نته كيم بو ماده‌دن دخى مستفاد اوله‌جغى اوزره مأمورينك اذنى ايله كروم والما ، آرمود، كراز ، ويشنه ، آيوه واريك كبى انواع اشجار مثمره غرس ايدرك

باغ وباغچه دخی اتخاذ ایده‌بیلوب اما مأمورینك اذنی اولمدقچه باغ وباغچه اتخاذ ایده‌مز .

اوچنجی ماده شرحنده دخی ذکر اولندیغی وجهله اراضی میریه، متصرفلری بدلرنده مأجور اولوب مجله‌نك ٤٢٦ ماده‌سی وجهله مستأجر مأذون اولدیغی انتفاعك مافوقنه تجاوز ایده‌مز. حالبوکه باغ وباغچه حالنه افراغ اولنان اراضی میریه اوزرنده‌کی اشجار ، اصحابنك ملکی اولدقلری جهتله کیف مایشأ آنده تصرفه مقتدر اوله‌رق اراضیٔ میریه دخی بوکا تابع اوله‌جغندن باغ وباغچه حالنه افراغ ، مأذون اولدقلری انتفاعك فوقنده وحتی تملك درجه‌سنده تصرف اولور .

وبرده بو نوع کروم واشجاردن برنجی وایکنجی واوچنجی سنه علی‌الاکثر انتفاع اولنه‌میه‌جغی وبناء علیه اراضینك بدل مؤجلی آلنه‌میه‌جغی جهتله دخی میری‌یه مضر اولور. وبو جهتله بلا اذن باغ وباغچه حالنه افراغ اولنه‌ماز .

متن قانونده‌کی اذنی اولمدقچه تعبیری عام اولمغله کرك رأسا اذن آلمقسزین باغ وباغچه حالنه افراغ ایتمش اولسون کرك اذن استمش اولدیغی حالده صاحب ارض اذن ویرمامش ایکن باغ وباغچه حالنه افراغ ایتمش اولسون فرق یوقدر . یعنی علی کلا التقدیرین میرینك قلعه حقی اولور .

قانونده صلاحیتی واردر عباره‌سیله استدلال اولنه‌جغی وجهله میری هر حالده قلع ایتمکه مجبور اولمیوب ابقاسنده یعنی

باغ وباغچه حالنده بولنديرلمسنده منفعت ميرى بولنور ايسه ابقا دخى ايده‌بيلور. بوفقره‌ده بركيمسه متصرف اولديغى دينلمسيله غيرك متصرف اولديغى اراضيسى اوزرينه غرسدن احتراز اولنيوركه بونك حكمى ٣٥ ماده‌ده كلور .

فقرهٔ مذكوره‌ده اشجار تعبيرى دخى ابنيه‌دن احتراز ايچوندركه بونك حكمى ٣١ و٣٢ ماده‌لرده بيان اولنيور .

وكذلك اشجار مثمره قيدى احترازى اولوب اشجار غير مثمره‌دن احتراز اولنيوركه بونك حكمى دخى ٢٩ ماده‌ده ذكر اولنيور .

تاريخ غرسدن اعتباراً (اوچ سنه‌يى تجاوز ايدوبده اول اشجاردن انتفاع اولنمق درجه‌سنه كلمش ايسه على حاله ترك اولنمق لازم كلور.) يعنى بلااذن باغ وباغچه حالنه افراغ اولنان اراضىٔ ميريه‌ده كروم واشجار برنجى وايكنجى واوچنجى سنه‌ده مستحق القلع ايكن اوچ سنه‌يى تجاوز ايدرك انتفاع حالنه كلديكى صورتده مستحق القلع اولمقدن چقوب ابقا قلنمسى لازم كلور . چونكه اوچ سنه‌يى تجاوز ايله انتفاع درجه‌سنه كلديكى حالده ميرى ايچون عشر آلنه‌رق اجارهٔ مؤجله تأمين ومنافع ميريه محافظه قلنه‌جغى جهتله مأمورينك قلع ايتديرمكه صلاحيتى اوله‌ماز . زيرا قلع اولنه‌بيلمك عشر آلنمسى قابل اوله‌مامق عذرندن طولايى اولوب حالبوكه مجله‌نك ٢٣ ماده‌سى حكمنجه برعذر ايچون جائز اولان شى اول عذرك زواليله باطل اولور . لكن بو وجهله باغ

وباغچه حالنی اکتساب ایدن اراضیٔ امیریه‌ده کروم واشجاردن اثر قالمدیغی صورتده تکرار اراضیٔ امیریه حالنی اکتساب ایده‌جکی ٨٣ ماده‌ده مصرحدر .

﴿ فقط کرك بومقوله بلا اذن غرس اولنوب اوچ سنه‌یی تجاوز ایتمش اولان ﴾ وکرك بلا اذن غرس اولنوبده اوچ سنه‌یی تجاوز ایتمامش ایسه‌ده ابقاسنده منفعت بولنمغله ابقا قلنان ﴿وکرك مأمورینك اذنیله دیکلمش اولان اشجار مثمره اراضی‌یه تابع﴾ ومیری ایچون تبرع قلنمش ﴿اولیوب صاحبنك ملکی اوله‌رق﴾ وفاتی‌حالنده سائر اموالی‌مثللو آندن دیونی قضا ووصایاسی تنفیذ اولنه‌جنی کبی باقیسی دخی ورثهٔ شرعیه‌سنه علی‌وجه الفرائض موروث اولوب ﴿حاصلات واقعه‌سندن سنه بسنه عشر آلنور.﴾

﴿ وبویله اشجاری حاصلاتندن عشر آلنان باغ وباغچه‌لرك یرلری ایچون ﴾ آیروجه ﴿ مقاطعه تقدیر اولنه‌ماز . ﴾ نته‌کیم بر ارضدن هم عشر وهمده خراج آلنه‌میه‌جنی کبی .

بوفقره‌ده وکذا ٣٤ ماده‌ده مقاطعه تعبیری استعمال‌قلندیغی حالده ٢٩ و٣٠ و٣٢ ماده‌لرده اجارهٔ زمین تعبیری قوللانلمش ایسه‌ده اجاره‌ایله مقاطعه یعنی ایکیسیده حکمده بردر. اما اجاره ایام وشهور ایله اولانده ومقاطعه سنین ایله اولانده مشهوردر. ایمدی مقاطعه ، عرصه‌سی ارض میری و اوزرنده‌کی ابنیه واشجار وکرومی ملك اولان عقارده متصرفی جانبندن میری‌یه ویرلمك اوزره عرصه ایچون قطع وتخصیص اولنمش اولان‌اجارهٔ

سنویه‌دن عبارتدرکه بوکا اجارهٔ زمین دخی دینیلور .

متن قانوندن منفهم اوله‌جغی اوزره صاحب ارضك اذنیله متصرف اراضی اراضیٔ امیریه‌یی باغ وباغچه اتخاذ ایده بیلور . بوحالده کندوسنه مراجعت وقوعبولان صاحب ارض اراضینك درجهٔ قابلیتنه وباغ وباغچه حالنه افراغ اولندیغی تقدیرده‌کی منافع امیریه ایله تارلا شکلنده بولندیغی صورتده بولنان منافع میریه‌یی موازنه ایدرك باغ و باغچه حالنه ارجاع ، میری‌یه دها نافع کوریلور ایسه اذن ویرر . والا ویرمز . زیرا مجله‌نك ۵۸ ماده‌سی حکمنجه رعیه یعنی تبعه اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر. وبرکیمسه اراضیٔ امیریه‌ده بنا یاپمق اوزره صاحب ارضدن اذن آلوب هنوز بنا یاپمدین صاحب ارض اذنندن رجوع ایله آنی بنا یاپمقدن منع ایده بیلور تنقیح .

زمانمزده بعض محالده‌کی تارلالرك باغ وباغچه اتخاذینه حکومت سنیه‌دن اذن عام ویرلمشدر . نته‌کیم توت فدانلری غرس اولنمق اوزره بعض معافیت ایله ۱۲ محرم سنه ۱۲۷۵ تاریخلو نظامنامه ایله اذن ویرلدیکی کبی ۲۹ ذی‌الحجه سنه ۱۲۷۸ نظامنامه ایله دخی زیتون آغاجلری غرسی ایچون اذن اعطا اولنمشدر .

بوبابده شورای دولت تنظیمات دائره‌سندن فی ربیع الاول سنه ۱۳۱۱ تاریخنده ویریلان قرار بروجه زیر درج اولنور : « اراضیٔ امیریه اوزرینه کروم واشجار غرسی

استدعاسنده بولنانلره نه صورتله اذن اعطا ایدیله‌جکنه دائر صراحت نظامیه اولمدیغندن بحثله استفسار کیفیتی متضمن دفتر خاقانی نظارت جلیله‌سندن آلنان تذکره اوزرینه شورای دولت تنظیمات دائره‌سندن قلمه آلنوب مجلس مخصوص وکلاده قرائت اولنان مضبطه‌ده درمیان اولندیغی اوزره اراضی قانوننك یکرمی بشنجی ماده‌سی حکمنجه اراضیٔ امیریه‌یه اشجار مثمره وکروم غرس اولندیغی حالده بونلرك حاصلاتندن عشر آلنه‌جغی جهتله حکومت سنیه‌نك اومقوله محللردن اولان استفاده‌سنه خلل کلیه‌جکنه واصحاب اراضی متصرف اولدقلری یرلردن نه صورتله استفاده ایده بیله‌جکلر ایسه اوجهتی اختیار ایلملری طبیعی بولندیغنه بناءً اراضیٔ امیریه‌یه اشجار وکروم غرس ایتمك ایستیانلرك جمله‌سنه رأس‌لوالرده دفترخاقانی مأمورلری وقضالرده طاپو کاتبلری طرفندن اذن اعطاسی واکرچه بلارخصت غرس اولنوبده ابتدای غرسندن اعتباراً اوچ سنه مرور ایتمامش‌اولان کروم واشجاری قلع ایتدیرمکه جانب میرینك صلاحیت قانونیه‌سی مسلم ایسه‌ده میری واهالینك حقوق ومنافعنی خللدن وقایةً بوخصوصده خودبخود معامله‌یه قالقشمیوب اول امرده مجلس اداره‌جه بالمذاکره دولتك اراضیدن استفاده‌سی منقطع اولمق کبی محذور ومضرتی تبین ایتمدکجه اوکبی کروم واشجارك قلع ایتدیرلمامسی خصوصنك تعمیماً ولات ایله الویهٔ مستقله متصرفلرینه تبلیغیله لازم کلان معامله‌نك ایفاسی ماده‌سنك نظارت

مشارالیهایه تبلیغ کیفیت اولندیغی بیانیله اجرای ایجابی شرفتوارد ایدن تذکرهٔ سامیه‌ده ازبار بیورلمغله . »

باغ ، درونده صیان ایشلمز یعنی زراعتی ممکن اولماز صورتده ملتفه یعنی یکدیکره متصله اوله‌رق کروم یعنی اوزوم آغاجی یاخود سائر اشجار مثمره دیکیلان یره دینیلور . فقط باغ لفظی زمانمزده یالکز اوزوم اغاجلری یعنی آصمه‌لری حاوی بولنان یره اطلاقی متعارف اولمشدر .

باغچه ، باغك کوچکنه اطلاق اولنور ایسه‌ده اشجار مثمره‌یی حاوی توتلك وانجیرلك وزیتونلك وپورتقاللق ولیمونلك کبی یرلره اطلاقی متعارف اولمشدر .

بوستان . درونده صیان ایشلر یعنی آغاجلرك تحتلری زراعت اولنور صورتده اشجار متفرقه‌یی حاوی اولوب دیوار ایله احاطه قلنان یره اطلاق اولنور .

شوحالده باغ وباغچه قابل زراعت دکل ایسه‌ده بوستان قابل زراعت اولمغله اراضئ امیریه ، مأمورینك اذننه حاجت اولمقسزین بوستان اتخاذ اولنه بیلور .

بومادّه‌نك حکمی اراضئ امیریه ایله تخصیصات قبیلندن اولان اراضئ موقوفه‌یه مخصوص اولوب ملك بولنان یاخود وقف صحیح ایله وقف اولنمش اولان ارض اوزرینه غرس ایدیلان اشجارك حکمی بشقه‌در . شویله‌که برکیمسه دیکر کسنه‌نك

ملکی بولنان اراضی یا عرصه اوزرنده آغاج غرس ایتدکده بونده صور ثلاثه واردر .

صورت اولی . مالك اراضینك امریله مالك ایچون غرس اتمسیدر . شوحالده اشجار مذکوره مالك آمرك اولوب غارس مأمور غرس ایتدیکی اشجارك مصرفیله آمره رجوع ایدر . ابنیه دخی بوحکمده غرس کبیدر. مجله نك ١٥٠٨ ماده سنه باق.

صورت ثانیه . مالکك امریله غارس کندی نفسیچون غرس اتمسیدر . بوحالده غارس ارضی مالکندن استعاره اتمش اولورکه مجله نك ٨٣١ ماده سندهکی تفصیلات جاری اولور . ابنیه دخی بوحکمده غرس کبیدر .

صورت ثالثه . مالك ارضك امری واذنی اولمقسزین غارس کندی نفسیچون غرس اتمسیدرکه غارس بونقدیرده غاصب اولور . وبوحالده مجله نك ٩٠٦ ماده سندهکی تفصیلات جاری اولور . ابنیه دخی غرس کبیدر .

وقف صحیح ایله وقف ایدلمش اراضی وعرصه اوزرنده غرس اشجار وانشای ابنیه یه کلنجه بونده بش صورت واردر .

صورت اولی . برکیمسه متولینك امر واذنیله ووقفه رجوع اتمك شرطیله اشجار غرس یا ابنیه انشا اتمسیدرکه اول اشجار وابنیه وقفك اولوب غارس وبانی بولنان کیمسه متولی یه رجوع ایدر . بوخسه اول کیمسه نك اشجار وابنیهٔ مذکوره یی آلمغه حقی یوقدر .

صورت ثانیه . برکیمسه متولینك امری اولمقسزین کندی

مالیله وقف ایچون آغاج غرس یا ابنیه انشا ایتمسیدرکه بوتقدیرده اشجار وابنیه وقفه تبرع اولور . اول کیمسه مصرفیله وقفه مراجعت ایده میه جکی کبی ابنیه واشجاری قلع دخی ایده ماز . نته کیم متولی دخی اول بنانی هدم ایتدیره مز . مثلا برکیمسه بالاجارتین متصرف اولدیغی عرصه ده بلا اذن المتولی تبرعاً للوقف بنا ایلسه وقفك اولوب متولی قلع وهدم ایتدیره مز جامع الاجارتین .

صورت ثالثه . برکیمسه نفسیچون اولدیغنی تعیین وتصریح ایله ویاخود علی الاطلاق یعنی نفسیچون اولدیغنی تعیین وتصریح ایتمدیکی کبی وقف ایچون بولندیغنی دخی تصریح ایتمیه رك ابنیه انشا ویا اشجار غرس ایلمسیدر . بوصورتده ابنیه واشجار مذکوره اول کیمسه نك ملکی اولور . بوخصوصده وقف اولمش اولماز . مثلا برکیمسه نك بالاجارتین متصرف اولدیغی وقف منزلی دیکر کمسنه تغلبا ضبط واوزرینه نفسیچون یعنی ملکی اولمق اوزره ابنیه احداث ایلسه اول کیمسه منزلی اوکمسنه دن آلوب ضبط ایتدکدن صکره ابنیهٔ مرقومه سنی قلع ارض وقفه مضر اولمامغله مباشرت متولی ایله اوکمسنه یه قلع ورفع ایتدیره بیلور جامع الاجارتین .

صورت رابعه . متولی مال وقف ایله ارض وقف اوزرینه ابنیه انشا ویا آغاج غرس ایتمسیدر . بوتقدیرده ابنیه واشجار وقفك اولور . متولی کرك علی الاطلاق انشا وغرس ایتسون

وكرك وقف ايچون اولديغنى تصريح ايدرك انشا وغرس ايتسون وكرك كندوسيچون انشــا وغرس ايتديكنى تصريح ايليه‌رك انشا وغرس ايتسون . ومتولى ياخود وفاتى وقوعيله وارثلرى اول ابنيه واشجاره مداخله ايده‌مز .

صورت خامسه . متولى كندى ماليله متوليسى اولديغى عرصه واراضى اوزرينه ابنيه انشا ويا آغاج غرس ايتمسيدر . بوتقديرده على‌الاطلاق انشــا وغرس ايلر وياخود وقف ايچون اولديغنى ذكر وتصريح ايله انشا وغرس ايدر ايســه وقفك اولوب اما كندى نفسيچون اولديغنى تعيين وحين انشا وغرسـنده اشهاد ايدر ايسه كنديسنك ملكى اولور . بوصورتده يعنى متولى كندى نفسيچون تعيين واشهاد ايله اشجار غرس وابنيه انشا ايتمكله بنا واشجار متولينك اولديغى صورتده وكرك صورت ثالثه‌ده بانى وغارس غاصب اولور . بناءً عليه ابنيه واشــجارك قلعى وقف ارضه مضر دكل ايسه قلع اولنور . ومضر ايسه ابنيه واشجارك مستحق القلع اوله‌رق قيمتيله قائمــا قيمتندن قنغيسى اقل ايســه غلهٔ وقفدن بانى وغارســه ايفــا اولنور . وغلهٔ وقف اولمينجه ابنيه‌يى ايجار ايله بدل ايجارندن مذكور قيمت ايفــا اولنور . بونلرك بريسى قابل اولمينجه اول ابنيه و اشجار تخلص ايدنجه‌يه قدر صاحبنك تربص وانتظار ايتمسى لازم كلوب يوقســه بالقلع ابنيه واشجارمى آلورم ديه‌مز .

(يكرمى آلتنجى ماده . بركيمسه مستقلاً وياخود مشتركاً

بولنور ایسه آشلاندیغی محلدن قطع ، اولنه‌جغی محرر اولمسنه کوره اوراده دخی قول اول مذکور اختیار اولنمشدر. اوماده‌ده قول اول اختیار ایدلمسنك سببی لعل شودرکه بونده اشلیان اجنبی اولمغله بوماده‌ده قول ثانی اختیار اولنه‌رق مالك اولور دینلسه بر نه قلعه مجبور اوله‌جغندن اشلایان کیمسه‌یه ضرر اوله‌جغی کبی اراضی صاحبی دخی ضرردیده اولور.

قول ثانی . آشلایان کیمسه آشی قلمندن سورن فلیزلره و بوفلیزلرك میوه‌لرینه مالك اوله‌جغی کبی آشلیان صنعت متقومه‌یی احداث ایتدیکی ومالکك حقی بر وجه هالك قلدیغی جهتله اصل اغاجه دخی مالك اولوب اول شجرك یعنی اصل اغاجك غیرمقطوعه اولدیغی حالده دکربی اغاج صاحبنه ویرمسی لازم کلوب قلع ایتمکه یعنی مذکور اغاجی بولندیغی یردن چیقارمغه مجبوردر . چونکه آشلامق سببیله غاصب اولوب مجله‌نك ٨٩٩ ماده‌سی حکمنه بناءً کندوسنه قالوب بدلنك اوده‌مسی لازمکلور. مالکك حقی هالك قلدی دینلمشدی . زیرا مثلا برکیمسه‌نك ادریس اغاجنه دیکر کمسنه کراز آشلاسه یعنی خلاف جنسی وصل ایتسه بووجهله آشلامقله شجرهٔ اخری اولور .

تفصیلات سالفه‌دن اکلاشلدیکه اشبو قانون اراضینك ٢٦ ماده‌سنده سالف البیان ایکنجی قول اختیار قلنمش اولوب اما آنی الذکر یکرمی یدنجی ماده‌سنده مجله‌ده اولدیغی کبی قول اول اختیار اولنمشدر . بو یکرمی التنجی ماده‌ده ایکنجی قول اختیار

قلنمسنك حكمتى لعل شودركه اراضى مستقلا آشـلايانك عهدهٔ
تصرفنده ايسه هرحالده اغاجى اوراده ابقايه حقى واول اغاجك
اثمارندن انتفاعه صلاحيتى اولمغله اوراده ابقاسيله آشـلايانك
ملكى اولمسنده فائده بولنديغى كبى اراضيده آشلايان حصه‌دار
اولدقده آتيده ايضـاح اولنه‌جغى اوزره لدى التقسيم اول اغاج
حصه‌سنده قالمسى مأمولى واولوجهله آنى اوراده ابقايه وانتفاعه
صلاحيتى اولمسى ملحوظدر .

سالف البيان ايكى قول بيننى توفيق ايله اسـباب موجبه‌سى
فتـاواى عطاء الله افنديده مذكور اولمغله ارزو اولنديغى حالده
اوراية مراجعت ايدلمك ايجاب ايدر .

بركيمسه‌نك متصرف اولديغى اراضئ ميريه اوزرنده خدايى
نابت بولنان اشجار دخى متصرفنه عائد اولديغى يكرمى سكزنجى
ماده ده مصرح اولمغله اول كيمسـه بو اشجارى آشلاسـه ينه
كنديسـنه عائد اولوب انجق آشـلامزدن اول يره تابع ايكن
آشلادقدن صكره يره تابع اولمقدن چيقوب آشلايانك ملكى اولور .
بناءً عليه فرق سكزنجى ماده كبى بعض احكامده آشلانمش اغاج
ايله آشلانمامش اغاج بيننده فرق بولنور .

نته‌كيم بركيمسـه جبـال مباحه‌ده خدايى نابت فدانلرى
قوپاروب كتوره‌رك كندى متصرف اولديغى يره ديكوب تربيه
ايدرك بيوتسه اكا مالك اولور . فقط ايكى كيمسه‌نك بالاشتراك
متصرف اولدقلرى يرده‌كى خدايى نابت اشجارى حصه‌دارلردن

بولنور ایسه آشلاندیغی محلدن قطع ، اولنهجغی محرر اولمسنه
کوره اوراده دخی قول اول مذکور اختیار اولنمشدر. اومادهده
قول اول اختیار ایدلمسنك سببی لعل شودرکه اراضی مستقلا
آشلایانك عهدهٔ تصرفنده ایسه هر حالده آغاجی اوراده ابقایه
حق و اول آغاجك اثماردن انتفاعه صلاحیتی اولمغله اوراده
ابقاسی ایله آشلایانك ملکی اولمسنده فائده بولندیغی کبی اراضیده
آشلایان حصه‌دار اولدقده آتیده ایضاح اولنهجغی اوزره لدی
التقسیم اول آغاج حصه‌سنده قالمسی مأمول و اولوجهله آنی
اوراده ابقایه وانتفاعه صلاحیتی اولمسی ملحوظدر.

قول ثانی . آشلایان کیمسه آشی قامندن سورن فلیزلره
وبو فلیزلرك میوه‌لرینه مالك اوله‌جغی کبی آشلیان صنعت متقومه‌یی
احداث ایتدیکی ومالکك حقی من وجه هالك قلدیغی جهتله
اصل آغاجه دخی مالك اولوب اول شجرك یعنی اصل آغاجك
غیر مقطوعه اولدیغی حالده دکرینی آغاج صاحبنه ویرمسی لازم
کلوب قلع ایتمکه یعنی مذکور آغاجی بولندیغی یردن چقارمغه
مجبوردر. چونکه آشلامق سببیله غاصب اولوب مجله‌نك ۸۹۹
ماده‌سی حکمنه بناءً کندوسنه قالوب بدلنك اودهمسی لازم کلور.
مالکك حقی هالك قلدی دنیلمشدی. زیرا مثلا بر کیمسه‌نك
ادریس آغاجنه دیکر کمسنه کراز آشلاسه یعنی خلاف جنسی
وصل ایتسه بووجهله آشلامقله شجرهٔ اخری اولور.

تفصیلات سالفه‌دن آکلاشلدیکه اشبو قانون اراضینك ۲۶

ماده‌سنده سالف البیان ایکنجی قول اختیار قلنمش اولوب اما آتی الذکر یکرمی یدنجی ماده‌سنده مجله‌ده اولدیغی کبی قول اول اختیار اولنمشدر . بو یکرمی آلتنجی ماده‌ده ایکنجی قول اختیار قلنمسنك حکمتی لعل شودرکه بونده آشلایان اجنبی اولمغله بو ماده‌ده قول ثانی اختیار اولنه‌رق مالك اولور دنیاسه ینه قلعه مجبور اوله‌جغندن آشلایان کیمسه‌یه ضرر اوله‌جغی کبی اراضی صاحبی دخی ضرر دیده اولور.

سالف البیان ایکی قول بینی توفیق ایله اسباب موجبه‌سی فتاوای عطاء الله افندیده مذکور اولمغله آرزو اولندیغی حالده اورایه مراجعت ایدلمك ایجاب ایدر.

بر کیمسه‌نك متصرف اولدیغی اراضیٔ میریه اوزرنده خدایی نابت بولنان اشجار دخی متصرفنه عائد اولدیغی یکرمی سکزنجی ماده‌ده مصرح اولمغله اول کیمسه بو اشجاری آشلاسه ینه کندیسنه عائد اولوب آنجق آشلامزدن اول یره تابع ایکن آشلادقدنصکره یره تابع اولمقدن چیقوب آشلایانك ملکی اولور. بناءعلیه قرق سکزنجی ماده کبی بعض احکامده آشلانمش آغاج ایله آشلانمامش آغاج بیننده فرق بولنور.

نته‌کیم بر کیمسه جبال مباحه‌ده خدایی نابت فدانلری قوپاروب کتوره‌رك کندی متصرف اولدیغی یره دیکوب تربیه ایدرك بیوتسه آکا مالك اولور. فقط ایکی کیمسه‌نك بالاشتراك متصرف اولدقلری یرده‌کی خدایی نابت اشجاری حصه‌دارلردن

بری آشلادقده مستقلا آکا مالك اولوب دیکری بو آغاجلرده یاخود یمشلرنده مشارکت ایده‌میه‌جکی حکم قانوندن منفهم اولیور . بلکه آغاجلرك ذکر بهاسنك یعنی آشلامقدن اولکی حالده بولنان قیمتلرینك نصفنی آشلایان کیمسه شریکنه ویرمکه مجبور اولور . زیرا یکرمی سکزنجی ماده‌ده مسطور اولدیغی اوزره خدایی نابت آغاجی اجانبدن بریسی قطع ایلسه قائمة قیمتی متصرفنه ویرملك لازم کلوب مجله‌نك ١٠٧٥ ماده‌سنده مصرح اولدیغی وجهله شرکت ملکده متشارکلردن هر بری دیکری حصه‌سنده اجنبی بولندیغی جهتله آشلایان شریك دیکرك حصه‌سنی ضامن اولور .

بوندنصکره ارض میری قابل قسمت ایسه اصولی دائره‌سنده تقسیم اولنه‌رق آشلانمش آغاجلر آشلایانك حصه‌سنه اصابت ایدرسه فبها . مشارکنك حصه‌سنه اصابت ایدرسه ٣٥ ماده حکمنجه قلع اولنور .

متن قانونده تملك اشجاره حصر ایدلمش اولمسندن مستفاد اولورکه مالکیت یالکز آشلادیغی اشجاره مخصوص اولوب یوقسه مجله‌نك ١٢٨٩ ماده‌سی وجهله ارض مواتده اذن سلطانی ایله غرس اولنان آغاجلرك بشر آرشون حریملری اولدیغی و بو حریملر آغاجلر اصحابنك ملکی بولندیغی کبی اراضیٔ امیریه‌ده دخی حکم مذکور جاری اوله‌ماز . یعنی متصرف اراضی آشلادیغی اشجاره مالك اولور ایسه‌ده آغاجلرك محللرندن آز چوق هیچ

بر مقداره مالك اوله‌میوب كماكان ارض میری اوله‌رق قالور.

(بكرمی یدنجی ماده ، بر كیمسه‌نك متصرف اولدیغی اراضیسنده خدایی نابت اولان اشجاری اراضی متصرفنك اذنی بولنمدقجه اجانبدن بری آشلایوب تربیه ایدرك تملك ایلمكه صلاحیتی یوقدر.) اشجار مذكوره كرك مثمره اولسون كرك غیر مثمره اولسون . چونكه مذكور اشجارك منافعی وحق احتطابی مادهٔ آتیه‌ده ذكر اولنه‌دیغی اوزره اراضی متصرفنه عائد اولوب یوقسه جبال مباحه‌ده‌كی آغاجلر كبی مباح دكلدر.

(آشلایوب تربیه ایده‌جك اولور ایسه اراضی متصرفی منع ایلمكه مقتدر اولور.) چونكه هركسك حقی تعرضدن مصون و بركیمسه دیكر كمسنه‌نك حقنه تجاوز ایلمسی ممنوعدر.

(واكر آشلامش بولنور ایسه) مجله‌نك ١٢٤٥ ماده‌سی حكمنجه آشی قلمندن سورن فلیزلر ایله میوه‌لر كندوسنك ملكی اولوب فقط اصل آغاج یعنی آشلادیغی یرك متحتی تملك ایتمش اولمیه‌جغی جهتله (اراضی متصرفی مأموری معرفتیله اول اشجاری آشلاندیغی محلدن قطع ایتدیرمكه صلاحیتی واردر.) چونكه بو وجهله آشلامق حقسزلق و ظلم اولدیغی جهتله حقسزلغی ازاله ضمننده آشلادیغی محلدن قطع ایدیلور. ولوكه بو آغاج میوه ویرمك حالنه كلمش بولنه. مأموری معرفتیله دیمك اراضی متصرفنك اقامه ایده‌جكی دعواده مأموری حاضر اولدیغی

حالده فصل و حکم اولندقدن صکره اجرا مأموری طرفندن قطع ایتدیریلور دیمکدر.

آشلایان کیمسه آشلادیغی آغاجك قیمتنه بر کونه نقصانلك کتورمش ایسه آنی دخی ضامن اوله‌جغی درکاردر.

مثلا قلم آشیسنی آشلامق ایچون خدایی نابت آغاجی نصفندن قطع ایله قیمتنه نقصان طاری اولسه آشلیان کیمسه طرفندن اشبو نقصان قیمت دخی متصرفنه ویرلمك لازم کلور. چونکه مجله‌نك ٩١٧ ماده‌سی حکمنجه بر کیمسه دیکرك مالنه قیمتجه برکونه نقصانلك کتورسه نقصان قیمتنی ضامن اولور. واقعا خدایی نابت اشجار ارض میری کبی متصرفك مالی دکل ایسه‌ده مادهٔ آتیه حکمنجه منفعتی کندیسنه عائد و حتی قیمتی دخی آکا راجع اولور.

(یکرمی سکزنجی ماده . علی‌الاطلاق) یعنی کرك مزرعه یعنی تارلا اولسون وکرك یایلاق وقشلاق کبی تارلادن بشقه اولسون (اراضئ امیریه اوزرنده خدایی نابت اولان پلاموط وجوز وکستانه وکورکن ومیشه آغاجلری مثللو اشجار مثمره وغیر مثمره اراضی‌یه تابع اولوب منافعی اول اراضی متصرفنه عائد اولور .) یوقسه بین‌الناس مشترك ومباح اولان شیلردن دکلدر . زیرا مذکور آغاجلر کندی اراضیسندن متولد اولدیغی جهتله آنك جزئی ولذلك ارض صاحبنك اولور. بناءً علیه آنك

اذنی اولمدقجه بشقه‌سی آنلرله انتفاع ایده‌میوب ایدر ایسه ضامن اولور .

خدایی نابت تعبیری احترازی دکلدر . کندی دیکمه‌سیله اولان آغاج کندوسنك ملکی اولمسی بطریق الاولیدر . اول آغاج کرك مثمر اولسون کرك اولمسون . حتی متصرف اراضینك دیکمه‌سیله اولان آغاج اراضی‌یه بیله تابع دکلدر جامع الاجارتین .

اراضیٔ امیریه‌ده خدایی نابت اشجارك اراضی‌یه تابع اولمسنك معناسی آتی البیان ایکی مسئله‌ده ظاهر اولور .

مسئلهٔ اولی ، قرق سکزنجی ماده وجهله اراضیٔ امیریه فراغ اولندقده بالطبع بونلرك دخی داخل فراغ اولمسنده ظاهر اولور .

مسئلهٔ ثانیه ، برکیمسه برتارلایه متصرف ایکن اول تارلاده خدایی برقاچ آغاج نابت اولدقدن صکره اول کیمسه بلا ولد ولا وارث فوت اولمغله صاحب ارض اول تارلایی اشجاریله برینه تفویض ایتمك قصد ایتدکده اصحاب انتقالدن اولمیان ورثه‌سی مجرد اشجار اول تارلاده اول کیمسه‌نك تصرفنده ایکن نابت اولمغله اول کیمسه‌نك ملکی اولور دیو ملکیت اوزره ضبط ایده‌میه‌جکلری کبی آلتمش آلتنجی ماده وجهله حق طاپویی دخی ادعا ایده‌مزلر جامع الاجارتین .

اراضیٔ مملوکه‌ده خدایی نابت اشجاردخی صاحبنك ملکی اولوب آنك اذنی اولمدقجه بشقه‌سی احتطاب ایده‌میوب ایدر

ایسه مجله‌نك ١٢٤٤ ماده‌سنه بناءً ضامن اولور .

(فقط اشجار مثمره‌نك حاصلاتندن جانب میری ایچون عشر شرعی آلنور .)

حاصلات . مطلق اوله‌رق ذكر اولنمسندن دخی مستفاد اولورکه حاصلات مذکوره کرك آز یعنی نصاب زکاتدن دون اولسون کرك افزون اولسون یعنی علی کلا التقدیرین عشر شرعی لازم کلور . وسنه‌ده ایکی دفعه حاصلات ویرز ایسه ایکیسنده دخی عشر شرعی ویرلمك لازم کلور . اما اولرك باغچه‌سنده وتتمهٔ سکنادن اولان یرلرده‌کی اشجارك حاصلاتندن عشر یا بدل عشر آلنماز .

{ اصل }

(وبو مقوله خدایی نابت اولان اشجاری کرك متصرفی وکرك اجانبدن بریسی قطع ویاخود قلع ایده‌ماز .)

{ معدل }

(وبومقوله خدایی نابت اولان اشجاری اجانبدن بریسی قطع ویاخود قلع ایده‌ماز .) چونکه مجله‌نك ٩٧ ماده‌سنده ذکر اولندیغی وجهله بلاسبب مشروع برینك مالنی برکیمسه‌نك اخذ ایلمسی جائز اولماز . اما آتیده درج ایدیلان تحریرات عمومیه و ایضاحاتدن مستبان اوله‌جغی اوزره بومقوله خدایی نابت اولان اشجاری متصرفی قطع وقلع ایده بیلور .

{ اصل }

(شاید ایدر ایسه جانب میریدن اول اشجارك قائمهٔ قیمتی قطع وقلع ایلیان کیمسه‌دن النور.) اشبو فقره حکمنجه اشجارك قائمهٔ قیمتی جانب میری‌یه عائد ایکن فی ١٦ شوال سنه ٨٦ تاریخنده باارادهٔ سنیه قیمت مذکوره اراضی متصرفنه عائدیتی قانون اتخاذ قلندیغندن فقرهٔ مذکوره بروجه آتی تصحیح اولنور.

{ معدل }

(شاید اجانبدن بری قطع ویا قلع ایدر ایسه اول اشجارك قائمهٔ قیمتی قطع ویاقلع ایلیان کیمسه‌دن آلنوب متصرفنه ویریلور.) یعنی اراضی متصرفی صاحب ارض حضوریله اول اشجارك قیمتنی قاطعدن ادعا ایدرك استحصال ایده‌جکی اعلامی بالاجرا قیمت مذکوره قاطعدن استحصال اولنور. یعنی بوکبی اشجاری بر کیمسه بغیر حق قطع ایتدکده متصرفی اول اشجارك قائمهٔ قیمتلرینی اول کیمسه‌دن اخذ ایله اشجار مقطوعه‌یی قاطعه ترك ایده‌بیلور. زیرا غیر مثلی برمالی اتلاف ایتمش اولور.

بو ماده‌کی اشجار تعبیری اشجارك بعضیسندن احتراز ایچون دکلدر. بنابرین برکیمسه بوکبی آغاجلرك بردالنی قطع ایله قیمتنه نقصان طاری اولسه ینه نقصان قیمتك ضمانی لازم کلور. مجله‌نك ٩١٧ ماده‌سنه باق.

ضمان ، مطابق اولەرق ذكر اولنمسندن آكلاشيلوركە اول اشجارك مثلى يردە يكيدن نابت اولسە ياخود قطع اولنان دال يكيدن سورسە وكالاول اولسەبيلە قاطع ضماندن خلاص اولەماز.

صورت ضمانە كلنجە . اول اشجار، مقطوعە اولديغى حالدە موجودە اولديغى صورتدە متصرفى ديلرسە قائما قيمتلرندن مقطوعاً قيمتلرينى بالتنزيل باقى مبلغ ايلە برابر اشجار مقطوعەيى دخى آليقور . شويلەكە مثلا اشجار قائمة اولەرق تارلانك بدلى اون بيك وبلا اشجار بدلى بش بيك واشجار مقطوعەنك قيمتى ايكى بيك غروش اولسە صاحبى مخير اولوب ديلرسە اشجار مقطوعەيى قاطعە ترك ايلە بش بيك غروش آلور . وديلرسە اوچ بيك غروشلە برابر اشجار مقطوعەيى دخى آليقور .

قائما قيمت . مجلەنك ٨٨٢ مادەسندە تعريف اولنمشدر.

قانون ، اجانبك قطعى حالندە بدلنك متصرفە ويريلەجكنى مبين اولوب فقط متصرفى قطع وقلع ايلديكى صورتدە بدلى ميرى ايچون متصرفدن اخذمى اولنور ، يوقسە متصرفك حق قطع وقلعى وارميدر . بوكا دائر قانوندە صراحت يوقدر . فقط مادامكە اجانبدن بريسى قطع وقلع ايلديكى صورتدە بدلى متصرفە عائد اوليور متصرفى قطع وقلع ايتديكى تقديردە صاحب ارض ميرى ايچون قيمتنى مطالبە ايدەمامك لازم كلور. چونكە اراضى متصرفنك قطع اجنبيدن بدلنى آلمسى بالآخرە اول آغاجى آكا صاتمق ديمك اولوب قطع ايتمك اوزرە آخرە بيعە مقتدر اولاز.

متصرفك بالذات قطع ايده بيلمسنه دخی مقتدر اولمسنی ایجاب ایدرکه بو جهت محل اشتباه اولمامق لازم کلور .

بروجه آتی درج اولنان تحریرات عمومیه دخی متصرفك تارلاسنده خدایی نابت اشجاری قطع و احتطابه صلاحیت ویرمکده اولدیغی جهتله آنفاً ایضاح اولندیغی اوزره خدایی نابت اشجاری متصرفك قطعی حالنده اراضی مأموری کندوسندن بدل طلب ایدمامك لازم کلور . چونکه مجله نك ۹۱ ماده سی حکمنجه جواز شرعی ضمانه منافیدر .

تحریرات عمومیهٔ مذکوره صورتی شودر : « تعریف وبیاندن مستغنی اولدیغی اوزره اراضیٔ امیریه نك رقبه سی جانب بیت الماله عائد اولمسیله بونك اوستنده بولنان خدایی نابت اشجار مثمره نك وغیرمثمره نك قلع وقطعنه کرك صاحبی وکرك آخری مقتدر اولمیوب اومثللو اشجاری قطعه تصدی ایدن اولور ایسه قائمهٔ قیمتنك میری ایچون تضمین ایتدیرلمسی مرعی وبرشخصك طاپو ایله متصرف اولدیغی قوریلرك قطعی خصوصنده دخی حکم مذکور جاری ایکن سکسان آلتی تاریخنده بواصول تغییر ایله ارض میری اوزرنده اولان خدایی نابت اشجار مثمره وغیر مثمره نك انقطاع واحتطابی حق وتضمین قیمت صلاحیتی متصرفلرینه ترك اولنمش وقرا بالطه لقلری اشخاص عهده سنده کی قوریلرك عینی اولوب غایت او مقوله قوریلرك منافعی شخص واحده وبالطه لقلرك منافعی برقریه خلقنه مخصوص وعائد بولنمش

اولدیغندن اشخاص قوریلری حقنده قرارگیر اولان اساس بالطه‌لقلره دخی تعمیم اولنوبده هرقریه‌نك بالطه‌لغی انتفاعی اهالیسنه مخصوص ومنحصر اولمق اعتباریله آخر قریه اهالیسندن بر ویا برقاچ کشینك تجاوز ویا تخطی ایله اودون کسدیکی تحقق ایدر ایسه قائمهٔ قیمتی اول بالطه‌لغه نائل اولان قرا اهالیسنك عمومی ایچون تضمین ایتدیرلمسنك قاعده اتخاذ اولنمسی بالطه‌لقلرك محافظه‌سنجه اهالینك دقتلرینی داعی وجالب ویکدیکری بالطه‌لقلرینه تجاوزدن ناشی ظهوره کلان منازعاتی سالب کورنمسنه مبنی اراضی قانونامهٔ همایونه تذییل اولنمق اوزره قلمه آلنان فقرهٔ قانونیه‌نك مرعیت احکامنه مجله جمعیتی ایله شورای دولتك مذاکراتی اوزرینه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق بیورلمش . فی ١٨ ربیع الاول سنه ٩٣ و فی شباط سنه ٩٢.

بو ماده‌ده موضوع بحث اولان مسئله قوریلرك غیری اراضیٔ میریه‌ده‌کی خدایی نابت اشجار اولوب اما قوریلرك حکمی ٣٠ ماده‌ده مذکوردر .

﴿ یکرمی طقوزنجی ماده . برکیمسه متصرف اولدیغی اراضی اوزرنده مأموری اذنیله اشجار غیرمثمره غرس ایدرك قوری اتخاذ ایلدیکی حالده اول اشجار یالکز کندوسنك ملکی اولوب آنی قطع وقلع ایلمکه صلاحیتی واردر . ﴾

متن قانونده مأمورینك اذنیله دینیلیور . مأمورینك اذنی

اولمقسزین اشجار غیر مثمره غرس ایدر ایسه اول اشجار کذلك کندوسنك ملکی اولوب فقط صاحب ارض هر وقت آنلری قطع وقلع ایتدیره بیلور. و بووجهله بلااذن قوری اتخاذ ایله اوچ سنه علی التوالی ارضی بلاعذر تعطیل ایدر ایسه ٦٨ ماده سنه نظراً مستحق طاپو اولمسی لازم کلور.

بوفقره ده قطع صلاحیتنك حصراً متصرفنه اثباتی غیریسندن دخی نفيی متضمن بولندیغی جهتله ایکی حکمی مشتملدر. حکم اول. اول اشجاری متصرفنك قطع ایلمکه صلاحیتی واردر. یعنی صاحبی اول اشجارده دیلدیکی کبی تصرف ایدر. دیلرسه بشقه سنه مجانا اعطا ایدرك قطع ایتدیرر. دیلرسه آخر کمسنه یه صاتوب کسدیرر. چونکه اشجار مذکوره آنك ملکی اولوب مجله نك ١١٩٢ ماده سنده ذکر اولندیغی اوزره هرکس ملکنده کیف مایشاء تصرف ایدر.

حکم ثانی. اول اشجاری اراضی متصرفنك یعنی صاحبنك بشقه سی قطع ایده مز. چونکه مجله نك ٩٧ ماده سی حکمنجه بلاسبب مشروع برینك مالنی بر کیمسه نك اخذ ایلمسی جائز اولماز.

﴿و﴾ بلااذن ﴿ بشقه سی قطع ایدر ایسه اول اشجارك قائمة قیمتلرینی ﴾ قاطعدن ﴿ آلور. ﴾ یعنی اول اشجاری قاطع قطع واستهلاك ایتدیکی تقدیرده صاحبی اول اشجارك قائمة قیمتلرینی الور. اما اول اشجار مقطوعه، موجوده اولدیغی صورتده مادهٔ

آنفه شرحنده ایضاح اولندیغی وجهله اشجار صاحبی مخیر اولوب دیلرسه اول اشجارك قائمه قیمتلرینی اخذ ایله اشجار مقطوعه‌یی قاطعه ترك ایدر . و دیلرسه قائمه قیمتلرندن مقطوعه قیمتلرینی بالتنزیل باقی مبلغ ایله برابر اشجار مقطوعه‌یی دخی آلیقور .

قائماً قیمت. ماده آنفه شرحنده بیان اولنمشیدی.

(و بو مقوله قوزیلرك محللرینه حسب الموقع مرغوبیت متفاوته‌یه رعایت اولنه‌رق عشره معادل اجارهٔ زمین تقدیر وتخصیص اولنور.) چونکه دفعاتله بیان اولندیغی وجهله اراضیٔ امیریه متصرفلری یدلرنده بدل معجل و مؤجل مقابلرنده مأجور اولوب مزروعاتدن آلنان عشر بدل مؤجل اولمغله عشر اخذی قابل اولمیان اشجار غیر مثمره اراضیٔ امیریه اوزرینه غرس اولندیغی تقدیرده عشره معادل اولمق ایچون اجارهٔ اراضینك تقدیریله بدل مؤجلك استیفاسی اقتضا ایدرکه بوکا اجارهٔ زمین و بدل عشر ومقاطعه دنیلور.

فقط زراعت اولنوب یاخود قدیمی اوتی بیچیلوب عشر محصولی آلنه‌کلان تارلا و چایرلرك کنارلرنده خدایی نابت اشجار غیر مثمره‌دن رسم آلنمغه محل اولمدیغی کبی مقاطعه واجارهٔ زمین دخی مطالبه اولنه‌ماز.

(اوتوزنجی ماده. جبال مباحه ایله) بوجبال مباحه‌یه میری اورمانلری اطلاق اولنورکه بوده ایکی اولوب بری خزینه‌یه

دیکری وقفه عائددر (اهالیٔ قرایه مخصوص اولان اورمان وقوریلردن ماعدا اشجاری خدایی نابت اولوب احتطابا ابا عن جد) یعنی انتقالا (یاخود آخردن تفرغاً تصرف اولنه کلان قوریلر طاپو ایله تصرف اولنه‌رق اشجارینی یالکز متصرفی قطع ایدر .)

بو ماده ایله شرحندن آکلاشیلورکه اورمانلر درت قسمدر . ایکنجی جلد دستورده مندرج اورمان نظامنامه‌سنك برنجی ماده‌سنده بو اقسام تفصیل ایدیله‌رك دینلیورکه « ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده کائن اورمانلر درت قسمه منقسمدر . برنجیسی ، طوغریدن طوغری‌یه دولته عائد بولنان وایکنجیسی ، اوقافه مربوط اولان اورمانلر واوچنجیسی ، قصبات وقرایه مخصوص بالطه‌لقلر دردنجیسی ، اشخاص عهده‌سنده بولنان قوریلردر . دردنجی قسمك احکام ومعاملات تصرفیه‌سی واحوال سائره‌سی اراضیٔ قانوننامهٔ همایوننك مواد مختلفه‌سنده محرر اولدیغندن اشبو نظامنامه آندن بحث ایتمیوب یالکز میری‌یه واوقافه وقرایه مخصوص اولان اورمان وبالطه‌لقلره شاملدر » اوقاف اورمانلرینك احکامی مذکور نظامنامه‌نك اون‌طقوزنجی ویکرمنجی ماده‌لرنده مذکوردر .

جبال مباحه استثنا اولندی . چونکه مجله‌نك ١٢٤٣ و ١٢٥٣ ماده‌لرندن مستفاد اولدیغی وجهله جبال مباحه‌ده یعنی کیمسه‌نك ید تملکنه کچمامش اولان طاغلرده‌کی خدایی نابت آغاجلر مباح

اولوب بناءً عليه آنلرى كيم اولورسه اولسون احتطاب ايده‌بيلور .
« ١٠٤ » ماده‌يه باق .

اهالئ قرايه مخصوص اولان اورمان وقوريلر دخى استثنا قلندى . چونكه بونلرك حكمى ٩١ ماده‌ده كلور .

بوفقره‌ده دخى يالكز متصرفى قطع ايدر عباره‌سى حصرى متضمن اولديغنه وحصر ايسه قطع حكمنك متصرفه اثباتى وماعداسندن نفيى متضمن بولنديغنه بناءً بونده دخى ايكى حكم اولوب تفصيلاتى واسبابى مادهٔ آنفه شرحنده مرور ايتمكله اورايه مراجعت اولنه .

(اجانبدن برى قطع ايده‌جك اولورسه) يعنى هنوز قطع ايتميوب فقط قطع ايتمك قصد ايتسه (مأمورى معرفتيله منع ايده بيلور .) چونكه مجله‌نك ١٩ ماده‌سى حكمنجه ضرر ومقابله بالضرر يوقدر .

{ اصل }

(واكر قطع ايتمش ايسه اول اشجارك قائمه قيمتى جانب ميرى ايچون آلنور .) يكرمى سكزنجى ماده‌سى شرحنده ذكر اولنديغى وجهله خدايى نابت اشجارك قائمه قيمتى اراضى متصرفلرينه عائد اولمسى فى ١٦ شوال سنه ٨٦ تاريخنده قانون اتخاذ قلنمش اولديغندن بوفقره بروجه آتى تصحيح اولنور .

{ معدل }

﴿ واكر قطع ایتمش ایسه اول اشجارك قائمه قیمتی قطع ایلیان کیمسه‌دن آلنوب متصرفنه ویریلور . ﴾ یعنی یکرمی سکزنجی ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره دیلرسه اول اشجارك قائمه قیمتلرینی اخذ ایله اشجار مقطوعه‌یی قاطعه ترك ایدر . ودیلرسه قائمه قیمتلرندن مقطوعه قیمتلرینی بالتنزیل باقی مبلغ ایله برابر اشجار مقطوعه‌یی دخی آلیقور .

﴿ وبونلرك محللری ایچون دخی جانب میریدن عشره معادل اجارهٔ زمین آلنور . ﴾ که بونك سببی مادهٔ آنفه شرحنده ذکر اولنمغله اورایه مراجعت اولنه .

﴿ وبومقوله قوریلر حقنده دخی ﴾ فراغ و انتقال مثللو احکامده ﴿ اراضیٔ سائره معامله‌سی اولنور. ﴾ مثلا فراغی دخی اذن صاحب ارضله اجرا اولنور . و عوض مقابله‌سنده و مجانا فراغ اولنه‌بیلور . و بونلرده دخی مرور زمان عادی تارلالرده اولدیغی کبی اون سنه‌دن عبارتدر . و بوکبی قوریلره ادعای تصرف ایدن اشخاصه ایکنجی جلد دستورده مندرج اورمان نظامنامه‌سنك تاریخ نشری اولان فی ۱۱ شوال ۸٦ سنه تاریخندن مقدم ویرلمش اولان سنداتك صورت تدقیق ومعاینه‌سی حقنده اوچنجی جلد دستورك ۳۰۰ صحیفه‌سنده بر تعلیمات موجود اولمغله لدی الایجاب اورایه مراجعت اولنه .

« اوتوز برنجی ماده ، اراضیٔ امیریه اوزرنده مأمورینك اذنی اولمدقجه مجددا ابنیه انشـا و احداث اولنه‌ماز. » چونکه اراضیٔ امیریه‌یی متصرفنك مأذون اولدیغی منفعتك مافوقنه تجاوزله تصرفدر. بو ایسه یعنی خلاف امر مأذونیت تصرف، غصب قبیلندن اولور. متن قانونده‌کی مجددا قیدندن دخی مستفا اولدیغی اوزره مادهٔ آنفه وجهله اصولی دائره‌سنده ابنیه انشـا اولنوبده بنـا اثری بولنان یرلرده تجدیداً و تعمیراً ابنیه انشـا اولنه‌بیلور. بونده یکیدن اذنه حاجت یوقدر.

احداث « اولندیغی صورتده جانب میریدن هدم ایتدیریله‌بیلور. » وکافی السابق تارلا اولمق اوزره متصرفی یدنده ابقـا اولنور. چونکه مجله‌نك ۹۰۶ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره مغصوب ارض، اولوبده غاصب آنك اوزرینه ابنیه انشا یاخود اشجار غرس ایتسـه بونلری قلع ایله اراضی رد ایتمك اوزره غاصبه امر اولنور.

ابنیهٔ مذکوره‌نك هدم ایتـدیرلمسی مطلقدر. یعنی ابنیهٔ مذکوره کرك مبنی اولدیغی ارض میریدن قیمتلی اولسون وکرك اولمسون هدم اولنه‌بیلور. یوقسـه ابنیه ارض میریدن قیمتلی اولمغله ابقاسی لازم کلور دینیله‌مز.

متصرفی هدمنه ممانعت ایدرسـه محکمه‌یه بالمراجعه اعلام استحصالنه حاجت مس ایدر.

و مثلا بنا یاپان اراضی متصرفی اصحاب انتقالدن کمسـنه‌سی

اولدیغی حالده فوت اولسه ابنیه کندولرینه موروث اولان ورثه‌سنه قلع ایتدیریلوب صاحب ارض اراضی‌یی آخره تفویض ایده‌بیلور جامع الاجارتین و ورثهٔ مرقومه ٦٦ ماده حکمندن استفاده ایده‌مامك لازم کلور . چونکه ابنیهٔ مذکوره بلااذن صاحب الارض احداث قلنمش اولمغله حق قراری اولمیوب بغیر حق ومستحق القلع اولور.

متن قانونده هدم ایتدیریله‌بیلور تعبیرندن مستفاد اوله‌جغی اوزره هدم ایتدیرلمیوبده ارضك یعنی بنا بولندیغی محلك اجر مثلی جانب میری ایچون آلمق موافق مصلحت کورلدیکی وصاحب بنا دخی بوکا موافقت ایتدیکی تقدیرده اجارهٔ زمینه دخی ربط ایله ابقا اولنه‌بیلوب آنجق اراضی مامورینك ارض میری اوزرنده بنا انشاسنه اذن اعطا ایده‌بیله‌جکی خصوصات مادهٔ آتیه‌ده مصرحدر.

« اوتوز ایکنجی ماده . اراضیٔ امیریه اوزرنده بحسب الاقتضا متصرفی طرفندن ابنیه انشا اولنه‌جق اولدیغی حالده مأموری معرفتیله چفتلك ابنیه‌سی ودکرمن وآغل وطام وآنبار وآخور وصمانلق وماندره کبی ابنیه انشا اولنه‌بیلور » چونکه بونلر زراعته متعلق اولدیغی جهتله صرف سکنی ایچون اولان ابنیه قبیلندن دکلدر. بوجهتله بومقوله ابنیه انشاسی ایچون یالکز مأمورینك اذنی کافی اولوب دربار شوکت قراره عرض ایله ارادهٔ سنیه استحصالنه حاجت یوقدر. متصرفی بوکبی ابنیه انشا

ایتدکدن صکره اراضی مأموری اذنم اولمیه‌رق انشا ایتدك دیو قلع ایتمك استدیکی حالده متصرفی اذنکله وزمینی مقاطعه‌یه ربطیله انشا ایتدم دیو اختلاف ایتسه‌لر سوز صاحب ارضکدر. اما بینه متصرفه دوشر جامع الاجارتین.

متن قانونده متصرفی طرفندن دینلیور. زیرا اوتوز بشنجی ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره دیکر بر شخص فضولا ابنیه احداث ایده‌مز.

کذلك مأموری معرفتیله دینلیور. چونکه مادهٔ آنفـه حکمنـجه مأمورینك اذنی اولمدقجه انشـا اولنان ابنیه هدم ایتدیریله‌بیلور.

(فقط) انشا اولنه‌جق ابنیه (محللرینه حسب الموقع ارضك شرف و اعتبارینه کوره عشره معادل اجارهٔ زمین تقـدیر وتخصیص قلنور.) چونکه عشر، بدل ایجار مؤجل اولمغله آنك استحصالی ممکن اولمیـان حاله اراضیٔ امیریه نه وقت افراغ ایدیلور ایســه عشره بدل اوله‌رق نقوددن اجارهٔ زمین تقدیر اولنور.

(اما اثر بنا اولمیان خام اراضی اوزرینه سکنا اتخاذ اولنمق اوزره مجدداً ابنیه انشاسیله محله یاخود برقریه تشکیلی بهمه حال ارادهٔ سـنیهٔ مخصوصه‌یه متوقف اولوب یالکز مأمورینك اذنی کافی دکلدر.) بناءعلیه خام اراضی اوزرینه محله یا قریه تشکیلی اسـتدعا اولندقده کیفیت شورای دولتـده مذاکره اولنه‌رق

ويريله‌جك قرار اوزرينه عرض عتبهٔ عليا قلنوب ارادهٔ سنيه شرفصادر اولدقده محله يا قريه تشكيل اولنور. بوصورتده ارادهٔ سنيه شرفصادر اولمامش ايكن صاحب ارض بر يرى مقاطعه‌يه ربطيله خانه و محله انشاسنه اذن ويرسه صحيح اولماز جامع الاجارتين.

محله يا قريه تشكيل اولنديغى تقديرده ابنيه محلى اراضىٔ اميريه اولمق اوزره قالوب ملك اولميه‌جغندن عشره معادل اجارهٔ زمين تقدير اولنمق لازم كلور. «٢» ماده شرحنه باق.

خال اراضيدن مقصد ذاتا بنا اثرى بولنميان و محله يا قريه شكلنده اولميان اراضىٔ اميريه‌در.

خام اراضى اوزرينه ابنيه انشاسى حقنده وقوعبولان بر استدعادن طولايى جريان ايدن معامله‌يى حاوى آتى الذكر شوراى دولت قرارى درج اولنور.

«... خانه‌لك نفس معمورة العزيزده و معموره‌لر داخلنده و درسعادت شوسه‌سى جاده‌سنده كائن معلوم الحدود متصرفه اولديغى تربيعا اوچيوز طقسان ايكى بيك يوز اون مترو اراضىٔ اميريه‌دن اولجه بالافراز آخره فارغ اولديغى محللر ايله يوللر كشادى و مكتب و قره‌غولخانه انشاسى ايچون ترك و تفريق اولنه‌جق محللر بعد الاخراج متباقى اراضى اوزرينه صرف ملك اوله‌رق ابنيه انشا و اشجار غرس اولنمق اوزره اصولا مقاطعهٔ زمينه ربطى و طالبى ظهورنده پارچه پارچه صاتامق ايچون

یوللر کشادیله پارچه و آطه‌لره تقسیمی و اصوللی وجهله مکتب وقره‌غولخانه یری تعیین وتفریق ایله مجدداً محله تشکیلی ومذکور پارچه و آطه‌لر ایچون یکیدن بشقه بشقه سند خاقانی اعطاسی استدعا اولنمش و مذکور اراضینك قیمت مخمنه‌سی اللی التی بیك اوچیوز غروشدن عبارت اولمسیله بیکده اوتوز پاره حسابیله درت یوز اون ایکی غروش اون پاره مقاطعهٔ سنویه اعطاسی لازم کله‌جکی و اراضیٔ مذکوره‌نك قومسال و قوهٔ ابناتیه‌سی ضعیف اولدیغنه کوره ابنیه انشاسیله محله تشکیلنده محذور اولمدیغی اشعار محلیدن آکلاشلمش اولدیغنه بناء موجبنجه اجرای ایجابی خصوصنه شورای‌دولت قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی شرفصادر اولدیغی با بیورلدیٔ عالی داخلیه نظارت جلیله‌سنه اشعار و طرف عالیٔ صدارتپناهیدن بشقه‌جه مقام و آلای سر عسکری ایله دفتر خاقانی نظارت جلیله‌سنه‌ده ازبار قلنمش اولمغله ذکر اولنان خریطه اوراق متفرعه‌سیله برابر داخلیه نظارت جلیله‌سندن معمورة العزیز ولایت بهیه‌سنه اعاده وتسیار قلنمغله.»

خام اراضی. تعبیرندن مستفاد اوله‌جغی اوزره خام اراضی اولمیوبده فی الاصل اوزرنده ابنیه انشا قلنمش اراضیٔ امیریه‌دن اولور ایسه اول اراضی‌یه تفوض و تفرغ و یاخود مورثندن انتقال صورتیله متصرف اولان کیمسه سنه‌بسنه مقاطعه‌سی جانب میری‌یه ادا ایتدیکی حالده تکرار مأمورندن اذن آلمقسزین

ابنیه انشا ایده بیلور. انشا ایتدیکی ابنیه کرك اولکی حالده بولنسون وکرك آندن بیوك یا کوچك اولسون حکما فرق یوقدر.

اما اول اراضیٔ امیریه اول کیمسه‌نك اولوجهله انتقالا یا تفرغا تصرفنده اولیوب بالکه برکمسنه‌نك تصرفنده بولنیان ارض میری اوزرینه بر تقریب ایله بنا یاپدقده بونك حکمی ۸۲ ماده‌ده کلور.

اراضیٔ مواتده تصرف مجلهٔ احکام عدلیه ناطق اولدیغی اوزره ذاتا ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی‌یه متوقف اولدیغی جهتله آنده ابنیه انشاسی دخی بو جمله‌دن اولوب اما اراضیٔ متروکه‌یه کلنجه بوکبی اراضی احتیاجات عامه ایچون ترك قلنمش اولمغله اشبو قانونك باب ثانیسنك فصل اولنده بیان اولندیغی کبی آنده ابنیه انشا یاخود صور سائره ایله تصرف جائز دکلدر.

بو ماده حقنده دفتر خاقانی نظارتندن یازیلان تحریرات عمومیه‌نك صورتی برجه زیر درج اولنور. « بعض محللرده اراضیٔ امیریه اوزرینه بلارخصت ابنیه انشا قلندیغی خبر آلنه‌رق بونلر حقنده اولنه‌جق معامله باب عالی جانب سامیسنه عرض اولنه‌رق جوابا شرفوارد اولان تذکرهٔ سامیه‌ده بلارخصت ارض میری اوزرنده ابنیه انشاسی مجاز اولمدیغی حالده بعض محللرده بولنان مأمورینك عدم تقید و مسامحه‌سیله ارض میری اوزرینه بلارخصت دکاکین وسائره انشا ایدلدیکندن بعد ازین حکومته بالمراجعه ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه استحصال ایدلمدکجه ارض

میری اوزرینه ابنیه [بوراده ابنیه لفظی مطلق اولەرق مذکور ایسەده متن قانونده اراضی مأمورلرینك انشاسنه رخصت ویره‌بیله‌جکی مذکور اولان ابنیه بوندن مستثنادر] انشا ایتدیرلماسی ایچون تقییدات لازمه و متمادیه اجراسی حقنده ولایات ایله الویهٔ مستقله‌یه تبلیغات اجراسنك داخلیه نظارت جلیله‌سنه بیلدیرلمسی وشمدی‌یه‌قدر یاپیلمش اولان بومقوله ابنیه‌نك بدل عشره ربط ایدلمسی خصوصنه شورای دولت قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفتعلق بیوریله‌رق نظارت مشارالیهایه اشعار کیفیت اولندیغی بیان عالیسیله ایجاب حالك اجراسی امرواشعار بیورلمش اولدیغندن برموجب ارادهٔ سنیه شمدی‌یه قدر رخصتسز یاپیلمش اولان ابنیه‌نك قانون وقاعده‌سی دائره‌سنده بدل عشره ربط ایدلمسنك وبعد ازین حکومته مراجعت وبالاستیذان ارادهٔ سنیه استحصال ایدلمدکجه اراضیٔ امیریه اوزرینه ابنیه انشا اولنمامسنه بغایت اعتنا ودقت اولنمسنك وبوندن بویله قنغی مأمورك دائرهٔ مأموریتی داخلنده بلا رخصت بومثللو ابنیه انشا اولنورسه اومأمورك تحت‌مسؤلیته آلنمسی مقرر بولندیغندن بالجمله دفترخاقانی مأمورلرینه تعمیماً ازباری مجلس ادارهٔ امانتدن افاده اولنەرق کیفیت مأمورین سائره‌یه بیلدیرلمش اولمغله طرف شریفلرندن دخی بروجه محرر اقتضاسنك ایفاسنه صرف مساعی وهمتله مغایر قانون حالات وقوعندن دائما توقی ومجانبت اولنمسی ورخصتسز انشا اولنوب

بدل عشره ربط ایدیله‌جك ابنیه‌نك مواقع وانواعی ایله هر بری ایچون نه‌مقدار بدل عشر تقدیر ایدلدیکنی مبین دفتر کوندرلمسی

فی ٢٩ تشرین اول سنه ٣٠٠

(اوتوز اوچنجی ماده . باطابو تصرف اولنان اراضی‌یه کرك متصرفی وکرك اجانبدن بری میت دفن ایده‌ماز .) زیرا ارض میریه‌نك ظاهری بیت المالك مالکی اولدیغی کبی باطنی دخی بیت المالك ملکی اولور. چونکه مجله‌نك ١١٩٤ ماده‌سی حکمنجه کیمکه بر یره مالك اولور ایسه مافوقنه وماتحتنه دخی مالك اولور . نته‌کیم برکیمسه دیکر کسنه‌نك ملك عرصه‌سنه میت دفن ایده‌میه‌جکی کبی .

بوفقره مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن مستبان اولورکه اراضی مأمورینك اذنی اولمقسزین میت دفن ایده‌میه‌جکی کبی اذنیله دخی دفن ایده‌ماز . یعنی اراضی مأمورینك بوبابده اذن ورخصت ویرمسنك حکمی یوقدر . ذاتاً دفن اموات خصوصی نظامنامهٔ مخصوص ایله تحت انضباطه آلنه‌رق هرکس ایسته‌دیکی یرده وملکنده بیله امواتی دفن ایده‌من . زیرا صحت عمومیه‌یی اخلال وامصار وقرانك انتظامنی پای مال ایدر . بوجهتله دفن اموات ایچون تخصیص ایدلمش مقبره‌لر واردر. وبرقریه یاقصبه اهالیسنه مقبره تخصیصی لازم کلدکده اراضیٔ محلوله‌دن یامواتدن لزومی قدر محلك اذن سلطانی ایله مقبره اولمق اوزره تخصیصی جائز اولور . (و) متصرفی یاخود اجانبدن بری اراضیٔ

اميريه يه ميت دفن (ايتديكي صورتده دفن اولنان ميت طاغلمامش ايسه مأمورى طرفندن محل آخره نقل ايتديريلور .) چونكه مجله نك ٩٠٩ ماده سنده دخى ذكر اولنديغى وجهله بر كيمسه ديكرك عرصه سنى بر شى وضع ايله اشغال ايتسه قويديغى شيئى رفع ايله عرصه يى تخليه ايتمك اوزره كنديسنه جبر اولنور . واقعا بر ميت دفن اولندقدن يعنى اوزرينه طوپراق اهاله قلندقدن صكره اخراجى جائز دكل ايسه ده حق آدميدن طولايى جائزدر .

نته كيم بر كيمسه بر ملك عرصه يى صاتون آلدقدن صكره درونده ميت دفن ايدوب بعده شفيع آنى بالشفعه اخذ ايتسه مخير اولوب ديلرسه ميتى اخراج ايدر : ديلرسه اوزرينى تسويه ايدرك زراعت ايلر . چونكه شفيعك حقى عرصه نك هم ظاهرنده همده باطننده اولوب ايسترسه باطنده كى حقنى ترك و آرزو ايلر ايسه استيفا ايلر .

ملك اولان ارض مغصوبده دفن ميتده دخى حكم بويله در .

تفصيلات آنفه دن مستفاد اولوركه اراضئ اميريه يه دفن اولنان ميت طاغلمامش اولديغى حالده دخى اوزرى تسويه اولنه رق زراعت اولنه بيلور .

(و) ميت (اكر طاغلمش ايسه اوزرى تسويه اولنور .) و بو حالده اوزرنده زراعت اولنه بيله جكى كبى مساغ قانونى بولنان طام و آغل كبى ابنيه دخى انشا اولنه بيلور .

{ اصل }

﴿ اوتوز دردنجی ماده . اراضیٔ امیریه‌دن بالافراز خرمن یری اتخاذ قلنمش ومستقلاً یا مشترکاً تصرف اولنه کلمش اولان یرلر حقنده اراضیٔ سائره معامله‌سی اولنور . اراضیٔ امیریه‌دن مفرز طوز خرمنلری یرلری دخی بوقبیلدندر . وبویله خرمن یرلری ایچون عشره معادل سنوی مقاطعهٔ زمین آلنور . ﴾

طوز خرمنلری تحت انحصارده بولنمش ودیون عمومیه نظامنامه‌سنك سکزنجی ماده‌سی موجبنجه ادارهٔ مذکوره‌یه ترك ایدلمش بولندیغندن اشبو اوتوز دردنجی ماده‌نك بوكا دائر فقره‌سنك حکمی مفسوخ اولمغله مادهٔ قانونیه بروجه آتی اولمق لازم کلور .

{ معدل }

﴿ اوتوز دردنجی ماده . اراضیٔ امیریه‌دن بالافراز خرمن یری اتخاذ قلنمش ومستقلاً یا مشترکاً تصرف اولنه کلمش اولان یرلر حقنده اراضیٔ سائره معامله‌سی اولنور . ﴾

یعنی بوندن اول کچن وبوندن صکره کله‌جك اولان احکام بونوع خرمن یرلرنده دخی جاریدر . شویله‌که بونلرده مرور زمان اون سنه‌در . ومتصرفی وفات ایتدکده اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سنه انتقال ایدر . وبونلر اوزرینه بلا اذن کروم واشجار غرس اولنه‌رق باغ وباغچه اتخاذ اولنه‌ماز . واذن

صاحب ارضله بدل معلوم مقابلنده و مجاناً آخره فراغ اولنه بیلور. وبونلرك امثالی تارلالر احکامی جاری اولور.

(وبوله خرمن یرلری ایچون عشره معادل سنوی مقاطعهٔ زمین آلنور .) چونکه بونلرك زراعت ایله عشر آلنمسی وبناءً علیه بدل اجارهٔ مؤجل استیفاسی قابل اولمامغله بوکا مقابل اجارهٔ زمین آلنمسی لازم کلدی .

بوماده‌ده « . . باطـابو تصرف اولنه کلمش الخ » تعبیری ۹٦ ماده‌ده بیان اولنان وبر قریه اهالیســنه عائد بولنان خرمن یرلرندن احتراز اولنیور .

(فقط طوز خرمنلری نظامنامهٔ مخصوص احکامنه تابعدر) نظامنامهٔ مخصوص فی ۹ رمضان سنه ۲۷۸ تاریخلو اولوب دردنجی وبشنجی بندلری احکامنجه اراضی متصرفلرینك زیر اداره‌لرنده بولنـان مملحـه ومعدن وقیولر جانب میریدن ضبط اولنه‌رق بدللری اصحابنـه اعطـا قلنمش وبالاده ذکر اولندیغی اوزره مؤخراً دیون عمومیه‌یه حواله ایدلمش اولمغله اشخاص عهده‌لرنده طوز خرمن یرلری قالمامشدر .

[اوتوز بشنجی ماده ، بر کیمسه‌نك صحیحاً متصرف اولدیغی اراضیسی اوزرنده دیکر بر شخص) کندوسیچون (فضولاً ابنیه احداث ویاخود کروم واشجار غرس ایلسـه اراضی متصرفنك اول ابنیـه وکروم واشجـاری مأموری معرفتیله هدم وقلع ایتـدیرمکه صلاحیتی واردر .) یعنی بونلری قلع ایدرك اراضی

بالتخلیه متصرفنه رد ایتمك اوزره او شخصه امر اولنور . چونکه مجله‌نك ٩٦ ماده‌سی حکمنجه بر کیمسه‌نك ملکنده آنك اذنی اولمقسزین آخر بر کیمسه‌نك تصرف ایتمسی جائز دکلدرکه ملك رقبه ایله ملك منفعتدن اعمدر . یوقسه اول کیمسه ابنیه وکروم واشجار یره تابعدر دیه‌رك قلعه ممانعت ایله ابنیه وکروم واشجاری ضبطه صلاحیتی یوقدر .

وشخص مرقوم کروم واشجاری وقت ربیعده قلع ایله بشقه یرده غرس ایتمك اوزره استمهال ایتدیکی تقدیرده متصرف اراضی دیلرسه امهال ایدر . دیلرسه امهال ایتمز . ومتصرف اراضی احداث اولنان ابنیه یاخود کروم واشجاری صاتون آلمق استدکده شخص مرقوم دخی موافقت ایتدیکی تقدیرده جائز اولور . نته‌کیم اراضی متصرفی ارضی غاصبه ایجار یا اعاره ایتسه ینه جائز اولوب فقط هرصورتده اوتوز ایکنجی ماده‌ده مذکور اولان احکام قانونیه بو ابنیه واشجارده دخی جاری اولور .

بو فقره‌ده هدم وقلع مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن اکلاشیله‌جغی وجهله اوچ سنه تجاوز ایدوبده اول کروم واشجاردن انتفاع اولنمق درجه‌سنه کلمش اولسه دخی ینه هدم وقلع اولنور . یوقسه بو مسئله ٢٥ ماده‌یه مقیس دکلدر .

کذلك فقرهٔ مذکوره‌ده هدم وقلع مطلق اوله‌رق ذکر وایتان اولنمسندن اکلاشیله‌جغی اوزره کروم واشجار وابنیه‌نك قیمتی ارضك قیمتندن کرك زیاده اولسون کرك نقصان یامساوی

اولسون حکم مذکور جاری اولور .

فی الحقیقه، غاصب یعنی اوشخص امر غیر مشروعی ارتکاب ایله ظالم اولدیغی حالده ظلم ایتدیکی خصوصده منفعت جهتی کوزه‌دلمك یعنی ابنیه یا کروم واشجارك قیمتی ارضك قیمتندن زیاده بولندیغی صورتده ارضك بدلنی متصرفنه ویره‌رك ارضی تصرفنه کچورمك صلاحیتی ویرلمك موافق عدالت اوله‌میه‌جغی جهتله باب ظلمك سدی ایچون بو فقرهٔ قانونیه وجهله معامله ایدلمسی لازم کلور.

بو تقدیرده اول شخص قلع ورفعندن ابا وغیبت ایتدکده اول کیمسه حاکمه بالمراجعه بعده مؤنت قلعی شخص مرقومدن المق اوزره قلعنه امر ورخصت اله‌رق بونلك اوزرینه قدر معروف مؤنت ایله انلری اراضی مأموی معرفتیله قلع ایتدیروب انقاضی یاخود اشجار مقلوعه‌یی او شخصه تسلیم ایتدکده مؤنت قلعی دخی اندن الور.

واول کیمسه کندوسی بونلری حاکمه مراجعت ایتمکسزین معرفت صاحب ارضله قلع ایده‌بیلوب بنابرین بوندنطولایی ضمان لازم کلمز ایسه‌ده شخص مرقومك اغاج وطوغله وکرمیدلرینی قیرماملق لازم کلور. زیرا مجله‌نك ١٩ ماده‌سی حکمنجه ضرر ومقابله بالضرر یوقدر. انجق مجله‌نك ٩٠٦ ماده‌سنك فقرهٔ فقرهٔ ثانیه‌سنده بیان اولندیغی وجهله ابنیه یا اشجارك قلعی مالك ارضه مضر ایسه مغصوب منه یعنی اول کیمسه انلرك مستحق القلع

اوله‌رق قیمتلرینی اعطا ایله انلری دخی ضبط ایده‌بیلوب بونده غاصبك رضاسی شرط دکلـدر. مجله‌نك حکم مذکوری اراضیٔ امیریه‌ده جاری اولمامق لازم کلور. چونکه بو ماده‌ده‌کی هـدم وقلع مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن هـدم وقلع ارض میری‌یه کرك مضر اولسون کرك اولمسون هرحالده هدم وقلع اولنه‌جغی اکلاشلمقده‌در .

فی‌الحقیقه بویله ابنیه احـداثی واغاج غرسی هم میری‌یه مضردر. نته‌کیم ۲۵ ماده شرحنده ایضاح اولنمشیدی . همـده متصرفنه مضردرکه بوده اشکاردر . بنـابرین بو ایکی ضررك دفع وازاله‌سی ایچون هرحالده قلعی لازم کلوب مجله‌نك سالف الذکر ۹۰٦ ماده‌سی حکمی اراضیٔ امیریه‌ده جاری اولمـامق لازم کلور .

بوفقره‌ده فضولا قیدی کتورلمسی متصرفنك اذنیله احداثدن احتراز ایچوندر . زیرا بر کیمسـه‌نك متصرف اولدیغی ارض میری نارلاده دیکر کمسـنه اول کیمسه‌نك وصـاحب ارضك اذنیله اغیل ومندره کبی نسنه احداث ایتسه جائز اولوب بونده جامع الاجارتینده مذکور اتی البیـان فتوانك حکمی جاری اولور « زید عمروك طـاپو ایله تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه اوزریـنـه مالیله نفسیچون عمروك اذنی واذن صـاحب ارضله بر دکرمن بنا ایلسه حالا عمرو زیدك اولدکرمنی قلع ایتدیرمکه

قادر اولورمی الجواب اولماز.»

(بالاشتراك تصرف اولنان اراضینك مجموعی اوزرینه مشترکلردن بری دیکرینك اذنی بولنمقسزین) کندوسیچون (فضولا ابنیه واشجار احداث وغرس ایدرسه دیکر شریکك حصه‌سی حقنده ینه بو معامله اولنور.) یعنی اول بنا واشجار بانی وغارسك اولوب مجرد اراضی مشترکه‌ده بنا وغرس ایدلمش اولمسندنطولایی مشترك اولماز.

بوفقره‌ده حصه‌سی حقنده تعبیرندن مستفاد اولدیغی ومجله‌نك ١١٧٣ ماده‌سنده بیان قلندیغی اوزره قابل قسمت اولان بر اراضیده حصه‌دارلردن بری کندیسیچون دیکر حصه‌دارك اذنی اولمقسزین ابنیه انشا یاخود اغاج غرس ایتدکدنصکره دیکر حصه‌دار رفعنی طلب ایتدکده متشارکلردن بریسنك یاخود ایکیسنك طلبلریله اراضی تقسیم اولنور. زیرا بوحالده قبل القسمه رفع اولندقده بانی وغارسك حقی بالکلیه باطل اولوب اما تقسیم اولندقده کندی حصه‌سنه اصابت ایدن مقدارده حقی محافظه اولنمش اولور. بو صورتده ابنیه یا اشجاردن بانینك وغارسك حصه‌سنه اصابت ایده‌نك امری کندیسنه عائد اولوب دیلدیکی کبی تصرف ایدر. اما دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار انك طلبی اوزرینه معرفت صاحب ارضله هدم ورفع اولنور. یاخود طرفین اتفاق ایدرلر ایسه ابنیه یا اغاجلرك

قيمتلرينى بانى وغارسه ويره رك ديكر حصه دار ابنيه واشجارى تملك ايدر .

لكن اراضى قابل قسمت دكل ايسه او حالده كالاول شايعا تصرف ايدلمك اوزره جمله سى هدم ورفع اولنور . چونكه بر اراضيده متشاركلردن بريسى ابنيه انشا ياخود اغاج غرس ايده مز . زيرا شريكى مشترك اراضى منفعتندن منع ايدلمش اولوركه احد شركانك بوكا صلاحيتى يوقدر .

بو فقره ده مجموعى اوزرينه تعبيرى احترازيدر . چونكه قابل قسمت اولان بر اراضينك برقسمنده حصه دارلردن بريسى كنديسى ايچون ديكر حصه دارك اذنى اولمقسزين ابنيه انشا ياخود اغاج وكروم غرس ايتدكدن صكره ديكر حصه دارك طلبيله تقسيم اولنه جغى فقرهٔ اخيره ده ذكر اولنيور .

كرك بو فقره ده اذنى بولنمقسزين تعبيرى وكرك فقرهٔ اولاده بو معناده اولان فضولا تعبيرى اوراده دخى ايضاح اولنديغى اوزره احترازى اولوب اتفاقى دكلدر . زيرا حصه دارلردن بريسى كندوسيچون ديكر حصه دارك اذنيله وصاحب ارضك مساعده سيله مثلا بنا ياپدقده شريكى بونى قلع ايتديره مز . فقرهٔ انفه شرحنه باق .

كرك بو فقره شرحنده وكرك فقرهٔ اولى شرحنده كندوسيچون قيدى احترازى اولوب شريكنك اذنيله شركت ايچون بنا انشا ياخود اغاج غرس ايتسه وياخود شريكنك اذنيله على الاطلاق

بنا انشا یاخود آغاج غرس ایلسه مشترك اولوب حصهٔ مصرفیله شریکنه مراجعت ایدر . مجله‌نك ١٣٠٩ ماده‌سنه باق .

معلوم اولملیدرکه بو ماده‌نك گرك سالف الذکر ایکی فقره‌سی وگرك فقرات آتیه‌سی اشبو قانونك یکرمی بشنجی ماده‌سی حکمنه خلل گتورمز .

(آنجق برکیمسه آخردن تفرغ ویاخود محلول ظنیله جانب میریدن تفوض وبابا وآناسندن) ویاخود دیگر مورثندن (انتقال) یاخود موات ظنیله رقبه‌سی بیت الماله عائد اولمق اوزره اذن سلطانی ایله احیا (گبی اسباب تصرفدن برسبب ایله یدنده معمول به سند بولندیغی حالده متصرف اولدیغی اراضیسی اوزرنده ابنیه ویا اشجار احداث وغرس ایلدکدن صکره برشخص ظهور ایدوب اول ابنیه واشجار محلنه مستحق چیقه‌رق اومحلده حق تصرفی تبین وتحقق ایلدیکی صورنده ابنیه واشجارك مقلوعاً قیمتی اومحلك قیمتندن زیاده ایسه محل مذکورك قیمت صحیحه‌سی مستحق چیقان شخصه ویریله‌رك اول محل ابنیه واشجار صاحبنك یدنده ابقا اولنور .) زیرا مجله‌نك ٢٧ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره ضرر اشد ضرر اخف ایله ازاله اولنور .

قیمت مذکوره ارضك رقبه‌سنه مقابل اولمیوب حق تصرفه بدل اولدیغندن مستحق چیقان شخص ارضك رقبه‌سنه مالك اوله‌میوب کالاول مستأجر اولور .

واقعا اراضیٔ امیریه‌ده حق تصرف ، حق شفعه گبی حقوق

مجرده‌دن اوله‌رق آندن اعتیاضك جوازنده بین‌الفقهاء اختلاف اولنمش یعنی بعض فقهـا اعتیاضك جوازینه ودیكر بعض فقهـا اعتیاضك عدم جوازینه قائل اولمش ایسه‌ده بوماده‌ده اعتیاضك جوازینه دائر اولان قول فقها قبول ایدلمش دیمك اولورکه اوتوز سکزنجی ماده‌سنده بوكا دائر تفصیلات ویریله‌جکدر .

معلوم اولملیدرکه بوفقره‌ده درت احتمال بولنور .

١ طرفینك اوتحلك بیعنه یعنی ابنیه واشـجار صـاحبنه فراغه مستحق و اوتحلك تفرغنه ابنیه واشجار صاحبنك متفق اولملریدر .

٢ طرفینك قلعه اتفاق ایلملریدر . ایمدی بوایکی صورتده شایان تذکار برشی یوقدر. چونکه رضاء طرفین حاصل اولدیغی کبی کمسنه‌یه دخی برکونه مضرتی یوقدر .

٣ ابنیه و اشـجار صاحبی اوتحلی قیمت حقیقیه‌سیله آلمق یعنی تفرغ ایتمك استدیکی حالده دیکری صاتمقدن امتناع ایلمسیدر. بوصورتده متصرف ارضك امتناعنه باقلمیوب رضاسی بولنمسه‌بیله اوتحلی ابنیه واشجار صاحبنه فراغ اونمسی لازم کلورکه ایشـته متن قانونده بیان اولنان صورت بودر.

٤ مستحق ارضی صاتمق یعنی ابنیه واشجار صاحبنه فراغ ایتمك استدیکی حالده ابنیه واشجار صاحبنك آنی آلمقدن امتناع ایلمسیدر. بو صورت رابعه‌نك حکمی قریبا بیـان اولنه‌جق تفصیلاتدن مستفاد اولور.

خلاصهٔ کلام، بو تملکك يعنی ابنيه واشجار صاحبنك بونلرك بولنديغی يرلری تفرغ ايلمسنك ايكی شرطی اولوب شرط اول ابنيه يا اشجارك قيمتلری ارضك قيمتندن زياده اولمق اولوب بو وجهله ابنيه يا اشجارك قيمتلری زياده اولنجه ارضدن مالكك حقی منقطع و زائل و قيمته منقلب اولور . بر تقديرده ابنيه يا اشجار صاحبنك بو وجهله ارضی تحت تصرفنه كچورمكه حقی وار ايكن شو حقنی استعمال ايتميوبده ابنيه يا اشجارينی قلع ايدرك ارضی صاحبنه رده راضی اولديغی صورتده نظر اولنور . حاكم ارضك قيمتنی اعطا ايتمسيله ابنيه يا اشجار صاحبنی محكوم ايتمش ايسه آرتق ارضی رد ايدهميهجكی وحتی ابنيه واشجارينی قلع ايتمسيله ارضی اعاده‌يه مقتدر اولهميهجغی بی اشتباه اولوب اما قبل الحكم رد ايدهبيلهجكنی بعض علما ذكر ايلمشدر . ديكر بعض علما ايسه بلا فائده تضييع ماله بادی اولهجغی جهتله قبل الحكم دخی رد ، حلال اولميهجغنی آثيان ايلمشدر . شرط ثانی ، ابنيه انشاسی يا آغاج غرسی اول ارض كندوسنك تحت تصرفنده اولمسی حقنده موجود اولان سبب شرعی اوزرينه بولنمقدر . بنابرين شرط اول بولنمسه بونك حكمی ، فقرهٔ آتيه ايله بيان اولنديغی كبی شرط ثانی بولنمسه بو مسئله شو ماده‌نك فقرهٔ اولیسنه رجعت ايدر . شو قدر واركه ابنيه يا اشجارك قيمتيله ارضك قيمتی مساوی اولديغی تقديرده طرفين برشی اوزرينه اتفاق ايدرلر ايسه فبها والا اراضی و ابنيه و اشجار

فراغ وبیع اولنەرق ثمنی بینلرنده تقسیم اولنور.

متن قانونده مقلوعا قیمت دینلیور . مجلهنك ٨٨٢ و ٨٨٤ و ٨٨٥ مادهلرنده تفصیل اولندیغی اوزره بونلرده اوچ نوع قیمت واردر.

١ قائما قیمت ٢ مقلوعا قیمت ٣ مستحق القلع اولەرق قیمتدر . اڭ چوق قیمتی اولان قائما قیمت اولدیغی کبی آندن صکره قیمتجه زیاده اولان مقلوعا قیمت اولوب قیمت مذکوره ایسه بعد القلع ابنیه انقاضنك و اشجار مقلوعەنك قیملریدر. اڭ دون قیمتی اولان دخی مستحق القلع اولەرق قیمتدرکه بوقیمت مقلوعا قیمتدن قلعیه اجرتی مقداری آز اولور. بوکا مأموراً بالقلع دخی دنیلور.

﴿ واکر اولمحلك قیمتی ابنیه واشجارك قیمتندن آز ایدیسه اول ابنیه و اشجارك مستحق القلع اولدیغی حالده اولان قیمتی صاحبنه ویریلەرك ابنیه واشجار شخص مزبوره ویریلور. ﴾

بو فقرەده دخی درت احتمال واردر.

احتمال اول، مستحق ایله اول کیمسه یعنی ابنیه یا اشجار صاحبی بو معاملەده راضی و متفق بولنملریدر . بو تقدیرده اول کیمسه بایع و شخص مزبور مشتری اولمغله رضاء طرفین ایله دیلدکلری کبی بیع و شرا ایدەبیلورلر.

احتمال ثانی، طرفین ابنیه یا اشجارك قلعیله ارضك تخلیەسنه متفق بولنملریدرکه بو تقدیرده دخی کمسنەنك مداخلەسنه محل

اولیوب بالاتفاق بو وجهله معامله ایده‌بیلورلر.

احتمال ثالث ، اول کیمسه ابنیه یا اشجارینی شخص مرقومه یعنی مستحقه صاتمق استدیکی حالده شخص مرقوم آلمقدن امتناع ایله اول کیمسه‌یی هدم وقلعه مجبور ایتمیدر. متن قانونده بیان اولنان بو احتمالدرکه قانون بوراده اول کیمسه‌یی مهما امکن ضرردن وقایه ایلمشدر.

احتمال رابع ، او شخص آلمق استدیکی حالده او کیمسه‌نك صاتمقدن امتناع ایله هدم و قلعه راضی اولمسیدر. بو حالده اول کیمسه‌یه هدم وقلعه مساعده ایدلمیوب رضاسنه باقلمقسزین قیمتیله شخص مرقومه اعطا اولنمق لازم کلورمی؟ بو فقرهٔ قانونیه اول کیمسه‌یی ضرردن وقایه ایچون اولدیغنه کوره اول کیمسه کندوسی ضررینه راضی اولنجه اجباره محل اولمیه‌جغی وبناء علیه اول کیمسه‌نك قلعه حقی اولدیغی وارد خاطردر .

(وبالاشتراك تصرف اولنان اراضینك بعض محلی اوزرینه شریکنك اذنی اولمقسزین دیکری) یعنی شریك دیکر کندو نفسیچون (ابنیه ویا اشجار احداث و غرس ایلدیکی صورتده اون بشنجی ماده‌ده بیان اولنان وجهله اول اراضی تقسیم اولنوب ابنیه ویا اشجار محلی شریکنك حصه‌سنه اصابت ایدرسه ینه بو معامله اجرا اولنور.)

بو ماده بش فقره‌یی مشتمل اولوب اشبو فقره‌ده‌کی « بو معامله » لفظنده بولنان « بو » اسم اشارتی فقرهٔ اولایه

راجعدر. «بو» لفظنك موضوع لهی بولنان قریبه اشارت ایچون قوللانلمیوب بو مقامده بعیده اشارت ایچون استعمال ایدلمش اولورکه بو وجهله استعمالی دخی کثیردر. شو فقره‌ده تقسیم اولنه‌جغی ذکر اولنیور. زیرا بو صورتده قبل القسمه بنا یا آغاجلر رفع اولنه‌دقده بانی وغارسك حقی بالکلیه باطل اولوب اما تقسیم اولندیغی تقدیرده کندی حصه‌سنه اصابت ایلیان مقدارده بانی و غارسك حقی محافظه ایدلمش اولور.

قسمت مذکوره اوزرینه ابنیه و اشجار بانی و غارسك حصه‌سنه اصابت ایدرسه فبها. واکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایدرسه بو حصه‌دار اول ابنیه واشجاری هدم ورفع ایتدیره‌بیلور. واکر طرفین اتفاق ایدرلر ایسه ابنیه واشجارك قیمتلری بانی وغارسه ویریله‌رك دیکر حصه‌دار بنا و آغاجی تملك ایدر. چونکه بو معامله بیع و شرادن عبارت اوله‌رق اتفاق و رضای طرفینه متوقفدر.

واول ابنیه واشجارك بعضیسی بانی وغارسك حصه‌سنه وبعض آخری دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایدرسه بانی وغارسك حصه‌سنه اصابت ایدن مقدارك امری کندینه عائد اولوب اما دیکر حصه‌دارك حصه‌سنه اصابت ایلیان مقدار آنك طلبیله صاحب ارض معرفتیله هدم ورفع اولنور.

فقرهٔ آنفه‌ده اولدیغی کبی بو فقره‌ده دخی اذنی اولمقسزین قیدی احترازی اولمیوب اتفاقیدر. حصه‌دارلردن بریسی کندو-

سیچون دیکر حصه‌دارك اذنیله بلااذن صاحب الارض مثلا ابنیه یاپدقده ارضدن شریکنك حصه‌سنی استعاره ایتمش اولور.

شو حالده مجله‌نك ٨٣١ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره ابنیه یاپمق و آغاج دیکمك ایچون بر استعاره ایتمك صحیح اولوب آنجق معیر دیلدیکی وقت اعاره‌دن رجوع ایله بونلری قلع ایتدیره‌بیلور. شو قدر وارکه اعاره موقت ایسه ابنیه و اشجارك قلع اولندیغی زمانده‌کی مقلوعا قیمتی ایله انقضای مدته‌قدر طورمق اوزره قیمتی بیننده تفاوت نه ایسه آنی ضامن اولور.

مثلا ابنیه و اشجار درحال قلع اولندیغی تقدیرده مقلوعا قیمتی اون ایکی آلتون و انقضای مدته قدر طورمق اوزره قیمتی یکرمی آلتون اولدیغی حالده معیر درحال قلع ایتدیره‌جك اولسه مستعیره سکز آلتون ویرمسی لازم کلور.

بو فقره شرحنده دخی اشارت اولندیغی اوزره شو فقرهٔ اخیره‌ده‌کی ابنیه یا اشجاردن مقصود ابنیه‌یی انشا یا اشجاری غرس ایدن شریکك کندو نفسیچون یاپدیغی ابنیه یا غرس ایتدیکی اشجاردر. اما شریکك امریله شرکت ایچون بنا انشا یاخود آغاج غرس ایلسه و یاخود شریکنك اذنیله علی الاطلاق یعنی شرکت ایچون اولمق ایله مقید اولمیه‌رق ابنیه انشا یا اشجار غرس ایلسه ابنیه یا اشجار مشترك اولور. وبانی و غارس اولان شریك حصهٔ مصرفیله شریکنه مراجعت ایدر. مجله‌نك ١٣٠٩ و١٥٠٨ ماده‌لرینه مراجعت اولنه.

فصل ثانی

﴿ اراضیٔ امیریه‌نك صورت فراغی حقنده ﴾ اولوب اون سکز ماده‌یی حاوی ﴿در.﴾

فراغ، لغة فانك فتحیله اوله‌رق بر ایشدن اشتغالی ترك ایله قورتیلوب بوش طورمق معناسنه اولوب اصطلاحا بر کیمسه‌نك اراضیٔ امیریه‌ده اولان حق تصرفنی آخرك عهده‌سنه ترك وتفویض ایتمکدن عبارتدرکه تفویض ایدن کیمسه‌یه فارغ وتفویض ایدن کمسنه‌یه مفروغ له و تفویض مقابلنده فارغك مفروغ لهدن آلدیغی آقچه‌یه بدل فراغ دینلور.

فراغ، ذاتی اعتباریله درت قسمه منقسم اولدیغی کبی بدل اعتباریله دخی درت قسمدر. شویله‌که ذاتی اعتباریله اولان اقسام شونلر یعنی فراغ قطعی، فراغ بالوفا، فراغ بالاستغلال وفراغ بالمواضعه‌در.

فراغ قطعی، بلا شرط وقوعبولان فراغدرکه فراغ بالوفا وفراغ بالاستغلال مقابلنده ذکر اولنور. بونك بیعده نظیری بیع قطعیدر.

فراغ بالوفا، بر کیمسه‌نك آخر کمسنه‌دن استدانه ایلدیکی مبلغ مقابلنده تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه‌یی دینی ادا ایتدکده ینه کندویه رد اولنمق شرطیله داینه فراغ ایتمکدرکه ١١٦و١١٧

ماده‌لرده ذکر وطاپو نظامنامه‌سنك ٢٥ و٢٦ و٢٧ و٢٨ ماده‌لرنده توضیح اولنیور. بونك بعده نظیری بیع الوفادر. مجله‌نك ١١٨ ماده‌سنه باق.

فراغ بالاستغلال، فارغ اراضیٔ مفروغ بهایی مفروغ لهدن استیجار ایتمك شرطیله اولان فراغ بالوفادر. بونك بعده نظیری بیع بالاستغلالدر. مجله‌نك ١١٩ ماده‌سنه باق. فراغ بالاستغلال اکثر احکامده بیع بالاستغلال کبی اولوب آکا دائر تفصیلات مجله شرحمزده کتاب اجاره‌سنده بحث مخصوصنده ذکراولندیغی کبی رسالة المواضعه والاستغلال نام اثرمزده دخی مفصلامذکور اولمغله آنلره مراجعت ایدلمسی لازم اولور.

فراغ بالمواضعه، فارغ ایله مفروغ له سرا بروجه آتی اتفاق ایتدکلرندن صکره اتفاق سابق مذکوره بناء علنا فراغ وتفرغ ایتملریدر. شویله‌که فارغ مفروغ لهه عهده‌مده بولنان فلان اراضی‌یی مأموری حضورنده ساکه قطعیا فراغ ایده‌جکم. فقط فراغ مذکور حقیقة فراغ اولمیوب مفروغ اولان اراضی کالاول بنم عهدهٔ تصرفمده قالمسی مقرر ومشروطدر دیوب مؤخرا بو شرطه بناء فراغ ایلمسیدر.

مثلا بر کیمسه تحتنده تصرفنده اولان تارلالری صاحب ارض معرفتیله اوغلی عمروه فراغ ایتدکدن صکره فوت اولمغله دیگر اوغلی بکر بابام اول یرلری بندن قاچیروب قرنداشم عمروه مواضعه طریقیله ویرمشیدی دیو دعوی ایدوب اثبات ایلسه بکر

دخی اول تارلالردن حصه‌سنی آلور جامع الاجارتین. لکن بونده‌کی اسباب ثبوتیه مسقفات موقوفه‌نك مواضعة فراغنده اولدیغی کبی سند واقراره منحصر دکلدر. اسباب ثبوتیهٔ مواضعه سند واقرار اوله‌بیله‌جکی کبی شهود دخی اسباب ثبوتیه‌دن اولور. زیرا مسقفات ومستغلات وقفیه‌ده اسبات ثبوتیه‌نك اقرار وسنده قصری ارادهٔ سنیه‌یه مبنی اولوب بوکبی اراضیٔ امیریه‌ده‌کی مواضعه دعوالرنده یوبله بر اراده یوقدر. بو مسئله حقنده معلومات مفصله آرزو ایدنلر فتواخانهٔ عالیجه قبول ایدلمش اولان رسالة المواضعه والاستغلال نام اثرمزه مراجعت ایتسونلر.

بدل اعتباریله فراغك اقسامی دخی شونلردر. مجانا فراغ، بدلدن سکوت ایله واقع اولان فراغ، ملك مقابلنده اولان فراغ، ملك کرك منقول وکرك عقار وکرك منفعت اولسون ومبادلة یعنی بر اراضیٔ امیریه‌نك دیکر اراضیٔ امیریه مقابلنده فراغدر. بونلرك جمله‌سی اذن صاحب ارضله اولورایسه صحیح وبلااذن غیر صحیح اولوب برنجیسی ایله ایکنجیسنده فارغ بدل طلب ایده‌میوب اما اوچنجیسی ودردنجیسنده طلب ایده‌بیلور.

اراضیٔ امیریه‌نك فراغنده ایکی قول اولوب قول اول، یحیی بن زکریانك قولیدرکه بوکا کوره فراغ حق عادیٔ مجرددن نزول اولوب آلنان بدل فراغ دخی حق مجرد مذکورك عوضیدر. یوقسه فارغ یعنی اراضیٔ امیریه متصرفی طرفندن

مفروغ لهه اجبار اولمدیغی کبی بدل فراغ نامیله آلنان آقچه دخی اجارهٔ معجله دکلدر.

قول مذکور عرفه مخالف اولدیغی کبی مثلا بر کیمسه‌نك مبادلهٔ آخر کمسنه‌یه فارغ اولدیغی تارلایه مستحق چیقوبده بعد الاثبات او کمسنه‌دن مذکور تارلایی اخذ وضبط ایتسه او کمسنه‌نك اول کیمسه‌یه بدل فراغ اولمق اوزره ویردیکی تارلایی آندن استرداد ایده‌مامك لازم کلور. زیرا او کمسنه‌نك کندی تارلاسندن اول کیمسه‌یه نزول وفراغی ضمننده اجاره منفسخ اوله‌رق او کمسنه‌نك بر کونه حقی قالمامش اولور.

قول ثانی. اکثر علمانك ذاهب اولدقلری قولدر که بوکا کوره فراغ مذکور اجاره‌در. قول مذکور عرفه مطابق اولدیغی جهتله معتبر اولان دخی بودر.

بناء علیه بر کیمسه صاحب ارضدن اراضئ امیریه‌دن بر قطعه‌یی بدل معلوم مقابلنده تفوض ایتسه صاحب ارض آجر واول کیمسه مستأجر وبدل مذکور اجارهٔ معجله اولور. نته‌کیم سنوی استیفا اولنان عشر، وبدل عشره مقابل تقدیر اولنان اجارهٔ زمین دخی اجارهٔ مؤجله اولور.

واول کیمسه مذکور اراضی‌یی بدل معلومه مقابل آخر کمسنه‌یه فراغ ایتدکده اول کیمسه آجر ثانی واو کمسنه مستأجر ثانی و آلدیغی بدل دخی بدل اجاره اولور.

خلاصهٔ کلام، مذکور اراضی‌یی اول کیمسه‌نك او کمسنه‌یه

فراغی مجله‌نك ٥٨٧ ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهله مستأجرك مأجوری بشقه‌سنه ایجار ایتمسی قبیلندندر . فقط فراغ ایله ایجار بیننده فرق واردر. شویله که فراغ ایله ارض، فارغك تصرفندن چیقوب مفروغ لهه انتقـال ایلدیکی حالده عقد ایجارده آجر مأجوری ایجار ایتدکده آجرك مأجورده‌کی حق تصرفی ومالکی زائل اولماز .

شو قول ثانی‌یه یعنی فراغ ایجار اولدیغنه اوچ مسئله تفرع ایدر . مسـئلهٔ اولی ، ایکی کیمسـه تارلالرینی مبادلة اجرای فراغ ایتدکلرندن صکره بریسنك یدنده‌کی تارلا بالاستحقاق ضبط ایدلسه اول دخی ویردیکی تارلایی آرقداشندن استرداد ایدر . زمانمزده بو معامله جاری ومرعیدر . مسئلهٔ ثانیه، بر کیمسـه اراضیٔ امیریه‌یی بدل معلوم مقابلنده آخر کمسنه‌یه فراغ ایتدکدن مثلا برآی صکره مفروغ له فوت اولوب محلول اولسه مفروغ بهك ورثه‌سی مورثلرینـك اجر مثل ایله رسم طاپودن استیفا ایتمدیکی مقداری اول کیمسه‌دن طلب ایده‌بیلور . مکرکه تعیین اولنـان بدل فراغك جمله‌سی اولکی آی ایچون تعیین اولنمش ومفروغ له او آیك مروروندن صکره فوت اولمش اوله . مسئلهٔ ثالثه صاحب ارض برمحلول اراضی‌یی طاپوی مثل ایله برکیمسه‌یه تفویض ایتدکدنصکره اول کیمسه استیفای منفعت ایتمدن فوت اوله‌رق اصحاب انتقالدن کمسنه اولمامغله اراضیٔ مذکوره محلول اولسه اول کیمسه‌نك ورثه‌سی مورثلرینك اجر مثل ورسم طاپودن استیفا ایتمدیکی

مقداری صاحب ارضدن استرداد ایدرلر .

گرك اراضیٔ امیریه‌ده وگرك بالاجارتین تصرف اولنان مسقفات موقوفه‌ده مشایخ اسلامیه طرفندن آنفـ البیان ایکنجی واوچنجی مسئله‌لر وجهله افتا اولنمش واشبو قونده بوکا مخالف برگونه حکم موجود بولنمامش ایسه‌ده زمانمزده بووجهله معامله اولندیغی یوقدر .

فراغ، بدل مقابلنده اولدیغی صورتده ایجار معناسنه اعتبار ایدلمسی ظاهر اولدیغی کبی بلا بدل ومجانا وقوعی حالنده دخی ایجار اعتبار اولنه‌بیلور. واقعا املاکده مجانا یعنی عوضسز ایجار باطل اولیوب فاسداولدیغی جهتله مجاناً فراغ دخی فاسد اولمسی لازم کلور . لکن فراغ مدت اجاره‌نك مجهولیتی ویا تأبید شرطی جهتیله ذاتاً فاسد اولوب بلا عوض اولمق جهتیله دخی فاسد اولمسنده محذور یوقدر .

بیع فاسده اولدیغی کبی اجارهٔ فاسده دخی طرفیندن هر برینك اجاره‌یی فسخ ایتمکه حقی اولوب «نته‌کیم مجله‌نك ٤٩٤ و٥٢٤ و٣٧٢ ماده‌لرندن مستفاد اولور» انجق فراغ مذکورك اسباب مذکوره‌دن طولایی فسخی ممنوعدر .

ایشته بووجه محرر فراغ، گرك مجاناً اولسون وگرك عوض مقابلنده اولسون ایجار معناسنه اعتبار اولنمسی ممکن ایسه‌ده لکن ١١٤ ماده شرحنده ایضاح اولنه‌جغی اوزره بسلمك شرطیله وقوعبولان مجاناً فراغ اجاره‌یه قیاس اولنیوب هبه‌یه قیاس اولنمشدر .

فراغ حقنده آنفا تفصیل قلنان ایکی قولدن اشبو قانونك بعض موادنده قول اول وبعض موادنده قول ثانی اختیار ایدلمشدر . یعنی بعض احکام حق عادیدن نزول اولدیغنه بنا اولندیغی کبی دیکر بعض احکام دخی ایجار معناسنه ایدوکنه بنا ایدلمشدرکه بونك شرعده نظیری واردر . اقرار کبیکه بعض مسائلده اخبار وبعض مسائلده انشاء اولنمشدر . نته‌کیم مجله شرحمزك اقرار مباحثی اوائلنده تفصیل ایدلمشدر . حق عادیدن نزول عد اولنان بعض مسائل شونلردر : مسئلهٔ اولی ، اللنجی ماده موجبنجه صغیر ومعتوهك عهده‌لرنده بولنان اراضیلری آخره فراغلری معتبر دکلدر . ولوکه صغیر ومعتوه مأذون اوله‌لر . زیرا حق عادیدن نزولدر . اکر ایجار اولسه ایدی مجله‌نك ٩٦٧ و٩٦٧ ماده‌لری حکمنجه مأذون اولدقلری حالده فراغلری یعنی ایجارلری معتبر اولوردی . مسئلهٔ ثانیه ، اللی ایکنجی ماده‌سی موجبنجه صغیرلرك عهده‌سنده‌کی اراضیلری ولیلری ووصیلری آخره فراغ ایده‌مزلر . زیرا حق عادیدن نزول اولمغله صغیرلره ضرر محضدر . مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنه باق . اکر ایجار اولسه ایدی مجله‌نك ٤٤٦ و ٤٤٧ ماده‌لری حکمنجه جائز اولمسی لازم کلوردی .

ایجار عد اولنان بعض مسائل شونلردر : مسئلهٔ اولی ، یوز اون طقوزنجی ماده‌سیدرکه مذکور ماده‌ده فارغ ایچون خیار غبن وتغریر اثبات اولنمشدر . زیرا قول اوله کوره فارغك غبن وتغریر ایله وقوعبولان فراغی ضمننده اجاره منفسخ اوله‌رق فارغك برکونه حق قالماز وبناء علیه غبن وتغریر دعواسنی اقامه

ایده‌مز . مسئلهٔ ثانیه آتی الذکر اوتوز آلتنجی ماده‌سنك فقرهٔ ثانیه‌سیدر . نته‌کیم مذکور ماده شرحنده ایضاح اولنور .

معلوم اولملیدرکه فراغك انعقـاد ونفاذی ایچون بعض شروط واردر. شویله‌که فراغك انعقادنده عاقدینك اهلیتی یعنی عاقل ومميز اولملری شرطدر. بناءعلیه مجنون ومجنونه‌نك اراضی‌یی فراغلری معتبر دکلدر. نته‌کیم فارغك بلوغی دخی شرطدر. بناءعلیه صغیر ممیز وغیر ممیزك فراغی معتبر دکلدر. «٥٥٠ و ٥٥١» ماده‌لره باق . نتـه‌کیم فارغك محجور اولمامسی دخی شرطدر . مجله‌نك طقوزنجی کتـابنه باق . فراغ، لازم اولمق ایچون غیرك حقی تعلق ایتمامك شرطدر . «٤٣٥» ماده‌یه باق .

(اوتوز آلتنجی ماده، باطابو تصرف اولنان اراضی‌یی متصرفی) بالذات یاخود وکیل شرعیسی (مأموری اذنیله کرك مجاناً وکرك بدل معلوم مقابلنده دیلدیکی کیمسـه‌یه فارغ اوله‌بیلور) مادهٔ قانونیه، ناطق اولدیغی وجهله فراغ اراضیده مأمورینك اذنی لازم اولوب یوقسـه زراعت مدیرلرینـك اذنیـله اراضی فراغ اولنه‌ماز . چونکه طابو نظامنامه‌سـنك ایکنجی ماده‌سی حکمنجه زراعت مدیرلرینك اراضینك فراغ وانتقالات واجارات خصوصنده مداخله‌لری یوقدر . نته‌کیم سـائر مأمورینك دخی مداخله‌لری اولمدیغی کبی . شوحالده اراضی مأموری بولنان بر لواده متصرف لوا کبی برمأمورك معرفتیله اراضی فراغ اولندقده فراغ مذکورك حکمی اوله‌ماز .

فراغك اصول ومحلى حقنده طابو نظامنامه‌سنك اوچنجى ودردنجى ماده‌لرنده تفصيلات موجود اولوب نظامنامهٔ مذكوره كوره فراغك محل اجراسى مجلس مملكت يعنى قضا يا لوانك يا ولايتك مجلس اداره‌سى ايسه‌ده اخيراً قضا ولوا وولايتلرده نواب شرعك تحت رياستلرنده مفتيلر ودفتر خاقانى مأمورلرى وتحرير مدير ومأمورلرى واوقاف محاسبه‌جيلرى ويا مأمورلرى ومجلس اداره اعضاسندن برر ذاتدن مركب برقوميسيون تشكيل اولنه‌رق معاملهٔ فراغيه‌نك بوقوميسيونده اجراسى ۳۰۵ سنهٔ ماليه‌سنده شرفصادر اولان ارادهٔ سنيه اقتضاى عاليسندندر . بوبابده دفتر خاقانى نظارت جليله‌سندن ۳ كانون ثانى سنه ۳۰۵ تاريخلو يازيلان تحريرات عموميه صورتى بروجه آتى ذكر اولنور :

بوقلمه دفاتر وجداولك تصديقى و بيع فراغ تقريرلرينك اخذ واستماعى معاملاتنك وقت وزمانيله اجراسى ايچون مجالس اداره‌نك ايام اجتماعيه‌سنك غيرى كونلرده ولايات والويه مركز-لرنده مفتيلر ايله دفترخاقانى وتحرير مدير ومأمورلرى واوقاف محاسبه‌جيلرى ومجلس اداره اعضاسندن برذاتدن وقضالرده دخى كذلك مفتيلر ايله طابو كاتبلرى و اوقاف و تحرير مأمورلرى ومجلس اداره اعضاسندن مركب قوميسيون تشكيليله اجراى معامله اولنمسى خلقك تأمين حقوق تصرفيه‌سيله برابر خزينهٔ جليله‌نك دخى وصول منافعنى موجب اوله‌جغى جهتله كيفيت باب عاليدن لدى الاستيذان اولبابده شوراى دولت داخليه

دائره‌سندن بالتنظیم صورتی بابیورلدیٔ عالی دفترخانه‌یه حواله اولنان مضبطه‌ده اشبو قومیسیونلره محلی نائبلری ریاست ایتمك وغیابلرنده دخی محاکم شرعیه باش کاتبلری طرفلرندن وکالت ایتمك اوزره اول صورتله معاملهٔ مقتضیه‌نك ایفاسی خصوصنه مجلس خاص وکلا قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی شرف‌تعلق بیورلدیغی بیانیله ایجابنك اجراسی تبلیغ و ازبار بیورلمش اولمسنه مبنی کیفیت انجمن نظارت وسندات عمومیه اداره‌سنك افاده‌سی ایله ایجاب ایدنلره اشعار . . اولنمغین اوراجه‌ده برموجب ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه معامله اولنمسی سیاقنده « بوتحریراتده نواب شرعك غیبوبتی حالنده قومیسیون مذکوره محکمهٔ شرعیه باش کاتبلرینك ریاست ایده‌جکی کوستریلیور ایسه‌ده محکمهٔ شرعیه کاتبی بولنمیان ویا بولنوبده امور ریاستی حسن اداره‌یه کفایت واقتداری اولمیان قضالرده متشکل قومیسیونلره نائبلرك غیبوبتنده مفتیلرك وکالة ریاست ایتملری مقام مشیخت علیانك تصویبی اوزرینه دفترخاقانی نظارت جلیله‌سندن ١٠ تشرین اول سنه ٣٠٦ تاریخنده هرطرفه تعمیم واشعار اولنمشدر .

بوتحریرات عمومیه طاپو نظامنامه‌سنك اوچنجی و دردنجی ماده‌لری حکمنی الغو ایتمیوب آکا ذیل و آنی توسیع اولمغله امر فراغك مجالس اداره‌ده دخی اجراسی صحیح اولدیغی درکاردر .

فراغ ایجاب وقبول ایله منعقد واذن صاحب ارضله صحیح وتمام اولوب مجالس اداره وقومیسیون مخصوص حضورنده اولمسی

تزویر وتصنیعدن تأمین مقصدینه مبنی اولمغله مجلس یاقومیسیون حضورنده اولمیان فراغك بطلانی لازم کلمز .

مجاناً ، بدل مقابلنده اولمیه‌رق دیمکدر. برمالك نفی ثمن ایله بیعی باطل اولدیغی کبی برمالك نفی ثمن ایله ایجاری دخی فاسد اولوب فقط اراضیٔ امیریه‌نك فراغی بیع معناسنه اولمامغله مجاناً فراغ باطلدر دینله‌مز ایسه‌ده فراغ مذکور ایجار معناسنه ایدوکی جهتله بلا بدل اولمسی فساد اجاره‌یی مؤدی اوله بیلور . لکن متصرفلری یدلرنده اجارهٔ فاسده ایله مأجور اولدیغی حالده یدلرندن نزع اولنمسی ممنوع اولمغله متصرفی طرفندن دخی بووجهله آخره فاسداً ایجار اولندقده مستأجر المستأجر حکمنده اولان مفروغ لهدن دخی نزع اولنه‌ماز. چونکه بووجهله اولان فساده قانون مساعده ایدر . نته‌کیم آنف الذکر فصل ثانی عنوانی شرحنده ذکر اولندی .

متن قانونده بدل معلوم دینلیور. زیرا مجله‌نك ٤٥٠ و ٤٦٠ ماده‌لرنده مصرح اولدیغی اوزره اجرتك معلوم اولمسی لازم اولوب معلوم اولماز ایسه اجاره فاسد اوله‌جغی کبی بدل فراغ معلوم اولمیوب مجهول اولور ایسه فراغ دخی فاسد ومستحق فسخ اولور . آنفاً ایضاح اولندیغی وجهله فراغ ذاتاً اجارهٔ فاسده اولمغله بوکبی جهالت بدلدن طولایی اولان فساد دخی فراغه ضرر ویرمز دینیله‌مز. زیرا جهالت مدتدن وبلا بدل اولمقدن طولایی اولان فساد اجاره جهتیله فراغك عدم فسخی

على خلاف القياس قانونا تجويز اولنمش اولمغله بوخصوص جهات سائره يه مقيس عليه اولهماز . چونكه مجلهنك ١٥ ماده سى حكمنجه على خلاف القياس ثابت اولان شى سائره مقيس عليه اولهماز .

متن قانونده ديلديكى كيمسه يه دينليور . بناءً عليه اراضى متصرفى ايستديكى كيمسه يه فراغ ايده جك اولدقده اراضى مأمورى اذن ويرمكدن امتناع ايده مز . چونكه فراغ ايجار اولوب مجلهنك ٥٨٧ ماده سنده بيان اولنديغى وجهله مستأجرك ايجارى جائز اولمغله صاحب ارضك امتناعنك وجهى يوقدر . وچونكه مجلهنك ١١٩٢ ماده سى حكمنجه هركس كندى ملكنده كيف مايشاء تصرف وديلديكنه بيع وايجار ايده بيله جكى كبى اراضىٔ اميريه متصرفى دخى مأذونيت قانونيه داخلنده اولمق شرطيله كيف مايشاء تصرف ايده بيلور . فقط اراضىٔ اميريه متصرفى آنى ايكى كيمسه يه فارغ اولهماز .

١ ممالك محروسهٔ شاهانه ده استملاك املاكه مأذون اولميان تبعهٔ اجنبيه يه فارغ اولهماز . تبعهٔ اجنبيه نك استملاك املاك ايتملرينه دائر اولان غرهٔ رجب سنه ٢٨٤ تاريخلو قانون ايله قانون مذكورك برنجى ماده سنده استثنا ايديلان اشخاصك املاك واراضيسنه مخصوص فى ٢٥ ربيع الآخر سنه ٣٠٠ تاريخلو قانونه مراجعت اولنه .

نته كيم قره طاغلولرك ممالك محروسهٔ شاهانه ده استملاك املاك ايتملرى ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى شرفصدورينه متوقف

اولمغله بونلرك شمديلك استملاك املاك ايتملرينه مساعده اولنمامسى حقنده خارجيه نظارتنك اشعارينه عطفا دفتر خاقانى نظارتندن فى ۷ نيسان سنه ۳۰۲ تاريخنده تحريرات تسطير اولنمشدر.

۲ ۵ ۹ ٤ ۵ ماده‌ده بيان اولنديغى اوزره اراضئ اميريه اوزرنده محدث ملك اشجار و كروم و ابنيه‌يى، صاحبى آخر كمسنه‌يه صاتدقده يرلرى دخى آكا فراغ ايتديريلوب يوقسه آندن بشقه‌سنه فراغ ايده‌مز.

معلوم اولمليدركه مجله‌نك ٤۳٦ ماده‌سنده بيان قلنديغى وجهله دلسزك اشارت معهوده‌سيله اجاره منعقد اولديغى كبى اراضئ اميريه‌نك فراغى دخى معتبردر. زيرا مجله‌نك ۷۰ ماده‌سنده ذكر اولنديغى اوزره دلسزك اشارت معهوده‌سى لسان ايله بيان كبيدر. اما ناطق اولان كيمسه‌نك، اشارتى ايله وقوعبولان فراغى معتبر دكلدر.

مجله‌نك ۱۹۹ ماده‌سى حكمنجه اعمانك بيع وشراسى صحيح اولديغى كبى فراغ و تفرغى دخى صحيح اولور. زيرا اعمى دخى مكلف وفراغ وتفرغه محتاجدر.

(و مأمورينك اذن و معرفتى منضم اولمدقجه على‌العموم اراضئ اميريه‌نك فراغى معتبر اولميوب مفروغ لهك يعنى آلان كيمسه‌نك آلديغى اراضيده تصرفى بهرحال) يعنى كرك مجانا فراغ ايدلسون وكرك مبادلة فراغ ايدلسون (مأمورينك اذننه متوقف اوله‌رق مأمورى اذن ويرمكسزين مفروغ له فوت اولسه فارغ

بولنان کیمسه کالاول اراضیسنه متصرف اوله‌بیلور) بو جهتله
بر کیمسه بلااذن صاحب الارض تارلاسنی دیکر کمسنه‌یه فراغ
ایدوب مفروغ له حق انتقال و طاپو اصحابندن برینی براقیه‌رق
فوت اولسه صاحب ارض اول تارلا محلولدر دیه‌میوب کالاول
فارغه اعاده اولنور (وفارغ فوت اولدیغی صورتده بروجه آتی
حق انتقاله نائل اولان وارثلری وار ایسه آنلره انتقال ایدر.
یوغیسه مستحق طاپو اولور.) چونکه مأمورینک اذنی اولمقسزین
وقوعبولان تفوض ایله ارض، مفوضک یدندن چقمیوب مفوض
الیه یدنده عاریت اولور. حتی بر کیمسه‌نک متصرف اولدیغی
اراضیسی حاکم حضورنده دیکر کمسنه‌یه فراغ ایدوب فراغی
حاوی حجت شرعیه تنظیم اولنسه‌بیله فراغ مذکور بلا اذن
صاحب الارض اولنجه صحیح ومعتبر اولماز. وفارغ بدلی آلدقدنصکره
قبل الاعاده فوت اولسه بدل فراغ ترکه‌سندن استیفا اولنور.
یوخسه باطلا فراغ ایدیلان اراضی آخره فراغ اولنه‌رق آندن بدل
مذکور استیفا اولنه‌ماز. ترکه‌سی غریم ایسه مفروغ له غرامه حصه‌سنه
دوشنی آلور. ترکه‌سی یوغیسه برشی آله‌ماز. وفارغدن آلنان
اشبو بدل فراغ مفروغ لهه رد اولنه‌جغی کبی مفروغ له فوت
اولمش ایسه ورثهٔ شرعیه‌سنه علم فرائض موجبنجه رد اولنور.
سالف الذکر فصل ثانی شرحنده ایضاح اولنان وفراغ حقنده
بیان ایدیلان ایکی قولدن بوفقرهٔ قانونیه قول ثانی‌یه مبنیدر. زیرا
قول اوّله یعنی فراغ حق عادیدن نزولدر دیانه کوره بووجهله

بلا اذن واقع اولان فراغ ایله فارغك حقی ساقط اولوب الساقط لا یعود قاعده‌سنجه فارغك آرتق حق تصرفی قالمیوب فقط صاحب ارضك اذنی بولنمدیغندن مفروغ له دخی متصرف اوله‌میوب بناءً علیه صاحب ارض بدل مثل ایله دیلدیکنه تفویض ایده‌بیلور. خلاصهٔ کلام بونده ایکی شی واردر .

۱ فراغ ایله فارغك حق تصرفی ساقط اولمقدر .

۲ فراغ ایله مفروغ لهك تصرفنه کچمکدر .

قول اوّله کوره برنجیسی اذن صاحب ارضه محتاج ومتوقف اولمیوب بالکز ایکنجیسی اذن صاحب ارضه محتاج ومتوقفدر . اما قول ثانی‌یه کوره ایکیسیده اذن صاحب ارضه محتاج اولمغله بدون اذن صاحب الارض وقوعبولان فراغ ایله نه فارغك حق تصرفی ساقط اولور ونه‌ده مفروغ لهك تصرفنه داخل اولور .

ایشته اذن صاحب ارضله فراغ وقوعبولدقده فارغك حق تصرفی ساقط اوله‌رق بوحق مفروغ لهه ثابت اولور. وفارغك اولجه ایتدیکی اجاره منفسخ اولور . شویله‌که اراضی متصرفی مثلا ایکی سنه مدتله اراضیسنی آخره ایجار ایتدکدن صکره مدت اجاره هنوز ختام بولمدن اذن صاحب ارضله آخره فراغ ایتسه اجاره‌نك منفسخ اوله‌جغنی سائحانی فتاوای نعیمیه‌سنده ذکر ایتدیکنی ردمحتار صاحبی اجاره‌نك اواخرنده ذکر ایلمشدر . بومسئله مجله‌نك ۵۹۰ ماده‌سنه مخالف بولندیغندن بوبابده ملك ایله اراضیٔ امیریه بیننده فرق بولمق اقتضا ایدر .

علی العموم دیمك كرك زراعت اولنور تارلا اولسون وكرك بوستان وخصوصی مرعی و یایلاق وقشلاق و بالطه‌لق وخرمن یرلری اولسون دیمكدر. «٢٤ و ٣٠ و ٣٤» ماده‌لره باق .

كذلك باغ وباغچه ایله مقاطعه‌یه مربوط ابنیه یرلرینك دخی اذن صاحب ارض ایله فراغه محتاج اولوب یوقسه باغ وباغچه‌نك اشجاری ویا ابنیه‌نك بیعی ایله ارض میری دخی بلا اذن صاحب الارض مشتری عهده‌سنه داخل اولماز . یعنی مثلا بر كیمسه ارض میری اوزرینه مغروس باغچه‌سنی بلا اذن صاحب الارض دیكر كمسنه‌یه صاندقده ملك اشجاره مشتری مالك اولورسه‌ده زمینی اذن صاحب ارضله مشتری‌یه فراغ اونمدین مشتری آكا متصرف اوله‌ماز . «٤٩» ماده شرحنه دخی باق .

متن قانونده‌كی علی العموم قیدی بوشرحه كوره اراضی‌یه متعلق اولوب فراغه مربوط قلندقده دخی صحیح اوله‌رق فراغ كرك قطعی اولسون كرك وفاءً اولسون وكرك مجاناً اولسون وكرك بدل مقابلنده بولنسون اذن صاحب ارضه محتاجدر دیمك اولور .

خلاصهٔ كلام بلا اذن صاحب الارض فارغ ایله مفروغ له بیننده وقوعبولمش فراغ كأن لم یكن حكمنده اولمغله بوكبی فراغدن فارغ ایله مفروغ لهدن قنغیسی قصد ایدرسه رجوع ایده‌بیلور . یعنی صاحب ارض حضورنده فراغدن امتناع ایده بیلور. ومفروغ له بدل فراغ نامیله پاره ویرمش ایسه آنی استرداد ایده بیلور .

زیرا مفروغ له مذکور پاره‌یی تفرغی مقابله‌سنده ویرمش اولوب یوخسه مجرد فراغ مقابله‌سنده دکل . چونکه یالکز فراغ کندوسیله انتفاع اولنان اشیادن دکلدر. ومفروغ له وفات ایدر ایسه مفروغ بها فارغ متصرف اولوب یوقسه مفروغ لهك ارباب انتقالدن بولنان ورثه‌سی دکل . وفارغ وفات ایدرسه مفروغ به آنك اصحاب انتقالدن بولنان ورثه‌سنه انتقال ایدر. واصحاب انتقالدن ورثه‌سی یوغیسه محلولا جانب بیت المالە عائد اوله‌رق مستحق طابو اولور .

بوجهتله برکیمسه متصرف اولدیغی اراضیسنی آخره فراغه تعهد ایدوب بعده تعهد مذکوردن رجوع ایله مأموری حضورنده فراغی تقریردن امتناع ایتسه اول کیمسه فراغه جبر اولنه‌ماز . حتی برکیمسه متصرف اولدیغی اراضیسنی آخرکمسنه‌یه فراغ ایتمك اوزره اوکمسنه ایله مقاوله ایتدکده طرفیندن هرقنغیسی اول مقاوله‌دن رجوع ایتسه پشمانلق نامیله دیکرینه شوقدر مبلغ ویرمك اوزره تعهد ایلسه‌لر اول تعهدك حکمی اولمامغله طرفیندن بری مقاولهٔ مذکوره‌دن رجوع ایتسه پشمانلق نامیله دیکرینه اول قدر مبلغ ویرمك اوزره حکم اولنه‌ماز .

اراضیٔ امیریه فراغنده مأمورینك اذنی وقت فراغده اولمسی شرط اولمیوب فارغ ایله مفروغ له فراغی اجرا ایتدکلرندن صکره اراضی مأموری فراغ مذکوره اذن ویرسه فراغ ینه تمام ولازم اولور.

یعنی بلا اذن صـاحب الارض وقوعبولان فراغ ، موقوف اولوب شرائط اجازت موجوده اولدیغی حالده بعد الفراغ اذن ورخصت ویرسـه فراغ نافـذ اولور . شرائط اجازت ایچون مجله‌نك ٤٤٧ ماده‌سنه باق . بناءً علیه فارغ یاخود مفروغ لهدن بری فوت اولدقدن صـکره اراضی مأمورینـك اجازتی معتبر اولمیه‌جغی کبی قبل الاجازه طرفیندن بریسی فراغدن رجوع ایتسه آرتق آندن صکره وقوعبولان اجازتك حکمی اولماز .

علمانك المطلق ینصرف الی الکمال یعنی مطلق اولان شی کمالنه صرف اولنور قوللرینه بناء بوراده صاحب ارضك اذنندن مقصود اذن صریحی اولوب یوقسه اذن صریح ایله اذن ضمنیدن عام وایکیسنیده شامل اذن دکلدر . بوجهتله صاحب ارضك اذن ضمنیسی صحت فراغده کافی اولمدیغندن برکیمســه متصرف اولدیغی اراضیٔ امیریه‌سنی بلااذن صاحب الارض آخر کمسنه‌یه فارغ اولدقدنصکره صاحب ارض مفروغ لهدن اول ارضـك عشر و رسمنی سنین متعدده‌ده اخذ ایتســه فراغ مذکور صحته منقلب اولمیه‌جغی شیخ عبدالله افندی افتـا ایتدیکی حالده علامهٔ مرحوم شیخ اسماعیل بووجهله ارضك رسمنی اخذ فراغه اذن اولدیغنه دائر فتوی ویرمشدرکه عین عبـاره‌سی شودر « اخذ المتولی و التیماری المرتب علی الارض اذن فی التصرف » انتهی تنقیح .

ایشته اراضیٔ امیریه‌نك فراغی اذن صاحب ارض اولمقسزین

حكمسز اولدیغندن برکیمسه ملك عقاری ایله اراضیٔ امیریه‌سنی
صفقهٔ واحده ایله بلا اذن صاحب الارض آخره صاتدقده ملك
عقارده ثمندن حصه‌سیله بیع صحیح و لازم اولوب اما اراضیٔ
امیریه‌ده‌کی بیع وفراغ باطل اولور.

مثلا برکیمسه برملك عقار ایله برقطعه ارض میری تارلایی
صفقهٔ واحده ایله بلا اذن صاحب الارض آخر کمسنه‌یه بیع
ایتسه مذکور عقار ایله تارلانك مجموع قیمتی بشبیك غروش
ایکن بایع ایکیبیك بشیوز غروش ثمن تسمیه‌سیله آنلری صفقهٔ
واحده ایله صاتدقده یالکز ملك عقارك قیمت حقیقیه‌سی اوچ
بیك غروش اولنجه مجموع ثمن مجموع قیمتك نصفی اولمغله
مشتری عقاری، قیمت حقیقیه‌سی اولان اوچ بیك غروشك
نصفیله آلور. شویله‌که

مقدم اول		تالیٔ اول		مقدم ثانی		تالیٔ ثانی
مجموع قیمت	:	مجموع ثمن مسمی	::	یالکز ملك عقارك قیمتی	:	س = ١٥٠٠
٥٠٠٠		٢٥٠٠		٣٠٠٠		

دیکر مثال

مقدم اول		تالیٔ اول		مقدم ثانی		تالیٔ ثانی
مجموع قیمت	:	مجموع ثمن	::	یالکز عقارك قیمتی	:	س = ١٣٣٣ ½
٦٠٠٠		٤٠٠٠		٣٠٠٠		

یعنی ایکنجی مثالده ملك و تارلانك مجموع قیمتی آلتی بیك غروش ایکن

مشتری آنلری درت بیك غروشه آلدیغی صورتده مشتری ملك عقاری ثمندن حصه‌سی اولان بیك اوچیوز اوتوز اوچ بچق غروش ثمندن حصه‌سیله اخذ ایدوب تارلاده بیع یعنی فراغ باطل اولور جامع الاجارتین.

(مفروغ‌له ویرمش اولدیغی بدلی فارغك ترکه‌سندن آلور.) چونکه مجله‌نك ۹۷ ماده‌سی حکمنجه بلا سبب مشروع برینك مالنی برکیمسه‌نك اخذ ایلمسی جائز اولمیوب اخذ ایتدیکی تقدیرده عیناً موجود ایسه رد و اعاده ایدلمك و مستهلك ایسه تضمین قلنمق لازم کلور.

(کذلك اراضی مبادله‌سی دخی بهر حال مأمورینك اذننه متوقفدر) کرك برتارلا دیکر برتارلا ایله مبادله قلنسون وکرك بر تارلا بر مرعی یا خرمن یری ویا قوری وبالطه‌لق ایله مبادله قلنسون و کرك بر تارلا دیکر بر ملك عرصه یاخود خانه ایله مبادله اولنسون. چونکه مبادله بر اراضی دیکر اراضی یاخود ملك مقابلنده فراغدن عبارت اولوب بدل ایله یا مجاناً فراغده اولدیغی کبی بونده دخی مأمورینك اذن صریحیسی لازم اولوب بلااذن المأمور اولان فراغ کبی بلا اذن المأمور مبادله دخی کان لم یکن حکمنده‌در.

فراغك وقوعنده منازعه وقوعبولوبده اراضی مأموری وقوع فراغه شهادت ایتسه قبول اولنه‌ماز.

بو فقره‌دن آکلاشیلورکه اراضیٔ امیریه‌نك مبادلهٔ فراغی

جائزدرکه بوخصوص طاپو نظامنامه‌سنك يدنجی ماده‌سنده دخی تصریح قلنمشدر.

فراغ ، صاحب ارضك اذنیله اولمسی مشروط اولدیغی کبی اراضیٔ امیریه دعواسندن صلحده دخی اذن صاحب ارض شرطدر. بو صورتده بر کیمسه‌نك تصرفنده اولان تارلا ایچون دیکر کمسنه بنم تصرفمده‌در دیو اول کیمسه‌دن دعوی ایلدکده اول کیمسه ایله اوکمسنه اول تارلا دعواسندن صاحب ارضك اذنسز بر مقدار پاره اوزرینه صلح اولسه صلح مزبور صحیح اولماز جامع الاجارتین.

﴿ و اراضی متصرفنك مأموری اذنیله فراغ و تفویضنده مفروغ لهك وياخود طرفندن برینك تفرغ وتفوضی لازمدر. ﴾ چونکه فراغ ایجاب وقبول‌ایله منعقد اوله‌جغندن اراضی متصرفی مأمورینك اذنیله فارغ اولدقده ایجاب بولندیسه‌ده قبول بولنمق ایچون دیکرینك تفرغ وتفوضی لازمدر.

مفروغ‌له یاخود طرفندن وکیلی تفرغ ایتدکده فراغ تمام و ارض مفروغ بها مفروغ لهك تصرفنه انتقال ایدر. اما بر فضولی تفرغ ایدر ایسه یعنی بر کیمسه دیکر کمسنه‌نك امر وتوکیلی اولمقسزین اوکمسنه ایچون اراضی تفرغ ایتدکده نظر اولنور. فضولی یعنی اول کیمسه عقدی اکر او کمسنه‌یه مضاف قیلار ایسه آنك قبولنه موقوفا منعقد اولور. واکر نفسنه مضاف

قيلار ايسه اول اراضى كندوسنك اولورده او كمسنه مميز اولسه بيله آنك اولماز .

مثلا فارغ بو اراضى‌يى او كمسنه‌يه فراغ ايتدم ديدكده اول كيمسه دخى قبول ايتدم يا تفرغ ايلدم ديسه و ياخود فارغ بو اراضى‌يى شو قدره فراغ ايتدم ديديكنده اول كيمسه دخى او كمسنه ايچون تفرغ ايتدم ويا او كمسنه ايچون قبول ايلدم ديوب اولوجهله عقدى آكا مضاف قيلار ايسه بو عقد فراغ او كمسنه‌نك قبولنه موقوفاً منعقد اولور . قبول ايدرسه فراغ لازم اولوب قبول ايتمز ايسه فراغ منفسخ اولور . واكر فضولى بو اراضى‌يى شو قدر غروشه تفرغ ايتدم وفارغ دخى فارغ اولدم ديسه فراغ مذكور فضولى اوزرينه نافذ اولوب او كمسنه‌نك اجازتنه موقوف اولماز .

متن قانونده مفروغ‌لهك ياخود آخر برينك الخ دنيلمسدن مستفاد اولوركه فارغ هم فارغ اولسه و همده مفروغ‌له طرفندن تفرغ ايتسه صحيح اولماز . چونكه شخص واحد عقدك ايكى طرفنه يعنى هم ايجاب و همده قبول جهتلرينه تولى ايليامز . وتعبير ديكرله عقدك ايكى طرفنى بر شخص درعهده و اجرا ايده‌مز .

اثناى شرحده اشارت اولنديغى اوزره وكيل بالفراغك فراغى دخى جائزدر . چونكه مجله‌نك ١٤٥٩ ماده‌سى حكمنجه بر كيمسه بالذات ياپه‌بيله‌جكى خصوصلرده ومعاملاتنه دائر اولان

هر حقك ایفا واستیفاسنده بشقه‌سنی توكیل ایده‌بیلور.

وعلی الاطلاق فراغه وكیل اولان كیمسه موكلنك اراضیسنی آزه چوغه یعنی مناسب كوردیكی بها ایله فراغ ایده‌بیلور. مجله‌نك ١٤٩٥ ماده‌سنه باق جامع الاجارتین.

بو جهتله موكل غبن فاحش ایله فراغ ایتمش سین مجیز اولمم دیه‌مز. آنجق موكل تعیین ثمن ایتمش ایسه یعنی شوقدر غروشه فراغ ایت دیمش ایسه وكیل اندن نقصانه فراغ ایده‌مز. ایدر ایسه موكلنك اجازتنه موقوفا منعقد اولور. مجله‌نك ١٤٩٥ ماده‌سنه باق. نته‌كیم مجانا فراغ ایده‌مز. مجانا فراغ ایدرسه موكل طوتمیوب طاپوی مثل ایله آخره ویره‌بیلور.

بر كیمسه عهده‌سنده‌كی اراضیٔ امیریه‌یی آخره فراغه ایكی كمسنه‌یی وكیل ایتمشكن مذكور اراضی‌یی اول ایكی كیمسه‌دن یالكز بریسی فراغ ایتسه معتبر اولماز. مجله‌نك ١٤٦٥ ماده‌سنه باق.

وكیل بالفراغ، موكلنك اراضیسنی كندوسیچون تفرغ ایتسه صحیح اولمیه‌جغی كبی وكیل بالفراغ كندو لهنده شهادتلری جائز اولمیانلره موكلنك اراضیسنی فراغ ایده‌مز. مكركه دكرندن زیاده‌یه فراغ ایده. اولحالده فراغی صحیح اولور. وبرده موكل اكر دیلدیككك كیمسه‌یه فراغ ایت دیو وكالت عامه ایله توكیل ایتمش ایسه اولحالده وكیلك آنلره دخی بدل مثلیله فراغ ایتمسی جائز اولور.

بر كیمسه معین اراضیسنی آخره فراغه دیكر كمسنه‌یی

توکیل ایتمکله موکل بر شخصه ووکیل دیکر بر آدمه فراغ ایتسه قنغیسی اولا فراغ ایتمش ایسه اول فراغ معتبر اولور جامع الاجارتین اما قنغی فراغ مقدم وقوع بولدیغی معلوم اولمسه موکلک فراغی مقدم اعتبار اولنور رد محتار فی الوکالة بالبیع .

وعلی الاطلاق فراغه وکیل اولان کیمسه موکلنک اراضیسنی پشین اقچه ایله یاخود بین الناس معروف اولان مدت ایله ویره‌سی‌یه فراغ ایده‌بیلور ایسه‌ده عرف وعادته مخالف مدت طویله ایله فراغ ایده‌مز .

ویرده صراحة یاخود دلالة بروجه پشین فراغه وکیل اولسه ویره‌سی‌یه فراغ ایده‌مز . مثلا موکل بو اراضیمی بروجه پشین فراغ ایت یاخود بو اراضیمی فراغ ایتده بورجمی ویر دیسه وکیل آنی ویره‌سی‌یه فراغ ایده‌مز .

وکیل بالفراغ، فراغ ایتدیکی اراضینک بدلنی مفروغ لهدن آلمدیغی حالده کندی مالندن موکله ادا ایتمک اوزره جبر اولنه‌ماز . مجله‌نك ١٤٩٤ و١٤٩٥ و ١٤٩٦ و ١٤٩٧ و ١٤٩٨ و ١٥٠٢ ماده‌لرینه باق .

فراغه وکیل اولان کیمسه عزل اولندقدن صکره فراغ ایتسه فراغی نافذ اولماز . انجق عزل حقیقیده خبر عزله وکیلك علمی لاحق اولمسی شرطدر .

بناء علیه بر قطعه اراضیٔ امیریه‌نك فراغنه وکیل اولان کیمسه‌یی موکل وکالتدن عزل ایدوب فقط خبر عزل هنوز

کندویه واصل اولمقسزین وکیل او اراضی‌یی با اذن صاحب الارض آخره فراغ ایتسه فراغی صحیح ومعتبر اولور. اما خبر عزلك کندویه وصولندنصکره فراغ ایدر ایسه فراغی صحیح ومعتبر دکلدر جامع الاجارتین.

وعزل حکمیده یعنی موکلك وفاتیله وقوعبولان عزلده علم وکیل لاحق اولمسی شرط دکلدر. بناء علیه اراضیٔ امیریه‌نك فراغنه وکیل اولان کیمسه هنوز فراغ ایتمکسزین موکل وفات ایدوب بعده وکیل اول اراضی‌یی آخره فراغ ایتسه حین فراغده موکلك وفاتی کرك وکیله واصل اولسون وکرك اولمسون هر حالده فراغ نافذ ومعتبر دکلدر. صورت مشروحه‌ده اکر موکلك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی موجود ایسه آنلر فراغی مجیز اولمیوب انتقال عادی‌یه بناء ارض مفروغ بهایی مفروغ لهدن استرداد ایده‌بیلورلر. واکر موکلك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی موجود دکلسه اول اراضی محلولا جانب بیت الماله عائد اولور. مفروغ له دخی بدل فراغی ویرمش ایسه استرداد ایدر.

وکیل بالفراغه دائر بعض ایضاحات اعطا اولنمش اولمغله شمدی وکیل بالتفرغه دائر بعض مسائل بروجه آتی ذکر اولنور. شویله که: موکل طرفندن بدل تعیین ایدلمکسزین اراضیٔ امیریه‌نك تفرغنه وکیل اولان کیمسه آنی بدل مثلندن زیادهٔ فاحشه ایله زائد بر بدل مقابله‌سنده موکل ایچون تفرغ ایتسه موکل حقنده نافذ اولماز. اما بدل مثلیله تفرغ ایده‌بیله‌جکی

كي غبن يسير ايله دخي تفرغ ايده‌بيلور . مجله‌نك ١٤٨٢ ماده‌-
سنه باق .

معين براضي تفرغنه ياخود تفوضنه وكيل اولان كيمسه
اول اراضي‌يي كندوسيچون تفرغ ايده‌مز . ايدرايسه كندوسنك
اولميوب موكلنك اولور . يعني بركيمسه معين بر تارلايي شوقدر
غروشه كندوسيچون تفرغه ديكريني توكيل ايتدكدنصكره
وكيل اول اراضي‌يي اول قدر غروشه نفسيچون با اذن صاحب
الارض تفرغ ونامنه طاپو سندي استحصال ايتسه موكل با رأى
صاحب ارض او تارلايي وكيل عهده‌سندن نزع وطاپو سندي
ابطال ايتديروب كندي نامنه طاپو سندي استحصال ايده‌بيلور .
بوصورتده وكيل مومى‌اليه اصحاب انتقالدن كمسنه‌سي اولمديغي
حالده فوت اولمغله صاحب ارض باطاپو اول اراضي‌يي آخره
تفويض ايتدكده موكل كلوب اول آخردن مذكور اراضي‌يي
آله‌بيلور جامع الاجارتين . مكركه موكلك تعيين ايلديكي بدلدن
زياده‌يه تفرغ ايده . وموكل تعيين بدل ايتمامش ايسه غبن فاحش
ايله تفرغ ايتمش بولنه . مجله‌نك ١٤٨٥ ماده‌سنه باق .

لاحقه

بيع املاكده اعطاى تقرير بيعى متمم اولمديغنه دائردر

فراغده اذن مأمورك شرط اولديشى اراضىٔ اميريه ايله
موقوفه‌ده‌در . نته‌كيم مستغلات وقفيه‌نك فراغنده دخي اذن

متولی لازم اولوب بلا اذن المتولی واقع اولان فراغ باطلدر .

لکن اموال غیر منقوله یعنی اراضیء مملوکه ایله ملك خانه وعقارات سائره‌ده طرفینك ایجاب وقبولیله بیع منعقد ولازم اولوب بونلرده دفتر خاقانی مأموری ومجلس اداره ویاقومسیون مخصوص حضورنده تقریر ویرمك بیعك تمامیتنده شرط دکلدر. حتی دکزلی نیابت شرعیه‌سندن بوخصوص سؤال ایدلمکله ملغا مجله جمعیتی فی غرهٔ جمادی الاول سنه ٣٠٥ تاریخنده بروجه آتی قرار ویرمشدر «املاکك بیعی اراضیء امیریه‌نك فراغی کبی صاحب ارضك اذننه توقف ایتمیوب بایع ومشترینك ایجاب وقبولیله منعقد اوله‌جغی جهتله سند رسمی اولمقسزین دخی مشترینك تصرفی صحیح اولوب فقط بومقوله املاك معاملاتنك سندات رسمیه‌یه ربطی تصرف املاك خصوصنده تزویره میدان براقمامق مقصدینه مبنی اتخاذ اولنمش بر نظام اولدیغنك نیابت مومی الیهایه امر واشعار بیورلمسی.» ایمدی بومسئله جای اشتباه اولمیوب بوکبی نظامات احکام جلیلهٔ شرعیه‌دن مأخوذ مجلهٔ احکام عدلیه‌نك مواد مخصوصه‌سنی الغا ایتمیه‌جکی امر آشکار ایکن بو مسئله‌ده بعض کسان بشقه درلو بیان افکار ایتمکده یعنی سند رسمی‌یه ربط اولنمیان تعبیر دیکرله اراضیء مأموری حضورنده تقریری اعطا ایدلمیان املاکك بیع وشراسی معتبر اولمدیغنی سرد ایتمکده‌درلر . بو فکرك بطلانی مجله جمعیتك مار الذکر قراریله ثابت اولدیغی کبی بوفکرده بولنانلرك مدار استنادی ه املاك صرفه ایچون دفترخانه‌دن ویریله‌جك

سندات دائر اولان نظامنامه‌نك ۱ برنجی واون برنجی ماده‌لری ایسه‌ده مذكور ماده‌لرده خارجده واقع اولان بیع وشرانك بطلانی موجب بر كونا قید و اشارت یوقدر.

(اوتوز یدنجی ماده . اراضیء امیریه‌نك تفرغنده مجرد) یعنی سندسز (مأمورینك اذنی كافی اولمغله بر كیمسه اراضیسنی مأموری اذنیله آخره فارغ اولدقدنصكره مفروغ له طاپو سندی آلمقسزین فارغ بولنان كمسنه فوت اولسه فراغ مذكور معتبر اولمغله اول اراضی‌یه محلول نظریله باقیله‌ماز.) یعنی فارغ بولنان كمسنه‌نك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی بولنسه اراضی آنلره انتقال ایتمیه‌جكی كبی ورثه‌سی بولنمسه اراضیء مذكوره محلول اولماز . چونكه فراغ ایجاب وقبول ومأمورینك اذنی ایله منعقد ولازم اولوب طاپو سندی یالكز اثبات تصرف ایچون اعطا قلنان ورقه‌در.

نته‌كیم فراغ مذكور هنوز طاپو سندینه ربط اولنمدی دیو فارغ یا مفروغ له فراغ مذكوردن رجوع ایده‌مز. آنجق وقوع فراغ انكار اولنمغله اثباته حاجت مس ایتدكده صاحب ارض وقوع فراغه شهادت ایتسه قبول اولنماز لانهما تتضمن فی صرف حق العادی معنی جر المغنم جامع الاجارتین.

املاك و اوقافده دخی حكم بر منوال محرردر . شویله كه مجله‌نك ۱۶۷ ماده‌سنده مذكور اولدیغی اوزره ایجاب وقبول ایله یعنی بر طرفدن ایجاب ودیكر جانبدن قبول ایله بیع منعقد وتمام وملكیتی مفید اولمغله بوندنصكره طرفیندن بریسی هنوز

حجت و سند ربط اولنمدی ویاخود مجلس طاغلمیوب موجوددر
دیو عقددن دونه‌مز . و بر طرفك پشمان اولدم استمم دیمسنك
فائده‌سی یوقدر .

کذلك بر کیمسه مسقفات ومستغلات موقوفه‌دن اجارتین
ایله متصرف اولدیغی عقاری اذن متولی ایله دیگرینه قطعیا فراغ
ایدوب لکن هنوز سند تحریر اولنمامغله فارغ یا مفروغ له مجرد
سند تحریر اولنمدی دیو فراغدن رجوع ایده‌مز .

(اوتوز سکزنجی ماده . بر کیمسه اراضیسنی مجانا یعنی بدل
تسمیه ایتمیه‌رك) یعنی بدلدن سکوت ایدرك یاخود بدلسز اولدیغنی
ذکر ایدرك (آخره فارغ اولدقدن صکره مؤخراً اول اراضی
مقابلنده بدل ادعاسنه) ویاخود فراغدن نادم اوله‌رق فراغ
مذکوردن بالرجوع ارض مفروغ بهایی استرداده (کندوسنك
صلاحیتی اولیه‌جغی مثللو وفاتنده ورثه‌سنك) یاخود ورثه‌سی
بولنمدیغی حالده صاحب ارضك (دخی دعوایه صلاحیتی اولەماز .)
یعنی نه بدل طلب اولنه‌بیلور و نه‌ده مفروغ بهء مداخله ایدیله‌ -
بیلور . چونکه فارغك فراغ ایله حق تصرفی ساقط اولوب
مجله‌نك ٥١ ماده‌سنده بیان اولندیغی اوزره ساقط اولان شی عودت ایتمز .
بو مثللو مجانا فراغ هبه‌یه قیاس ایدیلوبده هبه‌نك تمامیتنده قبض
شرط اولدیغی کبی بو کبی مجانا فراغك تمامیتنده دخی مفروغ
لهك ارض مفروغ بهایی قبضه توقف ایده‌جکی ظن اولنمامليدر .
بلکه قبض اولنمسه‌بیله فراغ تمام ولازمدر .

املاككده مجانا بيع واجبار جائز اولمديغى ٣٦ ماده شرحنده بيان اولنمش اولوب اراضئ اميريه‌ده مجانا فراغه مقابل املاككده هبه واردر . شويله‌كه مجله‌نك ٨٦٤ ماده‌سى وجهله بر كيمسه مثلا ملك اراضيسنى ديكر كسنه‌يه هبه وتسليم وموهوب‌له دخى اتهاب و تسلم ايتسه هبه تمام اولور . بوندنصكره مجله‌نك ٨٦٤ ماده‌سى حكمنجه موهوب‌لهك رضاسيله واهب هبه‌سندن رجوع ايده‌بيله‌جكى كبى راضى اولمازايسه حاكمه بالمراجعه موانع رجوعدن هيچ برى بولنمديغى صورتده حاكم هبه‌يى فسخ ايتديره‌بيلور . حالبوكه اراضئ اميريه‌ده مجانا فراغدن رجوع و ياخود حاكمه بالمراجعه مجانا فراغى فسخ ايتديرمك صلاحيتى يوقدر .

مسقفات و مستغلات موقوفه دخى بو بابده اراضئ اميريه كبيدر . شويله‌كه بر كيمسه اجارتين ايله تصرفنده اولان وقف عقارينى مجانا وبلا شرط ديكر كمسنه‌يه اذن متولى ايله فراغ ايتدكدنصكره فارغ مجانا فراغنه نادم اولوب مفروغ لهدن بدل مطالبه‌سنه و ياخود مفروغ لهدن اول عقارى استرداد ايتمكه صلاحيتى اوليه‌جغى كبى فارغ حال صحتنده اذن متولى ايله مجانا اخره بعدالفراغ اصحاب انتقالدن كمسنه‌سى اولمديغى حالده وفات ايتسه متولئ وقفك مفروغ بهه مداخله‌يه وياخود مفروغ لهدن معجله‌يى طلب ايتمكه صلاحيتى اوله‌ماز .

{ اصل }

{ومقدار معلوم بدل ويرمك اوزره مأمورى اذنيله آخره

فراغ ایلدکدنصکره مفروغ له طرفندن بدل مذکور فارغ بولنان کیمسه‌یه اعطا اولنمدیغی حالده فارغك و یاخود وفاتندنصکره حق انتقاله نائل اولان وارثلرینك مفروغ لهدن و یاخود مفروغ له فوت اولمش ایسه حق انتقاله نائل اولان وارثلرندن اول اراضی‌یی استرداده و ضبطه صلاحیتلری واردر. و بدل مرقوم اعطا اولندیغی تقدیرده بروجه محرر دعوی و استرداده صلاحیت قالماز.»

{ معدل }

«مقدار معلوم بدل ویرمك اوزره مأموری اذنیله آخره فراغ ایلدکدنصکره مفروغ له طرفندن بدل مذکور فارغ بولنان کیمسه‌یه اعطا اولنمدیغی حالده فارغ ویاخود» فارغك «وفاتندن صکره ورثه‌سی مفروغ لهدن و یاخود مفروغله فوت اولمش ایسه ترکهٔ وافیه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن اول بدلی دعوایه صلاحیتلری واردر.» آنجق فارغ بدل فراغی تماما قبض ایلدیکنی اقرار ایلدکدنصکره مفروغ لهدن ویاخود فوت اولمش ایسه ترکهٔ وافیه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن بدل فراغی دعوی ایاسه مسموع اولماز. زیرا مجله‌نك ٧٩ ماده‌سی حکمنجه کشی اقراریله مواخذه اولنور.

فقط اشبو اقرارمده کاذب ایدم دیر ایسه مجله‌نك ١٥٨٩ ماده‌سی وجهله معامله اولنور. صاحب ارض حضورنده ومجلس

رسیده آلدم دیو اقرار ایلدیکنه کوره بو اقرارده کذب ادعاسی استماع اولنه‌ماز دینلمز . زیرا اقرار خبر اولوب خبرده کذب احتمالی واردر اول خبر کرك مجلس رسمیده اولسون وکرك غیریده اولسون . بو جهتله مشایخ اسلامیه طرفندن اعطا اولنان فتوالرده مصرح اولدیغی اوزره برکیمسه حضور حاکمده ملکنی بدل معلومه مقابل آخره صاتوب پاره‌سنی آلدیغنی بالاقرار اشبو اقراری حجت شرعیه‌یه ربط اولندقدن صکره کذب ادعاسنی ایتسه مقر له تحلیف اولنور .

بو فقرهٔ قانونیه‌ده درت صورت واردر .

صورت اولی ، فراغ مذکوردن صکره مفروغ له بدل فراغی ویرماسه فارغ بدل فراغی مفروغ لهدن دعوی ایده بیلور .

صورت ثانیه ، فراغ مذکوردن صکره مفروغ له بدل فراغی ادا ایتمکسزین وفات ایتسه فارغ بدل فراغی مفروغ لهك ترکهٔ وافیه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن طلب واخذ ایده بیلور .

صورت ثالثه ، فراغ مذکوردن صکره فارغ بدل فراغی مفروغ لهدن آلمدن وفات ایتسه فارغك ورثه‌سنك بدل مذکوری مفروغ لهدن دعوی وطلب ایتمکه حقی اولور .

صورت رابعه ، فراغ مذکوردن صکره بدل فراغ فارغه ویرلمدین هم فارغ همده مفروغ له وفات ایتسه فارغك ورثه‌سنك بدل مذکوری مفروغ لهك ترکهٔ وافیه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن ادعایه و اخذه صلاحیتی واردر . صور اربعهٔ مذکوره‌نك

کلیسی نفس الامرده موجود وصحیحدر .

بدل فراغ دعواسنده صاحب ارضك حضوری شرط دکلدر . شویله که برکیمسه دیکر کمسنه‌دن تحت تصرفنده اولوب با اذن صاحب الارض سکا فراغ ایتمش اولدیغم فلان اراضی بدلندن شوقدر مبلغ آلاجغم واردر دیو دعوی ایتسه صاحب ارضك بودعواده حضوری شرط دکلدر. نته‌کیم برکیمسه تحت تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه‌یی آخره ایجار ایدوبده آندن طولایی مستأجردن یالکز اجارهٔ مجتمعه‌یی دعوی ایلسه بودعواده صاحب ارضك حضوری شرط دکلدر . اما مأجورك دخی کندوسنه تسلیمنی دعوی ایتسه اراضی مأموری حاضر بولنمق لازمدر .

بدل فراغ ، اموال سائره کبی موروث اولور . یعنی بدل فراغ متوفانك ترکه سندن معدود اوله‌رق آنك سائر اموال متروکه سی حقنده جاری اولان احکام شرعیه تماميله بدل فراغ حقنده دخی جاریدر .

بناءً علیه برکیمسه عهدهٔ تصرفنده‌اولان ارض میری‌یی شوقدر غروش بدل تسمیه‌سیله شخص آخره فراغ وتسلیم ایدوب لکن بدل مذکوری مفروغ لهدن قبض ایتمکسزین فارغ وفات ایتسه اول بدل ، مفروغ لهدن قبض ومتوفانك ترکه سنه ادخال اولنه‌رق متوفانك دیونی تأدیه ووصایاسی تنفیذ وباقیسی علی وجه الفرائض بین الورثه تقسیم وورثه یوقسه بیت الماله وضع اولنور .

بو وجهله متوفانك زوجه‌سی و بر اوغلی و بر ده قزی بولنسه
زوجه بدل مذكوردن ثمن آلاجغی كبی متباقیسی بر لی ایكیلی
اوله‌رق اوغلی ایله قزی آره‌سنده تقسیم اولنور . یوقسه ارثده
اولدیغی مثللو بدلدن دخی زوجه محروم ایدیله‌میه‌جكی كبی
اوغلان ایله قزه سویا ویریله‌میوب بدل مذكوردن زوجه‌نك
حصه‌سندن بقی قالان مقدارك ایكی حصه‌سی اوغلانه و بر حصه‌سی
قزه اعطا اولنور .

متن قانونده تركهٔ وافیه‌سنی قبض ایدن ورثه‌سندن دینیلیور .
یعنی مفروغ لهك تركه‌سی وار ایسه بدل فراغ آندن استیفا
اولنوب اما تركه‌سی بولنمدیغی ویاخود بولنوبده وفا ایتمدیكی
تقدیرده ورثه‌دن كندیماللرندن ویرمك اوزره طلب وادعا
اولنه‌میه‌جغی كبی تركه مستغرق بالدین اولسه فارغ دخی بدل فراغ
ایله تقسیم غرمایه داخل اولور. یوقسه ارض مفروغ بها استرداد
اولنه‌میه‌جغی كبی ارض مذكوره آخره فراغ ایدیلوبده آندن
استیفای بدل فراغ دخی اولنه‌ماز . «۱۱۵» ماده‌یه باق .

فارغ، بدل معلوم مقابلنده اراضی آخر كمسنه‌یه فراغ ایدوبده
ارض مفروغ بهانی مفروغ لهه تسلیم ایتمدین اوكمسنه وفات
ایتسه فارغ بدل فراغی مفروغ لهك تركه‌سندن استیفا ایدنجه‌یه
دكین مفروغ بهانی حبس ایده‌مز . یعنی بونده مجله‌نك ۲۹۶
ماده‌سنك حكمی جاری اولماز . چونكه ۱۱۵ ماده حكمنجه
اراضیٔ امیریه بعد الوفات تأمین دین ایتمز .

معلوم اولمليدركه اراضئ اميريه‌ده وكذا مسقفات ومستغلات موقوفه‌ده وامامت وخطابت كبي جهانده اولان حق تصرفك فراغندن اعتياضك يعني عوض وبدل اخذينك جوازنده فقها اختلاف ايتمش اولوب بعض فقها اعتياضك عدم جوازينه قائل اولمشلردركه مقدما بوفقهانك قوليله عمل اولنه‌رق بدل دعواسنك عدم استماعنه حكام طرفندن حكم اولنمقده ايدى . وحتى مفروغ له طرفندن فارغه عوض ويرلمش اولسه حق استردادى اولديغنه افتا قلنمقده اولديغندن، فارغك مفروغ لهدن آلا يغى بدلى بعد الاستهلاك مفروغ له جانبندن بدل مذكوره متعلق دعوادن فارغى ابراء اسقاط ايله ابرا ايتديرلمكده ايديكه شيخ الاسلام على افندى طرفندن ويرلمش اولان آتى الذكر ايكى عدد فتوى ايشته بو فقهانك قوللرينه مبنى بولنمشدر . « زيد تيمارينى شوقدر آقچه مقابله‌سنده عمروه فراغ ايدوب اولقدر آقچه‌يى عمرودن آلسه عمرو مبلغ مزبورى زيددن استرداده قادر اولورمى الجواب اولور . بوصورتده عمرو بدل فراغه متعلق دعوادن زيدك ذمتنى ابرا ايتمش اولسه حالا عمرو بدل فراغ مشروع دكلدر ديو استرداده قادر اولورمى الجواب اولماز . »

حتى بعض صكوك شرعيه‌ده بوكبى بدل دعواسنك، منع استماعنه دائر اعلامات شرعيه موجود اولوب اسباب موجبه اوليق اوزره « بدل دعواسى حقوق صريحهٔ شرعيه‌دن اولمامغله مشروعه والتفاته شايان اولميوب وخصوص مزبورحقنده مدعى

عليه مزبور زيده سؤال توجه ايتمديكي مدتجه مزبور عمروه تفهيم اولنمغين الخ » عباراتی ذكر واتيان قلنمشدر .

ودیكر بعض فقها بونلردن اعتياضك جوازينه قائل اولمشلردركه بوفقهانك شوقوللری ناسه ارفق ومصلحت عصره اوفق ایدوكی جهتله عتبهٔ علیای جناب پادشاهی‌یه لدی العرض بوقول ثانی موجبنجه عمل اولنمق اوزره ارادهٔ سنیهٔ خلافتپناهی شرفصدور ايتمش اولمغله ممالك محروسه‌ده بولنان بالجمله حكام قول ثانی موجبنجه حكمه مأمور اولدقلری ملابسه‌سیله قول اول موجبنجه حكم ايتسه‌لر حكملری نافذ اولماز . چونكه مجله‌نك ١٨٠١ ماده‌سی حكمنجه برمجتهدك برخصوصده رأیی ناسه ارفق ومصلحت عصره اوفق اولديغنه بناءً آنك رأيیله عمل اولنمق اوزره امر سلطانی صادر اولسه اول خصوصده حاكم اول مجتهدك رأينه منافی دیكر برمجتهدك رأيیله عمل ایده‌مز . ايدر ايسه حكمی نافذ اولماز . چونكه سلطان حضرتلرينك امرينك خلافنه حكم مردود در جامع الاجارتين .

سالف الذكر ارادهٔ سنيهٔ جناب ملوكانه اوزرينه اشبو مادهٔ قانونيه تصحيح اولنمشدر . ارادهٔ سنيه‌نك شرفصدوری تاريخی معين اوله‌رق الده ايديله‌مامش ايسه‌ده بروجه زير درج اولنان اوراق رسميه صورتلرينه نظراً تاريخ مذكور طقسان بش سنهٔ عربيه‌سنك رجب ياشعبان آيلری اولمق لازم كلور .

باشكتابت جليله‌یه يازيلان تذكرهٔ ساميه صورتيدر .

« مقابلة فراغ وتفويضده بدل دعوالرينك استماعی حقنده ايجاب ايدن معاملاته دائر مجلس تدقيقات شرعيه‌دن تنظيم ايديلان مذكره صورتی تذكرهٔ عليهٔ فتوی پناهی ايله برابر عرض وتقديم قلندی مآلندن مستبان اولديغی وجهله مطالعـات معروضـه فتاوای مختلفه‌دن استحسان واختيار اولنان اساسه توفيق ايدلمش وبونك حسب الزمان معاملهٔ ناسـجه نفعی موجب اولديغی آكلاشلمش اولمسـيله برابر اراضی قانوننك اوتوز سكزنجی ماده‌سـنك آكا كوره تصحيحی اقتضا ايده‌جكی بيان اولنديغندن و . . . قوانين مرعيه‌نك تبديل وتعديلی ارادهٔ سنيه‌يه مرهون بولنديغندن مادهٔ مذكوره عند الشرع مختار اولان صـورته توفيقی ايچون موافق امروفرمان پادشاهی بيوريلور ايسـه اجرای اقتضاسـنه ابتدار اولنه‌جغی بيانيله تذكره فی ٧ رجب سنه ٢٩٥ »

مجله جمعيتنك حضور عالئ مشيخت‌پناهی‌يه تقـديم ايتـديكی مذكره صورتيدر . « شورای دولت رياست جليله‌سنك فی ٢٦ جماذی الاولی سنه ٢٩٦ تاريخلو محول تذكره‌سی مطالعه اولندی . مآلی اجارتين ايله تصرف اولنان عقاراتك فراغ وتفويضی مقابلی اولان بدلاتدن طولايی تحدث ايدن دعاوينك جواز اسـتماعی حقنده مجلس تدقيقات شرعيه‌جه اختيار اولنان مسئلهٔ شرعيه‌يه كوره اراضی قانوننك اوتوز سكزنجی ماده‌سـنك تعديلی حقنده مقام عالئ مشيخت‌پناهيلرندن سبق ايدن اشـعار اوزرينه شرف صدور بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشـاهی منطوق عاليسی

وجهله اجرای ایجابی متضمن شورای دولته وارد اولان تذکرهٔ سامیه موجبنجه جریان ایدن مذاکراتی حاوی تنظیمات دائره‌سندن تنظیم اولنان مضبطه ایله مادهٔ قانونیه مسوده‌سی هیئت عمومیه‌ده لدی القرائه اراضی قانوننامه‌سی یالکز اراضیٔ امیریه ایله تخصیصات قبیلندن بولنان اراضیٔ موقوفه‌یه مخصوص اولمسیله تعدیل اولنان ماده‌نك حکمی منحصراً اراضیٔ امیریه‌یه شامل اوله‌جغنه واجارتین ایله تصرف اولنان عقارات بدل فراغندن طولایی تحدث ایده‌جك دعاوی حقنده اراضی قانونی ایله معامله اولنمسی جائز اوله‌میه‌جغی جهتله مسئله‌نك بو قسمی ایچون بشقه برقانون یاپیلمسی اقتضا ایده‌جکنه بناءً مجلهٔ احکام عدلیه‌نك مناسب برکتابنه علاوه قلنمق اوزره اجارتین ایله تصرف اولنان عقارات وقفیه بدلاتندن ظهور ایده‌جك دعاوینك قرار وارادهٔ سنیهٔ مشروحه موجبنجه شرعاً جواز استماعنی متضمن مجله جمعیتنجه برمادهٔ مخصوصه قلمه آلنمسی خصوصنده رأی عالیٔ فتواپناهیلرینك استفساری تذکر اولنمش واعاده بیورلمق اوزره مضبطهٔ مذکوره اوراق متفرعه‌سیله لفاً تقدیم قلندیغنی متضمندر .

مقابلهٔ فراغ وتفویضده تسمیه قلنان بدل دعوالرینك استماعی حقنده شرف افزای سنوح وصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی موجبنجه فیما بعد یعنی اراده تاریخندن مؤخراوله‌رق اجارتین صورتیله تصرف اولنان عقارات موقوفه‌نك وقوعبولان فراغ وتفویضی مقابله‌سنده تسمیه قلنان بدل دعوالرینك استماع

اولنه‌جغنه دائر مقام عالیٔ حضرت فتواپناهیلرندن برقطعه فتوای شریفه تنظیم وامضا بیوریله‌رق فتوای شریفهٔ مذکوره فتواخانهٔ جلیله‌لرنجه مجموعهٔ مخصوصه‌سنه قید اولندقدن صکره ایفـای مقتضاسی بابنده دوائر ومحاکم ایله طشره مقتیلرینه اعلان کیفیت بیورلمسی و اولوجهله ریاست مشـار الیهایه معلومات ویرلمسی واراضی قانوننامه‌سنك اوتوزسکزنجی ماده‌سی مقامنه قائم اولمق اوزره جمعیت عاجزانه‌مزده قلمه آلنان مادهٔ قانونیه مسوده‌سی لفاً تقدیم قلنمش اولمغله رأی عالیٔ جناب مشیختپناهیلرینه توافق ایلدیکی حالده اجرای ایجابی خصوصنك ریاست مشارالیهایه اشعار قلنمسی تذکر قلندی اولبابده .

بدل مقبوض مقابله‌سنده بر قطعه اراضیٔ امیریه فراغ اولندقدن صـکره برکمسـنه چیقوبده مذکور اراضی بنم تحت تصرفمده‌در دیو صاحب ارض حضوریله دعوی واثبات ایدرك اوکمسنه ایچون حکم اولنسه مفروغ له دخی بدل فراغی فارغدن استرداد ایدر .

﴿ اوتوز طقوزنجی ماده . برکیمسه اراضیسنی مجاناً وکرك بدل معلوم مقابلنده مأموری اذنیله آخره فراغ معتبر قطعی ایله فارغ اولدقدن صکره فراغندن رجوع ایده‌مز . ﴾

مجاناً فراغـدن رجوع اولنه‌ماز . زیرا فراغ مذکور ایله اول کیمسه‌نك تصرف حقی ساقط اولوب مجله‌نك ٥١ ماده‌سی حکمنجه ساقط عودت ایتمز . مجانا فراغ ، هبه قبیلندن اولوب

هبه‌دن رجوع ممکن ایکن مجاناً فراغدن رجوع اولنه‌مامسی سبب مذکوره مبنیدر. نته‌کیم مادهٔ آنفه شرحنده ایضاح اولنمشیدی.

بدل مقابلنده اولان فراغدن دخی رجوع اولنه‌ماز. زیرا فراغ تملیك منفعتدن عبارت اولدیغی حیثیله اجبار ایسه‌ده بیع منفعت بولنمغله بیع عینه قیاس اولنه‌رق مجله‌نك ۳۷۵ ماده‌سی حکمنجه بیع عینده رجوع اولنه‌میه‌جغی کبی فراغدن دخی رجوع اولنه‌ماز.

بدل معلوم دینلمسندن مستفاد اولورکه بدل، مجهول بولنور ایسه غیر معلوم یعنی لاعلی التعیین برآت مقابلنده فراغ کبی فراغ مذکور فاسد اولور. نته‌کیم مجله‌نك ۴۵۰ ماده‌سی وجهله اجرت، معلوم اولمق صحت اجاره‌ده شرط اولوب مجله‌نك ۴۶۰ ماده‌سی موجبنجه انعقاد اجاره‌نك شرطلری بولنوبده شرائط صحتدن بریسی بولنمسه اجاره فاسد اولور.

واجارهٔ فاسده‌نك فسخنه طرفین صلاحیتدار اولدیغی مجله‌نك ۵۲۴ ماده‌سندن مستفاد اولوب فراغ دخی اجاره‌یه قیاس ایدلمکده اولدیغندن فراغ فاسددن طرفینك یعنی فارغ ومفروغ لهك حق فسخلری اولور. بناءعلیه فراغ معتبر دینلدی ۳۶ ماده شرحنه باق.

فراغ قطعی، فضولی اولمیوب شروط مفسده‌دن عاری بولنان ووفا و استغلال طریقیله اولمیان فراغدرکه فراغ فضولی، ۴۲ و شروط مفسده ۱۱۴ و فراغ بالوفا ۱۱۶ و ۱۱۷ و ۱۱۸ ماده‌لرده و شروحنده ذکر اولنیور.

بو ماده‌نك ناطق اولدیغی اوزره فراغ معتبر قطعیدن فارغ رجوع ایده‌میه‌جکی کبی فارغك رضاسی اولمقسزین مفروغ له دخی رجوع ایده‌مز . چونکه مجله‌نك ٤٠٦ ماده‌سی وجهـله اجارهٔ لازمه‌یی طرفیندن بریسی بلاعذر فسخ ایده‌مز.

اما فارغ ایله مفروغ له عقد فراغی مأموری معرفتیله اقاله ایتسه‌لر صحیح اولورمی. فقها اقاله‌یی اقاله ایدرك بیعی اعاده ایتمك صحیح ایسـه‌ده اقالهٔ سلمی اقاله ایتمك صحیح دکلدر . زیرا مسلم فیه‌دین اولمغله برکره اقاله اولندقده دین مذکور ساقط اوله‌جغی و ساقط ایسـه عودت ایتمیه‌جکی جهـتله اقالهٔ سلم اقاله اولنه‌ماز دیمشلردر. بو جهتله فراغ، حق تصرفدن نزول و حق تصرفی اسـقاط معناسنده اولدیغی تقدیرده اقاله ایدیله‌مز ایسه‌ده ایجار معناسنده بولنـدیغی صورتده اقاله اولنه‌بیلور. واقعا بدل معلوم مقابلنده فراغده ایجـار معناسنك اعتباری ظاهر اولوب بنابرین بو نوع فراغك اراضی مأموری معرفتیـله اقاله اولنمسی امر ظاهردر. مجانا فراغه‌کلنجه مجانا یعنی بلابدل ایجار، اجارهٔ فاسده اوله‌رق منعقد اوله‌جغنه وفراغ بدل مقابله‌سنده اولسه‌بیله اجارهٔ فاسده ایدوکنه بناء مجانا فراغده دخی ایجار معناسنك اعتباری ممکن اولمغـله مجانا فراغ دخی اراضی مأموری معرفتیله اقاله ایدیله‌بیلور .

﴿قرقنجی ماده، برکیمسه اراضیسنی مأموری اذنیله﴾ مجانا یا بدل معلوم مقابلنده ﴿ آخره فراغ ایلدکدنصکره مفروغ لهك

اذنی بولنمقسزین تکرار بر بشــقه‌سنه دخی) مأموری اذنیله (فراغ ایلسه فراغ ثانی معتبر) یعنی لازم (دکلدر .) چونکه فراغ اول ایله اول اراضی مفروغ له اولك تصرفنه کچمش و فارغك حقی قالمامش اولمغــله فراغ ثانی فراغ فضولی اولور . زیرا فراغك نافذ اولمسی ایچون فارغ مفروغه متصرف یاخود متصرفك وکیلی یا ولیسی یا وصیسی اولمق وغیرك حقی اولمامق شرطدر . بناءً علیه فراغ ثانی مفروغ له اولك اذننه موقوف اولوب مفروغله اول اجازت ویرر ایســه معتبر و ویرمز ایسه غیر معتبر اولور .

و فراغ ثانی بدل مقابلنده اولوبده مفروغ له اول ، تجویز اولور ایســه بدل فراغ مذکور مفروغ له اولك اولور . یعنی بوتقدیرده قرق اوچنجی ماده حکمی جاری اولور . نته‌کیم مجله‌نك ٥٨٩ ماده‌سنده بیان اولندیغی وجهله اجاره‌ده دخی حکم بویله‌در . یعنی برکیمسه مالنی مدت معلومه اوزرینه برینه اجارهٔ لازمه ایله ایجار ایتدکدنصکره تکرار بشقه‌سنه اول مدتی ایجار ایتسه اجارهٔ ثانیه نافذ و معتبر اولماز من اجارة الاشباه .

بوماده‌نك مطلق اوله‌رق ذکرندن آکلاشیلورکه فارغ ارض مفروغه‌یی کرك مفروغ له اوله تسـلیم ایتمش اولسون کرك اولمسون بشــقه‌سنه فرغ اوله‌ماز . یعنی فراغ اولك تمامیتنده ارض مفروغه‌نك مفروغ لهه تسلیمی شرط دکلدر . فراغ کرك بدل مقابله‌سنده اولسون وکرك مجانا اولسون . بوقسه مجانا فراغ

هبه مقامنده اولمغله تمامیتنده ارض مفروغه‌نك مفروغ لهه تسلیمی شرطدر و تسلیم اولنمدقجه فراغ تمام اولماز دینیله‌مز. چونکه فصل ثانی عنوانی شرحنده ذکر اولندیغی وجهله مجانا فراغ دخی ایجار معناسنده‌در.

بو ماده اوزرینه شو مسئله تفرع ایدر. بر کیمسه متصرف اولدیغی ارض میری‌یی دیکر کمسنه‌یه فراغ ایتدکدن صکره بر شخص کلوبده اول اراضی‌یی سندن اول اول کیمسه‌دن بن تفرغ ایتمشیدم دیو صاحب ارض حضوریله او کمسنه‌دن دعوی و اثبات ایتسه فراغ ثانی فسخ اولنه‌رق اراضی شخص مرقوم استرداد ایدر.

متن قانونده « مفروغ لهك اذنی بولنمقسزین » دینلدی. زیرا مفروغ‌لهك اذنیله فراغ ایده‌بیلور. چونکه مجله‌نك ۱٤٦۲ ماده‌سی وجهله اذن و اجازت توکیلدر. یعنی اذن و اجازت لفظلری دخی الفاظ وکالتدن اوله‌رق بونلرله وکالت عقد اولنه‌بیلور. بو جهتله بر کیمسه دیکر کمسنه‌یه فلان اراضیمی آخره فراغه سکا اذن ویردم دیدکده او کمسنه‌یی مذکور اراضینك فراغنه توکیل ایتمش اولور.

املاك ایله مسقفات و مستغلات موقوفه‌ده دخی حکم منوال مشروح اوزره‌در. شویله‌که بر کیمسه بر مالنی آخره بیع ایتدکدن صکره دیکر برشخصه دها بیع ایتسه بیع ثانی فضولی اوله‌جغی کبی مجله‌نك ۵۸۹ ماده‌سی حکمنجه اجاره‌ده دخی بویله‌در. کذا

بر كيمسه بالاجارتين متصرف اولديغى مسقفات يا مستغلات موقوفه‌دن بر عقارينى با اذن متولى بر كيمسه‌يه فراغ معتبر قطعى ايله فراغ ايتدكدنصكره شخص ثالثه دخى كذلك با اذن متولى فراغ ايلسه فراغ ثانى فضولى اولور. ايشته بر كيمسه بر مالى ديكر كيمسنه‌يه بيع ايتدكدنصكره بلا اذن ديكر بر شخصه دها بيع ايتدكده بيع ثانى نافذ اوليوب حق طرفين بيع اولى فسخ ايتسه‌لر بيع ثانى نافذ اوليه‌جغى جهتله فراغ دخى بوكا قياس ايديله‌رك فراغ اول فسخ اولنسه‌بيله فراغ ثانى نافذ اولماز دينيله‌بيلور.

(قرق برنجى ماده ، بالاشتراك اراضى تصرف ايدن كمسنه خليط و شريكنك اذنى اولقسزين حصه‌سنى مجانا ويا بدل مقابلنده) آخره (فارغ اوله‌ماز) خليط، صو حصه‌سى ويول حصه‌سى كبى حقوق ارضده مشارك ديمكدر.

او كمسنه بو وجهله آخره فارغ اوله‌مديغى كبى دين محكوم بهدن طولايى اجرا دائره‌سى دخى آخره فارغ اوله‌ماز. نته‌كيم فقرهٔ آتيه شرحنده تفصيل اولنور.

معلوم اولمليدركه املاكده شفعه‌يى موجب اولان اسباب ثلاثه‌نك اولكيسى نفس مبيعده مشارك اولمقدر ايكى كيمسه‌نك بر عقارده شايعا اشتراكلرى كبى. ايكنجيسى، حق مبيعده خليط اولمقدر. حق شرب خاص و طريق خاصده اشتراكلرى كبى. ايمدى قانونك ٤٦ ماده‌سى حكمنجه اراضئ اميريه‌ده شفعه

جاری اولمامغله برابر سالف الذکر ایکی سببدن بری موجود اولدیغی تقدیرده خلیط و شریك تفرغه حق رجحان کسب ایدر. لکن بایع بر عقاری آخره صاتەجق اولدقده شفیعی اولان کیمسه بایعی بیع مذکوردن منع ایدەمیوب بعد البیع اتخاذ شفعه‌یه حق اولدیغی کبی خلیط وشریك دخی اوکمسنه‌یی آخره فراغدن منع ایدەمیوب بلکه بعد الفراغ فقرهٔ آتیه وجهله حق طلبی ثابت اولور.

شوحالده برکیمسه بالاشتراك تصرف اولنان اراضینك حصهٔ شایعه‌سنی آخره فراغ ایده‌جك اولدقده طاپو سنداتی حقنده‌کی تعلیماتك برنجی بندی اقتضاسنجه شریکنه تکلیف اولنوبده آلمقدن استنکاف ایلدیکی حالده یدندن سند آلنه‌رق کیفیتی علم وخبر جدوللرینك فراغ خانه‌سنه اشارت اولنمق لازم کلور. فقط شریك و خلیط اراضی‌یی آلمقدن استنکاف ایلدیکی حالده مذکور سندی اعطادن امتناع ایتسه یاخود شریك و خلیط مجنون یا صغیر یا مدت سفر بعید دیارده بولنور ایسه اراضی مأموری فارغك دیلدیکی کیمسه‌یه فراغنه رخصت اعطا وتقریری اخذ ایلر. بو تقدیرده وقتیله استنکاف ایتمامش ایسه خلیط و شریکك فقرهٔ آتیه حکمندن حق استفاده‌سی واردر.

تفصیلات آنفه‌دن مستفاد اولورکه بو فقره‌ده فارغ اوله‌ماز تعبیرینك معناسی فراغ ایتمسنه مانع اولور دیمك اولمیوب فراغ ایتدیکی حالده فراغ مذکور شریك وخلیط حقنده لازم اولمیوب

حق طابی باقی اولور دیمك اولورکه بو معنی متن قانونك فقرهٔ آتیه‌سندن مستفاد اولور.

و برده متن قانونده بالاشتراك لفظی علی الاطلاق ذکر اولنمسندن مستفاد اولورکه کرك بالاشتراك السوی تصرف اولنسون وکرك متفاوتاً تصرف اولنسون یعنی بریسی برتارلانك ثلث شایعنه و دیکری دخی او تارلانك شایع ثلثاننه متصرف اولسون حکم بردر. شوحالده حصه‌سی آز اولان کیمسه دیکرینك اذنی اولمقسزین آخره فارغ اوله‌میه‌جغی کبی حصه‌سی چوق اولان حصه‌دار دخی حصه‌سی آز اولانك اذنی اولمقسزین آخره فارغ اوله‌ماز. ولوکه حصهٔ قلیله صاحبنك حصه‌سی اونده بر کبی شیٔ قلیل اوله .

فقط بوماده‌ده‌کی اشتراکدن مقصود یالکز ایکی کیمسه بیننده مشترك اولان اراضیٔ امیریه وموقوفه دیمك اولوب اما اوچ یا زیاده کیمسه‌لر بینلرنده مشترك اولان اراضینك حکمی آتی البیان قرق ایکنجی ماده‌ده کلور.

خلیط و شریکنك اذنی اولمقسزین حصه‌سنی مجاناً ویا بدل مقابله‌سنده آخره فارغ (اولدیغی حالده اول شریکك بش سنه‌یه قدر حین طلبده‌کی بدل مثل ایله اول حصه‌یی آلان کیمسه‌دن آلمغه صلاحیتی واردر.) حتی براراضیده خلیط وشریك اولان ایکی کیمسه‌دن بریسنك محکوم به آلاجغی اولمغله دین ایچون اموال غیر منقوله‌نك فروختی حقنده‌کی نظامنامه احکامنجه

مدیونك اول اراضیده بولنان حصه‌سنك فروختی لازم كلدكده نظامنامهٔ مذكورده محرر اولدیغی وجهله آلتمش بركون اجرای مزایده اولنه‌رق نهایت بی كیمك اوزرنده قالور ایسه آكا ویرلمسی لازم كلمز. بلكه بوفقره احكامنجه اولا اول اراضیده‌كی خلیط وشریكه تكلیف اولنمسی وطاپوی مثل ایله آله‌جق اولدقده آكا ویرلمسی لازم كلور. و مدیونك بوندن بشقه ایفای دین ایده‌جك مالی یا اراضیسی بولنمامسی واجبنك مذكور اراضی‌یی مضاعف بدل ایله طالب بولنمسی كبی اسباب خلیط و شریكك طاپوی مثل ایله تفرغده بولنان حقنی اسقاط ایده‌مز. دیكر حق طاپوی اصحابنك حق طاپولری دخی بوكا مقیسدر.

بو وجهله آلمق ایله شفعه اوچ خصوصده افتراق وبر خصوصده اتحاد ایدر شویله‌كه: افتراق ایتدكاری خصوصات شونلردر.

١ شفیع، ملك مشتری، مشتری‌یه هرقاچه مال اولور ایسه اولمقدار ایله تملك ایتمسی لازم كلوب اما اراضیٔ امیریه‌ده خلیط و شریك بدل مثل ایله تفرغ ایده‌بیلوب یوقسه مفروغ لهك ویردیكی بدله باقلماز.

مثلا بر كیمسه یوز غروش قیمتلو بر ملك عقارینی یوز لیرایه صاتسه شفیعك آنی یوز لیرایه تملك ایتمسی لازم كلوب بالعكس یوز لیرالق بر ملك عقارینی یوز غروشه صاتسه شفیع دخی آنی یوز غروشه تملك ایدر. حالبوكه بر كیمسه مثلا یوز لیرا بدل مثلی اولان اراضیسنی یوز اللی ویاخود یتمش لیرایه

آخره فراغ ایتدكده خلیط و شریك آنی بدل مثلی ایله تفرغ ایدر. یوقسه بدل فراغ ایله دكل.

٢ مجله‌نك ١٠٢٣ ماده‌سنده ذكر اولندیغی كبی بلا عوض اولان هبه‌ده شفعه جاری اولمدیغی حالده اراضی امیریه‌ده هبه مقامنده اولان مجاناً فراغده خلیط وشریكك حق تفرغی اولوب فقط مفروغ له كبی مجاناً تفرغه صلاحیتی اولیوب وقت طابوده‌كی بدل مثلی ویرمسی لازم كلور.

٣ مجله‌نك ١٠٢٨ ماده‌سی وجهله شفعه‌ده اوچ طلب لازم ایكن بونده، شفعه‌ده اولدیغی كبی اوچ طلب لازم دكلدر. واقعا بونده دخی طلب خصومت وتفرغه حاجت مس ایده‌بیلور ایسه‌ده شفعه‌ده اولدیغی كبی طلب مذكور موقت دكلدر. طلب خصومته حاجت مس ایتدیكی حالده ارض مفروغ بها مفروغ لهه تسلیم اولنمامش اولدیغی تقدیرده شریك طالبه خصم، فارغ ایسه‌ده مفروغ لهك دخی حین محاكمه‌ده موجود بولنمسی لازم كلوب بو تقدیرده فارغ ارض مفروغ بهانی شریك طالبه تسلیم ایدر. اما ارض مفروغ بها مفروغ لهه تسلیم اولنمش اولدیغی حالده خصم مفروغ له مرقوم اولوب بونده فارغك حضوری شرط دكلدر. لكن ایكی صورتده دخی حین محاكمه‌ده اراضی مأمورینك حضوری شرط اولوب مأمور مومی الیه حاضر اولمقسزین جریان ایدن محاكمه وحكم صحیح دكلدر.

كذلك وكیل بالتفرغ، تفرغ ایتدیكی حصهٔ مشتركه‌یی هنوز

موکلنه تسلیم ایتمامش ایسه وکیل مرقوم شریك طالبه خصم اولوب موکلك حضوری شرط دکلدر . اما تسلیم ایتمش ایسه شریك طالبه آرتق موکل خصم اولوب یوقسه وکیل مرقوم خصم اوله‌ماز .

اتحاد ایتدکلری خصوص دخی شودر . مجله‌نك ١٠٢٤ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره شفیع واقع اولان عقد بیعه صراحة اذن ویرسه شفعه‌سی ساقط اوله‌جغی کبی خلیط وشریك دخی فراغه اذن ویرسه آرتق بدل مثل ایله آلمق حق وصلاحیتی قالماز .

ایشته خلیط وشریکك قبل الفراغ آخره فراغه اذن ویرمسی حق طلبنی مسقط اولدیغی کبی بعد الفراغ دخی فراغ مذکوری مجیز اولسه یعنی مثلا فراغی ایشتدکده یك‌اعلا دیسه حق طلبی ساقط اولور . نته‌کیم شریك وخلیط فراغ اولندیغنی ایشتدکدنصکره حصهٔ مفروغ‌بهایی مفروغ‌لهدن تفرغ یا استیجار ایتمك ایستدکده حق طلبی ساقط اولور.

کذلك بر کمسنه‌نك دیکر بر آدم ایله مشترکا متصرف اولدیغی ارضی فراغه اول آدم طرفندن او کمسنه وکیل اولوبده آخره فراغ ایتدیکی اراضیده او کمسنه ایچون حق طلب یوقدر . زیرا مجله‌نك ١٠٠ ماده‌سی حکمنجه هر کیمکه کندو طرفندن تمام اولان شیئی نقض ایتمکه سعی ایدر ایسه سعیی مردوددر.

﴿ و بو بش سنه صغر وجنون و مدت سفر بعید دیارده

بولنق کبی اعذار ایله مرور ایتسه بیله اول مدت مرورنده دعوایه صلاحیت قالماز .) چونکه بوحق طلب حقوق عادیه‌دن اولدیغندن مدت مذکورده بلا دعوی ترك ایدلسه حق مذکور ساقط اولور .

(واکر حین فراغده شریك مذکور اذن ویرمك ویاخود کندویه تکلیف اولنوبده آلمقدن استنکاف ایتمك) وياخود بعد الفراغ فراغه راضی اولمق کبی احوال (ایله اسقاط حق ایلمش ایسه مؤخراً دعوی ایده‌مز .) چونکه حقنی اسقاط ایتمش اولوب مجله‌نك اللی برنجی ماده‌سی حکمنجه ساقط اولان شی عودت ایتمز .

متن قانونده کندویه تکلیف اولنوبده دینلیور . تکلیفدن مقصد بدل مثلیله تفرغ ایلمه‌سنی تکلیف اولنوب یوقسه مثلا فارغ اوله‌جق کیمسه مشترك تارلاده‌کی حصه‌سنه شخص آخر بدل مثلندن زیاده شوقدر غروش ویرمکده اولمغله بدل مثل ایله تفرغ ایدرم زیاده ویرم دیمسیله اسقاط حق ایلمش اولماز . حتی فارغ بونك اوزرینه حصه‌سنی بدل مثلندن زیاده ایله آخره فارغ اولسه شریك وخلیطك بدل مثلیله حق طلب وتفرغی باقیدر .

{ ذیل }

(وبوبش سنه ظرفنده خلیط وشریك فوت اولسه حق انتقاله نائل اولان ورثه‌نك مفروغ لهدن ومفروغ له فوت

اولسـه حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سندن خلیط وشریکك وخلیط وشریك ایله مفروغ‌له ایکیسی بردن فوت اولسه خلیط وشریکك حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سنك مفروغ لهك حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سندن اول اراضی‌یی وجه مشروح اوزره » یعنی حین طلبده‌کی بدل مثل ایله اول حصه‌یی آلان کیمسه‌دن « آلمغه حق وصلاحیتلری واردر . فی ۲۳ رمضان سنه ۲۹۱ »

خلاصه ، مفروغ لهـك وفاتی خلیط وشریکك حق طلبنی اسـقاط ایتمیه‌جکی کبی خلیط وشریکك وفاتیله دخی حق طلب خلیط وشریکك ورثه‌سـنه انتقال ایدر . اکر خلیط وشریك حیاتنده حق طلبنی اسـقاط ایتمامش ایسـه ، اما خلیط وشریك حیاتنده ایکن حق طلبنی فقرۀ آنفه وجهله اسقاط ایلمش ایسه آرتق وفاتندن صکره ورثه‌سنك دخی حق طلبی اوله‌ماز .

متن ذیلده مفروغ له فوت اولسـه حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سـندن الخ دینیلیور . مفروغ له حقی انتقـاله نائل اولان ورثه‌سی اولمیه‌رق فوت اولمغله اول اراضی محلول اولسـه اول صورتده اللی طقوزنجی ماده‌ده بیـان اولنـدیغی اوزره خلیط وشریك ایچون حق طاپو ثابت اولور .

معلوم اولملیدرکه خلیط وشریکك ورثه‌سـنه شو حق طلبك ثبوتی ینه بش سـنه ظرفنده اولمقله مقیددر . بناءً علیه اراضیٔ مشترکه آخره فراغ ایدلدکدن ایکی سـنه صکره خلیط وشریك فوت اولدقده ورثه‌سی ایچون آنجق متباقی اوچ سنه مدتده حق

طلب ثابت اولور . یوقسه مجدداً بش سنه ظرفنده دکل .

خلیط و شریکك اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سی متعدد اولدیغی صورتده بعضیسی حق طلبنی اسقاط ایتدکده دیکرلری طلب ایده‌بیلورلر . مثلا خلیط و شریکك درت اوغلی اولوبده اوچیسی حقاربنی اسقاط ایتسه‌لر اوبریسی ارض مفروغ بهایی طلب و کاملاً کندوسیچون تفرغ ایده‌بیلور . یوقسه اسقاط حق ایدن اوچ اولادك حصه‌سی مفروغ له یدنده ابقا ایدلمسی لازم کلمز .

متن ذیلده « ایکیسی بردن فوت » عباره‌سنده‌کی بردن لفظی معاً معناسنده اولمیوب بناءً علیه بریسی بر زمانده و دیکری بر مدت صکره وفات ایتسه حکم ینه بروجه مشروحدر . بوجهتله بردن لفظی حذف ایدیله‌رك ایکیسیده فوت اولسه دینلمش اولسه ایدی دها ظاهر اولور ایدی .

معلوم اولملیدر که حق طلب تجزی قبول ایتمز . بناءً علیه بالاشتراك تصرف اولنان اراضیده‌کی حصه‌سنی حصه‌دارلردن بری اخره فارغ اولدقده خلیط و شریك حصهٔ مفروغ بهالك بر مقداریی بدل مثل ایله المغه حقی یوقدر . چونکه بو تقدیرده اول حصه‌ده ضرر الشرکه عارض و تفرق صفقه واقع اولوب

ضرر و مقابله بالضرر ایسه اولدیغی مجله‌نك ١٩ ماده‌سنده مذکوردر .

واقعا حق طلبك تجزی قبول ایتمدیکنه دائر قانونده بر قید واشارت یوغیسه‌ده مجله‌نك ١٠٤١ ماده‌سی ناطق اولدیغی اوزره شفعه‌ده مسئله بریله اولدیغی جهتله اراضیده دخی بر وجه مشروح اولمسی فقهه موافق وقاعدهٔ عدله مطابق اولور .

(قرق ایکنجی ماده ، شرکای ثلاثه‌دن ویاخود دها زیاده شریکلردن بر حصه‌سنی اخره) یعنی اجنبی‌یه (فارغ اوله‌جق اولدقده دیکرشریکلردن بریسی اخر اوزرینه ترجیح اولنه‌میوب دیکرلری دخی طالب اولدقلری حالده اول حصه‌یی بالاشتراك الغه حقلری واردر .) چونکه حق طلبی بخش ایدن سبب ، شرکت اولوب بو سببده جمله متشارکلر مساوی اولدقلری کبی حق طلبده دخی متساوی اولورلر .

اما شرکادن بعضیسی طالب اولدیغی حالده بعضیسی طالب اولمسه طالب اولمیان کائن لم یکن عدیله طالب اولانلر الەبیلورلر . وشرکادن بعضیسی حق طلب واخذی بعض اخرینه بخش ایده‌مز . ایدر ایسه حق طلبی ساقط اولوب بقیهٔ شرکا بیننده تقسیم اولور .

مثلا حق طلب کندولرینه ثابت اولان شرکا بش نفر اولوبده خامسی حق طلبنی رابعنه بخش ایتسه صحیح اولمیوب خامسك

حق طابی ساقط اوله‌رق متباقی درت شریك علی‌السویه طلب ایده بیلورلر . یوقسه رابعی کندی حصه‌سیله برابر خامسك حصه‌سنی دخی بالاخذ ایکی حصه صاحبی اوله‌ماز .

بالاشتراك تصرف اولنان اراضیده حصه‌داران متعدد اولدیغی حالده عدد رؤسه تقسیم اولنوب یوقسه مقدار سهامه یعنی حصه‌لرینك مقدارلرینه دکل . چونکه آنفاً ذکر اولندیغی اوزره حق طلبه سبب اولان اشتراك اولوب سبب مذکورده حصه‌سی زیاده اولان ایله آز اولان متساویدر .

مثلا بر اراضینك نصف حصه‌سی بر کیمسه‌نك وثلث ایله سدس حصه‌لری دیکر ایکی کشینك اولدیغی حالده نصف حصه صاحبی حصه‌سنی آخره فراغ ایتدکده دیکرلری طالب اولسه‌لر بالمناصفة بینلرنده تقسیم اولنمق لازم کلوب یوقسه ثلث حصه صاحبی حصه‌سنه کوره زیاده آله‌ماز. نته‌کیم شفعه‌ده دخی حکم بروجه مشروح ایدوکی مجله‌نك ١٠١٣ مادّه‌سنده محرر بولنمشدر.

بو ماده‌ده شریکلر تعبیری احترازی اولمیوب مادهٔ آنفه‌دن دخی استدلال اولنه‌جغی اوزره خلیطلرده دخی حکم بویله‌در. شویله‌که بر ارض میریده اوچ یا زیاده خلیط بولنوب او ارض صاحبی مذکور ارضی آخره فارغ اوله‌جق اولدقده خلیطلردن بریسی آخرلری اوزرینه ترجیح اولنه‌میوب دیکرلری دخی طالب اولدقلری حالده اول ارضی بالاشتراك آلمغه حقلری واردر.

مادهٔ آنفه‌ده خلیط و شریك دینیلوب یکدیکرینه تقدمی اشعار ایدن بر لفظ موجود اولمدیغی جهتله یکدیکره متقدم اولمیه‌جغی مستبان اولور. یعنی مجله‌نك ١٠٠٩ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره حق شفعه اولا نفس مبیعده مشارك اولان کیمسه‌نك ثانیاً حق مبیعده خلیط اولانك ایسه‌ده اراضیٔ امیریه‌ده حق طلبده خلیط ایله مشارك بر درجه‌ده اولوب یکدیکره تقدملری یوقدر. چونکه خلیط و شریك دینیله‌رك واو ایله عطف قلنمش اولوب واو ایسه علم اصول فقهده بیان قلندیغی اوزره مطلق جمع ایچوندرکه متعاطفینك یکدیکرینه تقدم و تأخرینی افاده و اشعار ایلمز. ترتیب ذکری ترتیب ذکری‌یه دلالت ایتمیه‌جکی درکار اولدیغندن متن قانونده اولا خلیط ایچون دینیلوبده صکره شریك دینلمسی حق طلب اولا خلیط ایچون ثابت اولوب خلیط بولنمسه ثانیاً شریك ایچون ثابت اولور دینلمکه محل یوقدر.

و برده خلیط املاکده مؤخر اولدیغی حالده بوراده ذکرا تقدیمی املاکده بولنان ترتیب بوراده معتبر اولمدیغنه دلالت ایتمکده‌در. شو حالده برکیمسه‌نك دیکر کمسنه ایله مشترکا متصرف اولدیغی اراضیسنده شخص ثالث خلیط اولوبده اول کیمسه مذکور اراضیسنی آخره فراغ ایده‌جك اولدقده اوکمسنه ایله اوشخصك حصهٔ مفروغ بهایی بالاشتراك السوی آلمغه حقلری واردر.

شونیده عرض و اشعاره لزوم کورورزکه مادۀ آنفه‌ده
شریکك خایطه عطفی عطف تفسیر اوله‌رق شو حالده اراضیٔ
امیریه‌ده حق طلب یالکز شریکه ویریلوب بوقسه خایطه
ویرلامشدر دینلمك دخی وارد خاطر اولور ایسه‌ده آنجق
عبارۀ فقهیه‌ده دخی ذکر اولندیغی اوزره بر لفظ هم تأکید همده
تأسیسه محتمل اولور ایسه تأسیس تأکیددن وتعبیر دیکرله افاده
اعاده‌دن اولی اولدیغی جهتله تأسیسه حمل اولنمسی لازم کلور.

تأکید، برلفظ کندوسندن مقدم کتوریلان لفظدن حاصل
اولان معنانك تقریر و تقویتی ایچون اولمقدرکه بو تأکیده اعاده
دخی دینلور. تأسیس، بر لفظك کندوسندن مقدم حاصل
اولمیان بر معنانك افاده‌سی ایچون اولمقدرکه بوتأسیسه افاده دخی
دینلور.

بناءً برین شریکك خایطه عطفی عطف تفسیر عد ایله تأکید
و اعاده‌یه حملدن ایسه خایط بشقه شریك بشقه‌در دینیله‌رك
افاده‌یه حمل دها اولیدر.

﴿ و شرکای مرقومه‌دن بری حصه‌سنی تماما دیکر شریکنه
فارغ اولسه شریك آخر اول حصه‌دن حصۀ مصیبه‌سنی
آله‌بیلور. ﴾

مثلا درت کشی بیننده بالاشتراك السوی مشترك اولان
قرق دونم اراضیده حصه‌دار بولنانلردن بری اون دونم حصۀ
شایعه‌سنی شرکادن یالکز برینه فراغ ایتسه بو حصۀ مفروغ بها

یالکز مفروغ لهه مخصوص اولمیوب دیکر ایکی حصه‌دار دخی استرلر ایسه آله‌بیلورلر. یعنی بو اون دونم اوچ حصه‌دار بیننده سویا یعنی عادلانه تقسیم اولنور.

متن قانونده تماما تعبیری احترازی دکلدر. چونکه بعضیسنی فارغ اولسه یعنی مثال مذکورده‌کی اون دونم حصهٔ شایعه‌سندن یالکز بش دونمنی دیکر شریکه فارغ اولسه شریك آخرلر اول بش دونمدن حصـهٔ مصیبه‌لرینی آله‌بیلورلر. بو وجهله شرکای ثلاثه‌دن بریسی حصهٔ شایعه‌سنك بر مقدار شایعنی آخره فراغ ایتدکده دیکر ایکی شریکك حق طلبی اولوب فقط فارغك یعنی حصهٔ شایعه‌سنك بر مقدارینی آخره فراغ ایدن کمسنه‌نك دخی شرکتی باقی اولمق بهانه‌سیله اجنبی‌یه فارغ اولدیغی حصه‌ده حق طلبی اوله‌ماز. زیرا مجله‌نك ١٠٠ ماده‌سنده محرراولدیغی وجهله هرکیمکه کندو طرفندن تمام اولان شیئی نقض ایتمکه سعی ایدر ایسه سعیی مردوددر.

بونده قاعده شودرکه برکیمسه برارض میری‌یی فراغ ایلسه اول کیمسه خلیط و شریك اولسه‌بیله آنك حق طلبی اوله‌ماز. نته‌کیم بر کیمسه عقد فراغده‌درکه کفیل اولسه آرتق مذکور فراغده اول کیمسه‌نك بوماده وجهله حق‌طلب اخذی اوله‌ماز. کفالت بالدرك ایچون مجله‌نك ٦١٦ و٦٣٨ ماده‌لرینه باق.

﴿ و مادهٔ سابقه‌ده بیـان اولنان حکملر بونلر حقنده دخی جاریدر. ﴾

یعنی شریکلرك بش سنه یه قدر حین طلبده کی بدل مثل ایله اول حصه یی آلان شریکدن حصه لرینی آلمغه حق وصلاحیتلری واردر. و بو بش سنه صغر و جنون و مدت سفر بعید دیارده بولنمق کبی اعذار ایله مرور ایتسه بیله اول مدت مرورنده دعوایه صلاحیتی قالماز. واکرحین فراغده اذن ویرملك ویاخود کندولرینه تکلیف اولنوبده آلمقدن استنکاف ایتمك ایله اسقاط حق ایلمش ایسه مؤخرا دعوی ایده مز .

معلوم اولملیدرکه بو مادده محرر اولدیغی اوزره حق طاپو تصرفده شریك ایچون ثابت اولوب یوخسه وفاء مفروغ له ایچون ثابت اولماز . شویله که بر کیمسه دیکر کمسنه ایله مشترکا متصرف اولدیغی ارض میری تارلاسنده کی حصهٔ شایعه سنی دینی مقابله سنده اذن صاحب ارضله آخر برشخصه وفاء فراغ ایتدکدن صکره او کمسنه مذکور تارلاده کی حصهٔ شایعه سنی آخره فراغ ایده جك اولدقده طاپوی مثل ایله حق اخذ وفاء فارغك یعنی اول کیمسه نك اولوب یوخسه وفاء مفروغ لهك یعنی او شخصك دکل. نته کیم املاکده جاری اولان شفعه ده دخی حکم بویله در. شویله که بر کیمسه عهدهٔ تملکنده بولنان ملك عرصه یی دیکر کمسنه یه وفاء بیع ایتدکدنصکره اول عرصه نك اتصالنده برملك عرصه صاتلدقده حق شفعه وفاء بایعك اولوب یوخسه وفاء مشترینك حق شفعه سی اوله ماز.

کذا وفاء فراغده حق طاپو اوله ماز . شویله که بر کیمسه

دیکر کمسنه ایله علی الاشتراك متصرف اولدیغی تارلاده‌کی حصه‌سنی وفاء بر شخصه فارغ اولدقده او کمسنه حق طاپوم واردر دیو وفاء مفروغ به اولان حصه‌یی ضبط قادر اوله‌ماز. نته‌کیم وفاء بیعده دخی حکم بویله‌در. شویله‌که بر کیمسه ملك عرصه‌سنی دیکر کمسنه‌یه وفاء بیع ایتدکده اول عرصه‌نك شفیعی اتخاذ شفعه ایدرك وفاء مبیعی ضبطه حقی اوله‌ماز. کذلك اولنجیه قدر بسلمك شرطیله فراغده دخی حق طاپو اولمیه‌جغی محکمهٔ تمیزده تقرر ایتمشدر.

« قرق اوچنجی ماده ، بر کیمسه آخرك یاخود شریکنك اراضیسنی متصرفی طرفندن فراغه وکالتی اولمقسزین مأموری اذنیله آخره فضولا فارغ اولدقده اول اراضینك متصرفی فراغ مذکوری مجیز اولمدیغی حالده مأموری معرفتیله فضولی تفرغ وضبط ایدن کیمسه‌دن اراضیسنی استرداد ایدر. » چونکه فراغك نافذ اولمسی ایچون فارغ مفروغه متصرف یاخود متصرفنك وکیل یا ولیسی یا وصیسی اولمق و غیرك حقی اولمامق شرط اولدیغندن بر کیمسه فضولی اوله‌رق دیکر کمسنه‌نك اراضیسنی اراضی مأمورینك اذنیله فارغ اولسه او کمسنه مخیر اولوب دیلرسه فراغ مذکوری فسخ ایدرك اراضیسنی استرداد ایدر. مجله‌نك ٩٦ ماده‌سنه باق. ودیلرسه فراغ مذکوری مجیز اوله‌رق بدل فراغی کندوسی آلور. یعنی بدل مذکور مجیزه عائد اولور. چونکه کندی اراضیسنك بدلیدر.

مجله‌نك ١٤٥٣ ماده‌سی حکمنجه اجازت لاحقه وکالت سابقه حکمنده اولمغله مجیز اولدیغی صورتده فضولینك اولجه

متصرفی طرفندن فراغه وکالتی وار ایمش حکمنده‌در. شوحالده مفروغله، اراضی متصرفنه فلان کیمسه سنك فلان تارلا کی بکا فضولا فراغ ایتدی دیدکده متصرفی دخی الله مبارك ایلیه یاخود بدل فراغی بکا ویرسون دیسه فراغی مجیز اولمش اولور. وبعد الاجازه نادم اولسه آرتق ندامتی فائده ویرمز. نته‌کیم بعدالفسخ نادم اولوب مجیز اوله‌جق اولسه اجازت صحیح اولماز.

ایضاحات آنفه‌دن آکلاشیلورکه فراغ فضولینك نافذ اولمسی اجازت ایله اولوب یوقسه ارض مفروغه مجرد فضولی‌یه انتقال ایتمسیله فراغ مذکور نافذ اولماز.

مثلا برکیمسه باباسنك متصرف اولدیغی اراضی‌یی فضولا آخره فراغ ایتدکدنصکره باباسی وفات ایتمکله مذکور اراضی حصرا اول کیمسه‌یه انتقال ایتسه عقد فراغی تجدید ایتمکسزین فراغ مذکور نافذ اولماز.

فراغ فضولی‌یی متصرفی بالذات مجیز اوله‌بیله‌جکی کبی متصرفنك وکیلی دخی مجیز اوله‌بیلور. فقط اجازتده فارغ ومفروغله ومجیز وارض مفروغ بها قائم اولمق شرط اولدیغی کبی بدل فراغ عروضدن اولدیغی تقدیرده آنك دخی قیامی شرطدر. بونلردن بریسی هلاك اولسه اجازت جائز اولماز.

مثلا فارغ فضولی فوت ویاخود ارض مفروغ بها شطبحرده اولمغله دکزه منقلب اولدقدنصکره مجیز اولسه اجازت جائز اولماز. زیرا بونلردن برینك هلاکیله فراغ موقوف، منفسخ

اولوب اجازت ایسه عقود موقوفه‌یه لاحق اولوب یوقسه عقود مفسوخه‌یه لاحق اولماز. مجله‌نك ٥١ ماده‌سنه باق .

بو ایضاحاتدن آکلاشیلورکه فضولی ، صاحب ارضك اذنی اولمقسزین فراغ ایتدکدنصکره متصرفی بو فراغی مجیز اولسه اجازتك حکم واعتباری یوقدر . چونکه فراغ، صاحب ارضك اذنی اولمقسزین وقوعبولمقدن ناشی باطل‌اولوب اجازتك لحوقیله صحته منقلب اولماز .

بومادهٔ قانونیه‌نك حکمی املاکده دخی جاری‌ایدوکی مجله‌نك ٣٦٥ و ٣٦٨ و ٣٧٨ ماده‌لرنده محرراولمغله تفصیلاتی حکایه‌دن اجتناب وتطویلدن احتراز اولنور.

بومادهٔ قانونیه‌دن اوچ حکم استنباط اولنور. شویله که :

حکم اول، برکیمسه‌نك طاپو ایله متصرف اولدیغی تارلاسنی آنك اذنی اولمقسزین دیکر کمسنه بر شخصه فراغ ایلسه فراغ مذکور نافذ اولماز .

حکم ثانی ، برکیمسه دیکر کمسنه ایله علی‌الاشتراك طاپو ایله متصرف اولدیغی تارلادن حصه‌سنی اذن‌صاحب ارضله برشخصه فراغ ایتدکده اوکمسنه‌نك حصه‌سنی دخی فضولاً اوشخصه فراغ ایلسه اوکمسنه حصه‌سنده فراغی مجیز اولمیوب اول تارلادن حصه‌سنی رأی صاحب ارضله اوشخصدن آلوب ضبط ایدر . چونکه اراضئ امیریه‌ده تصرفده متشارك اولنلردن هر بری دیکرك حصه‌سنده اجنبیدر . بری دیکرك وکیلی دکلدر .

حکم ثالث . اراضیٔ امیریه‌دن محلول بر تارلایی صاحب ارض اصولی دائره‌سنده بر شخصه تفویض ایتدکدن صکره او شخصک اذنی اولمقسزین بغیر وجه دیکر بر آدمه تفویض ایلسه تفویض ثانی نافذ و معتبر اولماز .

شو مادهٔ قانونیه اوزرینه آتی الذکر مسئلهٔ استحقاق تفرع ایدر. شویله‌که بر کیمسه بر تارلاسنی دیکر کمسنه‌نك تارلاسیله با اذن صاحب ارض مبادله ایدوب بعده او کمسنه‌نك اول کیمسه‌دن آلدیغی تارلایه شخص ثالث مستحق چیقوب صاحب ارض حضورنده بعد الدعوی والاثبات حکم حاکم ایله آلسه او کمسنه دخی اول کیمسه‌یه ویردیکی تارلایی استرداد ایدر.

نته‌کیم بر تارلا بدل معلوم مقابله‌سنده اذن صاحب ارضله آخر کمسنه‌یه فراغ اولندقدنصکره اراضیٔ مفروغ بهانك بر قطعه‌سی بالاستحقاق ضبط اولنسه بدل مذکوردن حصه‌سیله مقومینك تقویمی اوزره مفروغ‌له فارغه رجوع ایدر .

کذلك صاحب ارض بر تارلایی محلول ظنیله بدل مثلی ایله آخره تفویض ایتدکدنصکره متفوض یدندن مذکور تارلا بالاستحقاق ضبط ایدلسه متفوض مرقوم دخی ویردیکی بدلی صاحب ارضدن استرداد ایدر.

فقط بر کیمسه بر اراضی تحت تصرفمده‌در دیو دیکر کمسنه حضورنده اراضی مأموری معرفتیله آخره فراغ وتسلیم ایتدکده اول کمسنه کوروبده بلا عذر سکوت ایتمشیکن صکره‌دن اول

اراضی بنم تصرفمده‌در یاخود آنده حصه‌م واردر دیو دعوی ایتسه نظر اولنور. اکر اول کمسنه فارغك اقاربندن یاخود زوج وزوجه‌دن بری ایسه اشبو دعواسی مطلقا استماع اولنماز . مثلا زید بر قطعه تارلایی زوجه‌سی هندك حضورنده اذن صاحب ارضله عمروه فراغ وتفویض ایلدکده هند بلاعذر سکوت ایدوب اول تارلایه متعلقه بر نسنه دعوی ایلمسه حالا هند اول تارلا تفویض مزبوردن مقدمدن بنم تصرفمده اولوب بنمدر دیو دعوی ایلسه مسموع اولماز جامع الاجارتین. واکر اجانبدن ایسه اولوجهله یالکز مجلس فراغده بولنمسی دعواسنك استماعنه مانع اولمیوب آنجق مجلس فراغده حاضر بولندقدن بشقه مفروغ لهك برمدت اول اراضیده ابنیه یاپمق یاخود ییقمق ویاخود آغاج دیکمك کبی اراضی متصرفلرینه مخصوص تصرفله تصرفنی کوروبده بلا عذر سکوت ایتدکدن صکره بروجه بالا بنم تحت تصرفمده‌در یاخود آنده حصه‌م واردر دیو دعوی ایتسه کذلك استماع اولنماز. نته‌کیم املا کده دخی حکم بویله‌در . مجله‌نك ١٦٥٩ ماده‌ سنه باق .

متن قانونده فراغه وکالتی اولمقسزین دینلدی . زیرا فراغه وکالتی اولور ایسه فراغ دخی معتبر اولوب بعد الفراغ موکل نادم اولسه فراغی نقض ایده‌مز. چونکه مجله‌نك ١٤٥٩ ماده‌سی حکمنجه برکیمسه بالذات یاپه‌بیله‌جکی خصوصلرده بشقه‌سنی توکیل ایده‌بیلور. فقط وکیل بالفراغ اراضی‌یی برکمسنه‌یه فراغ ایتدیکی

کی موکل دخی دیکر بر شخصه فراغ ایتدکده بونلردن قنغی
فراغ مقدم واقع اولور ایسه اعتبار اکادر . اولا موکل فراغ
ایتدکدنصکره وکیل فراغ ایتسه وکیلك فراغنك حکمی اولماز .
چونکه مجله‌نك ١٥٢٦ ماده‌سی حکمنجه موکل بهك ختامیله
وکالت نهایت بولور . وکیل دخی بالطبع وکالتدن منعزل اولور .
واولا وکیل فراغ ایتدکدنصکره موکل فراغ ایتسه وکیلك
فراغی معتبر اولوب موکلك فراغی معتبر اولماز . اوتوز آلتنجی
ماده شرحنده وکیلك فراغ وتفرغنه دائر بعض مسائل ذکر
اولنمغله اورایه مراجعت اولنه .

(قرق دردنجی ماده ، اوزرنده دیکرینك ملك اشجار ویا
ابنیه‌سی بولنوبده اول اشجار ویا ابنیه‌یه تبعیتله زراعت وتصرف
اولنان اراضی‌یی متصرفی اشجار وابنیه‌نك صاحبی طاپوی مثلیله
آلمغه طالب ایکن کرك مجانا وکرك بدل مقابلنده آخره فارغ
اوله‌ماز .) یعنی فارغ اولدقده فراغ مذکور ابنیه یا اشجار
صاحبنك حق رجحانیتنی اخلال ایتمز . «٤٥» ماده شرحنه باق .
بوماده‌نك حکمی ایکی صورتله تصویر اولنه‌بیلور صورت اولی ،
ارث وانتقال ایله تصویر اولنور . شویله‌که

مثلا بر کیمسه ابنیه واشجاری حاوی واول ابنیه واشجاره
تبعیتله تصرف اولنور تارلالری ومرعالری محتوی بر چفتلکه
متصرف ایکن فوت اولوبده قزینك اوغلی ایله اوغلنك اوغلنك
اوغلی ترك ایتدکده حسب الوراثه اول ابنیه واشجار یعنی املاك

حصراً اوغلنك اوغلنك اوغلنه موروث اولوب قزینك اوغلی ذوی الارحامدن اولمغله عصبه موجود ایكن املاكدن حصهٔ ارثیه آله‌ماز . وقزینك اوغلی برنجی درجه‌ده حفید اولمغله اراضیٔ امیریه كاملاً آكا انتقال ایدوب اما اوغلنك اوغلنك اوغلی درجهٔ ثانیه‌ده حفید اولمغله اراضیٔ امیریه آكا انتقال ایلمز. نته‌كیم اللی بشنجی ماده شرحنده ایضاح اولنور. بناء علیه قزینك اوغلی بوتارلری آخره فراغ ایده‌جك اولسه اوغلنك اوغلنك اوغلی طاپوی مثل ایله آله‌بیلور .

صورت ثانیه، بیع ایله تصویر اولنور . شویله كه بركیمسه اراضیٔ امیریه وملك ابنیه‌یی مشتمل چفتلكنی بلا اذن صاحب الارض بر شخصه بیع ایتدكده اوتوز آلتنجی ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره ملك ابنیه‌ده ثمندن حصه‌سیله بیع صحیح اولوب فقط اراضیٔ امیریه‌ده باطلدر. ایمدی بوندن صكره اول كیمسه مذكور اراضی‌یی شخص آخره فراغ ایده‌جك اولسه اول شخصك بوماده وجهله حق رجحانی واردر .

﴿فارغ اولمش اولدیغی حالده اون سنه‌یه قدر طلب ودعوایه صلاحیتی اولوب اول اراضی‌یی حین طلبده‌كی بدل مثلیله آلمغه حقی واردر . ﴾ یعنی ابنیه واشجار صاحبی بو اراضی‌یی وقت طلبده‌كی بدل مثلیله آله‌بیلوب یوقسه مجانا فارغ اولمسیله آنكده مجانا آلمغه حقی اولمدیغی كبی فراغ اول قاچ غروش بدل تسمیه‌سیله اجرا ایدلمش ایسه او بدل ایله آلمغه دخی حقی اوله‌ماز.

مثلا فراغ اول، اللی آلتون ایله اجرا ایدلمش اولدیغی حالده ابنیه واشجار صاحبنك حین طلبنده کی بدل مثلی یوز آلتون اولسه یوز آلتون ایله آلمسی لازم کلور. اللی آلتونه آلورم دیه‌مز.

وبالعکس حین طلبده کی بدل مثل قرق آلتون اولسه قرق آلتونه آله‌بیلوب مفروغ‌له اول دها زیاده طلب ایده‌مز.

(وبو خصوصده صغر وجنون ومدت سفر بعید دیارده بولنمق کبی عذرلر معتبر دکلدر.)

یعنی بو اون سنه مرور ایتدکده بو مدتده ابنیه‌واشجار صاحبی صغیر یا مجنون یامعتوه یامدت سفر بعید دیارده بولنسه یاخود خصمی متغلبه‌دن اولسه بیله حق طلبی ساقط اولور. بناءعلیه اشجار صاحبی صغیر یا مجنون اولسه ولی یا وصیلری کندی مقامنه قائم اوله‌رق اون سنه ظرفنده طلب ایتملری لازم کلوب ایتمدکلری تقدیرده آرتق نه کندولرینك نه‌ده بالغ اولان صبی یاخود کسب افاقت ایدن مجنون طلب ایده‌مز.

بکرمنجی و ٧٨ ماده‌لرده بیان قلندیغی اوزره اون سنه هم مرور زمان حمده حق قرار مدتی بولنمش ایسه‌ده بوراده عدم استماع مرور زماندن طولانی اولمدیغی جهتله مفروغ‌له مدعینك حق طلبی اولدیغنی اقرار واعتراف ایدیورسه‌بیله ینه حق طلبی اوله‌ماز. چونکه طول مدت حق طلبی ترك واعراض ایله حقنی اسقاط ایتمش اولوب ساقط ایسه عودت ایلمز.

املاکده دخی حکم بوکا مماثلدر. شویله‌که مجله‌نك ١٠٥٥

ماده‌سنده محرر اولدیغی‌اوزره محجورینک حق شفعه‌سنی ولیسی طلب ایدوب طلب ایتمز ایسه بعدالبلوغ کندوسنک طلب شفعه‌یه صلاحیتی قالماز.

﴿ قرق بشنجی ماده، بر قریه‌نک حدودی داخلنده اولوب با طاپو تصرف اولنان اراضی‌یی متصرفی بولنان کیمســه دیگر قریه اهالیسندن بر کیمسه‌یه فارغ اولدیغی حالده اول اراضینک بولندیغی قریه اهالیسندن یره ضرورتی اولنلرك اول اراضی‌یی بدل مثلیله بر ســنه‌یه قدر طلب و دعوایه صلاحیتی واردر. ﴾ بونك بیعده نظیری جواریت سببیله اولان شفعه‌در.

قانون اراضینك ١١٤ ماده‌سی وجهله ارض میری بسلمك شرطیله فراغ اولنــدقده بونده حق طاپو جریان ایدرمی؟ یعنی مثلا یره ضرورتی اولانلردن بری چیقوبده مفروغ لهدن آنی طاپوی مثل ایله تفرغ ایده‌جکم دیو دعوی ایدرسه بو دعواسی استماع اولنمیه‌جغی یعنی طاپوی مثل ایله حق تفرغی اولمیه‌جغی خصوصی فی ٢٠ شباط سنه ٣١٦ تاریخنده محکمهٔ تمیزده تقرر ایتمشــدر . چونکه فارغك مفروغ بها اولان اراضیدن هنوز حقی منقطع اولمیوب مفروغ له شرطی ایفــا ایتمز ایســه حق استردادی اولمغــله غیره حق طاپو ویرلسه فارغك حقی باطل اولور. و چونکه قانون حق طاپویی فراغ قطعی‌یه قصر ایلمش اولمغــله بسلمك شرطیله فراغ ، فراغ قطعی‌یه قیاس ایدیله‌مز. بو حالده حق طاپو اصحابنك بدل مثل ایله آلمغه حقی اولمدیغی

کی بسلمك شرطیله آلمغه دخی حقی یوقدر.

مواد آنفه‌دن دخی مستبان اولدیغی اوزره فارغ کرك مجاناً فارغ اولسون کرك بدل معین مقابلنده فارغ اولسون اراضینك بولندیغی قریه اهالیسندن یره ضرورتی اولانلر آلمق استدکارنده وقت طلبده‌کی بدل مثل ایله آله‌بیلورلر. یوقسه مجاناً فراغ ایدلمش اولمسی وسیله‌سیله مجاناً آلمغه حقلری اولمدیغی کبی نقصان بدل ایله فراغ ایدلمش اولدیغی صورتده دخی نقصان بدل ایله آلمغه حقلری اوله‌ماز.

نته‌کیم مفروغ له اول مثلا یوز آلتونه تفرغ ایتدیکی حالده یره ضرورتی اولانلر وقت طلبده‌کی اراضینك بدلی اللی آلتون اولدقده اللی آلتونه آلور. یوقسه مفروغ‌له اول کندوسی یوز آلتونه تفرغ ایتدیکنی بیانیله زیاده بدل طلب ایده‌مز.

متن قانونده طلب ودعوایه صلاحیتی واردر دینلوب فقط کیمدن طلب ودعوی ایده‌جکی کوسترلمامشدر. بناءً علیه شفعه‌ده‌کی احکام شرعیه‌یه قیاساً دینیلورکه فارغ، اراضی‌یی مفروغ لهه یعنی دیکر قریه اهالیسندن اولوب اراضیء مذ کوره‌یی تفرغ ایدنه تسلیم ایتمامش ایسه مجله‌نك ۱۶۳۵ ماده‌سی حکمنجه خصم فارغ ایسه‌ده حین محاکمه‌ده مفروغ لهك دخی حاضر بولنمسی لازمدر.

فارغك خصم اولمسی ذی‌الید اولدیغنه مبنی اولدیغی کبی مفروغ لهك حضورینك شرط اولیشی دخی متصرف بولندیغنه مبنیدر.

اما فارغ، اراضیٔ مذکوره‌یی مفروغ لهه تسلیم ایتمش ایسه اولصورتله خصم مفروغ له اولوب بونده فارغـك حضـوری شرط دکلدر. چونکه بوصورتده فارغك برکونا صفتی قالمیوب هم ذی‌الید وهمده متصرف مفروغ له اولمش اولور.

فارغ، ذی‌الید اولمغله مدعی‌یه خصم اوله‌رق اراضینك بدل مثلیله مدعی‌یه تسلیمه حکم لاحق اولدقده برموجب حکم فارغ، بدل مذکوری آلوب اراضی‌یی مدعی‌یه تسلیم ایلمسی لازم کلور.

بوصورتده مفروغ لهدن اولجه پاره آلمش ایسه آنی کاملاً آکا اعاده ایلمسی مقتضی و آلمامش ایسه آلمق حقی ساقط اولور.

فارغ، مفروغ لهه اللی آلتونه فارغ اولمش ایکن بدل مثلی آلتمش آلتون اولمغله مدعیدن آلتمش آلتون آلسـه بو اون آلتون فضله دخی فارغـه عائد اولوب مفروغ له مداخـله ایده‌مز. چونکه مجله‌نك ٢٩٣ ماده‌سی حکمنجه مبیع ید بایعـده ایکن یعنی قبل‌التسلیم تلف اولسه ویا بایع اتلاف ایلسه بایع اوزرینه مضمون اولمیوب بلکه بایع اوزرینـه مشـتریدن قبض ایتمش اولدیغی ثمن مبیعی اعاده ایلمسی لازم کلور.

نته‌کیم بدل مذکور یعنی بدل مثل اوتوز آلتون اولسـه آره‌ده اولان یکرمی آلتون خساری دخی بایعه عائد اولور.

وفارغ، اراضی‌یی مفروغ لهه تسلیم ایتدکدن‌صکره مفروغ‌له هم متصرف همده ذی‌الید اولمغله مدعی‌یه خصم اوله‌رق بالمحاکمه

اراضینك بدل مثل ایله مدعی‌یه تسلیم ایله حکم ایداسه بونده اوچ احتمال واردر .

احتمال اول ، بدل مثل ، بدل فراغه مساوی اولمسیدر. بوصورتده مفروغ له بدل مثلی بروجه پشین مدعیدن قبض ایدرك ارضی مدعی ومحکوم لهه تسلیم ایدر . ومفروغ لهك تفرغی ثمن مؤجل ایله اولسه بیله مدعی مفروغ لهه پشین پاره ویرمکه مجبوردر . ومفروغ له بدل مثلی پشین اوله‌رق النجه‌یه قدر ارضی امساك وحبس یعنی مدعی‌یه تسلیمدن امتناع ایده بیلو مجله‌نك ٢٧٨ ماده‌سنه باق. بوحالده مفروغ لهك برکونا ضرری اولمامغله فارغدن نسنه طلب ایده‌مز .

احتمال ثانی ، بدل مثل بدل فراغدن افزون اولمسیدر. بدل مثل التمش التون ایکن بدل فراغ اللی التون اولمق کبی . بو صورتده اون التون کار دخی مفروغ لهه عائد اولوب فارغ بوکا مداخله ایده‌مز . چونکه فراغدن صکره فارغك اراضیده برکونا حقی قالمامشدر . کورلمزمیکه مفروغ له اول اراضی‌یی کندی رضاسیله بدل فراغدن ازید وبلکه ایکی اوچ قات بدل ایله اخره فراغ ایتسه فارغ اولاك بو بدل فراغه مداخله‌یه حقی اوله‌ماز .

احتمال ثالث ، بدل مثل ، بدل فراغدن دون اولمسیدر . بدل فراغ اللی التون ایکن بدل مثل؛ اوتوز التون اولمق کبی . بونده دخی ایکی صورت واردر .

صورت اولی ، بدل مثل دخی وقت فراغده کی بدل فراغ کبی اللی التـون ایکن اراضی مفروغ له یدنده اولدیغی حالده تراجع اسعار ایله ویاخود ارضك بعض محللری سیلدن وصودن خراب اولمق کبی برنقصانلق عارض اولمسیله تنزل قیمت ایتمسندن طولایی بدل مثلك تنـاقص ایلمسیله‌در. بوصورتده مفروغ له بدل مثلی مدعیدن الوب آره‌ده کی فرقی فارغدن طلب ایده‌مز. کورلمزمیکه مفروغ له اللی التونه تفرغ ایلدیکی اراضی‌یی کندی رضاسـیله اون التونه دیکریـنـه فارغ اوله‌رق قرق التون زیان ایتسه بونی فارغدن طلب ایده‌مز .

صورت ثانیه، بدل مثل وقت فراغده بدل فراغدن دون اولمسیدر. مثلا بدل فراغ، اللی التون ایکن وقت فراغده وکذا حین طلبده کی بدل مثل یکرمی التون اولمغله مدعی یکرمی التون ویره‌رك حکم حاکم ایله ارضی مفروغ لهدن ضبط ایتسه بوصورتده اره‌ده کی فرقکه اوتوز التوندر بونك خساری مفروغ لهه‌می عائد اولور یوقسه مفروغ له اوتوز التونله فارغنه مراجعت ایدرمی استحقاق مسئله‌سنه نظراً مبلغ مذکور ایله فارغه حق مراجعت اولمسی وارد خاطر اولیور ایسه‌ده لکن بینلرنده فرق واردر. شویله که استحقاقده مراجعت بلا بدل اولدیغی کبی مشتری‌یه ده مختص دکلدر. کورلمزمیکه بیع واقع اولمسه ایدی مستحق بایعه مراجعت ایده بیلوردی . حاصـل کلام مسئلهٔ مذکوره حل وتدقیقه شایاندر .

یره ضرورتی اولانلر متعدد وطالب اولدقلری تقدیرده اراضی قابل قسمت ایسه بالتقسیم هر برینه درجهٔ ضرورتلرینه کوره اعطا قلنور . وقابل قسمت اولمدیغی حالده بادیٔ ترجیح نه اوله جغی قانونده کوسترلمیور ایسه‌ده بروجه‌آتی اسباب ثلاثه‌دن بری مابه الترجیح عد اولنمق عدالته موافقدر .

١ احتیاجده متفاوت اولدقلری صورتده اك زیاده احتیاجی بولنان ترجیح اولنور . چونکه اك زیاده احتیاجی بولنان نسبةً از محتاج بولنان کیمسه محتاج عد اولنماز .

٢ احتیاجده متساوی بولندقلری تقدیرده بالفعل خدمت عسکریه‌یی ایفا ایدوب وطننه عودت ایدن ترجیح اولنور . چونکه خدمت عسکریه مزیت انسانیه‌نك اك عالی برشرفی اولمغله سزای مکافاتدرکه بوکا بناءً ٨٧ ماده‌سنده انلره بعض امتیاز ویرلمشدر .

٣ بو ایکی مابه الترجیح بولنمدیغی صورتده مثلا احتیاجده مساوی اوچ شخص بولنوبده هیچ بریسی خدمت عسکریه‌یی ایفا ایتمامش ویاخود اوچیده خدمت عسکریه‌یی ایفا ایلمش بولنور ایسه قرعه کشیده اولنور . چونکه قرعه‌ایله تعیین ایلمك ایله بر طرفه میل ومحابات تهمتی ازاله ایدلمش اولوب بنابرین تقسیم کبی بعض امورده قرعه مشروع قلنمشدر . اون بشنجی

ماده‌یه باق. بو دیکر قریه اهالیسنك یعنی بوماده حکمنجه حق طاپویه نائل اولان اهالینك اول قریه‌ده ازچوق اراضی واملاك صاحبی بولنمق حق‌طاپویه نائلیتده شرط دکلدر. نته‌کیم «اراضی حقنده فقرات نظامیه سرلوحه لو وفی ٢٧ محرم سنه ٢٩٣ وفی ٢٢ کانون ثانی سنه ٢٩١ تاریخلو نظامنامه‌نك اوچنجی ماده‌سنده «تبعهٔ‌مسلمه وغیر مسلمه‌دن چفتلکانده‌مزارع بولنان چفتجیلرك عند المزایده صاتیلان وکرك افراد ناس طرفندن فراغ اولنان اراضینك وقت تفوض وتفرغنده حق رجحانلری اوله‌جقدر.» دیو محرردر.

متن قانونده طلب ودعوی ایچون برسنه تعیین قلنمش اولمغله بر سنه مروروندن صکره حق طلب ددعوی قالماز. بو خصوصده صغر وجنون ومدت سفر بعید دیارده بولنمق کبی عذرلر معتبر اولوب اولمیه‌جغنه دائر بو ماده‌ده بر قید واشارت یوغیسه‌ده مادهٔ انفه‌دن استدلال اولندیغنه و بو ماده‌ده بر سنه اوله‌رق توقیت مطلق اولوب مجله‌نك ٦٤ ماده‌سی حکمنجه‌مطلق اطلاقی اوزره جاری اوله‌جغنه بناء بوماده‌ده دخی‌بوکبی عذرلر معتبر اولمیه‌جغی درکاردر .

و برده اللی طقوزنجی ماده‌نك بعض احکامی بو ماده‌نك نظیری اولدیغی‌حالده التمش‌برنجی ماده‌ده مصرح اولدیغی وجهله

بوکبی عذرلر معتبر اولمیه جغی جهتله بوراده دخی معتبر اولمیه جغنه استدلال اولنه بیلور .

(قرق آلتنجی ماده . املاکده جاری اولان شفعه اراضیٔ امیریه ده و) تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ (موقوفه ده جاری دکلدر .)

(یعنی بر کیمسه متصرف اولدیغی اراضیسنی بدل معلوم مقابلنده آخره فراغ ایلدیکی حالده هم حدودی بولنان کیمسه نك) جبر ملاصق اولدیغندن بحث ایله (اول بدل ایله بن تفرغ ایدرم دیو دعوایه صلاحیتی یوقدر.) چونکه مجله نك ۱۰۱۷ ماده سنده بیان اولندیغی اوزره مشفوعك ملك اولمسی شرط اولدیغی جهتله اراضیٔ امیریه ده وکذا وقف عقارده شفعه جاری اوله ماز.

بو ماده ده بیان اولنان اراضیٔ امیریه نك مشفوع اوله مامسیدر. بوندن بشقه اراضیٔ امیریه مشفوع بها دخی اوله ماز . بناء علیه ملك اراضی صاتلدقده اتصالنده بولنان اراضیٔ امیریه نك متصرفی اول ملك عقاره شفیع اوله ماز .

خلاصهٔ کلام ، بر ملك اراضی ایله برده اراضیٔ امیریه یکدیکرینه متصل اولوب اراضیٔ امیریه آخره فراغ اولندقده اراضیٔ مملوکه صاحبی آنی یعنی اراضیٔ امیریه یی بالشفعه طلب ایده مز .

بوراده اراضیٔ امیریه دینلمسی اراضیٔ مملوکه دن احتراز ایچوندر. چونکه اراضیٔ مملوکه هم مشفوعه همده مشفوع بها اولور.

موقوفه‌دن مقصود، دردنجی ماده‌یه بناء تخصیصات قبیلندن اولان موقوفه ایسه‌ده اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه‌ده دخی شفعه جاری اولماز . یعنی اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه نه مشفوعه نه‌ده مشفوع بها اوله‌بیلور . نته‌کیم مجله‌نك ١٠١٧ و١٠١٨ ماده‌لرنده ذکر وبیان قلنمشدر .

واقعا اراضیٔ امیریه‌ده شفعه جاری دکل ایسه‌ده شفعه‌یه معادل بر طاقم احکام قانونیه وضع ایدلمش اولمغله شفعه‌یی مشروع قیلان سؤ مجاورتك دفعی اسبابی اراضیٔ امیریه‌ده دخی تام دیکرله محافظه ایدلمشدر. نته‌کیم اشبو قانونك قرق برنجی وقرق ایکنجی وقرق دردنجی و قرق بشنجی ماده‌لریله مجلهٔ احکام عدلیه‌نك ١٠٠٨ و١٠٠٩ ماده‌لری مطالعه ومقایسه‌سندن مستفاد اولور.

شفعه اراضیٔ امیریه‌ده جاری اولمدیغی کبی مجله‌نك ١٠١٩ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره وقف یر یاخود اراضیٔ امیریه اوزرنده‌کی ملك اشجار وابنیه منقول حکمنده اوله‌رق بونلرده دخی شفعه جاری اولماز . یعنی آنلر نه مشفوع نه‌ده مشفوع به اوله‌بیلورلر .

﴿قرق یدنجی ماده . شو قدر دونم ویا ذراع دیو فراغ اولنان اراضیده دونم وذراعه اعتبار اولنور اما تعیین و ارائه حدود اولنه‌رق فراغ اولنان اراضیده کرك دونم و ذراع ذکر اولنسون وکرك ذکر اولنمسون دونم وذراعه اعتبار اولنمیه‌رق یالکز حدوده اعتبار اولنور .﴾

بو ماده ایکی حکمی مشتمل اولوب هر بری آیرو آیرو ذکر وتفصیل اولنور .

حکم اول . محدود اولان اراضیٔ امیریه ذراع یا دونم ایله فراغ ایدیله‌بیلوب بو تقدیرده تعیین حدود اولنسه بیله فراغ صحیح اولور .

مثلا یوز ذراع اولمق اوزره بر اراضی فراغ اولنه‌بیلور . واول اراضی لدی التسلیم تمام یعنی یوز ذراع چیقار ایسه فراغ لازم اولوب اما تمام چیقمیوبده ناقص یعنی مثلا طقسان بش ذراع چیقسه مفروغ‌له مخیر اولوب دیلرسه فراغی فسخ ایله مفروغی ترك ایدر . دیلرسه اول اراضی‌یی مجموع ثمن مسمی اولان بیك غروشه آلوب یوقسه نقصان مدارنجه تنقیص ثمنه صلاحیتی یوقدر . وزائد یعنی مثلا یوز بش ذراع چیقسه ینه فراغ لازم اولوب مفروغ‌له تماما اول اراضی‌یی یعنی یوز بش ذراعی بیك غروشه آلور . بونده مفروغ‌له مخیر اولمیه‌جغی کبی فارغ زیاده چیقان بش ذراع ایچون اللی غروش ضم ایدوبده مفروغ لهدن بیك اللی غروشی طلب ایده‌مز . زیرا ذراع مذروعاتده بر شیئه تابع غیر منفصل معناسنده عرض اولوب عرض ایسه آکا ثمندن بر شی مقابل اولماز . ایشته املاکده حکم بروجه مشروح اولمغله اراضیٔ امیریه‌ده دخی بر منوال محرر اولمسی لازم گلور . چونکه قانونده بوکا مخالف بر حکم یوقدر .

بو مسئله هندیه‌ده وان اشتری ثوبا علی انه عشرة ذراع

بعشرة اوارضا على انها مأة ذراع بمأة فوجدها اقل فالمشـتری بالخیار انشاء اخذها بجملة الثمن وان شاء ترك وان وجدها اکثر من الذرع الذی سماه فهوللمشتری ولا خیـار للبایع دیو ذکر اولنمشدر .

نته‌کیم اجاره‌ده دخی حکم بویله‌در . شویله‌که مجله‌نك ۵۰۳ ماده‌سـنده محرر اولدیغی اوزره شو قدر ذراع یا دونم اولمق اوزره استیجار اولنان یر زیاده یا نقصـان چیقسه اجاره صحیح اولوب اجر مسمی لازم کلور ایسه‌ده نقصان صورتنده مستأجر مخیر اوله‌رق دیلرسه اجاره‌یی فسخ ایده‌بیلور .

کذلك یوز ذراع اولمق اوزره هر ذراعی اون غروشدن دیو فراغ ایدیلان اراضئ امیریه لدی التسلیم تمام کلورسه فراغ لازم اولوب اما تمام کلمیوبده ناقص یعنی مثلا طقسان بش یاخود زائد یعنی مثـلا یوز بش ذراع چیقدیغی تقـدیرده یعنی ایکی صورتده دخی مفروغ‌له مخیر اولوب دیلرسـه فراغی فسخ ایله ارض مفروغ بهایی ترك ایدر ودیلرسـه اقسـام واجزا ایچون بیان اولنان بها حسـابیله آلور. یعنی مفروغ بها طقسـان بش ذراع چیقار ایسـه طقوز یوز اللی غروشـه ویوز بش ذراع چیقار ایسه بیك اللی غروشه آلور . واقعا آنفا بیان اولندیغی اوزره ذراع وصف اولوب آکا ثمندن بر شی مقـابل اولماز ایسه‌ده لکن بو تقدیرده وصف مقابلنده ذکر ثمن ایله وصف مذکور اصل اولدی .

تفصیلات آنفه‌یه دائر قانون اراضیده قید واشارت ویاخود بوکا مخالف بر حکم اولمیوب فقط فراغ ایجار معناسنه ایدوکنه وایجار ایسه بیع منافعدن عبارت اوله‌رق بیع عینه قیاس اولنه‌جغی فقهده مصرح اولدیغنه بناء مجله‌نك ٢٢٦ مادەسی احکامی اراضیٔ امیریه‌ده دخی جاری اولمسی لازم کلور. لکن بووجهله اراضیٔ امیریه ارائه وتحدید حدود اولنمقسزین ذراع یا دونم ایله فراغ اولندقده زیاده چقارسه زیادەسی فارغك اوله‌جغی وبالعکس نقصان ظهور ایتدکده مفروغ له بدل فراغندن اول نقصانه اصابت ایدن مقداری فارغدن استرداد ایده‌بیله‌جکی عمر حلمی افندی مرحوم احکام اراضیسنده ذکر ایلمشدر، فقط بو بیان احکام شرعیه‌یه مستند اولدیغی کبی احکام قانونیه‌یه دخی مستند اولمامغله شایان قبول اولمامغله تفصیلات سابقه‌وجهله حکم ایدلملیدر.

حکم ثانی ، محدود اولان اراضیٔ امیریه تعیین حدود ایله دخی فراغ ایدیله‌بیلوب ذراع یا دونم بیان اولنمسه بیله ینه فراغ صحیح اولور. وبووجهله تحدید وارائه حدود ایله اراضیٔ امیریه فراغ ایدلدکده یالکز حدوده اعتبار اولنوب بوقسه مساحه وسائره‌یه اعتبار اولنماز . بروجه آتی متن قانونده ذکر اولنان مثال شو حکم ثانی‌یه مثالدر.

(مثلا برکیمسه یکرمی بش دونم کلور دیو اراضیسنی ارائه وتحدید ایدرك آخره فارغ اولدقدنصکره اراضیٔ مذکوره‌نك اوتوز ایکی دونم اولدیغی ظاهر اولمسیله یدی دونمنی تفریق ایله

کیرویه آلورم یاخود زیاده اقچه استرم دیو مفروغ لهه مداخله ایده‌میه‌جکی متللو فراغدن صکره وفات ایلسه اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سی دخی مداخله‌یه مقتدر اوله‌ماز.)

(وکذا اراضیٔ مذکوره اون سکز دونم چیقسه مفروغ له دخی اول اراضی بدلندن یدی دونمه اصابت ایدن مقداری استرداد) ویاخود فراغی فسخ (ایده‌مز.)

اشبو حکم ثانی خلاصه‌ده رجل اشتری محدودا وذکر حدوده وذکر انه کذا جریبا وبقدر کذا مکاییل تبذر فمسحها فوجدها انقص فی الجریب او فی البذر مما اشتری فلاخیارله دیو بیان اولنان مسئلهٔ شرعیه‌دن مأخوذ بولنمشدر.

متن قانون ایله شرحندن مستفاد اولدیغی اوزره ایکی درلو فراغ بیننده من‌حیث‌الاحکام فرق بولنمغله بر کیمسه معلوم الحدود بر تارلایی شوقدر غروشه تفرغ ایتدکدنصکره مفروغ‌له اون‌دونم اولمق اوزره بیك غروشه تفرغ ایتدم شوقدر نقصان ظهور ایتمکله حکم اولك برنجی مثالنه بناء مخیرم دیو وفارغ تعیین‌حدود وهیئت اصلیه‌سیله یعنی ذراع ودونم ذکر وشرط ایتمیه‌رك فارغ اولدم حکم ثانی و متن قانونك مثالی موجبنجه خیارك یوقدر دیو اختلاف ایتدکارنده شرطی انکارده سوز فارغکدر.

معلوم اولمليدرکه اراضی مأموری اراضیٔ محلوله‌یی مادهٔ قانونیه‌نك کرك حکم اولی وجهله فراغ ایتسون وکرك حکم ثانیسی وجهله فراغ ایتسون فراغده غبن فاحش بولنور ایسه

اراضی مأموری ایچون حق فسخ ثابت اولور . نته‌کیم ١١٩
ماده شرحنده بیان اولنور.

بناءً علیه اراضی مأموری بر اراضیٔ محلوله‌یی حکم اولنان مثال اولی وجهله یوز دونم اوداق اوزره یوز لیرایه فراغ ایتدکدن صکره تمام چیقارسه فارغ یعنی اراضی مأموریله مفروغ لهدن برینک خیاری اولمیوب فراغ لازم اوله‌جغی کبی زیاده یعنی مثلا یوز یکرمی دونم چیقسه اراضی مأموری مخیر اوله‌مازه مکرکه مفروغ بها یوز یکرمی دونم اراضینک یوز لیرایه فراغی غبن فاحش ایله ایدوکی تحقق ایده . بو حالده اراضی مأمورینک حق فسخی اوله‌جغی کبی اراضیٔ مفروغ بها یوز دونمدن زیاده چیقمیوب فقط یوز لیرا بدل ایله فراغنده غبن فاحش بولنسه ینه حق فسخی واردر. یعنی حق فسخ بالکز غبن فاحشدن طولایی ثابت اوله‌بیلوب بوقسه مجرد تسمیه قلنان مقداردن زیاده ظهوری حق فسخی اثبات ایده‌مز .

(قرق سکزنجی ماده ، برکیمسه اراضیسنی آخره) مجاناً یاخود بدل معلوم مقابلنده (فارغ اولدقده اوزرنده خدایی نابت اشجار) کرک اول کیمسه‌نک تصرفنه کچدکدن صکره نابت اولمش اولسون وکرک اولجه نابت بولنمش اولسون (یره تابع اولدیغندن فراغده بهر حال) یعنی فراغده دخولی ذکر ایدلسه‌ده ایدلمسه‌ده (داخل اولور .) چونکه اشجار مذکوره

اراضیٔ مفروغ بهانك توابع متصلهٔ مستقره‌سندن اولمغله بنایه مشابهدر جامع الاجارتین .

بوماده‌ده اشـجار مطلق اوله‌رق ذکر اولندیغنه ومجله‌نك ٦٤ ماده‌سی حکمنجه مطلق اطلاقی اوزره اجرا قلنه‌جغنه بناء اشجار مثمره وغیرمثمره‌یه وکذا اشـجار صغیره وکبیره‌یه عام وشامل اولور. خدایی نابت اشجارمثمره یکرمی‌سکزنجی‌ماده‌ده مرور ایتمشـدر. یعنی سالف الذکر اشـجارك کلیسی فراغده داخل اولور . حتی اشجار مذکوره موروثه اوله‌میوب اصحاب انتقاله اراضیسیله برلکده انتقال‌ایدر. شویله که اراضیٔ امیریه‌دن خدایی نابت اولان میوه‌لی اشجاری حاوی برنارلایه برکیمسـه طـابو ایله متصرف ایکن فوت اوله‌رق درجه‌ده مقدم اوغلی ترك ایتدکده متوفانك زوجه‌سی‌اول‌اشجارده مشارکت ایده‌مز. ولوکه بواشجار اول کیمسه‌نك تصرفنده ایکن نابت اولمش‌اوله . فقط کتب فقهیه‌ده ارض بیعده من‌غیرذکراشجاریابسه‌علی‌شرف القلع واوزرنده موضوع حطب حکمنده اولمغله داخل‌اولمیه‌جغی بیان اولنمشدر .

معلوم اولملیدرکه خدایی نابت اشـجاری حاوی برنارلا نك فراغنده اشـجار مذکوره استثنا ایداسـه بوتقدیرده اشـجار مذکوره فراغده داخل اولمیه‌جغی بی اشتباهدر .

خلاصهٔ کلام بونده اوچ احتمال بولنور .

١ خدایی نابت اشـجارك فراغده دخولنك تصریحیدر .

٢ خدايي نابت اشجارك فراغده دخول و عدم دخولنه دائر سوز سويلنميوب سكوت اولنمشيدر.

٣ اشجار مذكوره‌نك عدم دخولنك تصريح قلنمشيدر. احتمال اول وثانيده اشجار مذكوره داخل اولوب فقط احتمال ثالثده داخل اولماز.

(اما اول اراضى اوزرنده بولنان ملك اشجارى حين فراغده ذكر ايدرك بيع ايتمدكجه اول اشجارى مفروغ اليهك ضبطه صلاحيتى يوقدر.) حتى اول اراضى‌يى مفروغ له شخص آخره فراغ ايده‌جك اولدقده ٤٤ ماده‌ده بيان اولنديغى وجهله ابنيه و اشجار صاحبنك حق طاپوسى اولور اراضىٔ اميريه اوزرنده بولنان ملك يعنى متصرفنك غرسيله ياخود آشلامه‌سيله حاصل اولان اشجار مثمره وغيرمثمره صاحبنك ملكى واراضى اميريه ايسه متصرفنك ملكى اولميوب يدنده مأجور اولمغله اراضينك حق تصرفندن فراغده ملك داخل اولەماز. كورلمزميكه بيع ملكى برندن ديكرينه نقل ايدر اما فراغ حق تصرفى برندن ديكرينه نقل ايلر. و اراضىٔ اميريه‌نك مجانا فراغى جائز ايكن ملكك مجانا بيعى جائز اولميوب باطلدر.

خلاصهٔ كلام ، ملكده بيع جارى اولديغى حالده اراضىٔ اميريه‌ده فراغ جارى اولوب بيع ايله فراغ بشقه بشقه شيلر اولديغى جهتله فراغ بيعى مستلزم اوله‌ماز. اما حين فراغده يعنى اراضىٔ اميريه‌يى مجانا يا بدل مقابلنده فراغ ايديله‌جكى اثناده

ملك اشجاری دخی ثمن معلوم مقابلنده صاتار ایسه اولوقت
اراضیٔ امیریه مفروغ لهك تصرفنه کچه‌جکی کبی اشجار دخی
مفروغ لهك ملك مشتراسی اولور. نته‌کیم بر کیمسه ملك باغنی
آخره صاتدیغی کبی اراضیٔ امیریه‌دن اولان یری دخی مشتری‌یه
فراغ ایتسه ایکیسیده مشترینك اولور.

متن قانونده بیع ایتمدکجه دینلك ثمن معلوم ایله صاتمدقجه
دیمکدر. زیرا اوتوز آلتنجی ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره
اراضیٔ امیریه مجانا فراغ اولنه‌بیلور ایسه‌ده نفی ثمن ایله املاك
صاتیله‌میوب صاتیلور ایسه بیع باطل اولور. نته‌کیم تسمیهٔ ثمن
اولنمقسزین صاتیله‌میوب صاتیلور ایسه بیع فاسد اولور. ایشته
بروجه محرر تسمیهٔ ثمن ایله اشجار مملوکه دخی صاتیله‌بیلوب
فقط اشجار مذکوره مثمره اولوبده حین بیعنده اثماری بولنسه
اثمار مذکوره بیعده داخل اولماز. مکرکه شرط ایدیله.

یاپراقلری مقصود اولان توت آغاجلرینك اوراقی دخی ثمار
حکمنده‌در.

اراضیٔ امیریه اوزرنده‌کی ابنیه دخی ملك اشجار حکمنده
اوله‌رق بیع ایدلمدکجه اراضی فراغنده داخل اولمازلر. نته‌کیم
اراضیٔ امیریه فراغنده درونده بولنان سبزه واکین دخی داخل
اولماز. مکرکه آیروجه بیع ایدیله. زیرا سبزه و اکین ارضه
متصل ایسه‌ده اتصال مذکور فصل، یعنی آدمینك آیرمسی
ایچون اولوب بناءعلیه بو بابده اکین، متاع حکمنده‌در. یعنی

ارضك فراغنده اوزرنده بولنان امتعه داخل اولدیغی کبی اکین دخی داخل اولماز . مذکور اکین کرك ادراك ایتمش اولسون کرك حین حالنده بولنسون و کرك هنوز تخم اولوب نابت اولمسون .

« قرق طقوزنجی ماده . باطاپو تصرف اولنان اراضی اوزرنه مأموری معرفتیله مؤخراً غرس واحداث قلنمش اولان ملك اشجار وکروم وابنیه‌یی صاحبی بولنانلر آخره بیع ایلدکاری حالده یرلری دخی مأموری معرفتیله اشجار وکروم وابنیه‌یی اشترا ایدن کیمسه‌یه فراغ ایتدیریلور . »

باطاپو تصرف اولنان دینلیور . زیرا طاپو ایله تصرف اولنمیان مرعالر اوزرینه خلاف حکم قانون غرس واحداث قلنمش اولان ملك اشجار وابنیه اخره صاتلدقده یرلری دخی فراغ اولنه‌میوب هرحالده ملك اشجار وابنیه‌نك قلعی لازم کلور .

برده بوفقره‌ده مأموری معرفتیله دینلمکده اولوب آنجق مأمورینك معرفتی یعنی آنك اذنی اولمقسزین اشجار غرس اولنوبده اوچ سنه مروریله انتفاع درجه‌سنه کلدکلرنده ترکی لازم کلان اشجار دخی حکماً بویله‌در .

اما مأموری معرفتنسز غرس اولنوبده هنوز اوچ سنه مرور ایتمامکله قلعی لازم کلان اشجار ایله کذلك مأموری معرفتی اولمقسزین احداث اولنان ابنیه آخره بیع اولندقده بیعی صحیح ایسه‌ده ٢٥ و ٣١ ماده‌لر احکامنجه مستحق القلع اولدقلری جهتله

یرلرینك مأموری معرفتیله مشتری‌یه فراغ ایله اراضینك مشتری عهده‌سنه کچورلمسنه حاجت یوقدر .

متن قانونده فراغ ایتدیریلور تعبیرندن دخی مستفاد اوله‌جغی اوزره ملك اشجار وکروم وابنیه‌یی صاحبی آخره صاتمقله بونلره تبعاً اراضیٔ امیریه‌نك دخی مشتری‌نك عهدهٔ تصرفنه داخل اولمش اولمیوب آیروجه اذن صاحب ارضله فراغه محتاجدر . فتاوای علی افندیده‌کی « زید مقاطعه‌لو ارض میری وبناسی ملکی اولان دکرمانك بناسنی صاحب ارض اذنسز عمروه بیع ایلسه بیع مزبور صحیح اولورمی الجواب اولور» عبارات ارضك دخی مشتری عهده‌سنه کچه‌جکنه دلالت ایلمز .

خلاصهٔ کلام ارض میری اوزرنده محدث ملك ابنیه وکروم واشجار بیع اولندقده بیع مذکور صحیح اولوب صاحب ارضك اذننه محتاج دکل ایسه‌ده ارض میری کما کان بایع عهده‌سنده قالوب اذن صاحب ارضله فراغ اولنمدقچه مشتری عهده‌سنه کچمز . فقط متن قانونك اشترا ایدن کیمسه‌یه فراغ ایتدیریلور عباره‌سندن آکلاشیلورکه بشقه‌سنه فراغ ایده‌مز . یعنی بشقه‌سنه فراغه مساعده اولنماز . ۳٦ ماده شرحنه باق . لکن برتقریب ایله بشقه‌سنه فراغ اولندقده ٤٤ ماده حکمنه توفیقاً تاریخ فراغدن اعتباراً اون سنه‌یه قدر اول اشجار وکروم وابنیه‌یی آلان کمسنه‌نك اراضی‌یی طلب وعوایه وحین طلبده‌کی بدل مثل ایله اخذه حقی واردر .

بو یله بلا افراغ الاراضی ابنیه و کروم صاتیلوبده ابنیه و کروم
ملك مشتری یه کچدیکی حالده اراضی تصرف بایعده قالنجه
بایع اول کروم و ابنیه یی قلع ایتدیره رك ارضدن تخلیه ایتدیرمکه
صلاحیتی یوقدر . نته کیم بر کیمسه نك متصرف اولدیغی ارض
میری تارلاسنده جابجا دیکر کمسه نك برقاچ دیب ملك اشجاری
اولوب دیکر بر شخصه بیع و تسلیم ایتدکده او کیمسه
اشجار تارلام اوزرنده اولمغله ایل ویردیکنی ویروب بن الورم
دیه مز . ٤٦ ماده شرحنه باق .

باغ صاحبی کرومنی وبلا اذن صاحب الارض اول کرومك
مبنی اولدیغی ارض میری یی دخی برلکده بدل معلومه صاتدقده
کرومده بیع ثمندن حصه سیله صحیح اولوب اما اراضیسنده
صحیح اولماز . نته کیم ٣٦ ماده شرحنده تفصیل اولنمشیدی .

ارض میری اوزرنده بولنان باغ وباغچه نك صاحب ارضك
اذنی اولمقسزین بیعی صحیح اولوب بیع مذکور ایله یالکز باغ
و باغچه مشتریتك ملکنه داخل اولوب اما اراضیٔ میریه سی
بدن الفراغ مشتری عهده سنه کچمیه جکی آنفاً اشعار اولنمشیدی .
ایشته بو حکمك مثلی اوقافده دخی جاریدر . شویله که عرصه سی
مقاطعه لی وقف وبناسی ملك اولان منزلك بناسنی مالکی اخره
صاتدقده متولینك اذنی اولمقسزین بیع صحیح اولور . وبیع

مذكور ايله عرصه‌سى مشترينك عهده‌سنه انتقال ايلمز. نته‌كيم جامع الاجارتينده «المالك لايحتاج فى بيع ملكه الى الاذن وهذا ظاهر لكن كتبته لزعم بعض الناس بالاحتياج اليه لكونه فى ارض الوقف وهو باطل لان هذا لبيع راجع الى بيع البناء وهو جائز مطلقا يعنى بلا قيد اذن وبدونه» ديو مصرحدر. وعرصه‌سى ايروجه اذن متولى ايله فراغ اولنمق لازم كلور.

بو ماده‌نك حكمى اراضئ اميريه اوزرينه مبنى ومغروس ملك ابنيه واشجار حقنده اولوب يوخسه اكين وسبزه حقنده جارى دكلدر. بناءً عليه بر كيمسه ارض ميرى تارلا اوزرينه نابت اكين وسبزه صاحبى بونلرى اخره بيع ايتدكده يرى دخى بو ماده وجهله مشترى عهده‌سنه فراغ ايتديرلمكه حاجت يوقدر. بلكه بونلرى اشترا ايدن كيمسه انلرى قلع ايدرك المسى لازم كلور.

﴿ يرى ارض ميرى و اشجارى ملك اولان قوريلر حقنده دخى بو وجهله معامله اولنور. ﴾ شويله كه بو قوريلرى يعنى اشجارى اصحابى اخره بيع ايتدكلرى حالده يرلرى دخى مأمورى معرفتيله اشجارى اشترا ايدن كيمسه‌يه فراغ ايتديريلور. يرى ارض ميرى واشجارى ملك اولان قورى ٢٩ ماده‌ده مرور ايتدى.

تفصيلات آنفه‌دن مستفاد اولور كه ارض ميرى اوزرينه

محدث ابنيه و كروم و اشجارى بيع ايتمك على الاطلاق صحيح ايسه‌ده بونلر آخره هبه اولنمق قصد اولندقده قبل الهبه يرلرينك با اذن صاحب ارض موهوب لهه فراغ اولنمسى هبه‌نك صحتنده شرطدر. بو جهتله يرلرينك اذن صاحب ارضله موهوب لهه فراغى اجرا اولنمقسزين وقوعبولان هبه صحيح اولماز. چونكه موهوبك محرز يعنى واهبك مالك و حقوقندن مفرز بولنمسى لازم اولوب بدون فراغ الارض يالكز باغ هبه ايدلدكده كوكلر يره كيرمش و تداخل ايلمش اولمغله مشاع حكمنده اوله‌رق هبه صحيح اولماز. شو قدر واركه موهوب له صغير بولنوبده واهب آنك وليسى ايسه او صورتده هبه‌نك صحتى يرك فراغنه محتاج دكلدر. چونكه كرك باغ وكرك ير وليسى بولنان مثلا ابك قبضنده اولمغله وابك قبضى موهوب له اولان صغيرك قبضى كبى بولنمغله بو وجهله وقوعبولان هبه‌يه مشاع اولمق ضرر ويرمز.

(اللنجى ماده، صغير و صغيره و مجنون و مجنونه و معتوه ومعتوهه‌نك عهده‌لرنده اولان اراضيلرينى آخره فراغلرى معتبر اولميوب بو صورتده فارغ اولوبده بلوغ و افاقتلرندن اول فوت اولسه‌لر بروجه آتى حق انتقاله نائل اولان وارثلرى وار ايسه آنلره انتقال ايدر. يوغيسه مستحق طاپو اولور.) زيرا غير مرة ايضاح اولنديغى وجهله فراغ، اجاره‌دن عبارت اولوب اجاره‌نك انعقادنك شرطلرندن بريده عاقدك عاقل اولمسى بولنمغله مجنون ايله صبى غير عاقلك اجاره‌سى منعقد اولماز.

صغیر ایکی قسم اولوب بری غیر ممیز ودیکری ممیز اوله‌رق صبی غیر ممیزك تصرفات قولیه‌سی اصلا یعنی کندینه نافع اولسون مضر اولسون معتبر اولمدیغی جهتله صغیر غیر ممیزك عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضیٔ امیریه‌سنی آخره فراغ ایتمسی دخی معتبر دکلدر. کرك مجانا فراغ ایتسون کرك بدل مثلیله فراغ ایتسون وکرك بدل مثلندن زیاده وایکی‌اوچ قات فضله ایله فراغ ایتسون حکم بردر. یعنی فراغ صحیح دکلدر.

مجنون دخی صبی غیر ممیز حکمنده اولوب کرك مجنون مطبق اولسون کرك مجنون غیر مطبق اولسون حال جنتلرنده هیچ بر تصرفات قولیه‌لری معتبر اولمامغله فراغلری دخی معتبر دکلدر. بناءعلیه بر کیمسه خسته اولوب عقلی بالکلیه زائل ایکن عهده‌سنده بولنان اراضیٔ امیریه‌یی اذن صاحب ارضله دیکر بر کیمسه‌یه فراغ ایتسه فراغ مزبور معتبر اولماز.

شوحالده فارغ بعدالفراغ فراغ مزبور جنونم حالنده اولمشیدی دیو دعوی واقامهٔ بنیه ایدوب مفروغله عاقل ایکن فراغ ایلدك دیو اختلاف ایلدکلرنده مفروغ لهك بنیه‌سی ترجیح اولنور. مجله‌نك ١٧٦٧ ماده‌سنه باق جامع الاجارتین

اما مجنون غیر مطبق حال صحو و افاقتنده فراغ ایلسه فراغ مذکور صحیح و معتبر اولور. چونکه مجنون غیر مطبقك حال افاقتنده اولان تصرفاتی عاقلك تصرفاتی کبی ایدوکی مجله‌نك ٩٨٠ ماده‌سنده مصرحدر.

بیع املاكده دخی حكم بر وجه مشروح ایدوكی مجله‌نك ٩٥٧ و ٩٦٦ ماده‌لرنده مصرح اولوب انجق مجله‌نك ٩٦٧ ماده‌سی ناطق اولدیغی اوزره صغیر، ممیز اولدیغی صورتده مأذون اولنجه نفع ایله ضرر بیننده دائر اولان بیع وشرا كبی تصرفات قولیه‌لری صحیح اولدیغی كبی مجله‌نك ٩٧٨ ماده‌سی موجبنجه معتوه اولان كیمسه صغیر ممیز حكمنده بولندیغنه نظراً بونلر یعنی صغیر ممیز ایله معتوه مأذون اولدقلری تقدیرده بدل‌مثلی مقابلنده فراغلری معتبر اولمق وارد خاطر اولور ایسه‌ده بوراده صغیر ایله معتوه مطلق اوله‌رق ذكرلرندن آكلاشیلیوركه صغیر ممیز ومعتوه، مأذون اولسه‌لر دخی اراضیٔ امیریه‌لرینك فراغی معتبر دكلدر. چونكه مطلقك اطلاقی اوزره اجراسی مجله‌نك ٦٧ ماده‌سی احكامندندر. واقعا قول مختاره كوره فراغ ایجار اولوب صغیر ممیزك ایجاری صحیح ایسه‌ده فراغی صحیح دكلدر چونكه بعدالفراغ مفروغ بها فارغه عودت ایلمیه‌جكی جهتله عادی ایجاردن فرقلیدر.

شو حالده بونلر عهدهٔ تصرفلرنده بولنان اراضیٔ امیریه‌یی اذن صاحب ارضله بدل مثل ویاخود دها زیاده بدل ایله و یا مجاناً فارغ اولدقلرندن صكره صبی بالغ اولسه ومجنون كسب افاقت ایتسه بالغ اولدقلری یا كسب افاقت ایتدكلری تاریخدن اعتباراً اون سنه‌یه قدر اراضیلرینی استرداد ایدرلر. اما اون

سنه مرور ایدرسه آرتق حق دعواسی قالماز . مکرکه مفروغ‌له اقرار ایده یکرمنجی ماده‌یه باق .

وولی ووصیلرینك فراغ مذکوری مجیز اولملری صحیح اولمدیغی کبی بعدالبلوغ والافاقه کندولری فراغ سابقی مجیز اولسه‌لر بیله جائز اولماز . زیرا بونلرك فراغلری موقوف اولمیوب باطل اولدیغنه واجازت ایسه عقد موقوفه لاحق اولوب یوقسه عقد باطله لاحق اولمیه‌جغنه بناء اجازت مذکوره جائز دکلدر .

شو حالده فارغ حال صغرمده فارغ اولدیغم جهتله معتبر دکلدر دیو ومفروغ‌له بعدالبلوغ فراغ ایتدك معتبردر دیو اختلاف ایتدکلرنده مفروغ‌له اثبات ایدرسه فیها . ایده‌مز ایسه فارغه یمین ویریلور . یمین ایدرسه تارلالر فارغه رد اولنوب فقط صکره مفروغ‌له یا ورثه‌سی فراغ مزبور حال بلوغده ایدوکنی اثبات ایدرسه تارلالری استرداد ایدر .

صبی یامجنون اذن صاحب ارضله عهده‌لرنده‌کی اراضیٔ امیریه‌لری آخره فارغ اولدقلرندن صکره قبل البلوغ و الافاقه فوت اولسه‌لر حق انتقالی بولنان ورثه‌سنه انتقال ایدوب وبویله ورثه‌سی اولمدیغی تقدیرده اراضیٔ مذکوره مستحق طاپو اولور .

مثلا برمجنون عهدهٔ تصرفنده بولنان ارض میری تارلاسنی حفیدینه یعنی اوغلنك اوغلنك اوغلنه اذن صاحب ارضله فراغ ایدوب قبل الافاقه مجنون مرقوم فوت اولمغله حق انتقاله نائل ورثه‌سی بولنمسه اراضیٔ مذکوره محلوله اولور . یوقسه صاحب

ارض مجنونك فراغندن حنفيد مرقومك تصرفنه اذن ويرمش اولماسيله مجنونك فوتندنصكرد مجنونك فراغى باطلدر ديوب اراضىٔ مفرغ بهاينى حنفيد مرقومدن استردادة قيامى كندو طرفندن تمام اولان شيئى نقض ايتمكدر اولوب بو ايسه مجله نك ١٠٠ ماده سنه بناءً مردوددر ديمشدرك استرداد ايده من وبناء عليه حنفيد مرقومك عهدهٔ تصرفنده قالمسى لازم كلور ديمشلردر. چونكه رقبه سى بيت الماله عائد اولان اراضىٔ اميريه ده اراضى مأمورينك تصرفى نظارى ومصلحته منوط اولوب مصلحت ومنفعت بولنمديغنده بالعكس بيت الماله مضرتى بولنان تصرفاتى معتبر دكلدر .

ايشته ، اشبو ماده نك فقرهٔ اخيره سنده « يوغيسه اول اراضى مستحق طابو اولور » عباره سى ايضاحات مذكوره يه دليل وشاهددر .

واقعا بعض مشايخ اسلاميه طرفندن وازان جمله جامع الا. جارتينده محرر اولديغى وجهله عبدالرحيم افندى جانبندن «جنون مطبق ايله مجنون اولان زيد تارلاسنى اذن صاحب ارضله عمروه فراغ وتفويض ايدوبده بعده بلا ولد فوت اولسه حالا صاحب ارض اول تارلايى عمرودن آلوب طابو ايله ويرمكه قادر اولورمى الجواب اولمــاز » ديو فتوى ويرلمش وبو فتوانك صحتنه مجله نك سالف الذكر ١٠٠ ماده سنده محرر قاعدهٔ فقهيه ايله استدلال

اولنمش ایسەدە اشبو قانونك خاتمەسنده محرر اولدیغی وجهله بو کبی فتوالر معتبر دکلدر .

معلوم اولملیدرکه متن قانونده بلوغ وافاقتلرندن اول عبارەسی احترازی دکلدر . بنـاء علیه بونلرك بلوغ و افاقتلرندن صکره اون سنه مرور ایتمدین فوت اولسـەلر حق انتقاله نائل اولان ورثەسی اراضیٔ مذکورەیی استرداد ایدەبیلەجکی کبی اصحـاب انتقالدن کمسنەسی بولنمدیغی حالده مستحق طاپو اولور .

متن قانونده عهـدەلرنده اولان اراضـیلرینی تعبیری قسماً احترازیدر . زیرا صغیر ممیز غیر مأذونك بالوکاله غیرك تارلاسنی فراغ ایتدکده صحیح و نافذ اولوب فقط عهدهٔ فراغ کندوسـنه یعنی اول صبی یه عائد اولمیوب موکلنه عائد اولور . مجلەنك ١٤٥٨ مادەسنه باق .

﴿ اللی برنجی ماده، صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ومعتوه و معتوهه اراضی تفرغ وتفوض ایدەمزلر . ﴾ زیرا مادهٔ آنفه شرحنده بیان اولندیغی اوزره صغیر غیر ممیز ایله مجنونك علی العموم تصرفات قولیەلری باطل اولدیغی جهتله املاك صـاتون آلملری واسـتیجار ایتملری صحیح اولمدیغی کبی اراضی امیریەیی تفرغ یا تفوض ایتملری دخی جائز دکلدر . بو وجهله بر کیمسه صغیر غیر ممیز ایله مجنونه بدل معلوم مقابلنده یاخود مجانا اراضی فارغ اولسەده بونلر بالذات تفرغ ایتسەلر تفرغ مذکور معتبر دکلدر . بنابرین ارض مفروغ بها کما کان فارغك عهدهٔ تصرفنده قالور .

كذلك صغير مميز ايله معتوه، غير مأذون اولدقلری تقديرده تصرفات قوليه‌لری معتبر يعنی نافذ اولمديغی كبی اراضیٔ اميريه‌يی تفرغ ايتملری دخی معتبر دكلدر .

ومجنون غير مطابقك حال افاقتنده تصرفات قوليه‌سی نافذ و معتبر اولديغی كبی اراضیٔ اميريه‌يی دخی تفرغ ايلمسی صحيح و معتبر اوله‌جغی جای اشتباه دكلدر .

آنجق صغير مميز ايله معتوه ، مأذون اولدقلری حالده شرا و اجاره كبی نفع ايله ضرر بيننده دائر اولان تصرفات قوليه‌لری نافذ اولديغی مجله‌نك ٩٦٧ و ٩٧٨ ماده‌لرنده مصرح اولديغنه نظراً اراضیٔ اميريه‌يی دخی تفرغ ايده‌بيلملری وارد خاطر اولور ايسه‌ده بوراده مطلق ذكر ايدلمسندن صغير مميز ومعتوه، مأذون اولسه‌لر بيله اراضیٔ اميريه‌يی تفرغ ايده‌ميه‌جكلری اكلاشيلور . بو جهتله اراضی مأموری بونلرك تفرغنه اذن ويره‌ماز شايد ويرسه‌ده آنلرده تفرغ ايتسه‌لر معتبر اولماز. لكن كرك صغير مميز وكرك معتوه كندولرينه مجانا فراغ اولنان اراضیٔ اميريه‌يی تفرغ ايده‌بيلورلر. كرك مأذون اولسونلر كرك اولمسونلر. چونكه بو تفويض حقلرنده نفع محض اولوب مجله‌نك ٩٦٧ ماده‌سی حكمنجه وليسك اجازتی اولمسه بيله صحيح ومعتبردر.

(فقط حقلرنده موجب خير ومنفعت اوله‌جغی دركار ايسه ولی و وصيلری آنلر ايچون بالولايه و بالوصايه اراضی آله‌بيلورلر .)

بویله محجورك اموالنده تصرف شرعا ولی ووصیلرینه عائد
بولندقلری جهتله بونلر ایچون اراضی آلمق نافع اوله‌جغی محقق
اولور ایسه ماللریله و بدل مثللریله اراضی آلنه‌بیلوب اما غبن
فاحش ایله تفرغ ایتسه‌لر تفرغ مذکور محجورین مرقومه حقلر-
نده صحیح اولمیوب حتی بعد البلوغ والافاقه محجورین مرقومه
مجیز اولسه‌لر بیله فراغ مذکور نافذ وجائز اولماز. نفع ایله مشرو-
طیتی شوندرکه مجله‌نك ٥٨ ماده‌سی موجبجه رعیه یعنی تبعه
اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر. بو وجهله الیوم مرعی اولان
تعامل اوزره سالف البیان محجوریندن بری ایچون ملك یاوقف
یا اراضیٔ میریه‌دن بر عقار اشترا وتفرغ اولنمق لازم کلدکده
عائد اولدیغی محکمهٔ شرعیه‌دن اشترا ویا تفرغ مذکوره ولی
وصی ماذون اولدیغنه دائر برقطعه علم وخبر ابراز اولندقدنصکره
معاملهٔ رسمیه اجرا اولنور . والا اولنماز .

ولی و وصیلر کیملردن عبارت ایدوکی وبونلرك یکدیکره
تقدملری مجله‌نك ٩٧٤ ماده‌سنده محرر اولمغله اورایه مراجعت
اولنه .

{ اصل }

(اللی ایکنجی ماده، صغیر وصغیره‌نك بابا و آنالرندن انتقال
ایتمش الخ)

{ معدل }

﴿ اللى ايكنجى ماده ، صغير وصغيره‌نك انتقالا وياخود ﴾ مادۀ انفه وجهله بالولايه وبالوصايته تفرغ ايدلمك كبى ﴿ اخر صورتله عهده‌لرينه كجمش اولان اراضى‌يى ولى ووصيلرى ضرورت دين ويا ضرورت نفقه ايچون وياخود وصيت مرسله كبى ديكر برسببه مبنى اخره فراغ ايده‌ماز . ﴾

متن قانونده دين مطلق اوله‌رق ذكر اولنمسندن اكلاشيليوركه دين مذكور كرك كندوسنك يعنى صغير وصغيره‌نك اولسون . صغير مرقوم برينك مالنى اتلاف ايلمسندن طولايى مجله‌نك ٩١٦ ماده‌سى حكمنجه كندو مالندن ضمان لازم كلسى كبى . ودين مذكور كرك مورثنك اولسون . مثلا پدرى مديونا وفات ايتدكده صغيرك اناسندن انتقالا متصرف اولديغى اراضيسى بو دين ايچون فراغ ايديله‌مز . لكن صورت اولاده يعنى دين صغير ياصغيره‌نك اولديغى صورتده عهده‌لرنده بولنان اراضى اميريه حكومت اجرائيه معرفتيله فراغ اولنه‌رق بدلندن استيفاى دين اولنه بيلور . نته‌كيم ١١٥ ماده‌ده بيان اولنور . اما صورت ثانيه‌ده يعنى دين صغير يا صغيره‌نك اولميوب بلكه مورثنك اولنجه قطعا فراغ اولنه‌ماز . چونكه هيچ بركيمسه‌نه غيرك بورجنى تأديه

اجبـار اولنه‌ماز . مكركه حواله وكفالت مثللو بر سبب شرعى بولنه . شوحالده بركيمسه متوفاده‌كى الاجغنى تركه‌سنى قبض ايتميان وارثندن مجرد وارث اولمغله حق مطالبه‌سى يوقدر.

دين مذكور مورثنـك اولديغى كبى اراضى دخى اول مورثندن منتقل بولنمش ايسـه ۱۱۵ ماده شرحنده ايضـاح اولنه‌جغى اوزره براى دين بو اراضى دخى حكومت اجرائيـه معرفتيله فراغ اولنه‌ماز .

ضرورت نفقه ايچون فراغ اولنه‌ماز دينليور . يعنى صغيرك نفقه‌سى ايچـون فراغ اولنه‌میه‌جغى كبى نفقه‌سى صغير اوزرينـه لازم كلان كسانك نفقه‌لرى ايچون دخى فراغ اولنه‌ماز .

ايسـه صغيره براى نفقه ملك عقارينك ثمننه محتاج اولدقده عقـار مذكورك بيعى جائز اولديغى كبى عادل يا مسـتور الحال اولان اب، صغيرك ملك عقارينى ثمن مثل يا غبن يسير ايله آخره صاته‌بيلوب حتى اب محتاج ايسه ثمن مذكورى كندو نفقه‌سيچون دخى قوللانه بيلمكه مساغ شرعى وار ايكن اشـبو مادهٔ قانونيه اراضئ اميريه‌نك بوكبى اسـبابدن طولايى فراغ اولنمسـنى منع ايتمشدر .

متن قانونده وياخود ديكر بر سـببه مبنى دينليور . مثلا بركيمسه وصيت مرسـله ايتدكدن صكره وفات ايتسـه عهدهٔ

تصرفنده بولنان اراضیٔ امیریه‌سی ولد صغیرینه انتقال ایدوب پدرینك وصیت مذکوره‌سندن طولایی مذکور اراضیٔ امیریه فراغ ایله بدلندن وصیت تنفیذ اولنه‌ماز.

کذا صغیرك عهدهٔ تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه‌یه ایکی قات قیمت ایله طالب ظهور ایتسه ولی یا وصیسی آنی طالب مرقومه فراغ ایده‌مز.

(و) صغیر وصغیره‌نك اراضیلرینی ولی یا وصیلری (کندو عهده‌لرینه دخی کچوره‌ماز.) یعنی بدل مثلیله کچوره‌میه‌جکاری کبی ایکی قات بدل ایله دخی کچوره‌ماز. چونکه شخص واحد عقد فراغك طرفینه تولی ایدرك عاقدین مقامنه قائم اوله‌ماز. یعنی بر آدم هم فارغ همده مفروغ له اولوبده عقد فراغی اجرا ایده‌ماز.

واقعا صغرك ولیسی املاکده عقد بیعك ایکی طرفنه تولی ایتمك حقنه مالك ایسه‌ده قانونك فقرهٔ آنفه‌سی اراضیٔ امیریه‌نك صغیرك عهدهٔ تصرفندن اخراجنی منع ایتمش اولمغله املاکده اولان بو حکم اراضیٔ امیریه‌ده جاری اوله‌ماز.

نته‌کیم عدل یا مستور الحال اولان ولی یعنی اب وجد ولد صغیرینك منقول ویا عقارندن بر ملکنی مسوغات شرعیه اولمسه بیله ثمن مثل وغبن یسیر ایله آخره بیع ونفسیچون اشترا ایده‌بیله‌جکی کبی وصی مسوغات شرعیه بولندیغی تقدیرده صغیرك مال عقارینی آخره بیع ایده‌بیلور.

مسوغات شرعیه شونلردر . ١ صغیرك برای نفقه عقارك ثمننه احتیاجی. ٢ متوفانك عقار، صاتلمدقجه اوده‌نه‌میه‌جك دینی ٣ برای تنفیذ عقارك بیعنه حاجت مس ایدر صورتده متوفانك وصیت مرسله‌سی. ٤ عقاره ایکی قات قیمتله مشـتری چیمش . ٥ عقارك ویرکوسی و مصرفی اول عقارك غله‌سندن زیاده . ٦ عقار بنا اولوبده ییقلمق اوزره یعنی مشرف خراب . ٧ عقار مشترك اولوبده تقسیم اولنه‌جق اولدقده صغیرك حصه‌سیله انتفاع غیر ممکن . ٨ یدندن تخلیصی نا قابل بر جابر و ظالمك عقـاره تسلطندن خوف اولنمش بولنمسیدر .

عبارهٔ قانونیه مطلق ذکر اولنمسندن استدلال اولنورکه اب یاجد کرك محمود الحـال و عادل اولسونلر کرك محمود الحـال اولمسونلر وکذا وصی کرك مسوغات شرعیهٔ مذکوره بولنسون کرك بولنمسـون صغیرك اراضیٔ امیریه‌سنی بدل مثل ایله یا مجانا یا ضعف بدل ایله آخره فراغ ایده‌میه‌جکلری کبی عهده‌لرینـه دخی کچوره‌مزلر .

واقعا اولجه دخی بیان اولندیغی اوزره فراغ ایجار اولوب ولی صغیرك مالنی آخره ایجار ایده‌بیله‌جکی مجله‌نك ٤٤٦ ماده‌سـنده مصرح اولدیغنه کوره اراضیٔ امیریه‌نك دخی فراغـنه مقتدر اولمق لازم کلور. انجق ملکك ایجاری ایله اراضیٔ امیریه‌نك فراغی بیننده فرق واردر . شویله‌که ملك ایجار اولندقده ایجـار مذکور ایله مذکور ملك صغیرك یدندن چیقمیوب اما

اراضیسی ایجـار یعنی فراغ اولندقده فراغ مذکور ایله اراضی صغیرك یدندن چیقار وبردخی عودت ایتمز .

(فراغ ایلدکلری ویا عهده‌لرینـه چکوردکلری حالده صغیر وصغیره بالغ وبالغه وتصرفه قادر وقادره اولدقلرندنصکره اون سنه‌یه قدر اراضیلرینی مأموری معرفتیله ذوالید بولنان کیمسه‌دن استرداد وضبط ایدرلر .) بوراده اون سـنه‌یه قدر دینلمسی یکرمنجی مادهٔ قانونیـه‌یه مبنی اولدیغی کبی مأموری معرفتیله دینلمسی دخی اقتضـا ایدن محـاکمه‌ده مأموری حاضر بولنور دیمکدر . یعنی اراضی اسـترداد ایچون محکمه‌یه بالمراجعه اعلام استحصالنه حاجت مس ایتدکده جریان ایده‌جك محاکمه اثناسنده اراضی مأموری حاضر بولنور دیمك اولور .

بو شرحه تعلق حسبیله فی ۲٦ ذی الحجه سنه ۹۰ وفی ۲۱ تموز سنه ۸۹ تاریخلو ارادهٔ سنیه‌لو تذکرهٔ سامیه‌صورتی بروجه زیر درج اولنور . «اراضیٔ امیریه‌نك لدی الحاجه تفویض واحاله‌سی حالنده طشره‌لرجه دفتردارلر ایله مال وقضا مدیرلرینك صاحب ارض حکمنـده طوتلمسی طاپو نظامنـامه‌سنك برنجی ماده‌سی اقتضاسندن ایسه‌ده مؤخراً ممالك محروسه‌نك قطعات مقتضیه‌سنه بشقه بشقه مأمور وکاتبلر تعیین و ارسـال قلندیغی ملابسه‌سیله بعدازین او کونه اراضیٔ امیریه‌یه متعلق مسـائل ودعاوینـك حین رؤیتنده دفتر خاقانی مأمورلرینـك کندولری وبالذات بولنمدقلری تقدیرده وکیللری مقامنده اولان طـاپو کاتبلرینك

و هنوز طاپو اصولی تأسیس اولنمیان یرلرده دخی حصول اجرا آته قدر موقتا متصرف و دفتردار وقائممقام ومال مأمورلرینك صاحب ارض عد ایدلمسی تنسیب وبالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی دخی اولمرکزده متعلق و شرفصدور بیوریلەرق کیفیت بالجمله ولایاته و طرف سامیٔ فتواپناهی ایله مالیه نظارت جلیلەسنه بیلدیرلمش اولدیغی . . . » بو تذکرهٔ سامیه حکمنجه اراضی مأمورلری اثنای مرافعەده حاضر بولنور ایسەده مذاکره صره‌سنده حاضر بولنەمیەجغی کبی اثنای محاکمەده دخی برکونا مطالعه بیاننه حق وصلاحیتی یوقدر .

« وقبل البلوغ وفات ایتدکلرنده اراضیٔ مرقومه حق انتقاله نائل اولان وارثلری وار ایسه آنلره انتقال ایدر. » شو حالده حق انتقاله نائل اولان ورثەنك مورثلرینك وفاتلرندن صکره اون سنه‌یه قدر اراضیلرینی مأموری معرفتیله ذوالید بولنان کیمسەدن استرداد و ضبط ایدرلر. اما اون سنه مرور ایدر ایسه مرور زماندن طولانی آرتق استرداد دعواسی استماع اولنەماز . آنجق مفروغ له بو وجهله مساغ قانونی خلافنده اولەرق تفرغ ایلدیکنی اقرار واعتراف ایدیویرر ایسه اولصورتله ینه استرداد دعواسی استماع اولنور . «٢٠٥» مادەیه متنا وشرحا باق .

وبرده بر صغیرك ولیسی یعنی مثلا پدری صغیر مرقوم عهدەسنده بولنان اراضی‌یی حکم قانونه مخالف اولەرق برکمسەیه

اذن صاحب ارضله فراغ ایتدکدنصکره صغیر مرقوم وفات ایتمکله اراضیٔ مرقومه پدر مزبوره انتقال ایلمسی لازم کلدیکی جهتله پدر مرقوم او کمسنه‌دن رأی صاحب ارضله اراضیٔ مرقومه‌یی ادعا وسابقا وقوعبولان فراغك عدم صحتنه بناء آنی استرداد ایده‌بیلور . یوقسه سابقا فراغی اجرا ایدن پدر مرقوم اولمغله شمدی آنی استردادە قیام ایتمسی کندو طرفندن تمام اولان شیٔی نقض اولمغله مجله‌نك ۱۰۰ ماده‌سنه بناء ادعای مذکوری استماع اولنه‌ماز دینیله‌ماز . زیرا فراغ مذکور تمام اولمامش ایدی .

بوفقره‌ده قبل البلوغ تعبیری احترازی دکلدر . بناء علیه صغیر بالغ اولدقدن صکره اوچ یا بش سنه کچمش ایکن دعوی واسترداد ایتمدین وفات ایتسه ینه حق انتقاله نائل ورثه‌سنه انتقال ایدر . وبو ورثه متوفی صغیرك بلوغی تاریخندن اعتباراً اون سنه‌یه قدر دعوی ایده‌بیلورلر . صغیر بالغ اولدقدن بش سنه صکره وفات ایدوبده حق انتقاله نائل وارثی صغیر بولنسه بو صغیر وارثك بلوغی تاریخندنصکره بش سنه‌یه قدر یعنی بلاعذر اون سنه کچنجه‌یه‌دك دعوای استردادی اقامه‌یه حقی واردر .

حق انتقاله نائل اولان وارثلری (یوغیسه مستحق طاپو اولور .)

خلاصهٔ کلام ، فراغ مذکورك حکمی اولمامغله بر حیات ایسه متصرفی ووفات ایتمش ایسه حق انتقاله نائل ورثه‌سی وورثه یوغیسه اراضی مأموری مفروغ لهدن استرداد ایدر . انتهی

ماده شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره اراضی مأموری آخره فراغه اذن ویرمکله مفروغ لهدن محلولیتی ادعا ایده‌مز دینیله‌مز.

«فقط صغیر وصغیره عهده‌لرنده بولنان چفتلکار ولی ووصیلری معرفتیله حقلرنده موجب ضرر و زیان اولمیه‌جق صورتده اداره اولنه‌میوب ومشتملاتی قیمتلی اولمغله تلف وضایع اولمرندن صغیر وصغیره حقنده خسارکلی ترتب ایده‌جکی تحقق ایدرك مساغ شرعی‌یه بناء صاتلملری لازم کلوبده ابنیه ومشتملات سائره‌نك اراضیدن تفریقی سببیله صرف اراضینك ابقاسی صغیر وصغیره حقنده مضر اولدیغی شرعا تبین وتحقق ایدر ایسه طرف شرعدن اذن حجتی آلنه‌رق اول مشتملات ایله بیله اراضیسی دخی قیمت مثلیه وحقیقیه‌سیله صاتیله‌بیلور.» چونکه مجله‌نك ٥٤ ماده‌سی حکمنجه بالذات تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنه‌بیلور.

متن قانونده مشتملاتی قیمتلی اولمغله دینیلیور. یعنی مشتملاتك قیمتی آز بر شی اولمیوب بلکه حد ذاتنده اهمیتلی اولور ایسه دیمکدر. یوقسه مشتملاتك قیمتی ارضك قیمتندن زیاده اولمغله دیمك دکلدر.

مساغ شرعی یعنی صغیرك عقارینك بیعنی تجویز ایدن سبب شرعیلر دیمك اولوب ایکنجی فقره شرحنده صراحة واجمالاً ذکر اولنمشیدی.

اذن حجتی آلنه‌رق دینیلور. اخبار شرعی ایله عقار یتیمك

یعنی تجویز ایدن مسوغات شرعیه‌دن بری تحقق ایلدیکی حالده عقارك بولندیغی دائرهٔ بلدیه مهندسی وارباب وقوف معرفتیله عرصه وابنیه‌سی مساحه وتقویم یعنی قیمت مثلیه‌سی تعیین اولنور وبو احوالی مبین برقطعه علم وخبر تنظیم واهل خبر ومهندس طرفلرندن تختیم یا امضا ایدیله‌رك محکمه‌یه اعطا قلنور . بونك اوزرینه اصول شرعیه‌سی وجهله بیغرض ارباب وقوفك علی طریق الشهاده قیمت مثلیه‌سنی وبیعی صغیر حقنده نافع اولدیغی خبر ویردکلرندن صکره اذن حجتی اعطا اولنور . اذن حجتی صغیر قنغی حاکم ولایتی داخلنده وقنغی حاکم ترکه‌سنی یازمش ایسه او حاکم الشرع طرفندن اعطا اولنوب فقط صاتیله‌جق عقار وقف اولدیغی ودرسعادت وبلاد ثلاثه‌ده بولندیغی صورتده صغیرك اموالنی تحریر ایدن محکمه اذن حجتنك مبادیسی اولان معامله‌یی اکمال ودائره‌نك علم وخبرینی ربط ایله اذن حجتی اعطاسی ایچون برعلم وخبر ویرر . مذکور علم وخبر اوزرینه محکمهٔ تفتیشده اهل خبره‌نك اخبارلری استماع قلندقدن صکره محکمهٔ مذکوره‌دن اذن حجتی اعطا قلنور .

١٣١ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره چفتلکك ایکی معناسی اولوب بری قانونی دیکری عرفیدرکه بو فقره‌ده « مشتملاتی قیمتلی اولمغله » عباره‌سندن استدلال اولنه‌جغی وجهله بوراده معنای عرفیسی قصد اولنیور .

طاپو نظامنامه‌سنك آتی الذکر موادی اشبو فقرهٔ قانونیه‌یی

مفسر اولمغله بروجه زیر درج اولنور. «اوتوز برنجی ماده ابنیه وحیوانات وچفت وباغ واملاك سائره وبونلره تبعیت ایله زراعت وحراثت اولنان اراضئ امیریه‌یی شامل اولان هیئت مجموعه که بین الناس چفتلك تعبیر اولنور بو مقوله ارثا ایتام عهده‌سنده بولنه‌جق چفتلکلرك قیمت مخمنه‌سنه نظراً کیسه‌سی یوز پاره‌دن تقدیر اولنه‌جق ربحنه معادل اجاره ایله تیمور باش قاعده‌سی اوزره یعنی اموال وحیوانات موجوده‌سندن تلف اولنلری یرینه قویمق شرطیله [مستأجر یدنده مأجور امانت اولوب بلا تعد ولاتقصیر تلفی حالنده ضمان لازم کلماسی مجلهٔ احکام عدلیه اقتضاسندن اولوب بوحالده شرط ضمانك حکمی اولمدیغنه کوره بونده‌کی تلفدن مقصود مستأجرك تعدیسی یا تقصیریله اولان تلفدر] ایجاری قابل اولدیغی تقدیرجه ایتامك حد بلوغه وصولنه قدر کماکان عهده‌لرنده ابقا قلنه‌جقدر.»

«اوتوز ایکنجی ماده» بو مقوله چفتلکلرده بولنان اموالك اکثریسی منقولات قبیلندن اولوبده املاك بقیه شویله برقاچ خانه وصمانلقدن عبارت اوله‌رق بونلرك خرابیتندن ترتب ایده‌بیله‌جك ضرر اراضینك جسامتنه نظراً پك جزئی ایسه همان منقولاتی فروخت اولنه‌رق اراضیسی هر نه مقدار اجاره ایله اولور ایسه اولسون ایجار ایله کذلك ایتام عهده‌لرنده ابقا قلنه‌جقدر.»

«اوتوز اوچنجی ماده اکر چفتلکك املاك غیر منقوله‌سی باغ و باغچه ودکرمن وابنیهٔ جسیمه کبی قیمتلی اوله‌رق خراب

اولملرندن ایتامه خسار کلی ترتب ایده جکی ارباب وقوف شها-
دتلریله شرعاً ثابت اولورایسه اولوقت مجموعنك بالمزایده فروختیله
دفترخانهٔ عامره یه ورود ایده جك حجت و مضبطه موجبنجه
صاتلمش اولان املاکه تبعیت ایله اراضیسنك فراغنه دخی مساغ
کوستریله جکدر و برخانه یه مربوطیتله قوللانلمقده اولوب تفریقی
تقدیرنده بهاسی زیاده سیله تنزل ایده جکی بر منوال سابق شرعاً
ثابت اولان اراضی دخی بو حکمده اوله رق برمنوال سابق اول
خانه ایله برابر اول اراضی دخی فروخت اولنه بیلور.»

«قیمت مثلیه وحقیقیه سیله» دینیلیور . زیرا مجله نك ٣٥٦
ماده سی حکمنجه مال یتیمك بلا تغریر اولسه دخی غبن فاحش
ایله بیعی صحیح اولماز. یعنی بیع مذکور باطل اولور. بنابرین ولی
یاوصی صبینك عقار یا عروضی غبن فاحش ایله صاتسه باطل
اوله رق بعدالبلوغ صبی اجازت ویرسه دخی جائز اولماز. چونکه
مجله نك ٥٨ ماده سنده مذکور اولدیغی اوزره رعیه یعنی تبعه
اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر . فقط حین بیعده عقار
مذکور مزایده ایدلمش اولمسی و ثمن مبیعك قیمت حقیقیه سی
ایدوکنه دائر حاکم الشرع حضورنده لدی الاخبار طرف حاکمدن
ثمن مذکور ایله بیعه اذن اعطا قلنمش بولنمسی بعدالبلوغ صغیرك
نقصان فاحش ادعاسنه مانع اولماز. چونکه شهادت شرعیه مجله نك
١٦٨٤ ماده سی حکمنجه بر محاکمهٔ شرعیه صره سنده طرفین
مواجهه لرنده وقوعبولان شهادت اولوب اما حین بیعده قیمت

حقیقیه ایدوکنه دائر اولان اخبار استکشاف حال ایچون برخبر در . شو حالده بویله بر دعوی وقوعنده غبن بینه‌سی ثمن مثل بینه‌سی اوزرینه ترجیح اولنور .

مثلا بر صغیر بالغ اولدقده وصیم فلان حال صغرمده شو مالمی او وقتك یعنی وقت بیعك رواجندن دون وغبن ایله شوقدر غروشه صاتدی بوبیع صحیح دکلدر دیو برکمسنه‌دن دعوی واو کمسنه دخی او وقتك رواجنده اول مالك قیمتی اولقدر ایدی دیو ادعا وهر بری مدعاسنه اقامهٔ بینه ایلدکده اول بالغك یعنی مدعینك بینه‌سی ترجیح قلنور .

﴿ وبر منوال محرر صاتلدقدنصکره صغیر وصغیره‌نك بعد البلوغ اول اراضی ومشتملات سائره‌یی استرداد وضبط ایلمکه صلاحیتی قالماز . ﴾

نته‌کیم صغیر وصغیره قبل‌البلوغ وفات ایتدکلرنده اول‌اراضی ومشتملات سائره ورثه‌یه انتقال ایتمیه‌جکی کبی ورثه‌سی اولمسه اراضی مستحق طاپو اولماز .

متن قانونده برمنوال محرر تعبیرندن دخی آکلاشیله‌جغی اوزره وقت بیعده قیمت حقیقیه‌سیله صاتلدیغی‌صورتده حق استرداد یوقدر . اما وقت بیعده قیمت حقیقیه‌سندن دون فیئاتله یعنی غبن‌فاحش ایله صاتلدیغی تقدیرده بعدالبلوغ اون سنه‌یه قدر اراضی‌یی واون بش سنه‌یه قدر املاکی استردادده حقی اولدیغی فقرهٔ آنفه شرحنده بیان قلنمشیدی .

قیمت حقیقیه یعنی ثمن مثل، بیلنمك لازم اولدقده بیغرض اهل وقوفك اخبارلریله معلوم اولوب دکرندن زیاده ارتیران کیمسه‌نك ارتیرمسنه اعتبار یوقدر.

وصی یتیمك مالنی برکسنه‌یه صاتدقدن‌صکره دیکر برشخص چیقوبده او کسنه‌نك الدیغندن زیاده فیئاتله طالب اولسه قیمتنه باقیلور. ایکی عادل ادم اومال او کسنه‌یه قیمتیله صاتلمش دیرلر ایسه بیع صحیح اولوب او شخصك زیاده ویرمسنه باقلماز.

متن قانونده مصرح اولدیغی اوزره بعدالبلوغ اول اراضی ومستغلات سائره‌یی ضبط واسترداده صلاحیتی اولدیغی کبی ولی یا وصیسندن دخی انلرك قیمتلرینی تضمین ایتدیرمك حقلری اولمیوب یالکز ثمن مبیعی اله‌بیلورلر. چونکه مجله‌نك ۹۱ ماده‌سی حکمنجه جواز شرعی ضمانه منافیدر.

معلوم اولملیدرکه صغیرك مالی صاتلمق لازم کلدکده صاتان صغیرك ولیسی یعنی‌پدری یاخود پدرینك پدری‌ایسه ولی‌مرقوم انی ثمن مثل یا غبن یسیر ایله نفسنه صاته‌بیلور. اما وصی حاکم صغیرك مالنی ضعف قیمت ایله اولسه دخی نفسیچون ولهسنه شهادتی جائز اولمیان اقرباسیچون صاتون اله‌ماز. لکن وصی میت اولور ایسه یوز لیرا قیمتلو صغیرك مالنی یوز اللی لیرایه نفسیچون صاتون اله‌بیلور.

(ومجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه‌نك اراضیلرنده دخی حکم بو منوال اوزره‌در.)

یعنی مجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه صدر ماده‌ده‌کی صغیر وصغیره یرینه وضع وعبارات تالیه اولوجهله تنظیم ایدیله‌رك قرائت اولندقده تماميله صحیح وحکم مذکورده انلرده دخی جاری اولور.

(الالی اوچنجی ماده . اراضیٔ امیریه وموقوفه اوزرینه اشجار وکروم غرس اولنه‌رق اتخاذ قلنمش اولان باغ وباغچه‌نك وياخود احداث اولنمش اولان ابنیه‌نك متصرف ومتصرفه‌لری صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه بولندقلری حالده ولی ووصیلری بو مقوله باغ و باغچه‌لری و ابنیه‌یی مسوغات شرعیه بناءً اخره صاته‌بیلورلر.) بو مسئله املاکه عائد اولوب تفصیلات مکمله‌سیله کتب فقهیه‌ده بیان اولنمغله بو ماده‌ده مسئلهٔ مذکوره مقصود بالذات اولمیوب بلکه مسئلهٔ مذکوره مقصود بالذات بولنان فقرهٔ اتیه‌یه نوطئه ایچون اتیان ایدلمشدر.

مسوغات شرعیه وصینك عقار صغیری بیعنده لازم اولوب یوقسه مادهٔ انفه شرحنده دخی ذکر اولندیغی اوزره ولینك بیعنده لازم دکلدر.

وبرده مجله‌نك ١٠١٩ ماده‌سنده مذکور اولدیغی اوزره اراضیٔ امیریه اوزرنده‌کی ابنیه واشجار منقول حکمنده اولوب صغیرك منقولنی وصینك بیعنده دخی مسوغات شرعیه بولنمق لازم دکلسه‌ده اول املاکك یرلرینك فراغ اولنه‌جغنه مبنی قانون مسوغات شرعیه‌یی شرط ایتمشدر .

میرینك ابنیه‌یی قلع ایتدیرمكه حقی واردر .

(واول املاککه تبعیتله یرلری دخی) املاککك مشتریسنه (فارغ اوله بیلورلر .) چونکه بالذات تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنمسی مجله‌نك ٥٤ ماده‌سی اقتضاسندندر .

ــ فصل ثالث ــ

(اراضیٔ امیریه‌نك صورت انتقالی بیاننده‌در .)

مستأجرك وفاتیله اجاره شرعاً منفسخ اولوب یوقسه مأجورك تصرفی مستأجرك ورثه‌سنه انتقال ایتمیه‌جکنه واراضیٔ امیریه‌نك متصرفی مستأجر حکمنده اولدیغنه بناءً متصرف اراضینك وفاتیله اجره منفسخ اولمسی لازم کلور ایدی . فقط اشبو قانونك ویردیکی صلاحیته نظراً مستأجر اولان متصرفنك وفاتیله حق تصرف ورثه‌سنه انتقال ایدر . ایشته بو انتقال، قانونه وعرف وعادته مبتنی اولوب یوقسه ارث کبی شرعه مستند اولمدیغندن بوکا انتقال عادی تسمیه قلنور . متصرف اراضینك وفاتیله مستأجر بولنان متصرفدن اراضی آلنمیوبده ورثه‌سنه انتقال ایلمسی نه کبی اسبابه مبنی اولدیغی قانوننامهٔ اراضی عنوانی شرحنده ایضاح اولنمشیدی .

بو انتقال عادی یالکز اراضیٔ امیریه‌یه مخصوص اولمیوب بالاجارتین تصرف اولنان مستغلات ومسقفات موقوفه‌ده دخی

جاری اولور . نته‌کیم قانون مخصوصنده ذکر اولنمشدر . لکن اراضیٔ امیریه ایله مسقفات ومستغلات موقوفه‌نك انتقالاتی بیننده فرق واردر . شویله‌که ٥٥ ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره لابوین ولاب ار قرداشلر انتقال اراضیده متساوی اولدقلری ولابوین ولاب قز قرنداشلر درجهٔ مؤخر بولندقلری حالده مسقفات ومستغلات موقوفه انتقالنده لابوین ار وقز قرنداشلر متساوی ولاب ار وقز قرنداشلر درجهٔ مؤخردر .

کذلك لام ارقرنداش انتقال اراضیده لام قز قرنداشدن درجهٔ مقدم اولدیغی حالده مسقفات ومستغلات موقوفه‌ده لام ار وقز قرنداشلر متساویدرلر .

شوحالده برکمسه وفات ایدوب «اخ لهما اخت لهما اخ‌له» دن عبارت وارثلرینی ترك ایتسه اول کیمسه‌نك اموال واراضیٔ مملوکه‌سنك ثلثانی اخ لهما وثلثی اخت لهما آلوب اخ له برشی آله‌ماز . واول کیمسه‌نك اراضیٔ امیریه‌سنك نصفنی اخ لهما ودیکر نصفنی اخ له الوب اخت لهما برشی آله‌ماز . واول کیمسه‌نك توسیع انتقالی اجرا قلنمش مسقفات ومستغلات موقوفه‌سنك نصفنی اخ لهما ودیکر نصفنی اخت لهما آلوب اخ له برشی آله‌ماز .

برنجی تقسیم علم فرائضه مبتنی اولدیغی کبی ایکنجی تقسیم اراضیٔ امیریه‌نك صورت انتقالنه دائرقانونه واوچنجی تقسیم دخی

توسیع انتقالی اجرا قلنمش مسقفات و مستغلات موقوفه‌نك كیفیت انتقالنه دائر نظامه مستند بولنمشدر .

(اللی دردنجی ماده . اراضیٔ امیریه و موقوفه متصرف ومتصرفه‌لرندن بری فوت اولدقده عهده‌سنده اولان اراضی اركك وقز اولادینه كرك اراضینك اولدیغی محلده بولنسونلر و كرك دیار آخرده اولسونلر مجانا وبلا بدل متساویا انتقال ایدر .)

فوت تعبیری دلالت ایدركه انتقال وكذا محلولیت حقیقة وفات اوزرینه ترتب ایدر . بناءً علیه اراضیٔ امیریه متصرفی اولان كیمسه آخر دیاره كیدوب اوراده فوتی شایع اولوب اصحاب انتقالدن كیمسه‌سی اولمامغله صاحب ارض اول اراضی محلول ظنیله طاپوی مثل ایله آخره تفویض ایتدكدن صكره اول كیمسه حیاً ظهور ایلسه اول اراضی‌یی تفوض ایدن شخصدن استرداد ایدر واول شخص دخی ویردیكی بدلی صاحب ارضدن استرداد ایدر . فقط اول كیمسه دیلرسه صاحب ارضك تفویضنه اذن ویروب بدل تفویضی صاحب ارضدن نفسیچیون آلور .

اولاد تعبیری عرفا واحده دخی شامل اوله‌جغی جهتله یالكز بر اوغلی بولنسه عهده‌سنده‌كی اراضی كاملا آكا انتقال ایده‌جكی كبی یالكز بر قزی بولنسه حكم ینه بویله‌در. شویله‌كه : مثلا بر كیمسه فوت اولوبده ایكی اوغلی و اوچ قزی بولنسه عهده‌سنده‌كی اراضیٔ امیریه بش متساوی قسمه تقسیم اولنه‌رق هر برینه بر قسم اعطا اولنوب یوقسه املاك واموال سائره‌ده

اولدیغی کبی ارککه ایکی وقزه برحصه ویریله‌مز .

اولاد ، کرك صغار اولسون کرك کبار اولسون واراضی کرك معد للزراعه اولسون وکرك مرعی کبی اوت ایچون معد بولنسون هرحالده اولاده انتقال ایدوب یوقسه معد للزراعه اولان اراضی برای زراعت عمله محتاج اولدیغنه وصغیر ایسه عمله غیر مقتدر بولندیغنه بناءً معد للزراعه اولان اراضی صغیره انتقال ایلمز دینیله‌مز .

متن قانونده مذکور اولدیغی وجهله اولاد وکذا اصحاب انتقالدن بولنان ورثهٔ سائره کرك اراضینك بولندیغی محلده بولنسونلر وکرك مفقود اولمامق شرطیله محل آخرده بولنسونلر حق انتقاله نائل اولورلر . بوصورتده متوفانك ایکی اوغلی اولوب بری تارلانك بولندیغی محلده متوطن دیکریده آخر دیارده متمکن اولمغله تارلانك بولندیغی محلده متمکن اولان اوغلی دیکرینه سن آخر دیارده ساکن اولمغله اول تارلا سکا انتقال ایتمز مستقلا بن ضبط ایدرم دیه‌مز . نته‌کیم اصحاب انتقالك جمله‌سی آخر دیارده اولملریله صاحب ارض اول تارلا سزه انتقال ایتمز محلول یا مستحق طاپو اولور دیه‌میه‌جکی کبی . لکن بعض اصحاب انتقال غیبت منقطعه ایله غائب اولدقلری حالده اولان حکم ٥٦ ماده‌ده بیان اولنیور .

نته‌کیم اصحاب انتقالدن بولنانلردن بریسی حیاتی ومکانی معلوم اوله‌رق غائب اولوب بناءً علیه حق انتقاله نائل اولمشیکن کندوسنه

انتقال ایدن اراضی‌یی کلوب تصرف ایتمز ایسه ٦٨ ماده وجهله معامله اولنور .

قانونده انتقال مذکور مجانا اولدیغی یعنی طابوی مثل ایله اولمدیغی مذکور اولوب فقط طابو نظامنامه‌سنك سکزنجی ماده‌سی حکمنجه اراضینك قیمت تخمینه‌سندن یوزده بش یعنی بیکده اللی غروش خرج انتقال اخذ اولنورکه دردنجی ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره بو خرج ١٣١٦ سنهٔ مالیه‌سنده بیکده اون بشه تنزیل اولنمشدر .

{ اصل }

﴿ اراضی متصرفلرندن بری فوت اولوبده زوجه‌سی حامله بولندیغی حالده اول اراضی حملك ظهورینه قدر توقیف اولنور. ﴾

شو فقره‌ده یالکز متوفانك زوجه‌سنك حامل بولندیغی ذکر اولنمسی بو قانونده تعیین اولنان اصحاب انتقال اوچ درجه‌دن عبارت بولندیغنه و بو حالده اصحاب انتقالدن اوله‌جق حمل آنجق متوفانك زوجه‌سندن اوله بیله‌جکنه مبنیدر . اما توسیع انتقال قانونی حکمنجه بو ماده بر وجه آتی اولمسی لازم کلور .

{ معدل }

﴿ اراضی متصرفلرندن بری فوت اولوبده حین تولدنده وارث اولمسی لازم کلان حمل بولندیغی حالده اول اراضی حملك ظهورینه قدر توقیف اولنور . ﴾

قانونك فقرهٔ اولاسیله بوفقره‌سنده مذکور اولدیغی اوزره ورثه‌یه اراضینك انتقالی مورثلرینك وفاتیله مشروطدر. بناءً علیه آنفاً بیان اولندیغی اوزره برکیمسه آخر دیاره کیدوب برسنه صکره وفاتی شایع اولمغله اذن صاحب ارضله عهده‌سنده‌کی اراضی ورثه‌سنه انتقال ایتدیرلسه‌ده مؤخراً حیاً ظهور ایتسه ورثه‌سندن استرداد ایدر . نته‌کیم بالاده ایضاح اولندی .

اصحاب انتقالدن اوله‌جق حمل متوفانك ولدی اوله‌جغی کبی حفیدی ولاب برادری دخی اوله بیلور .

مثلا برکیمسه وفات ایدوب زوجه‌سی حامل بولنسه حمل مذکور اول کیمسه‌نك ولدی وبناءً علیه اصحاب انتقالدن اولور.

کذا اراضی متصرفلرندن بری فوت اولوبده کلیفی یعنی کندوسندن مقدم فوت اولان اوغلینك زوجی حامل بولندیغی حالده اول اراضی حملك ظهورینه قدر توقیف اولنور. چونکه حمل ظاهر اولدیغی تقدیرده حمل مذکور متوفانك حفیدی وبناءً علیه حق انتقال اصحابندن اولور .

وکذا برکیمسه فوت اولوب متوفی پدرندن حامل اولان اوکی والده‌سی بولنسه و اندن مقدم اصحاب انتقالدن کمسنه بولنمسه حمل مذکور ظاهر اولدیغی صورتده اول کیمسه‌نك لاب برادری وبناءً علیه اصحاب انتقالدن اولور .

معلوم اولمالیدرکه حین تولدنده وارث اولمسی لازم کلان بر حمل بولندقده فتاوای اهل سمرقندده ذکر اولندیغی اوزره

ولادتی قریب ایسه تقسیم ترکه توقیف یعنی ولادتنه تأخیر اولنور. اما بعید ایسه توقیف اولنماز. قرب ایچون بر حد تعیین اولنمیه‌رق حد مذکورك تعیینی عرف وعادته حواله اولنمشدر. فقط بعض علما قربی مادون شهر ایله تعیین ایتمشلردر .

ولادت حمل بعید اولمغله تقسیم ترکه اولنمق لازم کلدکده بر ابن یاخود بر بنتدن قنغیسنك نصیبی اکثر وورثهٔ موجوده‌یه کوره حصه‌سی زیاده ایسه آنك حصه‌سی توقیف اولنوب باقیسی ورثهٔ سائره بیننده تقسیم اولنور . فقط ورثه‌دن کفیل آلنور .

ایشته اموال واملاکده جاری اولان حکم مذکور اراضیٔ امیریه‌ده جاری اولمیوب حملك ظهوری قریب اولسون بعید اولسون تقسیم اراضینك تأخیری لازم کلور.

وبرده خفی اولمامیدرکه حمل ایکی نوعدر .

١ حمل، میتدن اولمقدر . نته‌کیم برکیمسه کندی زوجه‌سنی حامل اولدیغی حالده ترك ایدرك فوت اولمسی کبی. ٢ حمل، میتك غیریسندن اولمقدر . ایمدی حمل میتدن ایسه میتك وفاتندن اعتباراً ایکی سنه‌دن اقلده حیاً ظهور ایدوب حامل اولان قادین دخی اثنای حملنده انقضای عدتی اقرار ایتمامش ایسه حمل مذکور وارث اولور .

ایکی سنه‌دن اقلده ظهوری تقدیرنده وارث اولمسی مطلقدر. یعنی متوفانك وفاتندن اعتباراً کرك آلتی آیده ظهور ایتسون وکرك آلتی آیدن اکثرده ظهور ایتسون .

وحمله يعنى مدت مذكورهده ظاهر اولهجق چوجغه ديكرى وارث اوله بيلور . زيرا وقت موتده ولدك بطننده موجوديتى ميراثه استحقاقده شرط اولوب مع ثبوت مدت الحمل حامل بولنان قادين انقضاى عدتى اقرار ايتمامش اولور ايسه حمل وقت موتده موجود اولديغنه حكم اولنور. اما اكثر مدت حملدن يعنى ايكى سنهدن اكثرده طوغار ايسه نسبى متوفادن ثابت و بناء عليه وارث اولماز. زيرا اكثر مدت حملدن اكثرده طوغنجه حملك علوقى بعد الموت اولديغى تحقق ايدر.

نته كيم قادين مدت حملنده انقضاى عدتى تصور اولنور بر زماندنصكره رؤيت حيض ياخود سقوط جنين ايله انقضاى عدتى اقرار ايتدكدنصكره ايكى سنهده يا اقلده بر ولد كتورسه بو ولد وارث اولهماز . زيرا قادينك مذكور اقرارى ايله آكلاشلديكه حمل متوفادن دكلدر.

وحمل ميتك غيريسندن بولنور ايسه آلتى آيدن اقلده طوغار ايسه وارث اولور. زيرا حال موتده جنينك وجودى تبين ايتدى . اما آلتى آيدن اكثرده طوغار ايسه وارث اولماز. زيرا حملك علوقى يعنى وقت موتده وجودى بو صورتده ثابت ومتحقق اولمامش اولور.

حملك وارث اولمسى ايچون حيا اولهرق اكثريسنك ظهورى شرطدركه حملك وقت ولادتده برحيات اولمسنك علامتى صوت، عطاس، بكا، ضحك وتحريك عضو كبى حالاتك وجوديدر.

بناءعليه حمل كاملا ظهور ايدوب مارالذكر علامات حياتدن ولو بريسى موجود اولديغى تقديرده وارث اوله‌جغى كبى حملك اكثريسى ظهور ايدوبده علامات حياتدن ولو بريسى موجود اولور ايسه ينه وارث اولور. زيرا اكثرايچون حكم كل واردر.

حملك اكثريسنك ظهورى بروجه آتى معلوم اولور. حمل، مستقيما يعنى باشندن خروج ايدر ايسه معتبر اولان صدريدر يعنى حملك صدرى كاملا خروج ايتدكده اكثريسى ظهور ايتمش و بناءعليه وارث اولمش اولور. اما بوندن اقل خروج ايدرده فوت اولور ايسه وارث اولماز. مثلا يالكز باشى خروج ايتدكده علامات حياتدن بريسى حس اولندقدنصكره صدرى كاملاخروج ايتمدين فوت اولسه وارث اولماز. حمل، معكوساً يعنى آياقلرندن خروج ايدرايسه معتبر اولان سره‌سيدر. يعنى برحيات اوله‌رق حملك كوبكى خروج ايدر ايسه وارث اولور. اما كوبكى خروج ايتمز ايسه وارث اولماز.

ايمدى حمل ايچون بالاده بيان اولنان احكام دائره‌سنده حملك شرعا وراثتى تحقق ايتديكى تقديرده اصحاب انتقالدن اولور. و شرعا وراثتى تحقق ايلمديكى صورتده اصحاب انتقالدن اولماز. شويله‌كه بركيمسه بر اوغلنى وبرده حامل زوجه‌سنى ترك ايدرك فوت اولدقده وقت فوتندن اعتباراً ايكى سنه‌دن اقلده زوجهٔ مزبوره برحيات اوله‌رق برقيز طغورسه اول كيمسه‌نك اراضئ اميريه‌سى اوغلان ايله بو قز بيننده سويا تقسيم اولنور. وايكى

سنه‌دن اقلده اول قز مستقیما خروج ایدرك صدری کاملا چیقدقدن و کندوسندن علامات حیات حس اولندقدنصکره کاملا خروج ایتمدین فوت اولدقده مزبوره وارثه اوله‌جغی کبی اصحاب انتقالدن دخی اوله‌جغندن پدرندن مزبوره قزه انتقال ایدن نصف حصهٔ اراضی آناسنه انتقال ایدر. بو جهتله متوفانك اراضینك نصفی اوغلنه پدرندن و نصف آخری والده‌یه قزندن انتقال ایلر.

و بر کیمسه بر حفیدینی ورده متوفی اوغلنك حرمنی یعنی کلینی ترك ایدرك فوت اولدقده اول کیمسه حین وفاتندن اعتباراً مثلا آلتی آیده مزبوره کلینی بر قز چوجغی بر حیات اوله‌رق طغوردقده اول کیمسه‌نك اراضیسی بو ایکی حفید بیننده تقسیم اولنور. و آلتی آیده اول قز معکوساً خروج ایدرك سره‌سی کاملا چیقدقدن و کندوسنده علامات حیات حس اولندقدنصکره بتون بتون طوغمدین فوت اولدقده جدندن مزبوره قزه انتقال ایدن نصف حصهٔ اراضی آناسنه انتقال ایلر. بو جهتله متوفانك اراضیسنك نصفی حفیدینه جدندن و نصف آخری متوفانك کلیننه قزندن انتقال ایدر.

تفصیلات آتیه‌دن آکلاشیلورکه حمل وارث و منتقل الیه اوله‌جغی کبی مورث ومنتقل منه دخی اوله‌بیلور.

حملك وارث اولمسی ایچون حیا ظهوری شرط اولدی. زیرا وراثت مورثه خلف اولمقدن عبارت اولوب معدومك

هیچ بر احددن خلف اولمسی تصور اولنه‌ماز. شو قدر وارکه جنین مستبین الخلق یعنی اعضاسندن بریسی تمام اوله‌رق فعل غیر ایله یعنی مثلا بر کیمسه‌نك حامل قادینك بطننه ضرب ایتمسیله میتا ظهور ایتدکده وارث اولور. زیرا شارع ضارب اوزرینه غره‌یی یعنی نصف عشردیتی واجب قلوب ضمانك وجوبی ایسه حی اوزرینه وقولاعبون جنایت ایله تحقق ایدر. یوقسه میت اوزرینه وقوع‌بولان جنایت موجب ضمان دکلدر.

بو وجهله فعل غیر ایله میتا منفصل اولان جنین وارث اوله‌جغی کبی مورث دخی اولور. بناءعلیه نفسنك بدلی اولان غره ورثه‌سنه موروث اولور. اما بروجه مذکور جنینك اعضاسندن بریسی تمام اولمیه‌رق جنین فعل غیر ایله منفصل اولدقده غره واجب اولمدیغی کبی وارث دخی اوله‌ماز.

جنین مرقوم بروجه مذکور شرعا وارث اولدیغی حالده اصحاب انتقالدن دخی اولور. اما وارث اولمینجه اصحاب انتقالدن اولماز.

{ اصل }

(الی بشنجی ماده . اراضیٔ امیریه و موقوفه متصرف ومتصرفه‌لرندن بلاولد وفات ایدنلرك اراضیسی باباسی وار ایسه آکا یوغیسه والده‌سنه بر منوال سابق مجانا انتقال ایدر.)

{ معدل }

﴿ اللی بشنجی ماده ، با طابو تصرف اولنان اراضیٔ امیریه و موقوفه‌نك اولاد ذكور و اناثه متساویا انتقالی حقنده اراضی قانوننامهٔ همایوننك تعیین ایلدیكی احكام ومساعدات كماكان باقی اولوب فقط اراضی امیریه و موقوفه متصرفلرینك اولاد ذكور و اناثی موجوده اولمدیغی حالده عهده‌سنده بولنان اراضی ثانیا احفادینه یعنی اولاد ذكور و اناثك اولاد ذكور و اناثنه یعنی اوغلی و قزینه ثالثا بابا و آناسنه رابعا لابوین ولاب آرقداشنه خامساً لابوین ولاب قز قرنداشنه سادساً لام ار قرنداشنه سابعا لام قز قرنداشنه بلابدل متساویا انتقال ایده‌جك وتعداد اولنان ورثه‌دن بری بولنمدیغی تقدیرده ثامنا زوجدن زوجه‌یه وزوجه‌دن زوجه انتقال ایلیه‌جك وبالاده درجاتی تعیین اولنان حق انتقال اصحابندن برنجی درجه‌ده اعتبـار اولنان ورثه موجود ایكن ایكنجی درجه‌ده بولنان ورثه حق انتقاله نائل اولمیه‌جقدر. ﴾ وزوجه متعدده اولدیغی حالده جمله‌سی سویا حصه‌دار اولورلر.

﴿مثلا اولاد وارایكن احفاده واحفاد موجود ایكن ابوینه اراضی انتـقال ایتمیوب فقط بابا و آناسنك حیاتنده وفات ایدن اولاد ذكور و اناثك اولادی اولاد مقـامنه قائم اوله‌رق جد وجده‌لرندن بابا و آنالرینه انتـقال ایده‌جك حصـه كندولرینه انتقال ایده‌جكی مثللو یالكز ابویندن لام قز قرنداشنه قدر حق

انتقال اصحابندن بولنان ورثه‌یه انتقال ایده‌جك اراضیدن دخی زوج و زوجه‌یه بر ربع حصه انتقال ایده‌جکدر.)

وزوجه متعدده اولدیغی صورتده جمله‌سی بینلرنده بر ربع حصه تقسیم اولنه‌جغی بالاده ذکر اولنمشیدی شمدی بوجه آتی ایضاح اولنور . شویله‌که مثلا برکیمسه فوت اولوبده باباسیله اوچ زوجه‌سی ترك ایتدکده اراضینك اوچ ربعی باباسی آلوب بر ربعی اوچ زوجه بیننده سویا تقسیم اولنور.

(اولاد واحفاد وار ایکن زوج وزوجه‌نك اراضیدن حصه آلمغه صلاحیتی اولمیه‌جقدر. فی ١٧ محرم سنه ٢٨٤)

یعنی اصحاب انتقال سکز درجه اعتبار ایدیلوب ماده آنفه‌ده مذکور اولدیغی وجهله اراضی امیریه اولا اولاده انتقال ایدر. متوفانك اولادی وار ایکن احفادینه انتقال ایتمز. مثلا برکیمسه فوت اولوبده اوغلی عمرو وقزی هندی ترك ایتدکده اراضی امیریه‌سی بوایکیسنه علی السویه انتقال ایدوب هندك اوغلی بونلره مشارکت ایده‌مز . نته‌کیم متوفانك باباسی یاخود باباسنك باباسی دخی بونلره مشارکت ایده‌مز. کذا متوفیهٔ مزبوره قادین اولسه زوجی دخی بونلره مشارکت ایلیه‌مز.

ثانیا احفاده یعنی متصرفه‌نك اولاد ذکور واناثنك اولاد ذکور و اناثنه انتقال ایدر . شویله‌که اراضی امیریه‌یه متصرف اولان کیمسه اولادی اولمدیغی حالده وفات ایدوب آنجق احفادینی ترك ایتدکده اول احفاد اول کیمسه‌نك کرك

بر ولدندن متولد اولسون کرك آیرو آیرو ولدلرندن متولد اولسون اول اراضی آنلرك جملەسنه سویا انتقال ایدر. مثلا برکیمسه وفات ایدوب آنجق کندودن مقدم وفات ایتمش اولان برنفراوغلنك بش نفر اولادیله ینه کندودن مقدم فوت اولان برنفر قزینك بر نفر ولدینی ترك ایتسه اراضیٔ امیریەسی آلتی قسمه تقسیم ایله هر برینه برر سدس حصه ویریلور.

احفاد. حفیدك جمعی اولوب ولدینك ولدینه اطلاق اولنەجغی کبی ولدینك ولدینك ولدینه یعنی ایکنجی واوچنجی درجەده بولنانلره دخی اطلاق اولنور ایسەده متن قانوند « یعنی اولاد ذکور الخ » دیو تفسیر ایدیلەرك برنجی درجەده احفاده حصر ایدلمش اولدیغندن ایکنجی و اوچنجی درجەده بولنان احفاده شامل دکلدر. بناء علیه ایکنجی درجەده بولنان احفاد جد اعلالرینك عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضیدن حق انتقالنه نائل اولمازلر. بوجهتله برکیمسه وفات ایدوبده آنجق اوغلنك اوغلنك اوغلنی ترك ایتسه عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضی بواوغلنك اوغلنك اوغلنه انتقال ایتمیوب محلول اولور.

ثالثا بابا و آنایه انتقال ایدر. یعنی اراضیٔ امیریەیه متصرف اولان کیمسه اولاد و احفادی اولمدیغی حالده وفات ایدوب بابا و آناسنی ترك ایتدکده اول اراضی مناصفة بابا و آناسنه انتقال ایدر. یالکز باباسی بولنور ایسه مستقلا باباسنه یاخود یالکز آناسی بولنور ایسه مستقلا آناسنه انتقال ایدر.

بابا و آنا جد وجده‌لره شامل دکلدر. بناءً علیه بابا اولمیوبده باباسنک باباسی و آنا اولمیوبده آناسنک آناسی یاخود باباسنک آناسی بولنسه بونلره اراضیٔ امیریه انتقال ایتمز .

ایشته جد وجده منتقل منهما اولدقلری حالده منتقل الیهما اوله‌میورلرکه بو صورت املاکده موجود دکلدر . یعنی مورث اولدیغی حالده مانع ارث موجود دکل ایکن وارث اوله‌مامق صورتی املاکده یوقدر .

رابعاً لابوین ولاب ار قرنداشه انتقال ایدر. یعنی برکیمسه وفات ایدوبده اولاد واحفادی وابوینی اولمسه عهده‌سنده بولنان اراضی لابوین ولاب ارقرنداشنه مناصفة انتقال ایدر . یالکز لابوین ارقرنداشی بولنور ایسه مستقلاً اکا انتقال ایدر. ویالکز لاب ارقرنداشی بولنور ایسه مستقلاً اکا انتقال ایدر .

لابوین ولاب ارقرنداشلر قاچ نفر بولنور ایسه بولنسون جمله‌سی مساوات اوزره حق انتقاله نائل اولورلر. یوقسه لابوین قرنداشک لاب قرنداشه نسبة قوت قرابتی اولمغله میراثده اولدیغی کبی حق انتقالده دخی لابوین قرنداش لاب قرنداشی حجب ایتمش اولماز .

خامساً لابوین ولاب قز قرنداشنه انتقال ایدر . یعنی بر اراضی متصرفی اولاد و احفادی وابوینی ولا بوین و لاب ارقرنداشلری اولمدیغی حالده وفات ایدوبده آنجق آنا بابا بر ویا یالکز بابا بر قز قرنداشلرینی ترک ایلسه اول اراضی سویا آنلره

انتقال ایدر . ویالکز لابوین قز قرنداشی بولنسه مستقلا اکا انتقال ایدهجکی کبی یالکز لاب قزقرنداشی بولنسه مستقلا آکا انتقال ایدر .

سادساً لام ارقداشنه انتقال ایدر . یعنی بر اراضی متصرفی بالاده درجاتی محرر اصحاب انتقالدن بری اولمدیغی حالده وفات ایدوب آنجق آنا بر ارقداشی ترك ایتسه آکا انتقال ایدر . بو قرنداشی بر ایسه مستقلا ومتعدد ایسهلر سویا انتقال ایدر .

سابعا لام قزقرنداشنه انتقال ایدر. یعنی بالاده آلتی درجهدهکی اصحاب انتقالدن کمسنه اولمدیغی حالده وفات ایدوب آنجق آنا برقز قرنداشی ترك ایتسه مستقلا آکا متعدد اولدقلری حالده مشترکا وسویا انتقال ایدر .

ثامنا زوجدن زوجهیه وزوجهدن زوجه انتقال ایدر. یعنی بر اراضی متصرفی بالاده درجاتی بیان اولنان حق انتقال اصحابندن اصلا وارثی اولمدیغی حالده وفات ایدوب آنجق زوجهسنی ترك ایتسه اول اراضی مستقلا زوجهیه انتقال ایدر . یوقسه املاکده اولدیغی کبی اراضیٔ امیریهنك ربعی زوجهیه انتقال ایدوب ثلثهٔ ارباع جانب میری‌یه قالور دینیلهمز. وزوجه متعدد اولدیغی صورتده سویا ومشترکا جملهسنه انتقال ایدر .

کذلك بر اراضی متصرفهسی بولنان برقادین بالاده درجاتی بیان اولنان اصحاب انتقالدن کمسنهسی اولمدیغی حالده وفات ایدوب انجق زوجنی ترك ایتسه اول اراضی مستقلا زوجنه انتقال ایدر.

متن قانونده بیان اولندیغی وجهله اصحاب انتقالدن درجه‌ده مقدم اولنلر موجود ایکن مؤخر اولانلر اراضیدن حصه آله‌مازلر. فقط بو قاعده‌دن ایکی مسئله استثنا ایدلمشدر .

۱ مسئله ، بابا و آناسنك حیاتنده وفات ایدن اولاد ذکور و اناثك اولادی اولاد مقامنه قائم اوله‌رق جد وجده‌لرندن بابا و آنالرینه انتقال ایده‌جك حصه کندولرینه انتقال ایدر. شویله‌که مثلا بر اراضینك متصرفی وفات ایدوب ایکی نفر اوغلی وبر نفر قزینی وکندوسندن اول وفات ایتمش اولان دیگر اوغلنك اوچ نفر اولادینی ترك ایلسه اراضینك اوچ حصه‌سی ایکی نفر اوغلی و بر نفر قزینه وبر حصه‌سی دخی کندودن مقدم وفات ایتمش اولان اوغلنك اوچ نفر اولادینه سویاً انتقال ایدر . ویاخود بر کیمسه وفات ایدوبده بر نفر اوغلنی وکندودن مقدم وفات ایتمش قزینك اوغلنی ترك ایتسه عهده‌سنده‌کی اراضینك نصفی متصرف متوفانك اوغلنه ونصف دیگری قزینك اوغلنه انتقال ایدر .

ویاخود متصرف وفات ایدوبده اوچ نفر اوغلنی و بر نفر قزینی وکندوسندن مقدم وفات ایتمش اولان دیگر اوغلنك اوچ نفر اولادینی وینه کندوسندن مقدم وفات ایتمش اولان دیگر قزینك ایکی نفر ولدینی ترك ایتسه عهده‌سنده‌کی اراضی آلتی حصه اعتبار اولنه‌رق آلتی حصه‌دن جمعا درت حصه متوفانك اوچ نفر اوغلی وبر نفر قزینه وبر حصه‌سی دخی متوفی اوغلنك اوچ

نفر اولادينه وينه ديكر بر حصه‌سی دخی متوفات قزينك ايكی نفر ولدينه انتقال ايدر .

٢ مسئله، ابويندن لام قز قرنداشنه قدر حق انتقال اصحابندن بولنان ورثه‌يه انتقال ايده‌جك اراضيدن زوج وزوجه‌يه برر ربع حصه انتقال ايليه‌جكدر .

مثلا بابا و آنا ايله وياخود ايكيسندن بريله زوج ويا زوجه بولنور ايسه بر ربع حصه زوج ويازوجه‌يه انتقال ايدر. شويله كه بر اراضی متصرفی اولاد و احفادی اولمديغی حالده وفات ايدوب زوجه‌سنی وبابا و آناسنی ترك ايتدكده اول اراضينك ربع حصه‌سی زوجه‌يه و ثلاثهٔ ارباع حصه دخی مناصفة بابا و آناسنه انتقال ايدر .

كذلك زوجه و آناسنی ترك ايتدكده ربع حصه‌سی زوجه‌يه وثلاثهٔ ارباع حصه‌سی دخی آناسنه انتقال ايدر .

وكذلك زوجه وباباسنی ترك ايتدكده ربع حصه زوجه‌يه وثلاثهٔ ارباع حصه‌سی دخی باباسنه انتقال ايدر .

بر اراضی متصرفه‌سی وفات ايتديكی تقديرده‌كی حكم دخی بوكا قياس اولنه .

كذلك بر كيمسه لابوين ارقرنداشی ايله زوجه‌سنی ترك ايله فوت اولدقده عهده‌سنده‌كی اراضينك ثلثهٔ ارباعی قرنداشنه وبر ربعی زوجه‌سنه انتقال ايدر . لكن متوفانك اولادی ياخود احفادی بولنورسه زوج ويا زوجه‌يه حصه ويريلمز .

اشبو فقرات قانونیه اشبو قانونك عتیق الّلی بشنجی ماده ـ سنی تعدیل و تغییر ایتمش اولدیغندن آنك مقامنه قائم اولمشدر .

﴿ ذیل ﴾

﴿ بر کیمسه زوجه‌سنی طلاق رجعی ایله تطلیق ایدوبده ﴾ کرك حال مرضنده تطلیق ایتسون کرك حال صحتنده کذا کرك زوجه‌نك طلبیله تطلیق ایتسون کرك بلا طلب تطلیق ایتسون ﴿زوجه‌نك عدتی منقضیه اولمقسزین زوجیندن بری ویاخود بر کیمسه برخاتونی نکاح ایدوبده دخول وخلوت صحیحه بولنمقسزین زوجیندن بری وفات ایتدکده عهده‌سندن منحل اولان اراضیده شرعا وراثتی ثابت اولان زوج و زوجه‌نك حق انتقالی اولدیغی مثلا بر آدم مرض موتنده زوجه‌سنی طلاق باین ایله تطلیق ایتدکدن صکره زوجه‌نك عدتی تکمیل اولمقسزین زوج فوت اولسه اراضیسنده کذلك وراثتی ثابت اولان زوجه‌نك حق انتقالی بولنه‌جقدر . ﴾

خلاصهٔ کلام زوج ایله زوجه‌نك حق انتقاله نائل اولمسی حق وراثتك ثبوتیله مشروطدر . شویله‌که شرعا وارث اولان زوج ویا زوجه حق انتقاله نائل اولوب اما شرعا وارث اولمیان حق انتقاله نائل اولماز . بو بابده تسطیر اولنان تذکرهٔ سامیه بروجه زیر درج اولنور . «بعدالتطلیق مدت عدت منقضیه اولمقسزین ونکاح وقوعبولمقسزین وفات ایدن زوجلرك عهده‌لرنده بولنان

اراضیدن زوجه‌لرینه حصه ویریلوب ویرلمامسنه دائر وقوعبولان استفسار اوزرینه کیفیت شورای دولته لدی الحواله بومثللو زوجلك وقوع وفاتنده اکر ترکه‌سندن او مقوله زوجه بر نهج شرعی میراثه نائل اولور ایسه اراضیدن بر موجب قانون حق انتقاله نائل اولمسی وشرعا وارث اوله‌ماز ایسه اشبو حق انتقاله مظهر اوله‌مامسی اقتضا ایده‌جکندن لدی الحاجه شرعا تفریق وتمییز مسئله اولنمق اوزره بوقاعده‌یه توفیقا اجرای معامله اولنمسی تذکر قلنمش وبالاستیذان ارادهٔ سنیه حضرت پادشاهی دخی اولمرکزده متعلق بیوریلوب اولبابده دفتر خاقانی نظارت جلیله‌سنه معلومات ویرلمکله دیوان احکام عدلیه‌جه دخی بوقاعده‌یه تطبیق اجراآت ومعاملات بیورلمسی دستور جلد ٤ ص ٣٧٣ه

بناء علیه نکاح صحیحك وقوعندن صکره قبل الدخول والخلوه زوجیندن بری وفات ایتسه دیکری ایچون حق انتقال واردر . نته‌کیم بعدالدخول والخلوه وفات ایتدکده حق انتقال اولدیغی کبی .

کذلك زوج وزوجه‌سنی طلاق رجعی ایله تطلیق ایتدکدن صکره زوجه عدتی ایچنده ایکن زوجیندن بریسی وفات ایتسه آخری آنك حق انتقالنه نائل اولور . چونکه طلاق رجعی کرك حال صحتده کرك حال مرضده اولسون عدت باقی اولدقجه مانع ارث اولمدیغی جهتله مانع انتقال دخی دکلدر. اما زوجه‌نك

عدتی منقضیه اولدقدن صکره زوجیندن بری وفات ایتدیکی
صورتده حق انتقال ثابت اولهماز.

وکذلك طلاق باینده ویاخود اوچ طلاقده زوجهنك عدتی ایچنده
زوجیندن بری وفات یتسه آخری ایچون حق انتقال یوقدر.
شو قدر وارکه برکیمسه مرض موتنده زوجهسنی طلبی اولمیهرق
وارث اولمسون ایچون طلاق باین یاخود اوچ طلاق ایله تطلیق
ایدوبده زوجهنك عدتی منقضیه اولمقسزین زوج وفات ایتسه
زوجه ایچون حق انتقال ثابت اولور. بو روجه مذکور وقوعبولان
طلاقه «طلاق فار» دینیلورکه کویا زوج زوجهسنك میراثندن
فرار ایتمشدر. شو مسئله مجلهنك «کیمکه بر شیئی وقتندن اول
استعجال ایلر ایسه محرومیتله معاتب اولور» عبارهسنی ناطق
اولان ۹۹ مادهسی فروعاتندندر.

طلاق فارده بروجه بالا زوج فوت اولدقده کرك اول
مرض موت ایله فوت اولسون کرك دیکر برسببله فوت اولسون
زوجه عدتی ایچنده بولندیغی تقدیرده حق انتقاله نائل اولور
ایسهده زوجه فوت اولدقده عدتی ایچنده فوت اولسه بیله زوج
آکا وارث وحق انتقالنه نائل اولماز. اما طلاق فارده زوجهنك
عدتی منقضیه اولدقدن صکره زوجیندن بری وفات ایتدیکی
صورتده حق انتقال ثابت اولهماز.

کذلك برکیمسه نکاح وقوعندن صکره دخول بولنمقسزین
زوجهسنی بوشادقده زوج دخی فوت اولسه زوجه اوزرینه

عدت لازم اولمدیغی جهتله زوجك اراضیسنی اکا انتقال ایلمز.

نته‌کیم برکیمسه مرض موتنده زوجه‌سنی طلبیله طلاق باین یاخود اوچ طلاق ایله تطلیق ایتسه‌ده زوج وفات ایتسه زوجه‌نك عدتی منقضیه اولمامش اولسه بیله زوجه‌نك حق انتقالی یوقدر. یعنی زوجه ، مریض زوجنه بنی باینا یاخود اوچ طلاق ایله بوشا دیمسیله اوده اولوجهله تطلیق ایتسه آرتق طلاق فار اولمیه‌جغی جهتله زوجه آکا وارث اولماز. زیرا بطلان حقنه قادین راضیه اولدی. اما زوجه، مریض زوجنه بنی طلاق رجعی ایله بوشا دیمش ایکن زوج آنی باینا بوشاسه طلاق فار وبناءعلیه زوج فوت اولدقده عدتی ایچنده اولان زوجه‌نك حق انتقالی اولور .

متن قانونده زوج فوت اولسه دینیلیور. یعنی مرض موتنده فوت اولسه دیمکدر. اما مرض مذکوردن کسب افاقت ایتدکدن صکره فوت اولسه زوجهٔ مطلقه عدتی ایچنده بولنسه بیله وارث وبناء علیه حق انتقاله نائل اولماز. زیرا زوج مریض، کسب افاقت ایتمسیله زمان طلاق مرض موت اولمدیغی تبین ایلدی .

معلوم اولملیدرکه زوج فار اوله‌بیلدیکی کبی زوجه دخی فاره اوله‌بیلور . شویله که زوجه مرض موت ایله مریضه ایکن سبب فرقه مباشرت ایتدکدن صکره قبل انقضاء العده فوت اولسه زوج آکا وارث اولور . مثلا زوجه مرض موت ایله مریضه ایکن خیار بلوغ ایله نفسنی اختیار ایدرك اولوجهله فسخ نکاح

ایدلسه‌ده عدتی ایچنده فوت اولسه زوج اکا وارث اوله‌جغنه نظراً حق انتقالنه دخی نائل اولور.

بوذیلك حقیقتی تظاهر ایتمك ایچون طلاق وعدته دائر بعض ایضاحاته احتیاج وار ایسه‌ده تطویلدن احترازاً بوقدر ایله اکتفا قلندی.

{ اصل }

《التی اتنجی ماده. متوفی ومتوفاتك بعض اولادی حاضر وموجود وبعض اولادی غیبت منقطعه ایله غائب ومفقود اولدیغی حالده اراضیسی حاضر وموجود اولنلره ویریلور. آنجق غائب اولان بابا و آناسنك وفاتی تاریخندن اعتباراً اوچ سنه مدت ظرفنده ظهور ایدر ایسه یاخود حیاتده اولدیغی متحقق اولور ایسه اول اراضیدن حصه‌سنی آلور. بابا و آنا حقنده دخی حکم بو وجهله‌در.》

{ معدل }

《اللی آلتنجی ماده. متوفی ومتوفاتك انتقاله نائل اولان ورثه‌سندن بعضیسی حاضر وموجود وبعضیسی غیبت منقطعه ایله غائب ومفقود اولدیغی حالده اراضیسی حاضر وموجود اولنلره ویریلور.》

《انجق غائب اولان متوفی ومتوفاتك وفاتی تاریخندن اعتباراً اوچ سنه مدت ظرفنده ظهور ایدر ایسه یاخود حیاتده اولدیغی

متحقق اولور ایسه اول اراضیدن حصه‌سنی آلور .» اشبو ماده اللی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح اولنمشدر.

خلاصهٔ کلام ارباب انتقالدن درجه‌ده مساوی اولنلردن بعضیسی موجود وبعضیسی مفقود اولدیغی صورتده اراضی موجودلره ویریلور . یوقسه املاك واموالده مفقودك حصه‌سی کندوسیچون توقیف قلندیغی کبی اراضیده دخی توقیف ایدلمز.

مفقود. اوچ سنه‌یه قدر کلور ایسه حصه‌سنی آله‌بیله‌جکی کبی کلیوب فقط حیاتی ثابت ومتحقق اولور ایسه ینه آله‌بیلور. مثلا متوفانك فوتی تاریخنده بری حاضر دیکری مفقود ایکی اوغلی بولنسه ومفقودك پدرینك وفاتنده برحیات بولنوب فقط پدرینك وفاتندن آلتی آی صکره فوت اولدیغی تحقق ایتسه مفقوده انتقالی لازم کلان اراضی مفقود متوفانك اصحاب انتقالنه انتقال ایدر . اما مفقودك مدت مذکوره‌ده حیاتی متحقق اولمیوب فوتی ثابت اولور ایسه یعنی متوفانك وفاتی صره‌سنده مفقود وفات ایتمش اولدیغی آکلاشیلورسه حق انتقالی اوله‌ماز .

وکذلك اصحاب انتقالدن برنجی درجه‌ده اولنلر مفقود اولدیغی حالده اراضی ایکنجی درجه‌ده بولنانلره اعطا اولنوب مؤخراً برنجی درجه‌ده بولنانلر اوچ سنه‌یه قدر کلورلر ایسه اراضیلرینی ایکنجی درجه‌ده اولنلردن اراضی مأموری معرفتیله آلورلر . بوحالده برکیمسه فوت اولوب یدی سنه‌دنبرو مفقود اوغلنی ترك ایلسه وبواوغلنك حاضر ایکی ولدی بولنسه مرقوم

ایکی ولد اول کیمسه‌نك تارلالرینی بالانتقال ضبط ایدرلر جامع الاجارتین .

بونده اوچ سنه تعیینی آلتمش سکزنجی مادهٔ قانونیه‌یه مبنیدر . بناءعلیه مدت مذکوره‌دن صکره مفقود کلیویرسه حق انتقالی اوله‌ماز .

مفقود ، شول غائب اولان کیمسه‌درکه بولندیغی مکانی وحیات ووفاتی معلوم اولمیه . بوکا غیبت منقطعه ایله غائب دخی دینلور . غائب اولوبده برحیات بولندیغنه دائر خبر بولنان کیمسه مفقود عد اولنماز .

بناءعلیه اصحاب انتقالدن بری غائب‌اولوب برحیات بولندیغنه دائر خبر بولنور ایسه اراضی کندوسنه انتقال ایدر . فقط اوچ سنه تعطیل ایدرسه آلتمش سکزنجی ماده حکمی اجرا اولنور . نته‌کیم اللی دردنجی ماده شرحنده دخی بیان اولنمشیدی .

اما اوچ سنه تعطیل قلنماز ایسه مستحق طابو اولماز . شویله‌که برکیمسه غائب براوغلنی ترکله وفات ایدوب رأی حاکم ایله سائر مال موروثلریله معاً اکا مستقل اراضیٔ امیریه آقرباسندن برینه تودیع اولنوب اوده هر سنه زراعت ایدرك حقوق ارضی اعطا ایتسه مستحق طابو اولماز . نته‌کیم فوت اولوب اصحاب انتقالدن بری حاضر ودیکری مکانی معلوم اوله‌رق غائب ایکی اوغلی بولنسه اراضی بو ایکسنه مناصفة انتقال ایدر . بوصورتده غائب اولان اراضیده‌کی حصه‌سنك زراعتنی حاضر بولنان برادرینه

سپارش ایتمکله اوده تعطیل ایتمیوب بش آلتی یا یکرمی سنه زراعت ایلسه صاحب ارض ، غائب بالذات زراعت ایتمیور دیو حصه‌سنه محلول نظریله باقه‌رق آخره تفویض ایده‌مز جامع الاجارتین .

{ اصل }

«اللی یدنجی ماده، اوچ سنه غیبت منقطعه ایله غائب اولوب حیات و مماتی معلوم اولمیان کیمسه‌نك اراضیسی مادهٔ سابقه‌ده بیان اولندیغی وجهله اولادینه و اولادی یوغیسه باباسنه و باباسی یوغیسه آناسنه انتقال ایدر.»

{ معدل }

«اللی یدنجی ماده، اوچ سنه غیبت منقطعه ایله غائب اولوب حیات و مماتی معلوم اولمیان کیمسه‌نك اراضیسی اللی بشنجی ماده‌ده درجه‌لری بیان اولنان ورثه‌سنه ترتیب مذکور اوزره انتقال ایدر. » مفقودك اموال و املاکی موتنك تحققی زماننده موجود ورثه‌سنه موروث اولوب آندن اول وفات ایدن ورثه‌سی حصهٔ ارثیه آله‌میه‌جقلری کبی اراضیسی دخی اوچ سنه تمامنده موجود اولان اصحاب انتقالنه انتقال ایدوب آندن اول وفات ایدنلر حصه آله‌مازلر. مثلا مفقودك زمان فقد وغیبتنده ایکی نفر لابوین برادری بولنوبده وقت فقدندن بر سنه صکره بر برادری فوت اولوب بونك برنفر اوغلی قالسه اوچ سنه تمام

اوله‌رق بو مادهٔ قانونیه حکمنجه اراضیسی اصحاب انتقالدن بولنان ورثه‌سنه انتقالی لازم کلدکده بر حیات بولنان بر نفر لابوین برادرینه انتقال ایدر. یوقسه مفقودک وقت فقدنده موجود اولان متوفی برادرینه دخی نصف حصه ویریلوبده آنک حصه‌سی اوغلنه انتقال ایتدیرلمز. (وبونلردن بری) یعنی اللی بشنجی ماده‌ده درجه‌لری بیان اولنان ورثه‌دن هیچ بری (اولمدیغی حالده مستحق طاپو اولور . یعنی بروجه آتی حق طاپو اصحابی وارایسه طاپوی مثلیله انلره واکر یوغیسه بالمزایده طالبنه تفویض اولنور.) بر مفقودکه مدت مفقودیتی اوچ سنه‌یی تجاوز ایلمشدر آنک اراضیسی اصحاب انتقالنه انتقال ایدر. شبهه یوقکه بو انتقالده اللی بشنجی ماده‌ده‌کی ترتیبه مراعات اولنمق لازم کلور. اصحاب انتقال یوغیسه مستحق طاپو اولور. اوده یعنی طاپو اصحابی دخی یوغیسه محلول اولور. بو حالده غائب مرقومک اقربالری بو اراضی بوقدر زمان تعطیل ایتمیوب زراعت ایدوب سکا عشر ورسمنی ویردیکمز جهتله طاپویه مستحق اولماز دیه‌مزلر جامع الاجارتین .

بروجه مذکور مفقودک تارلالری اصحاب انتقالنه یاخود بدل مثلیله آخره ویرلدکدن صکره مفقود کلیویرسه آرتق اول تارلایه مداخله ایده‌مز. مسقفات وقفیه‌ده‌کی حکم دخی بوکا قریبدر. شویله‌که بر وقف عقارک بالاجارتین مستأجر ومتصرفی مذکور عقاری کمسنه‌یه سپارش ایتمیوب و غائب ومفقود اولوب

و اصحاب انتقالدن کسنه‌سی اولمیوب بو حال اوزره اون بش سنه‌دن زیاده مرورایدرك عقار مذکورك مؤجله‌سی جانب وقفه ادا اولنمیوب وقف متضرر اولسه اول عقار طرف وقفدن آخره ایجار وتفویض اولنور. شویله‌که احوال مذکوره محکمهٔ تفتیشده برنهج شرعی تحقق ایدرك عقار مذکورك با رأی متولی آخره ایجار و تفویضنه دائر محکمهٔ مذکوره طرفندن بر قطعه اعلام شرعی تنظیم اولنوب اعلام مذکور جانب فتواخانه‌دن تصدیق اولندقدنصکره طرف محلولاتدن آخره ایجار اولنمسی مفسوخ مجله جمعیتنك فی ٨ شوال سنه ١٣٠٥ تاریخلو قراری اقتضاسندندر. وبوتاریخدنصکره بووجهله معامله ایدلمکده‌در. جامع الاجارتینك ١٤٥ صحیفه‌سنده مذکور برفتوایه کوره متصرف حاضر یکرمی سنه مدتله اجاره‌سنی ویرمسه ینه بو معامله جاریدر.

اموال و املاکده حکم بویله دکلدر. شویله‌که مفقود وفات ایتمدکجه اموالی ورثه‌سنه موروث اولمیوب وفات مذکور دخی ایکی وجهله اولوب بریسی حقیقة وفاتدرکه شهادت ایله ثابت اولور. دیکری حکما وفاتدرکه مفقود حین ولادتندن اعتباراً طقسان یاشنی اکمال ایتدکده وفاتیله حکم اولنور.

ایشته بروجه مذکور حکمدن صکره مفقودك اموالی وقت مذکورده موجود ورثه‌سی بیننده تقسیم اولنور.

غیبت منقطعه ایله غائب دنیلدی زیرا غیبت منقطعه ایله غائب اولمیوب مکانی معلوم اولور ایسه مجرد غائب اولمسیله

عهده‌سنده‌کی اراضی ورثه‌سنه انتقال ایتمز. بلکه بوتقدیرده نظر اولنور. زراعتی برکیمسه‌یه سپارش ایدوب اوده زراعت ایدوب سنه‌بسنه عشرینی ویرسه بالذات متصرف زراعت ایتمیور بهانه‌سیله ورثه‌سنه انتقال ایتدرلمیه‌جکی کبی مستحق طاپو دخی اولماز. اما تعطیل اولنور ایسه اوحالده آلتمش سکزنجی ماده‌سی حکمی اجرا اولنور جامع الاجارتین .

اشبو ماده دخی التی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح اولنمشدر.

{ اصل }

(التی سکزنجی ماده عساکر شاهانه‌دن اولوب دیار آخرده بالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنمقده اولان کیمسه‌یه کرك حیاتی معلوم اولسون وکرك غیبت منقطعه ایله غائب بولنسون باباسی و آناسی و اولادی اراضیسی کندوسنه انتقال ایدرك موتی شرعا تحقق ایتمدکجه اول اراضی برکیمسه‌یه تفویض اولنه‌ماز.)

{ معدل }

(التی سکزنجی ماده، عساکر شاهانه‌دن اولوب دیار آخرده بالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنمقده اولان کیمسه‌یه کرك حیاتی معلوم اولسون وکرك غیبت منقطعه ایله غائب بولنسون باباسی و آناسی وجد وجده‌سی ویا اولادی ویا قرنداشلری ویا زوجه‌سی

اراضیسی کندوسنه انتقال ایدرك موتی شرعا تحقق ایلمدکجه اول اراضی بر کیمسه‌یه تفویض اولنه‌ماز.»

اللی آلتنجی ماده‌ده مفقود حق انتقاله نائل اوله‌میه‌جغی ذکراولنمش اولوب مقابله قرینه‌سیله اوراده‌کی مفقوددن مقصود عساکر شاهانه‌ده اولوب دیار آخرده بالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنان کساندن غیری کمسنه‌لردر.

شرعا مفقودك وفاتی نه ایله تحقق ایدر. بو بابده‌کی مسائل شرعیه‌یی بوندن اقدم طبع ایدیلان رسالهٔ مفقود نام رساله‌مزده محرر اولمغله بروجه‌زیر نقل اولنور. ه٣٣ مسئله مفقودك وفاتی ایکی وجهله‌در وجه اول حقیقةً وفاتدر. حقیقة وفاتی شهادت ایله ثابت اولور . شویله‌که مفقودك ید مستودعده مالی یاخود بر کیمسه‌ده آله‌جغی بولندقده وارثی مستودعدن ودیعه‌یی ومدیوندن دینی طلب وادعا ایده‌بیلور.

مثلا مفقودك اوغلی پدرینك مدیوننددن پدرم وفات ایتمکله سنده‌کی شوقدر غروش آله‌جغی بکا میراث قالدی ویر دیو ادعا و مدیونده آله‌جغی اقرار ایله برابر موتی انکار ایدوب ایکی شاهد ایله اثبات ایتدکده حقیقة موت ثابت اولور.

مفقودك مستودعی یا مدیونی اولمدیغی صورتده زوجه‌سنك یاخود ورثه‌سنك یا دائننك ادعاسی اوزرینه حاکم مفقود طرفندن وکیل مسخری بالتعیین دعوایی وموت اوزرینه بینه‌یی استماع ایدر. وجه ثانی، حکماً وفاتیدرکه ٣٥ مسئله‌ده ایضاح اولنور.

ه۳۵۵ مسئله منقود حین ولادتندن اعتباراً طقسان یاشنی اکمال ایتدکده وفاتیله حکم اولنور. زیرا بو وقتدن صکره حیات نادر اولوب مجله‌نك ۴۲ ماده‌سنده بیان اولندیغی اوزره نادره اعتبار یوقدر.

ایشته بروجه مذکور حکم وقتندن اعتباراً زوجه‌سی عدت وفاتی بالاکمال زوج آخره واره‌بیله‌جکی کبی مفقودك اموالی وقت مذکورده موجود ورثه‌سی بیننده تقسیم اولنور.

وقت مذکوردن اول وفات ایدن کیمسه‌لر بوندن حصه آله‌مازلر.

مفقود وقت فقدن صکره موتیله حکم اولندیغی زمان آره‌سنده مرورایدن مدتده وفات ایدن مورثنه وارث اولماز. بوخصوصده کویا وقت فقدنده وفات ایتمش کبی عد اولنور.

۳۶ مسئله برکیمسه مهلکه‌ده مفقود اولوب مماتی غالب ظن اوله‌جق مرتبه مدت مرورایتدکده موتیله حکم اولنور.ه

بالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنان مفقودك حال فقدنده انتقاله نائل اولدیغی اراضی‌یی فوتی ثابت اولدیغی زمان موجود اولان حق انتقال اصحابندن بولنان ورثه‌سنه انتقال ایدر. وقت مذکوردن اول وفات ایدن ورثه بوندن حصه آله‌مازلر.

(شاید تفویض اولنمش ایسه اول کیمسه هرنه زمان ظهور ایدرایسه کندوسنه انتقال ایتمش اولان اراضی‌یی هرکیمك یدنده

بولنور ایسه آندن آله‌رق ضبط و تصرفه صلاحیتی واردر . »
یعنی مفقود حاضر اولدیغندن اعتباراً مرور زمان مدتی اولان اون سنه تمام اولنجیه قدر ادعا واسترداد ایده‌بیلوب اما اون سنه مدت مرورندن صکره ایده‌مز . یکرمنجی ماده‌یه باق .

متن قانونده هرکیمك یدنده بولنور ایسه الخ دینلیور . مثلا عساکر شاهانه‌دن اولوب بالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنان بر کیمسه‌نك اراضیسی هرنصلسه اراضی مأموری بدل معلوم مقابلنده زیده وزید دخی اذن صاحب ارضله عمرو‌ه فراغ وتفویض ایتدکدن صکره اول کیمسه حیاً کلیویرسه اراضیسنی اذن صاحب ارضله عمرودن استرداد ایدر . وعمرو رضاسیله ویرمیه‌جك اولسه محکمه‌یه بالمراجعه عمرودن ادعا واسترداد ایلر . مجله‌نك ١٦٣٥ ماده‌سنه باق .

« فقط حقوق اراضی بی صیانة بومثللو عساکر شاهانه‌نك اراضیلری اموال واشیالرینی حفظ ایدن اقربا وامنالرینه یوغیسه آخر برکیمسه‌یه زراعت ایتدیریلوب حقوق ارض تحصیل واستیفا اولنور . » امنا واقربالری بولنوبده زراعت ایتمسه‌لر ینه آخر برکیمسه‌یه زراعت ایتدیریلور . وبومثللو عساکرشاهانه عودت ایتدکلرنده بووجهله زراعت اولنان اراضینك بدل ایجارلری ویا نقصال ارضی کمسنه‌دن طلب ایده‌مزلر . وحاصلات واقعه‌دن دخی حصه آله‌مازلر .

فصل رابع

(اراضیٔ امیریه‌نك محلولاتی بیانندەدر .)

انحلاب انتقالدن کسنه‌سی اولمدیغی حالده وفات ایدن کیمسه‌نك عهدهٔ تصرفنده بولنـان اراضی بوندن صکره حق طاپو انحلابنه ویریلور . حق طاپو انحلابی اولمدیغی حالده محلول اولور .

حق طاپو صاحبی ، اراضیٔ امیریه وموقوفه‌یی طاپوی مثل ایله تفوض ایتمك حقنه مالك اولان کیمسه‌در .

حق طاپو ، اراضیٔ امیریه وموقوفه‌یی طاپوی مثل ایله تفوض ایتمك حقیدر .

طاپوی مثل ، بیغرض اهل وقوفك اخبارلریله معلوم اولوب بناء علیه دکرندن زیاده آرتیرانلرك آرتیرملرینه باقلماز .

مثلا براراضینك بدل حقیقیسی الّی لیره ایکن بشقه‌لرك یوز لیره ویرملرینه اعتبار اولنه‌میوب الّی لیره‌یه حق طاپو صاحبنه ویرلمك لازم کلور .

« حق طاپونك تأخیری »

حق طاپو کندوسنه تعلق ایدن یاخود محلول اولان اراضی مزروع بولنسه اکین متوفانك ورثه‌سنه موروث اولوب اکین ادراك ایدنجیه دکین اول اراضی آخره تفویض اولنه‌ماز جامع

الاجارتین. فقط نطس اکین کبی دکلدر. شویله که بر کیمسه ارض میری نارلاسنی نطس ایدوب تخم اکمدین اصحاب انتقالدن کیمسه‌سی اولمدیغی حالده فوت اولمغله صاحب ارض آنی آخره ویره‌بیلوب متوفانك ورثه‌سی صاحب ارضدن نسنه طلب ایده‌میه‌جکلری کبی بو نطس اوزرینه زراعت ایدرز دخی دیه‌مزلر. نته‌کیم متفوضدن دخی نسنه طلب ایده‌مزلر جامع الاجارتین. حق طاپو اراضی امیریه‌یه مخصوص بر حکم اولوب بونك املاکده نظیری جواریت سببیله حق شفعه‌در. نته‌کیم مسقفات وقفیه‌ده دخی بونك نظیری واردر. شویله که مسقفات وقفیه‌نك منازل ومساکن قسمنده دخی یوزده بر مقدار تنزیل ایله شریك ایچون حق تفرع ثابت اولور که تفصیل احکامی دستورده مندرج قانون مخصوصنده مذکوردر.

{ اصل }

اللی طقوزنجی ماده، اراضی متصرف ومتصرفه‌لرندن اولادی و باباسی و آناسی اولمدیغی حالده وفات ایدنلرك اراضیسی اولا لابوین ولاب ار قرنداشنه طاپوی مثلیله یعنی اول یرلرك مقدار ودونمی وحدودینی وحسب الموقع قوهٔ نابته‌سنه کوره شرف واعتبارینی بیلور بیغرض ارباب وقوفك تقدیر ایلدکلری بدل معین ایله ویریلور واون سنه‌یه قدر طلب واسترداده صلاحیتی واردر. ثانیا لابوین ولاب ار قرنداشی یوغیسه کرك اول اراضینك

بولندیغی قریه وقصبه‌ده ساکنه وکرك آخر محلده متوطنه اولان
لابوین ولاب قز قرنداشنه کذلك طاپوی مثلیله ویریلور وبش
سنه‌یه قدر طلب ودعوایه صلاحیتلری واردر. ثالثا لابوین ولاب
قزقرنداشی بوغیسه اوغلینك اوغلیله اوغلینك قزینه سویا کذلك
طاپوی مثل ایله ویریلور واون سنه‌یه دکین طلب ودعوایه
صلاحیتلری واردر. رابعا اوغلینك اوغلی واوغلینك قزی
بوغیسه زوجنه ویاخود زوجه‌سنه کذلك طاپوی مثلیله ویریلور
واون سنه‌یه دکین طلب ودعوایه صلاحیتلر واردر. خامسا زوجی
ویاخود زوجه‌سی بوغیسه لام اب وقز قرنداشنه کذلك سویا
طاپوی مثلیله ویریلور وبش سنه‌یه دکین طلب ودعوایه صلا-
حیتلری واردر. سادسا لام اب وقز قرنداشی بوغیسه قزینك
اوغلیله قزینك قزینه کذلك سویا طاپوی مثلیله ویریلور وبش
سنه‌یه دکین طلب ودعوایه صلاحیتلری واردر. سابعا قزینك
اوغلی وقزینك قزی بوغیسه اراضی اوزرنده ملك اشجار ویاخود
ملك ابنیه‌سی بولندیغی حالده اشجار ویا ابنیه انتقال ایدن ورثه-
سنه کذلك سویا طاپوی مثلیله ویریلور واون سنه‌یه قدر طلب
ودعوایه صلاحیتی واردر. ذکر اولنانلردن ماعدا اقربادن
اوله‌رق حق طاپو اصحابی یوقدر.

بر منوال مشروح ورثه‌سی دخی اولمدیغی حالده دخی ثامنا
اول اراضیده شریك وخلیط بولنانلره کذلك طاپوی مثلیله
ویریلور وبش سنه‌یه قدر طلب دعوایه صلاحیتی واردر. تاسعا

شریك وخلیطی یوغیسه اول اراضینك بولندیغی قریه اهالیسندن یره ضرورت واحتیاجی اولنلره کذلك طاپوی مثلیله ویریلور وبر سنه‌یه قدر طلب دعوایه صلاحیتی واردر واهل قریه‌دن یره ضرورتی اولنلر متعدد اولوبده جمله‌سی بردن برمنوال محرر مستحق طاپو اولان اراضی‌یی آلمغه طالب اولورلر ایسه اول اراضینك تقسیمنده برکونه محذور ومضرت اولمدیغی حالده بالتقسیم هرکسه پارچه پارچه تفویض قیلنور . وقابل تقسیم اولمدیغی ویاخود تقسیمنده بعض کونه مضرت بولندیغی تقدیرده ایچلرندن الکزیاده یره احتیاجی اولنه ویریلور. احتیاجده مساوات اوزره اولدقلری تقدیرده بالذات وبالفعل خدمت عسکریه‌ده بولنوبده تکمیل مأموریت ایدرك وطننه کلمش اولان وار ایسه آکا یوغیسه بینلرنده قرعه آتیله‌رق اسمنه اصابت ایدن کیمسه‌یه ویریلور وبونلردن برینه ویرلدکدن صکره دیکرینك مؤخراً بروجهله طلب ودعوایه صلاحیتی اوله‌ماز.﴾

﴿ معدل ﴾

﴿ اللی طقوزنجی ماده . اراضی متصرف ومتصرفه‌لرندن اللی بشنجی ماده‌ده درجاتی بیان اولنان اصحاب انتقالدن کمسنه‌سی اولمدیغی حالده وفات ایدنلرك اراضیسی اولا اول اراضی اوزرنده ملك اشجار ویاخود ملك ابنیه‌سی بولندیغی﴾ واولوجهله املاکه تبعیله تصرف اولندیغی ﴿ حالده اشجار ویا ابنیه انتقال ایدن

ورثه‌سنه كذلك — ویاً طاپوی مثلیله یعنی اول یرلرك مقدار دونمی وحدودینی وحسب الموقع قوهٔ نابته‌سنه كوره شرف واعتبارینی بیلور بیغرض ارباب وقوفك تقدیر ایتدكاری بدل ایله ویریلور .)

اشجار وابنیه دینلمسیله اشارت اولنیوركه اكین وسبزه كبی مزروعات حق طاپو بخش ایتمیه‌جكی كبی اطلس دخی حق طاپو بخش ایلمز . نته‌كیم بو ماده‌نك قیلنده ایضاح اولندی. بو ماده وجهله اشجار وابنیه یرینه موروث اولمق ایچون صور عدیده واردر.

صورت اولی، ٢٦ ماده حكمنجه میری تارلاده خدایی نابت آغاجی یریسی آشلایوب تملك ایتدكدن صكره فوت اولسه اصحاب انتقالدن كمسنه‌سی اولمیوب سائر ورثه‌سی بولنسه بو تارلا ورثهٔ مرقومه‌یه طاپوی مثل ایله تفویض اولنور .

ایمدی صپان ایله زراعت اولنوب عشری ویریلان یرده اشجار مثمره غرس وتربیه اولنمغله یعنی اشجار مذكوره‌نك آره‌لری صپان ایله زراعت قابل اولدیغچه بغچه حكمنده اولماز . بناءً علیه نه اشجار مثمره‌نك غرس اولندیغی ونه‌ده آغاجلرك كولكه‌لری دوشدیكی یرلر ملك اولماز . بو جهتله بو نلرك حكمی ٨١ ماده‌ده مذكور باغ وباغچه‌یه مقیس دكلدر .

صورت ثانیه، یوز اوتوز برنجی ماده‌نك فقرهٔ سادسه‌سیدر .

صورت ثالثه، اوتوز بشنجی ماده‌نك فقرهٔ ثالثه‌سیدر .

شویله‌كه بر كیمسه سبب شرعی زعمیله متصرف اولدیغی تارلایه

ابنیه انشـا یاخود آغاج غرس ایتدکدن صـکره شخص اخر بالاستحقاق ضبط ایدوب هنوز حکم اعلام اجرا اولنمدین اول شخص اصحاب انتقالدن کمسنه‌سی اولمدیغی حالده فوت اولسه اول اراضی طاپوی مثل ایله اول کیمسه‌یه ویریلور .

صورت رابعه ، ٤٩ ماده‌ده مذکور اولدیغی اوزره بر کیمسه ارض میری اوزرینه مغروس باغنی دیکر کمسـنه‌یه بیع ایدوبده اراضیسنی اذن صاحب ارضله فراغ ایتمدین اول کیمسـه اصحاب انتقالدن برشخص براقیه‌رق فوت اولسه اوکمسنه‌نك اول ارضی طاپوی مثل ایله آلمغه حقی اولور .

صورت خامسه، قرق دردنجی ماده‌در .

سویا تعبیرندن آکلاشیله‌جغی اوزره اشجار وابنیه‌نك صورت ارثنه باقیله‌میوب هرحالده مساوات اوزره ویریلور . شـویله که اشجار وابنیه‌یی حاوی بر اراضی‌یه متصرف اولان کیمسه وفات ایدوب‌یالکز بروارثی بولنسه‌مستقلاً آکا اعطا اولنه‌جغی کبی‌متعدد ورثه‌سی بولنسه یعنی مثلا اشجار وابنیهٔ مذکوره اوغلنك اوغلنك اوغلیله اوغلنك اوغلنك قزینه حسب الارث الشرعی برلی ایکیلی اوله‌رق موروث اولسـه اراضیسی دخی برلی ایکیلی اولمیـوب سویا اوله‌رق طاپوی مثلیله ویریلور . لکن خانه وباغ وباغچه‌ده حکم بویله اولمدیغی سالف الذکر ٨١ ماده‌ده بیان اولنیور .

اراضی اوزرنده ملك اشجار ویاخود ملك ابنیه‌سی بولنان کیمسـه‌نك وفاتنده مذکور ملك اشـجار و ابنیه‌نك موروث

اولدیغی کمسنه‌نك اول اراضیده حق طاپوسی اولدیغی بوفقره‌ده
بیان اولنیور . یعنی حق طاپو هم ملك ابنیه واشجارك بولندیغی
یره وهمده ملك ابنیه واشجاردن خالی بولنان مواضعه تعلق
ایدر . یوقسه ملك ابنیه و اشجارك بولندیغی یرلر ٨١ ماده
حکمنجه مجاناً انتقال ایدر وماعداسنه حق طاپو تعلق ایدر
دینیله‌مز .

طاپوی مثلك تعریف مذکوردن مستفاد اولدیغی و ٨٦
ماده‌ده دخی کله‌جکی اوزره طاپوی مثل اوزرینه خارجدن ضم
وقوعبولسه آکا اعتبار اولنماز . فقط حق طاپو اصحابنه طاپوی
مثلندن نقصان فاحش ایله تفویض قلندیغی تحقق ایدر ایسه ٧٨
ماده‌یه قیاساً اکمال ایدلمك واکمال ایتمدیکی حالده یدندن آلنوب
طاپوی مثل ایله طالب بولنانلره ویرلمك لازم کلور . وفی الحقیقه
مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنده مذکور اولدیغی اوزره تبعه اوزرینه
تصرف مصلحته منوط اولمغله بووجهله نقصان فاحش ایله اولان
تفویض معتبر اولمازکه نقصان فاحش دخی مجله‌نك ١٦٥ ماده‌سنده
بیان اولندیغی اوزره خمس ویا دها زیاده غبن بولنمغله حاصل
اولور. بووجهله نقصان فاحش بولندقده تغریرك وجودی شرط
اولمقسزین نقصانی اکمال ویا اراضی استرداد اولنه بیلور . نته‌کیم
٨٧ ماده شرحنده دها زیاده ایضاح اولنور .

(و) حق طاپوسنی اسقاط ایتمدکجه (اون سنه‌یه قدر طلب
ودعوایه صلاحیتی واردر .) یعنی بو اراضی برتقریب ایله

بشقه‌سنه فراغ ایدلمش اولسه بیله حق طاپوسی اولان کمسنه اون سنه‌یه قدر طلب ودعوا ایدرك استرداد ایده بیلورکه بونده اون سنه‌یه قدر دیمك اون سنه تمام اولمدن دیمکدر. یعنی غایت مغیاده داخل دکلدر. چونکه اجنبی کمسنه تمام اون سنه تصرف ایدرسه حق قراری ثابت اولوب حق طاپو اصحابندن هیچ برینك حق طاپوسی قالماز . « ٨٧ » ماده‌یه باق . فقط بو اون سنه اعذار معتبرهٔ شرعیه‌دن بریله مرور ایتسه بیله حق طلب ودعوی ینه ساقط اولور . آلتمش برنجی ماده‌یه باق .

﴿ وبوصورتك ماعداسنده اقربادن اوله‌رق حق طاپو اصحابی یوقدر. ﴾ واقعا خلیط وشریك اقربادن دخی اوله بیلوب بناءً علیه حق طاپوسی اولور ایسه‌ده بوحق طاپو قرابتدن طولایی اولمیوب شریك وخلیط اولمسندن ناشیدر .

﴿ برمنوال مشروح ورثه‌سی دخی اولمدیغی ﴾ یاخود اولوبده اسقاط حق ایلدیکی ﴿ حالده ثانیا اول اراضیده شریك وخلیط بولنانلره کذلك طاپوی مثلیله ویریلور . ﴾

بوفقره‌ده‌کی نفی متن قانونده‌کی « اشجار ویا ابنیه انتقال ایدن ورثه‌سنه » تعبیرینه راجعدرکه منفی، کلام مقید اولدیغنه کوره نفی اوچ صورتله تحقق ایدر .

برنجیسی ، ابنیه واشجار بولنوب فقط ورثه بولنمامق ؛ ایکنجیسی، ابنیه واشجار بولنمیوب فقط ورثه بولنمق؛ اوچنجیسی، ایکیسیده بولنمامق ایله تحقق ایدر . صور ثلاثه‌نك جمله‌سنده

ثانیاً اول اراضیده خلیط وشریکه طاپوی مثل ایله ویریلور . آنجق برنجی صورتده اول ابنیه واشجاردخی جانب میری یه عائد اوله‌جغندن بونك قیمت حقیقیه‌سنی دخی آیروجه آلمق اقتضا ایدر . نته‌کیم ۱۳۰ ماده‌ده دخی ذکر اولنمشدر .

٤١ ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره بالاشتراك اراضی تصرف ایدن کمسنه خلیط وشریکنك اذنی اولمقسزین حصه‌سنی آخره فارغ اوله‌مدیغی کبی بونده دخی اراضی مأموری آخره فارغ اوله‌میوب طاپوی مثل ایله خلیط وشریکك آلمغه حقی واردر .

بوفقره دخی دلالت ایدرکه ایکی کیمسه برتارلایه شایعاً متصرف اولوبده بونلردن بریسی اصحاب انتقالدن کمسنه‌سی اولمدیغی حالده فوت اولسه صاحب ارض حصه‌داره سن‌ده حصه‌کی آخره فراغ ایله دیه‌میه‌جکی کبی محلول حصه‌یی تفرغ ایت دخی دیه‌مز جامع الاجارتین .

﴿ وبش سنه‌یه قدر طلب ودعوایه صلاحیتی واردر . ﴾ خلیط وشریکك بش سنه‌یه قدر طلب ودعوایه حقی اولدیغی ٤١ ماده‌ده مصرح اولدیغی کبی بوماده‌ده دخی اراضی مأموری آخره بالمزایده فارغ اولدیغی صورتده بش سنه‌یه قدر طلب و دعوایه صلاحیتی اولدیغی ذکر اولنیور . فقط بو بش سنه صغر وجنون و مدت سفر بعید دیارده بولنمق کبی اعذار ایله مرور ایتدکده دعوایه صلاحیت قالورمی ؟ بو ماده‌ده بوکا دائر صراحت یوغیسه‌ده ٤١ ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله بش سنه بوکبی

اعـذار ايله مرور ايتسـه‌بيله اول مدت مرورنده دعوايه صلاحيت قالمامق لازم كلوركه آلتمش برنجى ماده‌ده بو خصوص مصرحدر .

﴿ ثالثا شريك وخليطى يوغيسـه ﴾ ياخود اولوبده اسقاط حق ايلر ايسه ﴿ اول اراضينك بولنديغى قريه اهاليسندن يره ضرورتى واحتياجى اولانلره كذلك طاپوى مثليله ويريلور. ﴾

قرق بشنجى ماده‌ده محرر اولديغى اوزره بر قريه‌نك حدودى داخلنده اولوب باطاپو تصرف اولنان اراضى‌يى متصرفى بولنان كيمسـه ديكر قريه اهاليسندن بر كيمسه‌يه فارغ اولديغى حالده اول اراضينك بولنـديغى قريه اهاليسندن يره ضرورتى اولنلرك اول اراضى‌يى بدل مثل ايله برسنه‌يه‌قدر طلب ودعوايه صلاحيتى اولديغى كبى بو ماده‌ده دخى اراضى مأمورى بالمزايده آخره فارغ اولدقده اراضينك بولنـديغى قريه اهاليسنك طلبه حقلرى اولديغى ذكر وبيان اولنيور. آنجق طاپو نظامنامه‌سنك ١٨ ماده‌سنده مصرح اولديغى اوزره يره ضرورتى اولانلرك حق طاپولرى يالكز متفرق اراضيده اولوب تفريق وتقسيمنده مضرت اولان اراضىٔ جسـيمه ايله چفتلكات اراضيسنده يره ضرورتى اولنلرك حق طاپولرى يوقدر.

﴿و بر سنه‌يه قدر طلب و دعوايه صلاحيتى واردر. ﴾ يعنى اراضى مأمورى بالمزايده آخره فارغ اولديغى صورتده يره

ضرورتی اولان کمسنه اول آخردن برسنه‌یه قدر طلب ودعوی ایدرك طابوی مثل ایله آله‌بیلور.

واول آخرك ویردیکی بدل طابوی مثلندن فضله اولدیغی صورتده بوفضله‌سنی اراضی مأمورندن استرداد ایده‌بیلورمی؟

مثلا اراضی مأموری اول اراضی‌یی بالمزایده اللی لیره‌یه آخر تفویض ایتدکدن سکز آی صکره یره ضرورتی اولان برکیمسه اول آخردن طلب ودعوا ایدرك حین طلبده‌کی طابوی مثلی اوتوز لیره اولمغله اوتوز لیره بدل ایله اول کیمسه بواراضی‌یی اول آخردن اخذ ایتسه اول آخر فضله‌سی اولان یکرمی ایره‌یی غیب ایدرمی یوقسه اراضی مأمورندن استرداد ایدرمی؟ بر مال مشتری یدندن بالاستحقاق ضبط اولندیغی تقدیرده ثمن مبیع ایله مشترینك بایعه حق رجوعی اولمق و حتی بر کیمسه غیرك مالی اولدیغنی و صاحبنك اذنی اولمدیغنی بیله‌رك بر کمسنه‌دن بر مال صاتون آلدقده صاحبی چیقوب او مالی بالاستحقاق ضبط ایلسه اول کیمسه او کمسنه‌یه ثمن ایله مراجعته مقتدر بولنمق مقتضای احکام شرعیه‌دن بولمدیغنه نظراً بوکا قیاساً حق مراجعت یعنی اراضی مأمورندن بوکبی اراضی آلان کمسنه‌نك مأمور مومی‌الیهه حق مراجعتی اولمق اقتضا ایدرکه بوکا دائر ٤٥ ماده شرحنده تفصیلات لازمه مرور ایتمشیدی.

﴿ واهل قریه‌دن یره ضرورتی اولانلر متعدد اولورلده جمله‌سی بردن برمنوال محرر مستحق طابو اولان اراضی‌یی آلمغه

طالب اولورلر ایسه اول اراضینك تقسیمنده بر کونه محذور و مضرت اولمدیغی حالده بالتقسیم هرکسه پارچه پارچه تفویض قلنور. » که مستحق طاپو اولان اراضی کرك جمله‌سنك دفع ضرورتلرینه کافی اولسون کرك اولمسون بروجه محرر بالتقسیم هرکسه پارچه پارچه تفویض قلنور.

مثلا مستحق طاپو اولان اراضی اللی دونم اولوبده یره ضرورتی اولان بش کشی اولنجه اراضینك هرموقعی قیمتجه بر اولدیغی صورتده هر برینه اون دونم اعطا قلنور. بو بش کشیدن بریسی دفع ضرورتی ایچون بو اللی دونم اراضینك جمله‌سنه محتاج اولمسیله جمله‌سنی آلمغه حقی اوله‌میوب بر منوال مشروح تقسیم ایدیلور. چونکه علة الاستحقاقده جمله‌سی مشترك اولدقلری جهتله مستحقده دخی مشترك اولورلر.

فقط یره ضرورتی اولانلر متعدد اولدقلری تقدیرده عدد رؤسه‌می توزیع اولنور یوقسه درجهٔ ضرورت واحتیاجلرینه کوره‌می بوکا دائر قانونده قید واشارت یوغیسه‌ده قرق ایکنجی ماده شرحنده ذکر اولندیغی وجهله بالاشتراك تصرف اولنان اراضیده حصه‌داران متعدد اولدقلری حالده عدد رؤسه تقسیم اولنوب یوقسه مقدار سهامه اعتبار اولنمدیغندن اکا قیاساً بوراده دخی عدد رؤسه توزیع ایدیلوب درجهٔ ضرورت واحتیاج نظر اعتباره آلنمامق لازم کلور . واقعا برکیمسه‌نك ضرورتی زیاده

اولمغله دیکر کسنه ایچون ثابت اولان حقی آلمغه بوکبی مسائلده کسب استحقاق ایدهمز .

((وقابل تقسیم اولمدیغی ویاخود تقسیمنده بعض مرتبه مضرت بولندیغی صورتده)) یره ضرورتی اولانلر ایچنده ((بالفعل خدمت عسکریهده بولنوبده تکمیل مأموریت ایدرك وطننه کلمش اولان وار ایسه آکا یوغیسه بینلرنده قرعه آتیلهرق اسمنه اصابت ایدن کیمسهیه ویریلور .)) بالفعل خدمت عسکریهده بولنوبده حق طاپو کندوسنه توجه ایدن کیمسهیه اراضیٔ محلولهنك صورت احالهسی آلتمش یدنجی ماده ایله ذیلنده ذکر و بیان اولنیور .

((وبونلردن برینه ویرلدکدن صکره دیکرینك مؤخراً بروجهله طلب ودعوایه صلاحیتی یوقدر .))

اشبو ماده اللی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح ایدلمشدر .

{ اصل }

((آلتمشنجی ماده . اراضی متصرف ومتصرفهلرندن بری حق انتقالنه نائل اولان وارثلری یعنی اولادی وباباسی و آناسی اولمیهرق فوت اولدقده بر منوال محرر حق طاپو اصحابی دخی اولمدیغی ویاخود اولوبده طاپولری اولدیغی اراضیی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایله اسقاط حق ایلدکلری حالده اول اراضی صرف محلول اولهرق بالمزایده طالبنه تفویض اولنور))

{ معدل }

﴿ آلتمشنجی ماده . اراضی متصرف ومتصرفه‌لرندن بری حق انتقاله نائل اولان وارثلری یعنی اولادی واحفادی وباباسی وآناسی وقرنداشلری وزوج وزوجه‌لری اولمیه‌رق فوت اولدقده برمنوال محرر حق طاپو اصحابی دخی اولمدیغی ویاخود اولوبده حق طاپولری اولدیغی اراضی‌یی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایله اسقاط حق ایلدکاری حالده اول اراضی صرف محلول اوله‌رق بالمزایده طالبنه تفویض اولنور. ﴾

وبو وجهله اسقاطدن صکره حق طاپو اصحابی طاپوی مثلیله آلورز دیو ادعا ایتسه‌لر استماع اولنماز. چونکه حق مذکورلری برکره ساقط اولوب ساقط ایسه مجله‌نك اللی برنجی ماده‌سی حکمنجه عودت ایتمز.

متن قانوندن مستفاد اوله‌جغی اوزره حق طاپو اصحابی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایدر ایسه جبر اولنماز. زیرا بو وجهله تفویض وتفوض اجاره اولوب اجاره‌ده ایسه عاقدینك رضاسی شرطدر .

بالمزایده تفویضی لازم کلدکده بدل مزایده بدل مثلندن دون اولمامق لازم کلور. غبن فاحش ایله دون اولدیغی تقدیرده تفویض صحیح اولماز . چونکه مجله‌نك ٣٥٦ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره مال بیت المالك بیعنده غبن فاحش بولندقده تغریر

بولنمسه بیله بیع صحیح اولماز. شوحالده بدل مثل ایله طاپوی مثل وبدل مزایده بیننده اولان فرق نه‌در . طاپوی مثل ایله بدل مثل ایکیسیده نفس الامرده برشی اولوب انجق بدل مزایده دها زیاده اوله‌بیلور . شویله‌که بر اراضینك بدل مثلی یاخود طاپوی مثلی اللی لیره‌دن عبارت ایکن مزایده‌یه چیقارلدقده یوز لیره‌یه چیقابیلور. ایشته حق طاپو اصحابی اللی لیره ویرمکله مکلف ایکن خارجدن تفویض ایتمك استیان یوز لیره ویرمکه مجبور اولور . اراضی مأموری طاپوی مثلندن دون بدل ایله تفویضه مقتدر اولمینجه بلا بدل ومجانا اجنبی‌یه یاخود حق طاپو اصحابنه تفویض ایده‌میه‌جکی درکاردر . ایدر ایسه بو تفویضه اعتبار اولنمیوب مفوض لهدن اراضی استرداد وبدل مثلیله طالبنه یاخود حق طاپو صاحبنه تفویض ایدلمك لازم کلور.

بووجهله بالمزایده طالبنه تفویض اولنمسی لازم کلان اراضینك صورت مزایده‌سنه دائر طاپو نظامنامه‌سنك معدل اون سکزنجی ماده‌سنده صراحت کافیه بولنمغله بروجه آتی عیناً درج اولنور .

﴿ طاپو نظامنامه‌سنك اون سکزنجی ماده‌سی مقامنه قائم اولمق ﴾
﴿ اوزره شورای دولتدن تعدیلاً قلمه آلنوب مرعیت ﴾
﴿ احکامنه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی ﴾
﴿ متعلق وشرفصدور بیوریلان مادهٔ نظامیه ﴾
﴿ صورتیدر: ﴾

اون سکزنجی ماده حق طاپو اصحابی اولمدیغی و یاخود

اولوبده حق طاپولری اولان اراضی‌یی آلمقدن استنکاف ایله
اسقاط حق ایلدکلری جهتله صرف محلول اولان و قانوننامهٔ
اراضینك یتمش یدنجی ماده‌سی موجبنجه بالمزایده آخر احاله‌سی
لازمکلان اراضینك اوچیوز دونمه قدری قضا مجلسلری
و اوچیوز دونمدن بشیوز دونمه قدری لوا مجلسلری و بشیوز
دونمدن یوقاروسی دخی ولایت مجلسلری طرفندن اوچ ماه
ظرفنده مکرراً مزایده ایدیلوب نهایت بی هرکیمك اوزرنده
تقرر ایدر ایسه مضبطه‌سی تنظیم اولنه‌رق بالااستیذان قطعیاً
احاله اولنه‌جقدر آنجق لواء ولایت مجلسلرنده مزایده اولنه‌جق
اراضینك مزایده‌سنه نه وقت باشلانوب قنغی تاریخده نهایت
ویریله‌جکی و موقع وحدودیله دونملری مقداری ولایت غزته‌لر
ایله اعلان ایتدیریله‌جکی کبی بشیوز دونمدن زیاده اولان اراضینك
درسعادت غزته‌لرینه دخی درج ایتدیرلمك اوزره ولایت
غزته‌لرینه ویریلان اعلانك وبرده محلنجه تنظیم اولنه‌جق مزاد
قائمه‌سنك صورتلری قبل‌الاعلان ویرکو امانتنه‌ارسال ایدیله‌جك
و بنابرین بو مثللو اراضی‌یه درسعادتده طالب اولنلر طرفندن
بومدت ظرفنده امانت مشارالیهایه مراجعتله بی سوریله‌بیله‌جکدر
و حین مزایده‌ده قضا مجلسلرنده طاپو کاتبلری ولایت ولوا
مجلسلرنده دفترخاقانی مأمورلری موجود بولندیریله‌جق ومجالس
اداره اعضاسندن اولوبده بویله محلول اراضی مزایده‌سنده بی
سورمك استیانلر مزایده جریان ایلدیکی زمانلرده مجالسك

مذاكره‌سندن چکیله‌جکدر آنجق اهالیسندن یره ضرورت واحتیاجلری جهتیله درجهٔ اخیره‌ده حق طاپو اصحابندن اولانلرك حق طاپولری ضرورت و احتیاجلری درجه‌سنده اولمق اوزره متفرق اراضی‌یه شامل اولوب تفریق وتقسیمنده مضرت اولان اراضیٔ جسیمه ایله چفتلکات اراضیسنده حق طاپو یالکز قانوننامهٔ مذکورك اللی طقوزنجی ماده‌سنده یدنجی و سکزنجی درجه‌ده کوستریلوب اراضینك توسیع انتقاله دائر اولان نظامنامه‌نك نشرندن صکره حق طاپولری برنجی و ایکنجی درجه‌ده اعتبار اولنانلره یعنی برنجی درجه‌ده اراضینك اوزرنده بولنان ملك ابنیه و اشجارك حق انتقاله نائل اولان ورثه‌یه وایکنجی درجه‌ده خلیط وشریکه منحصردر. ارادهٔ سنیه تاریخی فی ٢٧ شوال سنه ٣٠٣ و فی ١٧ تموز سنه ٣٠٢ جریدهٔ محاکم نومرو ٣٥٤

وبومزایده‌یه کیملرك دخالت ایده‌بیله‌جکلری دستورك جلد ثالثنده شو نظامنامه مندرجدر.

﴿ اراضی حقنده فقرات نظامیه‌در ﴾

برنجی ماده ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده بولنان قرا و مزارع و چفتلکات اراضیسندن اوله‌رق جانب میری‌یه و یاخود وقفه عائد اولوبده بالمزایده احاله قلنه‌جق ویاخود افراد ناس طرفندن فراغ اولنه‌جق اراضینك تفوض و تفرغنده تبعهٔ مسلمه وغیر

مسلمه سیان اولوب شایدکه محللری تعامل قدیمنه اتباعاً اراضیٔ امیریه و موقوفه‌دن تبعهٔ غیر مسلمه‌یه تفویضی اجرا اولنمیان محللر اولدیغی حالده تعاملك فسخ ولغویله احکام قانونیه سیان اوله‌رق اجرا قلنه‌جقدر.

ایکنجی ماده تبعهٔ مسلمه وغیر مسلمه‌نك یکدیکرندن تفرغ ایتدکلری اراضی و املاك حقنده دخی قانوننامهٔ همایون احکامنه توفیقاً معاملهٔ متساویه اجرا اولنه‌جقدر.

اوچنجی ماده تبعهٔ مسلمه وغیر مسلمه‌دن بعض چفتلکاتده مزارع بولنان چفتجیلر عند المزایده صاتیلان وکرك افراد ناس طرفندن فراغ اولنان اراضینك وقت تفوض و تفرغنده حق رجحانلری اوله‌جقدر. فی ۷ محرم سنه ۹۳ و فی ۲۲ کانون ثانی ۹۱ دستور جلد ۳ ص ۴۵۸

﴿ فقط حق طاپو اصحابی صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ایسه‌لر کرك کندولرینك وکرك ولی و وصیلرینك اسقاط حق ایتملری معتبر دکلدر. ﴾

صغیر وصغیره مجنون ومجنونه و کذا معتوه ومعتوهه‌نك اسقاط حق طاپو ایلملری معتبر دکلدر. زیرا مجله‌نك ۱۵۴۱ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره علی الاطلاق صبی ایله مجنون ومعتوهك ابراسی صحیح اولماز. صغیر ممیز، ماذون اولسه بیله اسقاط مذکوری معتبر دکلدر.

ولی و وصیلرینك اسقاط حق ایلملری دخی معتبر دکلدر.

چونکه مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهله رعیه یعنی تبعه اوزرینه تصرف مصلحته منوطدر. بو وجهله اسقاط حقنده ایسه بر کونه مصلحت ومنفعت یوقدر. بناءً علیه ولی ویا وصیلرینه صغار ایچون مذکور اراضی یی تفرغ ایلملری تکلیف اولنوب استنکاف ایدرلر ایسه جبر اولنه‌میوب فقط بونلرك بو وجهله اسقاط حق طاپو ایلدکلرندن صکره صاحب ارض طرفندن بشقه‌سنه تفویض اولنه‌بیلوب انجق بعده بونلر یعنی ولی یا وصی صغیر ویا مجنون ایچون آلمق استدکلرنده آنلره ویرلمك لازم كله‌جکی کبی صغیر بالغ اولسه ومجنون کسب افاقت ایتسه ماده آتیه وجهله بونلر ایچون حق طلب ثابت اولور.

بو ماده دخی التی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح اولنمشدر.

معلوم اولملیدرکه برکیمسه دیار آخره کیدوب اوراده فوتی شایع اولوب اصحاب انتقالدن کیمسه‌سی اولمامغله صاحب ارض اول اراضی محلول اولدی ظنیله بالمزایده بر شخصه تفویض ایتدکدنصکره اول کیمسه حیاً ظهور ایلسه اراضی‌یی اول شخصدن استرداد ایدر واو شخص دخی ویردیکی بدل تفویضی میریدن آلور. فقط فوتی شایع اولان کیمسه صاحب ارضك تفویضنه اجازت ویروبده بدل‌فراغی نفسیچون صاحب ارضدن آلمسی دخی جائزدر. «٤٣» ماده‌یه متناً وشرحاً باق.

(آلتمش برنجی ماده. بالاده مذکور حق طاپو اصحابنك طلب ودعوایه صلاحیتلرنده تعیین‌اولنان مدتلر اراضی متصرف

ومتصرفه‌لرينك وفاتلرى تاريخندن اعتبـار اولنوب اول مدتلر ظرفنده اول اراضى كرك آخره ويرلمش اولسون وكرك كيمسه‌يه ويرلامش بولنسون حين طلبده‌كى طـاپوى مثلنى ويره‌رك حق طاپو اصحابى اول اراضى‌يى جانب‌ميريدن تفوض ايده‌بيلورلر.» يعنى اللى طقوزنجى ماده‌ده اون سنه وبش سنه وبرسـنه اولمق اوزره اعتبار ايديلان مدتلر متصرفك وفاتى تاريخندن باشلار . چونكه حق‌طاپو اراضى متصرفنك وفاتى اوزرينه توجه‌ايدوب بناء عليـه بونلرك مبدائى توجه تاريخى اولمق لازم كلور . اول اراضى كرك هنوز كمسـنه‌يه تفويض اولنمامش اولسون وكرك اجانبدن بركيمسـه‌يه تفويض ايدلمش اولسون . كمسـنه‌يه هنوز تفويض اولنمديغى صورتده ميريدن كيفيت تفوض ظاهر اولوب فقط اجانبدن بركيمسه‌يه تفويض ايدلمش اولديغى تقديرده حق طاپو صاحبى اراضى مأمورى معرفتيله اول كيمسـه‌دن دعوى وطاپوى مثلنى بيـان ايدر . وثبوتى حالنده جانب ميرى ايچون طاپوى مثل آلنه‌رق وكندوسنه اولجه تفويض اولنان كيمسه‌دن جانب ميرى‌ايچون النان بدل رد واعاده اولندقدن‌صكره مذكور اراضى متفوض اجنبيدن نزع اولنه‌رق حق طاپو صاحبنه تسليم ايديلور . يوقسـه كندوسنك حق طاپوسى بولنان اراضى اذنى اولمقسزين آخره ويرديكندن بحثله اراضى مأموروندن دعوى ايده‌مز . زيرا مجله‌نك ١٦٣٥ ماده‌سـنده بيان اولنديغى اوزره دعواى عينده خصم انجق ذى‌اليددر .

نته‌کیم حق طابو صاحبی حق طابوسی بولنان اراضیسنی بلا اذن آخره فراغ ایتدیکندن بحثله اراضی مأمورندن بدلنك تضمیننی دخی ادعا ایده‌مز. چونکه حق طابو حقوق مجرده‌دن عبارت اولوب آنك استهلاکی ضمانی ایجاب ایده‌مز.

ارث مورثك وفاتنده توجه ایتدیکی کبی حق انتقال دخی منتقل منهك وفاتنده وکذلك حق طابو دخی متصرف اراضینك وفاتنده توجه ایدر.

« تعیین اولنان مدتلر مرور ایلدکدن ویاخود حق طابو اصحابی اسقاط حق ایلدکلرندن صکره حق طابو دعواسنه اعتبار اولنماز. »

یعنی حق طابو ایکی سبب ایله ساقط اولور. برنجیسی حق طابو ایچون تعیین اولنان مدتلرك مروری ایله ساقط اولوب قانونده مطلق اوله‌رق ذکرندن دخی آکلاشیلورکه حق طابو کندوسنه تعلق ایدن اراضی کرك آخره تفویض اولنمش اولسون کرك هنوز تفویض اولنمش اولمسون اون یاش یاریسنه مرور ایله حق طابو ساقط اولور. مثلا بر اراضی محلول اولدیغی تاریخدن اعتباراً اون بش آی کچدکدن صکره اراضیء مذکوره هنوز کمسنه‌یه تفویض اولنمسه بیله قریه اهالیسندن یره ضرورتی اولنلر طلب ایده‌مزلر.

ایکنجیسی حق طابویی اسقاط ایله ساقط اولور. حق طابویی اسقاط ایلدکدن صکره اراضی کرك آخره ویرلمش اولسون وکرك

هنوز ویرلمامش اولسون آرتق حق طاپوسی قالماز . زیرا مجله‌نك ١٥٦٣ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره برکیمسه دیکرینی بر حقدن ابرا ایتدکده اول حقی ساقط اولور . آرتق آنی دعوی ایده‌مز . اسقاط دخی ایکی درلو اولوب برنجیسی، طاپو ایله آلمقدن رأسا استنکاف ایله اوله‌جغی کبی ایکنجیسی، دخی طاپوی مثل ایله آلمقدن استنکاف ایله طاپوی مثلدن دون فیئاتله آلمق ایستمسیله اوله بیلورکه ایکی صورتده دخی ساقط اولور .

﴿ وصغر وجنون ومدت سفر بعید دیارده بولنمق کبی عذرلر حق طاپو دعواسی حقنده معتبر طوتلمیوب تعیین اولنان مدتلر اعذار مذکوره ایله مرور ایتمش اولسه بیله حین انقضاسنده حق طاپو ساقط اولور. ﴾ زیرا حق طاپو حقوق ضعیفهٔ مجرده‌دن اولمغله قانونك تعیین ایتدیکی قیود وشروط تحتنده اوله‌رق ثابت اولور ایسه‌ده ماعدا احوالده ثابت اولمیوب ساقط اولور. نته‌کیم قرق برنجی ماده‌ده دخی حکم بویله ایدی . یوقسه حق طاپو مرورزمانه مقیس دکلدر. بناءعلیه مرور زمانی قطع ایدن عذرلر بوراده آرانماز .

﴿ آلتمش ایکنجی ماده . درجه‌ده مساوی اولان حق طاپو اصحابندن ﴾ جمله‌سی طاپو ایله آلمق استدکاری حالده علی الاشتراك السوی آلورلر ایسه‌ده ﴿ بری حق طاپوسی اولدیغی اراضیٔ محلوله‌دن حصه‌سنی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایدرك اسقاط حق ایلدیکی صورتده دیکرلری ﴾ واحد ایسه مستقلاً متعدد

ایسه بالاشتراك (اول اراضی یی تماماً وکاملاً طابوی مثلیله آله بیلورلر .) بوقسه استنکاف ایده‌نك حصه‌سی بالمزایده دیکرینه تفویض ویاخود حصه‌دارلردن برینك حق طابودن اولان حصه‌سنه ضم وعلاوه اولنه‌ماز . ومثلا درجه‌ده مساوی اوچ نفر حق طابو اصحابی بولنوبده بریسی اسقاط حق ایلسه دیکر ایکیسی کلیسنی طابو مثلیله آلورلر . وایکیسی اسقاط حق ایلسه اوبری کاملاً آلور .

بوماده ایله مادهٔ آتیه‌دن آکلاشیلورکه حق طابو صاحبی بولنان اراضی‌یه دخی اراضیٔ محلوله دینیلور . شوحالده اراضیٔ محلوله شول اراضیدرکه اصحاب انتقالدن کمسنه بولنمیه‌که بوده ایکی قسمدر . قسم اول، محلولهٔ صرفه‌درکه اصحاب انتقال واصحاب طابو بولنمیان اراضیدر . قسم ثانی، محلول غیر صرفه‌درکه یالکز اصحاب طابوسی بولنان اراضیدر .

درجه‌ده مساوی دینلدی . زیرا درجه‌ده مساوی اولمدقلری تقدیرده بونك حکمی ٦٤ ماده‌ده محرردر .

بو ماده‌نك نظیری املاکده‌کی شفعه‌در . شویله‌که مجله‌نك ١٠٤٣ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره شفیعلردن بریسی حاکمك حکمندن مقدم حقنی اسقاط ایلسه دیکر شفیع عقار مشفوعی تماماً آله بیلور .

(آلتمش اوچنجی ماده . حق طابو اصحابندن صغیر وصغیره وياخود مجنون ومجنونه اولانلرك ومدت سفر بعید آخر دیارده

بولنانلرك حق طاپولری اولدیغی اراضیٔ محلوله عهده‌لرینه احاله اولنه‌مدیغی صورتده ﴾ عشر اولان بیت المال حقنك استیفاسی تأخر ایتمامك ایچون ﴿ اول اراضینك طاپوسی تأخیر وتوقیف اولنمیوب درجه‌لرینه کوره دعوایه صلاحیت ایچون تحدید اولنان مدت ایچنده طلب و دعوایه صلاحیتلری اولمق اوزره آنلرك مرتبه‌سنده ویاخود مادوننده حق طاپو اصحابی وار ایسه اصولی اوزره طاپوی مثلیله آنلره یوغیسه ویاخود اسقاط حق ایدر ایسه بالمزایده طالبنه ویریلور . ﴾

صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه اولنلرك حق‌طاپولری تعلق ایدن اراضی‌یی ٦٥ ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره ولی ووصیلری بالولایه وبالوصایه تفوض ایدرلر. ایتمزلر ویاخود حق‌طاپوصاحبی مدت سفر بعید غائب بولنورده احاله اولنه‌مدیغی‌صورتده آنلرك مرتبه‌لرنده بولنان دیکرحق‌طاپو اصحابنه اراضیٔ محلوله‌نك جمله‌سی طاپوی مثلیله تفویض اولنور . آنلرك مرتبه‌سنده کمسنه بولنمدیغی ویاخود بولنوبده اسقاط حق ایلدکلری‌حالده مادونلرینه تفویض اولنور. وبونلردن کمسنه بولنمدیغی ویاخود اسقاط حق ایلدکلری صورتده بالمزایده اجنبی‌یه تفویض اولنور . فقط بووجهله حق طاپو اصحابنك درجهٔ مادوننه ویاخود اجنبی‌یه ویرلمسی حق‌طاپو وتقدم اصحابندن اولنلرك حقلرینی اسقاط ایتمیوب ٥٩ ماده‌ده محرر اولدیغی اوزره اون ویا بش ویاخود بر سنه ظرفنده ادعا ایده بیلورلر .

شفعه‌ده‌کی حکم دخی بویله‌در . شویله‌که بر عقارك درجات متفاوته‌ده اوچ شفیعی اولوبده برنجیسی وایکنجیسی غائب اولسه تماما اوچنجیسی بالشفعه آلور صکره برنجیسی یا ایکنجیسی کلنجه دعوی ایدرك اوچنجیسندن استرداد ایده‌بیلور .

بو ماده‌ده مدت سفر بعید تعبیرندن دخی اکلاشیلورکه مدت سفردن دون بر یرده بولندیغی تقدیرده کندوسنه تکلیف اولنمدن باشقه‌سنه ویریله‌مز .

{ اصل }

(آلتمش دردنجی ماده . طقوز مرتبه اعتبار اولنان حق طاپو اصحابندن درجه‌ده مقدم بولنانلر حق طاپولری اولدیغی اراضی‌یی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایدرك اسقاط حق ایلدکلری حالده درجهٔ اخیره‌ده بولنانلره قدر صره‌سیله تکلیف اولنه‌رق جمله‌سی آلمقدن استنکاف ایلدکلری صورتده اولوقت بالمزایده طالبنه ویریلور .)

{ معدل }

(آلتمش دردنجی ماده . اوچ مرتبه) دیکر آلتی مرتبه‌سی حق انتقال اصحابندن اولمشلردر (اعتبار اولنان حق طاپو اصحابندن درجه‌ده مقدم بولنانلر حق طاپولری اولدیغی اراضی‌یی طاپوی مثلیله آلمقدن استنکاف ایدرك اسقاط حق ایلدکلری حالده درجهٔ ثانیه‌ده بولنانلره تکلیف اولنور آنلر دخی استنکاف

ایلدکلری حالده درجهٔ ثالثه‌ده بولنانلره صره سیله تکلیف اولنه‌رق جمله‌سی آلمقدن استنکاف ایلدکلری صورتده اولوقت بالمزایده طالبنه ویریلور.) یعنی اوچ درجه‌ده بولنان حق طاپو اصحابندن اولا مقدم اولنلره تکلیف اولنوب اسقاط حق ایلدکلری حالده آرتق آنلرك حق طاپولری ساقط اوله‌رق ایکنجی درجه‌ده بولنانلره تکلیف ایدیلور. بونلرك اسقاط حقلری دخی ایکی درلو اولور. برنجیسی رأساً استمیز دیه‌لریدر. ایکنجیسی دخی طاپوی مثل ویره‌میز طاپوی مثلدن دون فیئاتله استرز دیه‌لریدر. دیگر اسقاطلر دخی بوکا مقیسدر. آنلر دخی اسقاط حق ایلدکلری حالده بونلرده یوق فرض اولنه‌رق درجهٔ ثالثه‌ده اولنلره تکلیف اولنوب آنلر دخی اسقاط حق ایلدکلری صورتده بالمزایده طالبنه تفویض اولنور. یوقسه برنجی درجه‌ده بولنان حق طاپو اصحابی ایکنجی واوچنجی درجه‌ده بولنانلری حجب ایدر وسیله‌سیله درجهٔ اولینك استنکافی اوزرینه بالمزایده طالبنه ویریله‌مز. نته‌کیم اوچ کیمسه‌دن عبارت بولنان حق طاپو اصحابندن بریسی حق طاپوسنی ایچلرندن برینه بدل مقابلنده ویا مجاناً اعطا ایده‌مز. ایدر ایسه حق طاپوسنی اسقاط ایتمش اوله‌جغندن دیگر ایکی حق طاپو اصحابنه سویاً اعطا اولنور.

(اصحاب حق طاپودن بری حق طاپوسی اولدیغی اراضی‌یی طاپولمزدن مقدم وفات ایلدیکی حالده اولادینه و ورثهٔ سائره‌سنه انتقال ایلمز.) یعنی برکیمسه بالاده درجاتی معین اولان حق

یعنی اراضیٔ محلوله‌ده حق طابو اصحاب انتقاله استقال ایتمیه‌جکی کبی اصحاب انتقالدن اولمیان ورثهٔ سائره‌یه دخی موروث اولماز . زیرا حق طابو حقوق مجرده‌دن اولمغله منتقل وموروث اولماز . بو وجهله ٥٩ ماده‌ده بیان اولنان حق طابو اصحابندن برنجیسی ، حق طابو تعلق ایدن اراضی اوزرنده‌کی ملک ابنیه واشجار کندوسنه انتقال ایدن کیمسه اولوب برقطعه اراضیٔ محلوله‌ده ابنیه واشجار مذکوره سببیله اول کیمسه ایچون حق طابو ثابت اولمشیکن هنوز اذن صاحب ارضله عهده‌سنه طابوی مثل ایله کچورمزدن مقدم اول کیمسه وفات ایدوبده اوغلی یا حفیدی یاحفیدینک اوغلی ترک ایتسه حق طابو ساقط اولوب اوغلی ایله حفیدلری اول ابنیه واشجار بزه موروث اولدی یاخود طابو بزه انتقال ایلدی دیو اول اراضیٔ محلوله‌یی طابوی مثل ایله المغه حقلری یوقدر .

کذلك حق طابو اصحابندن بولنان ایکنجیسنده یعنی خلیط وشریکده دخی حکم بویله‌در . شویله‌که برکیمسه زید ایله بالاشتراك الشایع بر ارضه متصرف اولوبده زید فوت اوله‌رق حصه‌سی محلول اولمغله اول کیمسه ایچون حق طابو ثابت اولوب فقط آنی طابولمزدن مقدم ایکی سنه صکره فوت اولوب اول

اراضیده‌کی حصه‌سی اوغلی بکره انتقال ایلسه بکر ایچون اول اراضیٔ محلوله‌ده حق طاپو یوقدر.

وکذلك حق طاپو اصحابندن اوچنجیسی یره ضرورتی اولان کیمسه اولوب بوکیمسه ایچون یره ضرورتندن ناشی برقطعه اراضیٔ محلوله‌ده حق طاپو ثابت اولدقدن صکره التنجی آیده فوت اولسه اوغلی پدری ایچون ثابت اولان حق طاپونك دها التی آی مدتی واردر دیه‌رك ارض مذکوره‌ده حق طاپو ادعاسی ایتسه مسموع اولماز. اما بواوغلنك یره ضرورتی وار ایسه وارث اولمسندن طولایی دکل یره ضرورتندن ناشی انك ایچونده حق طاپو ثابت اولور. لکن اراضیٔ مفروغه‌ده حق طاپو اصحاب انتقال ایچون دخی ثابت اوله‌جغی ٤١ ماده ذیلنده محرردر.

(التمش بشنجی ماده . صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه معتوه ومعتوهه حق طاپو اصحابندن بولندقلری حالده حقلرنده خیر ومنفعت جالب اولدیغی صورتده ولی ووصیلری انلر ایچون حق طاپولری اولان اراضی‌یی طاپوی مثلیله آلورلر .)

بوماده اللی برنجی ماده‌سنك فقرهٔ اخیره‌سنك عینی اوله‌رق مستدرك اولمسی وارد خاطر اولور ایسه‌ده فقرهٔ مذکوره ولی ووصیلرك تفرغ ایتدکاری اراضی ، محلوله اولمق قیدیله مقید

اولميوب كرك محلوله اولسون وكرك محلوله اولميوب متصرفلرى طرفلرندن فراغ قلنسون اعمدر . اما بو ماده محلوله قيديله مقيد اولديغندن فقرهٔ مذكوره اعم وبو ماده اخص اولور . فقط اخص اعمده داخل وبناء عليه بنه مستدرك اولمقدن قورتيله ميه جغندن اذا قوبل العام بالخاص يراد به ماوراء الخاص قاعده سنه توفيقاً فقرهٔ مذكوره ده اراضئ محلوله دن ماعدا اراضى قصد قلنديغى حالده سؤال مذكور دخى وارد اولماز .

متن قانونده حقلرنده خير ومنفعتى جالب دينلدى . زيرا ولى ووصيلرك ايتام حقلرنده تصرفلرى نظريدر . يعنى تحت ولايت ووصايتلرنده بولنانلر ايچون فائده ومنفعت بولنمسيله مشروطدر . مجله نك اللى سكزنجى ماده سنه باق .

(آلتمش آلتنجى ماده ، اوزرنده اجانبدن بر كيمسه نك ملك اشجار وابنيه سى بولنوبده) اجانبدن برينك بو وجهله تصرفنك اسبابى ٣٥ ماده ده محرردر (اول اشجار وابنيه يه تبعيتله زراعت وتصرف اولنان اراضى) بو اراضى كرك ابنيه واشجارك اشغال ايتديكى موضع اولسون وكرك ابنيه واشجاردن خالى اولوبده آنلره تبعا زراعت وتصرف اولنان اراضى اولسون (متصرفى بالاده محرر حق طابو اصحابندن برى اولمديغى حالده وفات ايدر ايسه اول كيمسه سائرى اوزرينه ترجيح اولنوب طالب اولورسه بدل مثليله اكا احاله اولنور .) كه متصرف بر حيات اولسه بيله

ینه اراضی‌یی آخره فراغ ایده‌میوب اول کیمسه‌یه فراغ ایتمسی لازم کله‌جکی ٤٤ ماده‌ده محرردر.

بونده بدل مثلندن مقصود طاپوی مثلدر .

مثلا براراضی برکیمسه‌نك تصرفنده واوزرنده بولنان اشجار وابنیه دیکر کمسنه‌نك ملکی ایکن اول کیمسه وفات ایدوب اصحاب انتقالدن وارثی اولمدیغی کبی حق طاپو اصحابندن برشخص دخی بولنمدیغی تقدیرده طاپوی مثلیله آکا یعنی او کمسنه‌یه ویریلور .

اللی طقوزنجی ماده‌سیله بوماده بیننده فرق ظاهردر. زیرا اللی طقوزنجی ماده‌سی اراضی متصرفنك اول ارض اوزرنده ملك ابنیه واشجاری بولنوبده وفاتی اوزرینه ابنیه واشجار کندوسنه موروث اولان ورثه‌سنك اول اراضیده حق طاپوسی اوله‌جغی بیان اولنیور ایدی. اما بو ماده‌ده محلول اولان اراضی اوزرنده اجانبدن اولان کیمسه‌نك ملك اشجار وابنیه‌سی اولدیغی واقربادن حق طاپو اصحابندن کمسنه بولنمدیغی حالده‌کی حق طاپو بیان اولنیور. بوصورتده حق طاپو اصحابی بونکله درت درجه اولمش اولور .

﴿واکر﴾ طاپوی مثل ایله آلمسی خصوصی ﴿آکا تکلیف اولنمیه‌رق آخره ویرلمش ایسه اون سنه‌یه قدر اول کیمسه‌نك حین طلبده‌کی بدل مثل﴾ بوبدل یعنی طاپوی مثل بدل مزایده‌دن ناقص ویا زائد اوله‌بیله‌جکی کبی آکا مساوی دخی اولور ﴿ایله اول اراضی‌یی طلب ودعوایه صلاحیتی واردر .﴾ اما طاپوی مثلدن

زیاده مبلغی کندوسندن طلب اولنمسیله آلمقدن استنکاف ایتسه بو استنکافی حقنی مسقط دکل ایسه‌ده طاپوی مثل ایله آکا تکلیف اولندیغی حالده استنکاف ایله اسقاط حق ایلمش ایسه مجله‌نك الای برنجی ماده‌سی حکمنجه ساقط اولان شی عودت ایتمیه‌جکندن آرتق دعوایه صلاحیتی قالماز . نته‌کیم اون سنه مرور ایدرسه حق طلبی قالمیه‌جغی کبی .

((آلتمش یدنجی ماده ، حق طاپو اصحابندن اولوبده عساکر نظامیه سلکنده بالفعل وبالذات ایفای خدمت ایلدیکی متحقق اولان کمسنه‌لره حق طاپوسی توجه ایدن اراضیدن بش دونم مقداری مجانا وبلابدل احاله اولنور .)) که بوتحقق دخی یدینه جهت عسکریه‌دن اعطا اولنه‌جق تذکره ایله حاصل اولور .

خدمت عسکریه الك عالی خدماتدن اوله‌رق شایستهٔ مکافات اولمغله بوخدمتی ایفا ایدنلرك حق‌طاپولری بولنان اراضیدن بش دونمی کندولرینه مجانا ویریلور . فقط بوبش دونمك مجانا ویرلمسی متباقیسنك‌طاپوی مثل ایله آلملری شرطیله مشروط اولوب یوقسه بش دونمی مجانا آلمغه ومتباقیسنده‌کی حق طاپولرینی اسقاط ایتمکه حقلری یوقدر . چونکه بو تقدیرده اراضیٔ محلوله پارچه‌لنوب طاپوی مثل تدنی ایله منافع خزینه ضررديده اولور .

مثلا اراضیٔ محلوله یالکز آلتی‌دونمدن عبارت بولنمغله بونك بش دونمی خدمت عسکریه‌یی ایفا ایدنه مجانا ویرلدکدن صکره متباقی بردونمی بالمزایده طالبنه تفویض اولنه‌جق اولدقده بدل

مزایده طاپوی مثلدن دون قاله‌بیلور. فقط اراضیٔ محلوله یالکز
بش دونمدن عبارت بولنـــه بونی خدمت عسکریه‌یی ایفا ایدنه
مجانا ویرملك جائز اولورمی؟ بو فقره‌ده اراضیدن تعبیریله فقرهٔ
آتیه‌ده بش دونمدن زیاده‌سی عباره‌سی مجاناً ویریله‌جك اولان
بش‌دونم یالکز بولنیوب براراضیدن جزءاولدیغنی اشعار ایدیور
ایسه‌ده بوقیدلر احترازیمیدر وقوعیمیدر آکا دائر الده دلیل یوق
ایسه‌ده موافق‌عدالت وحکمت اولان شودرکه بوقیدلر احترازی
اولمیوب وقوعی اولدیغنـدن مذکور بش دونمك مجانا اعطاسی
لازم کلور .

ویرده متن قانونده‌کی بالفعله وبالذات تعبیرلرندن مستفـاد
اولدیغی اوزره کندوسنه خدمت عسکریه توجه ایدن کیمســه
خدمت مذکوره‌یی برای ایفـا بدل شخصی اعطا ایتسه یاخود
خدمت مذکوره‌یه مقابل بدل نقدی ویرسه بوکیمسه شومکافاته
نائل اوله‌ماز .

«وبش دونمدن زیاده‌سی حقنده سائر اصحاب حق طاپوکبی
معاملات قانونیه اجرا قلنور.» شویله‌که اراضیٔ محلوله اون‌بش
دونمدن عبارت‌بولندیغی صورتده بونك بش‌دونمی مجاناًویریلوب
اون دونمی ایچون بیغرض اهل‌وقوفك تقدیر ایتدکاری طاپوی
مثل النور .

مثلا بو اون بش دونمك طـاپوی مثلی اون بش آلتون
اولدیغی حالده بالذات خدمت عسکریه‌یی ایفا ایدندن یالکز اون

آلنون آلنه‌رق مذكور اراضی كاملاً اكا تفويض اولنور. بوقسه
اون بش دونمدن مثلا بش دونم اعلی يری بالافراز خدمت
عسكريه‌يی ايفا ايدنه مجاناً تفويض قلندقدن صكره متباقی اون
دونم اراضی ايچون طاپوی مثل تقدير اولنه‌رق ويرلمك جائزدكلدر.
زيرا بو صورت طاپوی مثلك تدنيسيله ضرر خزينه‌يی موجب
اولور. نته‌كيم مذكور اون بش دونمدن بش دونم ادنی يری
اكا مجانا تفويض اولنوب متباقی طاپوی مثل ايله اعطا اولنه‌ماز،
چونكه بو حال بالذات خدمت عسكريه‌يی ايفا ايدنه موجب
ضرر اولور. ضرر ومقابله بالضرر ايسه جائز دكلدر.

﴿حق طاپوسنه مستحق اولديغی اراضيدن بش دونمه مجاناً
نائل اولمق امتيازی عساكر نظاميه ضابطانی ايله ضابطان متقا-
عدينه وتقاعداً اخراج قلنان افراد نظاميه‌يه دخی شاملدر.﴾
بناءعليه بالفعل يعنی فی الحال عساكر نظاميه ضابطلكنده بولنانلره
وعساكر نظاميه ضابطلكندن تقاعد اولنلره وعساكر نظاميه
نفرلكنده بر مدت بولنوبده اكمال مدت ايتمكسزين معذرت
مشروعه‌يه مبنی تقاعداً اخراج اولنانلره دخی حق طاپولری
بولنان اراضيدن بش دونمی مجانا ويريلوب متباقيسی طاپوی مثل
ايله آلورلر.

﴿واسنان عسكريه‌يی بالتجاوز﴾ يعنی بالفعل خدمت عسكريه‌ده
بولنميوب اسنان عسكريه‌يی تجاوز ايتملريله ﴿صنف رديفه داخل
اولنلر فعلا خدمت رديفه‌ده بولنسونلر بولنمسونلر علی الاطلاق

کندولرینه حق طاپو توجه ایدن اراضینك ایکیشر بچق دونمی بلا بدل احاله اولنور. بدلا عساکر نظامیه سلکنه داخل اولنلر بو امتیازدن مستثنادرلر.» یعنی خدمت عسکریه کندوسنه توجه ایدن کیمسه خدمت مذکوره‌یی بالذات ایفا ایتمیوب مساغ قانونی‌یه مبنی طرفندن بدل شخصی طوتوب ایفای خدمت ایتدیرسه بو بدل شخصی ایچون اراضیٔ محلوله‌دن بش دونمی مجانا آلمق امتیازی یوقدر. چونکه بدل شخصی اول کیمسه‌نك اجیر خاصی کبیدر. نته‌کیم مبدل منهك دخی مجانا آلمغه حق یوقدر. چونکه اوده بالفعل ایفای خدمت ایتمامشدر.

«آلتمش سکزنجی ماده اراضینك درجهٔ قابلیتنه کوره بر ویا ایکی سنه وحسب الموقع شاذ اوله‌رق دها زیاده‌جه مجرد دکلندرمك ویاخود ترلایی صو باصوب بر مدت نصکره صو چکیله‌رك زراعته صلاحیت کسب ایدنجیه قدر اول ترلایی خالی براقمغه لزوم کورنمك واسیر اولمق کبی اعذار صحیحه‌دن بری تحقق ایتمکسزین بر ترلایی متصرفی زراعت ایتمیوب واعاره وایجار صورتیله دخی ایتدیرمیوبده اوچ سنه علی التوالی تعطیل ایدر ایسه کرك اراضینك اولدیغی محلده اولسون وکرك سفر بعید اولان محلده بولنسون اول ترلا مستحق طاپو اولوب متصرف سابقی مجدداً تفوضه طالب اولور ایسه بدل مثلیله یکیدن اکا تفویض اولنور.» بوده حق طاپو اصحابنك بشنجی درجه‌سی اولمش اولور لکن بو حق طاپونك مدتی بیان اولنمامش اولمغله اك زیاده اولان اون سنه

اولمسی لازم کلور . طالب اولماز ایسه اولوقت بالمزایده طالبنه احاله قلنور .

متن قانونده وحسب‌الموقع شـاذ اوله‌رق دها زیاده‌جـه تعبیرندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره بعض ترلالر اوچ سنه‌دن زیاده دکلندیرمکه محتاج اولمغله بویله احتیاج اوزرینه دکلندیرمك مدتی اوچ ویا بش سنه‌یه بالغ اولسه دخی مستحق طاپو اولماز . حتی اولقدر ضعیف تارلالر واردرکه مدت زراعتك ایکی مثلی دکلندیر - مدکجه زراعت اولنه‌ماز . بو تقدیرده متصرف یدی سنه تعطیل ایدوبده صـاحب ارض آنی آخره ویرمك استدکده متصرفی دکلندیرمك ایچون یدی سنه تعطیله احتیاج وارایدی دیو وصاحب ارض اوچ سنه کافی ایدی بناءعلیه مستحق طـاپو اولدی دیو اختلاف ایتدکلرنده اهل خبره‌یه ارائه ایتدیریلورده آنلر اوچ سنه کافی ایدوکنی سویلرلر ایسه مستحق طاپو اولوب اما یدی سنه دکلندیرمکه محتاجدر دیرلر ایسه مستحق طاپو اولماز .

کذلك صو باصدیغی مدت نقدر چوق اولور ایسه اولسون بو مدتده اولان تعطیل ضروری مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایتمز . مثلا بر کیمسـه‌نك متصرف اولدیغی تارلایی صو باصوب اون یش سنه معطل قالدقدن صکره صو چکیلوب قابل زراعت اولسـه اول کیمسه یاخود ورثه‌سی کالاول زراعت وتصرف ایده‌بیلور . صاحب ارض مانع اوله‌ماز .

کذلك دشمن ایله محاربه‌ده اسیر اولان کیمسه‌نك عهده‌سنده‌کی

اراضی اوچ وبش سنه تعطیل ایدلسه بیله مستحق طاپو اولماز.
« کبی اعذار صحیحه » دینلیور. یعنی کبی لفظی استعمال اولنیور. زیرا مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایتمیه جك دها برطاقم تعطیللر واردر. ٧٢ و٧٣ و٧٦ ماده لره باق.

بو وجهله اعذار ایله وقوعبولان تعطیل مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایلمز چونکه مجله نك یکرمی برنجی ماده سی حکمنجه ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار.

« اعاره وایجار... » دینلیور. مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایدن یا تعطیل مطلقدر. یاخود اعاره ویا اجاره صورتیله اکدیرلمیه رك وقوعبولان تعطیل یعنی تعطیل خاصدر. ایکنجیسی اولمق معقول دکلدر. چونکه اجاره واعاره صورتیله اکدیرمیوبده مزارعه طریقیله اکدیرسه و یاخود بر کیمسه اراضیسنی آخره فارغ اولوب مفروغ له بش سنه زراعت ایتدکدنصکره برشخص اراضیٔ مذکوره یی بالاستحقاق ضبط ایتسه مفروغ لهك زراعتی اجاره و اعاره طریقیله اولمیوب بالعکس فضولی اولدیغی جهتله اراضیٔ مذکوره نك مستحق طاپو اولدیغنه حکم اولنمق لازم کله جکنه بناء مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایدن اولکیسی یعنی تعطیل مطلق اولمسی لازم کلور. ایشته تعطیلك مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایدن حال، بدل ایجار مؤجل حکمنده اولان عشر استیفا اولنه میه رق ضرر میری یی موجب اولمسی سببی اولدیغنه نظراً بر کیمسه نك متصرف اولدیغی ترلایی دیکر کمسنه بش سنه

فضولا و غصبا زراعت ایتسه مستحق طابو اولماز. نته‌کیم بر کیمسه آخر دیاره کیدر ایکن اراضیسنی دیکر کمسنه‌یه ایداع ایتسه‌ده او کمسنه خلاف مأذونیت آنی زراعت ایدرك حقوق اراضی‌یی ادا ایاسه اول کیمسه‌نك خبری منقطع اولمدقچه اراضیٔ مذکوره مستحق طابو اولماز. یعنی بو تقدیرده صاحبی بالذات زراعت ایتمدیکی کبی اعاره واجار صورتیله دخی زراعت ایتدیرلمدیکی جهتله مستحق طابو اولور دینیله‌مز.

بو ماده وجهله اوچ سنه علی‌التوالی تعطیل مستحق طابو اولمسنی ایجاب ایده‌جکندن بر کیمسه متصرف اولدیغی تارلاسنی مثلا اوچ یا دورت سنه مدتله شخص آخره بدل معلوم مقابلنده ایجار ایدوب مستاجره دخی تسلیم ایتدیکی حالده بر یا ایکی سنه بلامانع زراعت ایتمسه موجرینه بدل ایجاری ویرمسی مجله احکامنجه لازم ایسه‌ده اوچنجی سنه دخی زراعت ایتمدیکی تقدیرده مستحق طابو اولمسنی ایجاب ایدرك موجر ضرر دیده اوله‌جغنه و مدت اجاره اثناسنده ایسه مأجور ید مستاجردن آلنه‌میه‌جغی درکار اولدیغنه کوره نه‌یاپیلمق لازم کلور. جواب، مجله‌نك کتاب اجاره‌سندن مستفاد اوله‌جغی اوزره عقد اجاره بعض اعذار ایله فسخ اولنه‌بیله‌جکنه و بو وجهله تعطیل ایسه موجره اضرار اوله‌جغنه کوره موجر حاکمه بالمراجعه مستاجر اوچنجی سنه زراعت ایتمیه‌جك اولدیغی تقدیرده اراضی‌یی مستاجردن آله‌رق حاکم آنی موجره رد ایدر.

« اوچ سنه على‌التوالی » دینلیور. على‌التوالی قیدندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره علی التوالی اولمیان تعطیل اوچ سنه‌یه بالغ اولسه مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایتمز.

مثلا برکیمسه متصرف اولدیغی اراضیسنی بلاعذر ایکی سنه تعطیل ایتدکدن صکره اوچنجی سنه زراعت ایتسه ودردنجی وبشنجی سنه تکرار بلاعذر تعطیل ایله آلتنجی سنه زراعت ایتسه مستحق طاپو اولماز.

بر کیمسه مثلا اوچ قطعه ترلایه متصرف اولوب ایکیسنی زراعت ایله تعطیلدن وقایه ایتدیکی حالده یالکز بریسنی برمنوال محرر اوچ سنه بلاعذر تعطیل ایلسه یالکز بوترلا مستحق طاپو اولوب دیکرلری مستحق طاپو اولماز.

ایکی کیمسه اشتراك سوی اوزره بعض تارلالره متصرفلر ایکن بریسی آخر دیاره کیدوب اوچ سنه‌دن زیاده حصه‌سی معطل قالسه صاحب ارض غائب مرقومك حصه‌سنی طاپوایله ویره‌بیلور. بو صورتده شریك حاضره یا طاپو تفویض اولندقدن صکره غائب کلسه مداخله ایده‌مز. وطاپو مثل ایله آلورم دخی دیه‌مز. چونکه اصولی دائره‌سنده آخره تفویض اولنمشدر.

بوماده وجهله بالتعطیل مستحق طاپواولان اراضیده معطلك ورثه‌سنك حق طاپوسی یوقدر. بناءعلیه صاحب ارض بدل مثل ایله دیلدیکی کیمسه‌یه یعنی کرك سائر احوالده حق طاپو اصحابندن معدود اولانلره وکرك بشقه‌لره تفویض ایده‌بیلور.

بو کبی تعطیل اولنان اراضی وفاء مفروغ اولسه دخی ینه مستحق طاپو اولوب فقط طاپوی مثلدن اولاداینك آلاجغی ایفا اولنور. واراضیٔ امیریه‌نك اوزرینه ابنیه انشاسیله محله شکلنه قونلمسی حقنده ارادهٔ سنیه شرفصادر اولسه بیله اوزرینه ابنیه انشا یاخود زراعت ایدلمیه‌رك تعطیل ایدلسه مستحق‌طاپواولور. نته‌کیم ۱۳۱۹ سنه‌سی صفرنده شورای دولتده قرار آتی اتخاذ اولنمشدر :

قرتال قضاسی داخلنده واقع اولوب متصرفی طرفندن قضاء مذکور زراعت بانقه‌سندن استقراض اولنان ایکی بیك غروش مقابلنده بانقه‌یه ترهین ایدلمش اولان بر قطعه ترلانك زراعتدن معطلیتی تحقق ایتمسندن طولایی مستحق طاپو اوله‌رق محلی مجلس اداره‌سی معرفتیله بالمزایده احاله‌سنه تشبث اولندیغندن واولبابده تجارت و نافعه نظارت جلیله‌سندن واقع اولان اشعاردن بحث ایله استفسار معامله‌یی حاوی دفتر خاقانی نظارت جلیله‌سنك شورای دولت تنظیمات دائره‌سنده قرائت اولنان تذکره‌سنده ذکر اولنان ترلا علی‌الاصول محله‌سی طرفندن استحصال ایدیلان علم وخبر اوزرینه بالارتهان قضاء مذکور زراعت بانقه‌سی صندوقندن متصرف مومی‌الیهه اقراض ایدیلان ایکی‌بیك غروش وعده‌سی حلولنده مع فائض تأدیه اولنمامسندن طولایی موقع مزایده‌یه چیقاریله‌رق بانقه نامنه بی سورلدیکی اثناده زراعتدن معطل اولدیغی ینه محله‌سندن اوسنه‌ویریان علم‌وخبرده بیان‌اولنمسی

حسبيله قضاء مذكور مجلس اداره‌سنجه بالمزايده احاله‌سنه قيام
اولنديغى اشعار محليدن آكلاشلديغى واستيفاى مطلوبدن اول
رهن مذكوره مداخله اولنمسى حكم نظامه مغاير بولنديغى بيانيله
بانقه‌نك تسويهٔ مطلوبى لزومنه دائر تجارت و نافعـه نظارتندن
وارد اولان تذكره ايله متصرف مير مومى‌اليه طرفندن بعض
افاده‌يى حاوى اعطا قلنـان عرضحال اوزرينه انجمن نظارتدن
افاده قلنديغى اوزره مبحوث عنه ترلانك محلى زراعت بانقه‌سنه
رهن ايدلديكى تاريخدن ايكى سنه صكره زراعتدن معطليتى تحقق
ايتمسـندن طولايى محلى مجلس اداره‌سى معرفتيله اولوقت معاملهٔ
قانونيه‌نك اجراسنه مباشرت اولنديغى بالسؤال آناطولى قوردون
دفتر خاقانى اداره‌سندن يازيلان دركنارده بيـان اولنمش وقابل
زراعت بر ترلانك دين مقـابلنده مرهون ويا محجور بولنمسى
مديونك اوترلالرى آخره فراغ ايتمك صورتيله الدن چيقاروبده
داينك اضاعهٔ حقوقنه محل براغلمامسى مقصـدينى تامين ايچون
اتخاذ قلنمش بر معاملهٔ احتياطيه‌دن عبارت اولوب يوقسه داينك
وقت اداسى حلول ايدنجـه‌يه قدر او ترلانك زراعتدن معطليتنى
استلزام ايدر احوالدن اولمديغى كبى على‌التوالى اوچ سنه بلاعذر
زراعتدن ترك وتعـطيل اولنان اراضينك مستحق طاپو اوله‌رق
بدل مثليله متصرف سابقنه تفويضى وعدم قبولى تقديرده بالمزايده
طالبنه احاله‌سى دخى اراضى قانوننك آلتمش سكزنجى ماده‌سى
ايجابندن بولنمش اولوب آنجق اراضىٔ مذكوره‌نك اولوجهـله

بالمزایده آخره تفویضی حالنده بالطبع رهندن منفك اوله‌رق
مذكور بانقه‌نك او یرده بر گونا علاقه‌سی قالمیه‌جغنه و زراعت
بانقه‌لرینك محافظهٔ حقوقی دخی لازمه‌دن بولندیغنه نظراً بونكله
امثالی ایشلرده یعنی محجوز ویا مرهون اولان اراضینك زمان
ارتهان ومحجوزیتنده سالف الذكر مادهٔ قانونیه‌ده معین اولدیغی
وجهله معامله ایدیلوبده زراعتدن معطلیتی وبالتكلیف صاحب
اولنلك طاپوی مثلیله تفوضندن استنكافی حسبیله بالمزایده
صاتلمسی لازم كلدیكی صورتده حاجز ومرتهنك مطلوبی نه طرفدن
تسویه وایفا ایدلمسی اقتضا ایده‌جكی استفسار ایدلمسیله موضوع
بحث اولان ترلانك علی التوالی اوچ سنه زراعتدن معطل برحالده
براغلدیغی محلنجه بالتحقیق تبین ایتمسی اوزرینه قضاء مذكور
مجلس اداره‌سنجه مزایده‌یه وضعیله طالبنه احاله‌سنه تشبث
اولندیغی روش اشعاردن آكلاشلمش و واقعا بوكبی اراضینك
طاپوی مثلیله متصرف سابقنه و قبولدن امتناع ایلدیكی تقدیرده
مزایده‌سنك اجراسیله طالبنه احاله‌سی اراضی قانونی احكامندن
بولنمش اولوب شو قدركه مومی الیهك عهده‌سنده بولنان مذكور
ترلانك مقدما قضاء مذكور زراعت بانقه‌سندن استقراض ایلمش
اولدیغی ایكی بیك غروشه مقابل بانقه‌یه ترهین اولنه‌رق كندوسندن
وقت معیننده مع فائض دینی تسویه ایتمدیكی جملهٔ اشعاردن
بولندیغی جهتله بانقه‌نك تأمین حقوقیده لازمه‌دن بولنمسنه بناءً
مذكور ترلانك اولوجهله طاپوی مثلیله مومی الیهه تكلیفیله قبولی

حالده كنديسنه و اولمديغى تقديرده بالمزايده طالبنه احالهسيله بدل مثل ويا مزايدهدن محلى زراعت بانقهسنه اولان دينك مع فائض تسويهسيله اوست طرفنك مال صندوقنه اعطاسى وامثالى حقندهده او يولده معامله ايفاسى تذكر اولنديغى صرهده ذكر اولنان عرصهلك ارن كوينده صحراى جديد نام محلده واقع اولوب بورالرى با ارادهٔ سنيه محله حالنه قونيلهرق آلتوب سالمقدده و بر خيلى ابنيه انشا ايدلمكده اولديغنده وبويله محله حالنه افراغ اولنان اراضينك عرصهيه تحويلى حكم قانون اقتضاسندن بولنديغندن بحثله مذكور عرصهنك خام اراضيدن عديله مزايدهيه وضعى مغاير قانون اولهجغى حقنده مومى اليه طرفندن اعطا قلنان عرضحال اوزرينه اولبابده دفتر خاقانى نظارتيله جريان ايدن مخابراتدن و جاب اولنان اوراق اوزرينه اجرا قلنان تدقيقاتدن مذكور محلهنك صورت تشكيلى حقنده مقدما نظارت مشارالبهايه تسطير اولنان تذكرهٔ ساميه موجبنجه ابنيه انشا اولنان محللر ايچون مقاطعه تقدير اولنمقده و باغ و باغچهلرك اعشار شرعيهسى ويرلمكده اولديغى كبى مومى اليهك ادعا ايتديكى باغ اراضيسنكده مقاطعهسى جانب وقفه و اعشارى ميرى يه عائد مهر ماه سلطان وقفندن تخصيصات قبيلندن اولان اراضيسى داخلنده بولنديغى وبناءعليه مذكور ترلانك خام اراضيدن معدود اولهرق بونك كبى اتصالندهكى ديكر اراضئ معطله حقنده دخى او يولده مزايده معاملهسى ايفا قلنمقده ايدوكى ومزايده

معامله‌سنکده یولنده جریان ایدرک مذکور ترلانک طالبنه تفویض اولنه‌دیغی آکلاشلمسیله اشبو ترلا حقنده جریان ایدن معامله حکم قانونه موافق بولنمش اولدیغندن ذکر اولنان ترلانک اولوجهله بدل مزایده‌سندن زراعت بانقه‌سنک مع فائض آلاجغی اولان مبلغك مذکور بانقه‌یه وقضاه‌سنك مال صندیغنه اعطاسی خصوصنك قضاء مذکور قائممقاملغنه تبلیغنك شهر امانتنه حواله‌سی ودفتر خاقانی وتجارت ونافعه ومالیه نظارتلرینه معلومات اعطاسی تذکر اولندیغی اولبابده تنظیم واعطا قلنان ضبطه‌ده کوسترلمش ونظارت مشارالیهمه‌دخی معلومات اعطا اولندیغی شرفوارد اولان بیورلدیغی عالیٔ صدارتپناهیده تبلیغ بیورلمش اولدیغندن بحثله موجبنجه اقتضاسنك لزوم ایفاسی داخلیه نظارت جلیله‌سندن امانت مشارالیهایه امر واشعار بیورلمشدر.

صاحب ارض فلان کیمسه‌نك شو حدود ایله محدود تارلاسی اوچ سنه علی التوالی معطل قالمغه مستحق طاپو اولدی دیو دعوی واول کیمسه هر ییل زراعت ایدرم دیو ادعا وایکیسی‌ده اقامهٔ بنیه ایتسه‌لر اول کیمسه‌نك بنیه‌سی ترجیح اولنور.

بو ماده وجهله زید اراضیسنی اوچ سنه علی التوالی تعطیل ایدرك مستحق طاپو اولمشیکن صاحب ارض انی هنوز آخره تفویض ایتمدین زید وفات ایسه‌ده اول اراضی اصحاب انتقالنه انتقال ایلسه صاحب ارض آرتق آنی مستحق طاپودر دیه‌رك آخره احاله ایده‌میه‌جکی تنقیحده مصرح ایسه‌ده بوفتوی

يتمش برنجى ماده يه مخالف اولمغله بو زمانده بو وجهله عمل اولنه‌ماز.

(آلتمش طقوزنجى ماده، بر كيمسه‌نك عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضى‌يى مدت مديده) يعنى اوچ يا اون سنه (صو باصوب بعده صو چكلدكده اول اراضى مستحق طاپو اولميوب متصرف سابقى كالاول ضبط وتصرف ايدر.) چونكه مادهٔ آنفه‌ده بيان اولنديغى وجهله صو باصمق اعذار معتبره‌دن اولمغله صو باصديغى مدتجه وصو چكلدكدنصكره قابل زراعت اولنجه‌يه‌دك مدتده تعطيل ايله اراضىٔ مذكوره‌دن اعراض حاصل اولماز.

{ اصل }

(متصرف سابقى فوت اولمش ايسه اولادى وياخود باباسى وآناسى ضبط وتصرف ايلر.)

{ معدل }

(متصرف سابقى فوت اولمش ايسه اللى بشنجى ماده‌ده درجاتى بيان اولنان اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌لرى ضبط وتصرف ايلر.) صويك چكلمسى كرك متصرفك وفاتندنصكره وقوع بولسون وكرك وفاتندن اول وقوع بولسون. مثلا بر كيمسه بر اراضى‌يه متصرف ايكن مذكور اراضى صو باصوب بر مدت زراعتى ممكن اولميوبده بعده اول كيمسه فوت اولديغندن صكره صو چكيله‌رك مذكور اراضى قابل زراعت اولدقده ورثه‌سنه انتقال ايدر.

كذا اول كيمسه برحيات ايكن مذكور اراضيدن صو چكلدكدن بر سنه صكره اول كيمسه فوت اولسه مذكور اراضى ينه اول كيمسه‌نك ورثه‌سنه انتقال ايلر .

(بونلردن برى يوغيسه حق طاپو اصحابنه طاپوى مثليله ويريلور .) بو ماده‌نك شو فقره‌سى مادهٔ آتيه‌ده‌كى «وياخود تارلالى صوباصوب الخ» فقره‌سنى ايضاحدن بشقه برشى دكلدر.

(وصو چكيلوبده زراعته صلاحيت كسب ايلدكدن صكره كندوسى وياخود برمنوال سابق حق انتقاله نائل اولنلر تصرف ايتميوب بلاعذر على التوالى اوچ سنه تعطيل ايدرلر ايسه مستحق طاپو اولور .) زيرا مجله‌نك ٢٣ ماده‌سنده محرر اولديغى اوزره بر عذر ايچون جائز اولان شى اول عذرك زواليله باطل اولور . يعنى صو باصمق عذرندن طولايى تعطيل جائز ايديسه‌ده صو چكيلوبده اول عذر زائل اولسه جواز التعطيل دخى باطل اولور . صو چكيلوب زراعته صلاحيت كسب ايتدكدن صكره متصرف اراضى ايكى سنه تعطيل ايدوبده بعده كندوسى فوت اولمغله وارثى دخى ايكى سنه تعطيل ايتسه ولولوجهله ايكيسنك مدت تعطيلى دوت سنه‌يه بالغ اولسه مستحق طاپو اولميه‌جغى مادهٔ آتيه‌دن مستفاد اولور .

بو ماده اللى بشنجى ماده موجبنجه تصحيح ايدلمشدر .

{ اصل }

(يمشنجى ماده ، بركيمسه اراضيسنى على التوالى ايكى سنه بلا

عذر ترك وتعطيل ايلدكدنصكره آخره فارغ اولدقـده وياخود فوت اولوبده اول اراضی اولادینه ویا باباسنه ویا آناسنه انتقال ایلدکده مفروغ له وياخود اشبو حق انتقـاله نائل اولنلر دخی اول کیمسه‌نك تعطیلنی تعقیبا بر وياخود ایکی سنه بلاعذر تعطیل ایدرلر ایسه اول اراضی مستحق طاپو اولماز.﴾

﴿ معدل ﴾

﴿یتمشنجی ماده. بر کیمسه اراضیسنی علی التوالی ایکی سنه بلا عذر ترك وتعطیل ایلدکدن صکره آخره فارغ اولدقده وياخود فوت اولوبده اول اراضی اللی بشنجی ماده‌ده بیـان اولنان ترتیب اوزره حق انتقاله نائل ورثه‌سنه انتقال ایلدکده مفروغ له وياخود اشبو حق انتقـاله نائل اولنلر دخی اول کیمسه‌نك تعطیلنی تعقیبا بر وياخود ایکی سـنه بلا عذر تعطیل ایدرلر ایسه اول اراضی مستحق طاپو اولماز.﴾

خلاصهٔ کلام فارغ ایله مفروغ لهك ومنتقل منه ایله منتقل الیهـك مدت تعطیللری بربرینـه ضم ایدلمز. مرور زمانده ضم اولنـدیغی کبی ۲۰ ماده شرحنه باق. زیرا تعطیل ایله مسـتحق طاپو اولمق تعطیل ایدنه تعطیل ایتـدیکندن طولایی بر نوع جزا اولوب فارغك یاخود مورثنـك مجازاتنـه محل یوقدر، چونکه تعطیللری مدت جزایه یعنی اوچ سـنه‌یه بالغ اولمامشـدر. نته‌کیم بو سـببدن طولایی مفروغ له و وارثك دخی مجازاتنه محل یوقدر.

اشبو ماده دخی الی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح اولنمشدر.

{ اصل }

«یتمش برنجی ماده، بلا عذر اوچ سنه علی التوالی برمنوال محرر تعطیل اولندیغی ثابت ومحقق اولان یرلرك متصرفی اوچ سنه تمامنده مأموری طرفندن آخره ویرلمکسزین اولادینی ویاخود باباسنی ویا آناسنی ترك ایدرك فوت اولدقده اول یرلر آنلره مجانا انتقال ایتمیوب آنجق کندولرینه طابوی مثلیله تکلیف اولنور.»

{ معدل }

«یتمش برنجی ماده، بلا عذر اوچ سنه علی التوالی برمنوال محرر تعطیل اولندیغی ثابت ومتحقق اولان یرلرك متصرفی اوچ سنه تمامنده مأموری طرفندن آخره ویرلمکسزین التی بشنجی ماده موجبنجه اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنی ترك ایدرك فوت اولدقده اول یرلر آنلره مجانا انتقال ایتمیوب انجق کندولرینه طابوی مثلیله تکلیف اولنور.» یعنی مورثلرینك طابوی مثلیله الغه حق اولدیغی کبی وفاتیله حق مذکور ورثه سنه انتقال ایدوب یوقسه ورثهٔ مذکوره یه مجانا انتقال ایلمز. چونکه مورثنك اوچ سنه تعطیل ایله حق تصرفی ساقط اولدیغنه بناء وارثنه انتقال ایتمز. بونی اکلاشیلورکه برکیمسه بلا عذر اوچ سنه

بر اراضی‌یی تعطیل ایتدکدنصکره مأموری طرفندن آخره ویرلمکسزین اول کیمسه مجانا یا بدل معلوم مقابلنده فارغ‌اولسه مفروغ‌له متصرف اوله‌میوب محلول اولور. آنجق اول کیمسه ایچون طاپوی مثلیله آلمق حقی باقیدر یوقسه بوحق مفروغ‌لهه‌می انتقال ایدر یوقسه حق مذکور نه فارغ نه‌ده مفروغ‌له ایچون قالمازمی؟ آلتمش سکزنجی ماده حکمنجه اول کیمسه ایچون طاپوی مثل ایله آلمق حق باقی اولمق لازم کلور.

تنقیح حامدی نام فتواده بو وجهله اوچ سنه مدتله تعطیل قلنمسیله آلتمش‌سکزنجی ماده شرحنده‌دخی ذکر اولندیغی‌اوزره مستحق طاپو اولان اراضی آخره ویرلمدن متصرف فوت‌اولسه اصحاب انتقاله انتقال ایده‌جکی مصرح ایسه‌ده قانونك خاتمه‌سنده بیان اولندیغی اوزره الیوم شو مادهٔ قانونیه ایله عمل اولنمق لازم اولوب او کبی فتوالر ایله عمل اولنه‌ماز.

متن قانونده ورثه‌یه طاپوی مثل‌ایله ویریله‌جکی محرراولوب بونده دخی درجاته رعایت ایدلمك لازم کلور. شویله‌که متوفانك اولاد واحفادی وزوجه‌سی وبرادرلری بولندقده حق طاپو اولادك اولور. بونلر جملهٔ اسقاط حق ایدرلر ایسه حق طاپو احفادك اولور. بونلردخی جملهٔ اسقاط‌حق ایلرلرایسه انتقالده‌کی ترتیب اوزره دیکر ورثه‌یه ویریلور واحفاددن آشاغی درجه‌لرده زوج ایله زوجه‌یه برر ربع حصهٔ طاپو ویریلور.

طاپوی مثلیله آلمقدن (استنکاف ایلدکلری ویاخود اول

یرلرك متصرفی حق انتقاله نائل وارثلری اولمیه‌رق فوت اولدیغی حالده حق طاپو اصحابی آرانلمیه‌رق بالمزایده طالبنه احاله قلنور .) یعنی حق طاپو اصحابندن هیچ بر درجه‌سنك طاپوی مثلیله آلمغه حقلری یوقدر.

اشبو ماده‌دخی اللی بشنجی ماده موجبنجه تصحیح قلنمشدر .

(یتمش ایکنجی ماده بر قریه ویاخود قصبه اهالیسی عموما ویاخود بعضیسی بر عذر صحیحه مبنی ترك وطن ایتدكلری حالده متصرف اولدقلری اراضی مستحق طاپو اولماز.) یعنی حرکت ارض وحریق وقوعی وسیلابزده اولمسی وبغاتك مستولی بولنمسی وقحط وغلاکبی اعذار ایله ترك وطن اراضینك مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایتمز . چونکه بو تقدیرده زراعت ایله تعطیلدن وقایه‌یه اصحاب اراضی مقتدر اوله‌میوب مجله‌نك ٢١ ماده‌سی حکمنجه ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار .

(فقط بلاعذر ترك دیار ایدرك ویاخود ترك وطنه مجبوریت ویرن عذر صحیحك مندفع اولدیغی تاریخندن اعتباراً اوچ سنه ظرفنده وطنلرینه عودت ایتمیه‌رك اراضیلرینی بلاسبب تعطیل ایدرلر ایسه اولوقت مستحق طاپو اولور.) ایمدی بلاعذر ترك دیار ایله اوچ سنه تعطیلك مستحق طاپو اولمسنی ایجاب ایتمسی ٦٨ ماده احکامندن اولوب ترك دیار بعذر ایکن بعد زوال العذر اوچ سنه عودت ایدلمیوب تعطیل قلنمسی سببیله‌دخی مستحق اولمسی شوکا مبنیدرکه مجله‌نك ٢٣ ماده‌سی حکمنجه بر عذر ایچون جائز

اولان شی اول عذرك زوالیله باطل اولور . ایشـته بو وجهله مستحق طاپو اولان اراضیده یوز اوتوزنجی ماده وجهله معامله اولنور .

اراضیلری دنیلمسیله اشارت اولنیورکه منازل ومساکین کبی عقارات سـائره‌لری کاکان عهدهٔ تملکلرنده قالوب تعطیل اراضی سببیله بونلره تعرض ایدیله‌مز .

«یتمش اوچنجی ماده، دیار آخرده اوله‌رق بالعمل وبالذات خدمت عسکریه‌ده استخدام اولنمقده اولان عساکر شاهانه‌نك عهده‌لرنده‌اولان اراضی کرك‌مستأجر ومستعیر یدلرنده‌بولنسون وکرك علی حاله ترك وتعطیل اولنسون موتلری تبین ایتمـدکچه بر وجهله مستحق طاپو اوله‌ماز.» ولوکه مدت تعطیل اوچ سنه ویا دها زیاده اوله . زیرا بو وجهله ترك وطن خدمت مقدسهٔ عسکریه ووطنی محافظه ایچون اولدیغنـدن بوکا نسبة تعطیل اراضیدن کله‌جك ضرر میری هیچ حکمنده‌در . معذلك بونلر اراضیلرینی بلا زراعت ترك ایتدکلری حالده ٥٨ ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سی حکمنه توفیق معامله اولنور . یعنی حقوق خزینـه‌یی صیانته زراعت ایتدیریلور .

بالفعل وبالذات دینلمسی خدمت عسـکریه‌یه مقابل بدل نقدی ویاخود بدل شخصی ویرن‌کیمسه بوامتیازه نائل اولمدیغنی اشعار ایلر.

«موتلری تعیین ایتمدکجه» دینلیورکه کیفیت تعیین اللی سکزنجی ماده شرحنده بیان اولنمشدر .

(شاید اول اراضی آخره ویرلمش اولورسه تکمیل مدت وخدمت ایدرك مملکتلرنده عودتلرنده اراضیلرینی هرکیمك یدنده بولورلر ایسه آلورلر.) یدنده بولنان کیمسه کرك غصب وفضولی صورتده آلمش اولسون کرك بر تقریب ایله اراضی مامورندن تفرغ ایتمش بولنسون .

متن قانونده هرکیمك یدنده بولورلر ایسه . . دنیلور . مثلا بو اراضی‌یی فضولا برکیمسه دیکر کمسنه‌یه واو کمسنه دخی دیکر برشخصه واوده دیکر بر آدمه فارغ‌اولوب اولوجهله‌تداول ایادی بولنسه متصرف حقیقیسی‌بولنان عسکرك مملکتنه عودتنده اول اراضی او آدمك یدنده بولنور ایسه آندن آلور . زیرا مجله‌نك ١٦٣٥ ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره دعوای عینیده خصم الحق ذی‌الیددر.

مثلا برکیمسه دیکر کمسنه‌نك آتنی غصب‌ایله آخر برشخصه بیع وتسلیم ایدوبده اول کیمسه آتنی استرداد ایتمك استدکده انجق ذی‌الیددن دعوی‌ایدر. امااو آتك قیمتنی تضمین‌ایتدیرمك استدکده غاصبدن دعوی ایدر.

معلوم اولدیغی اوزره بو وجهله وقوعبولان مرور زمان دخی مدت سفردنطولانی معتبر اولمدیغی جهتله اراضینك اول کیمسه‌نك یدنده‌بولنمسی مدتی اون سنه‌یه بالغ اولسه بیله ینه اخذ

واسترداد ایده‌بیلور . مگرکه عسکردن وطننه کلدکدن یعنی عذر سفر زائل اولدقدن صکره مرور زمان واقع اوله .

تکمیل مدت ایدوب مملکتلرینه عودت ایتمدین بیله ذوالیددن استرداد ایده‌بیلورلر. شویله‌که بووجهله اراضیلری آخره ورلدکده هنوز عسکرده ایکن بر وکیل تعیین ایدرك وکیل مرقوم مذکور اراضی‌یی ذوالیددن ادعا واراضی مأموری معرفتیله استرداد ایدر، وشاید تکمیل مدت ایتمدین فوت اولورلر ایسه حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سنه انتقال ایدر.

{ اصل }

« یتمش دردنجی ماده . مدت سفر بعید محلده بولنوب حیاتی معلوم اولان کیمسه‌یه کرك ذکور وکرك اناث کرك ابویندن وکرك اولادندن اراضی انتقال ایتدکده اوکیمسه کندوسنه انتقال ایتمش اولان اراضی‌یی بالذات کله‌رك تصرف ایتمیوب ویاخود طرفندن بری مکتوبله وآخر صورتله امر زراعته توکیل ایتمیوب اوچ سنه بلاعذر متوالیة ترك وتعطیل ایلسه اول اراضی مستحق طابو اولور . »

{ معدل }

« یتمش دردنجی ماده . مدت سفر بعید محلده بولنوب حیاتی معلوم اولان کیمسه‌یه کرك ذکور وکرك اناث کرك ابویندن وکرك جد ویا جده‌دن وکرك قرنداشلرندن وکرك زوج

وزوجه‌سندن اراضی انتقال ایتدکده اوکیمسه کندوسنه انتقال
ایتمش اولان اراضی‌یی بالذات کلدرك تصرف ایتمیوب ویاخود
طرفندن بریی مکتوبله و آخر صورتله امر زراعته توکیل ایلمیوب
اوچ سنه بلاعذر متوالیة ترك و تعطیل ایلسه اول اراضی مستحق
طاپو اولور) ده متصرف سابقی مجدداً تفوضه طالب اولور ایسه
بدل مثلیله آکا تفویض اولنور . طالب اولماز ایسه بالمزایده
طالبنه احاله قلنور . ٦٨ ه ماده‌یه باق .

بونده ،دت سفر بعید محلده بولنمق قیدی احترازی دکلدر .
مدت سفردن دون وبلکه ایکی ساعتلك یرده بولندیغی صورتده
دخی اوچ سنه تعطیل ایله مستحق طاپو اوله‌جغی کبی مدت سفر بعید
محلده بولنه‌رق بو وجهله تعطیل ایدلدکده ینه مستحق طاپو اولوب
مدت سفر بعید محلده بولنمق مرور زمانده اولدیغی کبی بو بابده
عذر دکلدر .

حیاتی معلوم اولان دینلدی . زیرا غیبت منقطعه ایله غائب
بولنسه بونك حکمی اللی آلتنجی ماده‌ده کچدی .

متن قانونده توکیل قیدی دخی احترازی دکلدر . چونکه
آلتمش سکزنجی ماده‌سی شرحنده ذکر اولندیغی اوزره آخر
کسنه فضولی زراعت ایدرك حقوق ارضی ایفا ایتسه ینه
مستحق طاپو اولماز .

(یتمش بشنجی ماده . اراضی متصرف ومتصرفه‌لرندن بری
وفات ایدوبده حق انتقاله نائل اولان وارثلری غیبت منقطعه

ایله غائب اوله‌رق حیات ومماتلری معلوم اولمسه اول اراضی مستحق طاپو اولور . ﴾ یعنی حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سنك جمله‌سی غیبت منقطعه ایله غائب اولورایسه مستحق طاپواولورده طاپوی مثلیله حق‌طاپو اصحابنه اعطا اولنور . حق‌طاپو اصحابی یوغیسه یاخود اولوبده آلمقدن استنکاف ایله اسقاط حق‌ایلر ایسه بالمزایده طالبنه تفویض اولنور . یوقسه اوچ سنه غائب مرقوم ایچون توقیف اولنه‌ماز .

اما بعضیسی غیبت منقطعه ایله غائب اولوب بعض آخری موجود اولور ایسه حکمی ٥٦ ماده‌ده کچدی .

بونك مستحق طاپو اولمسی تعطیلدن وقایه ومنافع امیریه صیانتی ایچوندر .

﴿ انجق اول کیمسه‌نك وفاتی تاریخندن اعتباراً اوچ سنه‌یه‌قدر ظهور ایدرلر ایسه اول اراضی‌یی مجانا ضبط ایلمکه صلاحیتلری واردر . ﴾ یعنی اراضی مذکوره برکیمسه‌یه تفویض اولندقدن صکره ظهور ایدرایسه اول کیمسه‌دن استرداد ایده بیلورلر . واول کیمسه دخی ویردیکی بدلی اراضی مأموریندن استرداد ایده بیلور .

﴿ واوچ سنه مروروندن صکره ظهور ایتسه‌لر طلب ودعوایه مقتدر اوله‌مازلر. ﴾ یعنی نه‌مجانا آلمغه حقلری اولور نه‌ده طاپوی مثلیله تفوضه استحقاقلری بولنور. وبووجهله اوچ سنه اعراض ایله حقلری ساقط اولور .

وورثهٔ متعدده‌دن بعضیلری اوچ سنه ظرفنده ظهور ایتدکده اراضینڭ جمله‌سی ظهور ایدنلر ضبط ایدوب دیکرلری دخی اوچ سنه‌یه قدر ظهور ایدرلر ایسه حق انتقاله بالثیته درجه‌لرینه کوره حصه‌لرینی ویاخود جمله‌سنی ضبط ایدن ورثه‌دن آلورلر . اما اوچ سنه مروروندن صکره ظهور ایدرلر ایسه طلب ودعوایه صلاحیتلری قالماز . زیرا ساقط عودت ایتمز .

(یتمش آلتنجی ماده . صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه‌نك عهده‌لرنده بولنان اراضی) بو اراضی کرك مورثلرندن انتقالاً عهدهٔ تصرفلرینه کچسون وکرك ولی ووصیلری معرفتیله تفرغاً عهده‌لرنده بولنسون (هیچ برحالده) یعنی علی التوالی اوچ سنه تعطیل حالنده بیله (مستحق طاپو اولماز .) چونکه بونلر نقصان عقل سببیله تصرفاته عدیم الاقتدار بولندقلری جهتله رحمته شایان بولنمشدر اکر برتقریب ایله آخره تفویض اولنمش ایسه صغیرك بعد البلوغ اون سنه‌یه قدر طلب واسترداده حقی اولور .

(وولی ووصیلری بلاعذر اوچ سنه علی التوالی زراعت ایتمیوب وایتدیرمیوب تعطیل ایدرلر ایسه مأموری طرفندن اول اراضینی بالذات زراعت ایلمك ویاخود ایتدیرمك خصوصلری ولی ووصیلرینه تکلیف اولنور .) چونکه تحت وصایتده بولنانلرك امورنده تصرف ولی ووصیلرینه عائددر .

(زراعتدن امتناع واستنکاف ایلدکلری حالده مجرد تعطیلدن وقایةً مأموری طرفندن اول اراضی اجارهٔ مثلیه ایله استیجاره

طالب اولنلره ایجار اولنوب مستاجردن آلنه‌جق اجارهٔ معینه صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه ایچون ولی ووصیلرینه اعطا قلنور . »

اموال ایتام حقنده‌کی نظامنامه حکمنجه بوکبی محجورینه عائد مبالغ ولی ووصیلرینه تسلیم اولنمیوب آنلر معرفتیله ایتام صندوقلرینه وضع ونظامنامهٔ مذکور وجهله ارباح اولنور « وصغیر وصغیره ومجنون ومجنونه بعد البلوغ و بعد الافاقه اراضیلرینی ید مستأجردن استخلاص ایدرلر . »

اجارهٔ مثلیه تعبیری، مجله‌نك ٤٤١ ماده‌سنده بیان اولندیغی اوزره وصی ، یتیمك عقارینی اجر مثلندن نقصان ایله ایجار ایتسه اجاره فاسده اولوب اجر مثلك اکمالی لازم کله‌جکنه مبنیدر . اجرت ممکن ایسه نقوددن اولمیدر . لکن نقود مقابله‌سنده ایجاری قابل اولمدیغی صورتده مزارعة دخی اعطا اولنه بیلور . فقط اجرتله استیجاره ویا مزارعه‌یه طالب اولمدقلری تقدیرده اراضی مأموری زراعت ایتمك اوزره مجانا اعطا ایده بیلورمی؟ مجله‌نك ١٠٨٥ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره مشترك وملك اراضی صاحبلرندن بری غائب اولوبده حاضر اولان حاکمه مراجعت ایتدکده هرحالده عشر ویاخراج اراضی ضایع اولمامق ایچون اول اراضینك تمامنی زراعت ایتمك اوزره حاکم آکا اذن ویررده بو تقدیرده غائب کلدکده نقصان ارض دعواسنی ایده‌مز . منافع امیریه محافظه مقصدینه مبنی ملك

اراضی آخره زراعت ایتدیرلدیکی حالده رقبه‌سی بیت الماله عائد بولنان اراضیٔ امیریه‌نك مجانا زراعته اذن ویریله بیلمسی بطریق الاولیدر . بوتقدیرده صبی یا مجنون بعد البلوغ والافاقه زراعت ایدندن ویاخود ایتدیرن اراضی مأمورندن اجر مثل یا نقصان ارضی طلب ایده‌مز .

متن قانونده ید مستأجردن استخلاص ایدرلر دینلیور . بوقسه طول مدت مستأجرك زراعتیله حق قراری ثابت اولماز .

(یتمش یدنجی ماده . اراضیٔ محلوله‌یی جانب میریدن تفوض ایلمکسزین حق طابو اصحابندن درجه‌ده مقدم اولان کیمسه کتم واخفا واون سنه‌دن اقل مدت فضولی ضبط وتصرف ایلمش اولدیغی تحقق ایدر ایسه) طالب اولدیغی تقدیرده (اولوقتده‌کی یعنی اراضینك مکتومیتی تحقق ایلدیکی تاریخده‌کی (طاپوی مثلی کندوسندن آلنه‌رق اول اراضی عهده‌سنه تفویض قلنور .)

یوقسه یدی یا سکز سنه کتم وزراعت ایتمسیله مجانا تفوض ایده‌مز . شرحا طالب اولدیغی تقدیرده دینلدی . زیرا تفویض مذکور اجبار اولدیغی جهتله متفوض بولنانك یعنی مستأجرك دخی طلب ورضاسی شرطدر بناءً علیه طالب اولمدیغی صورتده جبر اولنه‌ماز .

شرحا اشارت اولندیغی اوزره طاپوی مثلده معتبر اولان حین تفوضده‌کی طاپوی مثل اولوب یوقسه متصرفك وفاتنده‌کی طاپوی مثل ایله تفوض ایدرم دیه‌مز . وبالعکس متصرفك

وفاتنده‌کی طاپوی مثل زیاده وحین تفوضده‌کی طاپوی مثل دون اولنجه اراضی مأموری، متصرفك حین وفاتنده‌کی طاپوی مثلی آلورم دیه‌مز .

اما بووجهله اون سنه‌دن اقل کتم واخفا ایدن کیمسه درجه‌ده مؤخر حق طاپو اصحابندن ایسه اول اراضی یدندن آلنه‌رق درجه‌ده مقدم حق‌طاپو اصحابنك درجه‌لرینه کوره حق‌طاپولری ایچون معین اولان مدت کچمامش ایسه اولوقتده‌کی بدل مثل ایله آنلره تفویض اولنور .

﴿ طالب اولمدیغی‌حالده دیکر حق‌طاپو صاحبی اولوبده درجه‌سنه کوره معین اولان مدتی کچمامش آکا واکر ﴾ دیکر حق‌طاپو صاحبی ﴿ یوغیسه ویاخود اولوبده اسقاط حق ایدر ایسه ﴾ ویاخود درجه‌سنه کوره معین‌اولان مدت کچمش ایسه ﴿ بالمزایده طالبنه تفویض اولنور . ﴾ مزایده‌یه کیملرك حق اشتراکلری اولدیغی التمشنجی ماده شرحنده ایضاح اولنمشیدی .

مثلا درجه‌ده مقدم اولان کیمسه درت سنه کتم ایتدکدن صکره طاپوی مثل ایله طالب تفوض اولمدیغی حالده درجه‌ده آندن مؤخر اولان خلیط وشریکه ویریلور . فقط درجه‌ده مقدم اولانك مدت کتمی آلتی سنه‌یه بالغ اولمش ایسه آرتق خلیط وشریکك حق طاپوسی قالماز . چونکه معین اولان بش سنه مدت مرور ایلمش اولدی. واکر درجه‌ده مقدم اولان اسقاط حق ایلر ایسه درجه‌ده آندن صکره اولان حق طاپو اصحابنه

تكليف اولنور. شويله كه برنجی درجه‌ده اولان حق طاپو صاحبی اول اراضی‌يی آلتی آی كتم واخفا ايتـديكدن صـكره كندوسی طاپوی مثل ايله آلمغه طالب اولمديغی كبی درجه‌ده آندن مؤخر اولان خليط وشريك دخی اسقاط حق ايلر ايسه قريه اهاليسندن يره ضرورتی اولانلره ويريلور . وبو وجهله جمله‌سی استنكاف ايدرلر وياخود معين اولان مدت مرور ايلمش ايسـه بالمزايده طالبنه تفويض اولنور .

﴿واگر برمنوال محرر اون سنه‌دن اقل مدت فضولی ضبط وزراعت ايلديگی تحقق ايدن كيمسه اجانبدن ايسه اول اراضی يدندن آلنه‌رق اول زمانده‌كی طاپوی مثليله حق طاپو صاحبنه احاله قلنور.﴾ يعنی درجه‌سنه كوره معين اولان مدتی گچمامش اولور ايسه.

﴿ حق طاپو صاحبی يوغيسـه ﴾ ويا اولوبده ﴿ اسقاط حق ايدر ايسه﴾ وياخود درجه‌سنه كوره معين اولان مدتی مرور ايلمش ايسه ﴿بالمزايده طالبنه ويريلور.﴾

متن قانونده اون سـنه‌دن اقل دينلدی . زيرا اون سـنه تصرف ايدر ايسه حكمی مادهٔ آتيه‌ده بيان اولنيور .

﴿يتمش سكزنجی ماده . بر كيمسه اراضیٔ اميريه وموقوفه‌يی بلا نزاع﴾ يعنی حضور حاكمده اصولی دائره‌سنده دعوی وقوع بولمقسزين ﴿اون سنه زراعت و تصرف ايتمش اولور ايسه حق قراری ثابت اولوب كرك يدنده معمول به سند بولنسون وكرك

اصلا سند بولنمسون اول اراضی‌یه محلول نظریله باقلمیوب یدینه مجاناً ومجدداً طاپو سندی ویرلمك لازم کلور .) بو ماده‌دن منفهم اولدیغی اوزره اراضیٔ امیریه‌ده حق‌قرار اسباب تصرفدن بریدر تنقیح .

بناء علیه بر کیمسه یدنده بولنان اراضیٔ امیریه‌دن بر تارلا حقنده اراضی مأموری فلاندن محلول اولدیغی اول کیمسه‌دن ادعا واول کیمسه محلولیتی انکار ایله اون سنه‌دنبرو بلا نزاع تصرفنی اثبات ایدر ایسه اراضی مأمورینك دعواسی استماع اولنماز. واول کیمسه‌نك مجرد اون سنه بلا نزاع تصرفنی اثبات ایتمسی اراضی مأمورینك دعواسنك منع استماعنه کافی اولوب تفرغ وتفوض وانتقال کبی اسباب تصرفدن برینه استناد ایلمسنه حاجت یوقدره نته‌کیم یکرمنجی ماده شرحنده بیان اولنمشیدی . جهات تصرفیه‌یه کرك استناد ایتسون . انتقال، آخردن تفرغ ، یا اراضینك تفویض واحاله‌سنه مأذون اولنلردن تفوض جهتلرندن برجهت تصرفیه‌یه استناد ایتمك کبی. نته‌کیم طاپو سنداتی حقنده‌کی تعلیماتك سکزنجی بندنده بیان اولنیور . کرك ایتمسون . نته‌کیم بو ماده‌نك اطلاقندن منفهم اولیور . ایشته حق قرار یالکز اراضیٔ امیریه‌ده جاری اوله‌رق بوده اون سنه مدتله زراعت وتصرفله ثابت اوله‌جغی واورمانلر ایسه آچیلوب زرع ایدلمدکجه اراضیٔ امیریه نامی ویریلوبده کیمسه حق قرار ادعاسنده بولنه‌میه‌جغی حقنده فی ٢٧ ایلول سنه ٣٠٢ تاریخلو تذکرهٔ سامیه

اوزرینه فی ۲ تشرین ثانی سنه ٣٠٢ تاریخنده عدلیه نظارتندن محاکمه اجرای تبلیغات اولنمشدر. نته‌کیم فی محرم سنه ٣١٢ ده شو قرار اتخاذ اولنمشدر.

حق قراری متضمن اوله‌رق بعض قرا اهالیسی یدنده بولنان سندات حقنده اتخاذ اولنان قراردن بحثله بعض افاده‌یی وبعد ازین سندات مذکوره‌نك شدیداً منع اعطاسی لزومنی حاوی اورمان ومعادن وزراعت نظارت عالیه‌سندن وقوع بولان اشعار اوزرینه شورای دولت تنظیمات دائره‌سندن قلمه آلنوب مجلس مخصوص وکلاده مطالعه ایدیلن مضبطه‌ده درمیان اولندیغی وجهله جبال مباحه‌دن اولان اورمانلر دولته عائد بولندیغی جهتله بونلر ایچون کیمسه‌یه هیچ بر سببله حق قراردن بعدما سند ویرلمامسی مقرر اولوب افراد عهده‌سنده بولنان اورمانلره گلنجه بومقوله اورمانلر سائر اراضیٔ امیریه قبیلندن اولمسیله حقلرنده اراضی قانونی احکامنك جریانی طبیعی بولندیغندن اشبو اورمانلر ایچون حق قراردن سند ویرلمسنك منعی جائز اوله‌میه‌جغی کبی من القدیم بر قصبه وقریه‌یه متروك اولوب‌ده اهالینك احتیاجاتندن فضله بولنانلرك تصرفی ایچون افراد نامنه سند ویرلمسی مغایر قانون اوله‌جغنه بناءً بروجه محرر جبال مباحه‌دن بر محل ایچون هر نه نام ایله اولور ایسه اولسون کیمسه‌یه سند ویرلمامسی حقنده اولان قرارك اجراسنه اعتنا اولنمسی وافراد عهده‌سنده‌کی اورمانلر حقنده احکام قانونیه‌نك اجراسی وبروجه محرر قرا وقصباته

متروك بالطه‌لقلردن اهالینك احتیاجاتندن فضله بولنان مقداری ایچون هیچ بر سبب ونام ایله بر کیمسه‌یه سند ویرلمامسی واشبو احتیاجاتدن فضله بالطه‌لقلرك شمدیدن دولتجه تحت اداره‌یه آلنمسنه تشبث اولندیغی تقدیرده تعیین مقداری ایله صورت تفریقنجه مشکلات ویولسزلق وقوعیله اهالی طرفندن بر چوق شکایات حدوثی درکار اولدیغندن بو بابده بر قرار اتخاذینك میری اورمانلرینك بروجه مطلوب خریطه‌لرینك تنظیمنه تعلیقی واورمانلر حقنده اك زیاده آرانیله‌جق جهت بونلرك تخریبدن وقایه‌سی ماده‌سی اولمسیله بو یولده حرکته متجاسر اولانلر حقلرنده تعقیبات قانونیه اجراسنه اعتنا ایتدیرلمسی لازم کله‌جکی تذکر اولندیغی بیانیله معامله مقتضیه‌نك ایفاسی لازم کلنلره با تذکره سامیه اشعار بیورلمغله مقام عائدندن ایجاب ایدنلره بیلدیرلمشدر.

بو وجهله حق قرار ثابت اولان اراضیء امیریه ایچون مجدداً حق قراردن طاپو سندی اعطا قلنور.

بوراده‌کی اراضیء امیریه وموقوفه‌دن مقصود طاپو ایله تصرف اولنان اراضیء امیریه وموقوفه‌در.

بلا نزاع دیمك حضور حاکمده آخر طرفدن ادعا وقوع بولمقسزین دیمك اولدیغی بالاده بیان اولندی. بلا نزاع قیدندن دخی آکلاشیله‌جغی اوزره بر کیمسه‌نك یدنده‌کی اراضی محلول ادعاسیله طرف میریدن حضور حاکمده اول کیمسه‌دن ادعا

اولنوب انجق حکم وفصل ایدلمیه‌رك اون سنه تمادی ایتسه حق قراری ثابت اولماز . مرور زمانده اولدیغی کبی بونده حضور حاکمك غیریده اولان طلب وادعا معتبر دکلدر .

املاك ایله اوقاف صحیحه‌ده بو وجهله حق قرار اولمیوب بناء علیه برکیمسه یدنده بولنان عرصه ایچون بیت‌المال مأموری اراضیء امیریه‌دن اولدیغی دعوی ایلدیکی حالده اول کیمسه مأمورلرك بو دعواسنی انکار ایدرك اوتوز آلتی سنه‌دنبرو بلا نزاع تصرفمده‌در دیسه مدعینك دعواسی مندفع اولماز . بلکه ملکم اولوب اوتوز آلتی سنه‌دنبرو بلا نزاع متصرفم دیسه‌ده مدت مذکوره‌ده بلانزاع تصرفنی اثبات ایدر ایسه مدعینك دعواسی مندفع اولور . یکرمنجی ماده شرحنه باق .

«فقط اول اراضی محلول اولمش ایکن بغیر حق ضبط ایلمش اولدیغنی کندوسی اقرار واعتراف ایدرسه مرور زمانه اعتبار اولنمیوب اول اراضی طابوی مثلیله کندوسنه تکلیف اولنور.» بو کیمسه کرك اجانبدن اولسون کرك حق طابو اصحابندن اولسون وحق طابو اصحابندن اولدیغی تقدیرده درجه‌ده کرك مقدم اولسون کرك مؤخر اولسون . چونکه حق طابو اصحابنك حق طابولری ایچون معین اولان مدتك اك زیاده‌سی اون سنه‌دن اقل اولمقدر . «۵۹» ماده شرحنه باق .

«واکر قبول ایتمز ایسه بالمزایده طالبنه ویریلور .» بوقسه

مجرد اون سنه تصرف ایتمشدر دیه‌رك یدنده مجانا ابقا اولنه‌ماز. یکرمنجی ماده‌یه وشرحنه باق.

«یتمش طقوزنجی ماده، محلول اولان اراضیء امیریه وموقوفه‌یی سالف الذکر ایکی ماده‌ده بیـان اولندیغی وجهله فضولی ضبط وزراعت وحقوق اراضی‌یی تمامیله ادا وایفا ایدن کمسنه‌دن نقصـان ارض و یاخود اجر مثل تامیله برشی آلنه‌ماز.» نته‌کیم اشخاصك عهدهٔ تصرفنـده اولان اراضیـده دخی حکم بویله ایدوکی یکرمی برنجی ماده‌ده مرور ایلمش ایدی.

متن قانونده «برشی آلنه‌ماز» دیه مجهول صیغه‌سیله کتورلمسندن مستفاد اولورکه حق طاپو اصحابنك آلمغه حقی اولمدیغی کبی اراضی مأمورینك دخی آلمغه حقی یوقدر.

مثلا اجانبدن برکیمسه اراضیء محلوله‌یی اون سـنه‌دن اقل مدت ضبط و زراعت ایلدیکی تحقق ایدر ایسـه اول اراضی بالاسترداد حق طاپو اصحابنه ویرلدکده حق طاپو صاحبی نقصان ارض ویا اجر مثلی اول کیمسه‌دن طلب ایده‌میه‌جکی کبی اراضی مأموری دخی طلب ایده‌مز. فقـط عشر کبی حقوق اراضی جانب میریدن زراعت ایلیان کمسنه‌دن استحصال اولنور.

«سکسانجی ماده برکیمسه تصرفنده‌اولان ترلاسنی اکدکدن صکره حق انتقاله نائل‌ورثه‌سی اولمقسزین فوت‌اولوب مأموری اول ترلایی حق طاپو صاحبنه یاخود دیکرطالبنه احاله وتفویض ایلدیکی صورتده اول ترلاده بتمش اولان مزروعات متوفی

ومتوفانك تركه‌سندن معدود) وبناء عليه آندن ديونى ايفا ووصاياسى تنفيذ اولنه‌جغى كبى باقيسى دخى ورثهٔ شرعيه‌سنه على وجه الفرائض موروث (اولوب تارلايى الان كيمسه‌نك اول مزروعاتى قالديرتمغه وياخود اجرت ديو ورثه‌دن نسنه آلمغه حقى يوقدر.) تارلايى كركك انتقالا آلسون. مثلا بر كيمسه تارلايى زراعت ايتدكدنصكره فوت اولوب اوغلنك اوغلنك اوغلى وبرده برادرينى ترك ايتدكده تارلا برادرينه انتقال ايلديكى كبى اكين دخى درجهٔ ثانيه‌ده بولنان حفيده موروث اولوب حفيد اكينى اول تارلاده نهايتنه قدر ابقا ايده‌بيلور. وكركك طاپوى مثل ايله آلسون وكركك بالمزايده آلسون حكمده مساويدر.

«اكدكدن صكره» دنيليور. نطس ايدوب هنوز اكمدن وفات ايلمسندن احتراز اولنيور. شويله‌كه بر كيمسه تارلاسنى نطس ايدوب تخم اكمدن حق انتقاله نائل ورثه‌سى اولمقسزين فوت اولوب حق طاپو اصحابنه يا ديكر طالبنه احاله قلندقده متوفانك ورثه‌سنك تارلايى الان كمسنه‌دن نطس مقابلنده اجرت طلب ايده‌مزلر ويا اول نطسده كندولرى زرع ايتمك حقنه مالك اوله‌مازلر. چونكه نطس متقوم برمال دكلدر.

«تركه‌سندن معدوددر» دنيليور. چونكه مجله‌نك ۱۲۴۶ ماده‌سى حكمنجه بركيمسه‌نك نفسيچون اكديكى تخمك هردرلو حاصلاتى كندى مالى اولوب كمسنه طرفندن تعرض اولنه‌ماز. تخم كرك كندى مالى بولنسون كرك بشقه‌سنك تخمى صاحبنك

اذنی اولمقسزین اکمش بولنسون . بناء علیه تارلایی الآن کیمسه مزروعات دخی نم اولور دیه‌مز . قرق سکزنجی ماده‌یه متنا وشرحا باق .

«اول تارلاده بتمش» دینلیور بتمش تعبیری احترازی اولمیوب تخم اکدکدن صکره هنوز بتمدن فوت اولسه دخی حکم ینه بروجه مشروحدر .

«مزروعاتی قالدیرتمغه حقی یوقدر» دینلیور . یعنی قبل الادراك مزروعاتی قلع ایتدیرمکه ویاخود اکین ادراك ایدنجیه قدر مدتده‌کی اراضی اجرتی طلب ایتمکه صلاحیتی یوقدر . بو ماده‌ده حق انتقاله نائل ورثه‌سی اولمقسزین قیدی احترازی دکلدر . چونکه برکیمسه حق انتقاله نائل ورثه‌سنی ترك ایدرك فوت اولدقده مزروع تارلاسی اصحاب انتقالنه انتقال ایدوب اما اول مزروعات ورثهٔ شرعیه‌سنه موروث اولور .

مثلا بر کیمسه مزروع تارلاسنی ترك ایدرك فوت اولدقده بر قزینك قزی وبرده اوغلنك اوغلنك اوغلی قالسه مذکور تارلا قزینك قزینه انتقال ایدر اما اکین اوغلنك اوغلنك اوغلنه موروث اولورده اکین ادراك ایدنجه‌یه قدر اراضی اوزرنده ابقاسی لازم کلور . حالبوکه املاکده حکم بویله دکلدر . شویله‌که مجله‌نك ۲۶۷ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره اوزرنده اکین اولان ارض آخره صاتلدقده ارضك تسلیمنده اوزرنده‌کی اکینی بیچوب یاخود حیوانه یدیروبده ارضی تخلیه ایتمکه بایع

مجبور اولوب اکین هنوز ادراك ایتمدی دیو مذکور اکینی
بیچمکدن امتناع ایده‌مز .

(سقی وانبات ایله حاصل اولان اوت دخی مزروعات
مرقومه حکمنده‌در.) چونکه مجله‌نك ۱۲۴۱ ماده‌سنك ایکنجی
فقره‌سنده محرر اولدیغی اوزره برکیمسه‌نك تسببی ایله یعنی مثلا
اراضیسنی سقی ایتمك ویاخود اطرافنه خندق چویرمك کبی
بروجهله انبات ایچون اعداد وتهیئه ایلسه اول اراضیده حاصل
اولان نباتات کندوسنك مالی اولور . زیرا کندوسنك کسبی
اولوب کسب ایسه مکتسبك ملکیدر .

(اما متوفانك عملك مدخلیتی اولمقسزین خدایی نابت اولان
اوت ورثه‌یه انتقال ایلماز.) زیرا مجله‌نك سالف الذکر ۱۲۴۱
ماده‌نك فقرهٔ اولیسنده مذکور اولدیغی اوزره صاحبسز یرلرده
خدایی نابت اولان اوتلر مباح اولدیغی کبی برکیمسه‌نك ملکنده
سببیتی اولمقسزین خدایی نابت اولان اوتلر دخی مباحدر. یعنی
کیمسه‌نك مالکی دکلدر. خدایی نابت اوتلر دخی تارلا متصرفنك
مالی واتلافی موجب ضمان ایدوکنی ادعا ایدنلری بوماده تکذیب
ایلمکده‌در . چونکه ضمان ملکك فرعیدر . مجله‌نك ٤١٦
ماده‌سنه باق .

نته‌کیم اراضیٔ امیریه اوزرنده خدایی نابت آغاجلر ورثه‌یه
انتقال ایتمیه‌جکی کبی . یعنی برکیمسه فوت اولوب اصحاب انتقالدن
کیمسه‌سی اولمامغله صاحب ارض عهده‌سنده‌کی اراضیٔ امیریه‌یی

تفويض ایتمك قصد ایتدكده اول كیمسه‌نك ورثه‌سی اول اراضیده مورثمزك وقت تصرفنده خدایی نابت آغاجلر بزه موروثدر دیه‌مزلر .

«سكسان برنجی ماده . با طاپو تصرف اولنان اراضیء امیریه اوزرینه مأموری اذنیله مؤخراً ملك اشجار وكروم غرس اولنه‌رق اتخاذ قلنمش اولان باغ وباغچه‌نك واحداث اولنمش اولان ملك ابنیه‌نك صاحبی فوت اولدقده اول اشجار وكروم وابنیه متوفانك ورثه‌سنه املاك سائره كبی موروث اولدقدن صكره اشجار وكروم وابنیه یرلری ایچون تقدیر اولنان بدلدن یالكز رسم انتقال مثللو خرج آلنه‌رق اول اشجار وكروم وابنیه‌دن حصهٔ ارثیه‌لرینه كوره اول یرلر ورثه‌یه مجاناً تفویض قلنوب دفتر خانهٔ عامره‌ده اولان قیدلری بالتصحیح سند خاقانیسی تنظیم واعطا قلنور.»

متن قانونده مأموری اذنیله قیدی احترازی اولمیوب بلااذن غرس اولندیغی حالده ۲۵ ماده وجهله اوچ سنه‌یی تجاوز ایدوبده اول اشجاردن انتفاع درجه‌سنه كلمش اولمغله علی حاله تركی لازم كلانلر دخی حكمده بویله‌در .

رسم انتقال، طاپو نظامنامه‌سنك سكزنجی ماده‌سی موجبنجه اراضینك قیمت مخمنه‌سندن اوله‌رق اراضینك انتقال ایده‌جكی كیمسه‌دن یوزده بش غروش اوله‌رق آلنان خرج ایسه‌ده رسم

مذکور یوزده بر بچق تنزیل اولندیغی دردنجی ماده شرحنده بیان اولنمشیدی .

« حصهٔ ارثیه‌لرینه کوره » تعبیرندن مستفاد اولدیغی والتی طقوزنجی ماده‌ده‌کی « یاخود ملك ابنیه‌سی بولندیغی حالده اشجار یا ابنیه انتقال ایدن ورثه‌سنه کذلك سویا طاپوی مثلیله ویریلور » فقره‌سی شرحنده دخی ذکر اولندیغی اوزره بو ماده‌ده‌کی اراضی اوزرنده بولنان املاکه تابعدر . یعنی املاك مذکوره نه وجهله موروث اولور ایسه اراضی دخی او نسبتده انتقال ایدر . یوقسه بونده‌کی انتقال اراضی قانوننه تابع دکلدر .

مثلا بر کیمسه برباغ ترك ایدرك وفات ایتسه‌ده بر اوغلیله برده قزی بولنسه باغك ثلثانی اوغلنه وثلثی قزینه موروث اولدیغی کبی یری دخی ثلثانی اوغلنه و ثلثی قزینه انتقال ایدر . یوقسه اراضی قانونی وجهله سویا دکل .

کذلك بر کیمسه اوغلنك قزیله اوغلنك اوغلنك اوغلنی ترك ایتسه باغ مناصفة موروث اولدیغی کبی ارض میری دخی بووجهله انتقال ایدر . یوقسه اراضی قانونجه ایکنجی درجه‌ده‌کی حفید انتقالدن محروم اولمغله اراضینك کلیسی اوغلنك قزینه بالانتقال اوغلنك اوغلنك اوغلی محروم اولمسی لازم کلمز .

بو مسئله مجله‌نك ابتداء تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنه‌بیلور عبارهٔسنی ناطق اولان اللی دردنجی ماده‌یه متفرع عد اولنه‌بیلور .

اشبو ماده‌ده بیان اولنـان اشجار وکروم وابنیه‌نك اشغال ایتدیکی یرلر یعنی باغ وباغچه وابنیه‌نك بولندیغی محللر یعنی صپان کیر اولمیان مواضع اولوب اما چفتلك کبی ابنیه واشجاره تبعیتله تصرف اولنـان اراضیء مزروعه‌نك حکمی ٥٩ ماده‌ده مرور ایلدی .

مادهٔ قانونیه‌نك نهایتی «قیدلری بالتصحیح دردست بولنان سندلره هامش تحریر اولنور» عباره‌سی حکمسز اولوب طاپو سنداتی حقنده‌کی تعلیماتك اوچنجی بندی حکمنجه عتیق سـنده هامش یازلمق اصولی ترك اولنه‌رق الیوم مجدد سند اعطا قلنمق قاعده‌سی مرعی بولنمشدر .

(سکسان ایکنجی ماده، باطاپو تصرف اولنان ارض میری اوزرینـه احداث قلنمش اولان ملك دکرمن و آغیل وماندره وابنیهٔ سائره خراب اولوب اثر بنا قالمدقدن صکره اول ابنیه‌نك یری مستحق طـاپو اولور .) یعنی اراضیء خالیـه‌دن بر قطعه اوزرینه ملك دکرمن و آغیل وابنیهٔ سائره انشا ایچون بلا بدل برکیمسه‌یه اعطا قلنوبده اوده انشا ایتدکدن صکره حریق کبی بر سببدن طولایی بنادن وکروم واشجاردن دخی کوکاری هیچ بر اثر قالمسه مذکور ارض مستحق طاپو اولور. ابنیهٔ مذکوره کرك اول کیمسه‌نك یدنده ایکن محو اولسون کرك اول کیمسه آنی بشقه‌سنه صاتمقله بشقه‌سنك یدنده محو اولسون . چونکه بو اراضی ابنیه صاحبنه طاپو یعنی بدل معجل ایله تفویض اولنمامش

اولوب مجرد ابنیه انشا ایتمك اوزره بلا بدل اعطا قلنمشیدی .
وبوحالده ابنیه صاحبی مقاطعهٔ زمینی اعطا ایدرك عهدهٔ تصرفنده
ابقا ایدرم دیمکه حقی یوقدر . فقط صاحب ابنیه بو اراضی یی
تحت تصرفنده‌در دیه‌رك ومرور زماندن استفاده‌یه قیام ایدرك
مرور زمانك تحققی حالنده اعطادن امتناع ایده‌بیلور . اما ابنیه
ویا کروم واشجاردن اثر مثلا تللر وکوکلر بولندیغی اراضی یه
مداخله اولنماز . بلکه مقاطعه‌سی هر نه مقدار مبلغ ایسه جانب
میریدن آنك آلنمسی لازم کلور .

«ابنیه صاحبی طالب اولور ایسه آکا طالب اولمازایسه آخره
ویریلور.» یعنی ابنیه صاحبنك حق رجحانی اولوب طالب
اولور ایسه طاپوی مثلیله آکا ویرلمك لازم کلوب اولماز ایسه
بالمزایده آخره اعطا قلنور .

{ اصل }

«فقط بو مقوله یرلر مقدما ابویندن یا اولاددن انتقال
ایدوب ویاخود . . . الخ»

{ معدل }

« فقط بو مقوله یرلر مقدما ابویندن یا جد وجده‌دن یا
اولاددن ویاخود قرنداشدن ویاخود زوج ویا زوجه‌دن انتقال
ایدوب ویاخود سائر صورتله ابنیه صاحبنك عهدهٔ تصرفنده
بولنوبده اجارهٔ مقطوعه‌سی جانب میری یه ادا اولنمقده ایسه اول

یرلر ابنیه صاحبندن آلنماز وتصرفنه ممانعت قلنماز .» یعنی اول
اراضی مورثندن کندوسنه انتقال ایلمش ویاخود محلول اولوبده
بدل معجل اعطاسیله جانب میریدن تفوض ایتمش ویاخود بروجه
بالا متصرف اولنلردن بدل مقابلنده ویاخود مجانا تفرغ ویاخود
موات ایکن اذن سلطانی ایله احیا ایلمش ویاخود اون سنه بلا
نزاع تصرفله حق قراری ثابت اولمش ایسه خراب اولان ابنیه یری
ایچون تقدیر ابدیلان اجارهٔ مقطوعه‌سی جانب میریه ادا ویاخود
بر معتاد زراعت وحراثت ایله عشر شرعیسی اعطا اولنمقده
ایسه تصرفنه ممانعت اولنماز. یعنی بو حالده مستحق طاپو اولماز.
وصاحبی استر ایسه تکرار ابنیه احداث وباغ وباغچه اتخاذ ایده -
بیلور .

«سکسان اوچنجی ماده، باطاپو تصرف اولنان ارض میری
اوزرینه ملك اشجار وکروم غرس اولنه‌رق اتخاذ قلنمش اولان
باغ وباغچه‌نك اشجار وکرومی قوریوب ویا قلع اولنوب اشجار
وکرومدن بر کونه اثر قالمدقدنصکره اول اشجار و کروم یری
مستحق طاپو اولور.» یعنی طاپوایله تصرف اولنان ارض میری
مأموری طرفندن باغ و باغچه اتخاذ ایدلمك اوزره بر کیمسه‌یه
بلابدل اعطا قلنوبده اوده اولوجهله ملك کروم واشجار غرس
ایدرك باغ وباغچه اتخاذ ایتمشیکن اشجار وکروم مذکوره‌دن اثر
قالمسه ارض مستحق طاپو اولور . اراضیٔ مذکوره کرك اول
کیمسه یدنده بولنسون کرك آخر کمسنه‌یه صاتمش اولمغله اوکمسنه

يدنده بولنسون . وقسه اول كيمسه يا او كمسنه ارض ميرى
اوزرنده‌كى كروم واشجار مالكارى اولديغى كبى اراضى دخى
آكا تابع اولمغله تصرفلرنده قاله‌جغى ادعاسنى ايده‌مزلر. ولوكه
مقاطعه‌سنى ويرمكه راضى اوله‌لر . چونكه مادهٔ آنفه شرحنده
ذكر اولنديغى اوزره اراضىٔ مذكوره كروم واشجار صاحبنه
طابوى مثليله تفويض اولنمش اولميوب يالكز غرس كروم واشجار
ايله انتفاع ايلمك وجانب ميرى يه باغ وباغچه‌نك حاصلاتندن
عشر شرعيسى ويرمك اوزره اعطا قلنمشدر . مبنا انه يكون
عارية والاعارة غير لازمة جامع الاجارتين.

جامع الاجارتنده مذكور شو مسئلهٔ آتيه بوكا مبنيدر «زيد يرى
ارض ميرى واشجارى ملكى اولان باغچه‌سنك اشجارنى قطع
ايدوب يرنى زراعت ايدوب تارلا ايلسه حالا صاحب ارض زيد
اول باغچه‌يه مالك اولدقده يرنى صاحب ارضدن تفوض ايتمش
اوليجق يرنى طابو ايله ويرمكه قادر اولورمى الجواب اولور »
لكن بو مادده متصرف حق قرار يا مرور زماندن استفاده‌يه
قيام ايتسه نظر اعتباره آلنه‌جغى دركاردر .

« اشجار وكروم صاحبلرى طالب اولورلر ايسه آنلره طالب
اولمزلر ايسه آخره ويريلور . » يعنى كروم واشجار صاحبنك
طابوى مثليله آلمقده حق رجحانى واردر . فقط طالب اولمز
ايسه جبر اولنه‌ميه‌جغى جهتله بالمزايده آخره ويريلور .

{ اصل }

﴿فقط بومقوله یرلر مقدما ابویندن یاخود اولاددن انتقال ایتمش ویاخود الخ﴾

{ معدل }

﴿ فقط بو مقوله یرلر مقدما ابویندن ویا جد وجده‌دن یا اولاددن ویا قرنداش ویا زوج یازوجه‌دن انتقال ایتمش ویاخود سائر صورتله اشجاروکروم صاحبلرینك مقدما عهدهٔ تصرفلرنده بولنمش ایسه اول یرلر متصرفلری بدلرندن آلنماز وتصرفلرینه ممانعت اولنماز.﴾ چونکه بوحالده متصرفی بربدل مقابلنده تفوض ایتمش اوله‌جغندن تکرار مطالبهٔ بدله محل قالماز. مکرکه تعطیل ایلمسیله مستحق طابو اوله . اوحالده ٦٨ ماده وجهله معامله ایدیلور .

متن قانونده ویاسائر صورتله دینلمشدر. بر کیمسه‌دن اذن صاحب ارضله تفرغ ایلمسی ویاخود کذلك اذن صاحب ارضله مواتی احیا ایتمسی ویاخود بر اراضی اون سنه بلا نزاع تصرف ایتمش بولنمغله حق قراری ثابت اولمش اولمسی کبی . نته‌کیم مادهٔ آنفه شرحنده دخی بیان اولنمشیدی .

﴿ سکسان دردنجی ماده ، با طاپو تصرف اولنان پایلاق وقشلاغه موسمنده بلاعذر اوچ سنه علی‌التوالی چقلماز ورسمی ویرلماز ایسه مستحق طاپو اولور ﴾ ده طاپوی مثلیله متصرف

سابقنه تفویض اولنور . المقدن استنكاف ایدرسه بالمزایده طالبنه تفویض قلنور . بو ماده شرحی ایچون آلتمش سكزنجی ماده شرحنه مراجعت اولنه .

متن قانونده باطاپوی قیدی احترازیدر. چونكه یوز برنجی ماده‌ده مذكور اولدیغی اوزره بر قریه یا قرای متعدده اهالیسنه مخصوص اولان یایلاق وقشلاق طاپو ایله تصرف اولنمیه‌جغی كبی آنلر اوچ سنه تعطیل ایله مستحق طاپو اولمازلر . زیرا بونلرده قریه اهالیسندن صغیر وكبیر وعاقل ومجنونك حقلری واردر . ٧٦ ماده‌یه باق .

سالف الذكر ٦٨ ماده شرحنده ویریلان ایضاحاتدن دخی مستفاد اوله‌جغی اوزره مستحق طاپو اولمسنی موجب اولان سبب منافع میریه‌نك ضیاعدن محافظه‌سی اولدیغنه كوره اوچ سنه علی التوالی چیقلمیوب فقط رسم میریسی ویریلور ایسه مستحق طاپو اولماق لازم كلور . نته كیم متن قانونده چقلمـاز ورسم میری ویرلماز دیو مجهول صیغه‌سیله كتورلمه‌سندن اكلاشیلور كه متصرفندن بشقه‌سی اجارة یاعارة یاخود فضولا وغصبا چیقوبده رسم میریسنی ویرسه مستحق طاپو اولماز .

(سكسان بشنجی ماده. باطاپو تصرف اولنان وقدیمی عشر محصـول آلنه كلان چایر بلا عذر اوچ سـنه علی التوالی اوتی بچلمیوب وعشری ویرلمیوبده تعطیل اولنور ایسه مستحق طاپو اولنور.) بناء علیه طاپوی مثلیله متصرف سابقنه تكلیف اولنوب

طالب اولمز ایسه بالمزایده طالبنه ویریلور . بو ماده دخی مادهٔ آنفه کبی آلتمش سکزنجی ماده‌نك فروعاتی متابه‌سنده‌در . اما اوتی بیچیلوب رسمی ویرلدکجه مستحق طاپو اولماز. اوتی بیچوب رسمی ویرن کرك متصرفی اولسون کرك متصرفندن مستأجر ومستعیر اولسون وکرك فضولا وغصبا دیکر براجنبی بولنسون. یعنی بو احوالده مستحق طاپو اولماز .

استیجار استهلاك الاعیان اوزرینه وارد اوله‌میه‌جغنه بناء بچمك ایچون چایرك اجاره‌سی جائز دکل ایکن شرحا تعمیم مذکور صحیح اولماز دیو سؤال ایرادینه محل یوقدر. چونکه چایری آنده حیوانلری اقامه ایتمك و یاخود چادر رکز ایتمك اوزره استیجار کبی عقد اجاره منافع اوزرینه ایراد ایله برابر اوتی اباحه ایتمك مثللو مسئلهٔ شرعیه‌سنه توفیق اولنمق ممکندر .

٧٦ ماده‌ده مذکور اولدیغی وجهله بو مثللو چایرلر صغیر وصغیره ومجنون ومجنونه ومعتوه ومعتوهه‌نك عهدهٔ تصرفنده بولنور ایسه بوکبی تعطیل ایله مستحق طاپو اولماز .

﴿سکسان آلتنجی ماده . حق طاپو اصحابندن بری حق طاپوسی اولدیغی اراضی‌یی طاپوی مثلیله تفوض ایده‌جك اولدیغی صورتده اجانبدن دیکر کمسنه طاپوی مثل اوزرینه ضم ایله تفوضه طالب اولورسه آکا اعتبار اولنماز . ﴾ اللی طقوزنجی ماده‌ده مصرح اولدیغی اوزره طاپوی مثل محلول یرك مقدار ودونمی وحدودینی وحسب الموقع قوهٔ نابته‌سنه کوره شرف واعتبارینی بیلور بیغرض

ارباب وقوفك تقدير ايلدكلرى بدلدر . اشبو بدل معين اوزرينه اجانبدن برى ضم ايده‌جك اولسه بو ضمه اعتبار اولنه‌رق اول اجنبي‌يه ويريلەمز . اجانبدن مقصود حق طاپوسى اولميان كمسنه‌در كرك اصلا حق طاپوسى اولمسون كرك حق طاپوسى وار ايسه‌ده درجه‌سى مؤخر اولسون .

مثلا براراضيده برنجى درجه‌ده بر كيمسه‌نك وايكنجى درجه‌ده ديكر كمسنه‌نك حق طاپوسى بولنمغله اول ارض ايچون ارباب وقوف يوز ليره طاپوى مثل تقدير ايدوب اول كيمسه يوز ليره ويروب آلمق استديكى حالده اوكمسنه يوز اللى ليره ويره‌رك تفوضى قصد ايتسه اول اراضى‌يى مأمورى يوز ليره بدل ايله اول كيمسه‌يه ويرمكه مجبوردر . اول كيمسه‌دن يوز ليره‌دن فضله استيه‌ميه‌جكى كبى اراضى‌يى اوكمسنه‌يه دخى يوز اللى ليره‌يه ويرمكه صلاحيتى يوقدر . ويرر ايسه مدت قانونيه‌سى ظرفنده حق طاپو صاحبنك دعوايه وطاپوى مثل ايله آلمغه حقى واردر .

اشبو حق طاپو اراضئ اميريه ايله موقوفه‌يه مخصوص اولوب يوقسه املاك ايله اوقاعده جارى اولماز . مثلا ايكى كيمسه بيننده مشترك ملك عقار صاحبلرندن برى بلا وارث ولا وصيت فوت اولدقده متوفانك حصه‌سى بيت الماله قالوب بيت المال طرفندن آخره بيع اولنور . بر حيات بولنان شريك ، خليط وشريك اولديغى جهتله بدل مثليله آلورم ديه‌مز . بلكه لدى المزايده

مشتری عهده‌سنه قاچ غروشه تقرر ایدرسه بدل مذکور ایله بالشفعه آله بیلور .

کذلك ایکی کیمسه بالاجارتین بر وقف عقاره شایعا ومشترکا متصرفلر ایکن آنلردن بریسی اصحاب انتقالدن کمسنه‌سی اولمدیغی حالده وفات ایدوب اول عقاردن حصه‌سی محلول اولدقده متولی حصهٔ محلوله‌یی معجلهٔ مثلیه‌سیله آخره تفویض ایلسه دیکر حصه‌دار مجرد شریك اولمغله متفوضك ویرمش اولدیغی بدل ایله ویا بدل مثلیله متفوضدن بلا رضا آله‌ماز . فقط ایراد نوعندن اولمیان اجارتینلو وقف منازل ومساکنده حصهٔ محلوله حصه‌داری طالب ایکن دیکره تفویض اولنمامق وحصه‌داره بعض کونه تنزیلات اجرا ایدلمك نظام مخصوص اقتضاسندندر .

« سکسان یدنجی ماده . محلول اولان اراضئ امیریه وموقوفه بالمزایده بدل مثل مقرریله برکیمسه‌یه تفویض واحاله قلندقدن صکره زیاده بها ویرر ظهور ایدر ایسه هنوز سند ویرلمدی » یاخود زیاده بدل ایله طالب ظهور ایتدی « دیو اول کیمسه‌یه مداخله اولنماز وتفوض ایلمش اولدیغی اراضی یدندن آلنماز . » نته‌کیم اشخاصك فراغنده دخی حکم بویله ایدوکی ۳۷ ماده‌ده مرور ایتدی .

« بدل مثل مقرریله » دینیلور . بدل مثلندن زیاده بدل ایله تفویضده دخی حکم بروجه مشروح اولوب اما بدل مثلندن نقصان تفویضك حکمی فقرهٔ آتیه‌ده کلیور .

« يدندن آلنمازه » دينيلور . چونكه فراغ مذكور لازم اولمغله طرفيندن رجوع اولنه‌ماز .

متن قانونده‌كی بدل مثل تعبيرندن دخی مستفاد اولديغی اوزره اراضیٔ محلوله‌لدی المزايده بدل مثل بولمدقجه مجرد رغباتك انقطاعيله يعنی زياده پی سورن بولنمامسيله بدل مثل تعين ايتمز . بناءً عليه بر محلول اراضی بالمزايده آخره تفويض اولندقدن صكره تفويض مذكورده غبن فاحش اولديغی ادعا اولنه‌بيلوب مجرد برقاعده مزايده اولنمسی غبن فاحش ادعاسنی منع ايده‌مز .

(فقط اراضیٔ محلوله بركيمسه‌يه تفويض اولندقدن صكره طابوی مثلندن نقصان فاحش ايله تفويض اولنديغی ظاهر ومتحقق اولور ايسه تفويض تاريخندن اعتباراً اون سنه ايچنده اول اراضينك حين تفويضنده‌كی طابوی مثلی اول كيمسه‌يه) تفويض ايدن اراضی مأموری طرفندن ياخود مقامنه كلان ديكر مأمور جانبندن (تكميل ايتديريلوب تكميل ايتمز ايسه مقدما ويرمش اولديغی آقچه كندوسنه رد اولنه‌رق اول اراضی طالبنه احاله قلنور .)

فصل ثانی عنوانی شرحنده بيان اولنديغی اوزره فراغ وتفويض اجاره معناسنده اولوب مال بيت المالك اجاره‌سنده بدل اجاره‌نك اجرمثل اولمسی شرط اولوب اجرمثلندن نقصان فاحش ايله ايجار اولنسه اجاره فاسد اولور . ومستأجر اوزرينه اجرمثلك اكمالی لازم كلور . بوصورتده مستأجر يعنی متفوض

طاپوی مثلی تکمیل ایتدکده یدندن آلنه‌ماز . زیرا مستأجر اول زیاده‌یه راضی اولنجه دیگرلرندن اولی اولور . بناءً علیه اول کیمسه اول تارلالرك طاپوی مثلنی تکمیل ایدرکن صاحب ارض اول کیمسه‌نك اذنسز اول تارلالری اول کیمسه‌دن آلوب دیگر برکمسنه‌یه تفویض ایلسه اول کیمسه طاپوی مثلنی تکمیل ایدوب اول تارلالری اوکمسنه‌دن ضبط ایده‌بیلور جامع الاجارتین .

مجله‌نك ۳۵٦ ماده‌سنده وکذلك اشبو قانونك ۱۱۹ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره غبن فاحش دعواسی استماع ایچون تغریر لازم اولوب بدون التغریر دعوای مذکوره مسموعه اولماز . فقط مجله‌نك مادهٔ مذکوره‌سنك فقرهٔ اخیره‌سنده مسطور اولدیغی اوزره مال بیت المالده بلاتغریر اولسه دخی غبن فاحش دعواسی استماع اولنور . بناءً علیه بوماده‌ده — ۱۱۹ ماده‌ده اولدیغی وجهله — تغریر لفظی کتورلمامش واشبو نقصان فاحش بلا تغریر اولسه دخی ینه اکمال ایتدیریله‌جکنه یاخود الندن استرداد اولنه‌جغنه اشارت قلنمشدر .

بوصورتده اراضی مأموری محلول بر تارلایی آخره تفویض وتسلیم ایتدکدن صکره اراضی مأموری اول یرك اجر مثلی نقصان فاحش ایله ناقصدر دیدیکی حالده متفوض تام اجر مثلدر دیسه اراضی مأموری مدعاسنی وقوف تاملری اولوب بیغرض اولان کسانك شهادتلریله اثبات ایدیجك طاپوی مثلی اکمال ایتدیرمکه قادر اولور جامع الاجارتین .

واقعا اراضی مأموری بونی بدل معین ایله احاله ایتدکدن صکره نقصان بدل ادعاسیله استرداده قیامی کندی طرفندن تمام اولان شیئك نقضنه سعی مستلزم اولدیغی جهتله مجله‌نك ۱۰۰ ماده‌سنه مبنی قبول ایدلمامك لازم کلورایسه‌ده اراضی مأمورینك بیت الماله عائد تصرفاتی عمومه عائد اموالده تصرف دیمك اولوب مجله‌نك ٥٨ ماده‌سنه مبنی تصرف مذکورده مصلحتك وجودینه متوقفدر . نقصان فاحش ایله تفویضده مصلحت یعنی منفعت بولنمیوب بلکه مضرت بولنمغله معتبر دکلدر . بناءً علیه بو وجهله نقصان فاحش ایله اولان تفویض صحیح اولماز یعنی اجارهٔ املاکه قیاسا غیر صحیح اولور .

فقط متن قانونده نقصانك فاحش وصفیله توصیف ایدلمسندن مستفاد اولورکه نقصان غیرفاحشك اکمالی لازم کلمز .

اراضیٔ امیریه عقاردن ایدوکنه ومجله‌نك ١٦٥ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره غبن فاحش عقارده خمس مقداری یا دها زیاده آلدانمق بولندیغنه بناءً مثلا بدل مثلی اون ایکی لیره اولان براراضی اون لیره‌یه تفویض ایدلدکده نقصان فاحش ایله تفویض ایدلمش اولور . اما مذکور اراضی اون بر لیره‌یه تفویض قلنسه نقصان فاحش عد اولنماز . وبناء علیه بونك اکمالی لازم کلمیه‌جکی کبی اکمال ایتمدی بهانه‌سیله اراضی یدندن دخی آلنه‌ماز .

متن قانونده « رد اولنه‌رق » تعبیرندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره پاره‌سی اول باول کندوسنه رد اولنمدقجه اراضی یدندن

نزع اولنـمماز . بو حالده اراضی مأموری نقصـان فاحش ایله احاله اولندیغنی دعوی ومتفوض بدل مثلیله احاله قلندیغنی درمیان ایله نقصان فاحشی انکار ایتسـه نقصان فاحش بینه‌سی ترجیح اولنور .

(واکر تفوض تاریخندن اعتباراً اون سنه کچمش ایسـه اول کیمسـه‌یه تعرض اولنماز.) یعنی طـاپوی مثلنه ابلاغ ایت دینیـله‌مز . (وتفوض ایلدیکی اراضی یدندن آلنماز .) یعنی طـاپوی مثلنـه اکمال ایتمدی دیه مقدما ویرمش اولدیغی بدل کندوسـنه رد اولنه‌رق اراضی یدندن نزع اولنماز . زیرا حق قراری ثابت اولدی.

تفصیلات آنفه‌دن آکلاشیلیور که بو ایکی فقرهٔ قانونیـه‌ده اولـکیسی طـاپوی مثلنه عدم ابلاغه ایکنجیسی عدم نزعه دائردر .

ایشته اون سـنه مرورندن صکره .بو وجهـله متفوضدن نقصان فاحش ادعا اولنـدیغی واوده انکار ایلدیکی تقدیرده بو ادعا مسموع اولمیوب شـاهد استماع اولنه‌ماز ایسـه‌ده متفوض نقصـان فاحش ایله تفوضی اقرار واعتراف ایتـدیکی صورتده دعوای مذکوره یتمش سکزنجی ماده‌نك فقرهٔ ثانیه‌سـنه قیاساً استماع اولنورمی؟ بیت المـاله عائد مالك غبن فاحش ایله بیعی باطل اولوب مشتریسـنه ملك افاده ایتمیـه‌جکی کبی بو وجهله اراضیٔ امیریه‌نك غبن فاحش ایله تفویضی باطل اوله‌رق متفوضه

حق تصرف اثبات ایتمامك لازم کلوب بو حالده بروجه مذکور متفوضك غبن فاحشی اقراری تقدیرنده دعوای مذکوره‌نك جواز استماعنه حکم ایتمك ایچون وجه اولور .

نته‌کیم بو فقرات قانونیه مطلق اولوب مطلقك اطلاقی اوزره ابقاسی مجله‌نك ٦٤ ماده‌سی احکامندن ایدوکنه نظراً متفوضك غبن فاحش ایله تفوضنی اقراری تقدیرنده بیله استماع اولنمامسی ایچون دخی سبب بولنور .

(وبویله اراضیٔ محلوله حق طاپو اصحابندن بر کیمسه‌یه طاپوی مثلیله تفویض قلندقدن صکره دخی حکم بووجهله‌در .)
شویله که محلول اولان اراضیٔ میریه وموقوفه حق طاپو اصحابندن برکیمسه‌یه طاپوی مثلیله تفویض قلندقدن صکره زیاده بها ویرر ظهور ایدرسه هنوز سند ویرلمدی دیو اول کیمسه‌یه مداخله اولنماز . وتفوض ایلمش اولدیغی اراضی یدندن آلنماز .

فقط اراضیٔ محلوله طاپو اصحابندن بر کیمسه‌یه تفویض اولندقدن صکره طاپوی مثلندن نقصان فاحش ایله تفویض اولندیغی ظاهر ومتحقق اولور ایسه تفویض تاریخندن اعتباراً اون سنه ایچنده اول اراضینك حین تفویضنده‌کی طاپوی مثلی اول کیمسه‌یه تکمیل ایتدیریلوب تکمیل ایتمز ایسه مقدما ویرمش اولدیغی اقچه کندوسنه رد اولنه‌رق اول اراضی طالبنه احاله قلنور . واکر تفوض تاریخندن اعتباراً اون سنه‌کچمش ایسه اول کیمسه‌یه تعرض اولنماز . وتفوض ایلدیکی اراضی یدندن آلنماز .

«سکسان سکزنجی ماده . بر قضاده طاپو مأموری اولان کیمسه محلول ومستحق طاپو» ویا موات «اولاناراضی‌یی زمان مأموریتنده تفوض ایده‌میه‌جکی کبی کرك اولادینه وکرك ار وقز قرنداشنه وبابا وآناسنه وزوجه‌سنه وکوله وجاریه‌سنه وتبعه‌سنه تفویض ایده‌ماز.»

کندوسی تفوض ایده‌ماز. چونکه طاپو مأموری بیت الماله عائد اولان اراضیٔ امیریه‌نك فراغنه طرف سلطانیدن وکیل ولوب وکیل ایسه مجله‌نك ۱٤۹۶ ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهله مؤکلنك مالنی کندوسی ایچون ایسه صحیح اولماز. زیرا برکیمسه هم بایع همده مشتری اوله‌ماز. بو صورتده اراضی مأموری محلول اولان بر قطعه اراضی‌یی نفسی ایچون آلیقویوبده اوزرینه چفتلك بنا ایلسه جائز اولماز جامع الاجارتین . بو ممنوعیتدن مقصد سوء استعمال وقوعنه میدان براقلمامق خصوصی اولوب بو مقصد قانونی دفتر خاقانی مأمورلرینك معیتلرنده بولنان کاتبلریله رفیقلری حقنده‌ده موجود اولدیغندن آنلرك دخی مأموریتلری داخلنده اراضیٔ محلوله تفوضندن ممنوع طوتلملری شورای دولت تنظیمات دائره‌سندن با مضبطه افاده اولنمشدر . نته‌کیم متصرفلر ایله اولاد واقاربنك دخی بالمزایده صاتیله‌جق املاك واراضی‌یه پی سورملری منع ایدلمشدر.

فقط طاپو مأموری محلول اولان اراضی‌یی بدل مثل ایله اصولی دائره‌سنده آخر کمسنه‌یه تفویض ایتدکدن صکره او

كيمسنه‌دن ديكر قضانك طاپو مأموری معرفتيله تفويض ايده‌بيلور.
چونكه بو حالده هم فارغ له همده مفروغ اولمش اولماز.

لكن بر قضا طاپو مأموری ديكر قضا طـاپو مأمورينك
تفويضيله دخی اراضیٔ محلوله‌يی تفويض ايده‌ميه‌جكی بو فقره‌نك
اطلاقندن آكلاشيلور. كرچه بو تقديرده بر كيمسه‌نك هم فارغ
همده مفروغ له اولمق محذوری يوق ايسه‌ده شائبهٔ تهمت واردر.

« اولادينه . . » تفويض ايده‌مز. چونكه طـاپو مأموری
وكيل بالبيع منزله‌سنده اولوب بو وكيل ايسه مجله‌نك ١٤٩٧
ماده‌سنده محرر اولديغی اوزره كندو لهنده شهـادتلری جائز
اولميانلره موكلك مالنی صاتەمز. ايشته اولاد واحفاد و آباء يعنی
پدر وده‌ده‌لر وامهات يعنی آنا ونينه‌لرك وزوجه‌سنك وكذلك
كوله وجاريه‌سنك كندو لهنده شهـادتلری جائز اولمديغی كبی
بونلره اراضیٔ محلوله‌يی تفويض ايتمسی دخی جائز اولماز.

تفصيلات آنفه‌دن مستفاد اولوركه اولاد تعبيری اولاد
صلبيه واحفاده عام اولديغی كبی بابا و آنا تعبيری مشـال اولوب
اصولك كليسی دخی حكمده بويله‌در.

قانونده تبعه‌سنه دخی تفويض ايده‌ميه‌جكی مصرح اولوب
تبعه‌دن مقصود اوشاق كبی اجير خاصدر.

انجق مجله‌نك سالف الذكر ١٤٩٧ ماده‌سنده وكيل بالبيع
موكلك مالنی لهنده شهادتی جائز اولميانلره ذكرندن زياده فيئاتله
صاتيله‌بيله‌جكی محرر اولمسنه كوره طاپو مأموری دخی بونلره

محلول اراضی‌یی طابوی مثلندن زیاده‌یه تفویض ایتدکده تفویض مذکورك معتبر اوله‌جغی استنتاج اولنورکه تنقیح حامدیده دخی لصاحب الارض المحلولة ان یعطیها لابنه اوزوجته بزیادة علی‌مثل الطـابو وذلك صحیح معتبر دیو مذکور بولنـدیغی کبی جامع الاجارتینده دخی بوکا دائر بعض‌فتوالر بولنمشدرکه بریسی‌بروجه زیر نقل اولندی :

« زید سپاهینك تیماری قریه‌سنك ملتزمی وصوباشیسی‌اولوب محلوللری تفویضه مأذون اولان عمرو اول قریه‌ده محلول‌اولان تارلالری طابوی مثلندن زیاده ایله اوغلی بکره تفویض ایلسـه حالا زید بن عمروك تفویضنی طوتمـام دیوب اول تارلالری بکردن آلوب آخره تفویضه قادر اولورمی الجواب اولماز. »

لکن قانونده ممنوعیت مطلق‌اوله‌رق ذکراولندیغنه‌ومطلقك اطلاقی اوزره اجراسی مجله‌نك ٦٤ ماده‌سی احکامندن بولندیغنه واراضی حقنده مشایخ اسلامیه طرفندن اولجه ویرلمش اولان بو کبی فتوالر ایله عمل اولنـه‌میه‌جغی قانونك خاتمه‌سـنده مسطور ایدوکنه بناء طـابوی مثلندن فضله ایله اولسـه دخی تفویض مذکور معتبر اولمامسی لازم کلور .

ار وقز قرنداشـنك کندو لهنده شهادت شرعیه‌لری جائز ایسه‌ده قانون شائبهٔ محابتدن طولایی بونلره تفویضی دخی منع ایلمشدر .

ار وقز قرنداش مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسـندن مستفاد

اولورکه کرك لابوین اولسون کرك لاب یالام اولسون حکمی بردر. فقط ار وقز قرنداشك اولادینه یا زوجلرینه تفویض ایده‌بیلور، چونکه بونلره یعنی ار وقز قرنداشه عدم تفویض علی خلاف القیاس اوله‌رق قانون ایله ثابت اولمش اولدیغی جهتله مجله‌نك اون بشنجی ماده‌سنه بناء سائر مقیس علیه اولماز.

معلوم اولملیدرکه بوماده‌ده مذکور اولان اولاد وسائره‌دن مقصود نسبا اولان اولاددر. اما رضاعا یا مصاهرة اولان اولاد وسائره‌یه تفویض ممنوع دکلدر. مثلا بر قضا طابو مأموری محلول ومستحق طابو اولان اراضی‌یی سوت اوغلنه یا اوکی اولادینه اصولی دائره‌سنده تفویض ایده‌بیلور. وبرده بر کیمسه جانبندن اراضیٔ مامورینك سالف الذکراقرباسنه بدل مقابله‌سنده یا مجانا اراضی فراغ اولندقده اذن و رخصت ویرمسی ممنوع دکلدر. زیرا بونده تهمت یوقدر.

{ اصل }

《 فقط پدر و والده‌سندن یا اولادندن منتقل اراضی‌یه متصرف اولور.》

{ معدل }

《فقط پدر ووالده‌سندن ویا جد وجده‌سندن یا اولادندن ویا قرنداشندن ویا زوجه‌سندن منتقل اراضی‌یه متصرف اولور 》

چونکه بو انتقالده برکونه غرض وصحابت شائبه‌سی تصور ایدیله‌مز . وبونده سوء استعمال بولنه‌ماز .

﴿وحق طاپو اصحابندن ایسه دیکر قضانك طاپو مأموری معرفتیله اصولی اوزره اراضی تفوض ایده‌بیلور.﴾

اصولی اوزره تعبیرندن دخی آکلاشیله‌جغی اوزره اشبو تفوضده طاپوی مثلك جانب میری‌یه ویرلمسی شرطدر. طاپوی مثل ویرلمسه تفوض صحیح اولمیه‌جغی کبی ویریلان بدل طاپوی مثلندن نقصان فاحش اولسه صحیح اولماز . بوصورتده ۸۷ ماده شرحنده بیان اولندیغی وجهله طاپوی مثل اکمال ایتدیریلوب ایتمدیکی صورتده مقدما ویردیکی بدل کندوسنه رد اولنه‌رق دیکرینه بدل مثل ایله تفویض اونور .

معلوم اولملیدرکه هرقضانك طاپو مأموری کندی حدودی داخلنده‌کی اراضی‌یی تفویض ایده‌بیلوب دیکر قضانك حدودی داخلنده‌کی اراضی‌یی تفویض ایده‌مز ایسه‌ده بو ماده‌ده مساعدهٔ مخصوصه ویرلمشدر .

﴿سکسان طقوزنجی ماده یری ارض میری وبناسی برجهته وقف اولان ابنیه خراب اولوب اثر بنا قالمدقدن صکره متولی تعمیر ایتمیوب﴾ یعنی مجدداً ابنیه انشا ایلمیوب کرك وقفك مالی اولمدیغندن طولایی انشا ایتمسون کرك مالی وار ایسه‌ده تهاونا وتکاسلا انشا ایلمسون ﴿ اجارهٔ زمینی دخی جانب میری‌یه ادا ایتمدیکی حالده اول یرلر متولی یدندن آلنه‌رق طالبنه ویریلور.﴾

بو عدم ادا ایچون بو ماده‌ده بر مدت تعیین ایدلمیوب یعنی ایکی یا اوچ سنه دیو بر مدت تخصیص ایدلمدیکی جهتله ٦٨ ماده‌ده محرر اولدیغی وجهله علی التوالی اوچ سنه اولمسی شرط اولمدیغی آکلاشیلور .

متن قانونده اثر بنا قالمدقدن صکره دینیلیور . زیرا اثر بنا موجود ایکن آخره ویریله‌میوب جانب میری ایچون اجارهٔ زمینی نه ایسه آنک آلنمسی لازم کلور .

(واکر متولی تعمیر ایدر) وبناء علیه مقاطعهٔ زمینک اعطاسنه مجبور اولور (ویاخود) تعمیر ایتمدیکی حالده ارض میری‌یی محافظة (مقاطعهٔ زمینی جانب میری‌یه ادا ایدر ایسه مداخله اولنمیوب متولی یدنده ابقا اولنور .) چونکه بو حالده منافع امیریه محافظه ایدلمش اولور .

(یری اراضیء موقوفه‌دن وبناسی جهت اخرایه وقف اولان محللرده دخی حکم بویله‌در .) شویله‌که ابنیه خراب اولوب اثر بنا قالمدقدن صکره متولی ابنیه‌یی انشا ایتمیوب اجاره زمینی دخی جانب میری‌یه ادا ایتمدیکی حالده اول یرلر متولی یدندن آلنه‌رق طالبنه ویریلور . واکر متولی انشا ایدر یاخود مقاطعهٔ زمینی جانب میری‌یه ادا ایدر ایسه مداخله اولنمیوب یدنده ابقا اولنور .

متن قانونده جهت اخرایه تعبیری احترازیمیدر؟ یری ارض میری وبناسی ملك اولدیغی تقدیرده دخی حکم بویله‌در . بو

مثللو عرصه‌سی مقاطعه‌لو ارض میری وبناسی برکمسنه‌نك ملکی
اولان مثلا دکرمن بالکلیه منهدم اولوب عرصهٔ صرفه قالدقدن
صکره او کمسنه عرصه‌یی صاحب ارضه رد ایده‌بیلور. وصاحب
ارض کالاول مقاطعه ایله تصرف ایله دیو جبر ایده‌مز. زیرا
اجاره تراضیء طرفین ایله اولور.

﴿طقسانجی ماده. یری ارض میری وکروم واشجاری بر
جهته وقف اولان باغ وباغچه خراب اولوب اشجار وکرومدن
اثر قالمدقدن صکره متولیء وقف بولنان کیمسه اول باغ و باغچه
یرلرینی اوچ سنه متوالیة بلا عذر تعطیل ایدوب مقاطعهٔ زمینی
ادا واشجار وکروم غرس ایدرك هیئت اصلیه‌سنه ارجاع ایتمدیکی
حالده اول یرلر مستحق طاپو اولور.﴾ اما اثر بنا بولندقجه
ماده آنفه شرحنده ایضاح اولندیغی اوزره مستحق طاپو
اوله‌میوب مقاطعهٔ زمینك میری ایچون آلنمسی لازم کلور.

بو ماده دخی ٦٨ ماده‌نك فروعاتندندر.

متن قانوندن آکلاشیله‌جغی اوزره اشجار وکرومی غرس
ایدرك هیئت اصلیه‌سنه ارجاع ایتدیکی حالده مستحق طاپو
اوله‌میوب قدیم اجاره‌سی آلنور. نته‌کیم هیئت اصلیه‌سنه ارجاع
ایتمدیکی حالده اجاره زمینی ویره‌جك اولسه مستحق طاپواولمسی
لازم کلیه‌جکی آکلاشیلور.

﴿یری اراضیء موقوفه واشجار وکرومی جهت اخرایه
وقف اولان محلرده دخی حکم بو وجهله‌در.﴾ بو فقره‌ده‌کی

اراضیء موقوفه‌دن مقصود تخصیصات قبیلندن اولان اراضیء موقوفه‌در. فقط مستحق طاپو اولدیغی تقدیرده متولیء وقف، وقف ایچون طاپوی مثلیله تفوض ایده‌بیلورمی؟

باب ثانی

﴿اراضیء متروکه ایله اراضیء موات بیاننده اولوب ایکی فصلی شاملدر.﴾

﴿فصل اول اراضیء متروکه بیاننده‌در.﴾

﴿طقسان برنجی ماده، قدیمدن برقریه‌یه ویا برقصبه‌یه احتطابا وانتفاعا مخصوص اولوب بالطه‌لق تعبیراولنان قوری واورمانلرك اشجارینی اول قریه واول قصبه اهالیسی قطع ایدر بشقه قریه وقصبه اهالیسنك قطع ایتمکه صلاحیتی یوقدر.﴾ چونکه مجله‌نك آلتنجی ماده‌سی حکمنجه قدیم قدمی اوزره ترك اولنور. وچونکه مجله‌نك ٩٦ ماده‌سی حکمنجه برکسنه‌نك ملکنده آنك اذنی اولمقسزین آخر برکیمسه‌نك تصرف ایتمسی جائز دکلدر. اورمان نظامنامه‌سنك یکرمی برنجی ماده‌سنده قرا وقصبات بالطه‌لقلری بو وجه اوزره تعریف ایدیور «قصبات وقرا بالطه‌لقلری قدیمدن بر قریه ویاخود برقصبه‌یه احتطابا وانتفاعا تخصیص ایدلمش اولان

قوری و اورمانلردر» و مذکور نظامنامه‌نك یکرمی ایکنجی ماده‌سنده شویله دینلیور .

«هر قصبه وقریه‌نك بالطه‌لغی اول قصبه وقریه‌نك اهالیسنه مخصوص اولوب بونلرك اشجارینی قطع ایتمك خصوصنده واحوال سائرهٔ انتفاعیه‌سنده اراضی قانوننامهٔ همایونك طقسان برنجی وطقسان ایکنجی ماده‌لرینك حکمی موجبنجه هر قصبه وقریه اهالیسنك معین اولان صلاحیتنه دیکر قریه وقصبه خلقنك مداخله‌سی ممنوعدر.»

ویکرمی بشنجی ماده‌سنده «هر قصبه وقریه اهالیسنك هیئت مجموعه‌سی کندو قصبه وقریه‌لرینه مخصوص اولان بالطه‌لقدن مشترکا ومنفردا استفاده ایدرلر. شو قدرکه بالطه‌لقلردن تجارت ایچون قطع اولنان کراسته‌دن معاملات مرعیه‌سنه توفیقاً کما کان عشر آلنه‌جقدر.»

ویکرمی آلتنجی ماده‌سنده «هر قصبه وقریه اهالیسی کندو بالطه‌لقلرندن اودون وکمور اولمغه صالح اولان آغاجلری وکرك کراسته‌لك اشجاری آخر قصبه وقریه اهالیسنه کسدیرمامکه وکمور اعمال اولنه‌جق محللری تعیین ایله اورمانی خرابدن وقایه ایتمکه مجبور وضابطه مأمورلریله مختارلر بو محافظه‌یی اجرا ایتدیرمکه مأموردرلر محافظه‌نك صورت اجراسی تعلیمات مخصوصه ایله تعیین قلنه‌جقدر.» دیو مذکور اوله‌رق مواد مذکوره بو ماده‌نك حکمنی ایضاح وقسما تقیید ایدیور .

﴿ومتعدد قریه‌لره كذلك من القدیم احتطاباً وانتفاعاً مخصوص اولان قوری واورمانلرك اشجارینی دخی اول قریه‌لر اهالیسی قطع ایده‌مز. وبومقوله قوری واورمانلرك﴾ اهالینك احتیاجلری ایچون قطع اولنان اودون وكمور وكراسته‌لرینك ﴿رسمی یوقدر.﴾ آنجق آنفاً ذكر اولندیغی اوزره اهالیء قرانك لاجل التجاره قطع ایده‌جكلری كراسته‌دن عشر استیفا اولنور.

﴿ ذیل ﴾

﴿بر قریه اهالیسنه تخصیص قلنمش اولان بالمطالغه حق احتطابی اولمیان دیكر قریه اهالیسی طرفندن تجاوزله احتطاب ایدلدیكی تحقق ایدرسه قطع وقمع اولنان اشجارك قائمة قیمتی بغیر حق تجاوز واحتطاب ایدنلردن تحصیل ایله حق احتطابه مالك اولان قریه اهالیسنك عمومنه تقسیم اولنه‌جقدر. فی ١٠ ربیع الاول سنه ٩٣ وفی ٣ مارت سنه ٩٢﴾ چونكه مجله‌نك ٩٢٠ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره بر كیمسه آخرك باغچه‌سنده‌كی اشجاری بغیر حق قطع ایتدكده صاحبی مخیردر. دیلرسه اول اشجارك قائماً قیمتلرینی اخذیله اشجار مقطوعه‌یی قاطعه ترك ایدر. ایشته بو ذیلده بیان اولنان بو حكمدر. دیلرسه اول اشجارك قائماً قیمتلرندن مقطوعاً قیمتلرینی بالتنزیل باقی مبلغ ایله برابر اشجار مقطوعه‌یی دخی آلیقور. متن قانونده بو جهت ذكر اولنمامش ایسه‌ده بوكا جواز قانونی بولندیغی جهتله بروجه

مذكور معامله ايدلمك دخى جائز اولور .

متن قانونده عمومنه تعبيرى استعمال اولنمش اولديغنه كوره اهالىء قريه‌نك صغار وكبارى وعقلا ومجانينى وذكور واناثى حصه‌مند اولور .

تقسيم مطلق اوله‌رق مذكور اولديغنه بناء بدل مذكورك عمومنه مساوات اوزره اعطاسى اقتضا ايدوب يوقسه ذكوره اناثدن وكباره صغاردن وفقرايه اغنيادن فضله ويرلمسى لازم كلمز .

﴿طقسان ايكنجى ماده . اهالىء قرايه مخصوص قورى واورمانلردن برمقدارى افراز برله قورى اتخاذ اولنمق وياخود زراعت ايچون آچمق اوزره بركيمسه‌يه تفويض ايله باطابو مستقلا ويا مشتركا تصرف ايتديرلمز .﴾ اورمان نظامنامه‌سنك يكرمى اوچنجى ماده‌سنده «قصبات وقرا بالطه‌لقلرينك كرك اراضى‌يه تبعيتله وكرك يالكز اشجار اعتباريله شخص مخصوص طرفندن تصرفى ممنوعيت قانونيه تحتنده‌در.» ديور.

متن قانونده بركيمسه‌يه لفظى مطلق اوله‌رق ذكرندن مستفاد اولوركه بوكيمسه كرك قورى واورمانلرك مخصوص اولديغى قرا اهاليسندن اولسون كرك آخر قريه اهاليسندن اولسون . چونكه بو قورى واورمانلرده اهالىء قرا مشترك اولديغى واشتراكلرى هر جزئنه سارى بولنديغى جهتله غيره ويريله‌مز .

قورى واورمانلرك كندولرينه عائد بولنان قرا اهاليسى

اتفاق ایدرك وراضی اوله‌رق بو وجهله بونك برمقدارینی دخی
بر کیمسه‌یه ویره‌مزلر. نته‌کیم صاحب ارض دخی آخره باطاپو
تفویض ایلیه‌مز. زیرا بونلر قرا اهالیسنك صغار وکبار ومجانین
ومعتوهین کبی جمله‌سنه عائد وبلکه بعدازین موجود اوله‌جق
کسانه دخی راجع اولدیغندن بو وجهله اتفاق ایله قاصر العقل
اولنلرك حقوقنی ابطال ایده‌مزلر.

(تصرف ایدن اولور ایسه جمیع زمانده اهالینك منع ایلمکه
صلاحیتی واردر.) کرك اراضی مأمورینك تفویضی اوزرینه
تصرف ایتسون وکرك آخرك فراغیله تصرف ایتسون وکرك
بلا تفوض ولا تفرغ تصرف ایتسون. جمیع زمانده تعبیرندن
آکلاشیله‌جغی اوزره بونده مرور زمان جاری اوله‌ماز. واون
سنه تصرفله حق قرار ثابت اولماز. نته‌کیم ۱۰۲ ماده‌ده مذکوردر.
مجله‌نك ۱٦۷٥ ماده‌سنه باق.

اهالینك منعی ایچون دعوی ومحاکمه‌یه محتاج اولدقده اکر
اهالیء مرقومه قوم محصور ایسه جمله‌سنك یا ولی ووصی وکیللرینك
حضوری شرط اولوب اما قوم غیر محصور ایسه بعضیلرینك حضوری
کافی اولدیغی مجله‌نك ۱٦٤٥ و ۱٦٤٦ ماده‌لرنده مذکور اولمغله
اورایه مراجعت اولنه.

(طقسان اوچنجی ماده. طریق عام اوزرینه بر کیمسه
ابنیه احداث یا اشجار غرس ایده‌مز. ایده‌جك اولور ایسه)
جمیع زمانده (هدم وقلع اولنور.) که هدم وقلعی عامه‌دن بری

ادعا ایده‌بیلور . مثلا درسعادتده واقع اولان دیوان یولنده بریسی تصرف ایتسه بغداد اهالیسندن بری ادعا ایدرك منع ایتدیره‌بیلور . زیرا مجله‌نك ١٦٤٤ ماده‌سنده طریق عام کبی منافعی عمومه عائد اولان یرلرك دعواسنده عامه‌دن یالکز بریسی مدعی اولوب انك دعواسی استماع ایله مدعی علیه اوزرینه حکم اولنه‌بیلور دیو مصرحدر . شو قدرکه طریق عام اوزرینه عامه‌نك مرور وعبورینی اخلال ایتمامك ومنافعی عامه‌یه عائد اولمق اوزره آغاج غرس اولنه‌بیلور . زمانمزده استظلال ایچون کبیر جاده‌لر اطرافنده آغاجلر دیکلمسی کبی . بناء علیه بوماده‌ده آغاج غرسنك ممنوعیتی بر شخصك کندینه ملك، ومنفعتی دخی کندنه عائد اولمق اوزره آغاج غرسنك ممنوعیتنه متدائردر .

طریق عامه دائر بعض تفصیلات مجله‌نك ٩٢٦ و٩٢٧ و ١٢١٣ و ١٢١٤ ماده‌لرده مصرح اولمغله مذکور ماده‌لره وشرحلرینه مراجعت اولنمق اقتضا ایدر .

﴿والحاصل طریق عامده بر وجهله کیمسه تصرف ایده‌ماز تصرف ایدن اولور ایسه منع اولنور .﴾ آنجق مجله‌نك ١٢١٧ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره ماره‌یه مضرتی اولمدیغی حالده بر کمسنه طریقك فضله اولان یرینی ثمن مثلیله جانب میریدن آلوب خانه‌سنه الحاق ایده‌بیلور . وآندنصکره کندوسنك ملکی اولوب کیف مایشا تصرفه مقتدر اولور .

﴿طقسان دردنجی ماده . برقریه وقصبه داخلنده یاخارجنده

عربه چکمك ویا حیوانات بریکمك کبی اهالینك انتفاعیچون ترك اولنمش اولان میدانلر ایله نمازگاه مثللو محللر طریق عام حکمنده اولهرق آنوب صاتلماز واوزرینه ابنیه احداث واشجار غرس اولنماز وبر کیمسهیه مستقلا تصرف ایتدیرلماز تصرف ایدن اولور ایسه (اهالی) یعنی صبیان کبی محجورلرندن ماعدا ارکك وقادینلردن وکذا مأذون صبیلردن هر بری (منع ایده بیلور.) مجلهنك ١٦١٦ مادهسنه دخی باق .

آلوب صاتمق وابنیه احداث یا آغاج غرس ایتمك کبی تصرفاتك ممنوعیتی مطلق اولهرق ذکر اولندیغنه بناء بوخصوصاتده اهالی متفق اولسهلر بیله ینه جائز دکلدر. یعنی جمله اهالی اتفاق ایتسه بیله آلوب صاتیلهمز واوزرینه ابنیه انشا و آغاج غرس اولنهماز. چونکه بو محللر صغار وکبار وبالکه بعد ازین طوغهجق کسانه عائد اولدیغندن اولبابده کی اتفاق غیرك حقنده اولدیغندن حکمی اولهماز .

بو محللری کندولرینه عائد اولان اهالی صاتهمیهجقلری وآنده سائر صورتله تصرف ایدهمیهجکلری کبی دوائر بلدیه وحکومات محلیه مثللو جهات سائرهدن دخی تصرف ایدیلهمز . تصرف ایدن اولور ایسه جمیع زمانده یعنی مرور زمانه تابع اولمیهرق اهالی منع ایدهبیلور . مجلهنك ١٦٧٥ مادهسنه باق .

(طقسان بشنجی ماده . دفترخانهٔ عامرهده مقید اولوب من القدیم بازار وپنایر ایچون ترك وتخصیص قلنمش اولان یرلر

آلنوب صاتلماز وبركيمسه‌يه مستقلا» ياخود ايكي يا اوچ شخصه مشتركا «تصرف ايلمك اوزره سند ويرلماز تصرف ايدن اولور ايسه منع اولنور.»

دفترخانه‌ده مقيد قيدي احترازي دكلدر. دفترخانه‌ده مقيد اولسه‌ده اولمسه‌ده مادام من القديم بازار وپنایر یریدر ومادامكه مجله‌نك آلتنجي ماده‌سي حكمنجـه قديمك قدمي اوزره تركي لازمدر صـاتمق و بشقه حاله افراغ ايلمك كبي تصرفات جائز دكلدر.

بازار وپنایر محلنك كندولرينه عائد اولان عموم ياخود بعض اهالي آنده بشقه درلو تصرف ايده‌ميه‌جكي كبي دائرهٔ بلديه مثللو حكومت دوائري دخي آنده تصرف وحال اصليسندن تحويل ايده‌مزلر. ايدرلر ايسه جميع زمانده منع اولنور. چونكه قانون اراضينك يوز ايكنجي ماده‌سي حكمنجـه بونلرده مرور زمان جاري‌اولماز. نته‌كيم مجله‌نك ١٦٧٥ ماده‌سنده دخي مذكوردر.

«فقط بو مقوله محللر ايچون مقيد اولان رسم هر نه ايسه جانب خزينـه‌دن اخذ واستيفا قلنور.» وارادهٔ سنيه ايله رسم مذكور تزييد اولنمدقچه قديمدن برو ويريلان رسمدن فضله شي طلب اولنه‌ماز.

«طقسان آلتنجي ماده. بر قريه‌نك عموما اهالئ مجتمعه‌سنه من القديم ترك وتخصيص قلنان خرمن يري آلنوب صاتلماز.

وسوکیلوب زراعت وحراثت اولنماز واوزرینه برکونه ابنیه احداث وانشاسنه رخصت ویرلماز.)

خلاصهٔ کلام بوکبی خرمن یرنده نه کندولرینه تخصیص قلنان اهالی نه‌ده اهالیٔ سائره ودوائر رسمیه جانبندن هیچ بر وجهله تصرف ووضع قدیمی اولان حالدن اخراج ایدیله‌مز. نه خرمن یرینك عمومنده تصرف اولنه‌بیلور نه‌ده خرمن یری لزومندن فضله‌در دینیله‌رك فضله کوریلان مقدارنده تصرف اولنه‌بیلور. چونکه مجله‌نك آلتنجی ماده‌سی حکمنجه قدیمك قدمی اوزره ترك اولنمسی لازم کلور.

(ومستقلا ویا مشترکا طاپو سندیله تصرف قلنماز.) یعنی اهالیدن بری اوزرینه قیدیله طاپو سندی ویرلمیه‌جکی کبی اهالیٔ مجتمعه‌نك عمومی نامنه دخی سندی اعطا قلنماز. نته‌کیم خرمن یری کندولرینه عائد اولمیان برشخص نامنه اعطای سند اولنه‌میه‌جغی کبی.

(تصرف ایدن) یعنی خرمن یرینی حال قدیمی خلافنه اوله‌رق استعمال ایدن (اولور ایسه اهالی) جمیع زمانده (منع ایدر.) مجله‌نك ١٦٧٥ ماده‌سنه باق. (وبومقوله خرمن یرینه دیکر قریه اهالیسی مزروعاتنی نقل ایده‌رك دوکه‌ماز.) چونکه دیکرك حقنه تجاوز وآنلرك ملکی بلا اذن استعمال ایدلمش اولور. نته‌کیم خرمن یری کندولرینه عائد اولان قریه اهالیسی مذکور خرمن یرینی دیکر قریه اهالیسنه اعاره یا اجاره ایده‌ماز.

﴿طقسان يدنجى ماده . برقريه‌يه من‌القديم مخصوص اولان مرعاده يالكز اول قريه اهاليسى حيواناتى رعى ايدر .﴾ وكمسنه طرفندن منع اولنه‌ماز . يعنى اهاليدن بعضلرى بعض آخرلرينى منع ايده‌من . وميرى ايچون بركونه رسم طلب ايديله‌من . زيرا مرعى زمان فتحده بلا رسم اوله‌رق ترك اولنان وزراعت وحراثت كبى هيچ بروجهله تصرف اولنه‌ميان ارضه اطلاق اولنور .

﴿و آخر قريه اهاليسى اول مرعايه حيوانات سوره‌ماز .﴾ ولوكه آخر قريه اهاليسى بووجهله سورمكه مضطر قالەلر . يعنى آخر قريه اهاليسنك مرعى‌لرى طار بولنديغى ياخود هيچ بولنمديغى بهانه‌سيله اول قريه‌نك مرعاسنده رعى ايتمكه صلاحيتلرى اوله‌ماز .

بو وجهله آخر قريه اهاليسى اول مرعادن انتفاع ايتدكلرى صورتده قريۀ اولى اهاليسى آنلرى جميع زمانده منع ايده‌بيلورلر . ولوكه صاحب ارض رعيه اذن ورخصت ويرمش اوله .

نته‌كيم اول قريه اهاليسندن بعضيلرى كندو مرعالرنده قريۀ اخرى اهاليسنه مجانا يا بدل مقابلنده رعيه اذن ورخصت ويرسه‌بيله بو رخصتك حكمى اوله‌ماز . انجق سوروب رعى ايتديرمش اولدقلرى خدايى نابت اوتلرى تضمين ايتديره‌مازلر . «١٠ و ١١» ماده‌لر شرحلرينه باق .

﴿ايكى ويا اوچ يا دها زياده قريه اهاليسى بيننده من‌القديم مشترك اولان مرعى هر قنغى قريه‌نك حدودى داخلنده بولنور

ايسه بولنسون اول قريه‌لر اهاليسى حيوانلرينى مشتركاً رعى ايتديروب يكديكرينى رعيدن منع ايده‌مازلر.) يعنى بر قريه ايله قريهٔ آخرى اهاليسى بيننده مشترك اولان مرعى مثلا قريهٔ اولى حدودى داخلنده بولنديغى جهتله قريهٔ اولى اهاليسى قريهٔ ثانيه اهاليسنى انتفاعدن منع ايده‌مز. نته‌كيم مجله‌نك ١٠٦٩ ماده‌سنده بر ملكده مستقلا صاحبى اولان كيمسه نصلكه كيف مايشاٌ تصرف ايدرسه ملك مشتركده دخى صاحبلرى بالاتفاق اولوجهله تصرف ايده‌جكلرى مذكوردر. آنجق اول مرعانك فقط قريه‌يه عائد ايدوكنده نزاع وقوعبولدقده يعنى بر قريه اهاليسى كندو-لرينه مخصوص اولمق اوزره ضبطلرنده بولنان مرعى ايچون آخر قريه اهاليسى اول مرعاده سزكله مشتركز ديو دعوى واقامت بينه ايدوب قريهٔ اولى اهاليسى مستقلا مرعامزدر ديو دعوى واقامت بينه ايلسه‌لر قريهٔ اخرى اهاليسنك بينه‌سى ترجيح اولنور.

(وبويله بر قريه اهاليسنه بالاستقلال و ياخود بر قاچ قريه اهاليسنه بالاشتراك مخصوص اولان قديمى مرعى يرلرى آلنوب صاتلماز.) يعنى مرعى كندولرينه عائد اولان قريه اهاليسى متفق اولسه بيله آلوب صاته‌ميه‌جقلرى كبى باشقه كيمسه‌لر طرفندن وحتى دوائر رسميه جانبندن دخى آلنوب صاتيله‌مز.

(واوزرينه ماندره و آغيل وابنيه وسائره احداث اولنماز. وكروم واشجار غرسيله باغ وباغچه اتخاذ قلنماز.) يعنى

کندولرینه عائد قرا اهالئ مجتمعه‌سی ویاخود ایچلرندن بعضیسی دیکرلرینك اذنیله یاخود اذنسز بونلری احداث ایده‌میه‌جکی کبی اجانب طرفندن ودوائر رسمیه جانبندن دخی احـداث وحال قدیمی تغییر اولنه‌ماز .

مرعانك کلیسی اوزرینه بونلر احداث اولنه‌میه‌جغی کبی بر قطعهٔ مفرزه‌سی اوزرینه دخی احداث ایدیله‌مز. ولوکه اول مرعی لزومندن فضله وقدر کفایه‌دن زیاده اوله .

کذلك مرعانك طپراغندن کیرمید وطوغله کبی شیلر ایشلنه‌مز (ابنیه و اشجار احداث و غرس ایدن اولور ایسـه جمیع زمانده اهالی هدم وقلع ایتدیره‌بیلور .) ولوکه ابنیه واشـجار قیمتی مبنی و مغروس اولدیغی ارضك قیمتندن زیاده اوله . یعنی بو صورتده ٣٥ ماده حکمی جاری اولماز .

اهالیدن مقصود، مرعی کندولرینـه عائد اولان اهالیدر. بونلرك جمله‌سنك ادعالری شرط اولمیوب بعضیسی وحتی ایچلرنده یالکز بریسی دخی منعنی طالب وادعا ایده‌بیلور . ولوکه اهالیدن بر مدعی اولجه مثلا مرعی اوزرینه بناء احداث ایدن شخصه احـداث مذکوره اذن ویرمش بولنه . زیرا بو وجوه ایله تصرفات مرعانك ماوضع لهی اولمیان بر صورتله مرعادن انتفاع ایدوکندن اهل مرعانك رضالرینـك حکم و اعتباری یوقدر . چونکه مرعی قریه اهالیسندن موجود اولان مکلفین ، وصبیان ومجـانین کبی غیر مکلفین حقلری اولدیغی مثللو هنوز قریه‌ده

موجود اولیوب بعدازین تولد ایده جکلرك دخی حقلری وار در . بناء علیه بر کیمسـه اهل مرعانك رضالریله مرعاده ابنیه احداث ایتدکده قبل التمام وکذا بعد التمام بنه بوکا راضی اولان اهالی منع ایده بیلورلر . یعنی مرعی کندولرینه عائد اولان قریه اهالیسندن صبیان و محجورندن ماعدا مسلمین و مال غیرمسلمه دن اولان ارکك وقادینلر وکذا مأذون صبیاندن هر بری ایچون حق منع ثابتدر .

بوندن صبیان کبی محجورین استثنا ایدلدی . زیرا مجله نك ١٦١٦ ماده سنده محرر اولدیغی وجهله مدعی و مدعی علیهك عاقل اولملری شرطدر . بو جهتله مجنونك و صبی غیر ممیزك دعوالری صحیح دکلدر .

(واراضیٔ مزروعه مثللو هیچ بر کیمسه طرفندن سوکیلوب زراعت وحراثتـه اذن و رخصت ویرلماز .) یعنی زراعت وحراثت ایتمك اوزره مرعی کندولرینه عائد اولان قریه اها - لیسندن بعضیسنه اذن ویرلیه جکی کبی سائر قرا اهالیسـنه دخی رخصت ویرلماز .

وکذا بر کیمسـه نك آنی زراعت وحراثت ایتمسنه مرعی اصحـابی بولنان قریه اهالیسی اذن ویرده میه جکلری کبی سـائره جانبندن وحتی دوائر رسمیه طرفندن دخی اذن ویرلماز .

(وزراعت ایدن اولور ایسه منع اولنوب هرنه وقت اولسه مرعی اولرق اوزره ابقا قلنور .) هرنوقت تعبیرندن مسـتفاد

اولدیغی اوزره بونده مرور زمان وحق قرار جاری اوله‌میوب حتی بر کیمسه بر قریه اهالیسنه عائد مرعایی یکرمی سنه بلانزاع زراعت وحراثت ایدرك تصرف ایتسه بیله ینه منع ویدندن نزع اولنه‌رق کالاول مرعی اولمق اوزره ابقا اولنور . مجله‌نك ١٦٧٥ ماده‌سنه باق .

﴿طقسان سکزنجی ماده. من القدیم نه‌قدار اراضیٔ معینه مرعی اولمق اوزره ترك واعداد قلنمش ایسه اولمقدار اراضیٔ معینه‌یه مرعی دنیلوب مؤخراً تعیین واحداث اولنان حدود وسنوره اعتبار قلنماز.﴾ شویله‌که مثلا من القدیم حدود معلومه داخلنده اوله‌رق اون بیك دونم مرعی ایکن اهالی بالاتفاق حدود مذکوره خارجندن واراضیٔ خالیه‌دن ویاخود برشخصك متصرف اولدیغی اراضیدن مثلا اوچیوز دونم دها ضم وعلاوه ایتسه‌لر اشبو علاوه ایدیلان مقدار مرعی عداولنماز. وبالعکس مذکور اون بیك دونم مرعی احتیاجات اهالیدن فضله اولمغله عموم ویا بعض اهالی ویاخود دوائر رسمیه مذکور اون بیك دونمدن بش یا یوز دونمی افراز ایدوب تارلا یاپمق کبی بروجهله تصرف ایتمك اوزره مرعانك حدود قدیمه‌سنی تغییر ایده‌مزلر .

وکذا حدود معلومه داخلنده اون بیك دونمدن عبارت بولنان مرعادن یوز دونمی اتفاق اهالی ایله بالافراز دیکرجهتدن بر کیمسه‌نك تحت تصرفنده بولنان یوز دونم ویا دها زیاده اراضی ایله بالمبادله مرعادن مفرز اراضی یرینه بو کیمسه‌نك

اراضیسنی مرعایه ضم وحدودی تبدیل ایده‌مزلر. زیرا مجله‌نك آلتمجی ماده‌سی وجهله قدیمك قدمی اوزره ترکی لازمدر.

بو وجهله قدیم اولان مرعانك مقداری وحدودی بیلممك لازم کلدکده مرعی کندولرینه عائد اولان قریه‌دن بشقه قرای متجاوره اهالیسندن اولوب مذکور مرعادن اصلا انتفاعی بولنمیان مقبول الشهاده کسانك شهادت و اخبارلریله حدود قدیمه‌سی اثبات وتحدید اولنور.

(طقسان طقوزنجی ماده. برقریه ویا قصبه داخلنده بولنان چفتلکك من القدیم اول قریه ویا قصـبه مرعاسنده نمقدار حیواناتی رعی اولنه کلمش ایسـه ینه اوقدر حیواناتی رعیدن منع اولنه‌ماز.) چونکه چفتلك صاحبی عمومی مرعاده حق رعی بولنان اهالیدن بری دیمکدر. مادامکه بو چفتلك صاحبنك مرعای عمومیده از قدیم حق رعی واردر چفتلکك بشقه‌جه خصوصی مرعاسی بولنسه و بو سببله عموم مرعاده رعیدن مستغنی اولسه بیله ینه رعیدن منع ایدیله‌مز ایسه‌ده اول چفتلکك من القدیم قاچ حیوانی رعی اولنه کلمش ایسـه ینه اولقدر حیوان رعی اولنه‌بیلور. یوقسـه مؤخراً حیوانات مذکوره تزیید ایلدکده بو زیاده اوراده رعی و قصـبه ویا قریه اهالیسـنك احتیاجاتی تضییق اولنه‌ماز.

(فقط بو مقوله چفتلکاته اول قصـبه و قریه مرعالرندن بشـقه من القدیم مستقلا مخصوص اولان مرعالر اهالیٔ قرا

و قصباته من القديم ترك و تخصيص قلنمش اولان مرعالر كبی
اراضیٔ متروكه‌دن اولميوب بو مقوله چفتلك مرعالرنده يالكز
متصرفی حيواناتی رعی ايتديروب﴾ يا آخره ايجارله بدل‌ايجاری
كندی نفسيچون آلمق كبی سائر صورتله تصرف ايده‌بيلوب
﴿سائرينی رعيدن﴾ وصور سائره ايله تصرفندن ﴿منع ايدر.﴾
چونكه بو مرعی عمومی‌اولميوب اول چفتلك‌صاحبنه مخصوصدر.
وچونكه مجله‌نك ٩٦ ماده‌سی حكمنجه بر كمسنه‌نك ملكنده آنك
اذنی اولمقسزين آخر بر كيمسه‌نك تصرف ايتمسی جائز دكلدر.
اِمدی چفتلك متصرفی سائرينی رعيدن منع ايده‌بيله‌جكی كبی
بشقه وجهله غيرك تصرف ومداخله‌سندن دخی منع ايده‌بيلور.

فقط غير مرة سبق ايتديكی اوزره سائر كيمسه بر تقريب
ايله حيواناتنی اول خصوصی مرعايه ادخال ايدوب خدايی نابت
اوتلری رعی ايتديرسه ضمان لازم كلمز . چونكه خدايی نابت
اوتلر مباحدر. آتش، صو وهوا كبی.

﴿وبو نلر﴾ يعنی چفتلكانه مخصوص مرعالر ﴿باطابو تصرف
اولنوب حقلرنده سائر اراضی‌اميريه معامله‌سی اولنور.﴾ شويله‌كه
مثلا مرور زمان اون‌سنه‌دن عبارت‌اولور. آخره بدل مقابلنده
ومجانا تفويض اولنه‌بيلور. ومتصرفك وفاتنده اصحاب انتقالدن
اولان ورثه‌سنه انتقال ايدر.

﴿ و بو مثللو چفتلك مرعالری ايچون عشره معادل سنوی
اجاره آلنور. ﴾ زيرا بدل اجارهٔ مؤجله حكمنده اولان عشر

آلنمق ممکن اولمدیغی صورتده منافع امیریه‌یی محافظة اجارهٔ زمین آلنمسی لازم کلور.

بو وجهله بدل عشره ربط اولنان اراضی میاننده بدل عشری دون اولنلر با ارادهٔ سنیهٔ تزیید دخی اولنه‌بیلور.

نته‌کیم مقدما بدله ربط اولنان اراضی میاننده اولوب بدل عشری دون اولان چفتلکار مرعالرینك بش سنه‌لك بدل اجارلری بالحساب بدل تصحیح اعتباریله عشری نه مقداره بالغ اولور ایسه آنك بدل عشر اوله‌رق تقدیر و استیفاسی موجب منفعت و موافق مصلحت اوله‌جغی شورای دولت داخلیه دائره‌سندن بالتنظیم مجلس مخصوص وکلاده مطالعه‌اولنان مضبطه‌ده کوسترلمسیله موجبنجه ایفای مقتضاسی خصوصنه شعبان سنه ۳۱۰ تاریخنده ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی شرفتعلق بیورلمشدر.

﴿ یوزنجی ماده. بر قریه‌یه مخصوص ویاخود بر قاچ قریه بیننده مشترك اولان مرعاده قریه اهالیسندن برکیمسه‌نك نمقدار حیواناتی رعی اولنه کلمش ایسه اول حیواناتك مؤخراً حاصل اولان فروعی یعنی دوللری دخی اول مرعاده رعیدن منع اولنه‌ماز. ﴾ بوفقره مطلق اوله‌رق ذکر اولنمسندن آکلاشیلورکه اهالیٔ قرانك حیواناتنه مضایقه ویره‌جك اولسه بیله ینه منع اولنماز. چونکه حیوانات فروعیله تکثر ایدر و نسلی آنك ایله محافظه ایدیلور وبلکه بعض حیواناتدن فروعسز انتفاع اولنه‌ماز،

بناءعليه فروعك رعيي امر ضروريدر.

واقعا فقرهٔ آتیه حکمنجه خارجدن مبایعه ایدیلان حیوانات اهالیٔ قرانك حیواناتنه مضـایقه ویره‌جك اولدیغی صورتده رعیدن منع اولنور ایسه‌ده مجله‌نك اللی‌دردنجی ماده‌سی‌حکمنجه بالذات تجویز اولنمیان شی بالتبع تجویز اولنه‌جغی جهتله بوفقره‌ده حق منع یوقدر .

﴿واهالیٔ قرانك حیواناتنه مضایقه ویره‌جك اولدیغی حالده خارجدن علاوه ایدرك حیوانات کتوروب رعی ایتـدیرمکه اهالیٔ قریه‌دن بر کیمسه‌نك صلاحیتی یوقدر.﴾ چونکه بو حال، اهالیٔ قرایی اضرار اولوب مجـله‌نك اون طقوزنجی ماده‌سی حکمنجه ضرر و مقـابله بالضرر یوقـدر . مادهٔ قانونیه‌دن آکلاشیلورکه مرعی واسع اولوب خارجدن کتوریلان حیوانات اهالیٔ قرانك حیواناتنه مضایقه ویرمیه‌جك اولسه منع اولنه‌ماز.

﴿وبرقریه‌یه خارجدن کلوب مجدداً یورد بنا ایدرك توطن ایده‌جك کیمسـه اهالیٔ قریه‌نك حیواناتنه ضرورت و مضایقه ویرمامك اوزره خارجدن بر مقدار حیوانات تدارك و جلب ایدرك اول قریه‌نك مرعاسنده رعی ایتدیره‌بیلور.﴾ یعنی ذاتا اول قریه اهالیسـندن اولمدیغی کبی اول قریه‌ده یوردی بولنان بر کمسنه‌دن یورد دخی مبایعه ایتمیوب یالکز اول قریه‌ده مجدداً بنا انشا ومسکن اتخاذایله توطن ایدن کیمسه یورد ایچون اقتضا ایدن چفت وسوت حیواناتی تدارك ایله مرعاسـنده رعی

ایتدیره‌بیلور . اهالیٔ قریه بو یورد حادثدر بناءعلیه خارجدن
کلان حیواناتی رعی ایتدیرمیز دیه‌مزلر . فقط اهالیٔ قریه
حیواناتنه مضایقه و ضرورت ویرمامك شرطدر. حتی مضایقه
وضرورت ویره‌جك اولسه رعیدن منع اولنور.

﴿اهالیٔ قریه‌دن برکیمسه‌نك اول قریه مرعاسنده نه‌مقدار
حیواناتی رعی اوله‌گلمش ایسه مؤخراً اول کیمسه‌نك یوردینی
الان کیمسه‌نك دخی اولمقدار حیواناتی رعیدن منع اولنه‌ماز.﴾
چونکه مشتری بایع مقامنه قائم اولوب بایعك حق رعیی اولدیغی
کبی مشترینك دخی حق رعیی اولور. بناءعلیه اهالیٔ قریه بزه
مضایقه وضرورت ویریور دیو رعیدن منع ایده‌مزلر. اما اول
مقداردن زیاده‌سنه گلنجه آنفا متن قانونده ذکر اولندیغی اوزره
اهالیٔ قرانك حیواناتنه مضایقه ویره‌جك اولسه منع اولنور.
والا منع اولنه‌ماز.

﴿یوز برنجی ماده. دفترخانهٔ عامره‌ده مقید اولوب برقریه
اهالیسنه مستقلا ویاخود اوچ بش قریه اهالیسنه مشترکا من القدیم
مخصوص اولان یایلاق وقشلاغك اوتندن و صوینsee دن یالکز
کندولرینه مخصوص اولان قریه اهالیسی انتفاع ایلیوب اجانبدن
بولنان دیکر قرا اهالیسی انتفاع ایده‌مز.﴾ انتفاع ایده‌جك
اولسه منع اولنور. چونکه بر کیمسه حقنه دیکر بر کمسنه‌نك
تجاوزی جائز دکلدر. آنجق بر تقریب ایله خدایی نابت اولان
اوتی اخذ واستهلاك ایتسه‌لر ویاخود حیوانلرینه رعی ایتدیرسه‌لر

ضمان لازم کلیه‌جکی کبی غیر محرز اولان صویندن دخی انتفاع ایتسه‌لر یعنی مذکور صویی اخذ واستهلاك ایتسه‌لر ضمان لازم کلمز . چونکه مجله‌نك ۱۲۳٤ ماده‌سنده محرر اولدیغی وجهله صو وئوت وآتش مباحدر . ناس بو اوچ شیده شرکادر.

﴿وبو مقوله یایلاق وقشلاغك اوتندن و صویندن انتفاع ایدن اهالیدن تحملارینه کوره رسومات یایلاقیه وقشلاغیه آلنور.﴾ اهالیٔ قرایه عائد عمومی مرعالرده رسوم آلنمدیغی حالده بوندن مستثنا اوله‌رق آلنمقده‌در. چونکه یایلاق وقشلاق حوایج اصلیه وضروریه‌دن دکلدر .

﴿وبویله اهالی‌یه مخصوص اولان یایلاق وقشلاقلر آلنوب صاتلماز.﴾ ولوکه اهالی متفق وراضی اوله‌لر . ﴿وطاپو ایله﴾ ایچلرندن ویا اجانبدن ﴿برکیمسه‌یه﴾ اهالی طرفندن ویا حکومت جانبندن ﴿تصرف ایتدیرلماز . واهالینك رضاسی اولمقسزین زراعت وحراثت دخی اولنماز . ﴾ اما بالجمله اهالی راضی اولور ایسه زراعت وحراثت اولنور . نته‌کیم متن قانوندن بو جهت مستفاد اولور . واوحالده رسومات یایلاقیه وقشلاغیه آلنمیوب حاصلات واقعه‌دن عشر آلنور . واهالیدن بعضیسنك رضاسیله زراعت وحراثت اولنه‌ماز. چونکه بو تقدیرده دیکر شریکلرك مال مشترکدن اولان حق انتفاعدن منع ایدلمسنی موجب اولور.

﴿یوز ایکنجی ماده . قوری واورمان﴾ یعنی عمومه یعنی مثلا برقریه ویا متعدد قرا اهالیسنه عائد اولان قوری واورمان

(وطريق) عام ونهر (وبنابر وبازار وخرمن يرلری ومرعی وقشلاق ويايلاق مثللو من القديم اهالی‌يه تخصيص وترك اولنمش اولان) ومنافعی عمومه عائد بولنان (اراضیٔ متروكه‌يه متعلق دعوالرده مرور زمانه اعتبار اولنماز.) شويله‌كه مثلا مجله‌نك ١٦٧٥ ماده‌سنده مذكور اولديغی اوزره بر قريه‌يه مخصوص اولان مرعانی بر كيمسه بلا نزاع اللی سنه ضبط وتصرف ايتدكدن صكره اول قريه اهاليسی آندن دعوی ايتسه‌لر استماع اولنور. اما شخصه مخصوص قوری واورمان وطريق دعوالرنده مرور زمان يالكز اون سنه‌دن عبارتدر.

فصل ثانی

(اراضی موات بيانده‌در)

(يوز اوچنجی ماده، باطابو كيمسه‌نك تصرفنده اولميان ومن القديم اهالیٔ قصبات وقرايه تخصيص قلنميان واقصای عمراندن جهير الصوت اولان كيمسه‌نك صيحه‌سی استماع اولنميه‌جق درجه قصبه وقريه‌دن بعيد بولنان كوهی وطاشلق وقراج وپرنالق كبی خالی محللر اراضیٔ موات اولوب بومقوله يرلردن يره ضرورتی اولان كيمسه رقبه‌سی بيت‌الماله عائد اولمق اوزره مجانا مأمورينك اذنيله مجدداً بر آچوب ترلا اتخاذ ايده‌بيلور.) بو فقره‌ده مقصود بالذات «يره ضرورتی اولان كيمسه الخ» فقره‌سی

اولوب آندن اولکیلر بو قانونك آلتنجی ماده‌سنده متنا وشرحا مرور ایلمش اولمغله اورایه مراجعت اولنه .

یره ضرورتی اولان قیدی احترازی اولمیوب مجله‌نك ۱۲۷۲ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره اذن سلطانی ایله تبعهٔ دولتدن هر کس احیا ایده‌بیلور. لکن اشبو فقره‌ده مصرح اولدیغی وجهله رقبه‌سی بیت الماله عائد اولمق اوزره احیایه اذن ویریلور . وبو وجهله احیا ایدیلان اراضی ، اراضیٔ امیریه اولور. یوقسه احیا ایدن اول یره مالك اوله‌ماز. مجانا دیمك طاپوی مثل اخذ اولنماز دیمك اولوب فقط طاپو نظامنامه‌سنده مذکور اولدیغی اوزره یالکز اوچ غروش کاغد بها آلنور .

واشبو ماده وجهله احیا اولنان اراضی محصولندن بر سنه وطاشلق ایسه ایکی سنه عشردن معاف اولدیغی طاپو نظامنامه‌سنك اون ایکنجی ماده‌سنده محرردر .

﴿و﴾ بناء علیه ﴿سائر اراضی مزروعه حقنده مرعی الاجرا اولان احکام قانونیه تمامیله بو مقوله یرلرده دخی جاریدر . ﴾ لکن مجله‌نك سالف الذکر ۱۲۷۲ ماده‌سنده مصرح اولدیغی اوزره اراضیٔ موات احیا ایده‌نك ملکی اولمق اوزره دخی احیا ایدلمك دخی جائزدر . بناء علیه بر کیمسه اذن سلطانی ایله اراضی مواتدن بر یری احیا و اعمار ایلسه آکا مالك اولور . وبو حالده امام ابی یوسفه کوره اراضیٔ عشریه‌یه قریب ایسه عشریه وخراجه‌جیه قریب ایسه خراجیه اولور رد محتار .

موات احیاده اذن سلطانینك مشروطیتی شوندن طولاییدر که بو اراضی ذاتاً اهل حرب یدلرنده ایکن ایادیٔ مسلمینه فیٔ اولەرق کچمش اولوب غنائمده اولدیغی کبی فیده دخی حق تصرف امام المسلمین حضرتلرینه عائددر .

﴿ فقط برکیمسه بروجه محرر آچیق اوزره مأموردن اذن آلمش وتفویض ایتمش اولدیغی محلی آچیوبده بلاعذر صحیح اوچ سنه علی حاله ترك ایدر ایسه آخره ویریلور . ﴾ یعنی موات احیا ایتمك اوزره اراضی مأموری برکیمسەیه اقطاع یعنی اعطا ایتدکدن صکره اوچ سنه ظرفنده احیا ایدرسه فبها . وبو اوچ سنه مدت آکا تعرض اولنەماز . بو مدتده احیا ایتمیوبده اوچ سنه مرور ایدرسه کالاول موات اولمق اوزره قالوب احیا ایتمك ایچون دیکرینه ویریله بیلور . نته کیم احیا ایتمك اوزره ینه اول کیمسەیه ویریله بیله جکی کبی . بوفقرەده بلاعذر صحیح دینلمسیله اشارت اولنورکه احیاسنه اذن آلان کیمسەنك خستەلکی کبی اعذار شرعیەدن بریله اوچ سنه مرور ایتسه بیله آخره ویریلەمز .

﴿واکر بومقوله یرلردن بلارخصت آچوبده ترلا اتخاذ ایدن اولورسه آچمش اولدیغی محلك طاپوی مثلی کندوسندن آلنەرق عهدەسنه بالتفویض طاپو سندی ویریلور . ﴾ یعنی مأموردن رخصت آلمقسزین احیا ایدرسه مجاناً آکا متصرف اولەماز . کرك جهلا اذن آلامش اولسون کرك تهاوناً اذن استحصال ایتمامش بولنسون . بوماده امام اعظم حضرتلرینك مذهبی اوزره

تأسیس قلنمشدر. چونکه امامین حضراتی بریسی بلااذن مواتی احیا ایتسه آکا مالك اوله‌جغنی اجتهاد بیورمشلردر.

مجله‌نك ۱۲۷۳ ماده‌سنده مصرح اولدیغی اوزره بر کیمسه مواتدن بر قطعه اراضینك بر مقدارینی اذن سلطانی ایله احیا ایدوبده باقیسنی ترك ایتسه احیا ایتدیکی محللره مالك اولوب ماباقیسی آنك اولماز. فقط احیا ایلدیکی اراضینك اورته‌سنده برمقدار محلی خالی قالسه اول محل دخی آنك اولور.

مجله‌نك ۱۲۷۵ و ۱۲۷۶ ماده‌لرنده مذکور اولدیغی اوزره آتی الذکر سکز شی احیا عد اولنور. ۱ تخم اکمك ۲ فدان دیکمك ۳ ابنیه انشا ایتمك ٤ نطس ایلمك ٥ سقی ایتمك ٦ سقی ایچون خرق وجدول آچمق ۷ اراضینك اطرافنه دیوار چکمك ۸ مسنات یاپمق.

وکذلك مجله‌نك ۱۲۷۷ ماده‌سنده مذکور اولدیغی وجهله آتی الذکر امور اربعه تحجیردر. ۱ طاش یاخود دیکن ویا قوری آغاجلری وضع ایدرك اراضینك جوانب اربعه‌سنی احاطه ایتمك ۲ اراضینك اوتلرینی آیقلامق ۳ اراضی ایچنده‌کی دیکنلری یاقمق. ٤ اراضی ایچنده قویی قازمق.

بر کیمسه اراضیٔ مواتدن بر محلی تحجیر ایتسه اوچ سنه مدت اول یره سائرندن احق اولور. بو اوچ سنه‌یه قدر احیا ایتمز ایسه حقی قالمازه واحیا ایتمك اوزره بشقه‌سنه ویریله‌بیلور.

خلاصهٔ کلام اراضیٔ مواتده امور خمسه بولنه‌بیلورکه

برنجيسى، اذن سلطانى ايله رقبه‌سى بيت الماله عائد اولمق اوزره احيا ايتمكدركه متن قانونك « بو مقوله يرلردن يره ضرورتى اولان كيمسه الخ » فقره‌سيله ذكر اولنيور.

ايكنجيسى، احيا ايتمك اوزره بر كيمسه‌يه اقطاع ايتمكدركه متن قانونك « فقط بر كيمسه بروجه محرر آچمق اوزره الخ » فقره‌سيله ذكر اولنيور.

اوچنجيسى، بلا رخصت احيا ايتمكدركه بوده « واكر بو مقوله يرلردن بلا رخصت آچوبده الخ » عباره‌سيله ذكر ايديليور.

دردنجيسى، اذن سلطانى ايله مالك اولمق اوزره احيا ايتمكدر.

بشنجيسى، اذن سلطانى ايله تحجير ايلمكدر. بونلر يعنى دردنجيسى ايله بشنجيسى مجله‌دن اخذاً و شرحا بروجه بالاذكر ايدلدى.

{ اصل }

﴿ يوز دردنجى ماده، من القديم اهالى‌يه مخصوص قورى و اورمانلردن اولميوبده جبال مباحه‌دن عد اولنان طاغلردن الخ ﴾

{ معدل }

﴿يوز برنجى ماده، من القديم اهاليه مخصوص قورى

واورمانلردن اولمیوبده» اما اهالی‌یه مخصوص قوری واورمانلردن اولور ایسه کندوسنه مخصوص اهالینك غیریسی انتفاع ایده‌میه‌جکی کبی شخصه مخصوص اولنجه شخص مرقومك غیریسی انتفاع ایده‌میه‌جکی مواد آنفه‌ده کچدی « جبال مباحه‌دن عد اولنان طاغلردن وبالقانلردن هرکس سکناسیله انبار و آغیل مثللو محتاج اولدیغی ابنیه‌یی تعمیر ویا مجدداً انشا ایتمك و عربه وادوات زراعت اعمال ایلمك واحتیاجات بیته‌لری مرتبه‌سنده کمور یاپمق واودون اولمق ایچون اشجار واودون وکراسته قطع ایده‌بیلوب یکدیکره مداخله ایده‌ماز .» چونکه مجله‌نك ۱۲٤۳ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره جبال مباحه‌ده یعنی کمسنه‌نك ید تملکنه کچمامش اولان طاغلرده‌کی خدایی نابت آغاجلر مباحدر . و مجله‌نك ۱۲٥٤ ماده‌سی حکمنجه مباح ایله هرکس انتفاع ایده‌بیلور . وبو وجهله مباح اولان جبالدن بر کیمسه احتطاب ایلسه مجرد احتطاب ایله یعنی طوپلامغله آنلره ملك اولور . باغلامق شرط دکلدر .

شرحا آغاجلر خدایی نابت قیدیله تقیید قلندی . زیرا بر کیمسه بر اورمانده‌کی خدایی نابت آغاجی آشلاسه آکا مالك اولوب بناء علیه بو آغاج مجرد جبال مباحه‌ده بولنمغله مباح اوله‌ماز .

مجله‌نك سالف الذکر ۱۲٤۳ و ۱۲٥٤ ماده‌لری احکامنجه جبال مباحه‌دن حق انتفاع هرکس ایچون بلا قید وشرط ثابت

ایکن بو معدل فقرهٔ قانونیه‌ده اهالینك کیفیت انتفاعی تحدید ایدلمش اولمسی فی ١١ شوال سنه ٨٦ تاریخلو اورمان نظامنامه‌سنه مبنیدر . مذکور نظامنامه‌نك اون بشنجی ماده‌سی بو مادهٔ قانونیه‌یه اولان مربوطیت ومناسبتنه بناءً بروجه زیر نقل اولندی .
« اون بشنجی ماده اهالیٔ قرا سکنالریله انبار و آغیل مثللو محتاج اولدقلری ابنیه‌یی تعمیر ویا مجدداً انشا ایتمك وعربه و ادوات زراعت اعمال ایلمك واحتیاجات بیتیه‌لری مرتبه‌سنده کور یاپرق واودون اولمق ایچون میری اورمانلرندن مجاناً کراسته و اشجار کسه‌جك وفقط تجارت ایچون قطع ایده‌جکلری کراسته‌نك اداره طرفندن تعیین اولنان قیمت و اثمانی اعطایه وتجار کبی اشبو نظامنامه احکامنه اتباعه مجبور اوله‌جقلری مثللو کرك بالذات وکرك بالواسطه آخر محله نقل وفروخت ایده‌جکلری حطب وکور ایچون میری اورماندن کسیله‌جك اشجارك اداره طرفندن تعیین اولنه‌جق قیمتنی اعطا ایلیه‌جکلردر هر قریه‌نك منسوب اولدیغی بازارینه اهالینك کندی عربه وحیوانلریله نقل وفروخت ایتدکلری حطب وکور شوحکمدن مستثنادر . وبونلر حقنده جریان ایده‌جك معاملات تعلیمات مخصوصه‌سنده بیان قلنه‌جقدر » تعلیمات مخصوصه دخی یاپلمش وجلد ثالث دستورك ٣٥٠ و ٣٥٤ صحیفه‌لرنده مندرج بولنمشدر .

(و بونلردن حصوله کلان کباهدن وقطع اولنان اشجاردن عشر آلنماز .) چونکه بونلر اهالینك احتیاجات ضروریه‌سندندر .

《وبو مقوله جبال مباحه‌دن بر مقداری بالافراز مستقلا ویا مشترکا قوری اتخاذ اولنمق اوزره مأموری طرفندن کیمسه‌یه با طاپو تصرف ایتدیرلماز .》 وبو وجهله عدم تفویض عمومی اورمان حالنده محافظه ایدلمسی ومملکت ایچون لازم کلان کراسته وحطب کبی لوازمك تدارك ایدیله بیلمسی کبی مقاصد و منافع عمومیه محافظه اولنمسنه مبنی اولوب بوقسه افراد اهالینك آنده حقلری بولندیغندن طولایی دکلدر . بناء علیه امر ولی الامر ایله بومقوله اورمانلرك بر مقداری آخر کیمسه‌یه تفویض اولنه بیلور . نته‌کیم زمانمزده مهاجرینه تفویض و آچوب تارلا حالنه قویمغه رخصت اعطا قلنمقده‌در .

《یوز بشنجی ماده قرا و قصبات اهالیسنه مخصوص اولان مرعالردن بشقه بر قریه‌نك حدودی داخلنده اوتلاق محلی اولدیغی حالده اول قریه اهالیسی بر کونه رسم ویرمکسزین حیواناتنی اوتلادوب اوتندن انتفاع ایدر . وخارجدن حیوانات کتوروب اول اوتلاغك اوتندن و صویندن انتفاع مراد ایدن کیمسه‌لردن جانب میری ایچون مناسب مقداری رسم اوتلاق آلنوب اهالئ قریه آنلری منعه قادر اوله‌ماز . و آنلردن آلنان رسم اوتلاقدن حصه آله‌ماز .》 قرا وقصبات اهالیسنه مخصوص اولان مرعالرك احکامی ۹۷ و ۹۸ و ۱۰۰ ماده‌لرده مرور ایلمشدر. بو مرعالردن بشقه بر قریه حدودی داخلنده بولنان اوتلاق محلنه اول قریه اهالیسی مجانا حق رعی و انتفاعه مالك

اولوب اما اول قریه خارجندن حیوانات کتوروب اوتلادانلردن رسم آلنور .

اهالیٔ قریه مانع اوله میه جقلری کبی آلنان رسمه دخی حق مشارکتلری اوله ماز . آنجق میری اورمانلرنده بلا رخصت حیوان رعی اورمان نظامنامه سیله منع ایدیله رک خلاف ممنوعیت حرکت ایدنلر حقنده مجازات وتضمینات ترتیب اولنه جغی مذکور نظامنامه تصریح ایدلمشدر. تفصیل احکامی ایچون مذکور نظامنامه یه مراجعت اولنه.

— باب ثالث —

(متفرقات بیاننده در .)

(یوز آلتنجی ماده اراضیٔ موات ومتروکه ومیریه وموقوفه ومملوکه ده خدایی نابت اولان آغاجلر باطاپو تصرف اولنماز .)

چونکه اشبو قانونک اوچنجی ماده سنده ذکر اولندیغی اوزره طاپو اراضیٔ امیریه نك حق تصرفی مقابلنده ویریلان معجله دن عبارت اولوب آغاجلر ایسه اراضیدن دکلدر . و برده اراضیٔ امیریه نك فراغی ایجار اولوب اشجارك ایجاری ایسه جائز دکلدر جامع الاجارتین بو ماده دن مقصود شودر که بو آغاجلر ایچون طاپو سندی اعطا قلنماز .

(فقط اراضیٔ میریه وموقوفه ده خدایی نابت اولان اشجار

تصرف بابنده بیـان اولندیغی اوزره اراضی‌یه تبعیتله تصرف اولنور . ﴾

یعنی اراضیٔ میریه کیمك تصرفنده ایسه آنك اوزرنده‌کی خدایی نابت اشجاره دخی اول متصرف اولور . یکرمی یدنجی ویکرمی سکزنجی ماده‌لره باق .

﴿ یوز یدنجی ماده هر کیمك عهده‌سنده اولورسه اولسون اراضیٔ میریه‌دن بر محلده ظهور ایدن آلتون وکموش ونحاس ﴾ یعنی باقر ﴿ وتیمور وانواع احجـار و آلچی وکوکرد وکهرچله و زمپره و کمور و طوز ومعادن سـائره جانب بیت الماله عائد اولوب اراضی متصرفلرینك هیچ برمعدنی ضبط ایلمکه ویاخود چیقان معدندن حصه آلمغه صلاحیتلری یوقدر. ﴾ زیرا اراضیٔ امیریه رقبه‌سی بیت المـاله عائد اولدیغندن آنده‌کی معادن دخی کاملا بیت المـاله عائد اولوب اربعهٔ اخماس کبی هیچ بر حصـه متصرفنه عائد اوله‌ماز . چونکه اراضیٔ امیریه متصرفی مستأجر اولوب اجاره ایسه بیع منفعتدن عبارت اولوب یوخسه بیع عین دکلـدرکه حتی مستأجر ارضك ظاهرنده و باطننده اولانه مالك اوله‌بیلسون جامع الاجارتین.

خمسنك بیت المـاله عائدیتی ظاهردر. چونکه فقرات آتیهٔ قانونیه‌ده مسطور اولدیغی وجهله عشریه وخراجیه کبی اراضیٔ مملوکه‌ده‌کی معادنك‌عشری دخی بیت‌الماله عائددر. اربعهٔ اخماسنك دخی بیت الماله عائدیتی بحثنه کلنجه اراضیٔ عشریه و خراجیه‌ده

اربعهٔ اخماس اراضی مالکلرینه راجع اولدیغی کبی بونك اربعهٔ اخماسی دخی اراضیٔ امیریه مالکی بولنان بیت المالە عائد اولور. زیرا اراضیٔ امیریه متصرفی مستأجر و اراضینك منفعتنه مالك اولوب یوقسه اراضینك رقبه‌سنه و عیننه مالك اولمدیغی جهتله اراضینك اجزاء عینیه‌سندن بولنان معادنه دخی مالك اوله‌ماز. مثلا بر کیمسه اراضیٔ امیریه‌سنی حفر ایتدکده آنده بر مرمر طاش چیقسه اول مرمر طاش میرینك اولور.

(کذلك تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه‌ده ظهور ایدن بالجمله معادن جانب بیت الماله عائد اولوب کرك اراضی متصرفلری طرفندن و کرك جانب وقفدن دخل و تعرض اولنه‌ماز.) چونکه دردنجی ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه دخی اراضیٔ امیریه حکمنده اولوب وقفه یالکز اعشار و رسوماتی ویاخود جهت تصرفیه‌سی عائد اولورکه معادن بونلردن بری دکلدر.

(فقط کرك اراضیٔ امیریه‌ده و کرك ذکر اولنان اراضیٔ موقوفه‌ده معادن مذکوره‌نك اخراجیله زراعت و تصرفدن تعطیلی ایجاب ایدن مقداری محلك ذکر بهاسی متصرفنه ویرلمك لازم کلور.) چونکه بو اراضی مثلا طاپوی معجل ایله کندوسنه یا مورثنه تفویض و اجاره ایدلمش اولدیغی حالده معدن اخراجی ضمننده یدندن نزع ایدلمك لازم کلدیکی جهتله بدلنك یعنی یدندن اخذ ایدیله‌جکی زمانده‌کی ذکر بهاسنك اعطاسی لازم کلور.

زیرا مجله‌نك ٣١ ماده‌سی حکمنجه ضررك بقدر الامکان دفعی لازم کلور .

متن قانونده « تعطیلی ایجاب ایدن » تعبیرندن دخی مستفاد اولدیغی اوزره اراضیدن معدن اخراجی ایچون حفریاته مباشرتدن اول یعنی اراضی زراعت و حراثت حالندن اخراجندن مقدم بدل حقیقیسنك متصرفنه اعطاسی کلور. نته‌کیم مجله‌نك ١٢١٦ ماده‌سنده «تأدیهٔ ثمن اولنمدقجه کمسنه‌نك ملکی یدندن آلنه‌ماز» دیو محرر بولنمشدر.

(واراضیٔ متروکه ایله اراضیٔ مواتده بولنان معادنك خمسی بیت‌الماله وباقیسی بولان کیمسه‌یه عائد اولور.) چونکه وفی‌الرکاز الخمس حدیث شریفی وارد اولمشدر.

(اما اوقاف صحیحه‌دن اولان اراضیده ظهور ایدن معدنلر جانب وقفه عائد اولور.) زیرا معدن ، وقف اولان اجزاء ارضدن اولوب وقفك انقاضی منزلنده‌در. بناءعلیه بعض کیمسه‌لر بر وقفك طپراغنی قازوب طاش چیقاروب احراق ایدرك کیرج ایدر اولسه‌لر متولی منع وچیقاردقلری طاشك اول محلده اولان قیمتنی تضمین ایتدیرر. نته‌کیم بر وقف تارلانك متصرفی اولان کیمسه اول تارلاده طاش معدنی اولمغله طاشنی چیقاروب بیع و استهلاك ایلسه متولی احجار مستهلکه‌یی اول کیمسه‌یه تضمین ایتدیرر وبعد ازین چقارتمدن منع ایده‌بیلور جامع الاجارتین.

وقفك انقاضی لدی الحاجه وقفك عمارتنه صرف اولنه‌جغی

و عمارته حاجت اولمديغى حالده حفظ ايديله‌جكى كبى بو معادن دخى بويله‌در. يوقسه انقاض وقف مستحقينه صرف اولنميه‌جغى كبى بو معادن دخى آنلره صرف اولنه‌ماز. زيرا مستحقك حقى منافعده اولوب يوقسه اعيان وقفده دكلدر. بو فقره‌ده اراضى قيدى مقامه نظراً اولوب يوقسه مثلا بر كيمسه بالاجارتين متصرف اولديغى وقف منزلده بعض محلى حفر ايدركن بويله معادن ظهور ايتسه جانب وقفه عائد اولور. حتى متصرفى آنلرى آخره بيع واستهلاك ايتسه متولىٔ وقف آكا تضمين ايتديرر. اصله ان الحجر الذى خرج من ارض الدار من اجزائها الداخلة فى الوقف فللمتولى اخذه لان مايملك المستأجر منافع الدار فقط جامع الاجارتين.

﴿ ودرون قرا و قصباتده اولان ملك عرصه‌لرده ظهور ايدن معادن جملة صاحبنه عائد اولور. ﴾ بونلرى بولان كرك صاحبى اولسون كرك اجانبدن اولسون. زيرا بو عرصه‌لر مالكلرك ملكلرينه كيردكلرنده جميع اجزاسيله حجر ومعادن ايسه ارضك اجزاسندندر. و مجله‌نك ١١٩٤ ماده‌سى حكمنجه كيمكه بر يره مالك اولورسه مافوقنه وماتحتنه دخى مالك اولوب معادن ايسه ماتحت الارض اولان اعياندندر. بناء عليه بونوع عرصه‌لرده معادنى بولان كيمسه معادن مذكوره‌دن حصه آله‌ميه‌جغى كبى بو عرصه‌لرك مؤنت عشر وخراجى اولمديغندن بيت المال ايچون خمس دخى لازم كلمز.

﴿واراضیٔ عشریه وخراجیه‌ده ظهورایدوب اذابه‌یه قابلیتی اولان معدنلرك خمسی جانب بیت المالە و باقیسی اراضی صاحبنه عائد اولور. ﴾ اذابه‌یه قابلیتی دیمك آتش ایله یموشامغه قابلیتی اولان دیمکدر. آلتون وکموش وتیمور وزیبق یعنی جیوه ورصاص یعنی قالای ونحاس یعنی باقر کبی.

﴿ واذابه ایدلمکه قابلیتی اولمیان معادن جملة صاحبنه عائد اولور ﴾ بونلر دخی جص یعنی کیرج ونوره یعنی آهك طاشی ویا قوت وفیروزج وزمرد وانجو وکحل مثللو شیلردر.

قهستانی دیمشدرکه معادن اوچ قسمدر . قسم اول، اذابه‌یه قابلیتی اولاندر . نته‌کیم آنفا بیان ایدلدی . قسم ثانی ، اذابه‌یه قابلیتی اولمیاندر . نته‌کیم بوده آنفا سبق ایتدی . قسم ثالث ، مایع اولان معادندر . صو و طوز وقیر یعنی زفت ونفط کبی . بوقسم معادن دخی اراضیٔ عشریه وخراجیه‌ده بولنورایسه خمس آلنمیوب صاحبنه عائد اولور .

معادن حقنده برنظامنامه موجود اولمغله احکام مفصله آرزو ایدنلر اورایه مراجعت ایلملری لازم کلور.

﴿ وبالجمله اراضیده بولنوب مالك و صاحبی معلوم اولمیان مسکوکات عتیقه و جدیده و دفائن متنوعه‌نك احکامی کتب فقهیه‌ده تفصیل اولنمشدر. ﴾که کتب فقهیه‌ده بو مسائلك بیانی ایچون «باب الرکاز» دیو بر عنوان مخصوص تخصیص قلنمشدرکه بوراده مهملرینك ذکری مناسب کورلدی. شویله‌که شول دفائن‌که

كلمهٔ شهادت ياخود اسلام ايچون معروف اولان ديكر بر نقش آنلرده منقوش بولنه بونلر لقطه‌در . كرك مسكوكات اولسون كرك اسلحه وآلات و اثاث منازل و فصوص وقماش اولسون. لقطه‌نك حكمى مجله‌نك ٧٦٩ و ٧٧٠ ماده‌لرنده ذكر اولنديغى اوزره صاحبنك عدم طلبنه ظن حاصل اولنجيه قدر اعلان واشاعه اولنمقدن و آندن صكره فقير ايسه نفسنه وغنى ايسه فقير آخره بشرط الضمان صرف يابيت الماله وضع ايتمكدن عبارتدر. بشرط الضمان ديمك مؤخراً صاحبى ظهور ايدر ايسه تصدق ايدن ملتقطه تضمينه حقى اولور ديمكدركه بونك تفصيلى درر الحكام شرح مجلة الاحكام نام اثرمزده محرردر .

وشول دفائنكه آنلرده صنم ياخود غير مسلم حكمدارلردن معروف برينك اسمى منقوش بولنه بونلردن بيت المال ايچون خمس آلنور. بولان كيمسه كرك كندى ملكنده بولنسون كرك غيرك ملكنده يااراضئ مباحه‌ده بولسون، زيرا بوكنز ملكنك اجزاسى اولمديغندن آنده بيت المال ايچون خمس آلنمق ممكندر. وباقيسى كنزك بولنديغى محل حين فتحده امام المسلمين حضرتلرى طرفندن كيمه تخصيص قلنمش ايسه آنك ياخود برحيات بولنان ورثه‌سنك اولور . ورثه‌دن كمسنه‌سى يوغيسه اوده بيت الماله عائد اولور .

وبو نوع دفائنك بولنديغى محل جبال مباحه و مفازه‌لر كبى كمسنه‌نك ملكى دكل ايسه باقيسى يعنى بيت المال ايچون خمس

آلندقدن صكره كيرو قالان اربعهٔ اخماسی بولانه عائد اولور . بولان كرك مسلم يا غير مسلم اولسون كرك صغير يا كبير اولسون وكرك اركك يا قادين اولسون . فقط بو نوع دفاين جبال مباحه ومفازه‌لرده بولان تبعهٔ اجنبيه‌دن اولور ايسه آندن استرداد اولنور . مكركه اذن سلطانی ايله جبال مباحه ومفازه‌لرده ركاز يعنی دفائن تحری ايده . اوحالده كندوسنه نقدر حصه شرط ايدلمش ايسه آنی آلمغه حقی واردر .

ودفائنك حالی مشتبه اولور ايسه يعنی اسلامه‌می ياخود غيری يه‌می عائد ايدوكی اكلاشيله‌ماز اولسه غير اسلامه عائد ايدوكنه حكم اولنور . يعنی بونلرده دخی صنم مثللو غير اسلام علاماتی منقوش بولنان ركازك احكامی جريان ايدر . مع ذلك دردنجی ذيل دستورده مندرج فی ٢٢ ربيع الآخر سنه ٣٠١ تاريخلو آثار عتيقه نظامنامه‌سی دخی موجود اولمغله احكام نظاميه ايچون آكا مراجعت ايدلمك لازمدر .

«يوز سكزنجی ماده، مقتولك اراضيسی قاتلنه انتقال ايتماز . وكذا مقتولك اراضيسنده قاتلنك حق طاپوسی اوله‌ماز . » اما قاتلك اراضيسی مقتوله انتقال ايدر . شويله‌كه قاتل قبل المقتول فوت اولسه مقتول قاتله بالاجماع وارث اوله‌جغی كبی اصحاب انتقالدن دخی اولور .

{ ذيل }

«معين قاتل اولانلره مقتولك اراضيسی انتقال ايتمز وكذلك

مقتولك اراضيسنده معين قاتلك حق طاپوسی اوله‌ماز . فی ۲۷ ربیع الاول سنه ۹۲)

معلوم اولملیدر که ارثه مانع اولان اسباب دردتدر. برنجیسی رقیدر . کرك کامل اولسون قن کبی . کرك ناقص اولسون مدبر وام ولد کبی. ایکنجیسی، شول قتلکه کندوسیله قاتله اصلی اعتباریله قصاص یاخود کفارتك وجوبی تعلق ایدر . اصلی اعتباریله دینلدیکه حتی شول قتلکه عارض بر سببدن طولایی قصاص یا کفارت تعلق ایتمیه بو قتل داخل اولسون . برکیمسه کندی فرعنی قتل ایتمسی کبی . بونده سقوط قصاص حرمت ابوت ایچوندر .

وچنجیسی، اختلاف الدین. دردنجیسی، اختلاف الداردر.

قاتل مقتوله ملکده وارث اوله‌جغی کبی اراضیده دخی وارث یعنی منتقل الیه اوله‌ماز. فقط قتل بش قسمدر: ۱ قتل عمد. ۲ قتل شبه عمد. ۳ قتل خطا. ٤ خطا مجراسنه جاری قتل. ٥ تسبیا قتل. شوقسم اخیر یعنی قتل بسبب مستثنی اوله‌رق قتلك جمیع اقسامی مقتولك میراث و وصیتندن قاتلك محروم اولمسنی ایجاب ایلدیکی کبی اراضیٔ امیریه‌نك انتقالندن و حق طاپوسندن دخی محروم اولمسنی ایجاب ایدر. زیرا مجله‌نك ۹۹ ماده‌سی حکمنجه کیمکه برشیئی وقتندن اول استعجال ایلرسه محرومیتله معاتب اولور.

فقط آتی الذکر درت نوع قتل میراثدن محرومیتی ایجاب ایلمز .

١ تسبباً و تعبیر دیکرله بسبب قتلدر. مثلا بر کیمسه‌نك بلا اذن ولی الامر طریق عامده یاخود حق حفری اولمیان یرلرده بر قویی حفر ایدوبده اورایه قضاء بر انسان دوشه‌رك تلف اولمسی کبی . ٢ قاتل صغیر یا مجنون یا معتوه یاخود اکراه معتبر ایله مکره اولمقدر. ٣ برکیمسه زوجه‌سنی یاخود محارمندن بریسنی لاجل‌الزنا قتل ایتمسیدر. یعنی برکیمسه زوجه‌سی وقزی وقز قرنداشی کبی محارمندن بریسنی بالطوع و الرضا بر شخص ایله زنا ایدرکن کوروبده غضبی فوران ایدرك درعقب مزنیه‌یی قتل ایلمسی کبی . ٤ مورثنی قصاصا یاخود حدا یاخود دفعا عن نفسه قتل ایلمسیدر.

سالف الذکر درت نوع قتل املاکده میراثدن محرومیتی ایجاب ایتمیه‌جکندن اراضیده دخی انتقالدن و حق طاپودن محرومیتی استلزام ایتمامسی لازم کلور. چونکه قانونده صراحت اولمدیغندن احکام شرعیه‌یه مراجعت اولنور. آنجق معین قاتل اولمق یعنی بر کیمسه فعل قتلده قاتله اشتراك ایتمیوب فقط حین قتلده مقتولك اللرینی و ایاقلرینی طوتمق کبی برصورتله قاتله اعانه وفعل قتلی آکا تسهیل ایتمك قصاص وکفارتی موجب اولمدیغی کبی ارثدن دخی محرومیتی اقتضا ایتمز ایکن اشبو مادۀ قانونیه‌نك ذیلی حکمنجه حق انتقال وطاپودن محرومیتی مستلزم اولور.

{ اصل }

《 يوز طقوزنجى ماده . مسلمك اراضيسى غير مسلم اولان اولادينه و باباسنه و آناسنه وغير مسلمك اراضيسى مسلم اولان اولادينه وباباسنه و آناسنه انتقال ايتماز. 》

{ معدل }

《 يوز طقوزنجى ماده. مسلمك اراضيسى غير مسلم اولان اولادينه واحفادينه وابوينه وقرنداشنه وزوجهسنه وغيرمسلمك اراضيسى مسلم اولان اولادينه و احفادينه و ابوينه و قرنداشنه وزوجنه انتقال ايتمز. 》 بو صورتده بر مسلم فوت اولوبده برى مسلم ديكرى غير مسلم ايكى اوغلى قالسه اراضئ اميريهسى مسلم اولان اوغلنه انتقال ايدوب غير مسلم اولان اوغلى حصهدار اولهماز. نتهكيم بر غير مسلم فوت اولوب برى مسلم ديكرى غير مسلم ايكى اوغلى قالسه اراضيسى كاملا غير مسلم اوغلنه انتقال ايدوب مسلم اولان اوغلى حصهدار اولهماز.

بونده «وزوجنه» عبارهسى كتورلمدى. زيرا زوجه مسلمه وزوج غير مسلم اولمق احتمالى موجود دكلدر.

《 ومسلمك اراضيسنده غير مسلمك حق طاپوسى وغير مسلمك اراضيسنده مسلمك حق طاپوسى اولهماز. 》 خلاصه مسلم ايله غير مسلم بينلرندهكى اختلاف دين مانع انتقال

اولدیغی کبی حق طاپویه دخی مانعدر. بناءعلیه برمسلمك وفاتنده تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه مسلم بولنان اصحاب انتقالنه انتقال ایتمیه جکی کبی غیر مسلمك وفاتنده تصرفنده اولان اراضیٔ امیریه مسلم بولنان اصحاب انتقالنه انتقال ایلماز .

حق طابوده دخی حکم بویله در .

فقط تبعه دن اولان بر خرستیانك فوتنده خرستیان بولنان مثلا اوغلی بعدالوفات مسلمان اولسه اکا انتقال ایدر . چونکه بوبابده معتبر اولان ارثده اولدیغی کبی وقت وفات اولوب یوقسه انتقالی اجرا اولندیغی زمان نظراعتباره آلنماز. بوحالده زوجه سی نصرانیه بولنان بر مسلم وفات ایدوبده زوجهٔ مزبوره زوجك فوتندن مقدم مسلمان اولدیغم جهتله وارث واصحاب انتقالدنم دیو وورثة الزوج بعدالوفات مسلمان اولدیغك جهتله وارث واصحاب انتقالدن دکلسین دیو اختلاف ایلدکلرنده سوزورثه نکدر. زیرا مجله نك ١١ قاعده سنه مبنی امر حادث اولان اسلامیتك اقرب اوقات بولنان مابعدالموته اضافتی اصلدر .

وبالعکس تبعه دن اولان برخرستیان وفات ایتدکده زوجه سی بعدوفاته مسلمان اولدیغم جهتله وارثم واصحاب انتقالدن ایم دیدیکی حالده ورثه قبل موته مسلمان اولدیغك جهتله وارث واصحاب انتقالدن دکلسین دیو اختلاف ایتدکلرنده سوزورثه نکدر. حالبوکه اسلامیت امر حادث اولدیغنه نظراً سالف الذکر مجله نك اون برنجی قاعده سنه بناء اقرب اوقاته اضافتی اصل اوله رق

سوز زوجه‌نك اولمیدی. آنجق بونده سوز ورثه‌نك اولمسنه
سبب شودرکه ارثدن سبب الحرمان فی الحال ثابت اولوب
استصحاب المقلوبه بناء ماضیده دخی ثابتدر دینلور. ایشته شو
استصحاب، دفع ایچون حجت ایسه‌ده استحقاق ایچون حجت
اولمامغله استحقاق الارث ادعاسنده بولنان قادین ایچون حجت
اولمیوب اما دفع الارث و انتقال ادعاسنده بولنان ورثه‌یه حجت
اولیور. لکن ملل غیر مسلمه بینلرنده اولان اختلاف دین مانع
انتقال اولمدیغی کبی حق طاپویه دخی مانع دکلدر. بو جهتله
خرستیاندن یهودی‌یه ویهودیدن خرستیانه اراضی امیریه انتقال
ایدر وحق طاپولری اولور. مثلا تبعه‌دن بر یهودی وفات ایدوبده
تبعه‌دن بری یهودی دیکری خرستیان ایکی نفر اوغلی ترك
ایتسه متوفانك اراضی امیریه‌سی ایکیسنه‌ده سویا انتقال ایدر.
متوفی خرستیان اولدیغی تقدیرده دخی حکم منوال مشروح
اوزره‌در.

﴿ اصل ﴾

(یوز اوتجی ماده . تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان کیمسه‌نك
اراضیسی تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان اولادینه وباباسنه و آناسنه انتقال
ایتماز .)

﴿ معدل ﴾

(یوز اوتجی ماده . تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان کیمسه‌نك

اراضیسی تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان ورثه‌سنه انتقال ایتماز . وتبعهٔ دولت علیه‌دن اولان کیمسه‌نك اراضیسنده تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان کیمسه‌نك حق طاپوسی اوله‌ماز . » یعنی اختلاف دار وتعبیر دیکرله اختلاف تابعیت انتقاله وحق طاپویه مانعدر . شویله‌که تبعهٔ غیر مسلمه‌دن برینك وفاتیله عهده‌سنده بولنان اراضیٔ امیریه تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنان غیرمسلم اولاد واقرباء سائره‌سنه انتقال ایلماز . وحق طاپوسی دخی اوله‌ماز .

بومسئله‌نك عکسنك حکمی نصلدر . یعنی استملاك املاك قانوننه توفیقاً اراضیٔ امیریه‌یه متصرف اولان غیرمسلم براجنبی وفات ایتدکده اول اراضی تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان کذلك غیرمسلم ورثه‌سنه انتقال ایدرمی؟ بومسئله متن قانونده ذکر اولنمامسنك سببی شودرکه بوقانون فی ۷ ن سنه ۱۲۷٤ تاریخنده تنظیم اولنمشیکن تبعهٔ اجنبیه‌یه حق استملاکی ویرن قانون ۱۲۸٥ سنه‌سنده یعنی طقوز سنه صکره تنظیم قلنمش اولمغله اشبوقانونك تاریخ نشرنده اجانب ممالك دولت علیه‌ده حق استملاك وتصرفه مالك دکللر ایدی . اما مارالذکر استملاك قانونی اجنبیلره دخی حق تصرفی بخش ایتمش اولمغله آندن صکره صورت مذکوره دخی نفس الامرده موجود اولور .

بناءً علیه بونك تفصیلنه مبادرت اولنور . شویله‌که صرف ملك اولورسه موروث اوله‌جغی بی‌اشتباهدر . یعنی صرف ملك عقاره مالك اولان بر اجنبی فوت اولوبده بر اوغلی عثمانلی و بر اوغلی

دخی اجنبی بولنسه مذکورملك علم فرائض موجبنجه اجنبی اولان
اوغلنه موروث اولور یوخسه عثمانلی اولان اوغلی ارثده حصه‌دار
اوله‌ماز. چونکه میراث ایچون قانون لایتغیرمز علم عالی فرائضدر.
اما اراضی امیریه یا وقفیه یاخود مسقفات یا مستغلات وقفیه
اولور ایسه انتقال ایتمسی لازم کلمجنی حقنده شورای دولت
تنظیمات دائره‌سیله مجلس مخصوص وکلانك قراری اقتضاسندرکه
بونلر بروجه آتی درج اولنور .

شورای دولت تنظیمات دائره‌سنده فی ۱۳ ذی‌القعده سنه
۳۱٦ وفی ۱۳ مارت سنه ۳۱٥ تاریخنده ویریلان قراردر .

اوقاف همایون نظارتنك شورای دولته حواله بیوریلان
۲۰ جماذی‌الاولی سنه ۳۱٦ تاریخ ودرتیوزسکسان‌درت نومرولی
تذکره‌سی قرائت اولندی .

مألنده تبعهٔ اجنبیه‌دن وفات ایدنلرك متصرف اولدقلری
املاکك دولت علیه تبعه‌سندن اولان اولادینه سندات اداره‌سنجه
معاملهٔ انتقالیه‌سی اجرا ایتدیرلمکده اولمسیله بومعامله‌نك اجراسی
برقراره مبتنی اولمسی ملاحظه‌سیله ادارهٔ مذکوره‌دن لدی السؤال
اولوجهله معاملهٔ انتقالیه‌نك ایفاسی اوته‌دنبری جاری تعامل
قدیمه مستند بولندیغی بیان اولنمش واراضی قانوننامهٔ همایوننك
اوتجی ماده‌سنده تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان کیمسه‌نك اراضیسی
تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنان اولادینه وبابا واناسنه انتقال ایتمیه‌جکی محرر
وانجمن عالی وکلا قرارینی مبلغ دردنجی جلد دستورك درتیوز

قرق ایکنجی صحیفه‌سنده مندرج ۲٤ تموز سنه ۹۹ تاریخلی تذکرهٔ
سامیه‌ده دخی املاك ومیراث ماده‌لری یکریکره مربوط اولمیوب
بشقه‌بشقه شیلر بولندیغنه واستملاك املاك قرارنامه‌سیله اجانبك
استملاکنه مساعده اولنه‌رق یوقسه تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان
مورثك اجانبدن اولان أولاد واقارینه حق توارث ویرلمدیکنه
وبو ممنوعیت دخی رابطهٔ تابعیتك محافظه‌سی مقصد مشروعنه
مستند بولندیغنه بناءً تابعیت دولت علیه‌دن بولنان بر شخصك
وفاتی وقوعنده مالك اولدیغی اموال واراضیسنده تبعهٔ اجنبیه‌دن
اولان اولاد واقرباسنك حق انتقال ووراثتی اولمدیغی مسطور
اوله‌رق تبعهٔ اجنبیه‌نك وفاتنـده عهده‌سنده‌کی اراضی وعقارك
تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان اولاد واقرباسـنه انتقال ایده‌مامسی
حقنده برماده ویا صراحت قانونیه اولمیوب واجانبك استملاکنه
دائر اولان قرارنامه‌نك برنجی ماده‌سی موجبنجه اراضی حجا-
زیه‌دن ماعدا ممالك محروسه‌ده اجنبیلر تصرف املاك حقوقندن
استفاده‌ایتمکه قبول اولنوب کرچه‌مرحوم حلمی افندینك احکام
الاوقاف رساله‌سنده بر اجنبینك وقف عقاری دولت علیه تبعه-
سندن اولان وارثنه‌انتقال ایده‌میه‌جکی ومحکمهٔ تفتیش مستشاری
حسنی افندینـك اراضی قانونامه‌سی شرحنده اجنبینك وقف
عقاری تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان وارثنه انتقالی شورای دولت
قراریله تأییداولنمش تعامل اقتضاسندن اولدیغی کوسترلمش‌ایسه‌ده
بونلرك مأخذلری معلوم اولمـدیغی کبی بو بابده ارادهٔ سنیه ویا

قراره دخی تصادف اولنه‌مدیغندن سندات اداره‌سنجه جریان ایده‌گلدیکی بیان اولنان تعاملات ابقا وادامه‌سی ویا بشقه برصورتله معامله اجراسی خصوصنده خزینه‌جه تردد حاصل اولدیغندن بحثله استیذان کیفیت اولنمشدر .

تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان بر کیمسه‌نك وفاتنده اراضیسی تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنان اولادینه و بابا و آناسنه انتقال ایتمیه‌جکنك اراضی قانوننامهٔ همایوننده صراحةً ذکر و بیان اولنمسی تبعهٔ دولت علیه ایله تبعهٔ اجنبیه بیننده اختلاف دار یعنی اختلاف تابعیت بولنمسی مقصدینه مبتنی اولدیغی وکرچه تبعهٔ اجنبیه‌دن برینك وفاتنده بونك متصرف اولدیغی اراضیسنك تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان اولاد و اقرباسنه انتقال ایدوب ایتمیه‌جکنه دائر صراحت قانونیه یوق ایسه‌ده بو حال اراضی قانوننامه‌سنده‌کی صراحت دلالتیله و عکس حالك دخی مانع انتقال اوله‌جغنك طبیعی اولمسی مقصدیله ذکرینه لزوم کورولمامش بولندیغی واجارتینلو مسقفات ومستغلات موقوفه حقنده دخی اختلاف دار یعنی اختلاف تابعیت اساسنك محافظه‌سی لازمه‌دن ایدوکی جهتله تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان برشخصك وفاتنده متصرف اولدیغی اراضیسیله اجارتینلو مسقفات ومستغلات موقوفه‌نك تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان اولاد واقرباسنه انتقال ایتمسی جائز اوله‌میه‌جغی کبی اجنبینك وقف عقاری تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان وارثنه انتقال ایده‌جکنه دائر وتعاملی تأیید ایده‌جك صورتده شواری

دولت قراری دخی اولمدیغی اعضادن علی حیدر بك طرفندن
درمیان قلندیسه‌ده اجارتین ایله تصرف اولنان مسقفات ومستغلات
وقفیه‌نك اولاد ذکور واناثه سویاً انتقالی شرعی اولمیوب قانونی
اولمغله بوکا انتقال عادی تسمیه اولندیغندن وانتقالك اخیراً توسیعی
واجانبك حق تصرفه نائلیتی دخی هپ بو اساسه مبتنی یعنی قانونی
اولوب میراث حقنده‌کی احکام شرعیه ایسه تماملیه بشقه ایدوکندن
ودردنجی جلد دستورده مندرج تذکرهٔ سامیه احکامی دخی
بونی مؤید بولندیغندن واحکام الاوقاف وشرح قانون اراضی کبی
رساله‌لر دولتجه رسماً قبول وتصدیق ایدلمش شیلر اولمدیغی
جهتله بونلر مدار تطبیق اوله‌میه‌جغندن واجنبیلره استملاك
املاك قرارنامه‌سیله قطعهٔ حجازیه‌دن ماعدا ممالك شاهانه‌ده
تبعهٔ دولت علیه صفتیله تصرف املاکه رخصت ویرلمش اولمسنه
وبونلردن برینك وفاتنده متصرف اولدیغی وقف عقارك رسماً
دولت علیه تابعیتی قبول ایدن اولاد واقاربنه انتقال ایتمیه‌جکنه
دائر قرارنامهٔ مذکورده ونه‌ده نظامات سائره‌ده بر قید وصراحت
اولمامسنه نظراً ذکر اولنان استملاك قرارنامه‌سنك نشرندن صکره
ممالك شاهانه‌ده عقارات وقفیه‌یه متصرف اولان اجانبك تبعهٔ
دولت علیه‌دن اولان اولاد واقاربنی حق انتقالدن محروم ایتمك
هم قوانین حکومت وهمده سلطنت سنیه‌نك محافظهٔ شرفی کبی
منفعت سیاسیهٔ دولته توافق ایده‌میوب باخصوص شمدی‌یه قدر
بو یولده خیلی معامله جریان وهر بری اذن متولی‌یه اقتران ایده‌رك

دولتجه سند رسمیلر دخی ویرلمشیکن بونلری ابطاله قالقشمق بر چوق شکایتی و بلکه دولتجه تضمیناتی ایجاب ایتدیره‌بیله‌جکندن نظامات دولته وحق ایجاب مصلحته منافی اولمیان تعاملك محافظه‌سی ضروری اولدیغندن اوتوجهله ایفای مقتضاسنك اوقاف همایون نظارتنه اشعارینه دائر اکثریتله مضبطه تنظیمه قرار ویرلدی.

تذکرهٔ سامیه صورتی

تبعهٔ اجنبیه‌دن وفات ایدنلرك متصرف اولدقلری املاکك تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان اولادینه انتقالنده اجراسی حقنده جریان تعاملك ابقاسی یاخود بشقه‌صورتله معامله ایفاسی امرنده استفسار رأیی متضمن اوقاف همایون نظارت جلیله‌سندن بالتقدیم تنظیمات دائره‌سنده ترقیم وملکیه دائره‌سنجه دخی تذییل اولنوب مجلس وکلاده مطالعه قلنان مضبطه‌ده کوستریلدیکی اوزره اجارتین ایله تصرف اولنان مسقفات ومستغلات وقفیه‌نك اولاد اناثه سویاً انتقالی وانتقالنك اخیراً توسیعی واجانبك حق تصرفه نائلیتی موادقانونیه‌دن اولدیغندن ومیراث حقنده‌کی احکام شرعیه ایسه تمامیله بشقه اولوب دردنجی جلد دستورده مندرج ۲٤ تموز سنه ۹۱ تاریخلی تذکرهٔ سامیه‌نك حکمی دخی بونی مؤید بولندیغندن ومع‌مافیه استملاك قرارنامه‌سنك نشرندن صکره ممالك شاهانه‌ده عقارات وقفیه‌یه متصرف اولان اجانبك تبعهٔ

دولت علیه‌دن بولنان اولاد واقاربنك حق انتقالدن محرومیتنه دائر برکونه صراحت قانونیه‌ونظامیه بولنمدیغندن بونلری اوحق انتقالدن محروم ایتمك احکام قوانین ونظاماته وتابعیت دولتعلیه‌نك محافظهٔ شرفی کبی منفعت سیاسیهٔ دولته موافق اوله‌میه‌جغنه بناءً نظامات دولته وایجاب مصلحته منافی اولمیان مذکور تعاملك محافظه‌سی ضروری کورندیکی بیانیله موجبنجه اجرای ایجابی با تذکرهٔ سامیه اشعار بیورلمش وکیفیت قیود خاقانی اداره‌سنك افاده‌سیله ایجاب ایدنلره تبلیغ وازبار قلنمش اولدیغندن اوراجه اکا کوره معامله اولنمسی. فی ۱۳ تشرین ثانی سنه ۳۱۵

اختلاف دار مانع انتقال اولدیغی بیان اولنمشیدیکه اختلاف دار مللِ غیر مسلمه حقنده مانع انتقال اولدیغنه شبهه یوقدر.

مثلا تبعهٔ دولت علیه‌دن بر غیر مسلمك اراضیسی تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنان غیر مسلم ورثه‌سنه انتقال ایلماز. اما اجنبی بردولت تبعه‌سندن اولان برکیمسه‌نك اراضیسی دیکر اجنبی دولت تبعه‌سندن بولنان وارثنه انتقال ایدرمی بوکا دائر قانونده صراحت اولمامغله ارث حقندهکی احکام شرعیه‌یه مراجعت اولنمق لازم کلوب شرعا بردولت اجنبیه تبعه‌سی دیکر دولت اجنبیه تبعه‌سنه وارث اولمیه‌جغی جهتله بر اجنبی دولت تبعه‌سندن اولان بر متوفانك اراضیسی دیکر اجنبی دولت تبعه‌سندن اولان کمسنه‌یه انتقال ایده‌مامك لازم کلور.

اختلاف دارمسلمین حقلرنده دخی مانع ارث وانتقالمیدر

بونده فقها اختلاف ایتمشلردر . سراجیه شارحی تازروانی مانع ارث دکلدر دیمشدرکه ابن الامین شمس الائمه السرخسیدن بروجه مذکور نقل ایلمش وتتمة الفتواده دخی حکم الاسلام مسلمینك بلادلرینی جمع اولدیغی جهتله مانع ارث اولمدیغنی بیان ایلمشدر . قواخانهٔ عامده دخی الیوم بونك اوزرینه افتا بیوریلقده بولنلمشدر . شو حالده تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنان بر مسلم تبعهٔ دولت اسلامیه‌دن بولنان دیکر مسلمه وارث اوله‌جغی کبی عکسی دخی بویله اولور . عتابی وابو الیسر ایسه اختلاف دارین المسلمین دخی مانع ارث اولغله ممالك اجنبیه‌ده دین اسلامی قبول ایدن برکیمسه قبل الهجرة اوراده وفات ایتسه دار اسلامده بولنان اقرباسی وورثه‌سی آکا وارث اولمیه‌جغی کبی بالعکس دار اسلامده بولنان مورثی وفات ایتدکده ممالك اجنبیه‌ده بولنان مسلم وارثی آکا وارث اوله‌ماز دیمشلردر .

ایندی شرحی صددنده اولدیغمز مادهٔ قانونیه مطلق اوله‌رق یازلمش اولدیغنه نظراً اراضیٔ امیریه‌ده علی الاطلاق اختلاف تابعیت یعنی اختلاف مذکور ولوکه بین المسلمین اولسون مانع انتقالدر دینیله‌بیلور .

استملاك املاك قانونی اشبو ماده‌نك حکمنی فسخ ایتمامشدر . چونکه استملاك املاك ایله حق توارث بشقه بشقه شیلردر . بناء علیه تبعه‌دن بر متوفانك استملاك املاك مضبطه‌سنی امضا ایتمش

اجنبی بر دولتك تبعه‌سندن بر اوغلی بولنسه متوفای مرقومك اراضیسی بو اوغلنه انتقال ایتمز .

بو بابده تسطیر اولنان فی ٢٤ تموز سنه ٩١ تاریخلو تذکرهٔ سامیه‌نك صورتی بروجه زیر عینا درج اولنور .

« تبعهٔ دولت علیه‌دن اولوبده اولاد واقاربی اجنبی بولنان قادینلرك وفاتلرنده اموال واملاك متروکه‌لرینك اجنبی بولنان زوج واولادینه انتقال ایده‌مامسی حقنده اولان اصول متخذه‌نك تبعهٔ اجنبیه‌نك املاك آله‌بیلملرینی متضمن بولنان قرارنامه‌نك امضاسندنصکره وفات ایلیانلره شمولی اولوب اولمیه‌جغنك استفساریله اولبابده بعض افاده‌یی حاوی دائرهٔ جلیلهٔ خارجیه‌دن تنظیم اولنان مذکره اوزرینه شورای دولتدن قلمه آلنان مضبطه انجمن مشورتده قرائت اولندی . املاك ومیراث ماده‌لری یکدیگره مربوط اولمیوب بشقه بشقه شیلر بولندیغنه و قرارنامهٔ مبحوث عنه ایله اجانبك استملاکنه مساعده اولنه‌رق یوقسه تبعهٔ سلطنت سنیه‌دن اولان مورثك اجانبدن بولنان اولاد و اقاربنه حق توارث ویرمدیکنه واراضی قانوننامهٔ همایوننده محرر ممنوعیت رابطهٔ تابعیتك محافظه‌سی مقصد مشروعنه مستند اولوب ایشك بوجهتی هر دولتده نظر اهمیتده طوتلدیغی کبی سلطنت سنیه‌جه دخی شایان دقت واعتنا مواددن اولمسنه مبنی قرار اخیرك هر حالده محافظهٔ احکامی یعنی تابعیت دولت علیه‌ده بولنان بر شخصك وفاتی وقوعنده مالك اولدیغی اموال و املاك و اراضیسنده تبعهٔ

اجنبیه‌دن اولان اولاد واقرباسنك حق انتقال ووراثی اولمدیغنك
ویالکز قرارنامه منطوقنجه استملاك ایتمش اولان اجنبیلرك عهده‌
لرنده‌کی املاك واراضی قانوناً مستحق اولان ورثه‌سنه انتقال
ایده‌جکنك تأکیدی تسبب اولنمش وکیفیتك اقتضا ایدنلره
بیلدیرلمش اولمغله اکا کوره ایجاب حالك اجراسنه همت اولنمسی .

معلوم اولملیدرکه سالف الذکر اوچ ماده‌ده مذکور اولان
موانع انتقالدن بشقه موانع ارث بولنان شی مادام‌که وعلیه‌دائر
صراحت قانونیه یوقدر موانع انتقال اولمسی لازم کله‌جکی جهتله
بونلرك خلاصهٔ بوراده ذکری مناسب کوری .

رق . یعنی کوله یاجاریه اولمق مانع ارث اولدیغی جهتله مانع
انتقالدر . شویله مثلا بر کیمسه اراضیٔ امیریه متصرف ایکن
وفات ایدوب کوله یا جاریه اولان اولادینی ترك ایتسه آنلره
عادیا انتقال ایتمز . نته‌کیم ۱۱۲ ماده‌دن دخی مستفاد اولور .

مغروقا ویا مهدوما ویا محترقا فوت مانع انتقالدر شویله‌که
بینلرنده قرابت انتقال بولنان ایکی کیمسه غرق اولمش بر سفینه
ایچنده بولنه‌رق مغروقاً یاخود ییقلمش بر بنا آلتنده بولنه‌رق
مهدوماً یاخود محترق اولمش بنا ایچنده بولنه‌رق محترقا وفات
ایدوب وفقط آنلردن قنغیسنك اوڵجه وفات ایتمش اولدیغی معلوم
اوله‌مسه آنلردن هیچ بری آخره وارث اولمدیغی کبی یکدیکرك
تصرفلرنده بولنان اراضیٔ امیریه‌نك دخی حق انتقالنه نائل
اوله‌ماز . بلکه هر برینك تحت تصرفنده بولنان اراضی

کندوسنك برحيات بولنان ورثه‌سنه انتقال ايدر .

مثلا بر كيمسه بر نفر اوغليله برابر برجه محرر مغروقاً وفات ايدوب آنلردن قنغيسى اول وفات ايتمش اولديغى مجهول بولنسه اول كيمسه‌نك برحيات بولنان اولادى عهده‌سنده بولنان اراضى‌يى ضبط ايدرلر .

بروجه محرر باباسيله برابر مغروق اولان اوغلنك اولادى اول اراضيدن بر حصه دخى جدمزدن بابامزه انتقال ايدر بناء عليه حصهٔ مذكوره‌يى ضبط ايدرز ديه‌مزلر .

ويرده اصحاب انتقالدن بريسى مواد آنفه‌ده مذكور موانعدن بريله انتقالدن محروم اولسه اومانع بولنمديغى تقديرده اكا انتقال ايتمسى لازم كلان حصه محلول اولميوب ديكر اصحاب انتقاله انتقال ايدر .

مثلا بركيمسه‌نك اوچ اولادى بولنوبده بريسى پدرينى قتل ايتسه قاتل انتقالدن محروم اولوب فقط ديكر ايكى نفر اولادى اول كيمسه‌نك متصرف اولديغى اراضئ أميريه‌يى مناصفة وانتقالا ضبط ايدرلر. يوقسه بر نفر ولدى قاتل بولنديغى ايچون اول عقارك ثلث حصه‌سى محلول اولماز .

اسلاميت وتابعيت دخى بو قياس اولنه .

{ معدل }

(يوز اون برنجى ماده، تبعيت دولت عليه‌يى مأذونيت رسميه

استعمال ایلمکسزین ترك ایدن کیمسه‌نك اراضیسی تبعهٔ دولت
علیه‌دن ویاخود تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان اولادینه واحفادینه وبابا-
سنه و آناسنه وقرنداشلرینه وزوج وزوجه‌سنه انتقال ایتمیوب فی
الحال محلول اولور. وحق طاپو اصحابی آرانلمیوب بالمزایده
طالبنه تفویض قلنور. اما رخصت رسمیه استحصال ایدرك
تبدیل تابعیت ایتمش ایسه او صورتده اراضیسی محلول اولمیوب
عهده‌سنده قالور، آنجق تابعیتنه کیردیکی دولتك استملاك املاکه
قانوننه مربوط مضبطه‌یی امضا ایتمش اولمسی شرطدر. وقبول
وامضا ایتمامش ایسه او صورتده اراضیسی محلول اولور .

اشبو یوز اون برنجی ماده برکره اللی بشنجی ماده موجبنجه
تصحیح ایدلدیکی کبی تبعهٔ اجنبیه‌نك املاکه متصرف اولملری
حقنده‌کی قانونك برنجیسی ماده‌سیله تابعیت عثمانیه قانوننك بشنجی
و آلتنجی ماده‌لری احکامنجه دخی اصلاح ایدلمشدرکه مواد مذ-
کوره بروجه زیر درج اولنمق اقتضا ایتدی .

تبعهٔ اجنبیه‌نك استملاك املاکلرینه دائر قانونك برنجی ماده
سیشودر «دول اجنبیه تبعه‌سی ممالك شاهانه‌نك اراضیء حجا-
زیه‌دن ماعدا هر طرفنده تبعهٔ دولت علیه مثللو وبشقه برشرط
تحتنده اولمیه‌رق مواد آتیه‌ده مذکور اولدیغی وجهله آنلر بو
خصوصده تابع اولدقلری نظامات و وظائفه اتباع قیدیله داخل
وخارج قصباتده تصرف املاك حقوقندن استفاده ایتمکه قبول
اولنمشلردر فی‌الاصل تبعهٔ حضرت شاهانه‌دن اولوبده عسکرلك

تبـدیل تابعیت ایتمش اولنلر بو قاعده‌دن مسـتثنا اولوب آنلر حقنده قانون مخصوصنك احکامی جاری اوله‌جقدر »

تابعیت قانوننك بشنجی و آلتنجی ماده‌لرینك بعض فقره‌یی دخی بروجه آتی درج اولنور . « بشنجی ماده، تبعهٔ سلطنت سنیه‌دن مأذونا تابعیت اجنبیه‌یه کیرن اشخاص تبدیل تابعیت ایتدکاری تاریخدن اعتباراً اجنبی صفتنده طوتیـلوب حقلرنده اولوجهله معامله اولنور .

آلتنجی ماده، سلطنت سنیه طرفندن مأذون اولمقسزین دیار اجنبیه‌ده تبدیل تابعیت ایدن ویاخود بر اجنبی دولتك خدمت عسکریه‌سنه کیرن شخص دولت علیه استر ایسه تابعیتندن اسقاط ایده‌بیلور . »

وفی ١٥ ربیع الاخر سنه ١٣٠٠ تاریخلو قانونك بو ماده‌یه تعلق ایدن اوچ ماده‌سی دخی بروجه زیردرج ایدلدی. « برنجی ماده عن اصل تبعهٔ عثمانیـه‌دن ایکن تابعیت عثمانیه قانوننـك نشرندن مقدم تبدیل تابعیت ایتمش اولوبده سندات عهدیه مو- جبنجـه طرف دولت علیه‌دن تابعیت اجنبیه‌یه دخوللری قبول و تصدیق اولنمش اولانلر وقانون مذکورك نشرندن صکره احکا- منه موافق صورتده تبدیل تابعیت ایدنلر اجانبـك استملاکنه دائر فی ٧ صفر سـنه ٧٤ تاریخلی قانونك وظائف مخصوصـه تحتنده تعیین ایلدیکی کافهٔ حقوقدن مستفید اولورلر انجق تابعیتنه

كيردكلرى دولتك ذكر اولنان استملاك قانوننه مربوط مضبطه‌يى امضا ايتمش اولمسى شرطدر .

ايكنجى ماده دولتعليه‌دن مأذونيت رسميه استحصال ايتمكسزين تبديل تابعيت ايدوبده طرف دولت عليه‌دن تابعيتى اسقاط اولنان اشخاص ممالك عثمانيه‌ده استملاك وتوارث حقندن محروم اولورلر .

اوچنجى ماده، مادهٔ سابقه‌ده كوستر لديكى اوزره حق استملاك وتوارثدن محروم اولەجق اشخاصك عقارات مملوكه‌سى تبعهٔ دولت عليه‌دن بولنان ورثه‌سى بيننده اموال منقوله كبى تقسيم اولنور انجق اراضى قانوننك يوز اون ويوز اون برنجى ماده‌لرى احكامنجه او مقوله‌لرك اراضىٔ اميريه وموقوفه‌ده حق طاپولرى قالماز وتبديل تابعيتلرندن مقدم عهده‌لرينه چكمش اولان اراضىٔ اميريه و موقوفه دخى وارثلرينه انتقال ايتميوب محلول اولور وبو معامله اجارتينلى مسقفات ومستغلات وقفيه حقنده‌ده عينيله جاريدر . »

خلاصهٔ كلام، تبعهٔ دولت عليه‌دن بركيمسه مأذونيت رسميه استحصال ايتمكسزين ترك تابعيت ايتدكده عهده‌سنده‌كى اراضى اميريه محلول وصرف املاكى ورثه‌سنه موروث اولور . تابعيتنه كيرديكى دولت كرك استملاك قانوننك مضبطه‌سنى امضا ايتمش اولسون كرك اولمسون . واراضىٔ اميريه ايله موقوفه‌يه ومستغلات وقفيه‌يه كلنجه مأذونيت رسميه ايله ترك تابعيت ايتدكده نظر

اولنور . اکر تابعیتنه کیردیکی دولت اجنبیـه استملاك املاك مضبطه‌سنی قبول وامضا ایتمامش ایسه اولصورتده محلول اولور.

بو یوز اون برنجی ماده‌نك قبل التصحیح بولندیغی صورت بروجه‌زیر درج اولنور. «یوز اون برنجی ماده . تبعیت دولت علیه‌یی ترك ایدن کیمسه‌نك اراضیسی تبعهٔ دولت‌علیه‌دن ویاخود تبعهٔ اجنبیه‌دن اولادینه وباباسنه و آناسنه انتقال ایتمیوب فی‌الحال محلول اولور . وحق طابو صـاحبی آرانلمیوب بالمزایده طالبنه تفویض اولنور . »

تبعهٔ دولت علیـه‌دن بر قادین اجنبی بر ارکك ایله ازدواج ایتـدکده بین الدول مرعی اولان اصول متقابله احکامنجه بو مقوله قادینلر استحصال رخصته مجبور اولمقسزین زوجلرینك منسوب اولدقلری دولت تبعه‌سندن عد اولنه‌جغندن وبوصورتله دیکر بر دولت تابعیتنی احراز ایدن قادینلرك عهده‌لرنده بولنان املاك حقنده اجانبـك استملاکنه دائر اولان قانون احکامنه وتابعیت دولت علیه‌ده بولنان بر شخصك وفاتی وقوعنده مالك اولدیغی اموال واملاك واراضیسنده تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان اولاد واقرباسـنك حق انتقال و وراثتی اولمدیغنـه دائر وارد اولان تذکرهٔ سامیه اوزرینه فی ٢٦ مایس سـنه ٣٠٣ تاریخنده تعمیماً محاکمه اشعار اولنمشدر . (١)

---

(١) بو امرنامه جریدهٔ محاکمك درت یوز اوتوز نمروسـنده وقرق آلتی بیك طقسان سکز صحیفه‌سنده مفصلاً مندرجدر.

ازدواج ایله تابعیت تبدل ایدرمی ؟ بونك حقنـده احکام شرعیه بروجه آتیدر. تبعهٔ اجنبیه‌دن برقادین تبعهٔ دولت علیه‌دن برمسلم یاخود غیر مسلم ایله تزوج ایتدکده تابعیت دولت علیه‌یی اکتساب ایلمش اولور . کرك زفافلری اجرا ایدلمش اولسون کرك هنوز اولمسون. زیرا اول قادین زوجیله معا ممالك دولت علیه‌ده اقامتی اختیار والتزام ایلمش اولور. اماتبعهٔ دولت علیه‌دن بر قادین اجنبی بر ارکك ایله ازدواج ایتدکده زوج زوجه‌سنه تبعا تابعیت دولت علیه‌یه کیرمش اولماز. لانه یملکه طلاقها فیرجع الی بلده فلم یکن ملتزما المقام ردمحتار. نته‌کیم ازدواج مذکورله قادین دخی تابعیت اجنبیه‌یه کیرمش اولمیه‌جغی کبی . ایمـدی مارالبیان تذکرهٔ سامیه ارادهٔ سنیه‌لی اولمدیغنه وحکام ایسه ارادهٔ سنیه ایله مصدق اولمیان اوامر ایله حکم ایده‌میه‌جکنه بناء مثلا تبعهٔ اجنبیه ایله ازدواج ایدن برقادین فوت اولوب اجنبی اولادیله تبعهٔ دولت علیه‌دن برادرلری بولنمسه عهده‌سنده بولنان اراضیسی ومستغلات وقفیه‌سی برادرلرینه انتقال ایله حکم ایده‌بیلوب یوخسه اولادینه انتقال ایله حکم ایده‌میه‌جکی محکمهٔ تمییز حقوق دائره‌سنده فی مایس سنه ۳۱۷ تاریخنده قرار ویرلمشدر .

(یوزاون ایکنجی ماده. مولاسی اذنیله ومأموری معرفتیله اراضی تفرغ ویا تفوض ایتمش اولان کوله ویاجاریه ازاداولمازدن مقدم ویا صـکره مولاسی اول اراضی‌یی کندو یدندن الەماز وبروجهله مداخله ایده‌ماز.) بونده تفرغ ویاتفوض دینلمسندن

اکلاشیلیورکه تفرغ ایله تفوض بیننـده فرق واردر . شویله‌که ٣٦ ماده‌دن دخی منفهم اوله‌جغی اوزره تفرغ لفـظی بدل ایله ویا مجانا اشخـاصدن تفرغ صورتنـه اطلاق قلنـدیغی حالده تفوض ٨٨ ماده‌دن مستبـان اوله‌جغی وجهـله محلول بر اراضی‌یی جانب میریدن بدل مقابله‌سـنده اخـذه اطلاق اولنور .

بوفقرهٔ قانونیه اراضیٔ امیریه حقنده اولوب املاکده جاری دکلدر. چونکه شرعاً کوله وجاریه مولاسنك ملکی اولدیغی کبی بدلرنده بولنان اموال واملاك دخی مولاسـنك اولور. شویله‌که مثلا کوله مولاسنك اذنیله کندوسـنك یعنی کوله‌نك قزاندیغی پاره ایله نفسیچون بر ملك خانه اشترا ایتدکده مولاسنك ملکی اولوب عبدكَ اولماز.

متن قانونده مولاسی اذنیله دینلدی. زیرا انفا ذکراولندیغی وجهله کوله وجاریه وبونلرك بدلرنده بولنان اموال واشیـا مولاسنك ملکی اولمغله مولاسـنك حقندنطولایی بونلر محجور اولوب قبل الاذن تصرفات قولیه‌لری صحیح اولمدیغندن مولاسنك اذنی اولمقسزین کوله یا جاریه‌نك اراضیٔ امیریه‌یی تفرغ ایتمسی صحیح دکلدر .

﴿و﴾ کوله یاجاریه بو وجهله مولاسنك اذنیله اراضی تفرغ یا تفوض ایتدکدنصکره ﴿ازاد اولمـازدن اقدم﴾ ویاخود ازاد اولدقدنصکره ﴿مولاسی وفات ایلدکده وارثلری﴾ یعنی مولاسنك

وارثلری (دخی اول اراضی‌یه کذلك) کندو یدندن آله‌ماز وبر وجهله (دخل وتعرض ایلیه‌ماز .) مولاسی فوت اولان کوله وجاریه شرعا ورثه‌سنه موروث اولدیغی کبی بونلرك یدلرنده بولنان اموال واملاك دخی شرعا ورثهٔ مرقومه‌یه موروث اولور ایسه‌ده اشبو فقرهٔ قانونیه حکمنجه اراضیٔ امیریه‌ده حکم بویله اولمیوب کوله وجاریه یدلرنده‌کی اموالیله ورثه‌یه موروث اولوب فقط عهده‌سنده بولنسان اراضیٔ امیریه کالاول عهدهٔ تصرفنده قالور .

(واکر اشبو کوله یا جاریه‌دن بریسی آزاد اولمازدن اول فوت اولورسه اول اراضی کیمسه‌یه انتقال ایتمیه‌جکی مثللو اول اراضی اوزرنده ملك ابنیه واشجار اولمدیغی حالده شریك وخلیط ایله اهل قریه‌دن یره ضرورتی اولانلردن ماعدا برکیمسه‌نك حق طابوسی اوله‌ماز .) یعنی بونلر آزاد اولمسازدن اول فوت اولسه‌لر عهده‌لرنده بولنان اراضیلری برحیات بولنان مولاسنه ویاخود مولاسی فوت اولمش ایسه مولاسنك ورثه‌سنه انتقال ایلمز . چونکه مولاسی ویا ورثه‌سی اللی بشنجی ماده‌ده درجاتی تعیین اولنان اصحاب انتقالدن دکلدردر .

وبروجه محرر قبل الاعتاق وفات ایدن کوله یا جاریه‌نك اللی بشنجی ماده‌ده درجاتی تعیین اولنان اصحاب انتقالی بولنسه دخی

انلرده انتقال ایتمیوب عهده‌لرنده بولنان اراضی محلول و مستحق طاپو اولور .

مثلا کوله مولاسنك اذنیله ارض میری‌یی تفرغ ایتدکدن صکره قبل الاعتاق ایکی نفر اوغلنی ترك ایدرك فوت اولسه عهده‌سنده بولنان اراضی بونلره دخی انتقال ایلمز . بونلر کرك حر اولسونلر کرك رق اولسونلر .

فقط متن قانونك « اول اراضی اوزرنده الخ » فقره‌سندن مستفاد اوله‌جغی کبی بو وجهله قبل الاعتاق وفات ایدن کوله یا جاریه‌نك عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضیسنه اللی اطقوزنجی ماده‌ده درجانی محرر اوچ نوع حق طاپو تعلق ایدر . شویله که کوله یا جاریه‌نك عهده‌لرنده بولنان اراضیده ملك ابنیه یا اشجار اولدیغی صورتده اشبو ملك صورة کوله یا جاریه‌نك ایسه‌ده آنفا شرحا سبق ایتدیکی وجهله حقیقة مولاسنك یاخود مولاسنك ورثه‌سنك اولدیغی جهتله بونلرك حق طاپوسی واردر . آتی الذکر فقرهٔ قانونیه ایله مذکور حق طاپو صاحبی بیان ایدلمکده درکه فقرهٔ مذکوره تصریح بما علم ضمنا قبیلندن اولور .

﴿ واوزرنده ملك ابنیه واشجاری اولدیغی صورتده مولاسی سائری اوزرینه ترجیح اولنه‌رق اون سنه‌یه قدر طاپوی مثل ایله آلمغه صلاحیتی واردر . ﴾

یعنی اشبو کوله یا جاریه قبل الاعتاق فوت اولدقده عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضی اوزرنده کی ملك ابنیه واشجار مولاسنه ومولاسی فوت اولمش ایسه مولاسنك ورثه سنه موروث اولدیغی جهتله اراضیٔ مذکوره ده مولاسنك یاخود مولاسنك ورثه سنك حق طابوسی اولور.

مذکور ابنیه واشجار کوله یا جاریه دن یعنی اراضی متصرفندن غیری بر کیمسه نك ملکی اولدیغی صورتده اول کیمسه نك دخی حق طابوسی اوله جغی درکاردر.

بو فقرهٔ قانونیه ده « مولاسی سائری اوزرینه ترجیح اولنه رق » دینلمکده اولوب بونده ترجیحك ایکی معنایه احتمالی واردر. معنای اول، مولاسنك اول اراضی اوزرنده ملك ابنیه واشجاری بولندیغی جهتله سائری یعنی خلیط وشریك ایله قریه اهالیسندن یره ضرورتی اولانلر اوزرینه ترجیح اولنور. بو معنی اللی طقوزنجی ماده یه مطابق اولمغله صحیحدر. معنای ثانی، اول اراضی اوزرنده بولنان ملك ابنیه واشجار مولاسیله اجنبی بر شخص بیننده مشترك اولوبده مولاسی شخص مرقوم اوزرینه ترجیح اولنه رق اول اراضینك حق طابوسی یالکز مولاسنك اولمسیدر. بو صورتده مولانك ترجیحنه سبب اولمامغله معنای مذکور بو مقامه مناسب دکلدر.

متن قانونده مولاسی تعبیریله اکتفا قلنمش ایسه‌ده مولاسی برحیات اولمدیغی صورتده ورثه‌سنك دخی حق‌طاپوسی اوله‌جغی شبهه‌سز اولوب مع ذلك مولاسی فوت اولسه حق ولایت ورثه‌سنه انتقال ایده‌جکی یعنی بوحالده مولی، ورثه‌سی اوله‌جغی جهتله آیروجه ورثه‌سنك ذکرینه احتیاج یوقدر .

بروجه بالا برنجی نوع حق طاپو ایضاح ایدلمش اولوب دیکرایکی نوع یعنی خلیط وشریك ایله اهل‌قریه‌دن یره ضرورتی اولنلرك حق‌طاپولری دخی بوکا قیاس اولنه .

{ اصل }

﴿واکر بونلردن بریسی آزاد اولدقدنصکره فوت اولورسه اراضیسی حراولان اولادینه یاخود باباسنه ویا آناسنه انتقال‌الخ﴾

{ معدل }

﴿واکر بونلردن بریسی آزاداولدقدنصکره فوت اولورسه اراضیسی اللی‌دوت واللی‌بشنجی ماده‌لرده درجاتی بیان وتفصیل اولنان ورثه‌سی حر اولدقلری حالده انلره انتقال ایدر﴾ یعنی کوله یا جاریه ازاد اولدقدنصکره فوت اولسه اراضیسی حر اولان اولادینه یا احفادینه یا ابوینه الخ انتقال ایدوب فقط‌بونلر

یعنی اصحاب انتقالدن اولان کیمسه‌لر رق اولسه‌لر آنلره انتقال ایلمز. نته‌کیم ١١١ ماده شرحنده ایضاح اولنمشیدی. شو حالده درجه‌ده مقدم اولان اصحاب انتقال رق اولوبده مؤخر اولان حر اولسه حر اولانه انتقال ایدر .

مثلا کوله یاجاریه فوت اولوبده رق‌اولان اولادینی‌واحفادینی ویرده حر اولان ابوینی ترك اتسه اراضیسی اولاد واحفاده انتقال ایتمیوب آنا وباباسنه انتقال ایدر. نته‌کیم ارثده دخی حکم بویله‌در .

{ اصل }

﴿ آنلردن بری اولمدیغی صورتده اکر اول اراضیده ملك ابنیه واشجار یوغیسه انی اعتاق ایدن کیمسه‌نك واولادینك حق طاپولری اولمیوب احراردن اوله‌رق کندی اقرباسندن حق طاپو اصحابی وار ایسه طاپوی مثلیله آنلره ویوغیسه بالمزایده طالبنه ویریلور . ﴾

{ معدل }

آزاد اولدقدنصکره فوت اولان کوله وجاریه‌نك ﴿ آنلردن ﴾ یعنی اللی‌درت واللی‌بشنجی ماده‌ده درجاتی بیان وتفصیل اولنان احراردن اوله‌رق اصحاب انتقالدن ﴿ بری اولمدیغی صورتده اکر اول اراضیده ملك ابنیه واشجار یوغیسه اعتاق ایدن کیمسه‌نك

یا اولادینك﴾ یاسائر متعلقاتنك ﴿حق طاپوسی اولیوب بالمزایده طالبنه ویریلور.﴾ یعنی رأسا اصحاب انتقالدن کمسنه بولنمدیغی یاخود بولنوبده حر اولمدقلری صورتده حق طاپو اصحابنه ویریلوب آنلرده یوغیسه یاخود طاپوی مثل ایله آلمقدن استنکاف ایدرلر ایسه بالمزایده طالبنه ویریلوب یوقسه کوله یاجاریه‌یی اعتاق ایدن کیمسه‌نك یاخود بو کیمسه‌نك اقربا وتعلقاتنك مجرد کوله یا جاریه‌یی آزاد ایتمش اولملرندن طولایی حق طاپولری یوقدر.

شرحا اشارت اولندیغی وجهله بوفقرهٔ قانونیه‌دن مقصد معتقك یاخود اقرباسنك مجرد معتق یااقرباسی اولمق سببیله کندولرینه حق طاپویی بخش ایتمیه‌جکنی بیاندن عبارت اولوب یوقسه بواراضی‌یه کمسنه‌نك حق‌طاپوسی اولمدیغنی اشعار ایتمك مقصود دکلدر. نته‌کیم فقرهٔ آتیهٔ قانونیه دخی بونی افاده ایلمکده‌در.

﴿ واکر اول اراضی اوزرنده ملك ابنیه واشجار وارایسه اول ملك ابنیه واشجارك انتقال ایلدیکی﴾ یعنی موروث اولدیغی ﴿ ورثه‌دن درجه‌ده مقدم حق طاپو صاحبنه طاپوی مثل ایله ویریلور. ﴾ بوده یوقسه اللی‌طقوزنجی ماده حکمنجه ثانیا اول اراضیده خلیط وشریك اولنلره ثالثا اول اراضینك بولندیغی قریه اهالیسندن یره ضرورتی بولنانلره ویریله‌جکی شبهه‌دن بری ایسه‌ده اللی طقوزنجی ماده‌سیله بالاکتفا بوراده تکرار ذکر اولنمیور.

﴿ یوز اون اوچنجی ماده . تهدیدی ایقاعه مقتدر اولان

شخصك جبر واكراهيله اراضئ ميريه وموقوفه‌نك فراغی معتبر دکلدر .)

{ اصل }

(وبر کیمسه بویله جبر واکراه ایله تفرغ ایلدیکی اراضی‌یی آخره فراغ ایتمش ویاخود فوت اولوبده اول اراضی اولادینه یاباباسنه ویاآناسنه انتقال ایلمش ویاخود آنلردن بریسی اولمدیغی حالده فوت اولمسیله محلول اولمش اولسه بیله فارغ بولنان کیمسه‌نك اکراه دعواسنه صلاحیتی اوله‌جغی مثللو فارغ فوت اولدقدن صکره اولادینك یاخود باباسنك ویاآناسنك اکراه دعواسنه صلاحیتی واردر .)

{ معدل }

(وبر کیمسه بویله جبر واکراه ایله تفرغ ایلدیکی اراضی‌یی آخره فراغ ایتمش یاخود فوت اولوبده اول اراضی اللی‌درت واللی بشنجی ماده‌لرده درجاتی بیان اولنان ورثه‌یه انتقال ایتمش ویاخود آنلردن بریسی اولمدیغی حالده فوت اولمسیله محلول اولمش اولسه بیله فارغ بولنان کیمسه‌نك اکراه دعواسنه صلاحیتی اوله‌جغی مثللو فارغ فوت اولدقدن صکره اللی درت واللی بش ماده‌لر موجبنجه اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌نك اکراه دعواسنه صلاحیتلری واردر .) یعنی فراغده فارغك رضاسی شرطدر . بناءً علیه اکراه معتبر ایله وقوعبولان فراغ معتبر دکلدر . اکراه

کرك ملجی اولسون . اتلاف نفس یا قطع عضو یاخود بونلردن برینه مودی اولور ضرب شدید ایله اکراه کبی . کرك غیرملجی اولسون . یالکز غم والمی موجب اولور ضرب وحبس کبی شیلرله اولان اکراه کبی .

اکراهك معتبر اولمسی شرائطنی جامع اولمسیله‌در . شویله که مجبرك یعنی مکرهك تهدیدینی ایقـاعه مقتدر اولمسی شرطدر . بناءً علیه تهدیدینی ایقاع واجرایه مقتدر اولمیان کیمسه‌نك اکراهی معتبر اولماز . ومکره بهك وقوعندن مکرهك قورقمسی یعنی مکره علیهی ایشـلمدیکی تقدیرده مجـبرك مکره بهی اجرا ایده‌جکنه کندوسنجه ظن غالب حاصل اولمسی شرطدر .

ومکره مکره علیهی مجبرك یاخود آدمینك حضورنده ایشلر ایسه اکراه معتبر اولور . اما مجبرك یاخود آدمینك غیابنده ایشلر ایســه اکراهك زوالندن صکره طوعا ایشلمش اوله‌جغی جهتله بو اکراه معتبر اولماز .

مثلا برکیمسه دیکر کمســنه‌یه اراضیٔ امیریه‌سنی فراغ ایتمك اوزره اکراه ایدوبده مکره آنك غیابنده طرفندن دخی بر آدمی اولمدیغی حالده واروب اذن صاحب ارضله فراغ ایتسه اکراه معتبر اولمیوب فراغی صحیح ومعتبر اولور .

﴿ اما بویله حق انتقــاله نائل اولان وارثی اولمیه‌رق فوت اولدقده اول اراضی یه محلول نظریله باقلمیوب هرکیمك یدنده

ایسه ابقا اولنور . » یعنی صاحب ارض طرفندن اکراه دعواسی ایدیلهمز .

عاطف افندی مرحوم شرحنده دیورکه « اشبو فقره‌ده آخره قیدی جبر واکراه ایله تفرغ ایدن کیمسه‌نك فارغ مکرهه فراغندن احترازایچوندر. چونکه اول کیمسه اراضیٔ مذکوره‌یی فارغ مکرهه فراغ ایدوبده او دخی تفرغ وقبول ایتسه اکراه ایله وقوعبولان فراغ سابقی مجیز اولمش اوله‌جغندن ارتق اکراه سببیله فسخ فراغ دعواسنه صلاحیتی قالماز » .

معلوم اولملیدرکه جبر واکراه ایله اولان بیعی مکره بعد زوال الاکراه مجیز اولورسه اوحالده معتبر اولوب مکره ثمن مبیعی طایعا قبض ایتسه یاخود مبیعی طایعا مشتری‌یه تسلیم ایلسه بیع مذکور نافذ اولور . ایشته بو مسئلهٔ شرعیه‌یه نظراً اراضیٔ امیریه وموقوفه اکراه ایله فراغ اولندقدن صکره فارغ یعنی مکره بعد زوال الاکراه فراغ مذکوری مجیز اولسه اوحالده معتبر اولور .

اجازت قولا وصریحا اولدیغی کبی فعلا ودلالةً دخی اولور . شویله‌که صکره بدل فراغی طایعا قبض یاخود اراضیٔ مفروغ بهایی مفروغ لهه طوع ورضاسیله تسلیم ایتسه فراغ مذکور نافذ اولور . زیرا فراغ مذکورك عدم نفاذی فارغك رضاسی بولنمامسندن طولایی اولوب فارغك رضاسی منضم اولنجه مانع

زائل اولمغله مجله‌نك ٢٤ ماده‌سی حکمنجه ممنوع اولان نفاذك عودتی لازم کلور .

﴿ یوز اون دردنجی ماده . برکیمسه اراضیٔ امیریه‌دن طابو ایله تصرفنده اولان یری اولنجه‌یه‌دك کندویی بسلمك شرطیله فراغ ایلسه فراغ صحیح وشرط معتبردر . ﴾ زیرا مجله‌نك ٨٣ ماده‌سنه مبنی شرطلره بقدرالامکان مراعات اولنمق لازم کلور .

﴿ بعد الفراغ مفروغ له شرط مذکور اوزره فارغی بسلمکه راضی ایکن فارغ فراغنه نادم اولوبده اول یری مفروغ لهدن استرداد ایده‌مز . ﴾ «٣٩٥» ماده‌یه باق . نته‌کیم مفروغ له شرط مذکور اوزره فارغی بسلر ایکن فارغ فوت اولوب اصحاب انتقالدن کمسنه‌سی اولمسه اراضی مأموری مذکور اراضی‌یه مداخله ایده‌مز .

﴿ فقط شرط مذکور اوزره کندوسنی بسلمدیکنی مفروغ لهك انکارینه مقارن فارغ ادعا ایدرك مفروغ یری مفروغ لهدن استرداد ایتمك مراد ایلسه حقیقت حال ارباب وقوفدن تحقیق واستخبار ایدیله‌رك فارغك ادعاسی مقارن صحت اولدیغی عائد اولدیغی محکمه‌ده بالمحاکمه تبین ایدر ایسه مفروغ به فارغه رد اولنور . ﴾ مفروغ له فارغی هیچ بسلمدیکی تقدیرده فارغك مفروغ یری استرداده حقی اولدیغی کبی بر مدت بسلدکدنصکره بسلمکدن امتناع ایتدیکی صورتده ینه مفروغ یری استرداده حقی واردر .

فقط بو تقديرده مفروغله دخی فارغی بسلامش اولدیغی مدتده‌کی قدر معروف مصرفنی فارغدن آلور.

متن قانونده حقیقت حال ارباب وقوفدن الخ دنیلمش اولمسیله آکلاشیلورکه بوخبر شهادت شرعیه اولمامغله نفی اوزرینه اصلا شاهد اقامه اولنور دنیلمکه محل یوقدر.

(مفروغله فارغدن اول وفات ایدرسه مفروغ لهك اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سی دخی فارغی الی الوفات بسلرلر. بسلمدکلری حالده فارغك مفروغ بهی ورثه‌دن استرداده صلاحیتی اوله‌جقدر.) بو صورتده دخی ورثه مورثلرینك بسلدکلری مدتجه اولان قدر معروف مصرفی فارغدن طلب ایده‌بیلورلر.

(مفروغ له اصحاب انتقالدن اصلا وارثی اولمدیغی حالده وفات ایدر ایسه مفروغ به آخره تفویض اولنمیوب آکا کالاول فارغ متصرف اولور فارغ وفات ایتدکجه کرك مفروغله و کرك مفروغ لهك اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سی مفروغ بهی آخره فراغ ایده‌مز.) چونکه مفروغ اراضیدن هنوز فارغك حقی منقطع اولمامشدر. (بعدما شرط مذکور ایله وقوعبوله‌جق فراغلر قبول و شرط مذکور سنداته درج اولنه‌جقدر. سنده مندرج اولمیان شرط دعواسنی حکام استماعدن ممنوعدر. فی ١٨ صفر سنه ٣٠٦ وفی ١٢ تشرین اول سنه ٣٠٤ [١])

---

[١] اشبو مادهٔ قانونیهٔ معدله جریدهٔ محاکمك ٤٦٩ نمروسنده نشر اولنمشدر.

اوللری علی العموم فراغلر بیعه قیاس اولنه‌رق بیعی مفسد اولان شرطلر فراغی دخی افساد ایده‌جکنه حکم اولنه‌رق بو مادهٔ قانونیه « اولنجیه دکین کوروب کوزتمك وخوش بچنمك کبی شرعا مفسد اولان شروط ایله اراضیٔ امیریه و موقوفه‌نك فراغ وتفویضی معتبر دکلدر، بو صورتده برکیمسه بویله شروط مفسده ایله تفرغ ایتمش اولدیغی اراضی‌یی آخره فراغ ایتمش و یاخود کندوسی فوت اولوبده اول اراضی اولادینه و یاخود باباسنه ویا آناسنه انتقال ایلمش اولسه‌بیله فارغ بولنان کیمسه‌نك واکر فوت اولمش ایسه حق انتقاله نائل اولان وارثلرینك شرط مفسد دعواسنه صلاحیتی واردر » دیو تنظیم ایدلمش ایسه‌ده مؤخراً مذکور ماده اصلاح ایدیله‌رك متنده محرر اولان حاله افراغ قلنمشدر. چونکه بلا بدل یعنی مجانا وقوعبولان فراغلرك بیعه قیاسندن ایسه هبه‌یه قیاسی دها اولی وانسب اولدیغندن مجله‌نك ٨٥٥ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره شرط مذکور هبه‌یی مفسد اولمدیغی کبی مجانا فراغی دخی مفسد اولمامسی فی ٢٨ رجب سنه ٩٦ تاریخنده ارادهٔ سنیه شرفصدور ایتمش وبوکا بناء مادهٔ قانونیه آیروجه تعدیل اولنمشدر.

تفصیلات آنفه‌دن آکلاشیلدیکه بسلمك شرطیله فراغك صحیح وشرطك معتبراولمسی فراغ مجانا وقوعبولدیغی تقدیرده‌در. اما فراغ بدل مقابلنده اولدقده بوکبی شروط ایله فراغ فاسد اولور. زیرا اراضیٔ امیریه و موقوفه‌نك بدل مقابلنده فراغی

اجاز دیمك اولوب جامع الفصولینده « الاجارة تفسد بالشروط لانها كالبیع » دیو مذكور اولدیغی وجهله اجاره دخی بیعی افساد ایدن شروط ایله فاسد اولور.

خلاصهٔ كلام عقد بیعی افساد ایدن شرطلر بدل مقابلنده وقوعبولان فراغی افساد ایدر. شویله‌كه فارغ اراضی مأموری حضورنده متصرف اولدیغی اراضیٔ امیریه‌یی فراغ ایدر اولدقده مفروغ لهك قبولنه مقارن اولهرق شرط مفسد ایله فراغ ایدوب اراضی مأموری دخی اول شرطله مشروط اولدیغی حالده فراغه اذن ویرسه اول فراغ فاسد اولور. اما فارغ ایله مفروغ له بر شرط مفسد ایله فراغی بینلرنده مقاوله ایدوب بعده اراضی مأموری حضورنده شرط مذكوردن بحث وفراغی آكا بنا ایتمیه‌رك فارغ قطعیاً فراغ ایدوب مأموری دخی قطعی اولهرق اوزره اول فراغه اذن ویرسه اول فراغ فاسد اولماز. و فارغ ایله مفروغ لهك كندی بینلرنده قبل الفراغ جریان ایدن مقاوله كأن لم یكن حكمنده اولور.

نته‌كیم بر كیمسه باطاپو متصرف اولدیغی اراضی‌یی اذن صاحب ارضله آخره فراغ ایدوب بعده حضور حاكمه كیدوب بن اول اراضی‌یی با اذن صاحب الارض فراغ صحیح ایله فارغ اولدم دیو اقرار ایدوب حاكم دخی استحكاماً مفروغ له یدینه بر قطعه حجت ویردكدنصكره فارغ دونوب بن اول عقاری شو مقوله شرط مفسد ایله فراغ ایتمشیدم دیو مفروغ لهدن دعوی ایلسه دعواسی استماع قلنماز. مجله‌نك ١٦٥٨ ماده‌سنه باق.

سنده درج اولنمیان بسلمك شرطیله فراغ دعواسی استماع اولنمیه‌جنی قانونده مذکور اولوب شو حالده بر کیمسه با طاپو متصرف اولدیغی تارلاسنی با اذن صاحب الارض صورت قطعیه‌ده فارغ اولوب قطعی اولمق اوزره طاپو سندی تحریر اولندقدنصکره اول کیمسه بن اول اراضی‌یی اولنجیه دکین کوروب کوزتمك شرطیله مجانا فارغ اولمشیدم شمدی برموجب شرط مذکور بنی کوروب کوزتمدیکك جهتله اول اراضی‌یی سندن استرداد ایدرم دیو مفروغ لهك انکارینه مقارن دعوی ایلسه دعوای مذکوره‌یی استماعدن حکام با ارادهٔ سنیه ممنوعدر.

بناءعلیه حاکم دعوای مذکوره‌یی استماع و موجبنجه اول عقارك مدعی‌یه ردیله حکم ایلسه حکمی نافذ اولماز. مجله‌نك ١٨٠١ ماده‌سنه باق.

فراغ فاسدك فسخنه عاقدنیدن هر برینك حقی اولوب فارغك وفاتی حق فسخی اسقاط ایتمیه‌جکی کبی متفرغ، اراضیٔ مفروغ بهایی آخره فارغ اولسه‌بیله ینه فارغ اولك حق فسخی واردر.

بو ماده‌نك حکمی مسقفات و مستغلات وقفیه‌ده دخی جاریدرکه اولبابده‌کی مادهٔ قانونیه بروجه زیر درج اولنور «اجارتینلی مسقفات و مستغلات موقوفه‌یه دائر اولوب مرعیت احکامنه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی شرفتعلق بیورلمش اولان قانوننامه صورتیدر.»

بر کیمسه اجارتین ایله تصرفنده اولان بر وقف عقاری اولنجه‌یه کندویی بسلمك شرطیله فراغ ایلسه فراغ صحیح

و شرط معتبردر بعد الفراغ مفروغ له شرط مذكور اوزره فارغى بسلمكه راضى ايكن فارغ فراغنه نادم اولوبده اول عقارى مفروغ لهدن استرداد ايدەمز فقط شرط مذكور موجبنجه كندوسنى بسلمديكنى مفروغ لهك انكارينه مقارن فارغ ادعا ايدرك مفروغ بهى مفروغ لهدن استرداد ايتمك مراد ايلسه حقيقت حال ارباب وقوفدن تحقيق و استخبار ايديلەرك فارغك ادعاسى مقارن تحت اولديغى عند اولديغى محكمەده بالمحاكمه تبين ايدر ايسه مفروغ به فارغه رد اولنور مفروغ له فارغدن اول وفات ايدر ايسه مفروغ لهك اصحاب انتقالدن اولان ورثەسى دخى فارغى الى الوفات بسلرلر. بسلمدكارى حالده فارغك مفروغ بهى ورثەدن استردادە صلاحيتى اولەجقدر مفروغ له اصحاب انتقالدن اصلا وارثى اولمديغى حالده وفات ايدر ايسه مفروغ به آخره تفويض اولنميوب اكا كالاول فارغ متصرف اولور فارغ وفات ايتمدكجه كرك مفروغ له وكرك مفروغ لهك اصحاب انتقالدن اولان ورثەسى مفروغ بهى فراغ ايدەمز بعدما شروط مذكوره ايله وقوعبولەجق فراغلر قبول و شرط مذكور سنداته درج اولنەجقدر سندده مندرج اولميان شرط دعواسى حكام استماعدن ممنوعدر .

املاكدەكى حكمه كلنجه آنده دخى حكم بوكا مماثل ايدوكى مجلەنك ٨٥٥ مادەسى مثالنده مذكور وشرحمزده يعنى درر الحكام شرح مجلة الاحكام نام اثرمزده مفصلا مسطوردر .

﴿ یوز اون بشنجی ماده. مدیون اولان کیمسه‌نك متصرف اولدیغی اراضیسنی دائنی آله‌جغی مقابلنده ضبط ایده‌مدیکی مثللو آخره فراغه دخی جبر ایدرك بدلندن استیفای دین ایتمکه صلاحیتی یوقدر ومدیونك وفاتنده کرك اموال واشیای سائره‌سی اولسون وکرك اولمسون متصرف اولدیغی اراضی حق انتقاله نائل اولان وارثلری وار ایسه آنلره انتقال ایدر یوغیسه اول اراضی مستحق طاپو اولوب حق طاپو صاحبی وار ایسه طاپوی مثل ایله آکا واولمدیغی صورتده بالمزایده طالبنه تفویض اولنور. ﴾

{ معدل }

﴿ یوز اون بشنجی ماده. مدیونك وفاتنده کرك اموال واشیای سائره‌سی اولسون وکرك اولمسون متصرف اولدیغی اراضی حق انتقاله نائل اولان وارثلری وار ایسه آنلره انتقال ایدر یوغیسه اول اراضی مستحق طاپو اولوب حق طاپو صاحبی وار ایسه طاپوی مثل ایله آکا و اولمدیغی صورتده بالمزایده طالبنه تفویض اولنور. ﴾ یوقسه متوفانك دائنلری اراضیٔ امیریه‌دن آله‌جقلرینی استیفا ایده‌مزلر. چونکه دائنلرك حقلری ترکهٔ مملوکه‌یه تعلق ایدر اراضیٔ امیریه وموقوفه‌یه ایسه ملك دکلدر کورلمزمیکه بر خانه‌ده مستأجر امقیم ایکن فوت اولان بر کیمسه‌نك دیننده طولایی مذکور خانه صاتیله‌مز شو حالده بر کیمسه دیونی ترکه‌سندن ازید اولدیغی حالده فوت اولسه غرماسی اول کیمسه‌نك عهده‌سنده

بولنان اراضئ اميريه يه مداخله ايده ميوب اراضئ مذكوره اصحاب انتقالدن اولان ورثه سنه انتقال ايدر . ايشته متوفانك اراضيسندن بوماده وجهله دينى تأديه اولنه ماز ايسه ده دين ميرى مستثنا اولوب كرك اراضئ اميريه وكرك موقوفه وكرك مستغلات وقفيه ايله دين ميرى تأديه اولنه جغى اراضئ اميريه ايله مسقفات وقفيه نك بعدالوفات تأمين دين ايتمسى حقنده كى نظامنامه نك ذيلنده مذكور اولمغله بروجه آتى نقل اولنور :

التنجى ماده ، اصالةً ويا كفالةً ميرى يه مديوناً وفات ايدوب اموال واملاك متروكه لرى دين ميريلرينك تأديه سنه كفايت ايتميانلرك بالاجارتين تصرفلرنده بولنان مسقفات ومستغلات موقوفه ايله اراضئ اميريه و وقفيه فروخت واثمانندن استيفاى دين اولنور .

يدنجى ماده ، مادهٔ سابقه حكمندن محلولات مستثنا اولديغى كبى وفاءً فراغ اولنمش بولنانلرك اثمانندن مفروغ لهك مطلوبى مقدارينه دخى تعرض ايديله مز وبرده مسقفات ومستغلات موقوفه نك انتقال ايتديكى وارثك خانه سى بوغيسه اقامته كافى بر مسكن صاتيله مز ومديون متوفانك تعيشى زراعته متوقف ايسه خانه سى اداره سنه كافى اراضى دخى ورثه سندن آلنه مز وبو وجهله ورثه يه ترك اولنه جق اراضينك مقدارى ذات دعوانك عائد اولديغى مجلس معرفتيله تعيين اولنور . فى ٢١ رمضان سنه ٨٨ دستور جلد ١ ص ٢٤٢. لكن بو قانون احكامنه توفيقا

بيت المال مأموری دين ميری ايچون متوفانك مثلا اراضيسنی آخره فراغ ايتمدين اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سی آنی آخره فراغ ايتسه‌لر بيت المال مأمورينك اول اراضيی مفروغ لهدن نزعـه ياخود ورثه‌نك آلدقلری بدل فراغـه مداخله‌يه حقلری وارميدر؟ واقعا متوفای مديونك املاكنی ورثه‌سی صاتارسـه داينلر طوتمامغـه قادر ايسـه‌لرده اراضیٔ اميريه ايله مسقفات وقفيه بوكا قياس اولنه‌ميوب حقوق مجرده‌دن اولمغله بالخاصـه اراضی مأموری فراغه اذن ويردكدن يعنی بيت المال حقنی اسقاط ايلدكدنصكره بيت المال مأمورينه بدل فراغه‌نه‌ده مفروغ اراضی‌يه مداخله ايده‌مامسی لازم كلور.

﴿اما برحيات بولنان كيمسه‌نك دينی مقابله‌سنده اراضيسی آخره فراغ اولنوب استيفای دين اولنور. ولوكه بشقه املاكی بولنه.﴾

تفصيلات آنفه‌دن و مادهٔ قانونيـه‌نك اصلی ايله معدلنـك مطالعه‌سندن مستفاد اولديغی وجهله مادهٔ قانونيه‌نك اصلی اموال غير منقوله‌نك دين ايچون فروختی حقنده فی ٢٧ شعبان سنه ٨٦ تاريخلی نظامنامه ايله تعديل اولنمشـدركه مذكور نظامنامه‌نك برنجی ماده‌سی بروجه‌زير درج اولندی .

« برنجی ماده. بالاجارتين تصرف اولنان مسقفات ومستغلات موقوفه ايله اراضیٔ اميريه محكوم به اولان دين ايچون مديونك رضاسـنه باقلميه‌رق املاك صرفه كبی صاتيلور . فقط مديونك حالنه مناسـب بر خانه‌سی دينی ايچون صـاتلميوب ترك اولنور

مديون ارباب زراعتدن اولديغى حالده خانه‌سى اداره‌سنه كافى
مقدار اراضيسى رهن اولنمامش و وكالت دوريه كبى بر قيد آلتنه
كيرمامش ايسه كذلك صاتلميوب ترك ايديلور. و بو وجهله ترك
اولنه‌جق اراضينك مقدارى دعوانك رؤيت اولنديغى محكمه
معرفتيله تعيين ايديلور .٠

فقط اوچ سنه‌لك حاصلاتى ايفاى دينه كافى اولورسه او حالده
دين، حاصلات مذكوره‌دن ايفا اولنوب اول اراضى فراغ ايدلماز
بو بابده‌كى تحريرات عموميه بر وجه‌زير درج اولنور. دين ايچون
اموال غير منقوله‌نك فروختى حقنده مؤسس اولان نظامنامه‌نك
ايكنجى ماده‌سنده مديون عهده‌سنده بولنوب اوچ سنه‌لك حاصلاتى
دينى ايفايه كفايت ايدن املاكك فروخت ايدلمامسى مصرح
ايسه‌ده اخيراً نشر اولنان اجرا قانوننده نه بويله بر قيد و نه‌ده
مادۀ مذكوره حكمنك لغو اولنديغنه دائر صراحت اولمديغندن
بونك مرعيتى لازم كلوب كلميه‌جكى مقام سامئ جناب صدارتپناهيدن
استيذان اولنمشيدى بر قانونك حكمى ديكر بر قانون ايله فسخ اولنمدقچه
وياخود قانون اخيره مباين دوشمدكچه مرعيتى قواعد عموميه
اقتضاسندن اولوب اجرا قانوننده ايسه ذكر اولنان نظامنامه‌نك
منسوخ اولديغنه دائر صراحت اولمدقدن بشقه فروخت اولنه‌جق
املاكك مدت مزايده‌سى حقنده نظامنامۀ مذكورك طقوزنجى
ماده‌سنده تعيين اولنان طقسان كون مدته رعايت ايدلمكده اولمسنه
كوره مادۀ مذكوره حكمنك دخى مرعيتى طبيعى ايدوكى شوراى

دولت تنظيمات دائره‌سندن تنظيم اولنان مضبطه‌ده بيان اولنمسى اوزرينه اقتضاسنك اجراسى فى ١٥ رجب سنه ٣٠٢

﴿ يوز اون آلتنجى ماده . اراضئ ميريه وموقوفـه رهن اولنه‌ماز. ﴾ چونكه رهن مجله‌نك ٧٠١ ماده‌سى حكمنجه برمالى آندن استيفاسى ممكن اولان بر حق مقابلنده محبوس وموقوف قلمقدن عبارت‌اولوب اراضئ‌ميريه ايسه متصرفنك مالى دكلدر.

﴿ فقط بر كيمسه متصرف اولديغى اراضى‌يى دينى مقابلنده دائنه مأمورى معرفتيله هر نه زمان دينى ادا ايلرسـه كندويه رد ايتمك شرطيله وياخود هرنه‌زمان دينى ادا ايلرسه كندوسنك حق استردادى اولمق معناسنه فراغ بالوفا ايله فارغ اولديغى حالده كرك‌مدت تعيين اولنسون وكرك اولنمسون دينى ادا ايتمدكجه اول اراضى‌يى استرداد ايده‌ماز . ﴾ چونكه فراغ بالوفا رهن معناسنه اوله‌رق رهنك حكمى ايسه مجله‌نك ٧٢٩ ماده‌سى وجهله فكنه قدر مرتهنك حق حبسى اولمقدن عبارتدر.

متن قانونده بيان اولنان صورتلرك برنجيسى فراغ بالشرط وايكنجيسى فراغ بالوفا ايدوكى مادۀ آتيـه‌ده مذكور اولوب آنجق ايكيسنه دخى فراغ بالوفا اطلاق اولنه‌بيلور.

متن قانوندن مسـتفاد اولديغى وجهله فراغ بالوفاده دخى اذن‌صاحب‌ارض شرط اولوب بلااذن صاحب‌الارض‌وقوع‌بولان فراغ بالوفا صحيح ومعتبر اولماز .

فراغ بالوفانك نظيرى املاكده بيع بالوفا اولوب بيع‌بالوفانك

تماميتی وفاء بيعك مشتری یه تسليم ايله اولوب بدون التسليم بيع بالوفانك حكمی يوغيسه‌ده فراغ بالوفانك تماميتنده مفروغ اراضينك مفروغ لهـه تسليمی شرط اولديغنـه دائر قانونده بر صراحت اولمامغله شرط اولمامسی لازم كلوركه محكمهٔ تمييزده دخی بو وجهله قرار ويرلمشدر .

فراغ بالوفا ايله بيع الوفا يا رهن بيننده‌كی فرقلر

بونلرك آره‌سنده درت درلو فرق واردر . برنجيسی اسما فرقدركه بريسنه فراغ بالوفاء ديكرلرينه بيع الوفا يا رهن اطلاق اولنور . ايكنجيسی، حكما فرقدر. شويله‌كه وفاء مبيع يا مرهون يد مشتری يا مرتهنده تلف اولدقده مجله‌نك ٣٩٩ و ٤٠٠ و ٤٠١ ماده‌لرنده ذكر اولنديغی اوزره سقوط دين لازم كلديكی حالده اراضیٔ مفروغ بهانك تلفيسله يعنی مثلا صو آلتنده قالوب امكان انتفاعدن چقمش اولمسيله سقوط دين لازم كلمز . اوچنجيسی مجله‌نك ٧٠٦ ماده‌سنده ذكر اولنديغی اوزره رهنك تماميتی مرتهنك قبضيله وكذا بيع الوفانك تماميتی مشترينك مبيعی قبض ايلامسيله اولديغی حالده فراغ بالوفانك تماميتی مفروغ لهك مفروغ بهی قبضيله مشروط دكلدر . دردنجيسی ، ارض ميری وفاء فراغ ايدلميه‌رك ملك كبی رهن و تسليم اولندقده راهن مرهونی مرتهندن استرداد ايده‌بيلوب قبل الطلب يد مرتهنده تلف اولسه

دين ساقط اولماز . اما بر مال رهن وتسليم اولندقده صحيح اولوب وفاء بيعه حاجت اولمامغله راهن آرتق رهنی قبل اداء الدين استرداد ايده‌مز .

﴿ودينی تماما ادا ايلدكده اراضيسنی كيرو آله‌بيلور .﴾ يعنی فراغ بالوفاده فارغ ثمنی رد ايله مفروغی استرداد ايده‌بيله‌جكی كبی مفروغ له دخی مفروغی رد ايله ثمنی استرداد ايده‌بيلور .

وفراغ بالوفا . ايله فراغ ايديلان مفروغی كرك فارغ وكرك مفروغ له آخره فراغ ايده‌ماز .

اراضیٔ ميريه‌نك حصهٔ شايعه‌سی وفاء فراغ اولنه‌بيلور . اراضیٔ مذكوره كرك قابل تقسيم اولسون كرك اولمسون . بوجهتله بر كيمسه مستقلا متصرف اولديغی اراضیٔ ميريه‌سنك نصف ياثلث كبی بر حصهٔ شايعهٔ معلومه‌سنی وفاء وكذا استغلالا داينه فراغ ايلسه جائز اولديغی كبی بر كيمسه ديكريله على الاشتراك متصرف اولديغی اراضیٔ ميريه‌دن حصهٔ شايعه‌سنی وفاء وكذا استغلالا فراغ ايده‌بيلور .

حق استرداد مطلق اوله‌رق ذكر اولنمسندن دخی مستفاد اولديغی وجهله بر كيمسه متصرف اولديغی اراضیٔ ميريه‌سنی دينی مقابله‌سنده وفاء فراغ ايتدكده فلان زمانه دكين دينمی ادا ايده‌مز ايسه‌م فراغ مذكور قطعی‌يه منقلب اولسون ديوبده بعده اول زمان مرور ايدرك فارغ ادای دين ايده‌مز ايسه فراغ مذكور قطعی‌يه منقلب اولماز . وبومقاوله‌نك حكمی يوقدر . بناء عليه

ادای دین ایله اراضئ مذکوره‌یی صاحب ارضك رأییله استرداد ایده بیلور .

املاك ایله اوقافده جاری ومرعی بولنان بیع وفراغ بالاستغلال اراضئ میریه‌ده دخی جاری ومرعی اولور .

فراغ بالاستغلال. فارغ مفروغ بهی مفروغ لهدن استیجار ایتمك شرطیله وقوعبولان فراغ بالوفادر . بو وجهله فراغ بالاستغلال دخی آنفا متن وشرح قانونده ذکر اولنان وآتیده ذکر اولنه‌جق اولان فراغ بالوفا حکمنده اولوب انجق استغلال صورتیله فراغ اولنمش اراضی فارغ طرفندن تخلیه ومفروغ لهه تسلیم اولنمدقجه فارغك اول اراضی‌یی استیجار ایلمسی صحیح دکلدر. یعنی بروجه مشروح تخلیه وتسلیم بولنمقسزین مفروغ له ول اراضی‌یی فارغه ایجار ایلسه اجاره باطل اولور .

بوجهتله مفروغ له ایجار مذکوره بناء فارغدن اجاره نامیله برمقدار مبلغی اخذ ایلسه فارغ مبلغ مزبوری اصل دینه محسوب ایده بیلور .

اراضئ میریه‌ده فراغ بالوفا اصولی طاپو نظامنامه‌سنك یکرمی

التنجی ماده‌سنده مبین اولمغله اورایه مراجعت اولنه .

فقط دستورك برنجی جلدینك ایکیوزنجی صحیفه‌سنده مندرج فی ٢٦ صفر سنه ٧٨ تاریخلو ذیل حکمنجه اراضیٔ امیریه ایله تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ وقفیه‌ده سنده ربط اولنمیان فراغ بالوفا دعواسی استماع اولنماز . و سنددن مقصود یالکز وفاء فراغی مبین دفتر خاقانی سندیدر .

وفاء فراغ اولنمش اراضیٔ میریه‌نك منافعی فارغه عائد اولوب یوقسه مفروغ لهه عائد دکلدر . بوجهتله برکیمسه متصرف اولدیغی اراضیٔ میریه‌یی دینی مقابله‌سنده دائنه وفاً فراغ ایتدکدن صکره اول اراضی‌یی آخره ایجار ایدوب اجرتی نفسیچون اخذ ایده بیلور . وفاء مفروغ لهك اجرته مداخله‌یه صلاحیتی یوقدر .

بوتقدیرده یعنی بووجهله وفاء فراغ اولندیغی وبوفراغده مادهٔ آتیه‌ده اولدیغی کبی وکالت دوریه بولنمدیغی صورتده دینك وقت اداسی حلول ایتدکده مجله‌نك ٧٥٧ ماده‌سی وجهله وفاء مفروغی

فراغ ایله ادای دینه حاکم طرفندن فارغه امر اولنوب بو امر اوزرینه فارغ اگر فراغ رهندن ابا وسائر صورتلرده تأدیه وتسویهٔ دیندن عناد ایدر ایسه حاکم رهنی آخره فراغ ایله دینی ادا ایدر. بو تقدیرده عهدهٔ فراغ ینه راهنه عائد اولور.

بو اراضی فارغك خامه سنك ادارهسنه مخصوص اولسه بیله بروجه مذکور فراغ اولنور. چونکه بوکا مفروغ لهك حقی تعلق ایتدیکندن مجله نك ۹۹۹ ماده سنده تعداد اولنانلره مقیس اولهماز.

بروجه مشروح اراضی فراغ اولندقده بدل فراغ تسویهٔ دینه کافی اولور ایسه فبها. فضله قالور ایسه فضلهسی فارغك اولوب اما نقصان قالور ایسه مفروغ له نقصانی فارغك بشقه اموال واراضیسندن استیفا ایدهبیلور.

مادهٔ آتیه شرحنده درج اولنهجق فی ۲ اغستوس سنه ۳۰۵ تاریخلو وارادهٔ سنیه‌یی تذکرهٔ سامیه‌ده بیع وفراغ ایله تسویهٔ دین ایتدیرلمسی صلاحیتی دفترخانی مأمورلرینه اعطا اولنمش ایسه‌ده بو صلاحیت مادهٔ آتیه وجهله فراغ خصوصی وکالت دوریه آلتنه کیردیکی صورتده اولدیغی ینه مذکور تذکرهده محرردر.

معلوم اولملیدرکه بو وجهله وفاء یاخود استغلالا فراغ اولنمش اراضیٔ میریه مفروغ له یدنده اولدیغی حالده مثلا صو باصوب بردخی عودت ایتمیه‌جك صورتده صو آلتنه قالهرق هلاك اولسه فارغك مفروغ لهه اولان دینی ساقط اولمیوب مفروغ له الاجغنی

فارغدن طلب ایده‌بیلور. یعنی بو حالده مجله‌نك ۳۹۹ و ۴۰۰ و ۴۱۰
ماده‌لرینك حکمی جاری اولماز. چونکه اراضیٔ امیریه مال
اولمامغله تلفیله حکما استیفای دین ایدلمش اعتبار اولنه‌ماز. وفاء
فراغ اولنمش مسقفات ومستغلات موقوفه‌ده دخی حکم بر وجه
مشروحدر.

﴿ یوز اون یدنجی ماده. برکیمسه متصرف اولدیغی اراضی‌یی
آخره دینی مقابلنده برمنوال سابق شرطله یاخود فراغ بالوفا
طریقیله فارغ اولوب فلان وقته‌قدر ادای دین ایده‌ماز ایسه اول
اراضی‌یی آخره بدل مثلیله فراغ ایدرك یاخود ایتدیره‌رك بدلندن
آلاجغی بعدالتنزیل باقیسنی کندوسنه اعطا ایتمك طرفندن وکالت
دوریه ایله یعنی هرنه‌زمان وکالتدن عزل ایدر ایسه ینه‌وکیلی اولمق
اوزره داینی توکیل ایدرسه مدت معینه‌نك انقضاسنه قدر ادای
دین ایده‌مدیکی صورتده اول کیمسه‌نك حیاتنده دائن مرقوم
مأموری معرفتیله اول تارلایی بدل مثلیله آخره فراغ ایدرك
یاخود ایتدیره‌رك الاجغی استیفا ایده‌بیلور. و برمنوال محرر
خارجدن برینی توکیل ایتدیکی صورتده اول کمسنه دخی مدت
معینه‌نك انقضاسنده بروجه مشروح بالوکاله اول اراضی‌یی
آخره فارغ اوله‌رق بدلندن مدیونك دینی ادا ایده‌بیلور. ﴾

یعنی بو ماده وجهله اراضیٔ امیریه وفاء وکذا استغلالا دینی
مقابلنده فراغ اولندقدن صکره دین مذکورك وقت اداسی حلول
ایتدیکی حالده مدیون ادای دین ایتمز ایسه اراضی آخره فراغ

اولنه‌رق بدلندن استیفای دین اولنه بیلور :

وقت معین حلولنده رهنی آخره فراغ ایتمك اوزره فارغ مفروغ لهی یعنی دائنی باخود خارجدن برینی وکالت دوریه ایله توکیل ایتسه صحیح اولوب آرتق فارغ اول وکیلی وکالتدن عزل ایتدکده منعزل اولماز . چونکه مجله‌نك ۱٤٥٦ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره وکالتك شرطه تعلیقی جائز اولمغله بروجه محرر نه‌وقت عزل ایدر ایسه‌م وکیلمسین دیدکده عزل ایتدکجه وکالت تجدد ایدر . زیرا شرط اولان عزلك ثبوتی عندنده آکا معلق اولان وکالتك دخی ثبوتی لازم کلور . مجله‌نك ۸۲ ماده‌سنه باق .

وقعا مجله‌نك ۱٥۲۱ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره غیرك حقی تعلق ایتمش ایسه وکیل وکالتدن عزل اولنه‌میه‌جغنه نظراً عقد رهنده اولان وکالت کرك دوریه اولسون کرك اولمسون عدم عزلده فرق اولمدیغی وارد خاطر اولور ایسه‌ده اراضی ٔ میریه‌نك بروجه محرر رهن ایدلمسنك جوازی صرف حکم شرعی ایجاباتندن اولمیوب حکم قانونی مقتضیاتندن اولمغله قانونك قید وشرطنه مراعات ایدلمك لازم اولوب بوحالده وکالت مذکوره دوریه اولمدیغی تقدیرده فارغك وکیلی عزل ایتمسی جائز اولور دینیله بیلور . وکرچه وکیل دوریك عزلی ایچون شرعا طریق بولنوب یعنی برکیمسه نوقت عزل ایدرایسه‌م وکیلمسین عبارەسیله دیکرینی توکیل ایتدکدن صکره موکل وکیلی عزل ایتمك استدکده وکالت معلقه‌دن رجوع ووکالت منجزه‌دن عزل ایتدم دیو عزل

اولنه بیلور ایسه‌ده اراضیٔ میریه‌نك فراغنده وقوعبولان دوریا توکیلدن بروجـه مشروح عزله مسـاعده اولنمامسی یعنی عزل مذکورك حکمی اولمامسی لازم کلور .

متن قانونده ویاخود ایتدیره‌رك عباره‌سی فارغ داینی توکیل ایله برابر داین مرقومه دیکرینی فراغـه توکیله اذن ورخصت ویردیکی صورتی بیان ایچوندر .

خلاصهٔ کلام فارغ مذکور اراضی‌یی صاتمق اوزره مفروغ لهی توکیل ایتـدکده بووکیل فراغ مذکور ایچون بشقه‌سـنی توکیـل ایده‌مز . مکرکه موکل آکا اذن ویرمش اوله ویاخود رأیکله عمل ایت دیمش بوله . اوحالده بشقه‌سنی توکیل‌ایده‌بیلور . نته‌کیم مجله‌نك ١٤٦٦ ماده‌سنده بیان اولنمشدر .

متن قانونده برمنوال محرر خارجدن برینی الخ عباره‌سیله وفاء فراغ اولنه‌جـق اراضینك وقت معین ختامنده آخره فراغ ایله ایفای دین ایچون دیکرینی یعنی دایندن بشـقه برکمسنه‌یی توکیل ایلدیکی صورتی بیان ایچوندرکه بووجهله وفاء مفروغك بدلندن تسویهٔ دین ایدلمك لازم کلدکده داینلر طرفندن ابراز اولنه‌جق وکالت دوریه سـندی اوزرینه درسـعادتده سـندات عمومیه مدیری و طشره‌لرده دفتر خاقانی مأمورلری طرفـدن مدیونه اخبار اولنور . یعنی سکز کونه قدر ایفای دین ایتمدیکی صورتده وفاءمفروغ اراضی بالمزایده آخره بالفراغ بدلندن تسویهٔ دین اولنه‌جغی بامذکرهٔ رسمیه مأمورین مومی الیهم مدیونه بیان ایلر . بونك اوزرینه

مدیون ایفای دین ایتمدیکی کبی مفروغی بالفراغ بدلندن تسویهٔ دین ایلمدیکی صورتده سندات عمومیه مدیری یا دفتر خاقانی مأموری مفروغی مزایده ایدر . مزایده‌نك ختامنده وکیل دوری دفترخاقانی مأموری معرفتیله مفروغی بالفراغ بدل فراغ داینه اعطا اولنوب وفا ایدرسه فبها . فضله قالورسه فارغه رد ایده‌حکی کبی نقصان کلور ایسه مفروغ له یعنی داین آنی بشقه اموال واراضیسندن علی‌الاصول استیفا ایدر .

مزایده صره‌سنده مدیون محکمه‌یه مراجعت ایدرك تأخیر مصلحت ایتدیرر ایسه محکمه‌دن لاحق اوله‌جق حکمه انتظار اولنور . وکیل دوری لوازم وکالتی ایفادن امتناع یعنی بروجه محرر مزایده‌سی اجرا قلنان اراضی‌یی فراغدن ابا ایتدکده بالمحاکمه ویریله‌جك قرار اوزرینه معاملهٔ اجرائیه ایفا اولنور. شویله که مفروغ مذکوری فراغ ایتمك اوزره حاکم فارغ راهنه جبر ایدر . او دخی ابا وعناد ایدر ایسه حاکم فراغ ایدر . واکر راهن یعنی مدیون غائب بولنور ایسه وفاءمفروغی فراغ ایتمك اوزره وکیله جبر اولنوب عناد ایدر ایسه حاکم فراغ ایلر . نته‌کیم مجله‌نك ٧٦١ ماده‌سنده محرر بولنمشدر .

بو مادهٔ قانونیه‌ده « اول کیمسه‌نك حیاتنده الخ » قیدینك فائده‌سی مادهٔ آتیه‌دن مستبان اولور . اول کیمسه‌نك وفاتندن صکره وکیل دوری دخی وکالتدن منعزل اوله‌رق آرتق اراضیٔ مفروغ بهایی آخر فراغ ایده‌مز . واراضیٔ امیریه‌نك فراغنه

اولان وکالت مذکوره مجله‌نك ۱۵۲۷ ماده‌سنه قیاس اولنه‌ماز . واقعا زراعت بانقه‌سی نظامنامه‌سنه تذییل اولنان مواد نظامیه‌نك یدنجی و طقوزنجی ماده‌لرنده وفاء فارغك کرك حال حیاتنده وکرك وقوع وفاتنده وفاء مفروغ بهك فراغ تقریری و کیل بالفراغ اولان بانق مأموری طرفندن اعطا اولنه‌جغی کوسترلمش ایسه‌ده بو قانون بانق مذکوره مخصوص اولمغله افراد اهالی معاملاتنده مدار تطبیق دکلدر .

ایضاحات آنفه‌دن مجله‌یه مستند اولنلرك ماده‌لری ارائه اولندیغی کبی دیکر ارادهٔ سنیه‌لره مستند اولنلر دخی بروجه آتی درج اولنور .

آنحق تفصیلات سابقه وجهله دفترخاقانی مأمورلری معرفتیله فراغ اولنان اراضینك تسلیمندن ذوالید اولنلر امتناع ایتدکلری حالده ایجار واستیجار معاملاتنه توفیقا دفتر خاقانی مأمورلری معرفتیله امر تسلیمی اجرا اولنور .

تحریرات عمومیه صورتلری شونلردر .

وکالت دوریه وبیع بالوفا طریقی وسند رسمی ایله داینلره ترهین اولنان املاك واراضینك برموجب قانون فروختی حقنده داینلر طرفندن وکالت دوریه‌یه دائر ابراز اولنه‌جق سندات اوزرینه دفتر خاقانی مأمورلری طرفندن مدیونلره وقوعبوله‌جق اخبار وجهله محاکمه مراجعتله رسما تأخیر مصلحت ایتدیرلمدیکی حالده مأمورین مومی الیهم معرفتیله بیع فراغ معامله‌سنك اجراسی

ومحاكمه مراجعت تقديرنده لاحق اوله‌جق حكمه انتظار اولنمسی وباسند رسمی وكالت دوريه ايله وكيلك حسب الوكاله شرعا و نظاما مجبور اولديغی لوازم وكالتی ايفادن امتناعی تقديرده بالمحاكمه ويريله‌جك قرار اوزرينه معامله اجرائيه‌نك ايفاسی ضمننده صوب دولتلريله دفتر خاقانی نظارت جليله‌سنه تبليغات اجراسی خصوصنه شورای دولت تنظيمات دائره‌سندن قلمه آلنان مضبطه و طرف والای مشيختپناهی ايله جريان ايدن مخابره اوزرينه مجلس خاص وكلا قراريله بالاستيذان ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهی شرفصدور بيوريله‌رق نظارت مشاراليهايه اجرای تبليغات قلنمغله نظارت جليله‌لرنجه‌ده بر موجب قرار وارادهٔ سنيه ايفای معامله‌يه همت بيورلمسی سياقنده تذكرهٔ تشاوری ترقيم قلندی فی ١٨ ذی‌الحجه سنه ٣٠٦ وفی ١٢ آغستوس سنه ٣٠٥ .

وكالت دوريه ايله ترهين ويا وفاء فراغ اولنان املاك و اراضينك محكمه‌يه مراجعتله حكم استحصالنه حاجت قالمقسزين ايجار و استيجار معاملاتنه توفيقا دفترخاقانی مأمورلری طرفندن كوندريله‌جك مذكره‌لر اوزرينه اجرا مأمورلری جانبندن تخليه و تسليم ايتديرلمسنك اصول اتخاذی حقنده شورای دولت تنظيمات دائره‌سندن تنظيم وموجبنجه ارادهٔ سنيهٔ جناب خلافتپناهی شرفتعلق بيوريلوب فی ١٢ صفر سنه ٣٠٨ وفی ١٥ ايلول سنه ٣٠٦ تاريخلو بيورلدیٔ سامیٔ حضرت صدارتپناهی ايله ارسال بيوريلان مضبطه ايله اشبو تحريراتك نسخ مطبوعهٔ كافه‌سی

مأموريتكز داخلنده بولنان محاكمه لاجل التبليغ لفا ارسال قلندى بيانيله . فى ١٤ ربيع الاول سنه ٣٠٨ وفى ١٦ تشرين اول سنه ٣٠٦

﴿ شوراى دولت تنظيمات دائره‌سى مضبطه‌سى ﴾

دفتر خاقانى نظارتنك شوراى دولتـه حواله بيوريلان تذكره‌سى تنظيمات دائره‌سنده قرائت اولنـدى . مألنده اصحاب ديونك وكالت دوريه طريقيله وسـند رسمى ايله دائنلره ترهين و يا فراغ ايلدكلرى املاك و اراضينك دينك عدم تسويه‌سـندن طولايى مديونلره بعدالاخبار درسعادتده سندات ادارۀ عموميه‌سى و طشره‌ده دفتر خاقانى مأمورلرى معرفتيله بالمزايده اجراى احاله‌سى و مديونلر طرفندن محـاكمه مراجعتله تأخير مصلحت ايتديريلور ايسه لاحق اوله‌جق حكمه انتظار اولنمسى ووكالت دوريه ايله وكيل اولانلرك لوازم وكالتى ايفادن امتناعى تقديرده ويريله‌جك قرار اوزرينه معـاملۀ اجرائيه‌نك ايفـاسى حقنده شرفصادر اولان ارادۀ سنيۀ حضرت پادشاهى موجبنجه معامله اولنمقده ايسـه‌ده بعد الاخبـار مديونلر طرفندن رسماً تأخير مصلحت ايتديرلمامكله برابر نتيجۀ مزايده‌ده بيع يا فراغ ايديلان مبلغ ويا مفروغ بهى تخليه وتسليمدن امتناع ايدلديكى حالده امر تسليمك نه‌واسطه ايله اجرا ايديله‌جكنه دائر صراحت اولمامسنه ونظامنامۀ مخصوصنه توفيقا مدت معينه ايله ايجار اولنان املاكك

ختام مدتده مستاجر طرفندن تخليه وتسليمدن امتناع اولنور ایسه مقاوله نامه موجبنجه اجرا مأمورلری طرفندن تخلیه ایتدیر- لمکده بولنمسنه نظراً وكالت دوريه ايله ترهين ويا وفاء فراغ اولنان املاك واراضينك دخى محكمه يه مراجعتله حكم استحصالنه حاجت قالمقسزین ايجار و استیجار معاملاتنه توفیقا دفتر خاقانی مأمورلرى طرفندن كوندريله جك مذكره لر اوزرینه اجرا مأمورلرى جانبلرندن تخلیه و تسلیم ایتدیرلمسنك اصول اتخاذی لزومی بيان اولنمش وصورت اشعار موافق حال و مصلحت بولنمش اولمغله اولوجهله معامله اولنمسنك عدلیه نظارتنه اشعاری ودفتر خاقانی نظارتنه ده معلومات اعطاسی تذكر قلندى اولبابده
فی ۸ جمادی الآخر سنه ۳۰۷ وفی ۱۸ كانون ثانی سنه ۳۰۵

مجلس خاص وكلانك مضبطهٔ مذيله سى صورتى

شورای دولت تنظیمات دائره سنك میانهٔ بندكانه مزده مطالعه اولنان اشبو مضبطه سنده بیان اولنديغى اوزه اصحاب ديون طرفندن وكالت دوريه ايله ترهين ويا وفاء فراغ اولنوب بالمزايده صاتيلان املاك واراضينك محكمه يه مراجعتله حكم استحصالنه حاجت قالمقسزين ايجار واستیجار معاملاتنه توفيقا دفترخاقانى مأمورلرى طرفلرندن كوندريله جك مذكره لر اوزرينه اجرا مأمورلرى جانبلرندن تخليه وتسليم ايتديرلمسنك اصول اتخاذی مناسب اولديغى كبى بو صورتك تسريع معامله يى موجب اوله جغى دخى عدليه

نظارتیله مخابره‌یی شامل تذکره جوابنده کوسترلمه‌سنه مبنی موجبنجه ایفای مقتضاسی بالتذکر تذکرهٔ مذکوره عرض وتقدیم قلندی ایسه‌ده اولبابده وقاطبهٔ احوالده امروفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر. فی ٦ صفر سنه ٣٠٨ وفی ٩ ایلول سنه ٣٠٦

﴿ تذکرهٔ معروضه صورتی : ﴾

وکالت دوریه ایله ترهین یا وفاء فراغ اولنسان املاك واراضینك محکمه‌یه مراجعتله حکم استحصالنه حاجت قالمقسزین ایجار واستیجار معاملاتنه توفیقا دفترخاقانی مأمورلری طرفندن کوندریله‌جك مذکره‌لر اوزرینه اجرا مأمورلری جانبندن تخلیه وتسلیم ایتدیرلمسنك اصول اتخاذی حقنده شورای دولت تنظیمات دائره‌سنك مجلس مخصوص وکلادن مذیل مضبطه‌سی ملفوفیله عرض وتقدیم قلنمغله اولبابده هر نه وجهله امر وارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه متعلق وشرفصدور بیوریلور ایسه منطوق منیفنه ابتدار ایدیله‌جکی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم فی ٦ صفر سنه ٣٠٨ وفی ٩ ایلول سنه ٣٠٦.

﴿ شرفصادر اولان ارادهٔ سنیه صورتی : ﴾

رسیدهٔ دست تعظیم اولوب ملفوفلریله منظور عالی بیوریلان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلری اوزرینـه موجبنجه ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی شرفتعلق بیورلمش اولمغله اولبابده امر

و فرمان حضرت ولی الامرکدر . فی ۷ صفر سنه ۳۰۸ و فی ۱۰ ایلول سنه ۳۰٦

۱۳۱۲ سنه‌سنده شورای دولت تنظیمات دائره‌سنده شو قرار ویرلمشدر « وکالت دوریه ایله ترهین یا وفاء فراغ اولنان املاك و اراضینك محاکمه مراجعتله حکم استحصالنه حاجت قالمقسزین ایجار واستیجار معاملاتنه توفیقاً دفترخاقانی مأمورلری طرفندن کوندریله‌جك مذکره اوزرینه اجرا مأمورلری جانبندن تخلیه وتسلیم ایتدیرلمسنك اصول اتخاذی لزومی کوسترلمش اولوب انجق اشبو قرارك املاك واراضی حقنده اولمسی حسبیله مسقفات ومستغلات موقوفه‌دن اولدیغی حالده قرار مذکورك یعنی بلا حکم معامله ایدلمسی ماده‌سنك بونلره شولی اوله‌میه‌جغی تفهیم قلنمش ایسه‌ده مضبطهٔ مذکوره‌ده محرر املاك واراضی تعبیری مخصص اولمیوب مبهم اولدیغی و بوده مضبطه‌ده محرر فراغ تعبیرینك اجارتینلو مسقفات ومستغلاته مخصوص اولمسیله دخی ثابت ایدوکی بیانیله بر موجب قرار معامله اولنمسی طلب ایدلمسنه نظراً قرار مذکورك بالعموم املاك واراضی ایله هرنوع مسقفات ومستغلات موقوفه‌یه شامل اولوب اولمدیغنك وبرده بو مقوله وکالت دوریه ایله وفاءً بیع وفراغ اولنان هر نوع محللر ایچون دین وفائض مقداریله مدت فراغی ووکالت دوریه صاحبی ایله مقرض ومستقرضك اسامیسنی اثنای عقدده داینلر یدینه دینه مخصوص سندات خاقانیه ویرلمکده اولدیغی جهتله مدتك

انقضاسنده سندات مذکوره ایله داین ووکیل دورینك طوغریدن طوغری‌یه اجرا مأموریتلرینه مراجعتله دفتر خاقانی مأمورلری طرفندن مذکره کوندرلمسنه حاجت قالمقسزین معامله ایتدیرملری معاملات مسرودهیی بر درجه دها تسهیل وتسریع ایده‌جکندن اجرا مأمورلرینك اولوجهله معامله‌یه مأذون طوتلملری .

« یوزاون سکزنجی ماده ، برمنوال مشروح شرطله ویاخود وفا طریقیله اراضیسنی دائننه فراغ ایلمش اولان کمسه کاملا ادای دین ایتمکسزین اولادینی ویاخـود باباسنی و آناسنی ترك ایدرك فوت اولدقده دائننك و یاخود داین فوت اولمش ایســه عموما ورثه‌ســنك اول اراضی‌یی حبس ایلمکه صلاحیتـلری اولوب فارغــك اولادی یاخود باباسی و اناسی دین مذکوری کاملا ادا ایتمدکجه کندولرینه انتقال ایدن اراضیٔ مذکوره‌یی ضبط ایده‌مازلر . واکر فارغ بولنان کیمسه بویله حق انتقاله نائل اولان وارثلری اولمدیغی حالده وفات ایتمش ایسه کرك دائننك وکرك بعدالوفات ورثه‌ســنك حق حبسی قالمیوب اول اراضی‌یه محلولات ســائره معامله‌سی اولنور . »

{ معدل }

« یوز اون ســکزنجی ماده ، بر منوال مشروح شرطله ویاخود وفاء طریقیله اراضیسنی دائننه فراغ ایلمش اولان کیمسه کاملا ادای دین ایتمکسزین اللی آلتنجی ماده‌ده بیــان اولنــان

ورثه‌سی ترك ایدرك فوت اولدقده دائنك و یاخود دائن فوت اولمش ایسه عموما ورثه‌سنك اول اراضی‌یی حبس ایلمکه) وترکه‌دن استیفا ایده‌مدیکی حالده آخره فراغ ایتدیره‌رك بدلندن الاجنبی استیفایه (صلاحیتی اولوب فارغك الی بشنجی ماده موجبنجه حق انتقاله نائل ورثه‌سی دین مذکوری کاملا ادا ایتمدکجه کندولرینه انتقال ایدن اراضیٔ مذکوره‌یی ضبط ایده‌مزلر .) چونکه ۱۱٦ ماده شرحنده ذکر اولندیغی اوزره رهنك حکمی فکنه قدر مرتهنك حق حبسی اولمسیدر .

کاملا ادا ایتمدکجه تعبیری دخی دلالت ایده‌جکی اوزره دینك بر مقداری ایفا اولندقده آکا مقابل رهنك بر مقدارینی رد ایتمك لازم کلیوب بقیهٔ دینی تماما استیفا ایدنجیه‌دك مرتهنك مجموع رهنی حبس وامساکه صلاحیتی واردر . فقط بو وجهله ایکی قطعه اراضی رهن اولدقده هر بری ایچون دیندن برمقدار تعیین اولنمش ایسه بریسی ایچون تعیین اولنان مقدار ادا اولندقده ورثه یالکز آنی تخلیص ایده‌بیلور .

بو وجهله وفاء فراغ اولنمش اراضی متصرفی یعنی فارغ ودائن فوت اولدقده فی ۲۳ رمضان ۱۲۸٦ تاریخلو اولوب اراضیٔ امیریه وموقوفه ومسقفات ومستغلات وقفیه‌نك بعدالوفات تأمین دین ایتمسنه دائر اولان نظامنامه‌نك ایکنجی ماده‌سی وجهله معامله اولنورکه مذکور ماده شودر « ایکنجی ماده بر کسنه متصرف اولدیغی اراضیٔ امیریه وموقوفه‌یی دینی مقابله‌سنده

مأموری معرفتیله داینه وفاء فراغ وتفویض ایدوب قبل الاداء فوت اولدقده دین مذکور دیون سائره‌سی کبی مدیونك ترکهٔ وافیه‌سندن استیفا اولنور . اکر اصلا ترکه‌سی یوغیسه ویاخود ترکهٔ موجوده‌سی دیوننه وفا ایتمز ایسه مدیونك کرك حق انتقاله نائل ورثه‌سی وحق طاپو صاحبی بولنسون وکرك بولنمسون اول اراضیدن دینه ایفا ایده‌جك مقداری بالمزایده بدل مثلیله طالبنه تفویض اولنه‌رق دین مذکور تأدیه قلنه‌جقدر .

مذکور نظامنامه‌نك اوچنجی ماده‌سی احکامنجه اصول انتقالیه‌سی توسیع قلنان مسقفات و مستغلات موقوفه‌ده دخی مادهٔ مذکوره حکمی جاریدر. شویله‌که وفاء فارغ وفات ایدوبده ادای دینه‌وافی ترکه‌سی بولنماسه کرك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی بولنسون وکرك بولنمسون وفاء مفروغ به بامعجله آخره ایجار وتفویض اولنه‌رق وفاء مفروغ له اولان کیمسه متوفی ذمتنده بولنان الاجغنی معجلهٔ مرقومه‌دن استیفا ایده‌بیلور .

وفاء فارغك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی بولنوبده آنلر فراغ ایله تسویهٔ دیندن امتناع ایدرلر ایسه اصولی دائره‌سنده حکومت اجرائیه معرفتیله فراغ اولنور . و اصحاب انتقالدن ورثه‌سی بولنمینجه طرف وقفدن با معجله آخره تفویض اولنه‌رق معجلهٔ مرقومه‌دن تسویهٔ دین اولنور .

وفاء مفروغ به بالاجارتین تصرف اولنورکه کات موقوفه‌دن ایسه ینه حکم مذکور جاری اولنور .

اما بو وجهله فراغ اولنان مستغلات ومستغلات موقوفه‌نك توسيع انتقالى اجرا قلنمامش اولديغى كبى نظاملو كدكات موقوفه‌دن دخى اولمديغى صورتده فارغ مفروغ ايله اولان دينى ادا ايتمكسزين وفات ايتدكده نظر اولنور .

اصحاب انتقالدن ورثه‌سى وار ايسه مفروغ لهك استيفاى دين ايدنجه‌يه دكين مفروغ بهى حبس وامساكه صلاحيتى واردر يعنى متوفانك دينى مفروغ ليه كاملا ادا اولنجه‌يه اصحاب انتقالدن اولان ورثه‌سنك مفروغ بهه مداخله‌يه صلاحيتى يوقدر . يعنى بو صورتده مفروغ له ، مفروغ بهى آخره فراغ ايتديره‌رك بدلندن استيفاى دينه حقى يوقدر . واصحاب انتقالدن كيمسه‌سى اولمديغى حالده وفات ايدر ايسه مفروغ به تأمين دين ايتميوب محلولا طرف وقفه عائد اولور . يعنى بو صورتده مفروغ له استيفاى دين ايدنجه‌يه دكين مفروغ بهى حبس دخى ايده‌مز .

﴿ واكر فارغ بولنان كيمسه بويله حق انتقاله نائل اولان وارثلرى اولمديغى حالده وفات ايتمش ايسه حق طابو صاحبى وار ايسه بوبابده متعارف اولان طابوى مثل آرانميه‌رق اراضىٔ مذكوره بالمزايده هر نه مقداره بالغ اولور ايسه حق طابو صاحبى اولمقدار ايله تفوضه طالب اولديغى حالده آكا تفويض اولنه‌رق النان اقچه‌دن جانب بيت المال ايچون طابوى مثل مقابلى اراضىٔ مذكوره‌نك بر سنه‌لك محصولى مقدارى آليقونيلوب باقيسيله متوفانك تركه‌سندن ايفا اولنميان دين مذكور ايفا قلنور . ﴾ مثلا

اراضیٔ مذکوره‌یه مقابل دین یوز لیره ایکن آنك طاپوی مثلی
اللی لیره اولسه حق طاپو صاحبی آنی اللی لیره‌یه آلورم دیه
میوب بلکه لدی المزایده سکسان لیره‌یه بالغ اولور ایسه بدل
مذکور ایله تفوض ایده‌بیلور. ومبلغ مذکور سکسان لیره ایله
حق طاپو صاحبی طالب اولدیغی کبی خارجدن بری دخی طالب
اولدیغی صورتده سکسان لیره ایله تفوضده حق طاپو صاحبی
ترجیح اولنور. یعنی لدی المزایده اجانبك ویردیکی بدل ایله
المقدم حق‌طاپو صاحبنك حق‌رجحانی واردر. بوطاپوی مثل
ایله قانونك ناطق اولدیغی اوزره آنجق دین مذکور ایفا
اولنه‌بیلوب دیکرغرمانك طاپوی مثل مذکوره حق‌مداخله‌لری
اولمدیغی کبی بدل مذکور دین مذکوردن فضله اولسه فضله‌سی
متوفانك ترکه‌سندن معدود اوله‌میوب بیت‌الماله عائد اولور.

《 واکر حق‌طاپو صاحبی اولمقدار ایله تفوضدن ابا وامتناع
ایدرسه ویاخود متوفانك حق طاپو اصحابندن اصلا کیمسه‌سی
یوقسه مزایده‌ده تقرر ایده‌جك بدلیله طالبنه تفویض اولنوب
بوصورتله دخی کذلك بدل مذکوردن بیت‌المال ایچون برسنه‌لك
محصول‌مقداری آلیقونیلوب فضله‌سیله دین‌مذکور ایفا اولنور. 》

《 یوز اون طقوزنجی ماده ، علی العموم اراضیٔ میریه
وموقوفه‌ده فارغ ایله مفروغ له بیننده تغریر وغبن فاحش
دعواسی استماع اولنور. 》 یعنی فارغ مفروغ‌لهی تغریر ایدوب
غبن فاحش بولنسه مفروغ له فارغدن تغریر وغبن فاحش

دعواسنی ایده‌بیلور. نته‌کیم مفروغ‌له فارغی تغریر ایدوب غبن فاحش بولنسه فارغ مفروغ‌لهدن تغریر وغبن فاحش دعواسی ایده‌بیلور.

ایشته فارغ ایله مفروغ‌لهدن بری دیگرینی تغریر ایدوبده غبن‌فاحش بولنسه مغبون اولان طرفك فسخ فراغه حق‌اولدیغی کبی دلال طرفیندن برینی تغریر ایدوبده غبن فاحش بولنسه مغبون اولان طرفك فسخ فراغه حقی واردرکه بوکا خیار غبن وتغریر دینلور.

مثلا فارغ مفروغ‌لهه بواراضینك دکری شوقدر غروشدر فلان کیمسه شو قدر غروش ویردی دیوبده مفروغ‌له دخی آنك قولنه بناءً تفرغ ایتدکدن صکره دکری شو قدر نقصان اولدیغی واو کمسنه او قدر غروش ویرمدیکی ظاهر اولسه مفروغ‌له صاحب ارضك رأیی ایله فراغی فسخ ایده‌بیلور.

اما طرفیندن بری یا دلال دیکرینی تغریر ایتمیوبده اجنبی بر کمسنه تغریر ایتسه رملینك استدلالنه کوره املاکده مغبون اولان کمسنه ایچون خیار تغریر اولمدیغی جهتله بونده دخی اولمامق لازم کلور. نته‌کیم بر کیمسه بر اراضی‌یی تفرغ ایدر ایکن فارغنی تغریر ایدوب غبن‌فاحش ایله تفرغ ایلمش‌اولدیغی حالده اول اراضی‌یی آخره فارغ اولسه یاخود اوزرینه اذن صاحب ارضله ابنیه احداث وآغاجلر غرس ایدلسه مغبون‌اولان اولان فارغك فسخ فراغه صلاحیتی قلماز. زیرا مجله‌نك ٤٦

ماده‌سی حکمنجه مانع ایله مقتضی تعارض ایتدکده مانع طرفی ترجیح اولنمق لازم کاور .

تغریر دعواسی انجق غبن فاحش بولندیغی صورتده استماع اولنه‌بیلور. بناءعلیه بر کیمسه بنم شو اراضیم بیك غروش دکر فلان آدم دخی بیك غروش ویرمشیدی دیو دیکر بر کمسنه‌یه فراغ ایتدکدن صکره اول اراضینك دکری فی الحقیقه بیك غروش اولسه فقط او آدمك آکا بیك غروش ویرمدیکی ظاهر اولسه مجرد فراغده یالان قاتلدی دیو او کمسنه فراغی فسخ ایده‌مز.

اراضی فراغنده‌کی غبن فاحش دخی مجله‌نك ١٦٥ ماده‌سنده مذکور اولدیغی اوزره خمس مقداری یادها زیاده اولان غبندر. بنابرین بر کیمسه ایکیبیك غروش دکرلی اراضی ایچون ایکیبیك اوچیوز غروش دکر دیو دیکر کمسنه‌یه ایکیبیك اوچیوز غروشه فراغ ایتدکده او کمسنه بنی تغریر ایتدك دیو فراغی فسخ ایده‌مز. زیرا او کمسنه کرچه تغریر اولنمش ایسه‌ده عقارده غبن فاحش لااقل خمس مقداری آلداتمق ایله حاصل اوله‌جغندن و آلداتیلان ای‌چیوز غروش ایکیبیك غروشك خمسندن نقصان بولندیغندن خیار تغریر یوقدر .

مادۀ قانونیه‌نك ناطق اولدیغی اوزره غبن فاحش دعواسی استماع اولنمق ایچون تغریر بولنمق شرطدر . بناء علیه فراغده بلا تغریر غبن فاحش وقوع‌بولسه مغبون اولان طرف کرك

فارغ اولسون کرک مفروغ له اولسون فراغی فسخ ایده‌مز .
چونکه بر کیمسه یوز غروش دکرلو بر اراضیسنی بیك
غروشه فراغ ایتسه جائز اولوب یعنی حد ذاتنده فراغده خلل
اولمیوب پك فاحش فیئاتله فراغ ایدلمکله صحیح دکلدر دینیله‌مز .
فقط بر صغیرك عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضی ولی یاوصیسی ولو
بلا تغریر بدل مثلدن نقصان فاحشله فراغ ایلسه صحیح اولماز .
نته‌کیم اللی ایکنجی ماده‌سی شرحنده بیان اولنمشیدی . بناء علیه
صغیر بالغ اولدقده اول اراضی‌یی استرداد ایده‌بیلور .

معتوه ایله مجنون دخی بو حکمده صغیر کبیدر .

کذلك بر صغیرك ولیسی یاوصیسی صغیر ایچون ولو بلاتغریر
زیادهٔ فاحشه ایله بر اراضی‌یی تفوض ایتسه صحیح اولماز . نته‌کیم
اللی برنجی ماده شرحنده بیان اولنمشیدی .

کذلك اراضیٔ محلوله‌نك بلا تغریر اولسه بیله غبن فاحش
ایله آخره تفویضی صحیح دکلدر . نته‌کیم آلتمشنجی ماده شرحنده
ذکر ایدلمشیدی .

﴿ اصل ﴾

﴿ لکن فارغ فوت اولدقدنصکره اولادینك یاخود باباسنك
ویا آناسنك دعوایه صلاحیتلری قالیه‌جغی مثللو اول اراضی‌یه
محلول معامله‌سی دخی اولنماز . ﴾

{ معدل }

﴿ لكن فارغ فوت اولدقدنصكره حق انتقاله نائل اولان ورثه‌سنك دعوایه صلاحیتلر قالمیه‌جغی مثللو اول اراضی‌یه محلول معامله‌سی دخی اولنماز . ﴾ یعنی خیار غبن وتغریر موروث اولمیه‌جغی جهتله تغریر اولنمسنه مبنی غبن فاحش ایله مغبون اولان کیمسه‌نك وفاتنده تغریر وغبن فاحش دعواسی وارثنه انتقال ایتمیه‌جکی کبی وارثی اولمدیغی صورتده دعوای مذکوره‌یی اقامه‌یه صاحب ارضك دخی صلاحیتی قالماز. چونکه خیار غبن وتغریر حقوق مجرده‌دن اولوب ارث و انتقاله قابل اولماز . مغبون اولان کیمسه کرك فارغ اولسون، نته‌کیم متن قانونده بیان اولنیور. وکرك مفروغله اولسون. بومسئله یعنی مفروغله تغریراولنه‌رق غبن فاحش ایله مغبون اولدقدنصکره فوت‌اولمسیله غبن‌وتغریردعواسنك‌ساقط‌اولمسی‌خصوصی‌متن‌قانونده‌بیان‌اولنمیور ایسه املاکده حکم شرعی بروجه مشروح ایدوکندن اراضیده دخی بووجهله اولمسی لازم کلور . لکن غابنك یعنی آلدانانك وفاتیله غبن دعواسی ساقط اولماز.

بناء علیه بر کیمسه اراضیسنی دیکر کمسنه‌یه فراغ ایدوب بعده اوکمسنه فوت‌اولدقدنصکره اول کیمسه فراغ مذکور تغریر وغبن فاحش ایله اولدیغنی ادعا وتغریر وغبن فاحشی اثبات ایتدکده فراغی فسخ ایده‌بیلور.

اراضیٔ میریه‌نك فراغی اجاره وبیع منفعت اولوب بیع عینه قیاس ایدیله‌رك خیار رؤیتك جوازینه دخی افتا ایدلمشدر. شویله‌که برکیمسه دیکر کیمسه‌نك تارلالرینی کورمه‌دین اذن صاحب ارضله تفوض ایلدکدنصکره کوروب بکنمینجه تارلالری رد ایله ویردیکی بدلی استرداد ایده‌بیلور.

خیار رؤیت کبی خیار عیب وخیار استحقاق دخی جاری اولور. شویله که بر کیمسه‌نك آخردن تفرغ ایلدیکی اراضیٔ میریه‌ده شرعا ردی موجب عیب قدیم ظهور ایتسه اول اراضی‌یی خیار عیب ایله اراضی مأموری معرفتیله رد ایده‌بیلور.

کذلك بر کیمسه‌نك آخردن بدل مقابله‌سنده تفرغ ایتمش اولدیغی بر قطعه اراضیٔ میریه‌نك بر مقدارینه مستحق ظهور ایدوب بعدالاثبات اولمقدار مستحق ایچون حکم اولنسه مفروغ‌له اول اراضی‌یی رأی صاحب ارضله فارغه رد ایدوب بدلنی فارغدن استرداد ایدر. فقط مفروغ‌له ضبط وقبض ایتمدین بالاستحقاق ضبط اولنســه مفروغك بهك کلیسنی رد ایدر. لتفرق الصفقة قبل التمام. واکر بعدالقبض ضبط اولنسه استحقاق واقع باقیسنده عیبی ایراث ایتمدکجه باقیسنی رد ایده‌مز ایسه‌ده بالاستحقاق ضبط اولنان مقدارك بدلی استرداد ایدر جامع الاجارتین.

بالاجارتین یامقاطعه ایله تصرف اولنان مسقفات ومستغلات وقفیه‌نك فراغنده دخی تغریر وغبن فاحش دعواسی دعواسی استماع اولنور.

﴿ يوز يكرمنجى ماده ، اراضئ ميريه وموقوفه نك مرض موتده فراغى معتبردر . ﴾ فارغ مذكور مرضدن كرك وفات ايتسون وكرك كسب افاقت ايلسون. بنابرين مرض موت ايله مريض وتام الشعور اولان كيمسه عهدهٔ تصرفنده بولنان اراضئ اميريه وموقوفه يى اصحاب انتقالندن وورثه سندن برينه وياخود شخص اجنبى يه فراغ ايتدكده صحيح ونافذ اولوب حين فراغده منع اولنه ميه جغى كبى بعد الفراغ فوت اولدقده دخى ديكر ورثه فراغى مجيز اولمديلر بهانه سيله فراغ مذكور فسخ اولنه ماز . نته كيم مريضك اصحاب انتقالدن كمسنه سى اولمديغى تقديرده اراضى مأمورى محلولدن قاچريورسين ديه رك فراغدن منع ايده ميه جكى كبى بعد الفراغ فارغ ، مذكور مرضدن فوت اولدقده اراضى مأمورى مذكور ارضه مداخله ايده مز .

شرحا تام الشعور دينلدى . زيرا خسته لك سببيله شعورى منسلب اولور ايسه مجنون اولمغله فراغى معتبر اولماز .

ايشته اراضئ ميريه وموقوفه نك مرض موتده ورثه دن برينه واجنبى يه مجاناً ويا بدل مقابله سنده فراغى معتبر اولوب حتى فارغك تركه سى مستغرق ديون اولسه دخى فراغك صحتنه خلل كلمز . حالبوكه املاك مرض موتده ورثه يه صاتيله ميه جغى واجنبى يه صاتشده دخى محابات ثلثى تجاوز ايدرسه معتبر اولميه جغى مجله نك ٣٩٢ و ٣٩٤ و ٣٩٥ ماده لرنده مصرح اولمغله بوخصوصده اراضئ ميريه املاكدن افتراق ايدر . فرق شودركه مريضك

مرض موتنده احد ورثه‌یه مال صاتمسی دیکر ورثه‌دن مال قاچرمق احتمالنه مبنی منع اولنمش اولوب اراضئ میریه وموقوفه ایسه مال وملك اولمدیغندن بو احتمال جاری اوله‌ماز . واراضئ میریه وموقوفه بعدالوفات تأمین دین ایتمدیکندن مریض مدیون اولسه بیله فراغنك صحتنه خلل کلمز.

﴿ وبویله مرض موتده مأموری اذنیله فراغ اولنان اراضی حق انتقاله نائل اولان ورثه‌یه انتقال ایتماز و آنلردن بریسی اولمدیغی حالده مستحق طابو اولماز . ﴾ یعنی مرض موتده وقوعبولان فراغی ورثه فسخ ایده‌میه‌جکی کبی ورثه اولمدیغی حالده حق طابو اصحابی و آنلر اولمدیغی صورتده اراضی مأموری فراغ مذکوری فسخ ایده‌مز. بناء علیه بر کیمسه‌نك انتقال وحق طابو اصحابندن کیمسنه‌سی اولمامق حسبیله وفاتی حالنده محلول اولمق لازم کلورکن مرض موتنده اول اراضی‌یی بدل مقابلنده یاخود مجاناً بر شخصه فراغ ایده‌بیلور .

اراضی مأموری مرض موت اولمغله میریدن قاچرلمق فکری بولندیغندن کسب افاقت ایتمدکجه فراغه اذن ویرمم دیو فراغه اذن ویرمکدن امتناع ایده‌مز.

حالبوکه اوقافده حکم بویله دکلدر . شویله‌که بر کیمسه بالاجارتین تصرفنده اولان بر وقف مستغلی مرض موتنده اذن متولی ایله آخره فراغ ایدوب وفات ایتدکده اول کیمسه‌نك اصحاب انتقالدن ورثه‌سی موجود دکل ایسه فراغ معتبر اولیوب

مستغل مذکور محلول اولمق اوزره طرف وقفه عائد اولور . بوصورتده مفروغ‌له فارغه بدل ویرمش ایسه اول بدلی فارغك ترکه‌سندن استیفا ایدر.

﴿ یوز یکرمی برنجی ماده ، برکیمسه باطاپو متصرف اولدیغی اراضیسنی طرف پادشاهیدن باملکنامهٔ همایون کندویه تملیك صحیح ایله تملیك اولنمدقجه برجهته وقف ایده‌ماز . ﴾ اما کندوسنه طرف سلطنت سنیه‌دن تملیك صحیح ایله تملیك اولندقدن صکره وقف ایده‌بیلور .

تملیکك شرائط صحتی ایکنجی ماده شرحنده ذکر اولنمغله اورایه مراجعت اولنه .

بونده وقف ایده‌ماز دیمك اوقاف صحیحه‌دن اولمق اوزره وقف ایده‌ماز دیمکدر. حتی برکیمسه اراضیٔ امیریه‌دن برقطعه‌یی تملك صحیح ایله تملك ایلمکسزین اذن سلطانی ایله مصارف بیت المالدن اولان بعض جهات خیریه‌یه وقف ایلسه اولوقف تخصیصات قبیلندن اوله‌رق صحیح اولور.

﴿ یوز یکرمی ایکنجی ماده ، برمناستره من‌القدیم مربوط اولوبده مربوطیتی دفترخانهٔ عامره‌ده مقید بولنان اراضی طاپو ایله تصرف اولنماز و آلنوب صاتلماز ﴾ چونکه قدیمك قدمی اوزره ترکی مجله‌نك آلتنجی ماده‌سی اقتضاسندندر. بوماده‌ده‌کی دفترخانهٔ عامره‌دن مقصود ۸ ماده شرحنده بیان اولنان دفاتردر. بوصورتده راهبلردن مثلا بری مذکور اراضی‌یه بلا نزاع اون

سنه تصرف ایتدیکی ثابت اولور ایسه حق قراردن اول راهبه
سند ویریله‌بیلور ایسه‌ده فوت اولور ایسه اصحاب انتقالی اولمدیغی
حالده مستحق طاپو اولوب یوخسه مناستر نامنه تصرف ایدلمز.
(لکن قدیمدنبرو بلاطاپو تصرف اولنه کلور ایکن مؤخراً
رهبان النه کچمش و مناستره مربوط اولمق اوزره بلاطاپو تصرف
اولنمقده بولنمش اولان اراضی حقنده سائر اراضیٔ میریه معامله‌سی
اولنوب کما فی السابق طاپو ایله تصرفی ایتدیریلور.) یعنی مزایده
ایله بامعجله برشخصه تفویض اولنه‌رق فراغ و انتقال وخصوصات
سائره‌ده اراضیٔ میریه حکمی جاری اولوب مناستر نامنه تصرفه
مساعده قالماز. چونکه طاپو سندانی حقنده‌کی تعلیماتک برنجی
بندی موجبنجه هر نه صورتله اولور ایسه اولسون اصلا کیمسه‌یه
سندسز اراضیٔ امیریه تصرف ایتدیرلمز. وطاپو سندی مناستر
نامنه ویریله‌میوب افراد اهالیدن معین برینك اسمنه ویریلور.
ومناستره اولان ربط حادثك حکم واعتباری یوقدر. بوجهتله
بر اراضی‌یی بلانزاع اون سنه تصرف ایتدیکی بیانیله بر راهب
حق قراردن سند آلدقدنصکره اول راهب فوت اولوب بعده
آنك منسوب اولدیغی مناستر رهبانی مذکور اراضی مناستره
عائددر دیه‌رك ادعا ایله استحصال ایتدکاری اعلام محکمهٔ تمیزده
ایکی سببدن طولایی نقض اولنمشدر. برنجیسی، بوماده حکمنجه حادثا
مناستره ربطك حکمی یوقدر. ایکنجیسی متصرف بولنان راهب بلا
اصحاب انتقال فوت اولدقده محلول اولوب یوخسه مناستره قالماز.

« يوز يكرمی اوچنجی ماده، قديمی بر كولك يا نهرك صويی چكيلوبده زراعته صالح اراضی ميدانه چيقدقده بالمزايده طالبنه ويريلور وحقنده سائر اراضیٔ ميريه معامله‌سی اولنور . »

صدر ماده‌ده قديمی دينلور. زيرا بر كيمسه‌نك اراضيسی دكزه باتوب دكز اولدقدن صكره تكرار ميدانه چيقيويرسه بواراضی صاحب اولك اولوب يوقسه طرف ميريدن بالمزايده آخره تفويض اولنه‌ماز.

« صو چكيلوب » ديمك بر دها عودت اتميه‌جك صورتده چكيلور ايسه ديمكدر. اما صويك تكرار عودتی مأمول اولور صورتده چكيلور ايسه آخره ويريله‌مز. چونكه آنده حق عامه باقيدر.

متن قانونده بالمزايده طالبنه ويريلور تعبيرندن مستبان اوله‌جغی اوزره كول يا نهر تبديل محل ومجری ايدرك بر كيمسه‌نك اراضيسنی اخذيله ديكرطرفدن قديم محلندن زراعته صالح اراضی ميدانه چيقسه بوكيمسه‌نك ميدانه چيقان شو اراضی يی كندو اراضيسنه بدل اوله‌رق حق اخذی اوله‌ماز.

« يوز يكرمی دردنجی ماده ، حق شرب وسقی ومجرا نزاعنده انجق تعامل قديمه اعتبار اولنور . » بوماده ده اوچ مسئله واردر.

مسئلهٔ اولی ، حق شربده قدمه اعتبار اولنور. بناء عليه برقوم بيننده مشترك برنهرده بعضلرينك ايكی وبعضلرينك اوچ

کوالری اولوبده صاحب اسفل صاحب اعلایه سزصودن حصه‌ کزدن زیاده آلیورسکز چونکه صویك کثرت ودقتی اعلایه اولوب سزك کوا کزه چوق صو کیریور بناءً علیه بز راضی اولمایز نوبته بندیروب سزك نوبتکزده بز کوامزی سد ایده‌جکمز کبی بزم نوبتمزده سز کوا کزی سد ایده‌جکسکز دیه‌مزلر . و تزیید کوا سائر شرکایه مضر اولمسه بیله جائز دکلدر .

مسئلهٔ ثانیه ، حق سقیده قدمه اعتبار اولنور . بناءً علیه برقریه اهالیسی تارلالرینی قدیمدن بحق آخر قریه‌دن نبوع ایدن صودن سقی ایده کلدیکلرنده حالا اول صودن تارلالرینی سقی ایتمك استدکلرنده قریهٔ اخری اهالیسی مجرد صو قریه‌مزدن نبوع ایتمکله سزه سقی ایتدیرمیز دیه‌مزلر .

مسئلهٔ ثالثه ، حق مجراده قدمه اعتبار اولنور . نته‌کیم مجله‌نك ۱۲۲٤ ماده‌سنده دخی مصرحدر . ومجری صو آقه‌جق یر دیمکدر . بناءً علیه برکیمسه‌نك منزلنه جریان ایدن صو قدیمدن بحق دیکر کیمسه‌نك منزلنه جریان ایدن صویك مجراسندن جریان ایده کلمشیکن او کیمسنه بعد الیوم راضی اولمم آخر یردن اجرا ایله دیه‌مز .

ایمدی بونلرك قدمی ثابت اولورسه حالیله ابقا اولنور . قدمی ثابت اولمازایسه بوحقوقدن برینی ادعا ایدن کیمسه حقی بولندیغنی یعنی مثلا حق مجراسی بولندیغنی اثبات ایتمکه مجبور اولوب حق مجراسنی اثبات ایدر ایسه فبها . والا مجله‌نك ۱۷۷۷

ماده‌سی وجهله معامله اولنور . یوخسه مدعی مثلا اوراده صو اقتدیغنی اثبات ایتمسیله نسنه ثابت اولماز. زیرا احتمالکه بو آقتمق اعارة واجارةدر .

《 یوز یکرمی بشنجی ماده . کوك ترکه 》 آره‌سنده 《 وباغ وباغچه آره‌سنده حیوانات کزدیرمك جائز دکلدر . 》 چونکه باغ وباغچه اصحابنه ضرر اولوب ضرر ایسه مجله‌نك ١٩ ماده‌سی حکمنجه ممنوع بولندیغندن بو قانون دخی منع ایتمشدر . کوك ترکه هنوز ادراك ایتمامش وهنوز بیچلمامش اکین ومزروعات دیمکدر .

《 قدیمدن کزدیریله کلمش اولسه دخی ضرر قدیم اولماز . 》 یعنی مجله‌نك یدنجی ماده‌سنده ذکر اولندیغی اوزره ضرر اولان شیئه قدیم حکمی ویریلوبده بولندیغی حال اوزره ابقا اولنه‌ماز . نته‌کیم برکیمسه‌نك ابدستخانه‌سی چرکابی هرکسك ایچدیکی نهره قدیمدنبرو جریان ایدر اولسه منع ورفع اولنور .

《 محصول قالقنجیه‌دك حیواناتی محکم ضبط ایتمك اوزره صاحبلرینه تنبیه اولنور بعد التنبیه صاحبلرینك سوق وارسالیله ضرر ایدرلرسه تضمین ایتدیریلور . 》 نته‌کیم برکیمسه حیوانی دیکر کمسه‌نه‌نك اکیننه ادخال ایتمکله اکینی اتلاف ایتسه اول کیمسه ضامن اولور .

کذا برحیوان برکیمسه‌نك اکینی یرکن اول حیوان صاحبی کوروبده منع ایتمسه ضامن اولور .

متن قانونده سوق وارسالی قیدی کتورلدی . زیرا مجله‌نك ٩٤ ماده‌سی حکمنجه حیوانلك کندولکندن اوله‌رق جنایت ومضرتی هدردر . چونکه العجماء جبار حدیث شریفی وارد اولمشدرکه اتلاف البهیمة هدر لاضمان علی صاحبها دیو تفسیر ایدلمشدر .

مثلا مجله‌نك ٩٣١ ماده‌سنده بیان ایدلدیکی وجهله بر حیوان خود بخود کیجه یا کوندز بوشانوبده صاحبنك یا غیریسنك ملکنده یاخود طریق عامده برینك مالنی اتلاف ایتسه برشی لازم کلمز .

« محصول قالقدقدن صکره دخی قدیمدن نره‌لرده کزه کلمش ایسه ینه اول اراضیده کزدیریلور . » بوقسه قدیمدن کزمدیکی تارلالرده صاحبلرینك اکینلری قالقدی بر کونه محذوری قالمدی دیو اذنی اولمقسزین کزدیریله‌مز . «١١٥» ماده‌یه باق .

بوفقره‌ٔ قانونیه‌نك ایضاحی حقنده عدلیه نظارتندن فی ١٥ کانون اول سنه ٣٠٣ تاریخنده آتی الذکر تحریرات عمومیه یازلمشدر « اشقودره اراضیسندن برقسمنده هرسنه ایلك محصول قالدیرلدقدن صکره جوار قرا اهالیسی طرفلرندن حیوان رعی ایدلمك عادت متعامله وقدیمه اقتضاسندن اولدیغی حالده اصحاب اراضی طرفلرندن منعی استدعا اولنه‌رق محاکم نظامیه‌دن اعلام استحصال ایدلمکده بولندیغندن واهالینك حیوان رعینه مخصوص محللری اولمدیغندن بحثله عرف وعادات قدیمه وجهله حیوان رعینك منع ایدلمامسی

حقنده اشقودره ولايتندن مبعوث تلغرافنامه شـوراى دولت تنظيمات دائره‌سنده لدى‌المطالعه بوكبى اراضيده اهالينك حيوانلرينى رعى ايتمسى من القديم متعامل بولنه‌جغنه وتعـامل قديمـه مغاير اوله‌رق محاكمدن ويريلان اعلامات اصولى دائره‌سـنده استيناف وتمييز ايدلديكى حالده فسـخ ونقض ايديله‌رك عادت قديمه تقرير اولنه‌جغى كبى بويله اهالينك حق رعيى اولان اراضيده كما فى‌السابق حيوانلرينى رعى ايده‌جكلرى اراضى‌قانوننك يوز يكرمى بشنجى ماده‌سى احكامندن اوله‌جغنه نظراً عادت بلده اوزره معامله ايله خلاف قانون اوله‌رق حق رعيدن منع ايدلملرينه دائر محاكم عاديهٔ محليه‌دن قرار اعطاسندن توقى اولنمسى دائرهٔ مذكوره‌دن بامضبطه اشعار قلنديغى بيـان عاليسـيله اجراى ايجابى شرفوارد اولان فى ١٢ ربيع‌الاول سنه ٣٠٥ وفى ١٦ تشرين‌ثانى سنه ٣٠٣ تاريخلو بيورلدىٔ سامى ايله‌امر واشعار بيورلمش اولمغله ايفاى مقتضاسى.»

« يوز يكرمى آلتنجى ماده . برقريه وقصبه‌نك قديمدن ممتاز ومعين اولان سـنورى بوزيلوب بلورسز اولسـه جوار قصبه وقريه اهاليسـندن مسن ومعتمد عليه كيمسـه‌لر ايله اوزرينه واريلوب حدود اربعهٔ قديمه‌سى معرفت شرعله تحديد وعلامت لازمه‌سى تجديد اولنور . »

تحديد وعلامت لازمه‌نك تجديدى خصوصـنده برطرفدن دعوانك سبق ايتمسى شرط دكلدر. چونكه اشبوتحديد معامله‌سى حكم دكلدر .

متن قانونده کی مسن ومعتمد کیمسه‌لر اهل خبره اوله‌جقلردر بناءً علیه مجله‌نك ١٦٨٩ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره بوکبی مجرد تحقیق واستکشاف حال ایچون واقع اولان افاداتده شهادت لفظی شرط دکلدر . فقط متن قانونده مذکور اولدیغی اوزره بواهل خبره تحدید حدود اولنه‌جق قریه اهالیسندن اولمیوب جوار قرا وقصبات اهالیسندن اولملیدرکه اخباراتلرنده جر مغنم ودفع مغرم داعیه‌سی بولنمسون .

متن قانونده معرفت شرعله تعبیرندن بوخصوص محکمهٔ شرعیه‌ده کوریله‌جکی مستفاد اولور . برطرفدن سبق دعوی وقوعبولمقسزین تحدید حدود اولنه‌جغی تقدیرده معرفت شرعله اولمسی بومادهٔ قانونیه ایجابندن اولوب آنجق قرا اهالیسی بیننده حدود وسنور منازعاتی وقوعبولدیغی یاخود اراضیٔ میریهٔ سائره‌یه دائر بردعوی تحدث ایتدیکی صورتده فی ٢٠ رمضان سنه ٩٦ وفی ٢٥ اغستوس سنه ٩٥ تاریخلو وارادهٔ سنیه‌لو تحریرات عمومیه حکمنجه اراضیٔ میریه‌یه دائر بالجمله دعوالر وقرا وقصبات بیننده تحدث ایده‌جك حدود وسنور منازعاتی محاکم نظامیه‌یه عائد وراجع اولان وظائفدن بولنمشدر .

بوحالده فی ١٤ جماذی الاولی سنه ٩١ وفی ١٦ حزیران سنه ٩٠ تاریخلو مولی نظامنامه‌سنده لدی الایجاب اراضیٔ امیریه وموقوفه دعوالری مولی معرفتیله رؤیت اولنه‌جغنه دائر اولان حکم بوارادهٔ سنیه ایله مفسوخدر .

مع ذلك بوارادهٔ سنیه‌ده محاکم شرعیه‌ده اراضی دعواسنك رؤیتی ممنوع اولدیغی حقنده برکونا قید واشارت دخی یوقدر. بوجهتله اراضی دعواسی حکام شرعشریف طرفندن بالرؤیه اعلام شرعی‌یه ربط اولندقده فتواخانهٔ عالیجه تصدیق اولنور.

((یوز یکرمی یدنجی ماده . علی‌العموم محصولات ومزروعات ارضیه نره‌ده خرمن اولنور ایسه اولنسون هرقنغی قریه‌نك حدودی داخلنده‌کی اراضیده نابت اولمش ایسه اول محصولات ومزروعاتك اعشاری یالکز اول قریه‌یه حاصل اعتبار اولنور.)) بناءً علیه برقریه طوپراغنده نابت اولان حبوبات دیکر قریه‌ده‌کی خرمن یرنده خرمن ایدلسه قریهٔ اولایه حاصل قید اولنور. یوقسه مجرد انده خرمن ایدلمکله قریهٔ ثانیه‌یه حاصل قید ایدلمز. بوجهتله بوحاصلك عشری قریهٔ اولی معشری طرفندن اخذ اولنوب یوقسه قریهٔ ثانیه معشری جانبندن دکل .

((کذلك یایلاق وقشلاق واوتلاق وآغیل ودکرمن وسائره‌نك رسومات واجارات مقطوعه‌لری داخل حدودنده بولندقلری قریه‌یه حاصل اعتبار اولنور .)) یعنی قانونا اخذی ایجاب ایدن رسومات یایلاقیه وقشلاقیه وبدل ایجارات یایلاق وسائره‌نك بولندقلری قریه‌یه حاصل قید اولنور. یوقسه مثلا یایلاغه چیقان اهالی بشقه قصبه وقریه اهالیسندن بولنملریله اول قصبه وقریه‌یه حاصل اعتبار ایدیله‌مز.

خلاصه بر تارلا ویایلاق قنغی قریه داخلنده ایسه حاصلاتی

دخی اورایه قید اولنوب ارادهٔ سنیه اولمدقجه مربوطیتی تبدیل ایدیله‌مز .

﴿ یوز یکرمی سکزنجی ماده ، دفترخانهٔ عامره‌ده جاتك مقید اولان یرلرده چلتك نهری خراب اولسه چلتك اکه‌کلور کیمسه‌لره تعمیر ایتدیریلور . ﴾ چونکه مجله‌نك ۸۷ ماده‌سی حکمنجه مضرت منفعت مقابله‌سنده اولمغله چلتك نهرینك منفعتنه نائل اولان آنك مضرتنه یعنی مصارف تعمیریه‌سنه دخی متحمل اولور. وچونکه مجله‌نك ۱۳۲۲ ماده‌سنده محرر اولدیغی اوزره مملوك نهر مشترکك آیقلانمسی حق شربی اولنلر اوزرینه اولوب حق‌شفعه اصحابی مؤنت کری واصلاحده تشریك اولنه‌ماز.

﴿وچلتك اراضیلری سائر اراضیٔ میریه کبی با طاپو تصرف اولنور.﴾ بناءعلیه چلتك اراضیلرینك سائر حبوبات زرع ایدیلان اراضیٔ امیریه‌لردن برگونه فرقی یوقدر.

﴿ فقط چلتکجه قدیمی اجرا اولنه‌گلان معاملات محلیه ﴾ مجرای مخصوصندن صو اجراسی کبی معاملات مثللو ﴿هرنه ایسه اکا رعایت اولنور.﴾ چونکه مجله‌نك ۳۶ ماده‌سی حکمنجه عادت محکمدر ومشروع اولان عرف وعادات معتبردر. معذلك چلتك حقنده فی ۲۸ جمادی‌الاول سنه ۳۱۲ تاریخلو بر نظام دخی نشر اولنمش اولمغله لدی الحاجه آکا مراجعت ایدلمك لازم کلور .

﴿ یوز یکرمی طقوزنجی ماده ، قبل التنظیمات سپاهیلره وسائره تخصیص اولنوب خاصه دینیلان واصولی ملغی وینغانه

مخصوص باشتنه تعبیر اولنان وملغی قوری آغالری طرفلرندن
با طاپو احاله اولنه‌کلان اراضی با طاپو تصرف اولنوب فراغ
وانتقالات واحالات وقوعنده عینیله اراضیٔ میریه معامله‌سی
اجرا اولنور .» قبل التنظیمات خاصه دینیلان برطاقم اراضی وار
ایدی . بوده ایکی قسمه تقسیم ایدلمش اولوب بر قسمنه خواص
وزرا دیکرینه خواص همایون دینور ایدی. و بونلر اصحاب تیماره
یعنی سپاهیلره تخصیص اولنمش و آنلر طرفندن احاله قلنمقده
بولنمش ایدی .

« وینغانه » مفردی وینغ اولوب بلغارجه اوله‌رق عسکر
دیمکدر. قانون بو کلمه‌یی قاعدهٔ فارسیه اوزره جمعلیوب آخرینه
دخی مفعول الیه اداتی بولنان « ه » حرفنی الحاق ایلمشدرکه
حال صلح وحربده اصحاب تیمارك سایسلك خدمتنده بولنان غیر
مسلم تبعه‌یه اطلاق اولنمقده وبونلره « باشتنه » نامیله اراضی
تفویض قلنمقده ایدی . باشتنه بلغارجه مالکانه دیمك ایمش .
وقوریلرك برقسمی قوری آغالری طرفندن اداره و آنلرك یدلریله
با طاپو احاله قلنوردی .

اشتنه کرك سپاهیلرك وکرك وینغانك و قوری آغالرینك
احاله‌لری بو قانون ایله رفع ومنع اولنوب اوچنجی ماده‌ده محرر
اولدیغی اوزره بو وظیفه اراضی مأمورلرینه احاله قلنمشدر.

« یوز اوتوزنجی ماده ، اهالیسی موجود اولان بر قریه
چفتلك اتخاذیله اراضیلری مستقلا بر شخصك عهده‌سنه احاله

اولنه‌ماز . ﴾ نته‌کیم سکزنجی ماده‌ده مرور ایتدی .

﴿فقط یتمش ایکنجی ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله برقریه‌نك اهالیٔ مجتمعه‌سی طاغیلوبده اراضیسی طاپویه کسب استحقاق ایلدیکی حالده مجدداً ارباب زراعت کتوریله‌رك اسکان وعهده - لرینه بشقه اراضی تفویض اولنه‌رق اول قریه هیئت اصلیه‌سنه﴾ ارجاع ایدیلور. یعنی سکزنجی ماده وجهله قریه اراضیسی پارچه پارچه اوله‌رق اهالی‌یه تفویض واحاله قلنور . فقط بو وجهله طالب ظهور ایتمز و بناء علیه هیئت اصلیه‌سنه ﴿ ارجاع ایدلمك ممکن اوله‌ماز ایسه اول‌قریه چفتلك اتخاذاولنمق اوزره اراضیسی طوپدن بر ویا ایکی اوچ شخصك عهده‌سنه احاله اولنه‌بیلور .﴾ وبو صورتله اراضیٔ امیریه تعطیلدن وقایه ومنافع امیریه محافظه ایدیلور . چونکه مجله‌ده محرر اولدیغی اوزره ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار .

بو وجهله طوپدن احاله اولندقدن صکره اهالیٔ قدیمه‌سی عودت ایده‌جك یاخود پارچه پارچه طالب ظهور ایلیه‌جك اولسه سابقا احاله اولنانك یدندن نزع اولنه‌ماز .

﴿ یوز اوتوز برنجی ماده ، قانونا چفتلك هر سنه زراعت اولنور وحاصل ویرر ایکی اوکوزلك بر چفت دیمکدرکه اعلا یردن یتمش سکسان دونم واوسط یردن یوز دونم و ادنی یردن یوز اوتوز دونم اراضیدن عبارتدر. دونم دخی خطوات متوسطه ایله طولا وعرضا قرق خطوه یعنی تربیاً بیك آلتیوز ذراع

يردر . وبر دونمدن ناقص اولان اراضی‌یه قطعه تعبیر اولنور .
اما بین الناس چفتلك دیدكلری بر طاقم اراضی‌یی زراعت
وحراثت ضمننده انشا وتدارك اولنمش اولان ابنیه وحیوانات
وتخم وادوات چفت و مشتملات سائره ایله اول اراضیدن عبا۔
رتدر .

بو مقوله چفتلكات اصحابندن بری اصلا وارثی وحق طابو
اصحابندن كیمسه‌سی اولمدیغی حالده وفات ایلرسه چفتلكی جانب
میریدن بالمزایده طالبنه ویریلور . »

بو ماده‌ده چفتلك ایكی قسمه تقسیم اولنور . قسم اول ،
قانونا چفتلكدركه تعریف و تحدیدی متن قانونده مصرحدر .
بو قسم چفتلكك تارلالردن هیچ بر فرقی یوقدر . بناء علیه
بونك متصرفی حق انتقال وطابو اصحابندن كمسنه‌سی اولمدیغی
حالده وفات ایدر ایسه محلول اولور . وآنده ایشلیان اوكوز
وصبان كبی اموال منقوله‌یه وارث اولان كمسنه‌نك حق طابوسی
اوله‌ماز . «٥٩» ماده‌یه باق .

قسم ثانی، بین‌الناس چفتلكدركه بونك دخی اراضیٔ امیریه۔
دن یعنی عادی تارلالردن بركونه فرقی یوقدر. بناء علیه بوقسم
ثانی چفتلك اصحابندن بری اصلا وارثی وحق طابو اصحابندن كیمسه‌سی
اولمدیغی حالده وفات ایدسه چفتلك مذكور بالمزایده طالبنه
ویریلور . چونكه ابنیه وحیوانات وتخم كبی املاك اول حالده
یعنی چفتلك صاحبنك اصلا وارثی اولمدیغی صورتده بیت المالە

قاله‌جغی کبی اراضیسی دخی آکا راجع اولور.

(واکر اراضینك حق انتقالنه نائل ورثه‌سی اولمدیغی حالده وفات ایدوبده ذکر اولنان ابنیه وحیوانات وتخم وسائره دیکر وارثلره انتقال ایلرسه محلولات فصلنده بیان اولندیغی وجهله بو وارثلرك اول چفتلکه تبعیتله زراعت وتصرف اولنان اراضیده حق طاپوسی اوله‌جغندن اراضیٔ مرقومه دخی طاپو مثل ایله آنلره تفویض اولنور.) چونکه بو حالده بو وارثلر ٥٩ ماده‌ده محرر حق طاپو اصحابندن برنجیسی اولورلر. شویله‌که مثلا برچفتلك منزلنه مالك اولان بر کیمسه اول چفتلکه ملحق اولان تارلالره طاپوی مثل ایله متصرف ایکن فوت اولوب آنجق آناسنك باباسنی ترك ایتمکله اول چفتلك منزلی آکا موروث اولنجه مذکور تارلالر دخی طاپوی مثل ایله آکا ویریلور.

(واکر استنکاف ایدرلر ایسه کندولرینه موروث اولان املاك و اشیایه طوقونلمیه‌رق یالکز اراضیٔ مرقومه بالمزایده طالبنه تفویض قلنور.) اکر ایکنجی درجه‌ده بولنان حق طاپو اصحابی یوغیسه . اما ایکنجی درجه‌ده بولنان حق طاپو اصحابی وار ایسه یعنی مثلا چفتلك مشاعاً ایکی کشی بیننده مشترك اولوبده بریسی بروجه محرر وفات ایتسه طاپوی مثل ایله آکا ویریلور. ٥٩ ماده‌شرحنه دخی‌باق. چفتلکاتده مزارع بولنانلرك بو اراضیلرك تفرغ وتفوضنده حق رجحانلری اولدیغی اوچنجی جلد دستورده مندرج فقرات نظامیه‌ده مصرحدرکه آلتمشنجی ماده شرحنده نقل ایدلمشیدي .

املاك و اشیایه طوقونلمز دینیلور. زیرا ابنیه واشیاء سائره ارض میری اوزرنده بولنمقدن طولایی میرینك اولەمیوب مالكنه یا ورثەسنه عائد اولور.

﴿ یوز اوتوز ایكنجی ماده، هركیم اذن سلطانی ایله دریادن بر محلی املا ایلر ایسه اول محله مالك اولور. ﴾ یعنی اذن سلطانی ایله دریا محلی املا ایدرك عرصه حالنه قونلسه املا ایدن كیمسه اول محله مجانا مالك اولور. یعنی بو وجهله املا ایدیلان محل ملك اولوب یوقسه اراضیٔ میریه حكمنده اولماز. فقط درسعادته مخصوص ریختم نظامنامەسی موجود اولوب بوكا كوره بو مثللو ریختملر، متصل اولدقلری ساحلخانەیه تابع اولەرق ساحلخانه ملك ایسه اوده ملك ووقف ایسه اوده وقف اولور. تفصیل احكامی ایچون مذكور نظامنامەیه مراجعت ایدلمك اقتضا ایدر.

﴿ واذن آلوبده اوچ سنه طولدیرماز ایسه آنده بر حقی قالمیوب دیكری بااذن سلطانی اول محلی املاایله تملك ایدەبیلور. ﴾ یعنی بر كیمسه دریادن بر محلی املا ایتمك اوزره اذن سلطانی آلدقده اوچ سنه ظرفنده احیا ایدرسه آكا مالك اولوب بو اوچ سنه آكا تعرض اولنماز.

وبومدتده احیا ایتمیوبده اوچ سنه مرور ایتسه كالاول دریا اولەرق قالوب یعنی اذن آلان كیمسەنك بر كونه حقی بولنمیوب املا ایتمك اوزره دیكرینه اذن ویریلەبیلور.

﴿ واكر بر كیمسه بلااذن دریادن بر محلی طولدیرر ایسه

اوراسی بیت المالك اولوب جانب میریدن بدل مثل ایله اول کیمسه‌یه واستنکاف ایتدیکی صورتده بالمزایده طالبنه صاتیلور.) اذن سلطانی استحصالی کرك عمداً ترك ایتسون کرك جهلا وتهاونا ترك ایتسون.

خاتمه

(اشبو قانوننامهٔ همایون اعلانی تاریخندن اعتباراً مرعی الاجرا اولوب شمدی‌یه‌دك کرك اراضیٔ میریه وکرك تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفه حقنده مقدم و مؤخر صادر اولان او امر علیه‌دن بونك احکام مندرجه‌سنه مغایر اولانلرك احکامی منفسخ اولدیغندن اوامر مرقومه‌یه بناء مشایخ الاسلام طرفلرندن ویرلمش اولان فتاوی ایله افتا وعمل اولنمیه‌رق فیما بعد باب فتواپناهیده و اقلام شاهانه‌ده و بالجمله محاکم و مجالسده آنجق بو قانوننامهٔ منیف سلطانی دوستور العمل اوله‌جقدر. و دیوان همایون قلمنده و دفتر خانهٔ عامره‌ده و محال سائره‌ده اراضیٔ میریه و موقوفه‌یه دائر نظامات و قوانین عتیقه‌یه اعتبار قلنمیه‌جقدر. فی ۷ سنه ۱۲۷٤)

اشبو قانونك مرعی الاجرا اولمسی تاریخ اعلاننــدن معتبر اولدیغی کوستریلیور. چونکه مواد عمومیه سرلوحه‌لو وفی ۲۵ ربیع الاخر سنه ۱۲۹۹ تاریخلو قانونده مذکور اولدیغی اوزره

یکیدن وضع اولنان قوانین و نظاماتك تصریح و تعیین اولنان زماندن اعتباراً اونبشکون مرورنده نشر اولنمش عدلیه دستور العمل اولور.

بو قانونك تاریخندن مقدم صادر اولوب بوکا مخالف بولنان احکام قانونیه و او امر مفسوخ الحکم اولدیغی کبی آنلره بناء ویریلان فتوالر دخی مفسوخ الحکمدر. نته‌کیم بو فتوالرك بعضیلری مواد قانونیه‌نك شرحلری اثناسنده ذکر و بیان اولنمشیدی. بوکا دائر پك چوق فتوالر سلطان احمدك او آخر سلطنتنده شیخ الاسلام بولنان عبدالله افندی مرحوم جانبندن ویرلمشدرکه فتاوای مذکوره تنقیح الحامدینك کتاب الذبائح قبیلنده مذکوردر.

ازمانك تغیری ملابسه‌سیله ناسك احتیاجاتی وعرف وعاداتی دخی تغیر ایده کلدیکندن قوانین دخی تغییر ایدلمکده‌در. ایشته بوکا مبنیدرکه بو قانون، اراضی‌یه دائر اولان قوانین متقدمه‌یی فسخ ایتدیکی کبی قانون مذکوردنصکره نشر اولنان توسیع انتقال قانونی و تابعیت و املاك غیر منقوله‌نك برای دین فروختی حقنده‌کی نظامنامه‌لر و دیکر ارادهٔ سنیه‌لر دخی بو قانونك دخی بعض احکامنی کلیا فسخ وبعض آخرینی تغییر وتعدیل ایلمشدر. نته‌کیم اثنای شرحده بیان اولنمشیدی.

ذیل شرح

بعض دعوالره دائردر

١ مسئله، بر کیمسه بر تارلانك تفرغ یا استیجارینه طالب اولسه اول تارلا کندوسنك اولمدیغنی اقراردر. بناءعلیه بر تارلایه متصرف اولان بر کیمسه اصحاب انتقالدن اولمدیغی حالده فوت اولمغله دیکر کمسنه صاحب ارضدن اول تارلانك تفویضنه طالب اولوب فقط صاحب ارض آکا ویرمیوب دیکرینه ویردکدن صکره او کمسنه متوفی حیاتنده اول تارلایی اذن صاحب ارضله بکا فراغ ایتمشیدی دیو ادعا ایتسه مسموع اولماز. نته‌کیم املاکده دخی حکم بویله ایدوکی مجله‌نك ١٦٤٧ ماده‌سنده مصرحدر.

٢ مسئله، بر قریه‌ده بر کیمسه‌نك تصرفنده اولان بر مقدار اراضی ایچون قریهٔ مزبوره اهالیسی اول اراضی قریه‌مزك مخصوص ومعین مرعاسندندر دیو اول کیمسه‌دن صاحب ارض حضورنده دعوی واثبات ایلسه‌لر اول اراضی‌یی مرعالری اولمق اوزره ضبط ایدرلر.

٣ مسئله، اراضیٔ میریه‌ویا موقوفه‌دن بر تارلا ایکی کیمسه‌نك یدلرنده ایکن اول کیمسه‌لردن بریسی مذکور تارلا مستقلاً بطاپو بنم تصرفمده‌در دیو دعوی و اقامت بینه ایتدیکی کبی دیکری دخی اول تارلانك نصفی بنم تصرفمده‌در دیو دعوی و اقامت بینه ایلسه استقلالا تصرف بینه‌سی ترجیح اولنور.

﴿ تم ﴾

علاوه

اشبو شرحمك ٢٢٢ صحيفه‌سنده صحت بيع املاك، دائرهٔ رسميه ده اعطای تقريره موقوف اولمديغی ذكر اولنمشيدی . بر اعلامك مذاكره‌سی صره‌سنده بومسئله حقنده تمييز حقوق دائره‌سنده تساویٔ آرا حاصل اولمغله ايشلك مذاكره‌سی محكمهٔ تمييزك هيئت عموميه‌سنه وضع اولنمشيدی ومذاكره صره‌سنده طرف عاجزيدن دلائل آتيه سرد اولندی .

١ — مجلهٔ احكام عدليه‌نك ١٦٧ ماده‌سنده مصرح اولديغی اوزره بيع ايجاب وقبول ايله منعقد اولوب كمسه‌نه‌نك اذن واجازتنه موقوف اولمديغی كبی مجله‌نك ٣٧٥ ماده‌سنده مذكور اولديغی وجهله بيع نافذ لازمده طرفيندن بری هيچ بر عذر وبهانه ايله دونه‌من .

٢ — معتبرات فتاوادن جامع الاجارتينده « المالك لايحتاج فی بيع ملكه الی الاذن وهذا ظاهر لكن كتبته لزعم بعض الناس بالاحتياج اليه لكونه فی ارض الوقف وهو باطل لان هذا راجع الی بيع البناء وهو جائز مطلقا يعنی بلاقيد اذن وبدونه» ديو مذكوردر .

٣ — املاك صرفه نظامنامه‌سی حكمنجه خارجده واقع اولان بيع معتبر اولوب اولمديغی دفعاتله فتواخانهٔ عاليدن سؤال ايديله‌رك ويريلان جوابده نظامنامهٔ مذكورده بيعك عدم صحتنی مقتضی بر قيد واشارت اولمديغی وبر موجب شرع عالی بيع واقع صحيح ومعتبر ايدوكی بيان اولنمشدر .

٤ — مجلهٔ احكام عدليه‌نك مشتمل اولديغى اون آلتى كتابدن بينات و قضا كبى كتابلر سالف الذكر بالاده صره نظامنامه‌سنك نشرندن ايكى سنه صكره نشر اولنمش اولوب مذكور كتابلرده از آن جمله ١٧٥٧ و ١٧٥٨ و ١٧٦٠ و ١٨٤٠ ماده‌لرده بيعك بينهٔ شخصيه ايله اثبات اولنه‌بيلمسى مصرح بولنمقده ايدى خارجده واقع اولان بيع غير معتبر اولنجه آنك دعوى ايدلمسى و بينهٔ شخصيه اقامه‌سيله اثبات اولنمسى مؤخراً نشر اولنمش مجله تعديل و تجويز ايديور . يعنى غير مسموع اولان بحث نسباق امرينه طرفيندن بينات متخالفه‌نك ترجيحى جهتنه تعديل كيديلور

٥ — نظامنامهٔ مذكورك اجراى احكامنه ارادهٔ سنيه‌نك شرفظهورى مبلغ اولان مذكرهٔ ساميه‌ده بو نظامك مجله جمعيتجه تدقيق و شرحه توفيق ايدلديگى محرر اولوب حالبوكه دائرهٔ نيابات شرعيه‌سندن نظام مذكور احكامندن محتله خارجده واقع اولان بيع معتبر اولوب اولمديغى حقنده واقع اولان سؤاله ماقى مجله جمعيتى روجه آتى جواب ويرمشدر « املاكك بيعى اراضى اميريه‌نك فراغى كبى صاحب ارضك اذننه توقف ايتميوب بايع و مشترينك ايجاب و قبوليله منعقد اوله‌جغى جهتله سند رسمى اولمقسزين دخى مشترينك تصرفى صحيح اولوب فقط و مقوله املاك معامله‌لرينك سندات رسميه‌يه ربطى تصرف املاك خصوصنده تزوير حيله‌لرى ازاله و اقامهٔ مقصدينه مبنى اتخاذ اولنمش بر نظام اولديغندن سيابت موعى اليهايه امر و اشعار بيورلمسى فى ٢٢ جمادى الاول سنه ١٣٠٥ »

ایمدی بو نظاملایحه‌سی جمع و تلفیق و تدقیق ایدن ملغی مجله جمعیتی خارجده واقع اولان بیع معتبر اولدیغنی ولایحهٔ نظامیه شرعه توفیق ایدلدیکنی تصریح ایدرکن خارجده واقع اولان بیع معتبر دکلدر دینیله‌رك احکام شرعیهٔ صریحه‌یه مخالفت ایدلمك و بلکه مجله‌نك احکام عدیده‌سنی الغا ایتمك نصل تصور اولنور .

٤ — نظامنامهٔ مذکورك نشرندن برو یکرمی یدی سنه کچمش وبومدت ظرفنده ممالك محروسه‌نك کافهٔ محاکمنده و محکمهٔ تمیزده دخی خارجده واقع اولان بیعك معتبر اولدیغنه حکم و قرار اعطا اولنمقده ایکن یکرمی یدی سنه صکره بوکا مباین اوله‌رق نصل قرار اعطا اولنه‌جقدر .

٧ — بایع ایله مشتری عقد بیعی حضور حاکم الشرعده تقریر وبر قطعه حجت شرعیه‌یه ربط اولندقدن یاخود عقد بیع مقاولات محررلکندن مصدق سند ایله توثیق قلندقدن صکره بو بیعك عدم اعتبارندن بحثله بایع یا مشتریدن بری محکمهٔ بدایته بالمراجعه بیعك بطلاننه قرار اعطاسنی طلب ایتسه محکمه عقد بیعك بطلاننه قرار ویره‌جکمی بوقراری قنغی نظامه توفیق ایلیه‌جکدر .

٨ — نظامنامهٔ مبحوث عنهده خارجده واقع اولان بیعك بطلاننه دلالت ایده‌جك هیچ بر قید و اشارت یوقدر . انتهی .
فقط اخیرا نشر اولنوب صورتی آتیده مندرج اعلان رسمیدن مستفاد اوله‌جغی اوزره طرفین بیننده سندات عادیه ایله بیع وشرا وعواسنی استماعدن حکام منع بیورلمشدر .

صورت اعلان

فراغ و انتقال معاملاتندن استيفا ايدلمكده اولان خرجلرك
تعديليله معاملاتك تنسيقى حقنده دفتر خاقانى نظارتندن واقع
اولان اشعار اوزرينه دفتر خاقانى ادارەلرنجه بدل مقابلنده
ياخود بلا بدل فراغ و ياخود مبادلةً برينك عهدەسندن
ديكرينك عهدەسنه كچوريله‌جك بالعموم اراضئ اميريه و موقوفه
و مسقفات ومستغلات وقفيه و كدكار ايله ماءلذيذون قيمتلرينك
بيكده اوتوزى و انتقالاتنده بيكده اون بشى و املاك حرفه‌نك
بيع و هبه‌سنده و مبادله‌سنده بيكده اون بش وعموماً توارثنده
بيكده يدى بچق و اراضئ اميريه و موقوفه ايله مسقفات
و مستغلات وقفيه‌نك و بالعموم كدكارك وفاء فراغ و استغلال
وزراعت بانقه‌سيله اموال ايتامدن استدانه ايدنلرى كما كان مستثنا
اولمق اوزره مقدار دين اوزرندن سنوياً يالكز بيكده بشر
و املاك صرفه ومقاطعه‌لى املاكدن بيكده ايكيشر بچق غروش
وسندسز تصرف ايديلان محللر ايچون بش سنه ظرفنده مراجعتله
سند رسمى آلانلردن يالكز ورقه بهاسى و اندن صكره سنده
ربط ايدلمك ايستنيلان اراضئ اميريه و موقوفه‌دن بيكده اللى
واملاك صرفه ايله مقاطعه‌لى املاكدن بيكده يكرمى بش واراضئ
اميريه و موقوفه‌نك حق قرار ايله تفويضنده ويريله‌جك سندات
ايچون بيكده اوتوز غروش خرج استيفاسى و درسعادتجه
خرجلر اوزرندن آلنمقده اولان يوزده اون قيديه ايله عموماً
رهن و وفاء فراغ واستغلال معاملاتنك فكلرنده النان خرجلرك

القاسی واملاك واراضینك تقسیمنده و پارچه‌لره افرازنده مجدداً
ویریله‌جك سندلردن ومحلولدن تفویض اولنان مسقفات ومستغلات
وقفیه سندلرندن و تصحیح قید ایچون ویریله‌جك سندلردن
بیکده وکسرده ایکی بقیدلری اخراج اولنه‌جق محللر قیمتلرنده
بیکده و کسرده بر رسم اخذی ۶ ورقه بهاسنك اوچ صنفه
تقسیمیله درسعادت و ملحقاتیله ولایت و لوا مرکزلری ایچون
وقصبه‌لر داخلنده بالجمله املاك واراضی وبونلرك ملحقاتندن اولان
مبانیٔ تجاریه و ضاعیه و صنفیه‌لرله مشتملاتی ایچون ویریله‌جك
سندات ایله مستثنا اوقاف متولیلرینه ویریله‌جك سندات برنجی
صنف اعتبار اولنه‌رق انلردن مقطوعاً اون غروش وقضا ونواحی
مرکزلری اولان قصبه‌لر داخلنده‌کی املاك و اراضی و بونلرك
ملحقاتندن اولان مبانی ومشتملاتی ایچون ویریله‌جك سندات
ایکنجی صنف اعتبار اولنوب بونلردن مقطوعاً یدی بچق وقریه
مرکزلرنده‌کی املاك و اراضی ایله توابعندن بولنان مزارع
و سائره ایچون اعطا اولنه‌جق سندات اوچنجی صنف اعتبار
ایدیلوب بونلردن کذلك مقطوعاً بش غروش ورقه بها اخذی
و ضایعدن ویریله‌جك سندات ایچون یالکز عائد اولدیغی صنفه
مخصوص ورقه بهاسنك اخذی وخرج خصوصی ایله بدل عشر
و اجارهٔ مؤجله و توسیع انتقال اجاره‌سیله اجارهٔ زمین و رسم
دلالیه اوله‌رق المعقده اولان خرجلرك بر سابق استیفاسی
و طرفین بیننده سندات عادیه ایله بیع و شرا وقوع بولور

و بوندن طولایی بر کونه دعوی تحدث ایدر ایسه محاکمده استماع اولنمامسی شورای دولت ومجلس مخصوص وکلا قرارلریله بالاستیذان ارادهٔ سنیه جناب خلافتپناهی شرفتعلق بیورلمش و ایجاب ایدنلره تبلیغ ماده ایدلمش اولمغله اعلان کیفیته مبادرت قلندی . فی ۲۷ جماذی الاخر سنه ۱۳۲۰ وفی ۱۷ ایلول سنه ۳۱۸

فراغ قومسیونلری حقنده مقررات اخیره

طشره‌لرده بالعموم فراغ تقریرلری معاملاتی حکام شرع شریفك ریاستلری تحتنده دفتردار و مفتی افندیلر ایله دفتر خاقانی مأموری و اوقاف محاسبه‌جیسی و تحریر مدیری ومجلس اداره اعضاسندن مرکب قومسیونلرده اجرا ایدلمکده ایسه‌ده اشبو قومسیونلری تشکیل ایده‌جك اولان مأموریندن هربرینك مأموریت اصلیه‌سنه متفرع معامله و مصالحك کثرت واهمیته علی الخصوص حکام شرع شریفك درت بش وظیفه ایله مکلف بولنملرینه مبنی هیچ بر محلده قومسیونلر انعقاد ایده‌مامکده اولدیغندن بعد ازین اشبو تقریر معاملاتنك ولایت مرکزلرنده والی ودفتردارلر ایله دفتر خاقانی مدیر و مأمورلری وقضالرده قائممقام و مال مدیری ایله طاپو کاتبلرندن مرکب بر هیئت جانبندن ایفا وموقت تصرف علم و جزلری ایله دائمی معاملاتنه مخصوص ضبط دفترلرینك و آنلره مستنداً هر ای تنظیم وارسال اولنه‌جق حاصلات دفاترلرینك هیئت مذکوره طرفندن ویوقلمه دفترلرینك کمافی السابق مجلس اداره هیئتلری جانبندن تصدیق

اولنمسنك وذكر اولنان هيئتلرده بر مأمور شرعى بولنديرلمسى ايجاب مصلحتدن اولديغى جهتله نوابك كثرت مشغوليتندن طولايى بولنه‌مدقلرى حالده طرفلرندن بر وكيل بولنديرلملرينك اصول اتخاذى وبالآخره عرض اولنان هيئتلرده ده تعلق مصلحت جهتيله دركار اولنان لزومه مبنى اوقاف محاسبه‌جيلرينك مشغوليتلرى وقوعنده كذلك طرفلرندن بر وكيلك بولنمسى علاوةً مذاكره ايدلديككنه دائر شوراى دولت تنظيمات دائره‌سنك مجلس مخصوص وكلادن مذيل مضبطه‌سى اوزرينه بالاستيذان موجبنجه ارادهٔ سنيهٔ جناب خلافتپناهى شرفصدور بيورلديغى فى ١٦ ايلول سنه ٣١٨ تاريخلو و ايكيوز اون بر نمرولى بيورلدى سامى ايله دفتر خاقانى نظارت جليله‌سنه اشعار بيورلمشدر.

خطا صواب جدولی

صحیفه	سطر	صواب	خطا
١	٢	سبحان من	سبحان یامن
٢	١٧	سریانیه اولەرق مسطره	سریانیه مسطره
٣	٨	جنس ایسەده علی قول اولوب جنس	جنس اولوب
٣	١٢	صکره الف وتا حذف	صکره تا حذف
٧	١٢	اصطلاحجه	اصلاحجه
١٢	٥	زیاده یعنی علی العموم عرصەلر	زیاده عرصەلر
١٢	٢٠	قرینتین	قرتین
١٧	١٣	ردمحتار فی باب العشر والخراج	ردمحتار فی الاستئمان
١٨	١٧	امام ابی یوسف	اما ابی یوسف
١٩	١	اولماسی	اولماسی
٢٠	٢١	اسلامه کلوب بعد الفتح	اسلام اولوب بعد الفتح
٢١	١٦	ایسەده اول اراضی	ایسەده اراضی
٢١	١٦	وانما الفرق فی التفصیل بین	وانما الفرق بین
٢٢	١٧	لم نیشأ عن	لم یثبت عن
٢٢	١٧	لایعارض المحقق الثابت	لایعارض الثابت
٢٣	٤	درت نوع	در نوع
٢٤	٤	که بروجه آتی	که اقسام مذکوره بروجه آتی
٢٦	١٣	اشیا تعبیرینك	اشیا تمیرینك
٣٨	٦	ایکنجی	دردنجی
٤٤	٩	غیر صحیحەده بعضا شروط	غیر صحیحەده شروط

صحيفه	سطر	صواب	خطا
٤٤	١٠	اولميوب ابطالى	اولميوب بعضا ابطالى

٤٥ صحيفه ١٩ سطرده اولنمشدر عبارەسندن صكره آتى الذكر عبارات سهو ترتيب اولەرق ساقط اولمشدر « بوندن صكره دخى بوخرجلر تعديل وتفصيل اولنمشدركه اولبابده كى اعلان رسمى آخر كتابده درج اولنەجقدر »

٤٦ صحيفه ٦ سطرده چقارلمشدر عبارەسندن صكره آتى الذكر عبارات سهو ترتيب اولەرق ساقط اولمشدر « اخيرا بوده تعديل وتفصيل اولنمغله اولبابده كى اعلان رسمى آخر كتابده درج اولنەجقدر »

صحيفه	سطر	صواب	خطا
٤٨	٢١	اعشار ورسومانى	اعشارى
٥١	١٤	بر بحق ميل يعنى	بر بحق يعنى
٥٢	١	قصبه جوارنده ايسه	قصبەده ايسه
٥٢	٤	بولنان	بولنه
٥٢	٦	صيحه	صحيحه
٥٢	٧	صيحه	صحيحه
٥٢	٨	صيحه	صحيحه
٥٣	٢٠	ماوراسىاشبومادەده كى	ماوراسى مادۀ آنفەده كى
٥٤	١٣	صو وقوم باصديروب	صو وقوم باصوبده
٥٧	١٩	ايكى يا دها زياده	ايكى دها زياده
٥٨	١٥	ممنوع	مجنون

صحیفه	سطر	صواب	خطا
٦١	١	سابق امین الفتوی عمر	امین الفتوی اسبق
٦٥	١	تارلایی	تارلاسن
٦٥	٤	١٧٣٦	١٨٣٦
٦٧	٩	اراضیده اذن صاحب اوضله باغ	اراضیده باغ
٦٨	٨	و بلا اذن اذن صاحب الارض اوزرینه	واوزرینه
٧٩	١٢	موکاله	
٨٣	٨	کمسنه	کمسنه‌یی
٨٥	١٩	برکیمسه‌نك متصرف	برکیمسه متصرف

٨٩ صحیفه‌سنك ١٩ سطرنده اولنیور عباره‌سندن صکره عبارات آتیه ترتیب سهو اوله‌رق ساقط اولمشدر « تقسیمك حکمی دخی شرکادن هر برینك حصه‌لرینك تصرفا وانتفاعا علی حدة تعیننـدن و آخرك نصیبندن امتیازندن عبارتدر طوری ومجمع الانهر . ایعدی قانونده افراز وتعیین اولنور عباره سیله تقسیمك حکمنه اشارت اولنور »

صحیفه	سطر	صواب	خطا
٩٧	١٢	مهائیه‌ده	مهایا
١٠٢	٦	جدیددر	جدیدر
١٠٣	٦	مشترکا اراضی متصرفلری	مشترکا وقابل قسمت اولان اراضی متصرفلری
١٠٣	١٥	٩٦٦ و ٩٧٩	٩٦٦ ; ٩٧٨ و ٩٧٩
١٠٥	٢١	متبرع اولوب مصرفیله	متبرع اوله‌رق بو وجهله

صحيفه	سطر	صواب	خطا
١١٠	٣	اولماز	اولماز جامع الاجارتين
١١٢	٩	تزويره وقوعندن	تزويره وقوعدن
١١٤	٩	دعوى ايتدكده تصرف مذكور معروف ومشهور ايسه مرور زمانه	دعوى واثبات ايدرسه
١١٤	١٣	تصرفى معروف ومشهور ايسه مرور زمان	تصرفى طرفندن بالوكاله ايدوكى اثبات ايدرسه مرور زمان
١١٦	١٩	ظرفنده مدعى برقاچ سنه ده بركره بو بلده ده	ظرفنده بردفعه مدعى ايله بو بلده ده
١١٧		بو صحيفه ده برنجى سطر ايله ايكنجى سطر سهو ترتيب اولوب چيقارلملى .	
١١٧	٤	بركيمسه طول مدت	بركيمسه برملكه طول مدت
١١٩	٥	امين الفتوى سابق	امين الفتوى اسبق
١٢٠	٧	نزع اولنوب مدعى يه تسليم اولنور	نزع اولنور
١٢٥	١٥	١٦٧٢؟	١٦٢٧
١٢٥	١٨	اون سنه متصرف	اون متصرف
١٣٢	١٥	فضولا	فضولى
١٣٣	٨	٧٩	٩٧
١٣٨	١	خزينه يه	خزينه ينه يه
١٣٨	٦	عشر ويا خراج	عشر وخراج
١٣٨	٢١	اراضى يى استرداد	اراضى استرداد
١٣٩	٥	تحمك مثلنى	

صحیفه	سطر	صواب	خطا
۱٤۲	۱۹	اولدیغنی	اولدیغی
۱٤۲	۲۰	ایسه‌ده اقرار اولدیغی قوله نظرا شو حالده	ایسه‌ده شو حالده
۱٤۳	۳	اراضی	اوراضی
۱٤۹	۱٦	۱۲۷۸ تاریخلو نظامنامه	۱۲۷۸ نظامنامه
۱٦۱	۲۰	جزئی دخی ارض	آلك جزئی ولذلك ارض
۱٦۲	۳	احترازیدر	احترازی دکلدر
۱٦۲	٤	ملکی اولدیغی کبی منافعنه دخی مالك اولمسی	ملکی اولمسی
۱٦۳	۱۸	درج ایدیله‌جك	درج ایدیلن
۱٦۷	۱۲	وفی ۱۸ شباط سنه ۹۲	
۱۸۲	۲	مشترکا باطاپو تصرف	مشترکا تصرف
۱۸٤	۱۳	هر ایکی صورتده	هر صورتده
۱۸۹	۲۰	اوله میوب مستأجر اولدیغی کبی اول کیمسه دخی مستأجر اولور	اوله میوب کالاول مستأجر اولور
۱۹٤	۲۱	احترازی اولوب اتفاقی دکلدر	احترازی اولمیوب اتفاقیدر
۱۹۷	۸	شرحمزك	شرحمزه
۲۰۱	۸	حالنده نزول معناسی ظاهر ایسه‌ده ایجار معناسی دخی اعتبار	حالنده دخی ایجار اعتبار
۲۰۵	۱٦	اولنمشدر مؤخراً بو فراغ قومسیونی دخی تعدیل ایدلمکله اولبابده‌کی تذکرهٔ سامیه صورتی آخر کتابده درج اولنور	اولنمشدر

صحیفه	سطر	صواب	خطا
٢٠٦	٤	نفی اجرت ایله	نفی ثمن ایله
٢٠٦	٦	معناسنه اولمسی ممکن ایدوکی	معناسنه ایدوکی
٢٠٨	١٤	مجله‌نك ٣٢٩ ماده‌سی	مجله‌نك ١٩٩ ماده‌سی
٢١٤	١٨	٢٠٠٠=	$= ١٣٣٣\frac{١}{٢}$
٢١٥	٢	اولان ایکی بیك غروش ایله	اولان بیك اوچیوز اوتوز اوچ بچق غروش ایله
٢١٩	٣	اولمسه امام محمد عندنده موكلك	اولمسه موكلك
٢١٩	٤	ردمحتار فی باب عزل الوكیل	ردمحتار فی الوكالة بالبیع
٢٣٠	١١	انی الذكر فتوی	انی الذكر ایكی فتوی
٢٣٠	١٥	اولور (بوندن صكره اولماز لفظنه قدر اولان اوچ سطرلق عباره سهودر چیزلملی)	
٢٣٦	٩	اتمیه‌جکی	اتمیه‌جنی
٢٣٨	١٢	مجله‌نك ١٤٥٢	مجله‌نك ١٤٦٢ باق
٢٤١	٢٠	محكوم به بورجی	محكوم به الاجنبی
٢٤٤	١٠	قبل الفراغ	قبل الفراغه
٢٦١	١٣	كندولری	كندولرینك
٢٦٤	٥	ذی الید اولدینی صورتده	ذی الید اولمغله
٢٧١	١١	نقصان مقدارنجه	نقصان مقدنجه
٢٧١	١٤	بونده فارغ	بونده مفروغ له
٢٧١	١٦	اللی غروش دخی طلب	اللی غروش طلب
٢٧٤	٢	ایلمسه اولادی یاخود باباسی یعنی اصحاب	ایلمسه اصحاب

صحيفه	سطر	صواب	خطا
٢٨٣	١	مفروسه كروم	محدث ابنيه وكروم
٢٨٥	١	بروجه مذكور يعنى غير صحيح ايدوكى	بروجه مشروح ايدوكى
٢٨٧	٨	تصرفى ونظرى مصلحته	تصرفى نظرى ومصلحته
٢٩٤	٤	مشترى چقمش	مشترى چيمش
٣٠٢	٢	غبن فاحش بينه‌سى	غبن بينه‌سى
٣٠٥	١	شو برنجى سطر سهو ترتيب اولمغله چيقارلملدر	
٣٠٩	١٨	تولدنده نائل انتقال اولمسى	تولدنده وارث اولمسى
٣١٠	١٢	زوجه‌سى حامل	زوجى حامل
٣١١	٨	فقط احتياطا ورثه‌دن	فقط ورثه‌دن
٣١٢	١٤	الق آى تمامنده ياخود اقلده	الق آيدن اقلده
٣١٥	٦	وقوعبولان	وقولاعيون
٣١٧	١٤	ايدوب اول كيمسه‌نك احفادى بونلره	ايدوب متعدداوغلى بونلره
٣١٧	١٦	كذا وفات ايدن قادين اولسه	متوفيهٔ مزبوره قادين اولسه
٣٤٣	١٠	٨٧	٧٨
٣٤٥	٤	بو دردنجى سطر سهو ترتيب اولوب چيقاريله	
٣٦٢	٢١	شو «يعنى بر كيمسه بالاده درجانى معين اولان حق» عباره‌سى سهو ترتيب اولمغله چيقاريله	
٣٨٦	٧	اوله‌رق بالفعل	اوله‌رق بالعل
٣٩٠	١٠	اميريه‌يى	اميريه
٣٩٤	١٠	كچمامش ايسه اكا	كچمامش اكا
٣٩٦	٦	اولديغنى	اولديغى

صحیفه	سطر	صواب	خطا
٤٠٨	٢١	کرك اول اشجارو کرومی آخر	کرك آخر
٤٢٠	١٨	نته کیم لوا متصرفلری	نته کیم متصرفلر
٤٢١	٢	هم فارغ همده مفروغ له اولمش	هم فارغ له همده مفروغ له
٤٢٦	١١	بو سطرده اما اثر بنا جمله سندن لازم کلور جمله سنه قدر اولان عبارات سهو ترتیب اولمغله چقاریله	
٤٢٧	١٠	اشجاری انجق اول	اشجاری اول
٤٢٩	٢	اهالیسی قطع ایدر سائر قریه اهالیلری قطع	اهالیسی قطع
٤٢٩	٢٠	بولندیغی تقدیرده	بولندیغی حالده
٤٤٥	١٩	برکیمسه نك حقنه	برکیمسه حقنه
٤٤٥	٧	نظامنامه ده	نظامنامه
٤٥٧	٨	موقوفه ده	موقه فه ده
٤٥٨	٦	اعطاسی لازم کلور	اعطاسی کلور
٤٦٦	٢	امیریه غیر مسلم	امیریه مسلم
٤٧٧	٩	کوزلدی	کوری
٤٧٨	١٨	بوکا قیاس	بوقیاس
٤٨٠	٣	بعض فقره سی	بعض فقره یی
٤٩٤	٣	ماده مقامنه قائم اولان برکیمسه	ماده برکیمسه
٥٢٠	٢٠	اللی بشنجی	اللی آلتنجی
٥٢٩	١٨	بدلنی	بدلی
٥٢٩	٢٠	دعواسی استماع	دعواسی دعواسی استماع

